

TRAIAN BRĂILEANU

PROFESOR DE SOCIOLOGIE, ETICĂ ȘI POLITICĂ

SOCIOLOGIA

ȘI

ARTA GUVERNĂRII

EDIȚIA II

EDITURA „CARTEA ROMÂNEASCĂ”, BUCUREȘTI

TRAIAN BRĂILEANU
PROFESOR DE SOCIOLOGIE, ETICĂ ȘI POLITICĂ

SOCIOLOGIA
ȘI
ARTA GUVERNĂRII
ARTICOLE POLITICE

EDIȚIA II-a

EDITURA „CARTEA ROMÂNEASCĂ”, BUCUREȘTI

DE ACELAȘ AUTOR:

- Despre condițiunile conștiinței și cunoștinței*, Cernăuți, 1912.
Die Grundlegung zu einer Wissenschaft der Ethik, Wien und Leipzig, W. Braumüller, 1919.
Introducere în Sociologie, Cernăuți, 1923 (epuizată).
Sociologia generală, Cernăuți, 1926 (epuizată).
Ethik und Soziologie, Ein Beitrag zur Lösung des Problems „Individuum und Gesellschaft“, Cernăuți, 1926.
Politica, Cernăuți, 1928 (epuizată).
Statul și comunitatea morală, ed. II-a, București, 1940.
Teoria comunității omenești, București, 1940.
Elemente de Sociologie, pentru cl. VIII-a sec., ed. II-a, București, 1940.
Etica, pentru cl. VIII-a sec., ed. II-a, București, 1936.

TRADUCERI:

- Immanuel Kant, Intemeierea metafizicei moravurilor*, București, Casa Școalelor, 1929.
Immanuel Kant, Critica rațiunii pure, București, Casa Școalelor, 1930.
Immanuel Kant, Critica puterii de judecare, Editura Academiei Române, 1940.

CUVÂNT ÎNAINTE

LA EDIȚIA A DOUA

În Aprilie 1935 apăru primul număr al revistei „Insemnări sociologice“, în orașul Cernăuți. Cîteva numere s'au tipărit în modesta tipografie a camaradului *Bucur Orendovici* în Suceava, iar apoi, cînd numărul abonaților crescuse, revista trecu la tipografia cernăuțeană „Mitropolitul Silvestru“. „Insemnările“ își cuceriră în scurtă vreme un loc bun între publicațiile legionare, iar cînd Legiunea se pregătea pentru intrarea în alegerile din 1937, camarazii din jurul revistei hotărîră strîngerea într'un volum a articolelor mele. Am mai adăugat cîteva studii apărute în altă parte spre a da unor probleme tratate o lămurire mai largă.

Cartea văzu lumina zilei chiar în preajma evenimentelor cari aruncară Țara în cele mai groaznice frămîntări. Prima mie a fost desfăcută, dar restul împărțîși soarta tuturor publicațiilor legionare de atunci — confiscarea.

Urmară zile, luni și ani de nespusă amărăciune și întunecare. În sfîrșit, sosi ziua izbăvirii și a libertății scrisului legionar.

Textul ediției întîia n'a fost schimbat, dar am mai așezat la loc potrivit trei studii cari sporesc volumul cărții. Aceste studii sînt:

- 1) *Legiunea și Parlamentul* (din „Buna Vestire“, 31/XII 1937).
- 2) *Scepticismul în pedagogie și Școala națională* (din „Revista de Pedagogie“, Cernăuți, Anul V, caetul IV, 1935).
- 3) *Universitatea Țărănească*, (din aceeaș revistă, Anul V, caetul I—II, 1933).

TRAIAN BRĂILEANU

București, în Octombrie 1940.

CUVÎNT ÎNAINTE

Am strîns în volumul de față în primul rînd articolele publicate în revista *Insemnări Sociologice*, Anul I și II (Aprilie 1935—Martie 1937), adăogînd și cîteva articole publicate în alte reviste și anume:

Politică profesorală, în *Axa*, An. II (1933) No. 22;

Structura societății bucovinene înainte și după Unire, în *Societatea de mîine*, An. I (1924) No. 21;

Rolul social al învățătorilor, în *Revista de Pedagogie*, An. VI (1936) Caetul II;

Noui teorii politice, ibid. An. V (1935) Caetul I;

Fundamentarea biologică a sociologiei, ibid. An. IV (1934) Caetul I—II.

Articolul *Feminizare și E feminare* l-am scris în colaborare cu fiul meu ing. *Gheorghe Brăileanu*.

Mai sînt dator să amintesc că această carte a fost tipărită prin străduința prietenului meu, prof. *Constantin Zoppa*, căruia îi aduc pe această cale cele mai călduroase mulțumiri.

Articolele au fost rînduite după probleme, iar în totalitatea lor mi s'a părut că pot fi prinse sub titlul *Sociologia și Arta guvernării*, deoarece aceasta e problema principală ce m'a preocupat: să arăt în ce măsură sociologia, ca știință teoretică, poate contribui la constituirea unei tehnice sociale raționale și mai ales a unei tehnice politice, presupunîndu-se că scopul acțiunii e bine determinat și anume desăvîrșirea *Statului național român*.

Am scris aceste articole cu gîndul la cei ce-au luptat și au murit, la cei ce luptă și sînt gata să moară pentru împlinirea acestui ideal, la cei ce cred în biruința *Legiunii*.

TRAIAN BRĂILEANU

Cernăuți, în Octomvrie 1937.

SOCIOLOGIA ȘI ARTA POLITICĂ

EROAREA INIȚIALĂ A SOCIOLOGIEI

I

„Cea mai mare enigmă pentru om este omul“, zice Pascal. „Căci, în sfârșit, ce este omul în natură? Un neant față de infinit, un tot față de neant, un mijloc (milieu) între nimic și tot“.

Dificultatea de a cunoaște ce este omul a avut consecințe grave pentru toate științele cari se ocupă de om. Mai întâiu că nu s'a putut constitui nici pînă azi o „Antropologie“, ca știință generală despre om. Numai această știință ne-ar fi putut da o definiție precisă a omului, în temeiul căreia s'ar fi constituit celelalte științe despre om: biologia umană, psihologia, etica și, în sfârșit toate științele sociale. Lipsind o știință *generală* despre om, fiecare știință particulară și-a ticluit o definiție a omului în conformitate cu interesele ei speciale.

La constituirea sociologiei, această confuzie s'a resimțit mai puternic, deoarece fără ideea clară a ceea ce este omul nici „societatea“ nu putea fi definită cu acea precisiune ce se cere pentru întemeierea unei științe *exacte*. Adevărat e, că primii teoreticieni în domeniul științelor sociale, filosofii elini, au încercat să rezolve problema, pornind, cum ni se pare și natural, dela individul uman pentru a explica viața socială. Dar erorile și contradicțiile s'au ținut lanț. Individul uman s'a pretat la toate definițiile posibile: înger și demon, materie și spirit, rațional și irațional, revoluționar și reacționar, blînd și crud, virtuos și vicios, altruist și egoist, unind în sine toate nuanțele de bine și rău, frumos și urît, toate contradicțiile și toate posibilitățile. Cum se poate construi, pornind dela acest element inezizabil în esența sa, un „întreg ordonat“, societatea? Există oare și poate exista o societate umană avînd legile ei struc-

turale și dinamice, dacă elementele ei sunt atât de instabile încît se opun oricărei definiții?

Pentru sociologie nu mai putea fi vorba de a relua și repeta încercările filosofilor îndreptate spre a *construi* o societate în temeiul unei definiții arbitrare a omului, ci de a *explica* fenomenele sociale ca *fenomene naturale*, deci *prin cauzele lor*.

Între timp, anume, științele despre natură (*fizica* în înțeles general) luaseră un avînt extraordinar. Ele deveniseră științe *exacte experimentale*. Ele renunțaseră la speculațiune filosofică asupra realității absolute, asupra începutului și sfîrșitului lucrurilor, limitîndu-se la cercetarea *fenomenelor naturale* așa cum ne sunt date prin experiență. Aceste științe au stabilit că natura e supusă unor legi mecanice neschimbate; că între fenomene există un nex causal care ne îngăduie o prevedere perfectă a efectului cînd cunoaștem cauzele sale.

Cunoașterea exactă a legilor naturale a dat și rezultate practice uimitoare, a dat naștere tehnicii moderne, mașinismului. În secolul al XIX-lea pămîntul și-a schimbat înfățișarea, el a devenit proprietatea omului de care poate dispune după bunul său plac. Natura, învinsă de știința umană, se prosternă înaintea stăpînitorului. Bogății nemaipomenite, desfătări fără sfîrșit, păreau a se revărsa asupra omenirii. A început o activitate febrilă, o goană nebună după bogăție, lux, comoditate, frumusețe. A început nebunia vitezei: în toate manifestările omului.

Și raiul visat s'a prefăcut repede, prea repede, în iad... *Această contradicție între așteptarea unei vieți fericite și îndesultate și mizeria reală crescîndă a dat naștere sociologiei.*

Cauzele răului au fost ușor descoperite: organizația socială greșită. Remediul: reforma socială. Și într'adevăr, dela Revoluția franceză încoace, numărul reformatorilor sociali a crescut într'un mod înspăimîntător. Nu cred să mai existe o reformă socială imaginabilă, care să nu fi fost adusă la cunoștința publicului european și transoceanic. În zilele noastre, reformatorii și-au găsit ocupație la posturile de radiofuziune și în fiecare seară putem auzi cîte un capitol de sociologie aplicată. Auguste Comte, dacă ar trăi azi, și-ar putea ținea predicile sale pentru preamărirea „Marei Ființe“, la radio... Dar cel puțin el ar fi în drept să vorbească, deoarece reformele pe cari le-ar cere s'ar întemeia pe știință, pe cercetarea obiectivă a faptelor sociale.

Aceasta a fost doar ideea sa: să nu se încerce nici o reformă înainte de a cunoaște *legile sociale*, cari și ele, după părerea sa, sunt *legi năturale*, așa că sociologia, știința despre societate, nu poate fi decît o „*fizică socială*“.

Dar trebuie spus dela început că Auguste Comte n'a identificat, societatea cu natura anorganică, n'a confundat legile sociale cu cele mecanice, ci s'a străduit să arate deosebirea dintre obiectul științelor exacte și obiectul sociologiei.

Dar el n'a arătat în mod lămurit în ce stă această deosebire. Complexitatea mai mare a fenomenelor sociale nu este o explicație a naturii lor specifice, ci ar putea fi numai o explicare a dificultăților mai mari în cercetarea lor. Epigonii au năzuit să înlăture aceste dificultăți, păstrînd însă punctul de plecare, prin care Comte stabilea că fenomenele sociale sunt fenomene naturale supuse și ele unor legi naturale inexorabile. De aci a început tot calvarul sociologiei: discuții interminabile asupra posibilității ei, asupra naturii obiectului ei, asupra legilor sociale, etc. In loc deci să se facă sociologie, s'a discutat asupra și în jurul sociologiei. Iar cînd un sociolog încearcă să scrie un tratat de sociologie generală, el se izbește de imposibilitatea de a împăca toate direcțiile sociologice, toate opiniile asupra metodei, obiectului, etc. El trebuie să dea o definiție a obiectului sociologiei, a societății, care nu e decît una din nenumăratele definiții posibile, el trebuie să aplice o metodă adaptată acelei definiții și care se schimbă cînd definiția se modifică, iar legile sociale ce se laudă a le fi descoperit sunt contrazise a doua zi prin evenimente.

De unde această nesiguranță, de unde această desorientare și rătăcire zădarnică? Din eroarea inițială. Natura și umanitatea formează două regnuri despărțite, bine distincte. Ele nu sunt opuse, ci mai degrabă suprapuse, dar nu pot fi prinse într'o unitate prin coordonarea sau contopirea lor. Dela natura materială ne putem ridica la umanitate, prin umanitate la spiritualitate, și de aici la divinitate. Dacă omul și umanitatea ar aparține cu totul naturii, atunci și divinitatea ar fi „natură“. In acest fel ajungem la „spinozism“, la panteismul identic cu panmaterialismul. Pozitivismul lui Auguste Comte, caută să evite această intrare în metafizică, dar numai lăsînd problema fundamentală a sociologiei nedeslegată. Intrebările: ce este socie-

tatea umană? ce este omul?, duc în mod necesar înapoi la metafizică, la speculațiunea filosofică.

Dar prin postulatele sale inițiale, pozitivismul comteist indicase metafizica potrivită spiritului pozitivist: materialismul. Și societatea este natură, și societatea e supusă legilor naturale - deci și societatea e *materie*. Concepția materialistă își face intrarea în științele sociale și lupta între clasele sociale „explică” transformările sociale, așa cum ciocnirea forțelor mecanice explică transformările în „natură”. Termenii de „evoluție”, „revoluție”, „selecțiune naturală”, „diferențiere” și „integrare” se aplică și la natură și la umanitate, la materie și la spirit (dacă se mai admite existența spiritului).

În acest fel pozitivismul lui Comte și evoluționismul lui Spencer, împinseră, împotriva intențiilor acestor filosofi, dar în acord cu „naturalismul” lor, la metafizica materialistă, care, la rîndul ei, desăvîrși degradarea omului nu la animalitate, ci sub animalitate. Animalul aparține naturii, el nu este nici bun nici rău. Dar omul, nemaiputînd fi animal și renunțînd la rangul de om, devine din bun ce putea fi, *rău*. Căci omul nu poate fi decît stăpîn al naturii sau dușman al ei, el nu mai poate deveni *natură*. Dar stăpîn nu poate deveni și nu poate rămînea decît atunci cînd consideră natura ca un mijloc pentru crearea de valori spirituale, iar nu ca un mijloc pentru satisfacerea pornirilor sale animale. În cazul din urmă, omul-animal distruge natura și se distruge pe sine; el devine sclavul pasiunilor sale, sclavul materiei în care își caută mijloacele pentru satisfacerea trebuințelor sale ce sporesc mereu.

Așa a început tragedia secolului mașinismului, al tehnicei, căderea repede a omului dela spiritualitate la materialitatea cea mai joasă. Materia anorganică e castă și curată. Ea creează cristale, ea nutrește plantele, dîndu-le forma și culoarea, și, prin plante, întreține bogății de forme animale. Dar ce e omul-materie? Un agregat de molecule în care a intrat diavolul, duhul răului, al distrugerii, al negațiunii. El îl mîină pe om la căutarea neîncetată de bogății, de desfătări. El îl mîină să intre în măruntăele pămîntului, să brăzdeze văzduhul, să construiască mașini tot mai perfecte pentru uciderea aproapelui, în sfîrșit, să ucidă spiritul bun pentru ca să triumfe diavolul. Metafizica materialistă l-a aruncat pe om în brațele pierzării.

Și toate acestea din cauza unei mici erori teoretice în fundamentarea sociologiei...

Nu glumim. S'a văzut doar cum o invenție a unui singur om poate revoluționa toată viața omenească: invenția mașinei cu vaporii. Tot astfel eroarea teoretică a pozitivismului a dat naștere marxismului și, în urmă, ca aplicare practică, bolșevismului.

Să vedem în ce stă eroarea și să încercăm a o rectifica.

II

Prin termenul de „fizică“ vom înțelege totalitatea științelor cari se ocupă de *natură*. Omul nu intră în sfera fizicii, deși specia zoologică „homo sapiens“ aparține fizicii, astfel că antropologia generală va trebui să aibă o secțiune intitulată „antropologie fizică“.

Fizica consideră natura ca o ordine perfectă, determinată de legi independente de *voința* omului. Natura își are legile ei proprii, ea există în sine și pentru sine. Fizica exclude din domeniul ei orice explicație finalistă: nu există scopuri în natură; ea exclude orice explicație antropomorfistă: natura nu e însuflețită, n'are conștiință, nu simte plăcere nici durere, nici ură, nici dragoste. Natura e un sistem de elemente materiale în neîncetată mișcare, elemente cari se combină și se despart neîntrerupt, creind și nimicind „forme“ individuale, după legi fixe (mecanice și chimice).

Fizica exclude din domeniul ei toate preocupările „filosofice“, în primul rînd problema posibilității de a cunoaște natura ca existență în sine (fără subiect). Pentru ea natura este *obiect în sine*, și ordinea naturală este o ordine în sine. Această concepție a dat rezultate foarte rodnice, a deschis drumul spre stăpînirea naturii și exploatarea forțelor naturale în folosul omului, lărgind astfel sfera libertății umane, înțeleasă ca posibilitate de prevedere, de producere sau suprimare de efecte naturale prin cunoașterea cauzelor lor. Toate invențiile, de instrumente, mașini, medicamente, etc., au la bază această cunoaștere și au izvorît din dorința de a putea *prevedea* evenimentele.

Sociologia s'a constituit ca știință pozitivă în temeiul aceleiași concepții, că există societatea ca obiect în sine și o ordine so-

cială independentă de voința omului, și în temeiul aceleiași dorințe de a putea prevedea evenimentele sociale în baza cunoașterii legilor sociale. După această concepție deci, omul își poate dobîndi față de societate o independență și libertate ca și față de natură: el poate organiza și reorganiza societatea în conformitate cu dorințele sale — ținînd se'nțelege seama de legile sociale *naturale*. Sociologia ar fi deci într'adevăr „fizică socială“. Comte n'a făcut însă o descoperire nouă. Chiar dela începuturile ei, știința socială s'a întemeiat pe aceste principii. La Platon, Aristotel (mai ales), apoi la Hobbes și la moralisții englezi, concepția „naturalistă“, dacă nu predomină, nu este totuș exclusă. Există legi sociale, (d. ex. în ciclul formelor de guvernămînt), dar ele nu sunt precise, nu permit o prevedere exactă. Exemplul științelor fizice moderne a trezit însă tendința de a da și științelor sociale o precisiune și exactitate, care să îngăduie constituirea unei tehnice sociale asemănătoare tehnicei materiale.

Înainteșii lui Auguste Comte au văzut și simțit că societatea umană nu este numai „natură“. Contractualismul a exprimat acest lucru afirmînd că societatea s'a născut prin convenție, prin voința indivizilor cari o compun. Psihologia, individuală și socială, intervenind în această problemă, a întunecat-o apoi mai mult decît a limpezit-o, iar filosofia a încurcat-o cu desăvîrșire.

Noi formulăm ipoteza: societatea *ca obiect al sociologiei* nu poate fi considerată ca obiect în sine, (ca existență independentă de subiect), nici *ordinea socială* nu poate fi privită ca ordine naturală și supusă *unor legi naturale*; susținem, prin urmare, că societatea e o creațiune a indivizilor cari o compun și cari creează și ordinea socială prin instituirea de norme sociale, de *legi*.

Dar, în opoziție cu contractualismul și cu toate teoriile sociale psihologice, filosofice și metafizice, noi susținem că există o formă socială umană *naturală*, în sine și pentru sine, supusă unor legi naturale, fizice. Iar problema centrală a sociologiei stă în a arăta, cum prin mlădierea și complicarea acestei forme originare, biologice, *omul*, liberat de sub imperiul naturii, a putut crea *societatea umană*.

Sociologia nu se poate mulțumi să adopte ca punct de plecare afirmația lui Aristotel că omul este un „animal politic“,

ci ea trebuie să explice cum omul poate deveni un animal politic; ea nu se poate mulțumi să constate că există Statul, ci trebuie să explice cum omul a putut crea State.

Și sociologia ar greși mai ales dacă ar urma calea arătată de A. Comte, care susține că „fizica socială, adică studiul evoluției colective a genului omenesc, este un ram al fiziologiei“, și că „istoria civilizației nu este decît continuarea și întregirea necesară a istoriei naturale a omului“. Dacă ar fi așa, atunci legile sociale ar fi într’adevăr legi naturale, iar sociologia o știință naturală, *fizică*. Dar poate lua omul față de societate aceeași atitudine ca și față de natură? Putem oare pune produsele spiritului omenesc, ale *artei*, pe aceeași linie cu operele naturii? Din faptul că omul este un produs al naturii, putem oare trage concluzia că și *operele omului* sunt produse naturale, determinate de legi naturale? Răspunsul depinde de felul cum deslegăm problema raportului dintre materie și spirit. Dacă spiritul face parte din natură, atunci fizica devine singura știință posibilă, care cuprinde toate *fenomenele*; dacă natura e concepută însă numai ca sistem material, fenomenele spirituale nu numai că nu intră în fizică, dar reclamă constituirea de științe aparte, numite științe *noologice*, radical deosebite de științele *naturale*. La această soluție s’a oprit filosofia germană, împărțind științele în „Naturwissenschaften“ și „Geisteswissenschaften“. Unde este locul sociologiei? Unii cred că ea aparține științelor naturale, alții o situează în sfera celor spirituale, și nu lipsesc nici cei ce o pun la mijloc între cele două categorii de științe (Xenopol).

Nici prin gând nu ne vine să expunem pe larg această problemă. Filosofii germani au scris despre ea cărți voluminoase și temeinice și au analizat-o din toate punctele de vedere. Folosul care a ieșit pentru sociologie din expunerea acestei probleme ni se pare însă — foarte problematic. Sociologia nu vrea să fie nici știință naturală, nici știință spirituală — ci știință, cunoaștere sistematică a obiectului ei, care este societatea umană. Dar cum această știință, după afirmația sociologilor și filosofilor, e încă în facere, și cum nu e nădejde ca discuțiile prealabile asupra obiectului și metodei sociologiei să se sfârșească în curînd, noi vom încerca, pentru a nu fi încurcați în aceste discuții, să atacăm problema din altă latură. Vom părăsi, anume, domeniul *teoriei* și vom cerceta domeniul *acțiunii practice*. Vrem să-l

cunoaștem pe om după faptele sale, după manifestările sale, și de aci vom patrunde, credem, pînă la lămurirea problemei societății.

Poate ca în acest fel vom reuși să eliminăm eroarea inițială a sociologiei și confuziile ivite pe urma ei. Omul nu este nici materie, nici spirit, dar nici amestec din materie și spirit — ci este om. Și dacă vom ști *ce este omul*, vom ști *ce este societatea umană*.

IDEEA COMUNITĂȚII ROMÎNEȘTI

Drumul pornește dela o *Idee*, ideea comunității românești *cum ar trebui să fie*, coboară apoi și se înfige în realitatea socială românească, brăzdînd-o, răscolind-o pentru a o plamădi și turna în tiparul acelei idei. În acest proces de înfaptuire a comunității românești *ideale* materia socială trebuie prelucrată, structurată.

Din sfera teoriei pure unde ideea comunității omenești se naște ca imagine desprinsă de condițiunile de timp și spațiu, *acțiuneo* o atrage în cîmpul înfaptuirilor practice, punînd-o în contact cu substratul social concret și singular, supus determinării istorice și geografice. Din această clipă ideea devine o *forță creatoare*. Ea pune în mișcare ritmică și ordonată elementele sociale, indivizii, grupîndu-i într'o comunitate spirituală, într'o unitate însuflețită de un *ideal* comun.

Ideea își are deci originea în teoria pură, în știința socială, așa cum a fost elaborată și expusă în lucrările noastre: „Introducere în Sociologie“, „Sociologia generală“ și „Politica“.

De aci ea s'a coborît în zbciumul vieții sociale românești. În „Insemnările“ noastre se oglindește lupta ei cu materia, drama în care ideea, așa nădăjdum, va ieși triumfătoare. Dar „Insemnările“ nu au numai rolul pasiv de oglindă, ci și de îndreptar, de verificare a teoriei și calauzire a acțiunii. În „Insemnări“, înfăptuitorii comunității românești ideale vor putea urmări drumul parcurs, vor putea măsura etapele, pe scurt, vor putea munci după un plan bine chibzuit, fără primejdie de a devia dela drumul drept.

„Insemnările“ conțin astfel o tehnică socială, un ansamblu de reguli servind acțiunea practică și întemeiate pe știință.

Pornind dela *Idee* noi nu suntem *utopiști*. Noi n'am plăsmuit idealul nostru din dorințe vagi și himerice, ci acest ideal este rodul științei, al cumpenirii raționale a țintei spre care tinde acțiunea noastră și a mijloacelor potrivite pentru atingerea țintei.

„*Republica* lui Platon, zice Kant (în *Critica rațiunii pure*), a devenit proverbială ca un exemplu, pretins izbitor, de perfecțiune visată ce-și poate avea sediul numai în creerul unui gânditor fără ocupație, și Brucker găsește că e ridicolă afirmația filosofului că niciînd un principe n’ar governa bine, dacă nu s’ar fi împărțășit de idei. Dar am face mai bine să urmărim această cugetare mai aproape și, (acolo unde eminentul bărbat ne lasă fără ajutor), să o lămurim printr’o nouă străduință, decît să o punem ca nefolositoare la o parte sub pretextul prea mizerabil și păgubitor că ar fi irealizabilă. O constituție avînd ca scop *cea mai mare libertate omenească* după legi cari fac ca *libertatea fiecăruia să poată coexista cu cea a altora*, (nu avînd ca scop cea mai mare fericire, căci aceasta va urma acuma dela sine), este totuși o idee necesară, care trebuie pusă la bază nu numai în primul proiect al unei constituții, ci și la toate legile și unde la început trebuie să facem abstracție de piedicele prezente, cari poate că n’ar rezulta în mod inevitabil atît din natura omenească cît mai vîrtos din neglijarea adevăratelor idei la legiferare. Căci nimic mai păgubitor și mai nedemn de un filosof nu se poate găsi decît apelul vulgar la o experiență pretinsă contrară, care doar nici n’ar exista dacă acele instituții ar fi întemeiate de cu bună vreme pe idei și în locul lor concepte necioplite n’ar fi zădărnicit toată intenția bună, chiar din cauza că au fost scoase din experiență. Cu cît legislația și guvernămîntul ar fi întocmite mai în conformitate cu această idee, cu atît mai rare fără îndoială ar deveni pedepsele, și atunci e deci foarte rațional (cum afirmă Platon) că, la o orînduire perfectă a lor, pedepsele să nu fie deloc necesare. Ori, deși acest din urmă lucru nu s’ar înfăptui niciodată, totuș e perfect justă ideea care ia acest *maximum* ca arhetip pentru a apropia, după el, constituția legală a oamenilor tot mai mult de perfecțiunea cea mai mare posibilă... E cu totul condamabil de a lua legile pentru ceea ce *trebuie să fac* dela *ceea ce se face* sau de a vrea să le limităm prin ceea ce se face“.

Ideea „națiunii romîne ca organism politic“ structurat după legi izvorîte din *firea* sa, stă la temelia doctrinei și acțiunii „naționaliste“ romînești. „Insemnările“ caută să dea acestei idei puterea de a străbate spre țintă, susținînd astfel năzuința acestora cari și-au pus mintea și brațele în slujba înfăptuirii ei.

ARTIȘTI ȘI ARTIZANI

I

Nu vrem să ne războim cu esteticienii, vechi și noi, deși am avea motiv de supărare împotriva lui Benedetto Croce de pildă, care în *Estetica* sa susține că nu există o știință filosofică a sociologiei și că nu se poate enunța nicio singură lege sociologică...

Pentru lămurirea problemei noastre ne vom întoarce la Aristotel mai întâiu, la *Metafizica* sa. Omul posedând memorie își câștigă experiență, iar cu ajutorul experienței el înaintează spre artă (τέχνη) și știință (ἐπιστήμη). Empiristul nu știe de ce face ceva, ci pricepe numai cum trebuie să facă un lucru; artistul (τεχνίτης) cunoaște și cauza. Intre artiști, „arhitecții“, adică artiștii conducători, sunt mai superiori decât lucrătorii manuali (χειροτέχναι) cari n'au știință despre ceea ce înfăptuiesc. Cel ce știe poate învăța și pe altul. Prin acest caracter arta se apropie mai mult de știință decât experiența. Artistul e în stare să instruiască în arta sa și pe alții, empiristul nu. Și între diferitele arte există o ierarhie. Artele inferioare sunt cele ce produc lucruri utile; artele cari servesc pentru desfătare sunt mai superioare și inventatorii acestor arte sunt prețuiți mai mult, deoarece înțelepciunea lor nu e pusă în serviciul trebuințelor de rînd. Acest caracter de desinteresare apropie artele menite desfătării (numite azi „frumoase“) de știință, care, între ocupațiile omenești, are rangul cel mai înalt, deoarece nu e pusă nici în slujba trebuințelor materiale, nici a desfătării.

La Aristotel raportul între știință și artă, între teorie și practică, nu e definit ca un raport de interdependență. Artistul, omul care produce (face) ceva, posedă o știință, dar o știință mai imperfectă, o știință *poietică*, așa cum moralistul și omul politic posedă o știință *practică* (privind acțiunea). Științele teoretice (matematica, fizica și teologia) nu stau, după Aristotel,

nici în serviciul artei nici în serviciul moralei și politice. Științele poetice, și practice însă sunt, am putea zice, „tehnologii“, ele dau precepte, fie pentru producerea unei opere de artă (utilă sau frumoasă), fie pentru acțiune (morală sau politică).

După concepția modernă toate științele sunt teoretice și, ceea ce e mai important, toate științele servesc practicei, adică artei (în înțelesul larg al cuvîntului). Insemnăm mai ales că în timpurile noi și științele sociale (morală, politică) au pretenția să fie științe exacte, naturale, după tipul fizicii. Sociologia, după Auguste Comte, este alt nume pentru o știință care ar trebui să se cheme „fizică socială“.

Legătura între științe și arte însă nu este nemijlocită în felul că fiecărei științe i-ar corespunde o artă. „Noi numim *artă*“, zice E. Goblot (în *Logica judecăților de valoare*), „practică îndrumată de teorie, acțiune rînduită de inteligență“. „Tehnica unei arte este totalitatea *regulelor* pe cari această artă le pune în practică“. „Cunoștințele tehnice sunt reguli de acțiune, adică, în ce privește forma lor, imperative, pe cînd cunoștințele teoretice sunt la îndicativ“. „Trebue deci ca un tratat tehnic să conțină multă știință teoretică și demonstrativă; e necesar mai ales ca un tehnician să aibă o instrucție teoretică întinsă“. Pentru lămurire: „Medicina este o artă, nu o știință. Medicul a trebuit să învețe științe: anatomia, fiziologia, fizica, chimia, etc. În vorbirea curentă se înțelege adeseori prin *medicină* toate studiile medicale, din cari unele sunt științe, altele arte. Arta medicului, care presupune cunoașterea de științe veritabile, nu este nici anatomia, nici fiziologia, nici chiar patologia, ci terapeutică, — iar aceasta nu este o știință“.

Pe lângă medicină există alte numeroase arte: agricultura, silvicultura, artele mecanice (construcția de mașini, etc.). Aceste cer, la rîndul lor, învățarea multor științe (matematica, astronomia, mecanica, fizica, chimia, biologia) și a multor arte. Școlile „politehnice“ formează „ingineri“ (tehnicieni, artiști) de tot felul. Dar și Universitățile sunt dintr'un anumit punct de vedere școli tehnice: preoții, magistrații, avocații, profesorii sunt doar și ei „tehnicieni sociali“, deci artiști. Numai că la Universități se formează și teoreticieni puri, savanți cari se dedică studiului unei științe fără intenția de a o aplica în practică. Și savantul are nevoie de o tehnică, numită metodă; dar tehnica lui e pusă în serviciul teoriei.

Toate aceste arte, după părerea curentă, se pot învăța și orice știință nu numai că e în stare, dar e menită chiar să înlesnească progresul diferitelor arte prin perfecționarea tehnicilor. Constituirea sociologiei ca știință a trezit și întărit nădejdea că vom dobîndi și tehnicieni, un fel de ingineri sau medici sociali.

Dar concepția modernă se mai deosebește de cea a lui Aristotel într'un punct esențial. Artele frumoase au căpătat în timpurile noi un loc privilegiat. Ele nu se deosebesc de celelalte arte numai prin scopul lor (desfătarea), ci prin faptul că nu se pot învăța. O nouă știință, *estetica*, s'a născut pentru a cerceta problemele privind artele frumoase. Această știință însă, așa ni se spune, nu ne învață cum putem deveni artiști: poeți, pictori, compozitori etc. Estetica n'a contribuit la progresul artelor frumoase. Ea nu este o teorie care ar putea servi, alături de alte teorii, constituirii unei tehnologii a artelor frumoase. Deoarece, așa afirmă cel puțin Kant, artele frumoase nu se pot învăța. Arta frumoasă este, zice el, arta geniului. Natura creează geniul și, prin geniu, ea dă artei regule. „Geniul nu poate arăta în mod științific cum realizează produsul său, ci dă *ca natură* regula; deaceia autorul unui produs pe care-l datorește geniului său, nu știe el însuși cum se nasc în el ideile ce-l împing spre creare și nici nu stă în puterea sa să-și gîndească astfel de lucruri după bunul său plac sau după un plan și să comunice altora perceptive cari să-i pună în starea de a realiza totastfel de produse... Prin geniu natura nu dă regulă științei, ci artei, și numai artei frumoase“. Știința se poate învăța și oricît de mare ar fi un savant, el nu este genial, „deoarece ceea ce produce... s'ar fi *putut* totuși învăța, deci se găsește pe drumul natural al cercetării și reflexiunii după regule și nu se deosebește în mod specific de ceea ce se poate dobîndi prin sîrguință cu ajutorul imitației. Așa, tot ce a expus Newton în nemuritoarea sa operă asupra principiilor filosofiei naturii, oricît de mare cap a fost necesar pentru a inventa așa ceva, se poate totuși prea bine învăța, dar nu se poate învăța a face poezii pline de duh, oricît de excelente ar fi modelele ei. Cauza este că Newton ar putea arăta, nu numai sieși ci și oricui altuia, în mod cu totul intuitiv și potrivit pentru a-l urma, toți pașii ce a trebuit să facă începînd cu primele elemente ale geometriei pînă la marile și adîncile sale descoperiri. Dar niciun Homer sau Wieland nu poate

arăta cum se ivesc și se întîlnesc în capul său ideile pline de fantezie și totdeodată pline de gîndire, deoarece nici el însuși nu o știe și deci nu o poate învăța nici pe altul. În domeniul științei deci, cel mai mare inventator se deosebește de cel mai năcăjit imitator și învățacel numai după grad, pe cînd el se deosebește în mod specific de acela pe care natura l-a înzestrat cu talent pentru arta frumoasă. Totuși în acestea nu e cuprinsă o înjosire a acelor bărbați cărora genul uman le datorește atîta, față de protejării naturii cu privire la talentul lor pentru arta frumoasă“. Anume: știința progresa neînterupt, se îmbogățește, deci în aceasta stă marea superioritate a savanților „față de aceia cari merită cîntea să se numească genii, deoarece arta se oprește la un punct oarecare, la o limită pe care nu o poate depăși și care probabil că a fost atinsă deja demult“.

În domeniul artelor frumoase deci creațiunea e contingentă, ea depinde de nașterea geniului. Aci doar biologia și eugenia ne-ar putea da indicii cum s'ar putea spori numărul artiștilor geniali. Opera de artă, adevărata operă de artă e unică în felul ei și nu poate fi comparată cu alta. Dar opera de artă împinge și ea la imitație, ea face „școală“. Ea îngăduie, anume, să se stabilească regulile, după cari talente minore vor produce opere de artă, prin imitarea maestrului. Acești artiști însă n'ar merita acest nume; i-am putea numi mai degrabă „artizani“.

Din dușmănie față de Croce, care a jignit sociologia, noi adoptăm punctul de vedere al lui Kant, dar — și aci problema ni se prezintă într'o nouă înfățișare — noi susținem, spre deosebire de Kant, că *orice artă este artă a geniului*, deci și medicina și pedagogia și tot felul de „inginerie“, chiar cea politică.

Noi stabilim deci *unitatea artei* potrivit doctrinei lui Aristotel¹⁾, dar cu modificarea adusă de Kant și cu întregirea noastră. Între artă și știință există totdeauna și pretutindeni o deosebire

---

¹⁾ Dealminteri și Caragiale tot dela Aristotel „străbunul fraților noștri macedoneni“, începe, cînd are să lămurească în „Conferința“ sa problema: Ce e arta? Iar în „exemplul concret“, menit să ilustreze ce este o operă de artă, și Caragiale susține unitatea artei afirmînd că orice artă cere geniu: „Ei bine, prea stimatele mele doamne, știți dv. și mai cîte trebuiesc, afară de răbdare, spre a se ajunge să obținem o pereche de ghete de lac elegante? căci, orice s'ar zice, e lucru greu și migălos, dintr'afîtea materii risipite, cum a vrut Creatorul, în natură, noi, grație geniului nostru, să ajungem, după nevoia și intenția noastră, să obținem . . .“

specifică: știința se poate învăța și ea progresează neîntrerupt, pecind arta (orice artă) nu se poate învăța, deoarece ea este produsul geniului. După apariția operei de artă, *artizanii* sunt în stare să producă și ei, dar numai prin imitație; operele lor vor fi deci totdeauna inferioare și le va lipsi caracterul esențial al adevăratei opere de artă: *originalitatea*.

II

Definind arta, în toate înfățișările ei, ca produs al geniului, noi am dobândit nu numai unitatea artei, dar și primatul artei față de știință. Căci știința nu face decât să scoată, prin cercetare, regulile după cari a procedat artistul în înfăptuirea operei de artă. Știința deci servește tehnicei. Ea va cerceta și materialul ce i-a servit artistului, precum și instrumentele și metodele prin cari a izbutit să mlădieze materialul, *să-i imprime materiei forma dorită de el*. Știința definită în acest fel n'ar fi însă unitară, deoarece „formele“ sunt de două feluri: *naturale și artificiale*. Unitatea științei poate fi salvată însă, dacă considerăm, cum o face Kant în *Critica puterii de judecare*, natura ca operă a lui Dumnezeu. Fizica în acest caz cercetează însușirile materiei din care Dumnezeu a creat toate formele existente precum și regulile după cari a procedat divinitatea. Aceste reguli știința modernă le numește legi naturale, deoarece ea renunță să se urce, așa cum cere Aristotel, dela fizică la teologie, la cunoașterea Creatorului lumii, a artistului suprem. Dar chiar Aristotel e în mare măsură vinovat de ruperea unității științei. Thomas de Aquin a restabilit-o, neizbutind totuș să le impună reprezentanților științelor concepția sa. Aristotel anume, în Etica sa, deosebește produsele artei de cele ale naturii. Scopul artei este după părerea sa, producerea unui lucru și reflectarea cum poate fi înfăptuit un lucru care poate fi dar poate să și nu fie și al cărui principiu este în producător și nu în produs; lucrurile naturale însă există sau se nasc cu necesitate, ele au în sine principiul lor motor. Noi credem că doctrina lui Thomas de Aquin e mai rodnică și înlătură multe contradicții și nedumeriri ale științei moderne. Omul învață dela Dumnezeu cum să creeze opere de artă. Studiind natura, opera sublimă a Crea-

torului lumii omul ajunge sa imprime și el, dupa puterile sale mărginite, materiei forme cari corespund ideilor sale, dorințelor și năzuințelor sale. In comparație cu Dumnezeu omul nu poate fi decît un umil artizan, un imitator. Straduința omului nu poate fi decît să încerce a pătrunde tot mai mult misterele naturii, pentru a descoperi planul Creatorului și destinul său propriu în opera Lui. Numai în felul acesta știința umană își dopîndește un înțeles și devine rodnică pentru *arta umană*, care trebuie considerată ca expresie a scînteii divine sădită în sufletul omenesc și care-l mîină la cercetarea adevărului și la înfăptuirea binelui și frumosului. In sufletul *artistului genial* scînteia divină aprinde flacăra dragostei de Dumnezeu, și ea îi dă artistului puteri nebănuite, revelîndu-i intuitiv înțelesul creațiunii divine. Artistul genial e un inspirat și în opera sa se oglindește planul Creatorului lumii. Dar nu în întregime, ci în unul din cele trei aspecte accesibile cunoașterii umane: ca adevăr, bine și frumos. De aci și împărțirea artelor umane, cari aparțin sau filosofiei sau moralei sau estetice.

Filosofia este artă, filosoful artist. El construiește o lume după regulile pe cari știința le-a desprins din opera divinității, din natură. Orice sistem filosofic (operă a unui geniu) e unic. „Filosofia, zice Kant (în Critica rațiunii pure) este o simplă idee despre o știință posibilă care nu e dată nicăiri *în concreto*, de care însă căutăm a ne apropia pe diferite căi atîta timp pînă ce descoperim singura cărare adevărată, dar mascată foarte mult de buruienile senzibilității și pînă ce reușim, atît cît e îngăduit oamenilor, să facem copia, greșită pînă acuma, asemănătoare originalului... Nu se poate învăța decît a filosofa, adică a exercita cu ajutorul unor încercări deja existente talentul rațiunii în aplicarea principiilor ei generale...” Marii filosofi: Platon, Plotin, Augustin, Thomas de Aquin, Descartes, Leibniz, Newton, Kant, sunt artiști geniali, ceilalți filosofi sunt artizani; ajutați de știință, dela care învață tehnica, exercitîndu-și talentul rațiunii, ei filosofează, dar nu creează opere de artă, lumi gîndite, „inteligibile“. Acești „filosofi“, cari scriu mereu filosofie așa cum mereu pictează, scriu și compun nenumărații pictori, poeți și compozitori din zilele noastre, nu sunt decît artizani, fiind sclavi ai tehnicei; ei afirmă că filosofia e știință și că ea nu face decît să sintetizeze rezultatele științelor exacte. Ei nu observă

că științele s'au născut și traesc din cercetarea și interpretarea marilor sisteme filosofice, a lumilor create de geniile filosofice...

Mai dificilă încă este problema *artelor sociale*, al căror scop este crearea *binelui*. Marii reformatori sociali (profeți, educatori, oameni de Stat) sunt ei artiști creatori? Adică este societatea umană un produs natural sau o operă de artă?

III

Amintim numai, fără a intra în amănunte, ca problema generală a artei cere deslegarea problemei libertății voinței. Cuiburile paserilor, fagurii albinelor sunt opere de artă, sau produse naturale? Este „casa țărănească“ un produs de artă ca și „templul grecesc“, ca și piramidele sau arcul nostru de triumf? Omul poate face cuiburi și faguri, paserea și albina nu pot face nici case, nici temple, nici piramide, nici arcuri de triumf. Dar omul își mai poate imagina că ar putea face lucruri cari par imposibile. Dă-mi un punct de sprijin și voi mișca pământul, a zis Arhimede. Omul a construit mașini de zburat, submarine, aparate de radio, etc. Omul e artist genial, animalul nu poate fi decît artizan.

Determinismul ar exclude arta umană, toată arta. Deci și arta socială. Ceea ce ar însemna că ar exista numai *un singur tip* de societate umană, dependent și determinat de natura omului, de caracterele speciei umane, așa cum diferite specii de animale sociabile își au forma lor socială tipică.

Și Aristotel credea că Statul (cetatea) e un produs natural, că e forma socială specific elină spre deosebire de barbari, cari trăesc în horde ca și animalele. Așa ne învață și sociologia. Societatea e un produs natural, fenomenele sociale sunt fenomene naturale, legile sociale sunt legi naturale. Grozavă eroare. Produs natural e omul animal, preistoric, necunoscut nouă. Produse naturale au fost hordele preistorice cari s'au răspândit pe suprafața pământului, mîinate de nevoi și vîinate de fiare. Dar din clipa ce s'a născut *omul*, el și-a *construit* societatea după ideea sa despre cum ar trebui să trăiască oamenii ca ființe morale. *Ideea binelui* a dat naștere societăților umane ca opere de artă ale reformatorilor sociali, ale *legiuitorilor*.

Noi nu negăm că există o societate umană ca produs natural. Dar această societate reprezintă, în timp, începutul imaginar al societății, în spațiu, substratul biologic, animal, din care artistul social poate crea societatea umană ca operă de artă. Societatea naturală cuprinde posibilități, virtualități de perfecțiune pe cari conducătorul genial le poate pune în mișcare. Substratul uman natural, biologic, se înoțește neîntrerupt după legile biologice. Artistul social nu-l poate crea, așa cum niciun artist nu poate crea materia brută care-i servește pentru înfăptuirea operei de artă. Dar el poate alege materialul dat, îl poate înobila, îl poate modela și purifica, pentru a-l potrivi intențiilor sale.

Formulăm deci *ipoteza* că societatea umană este un produs de artă, este opera conducătorului. Fie că e vorba de familie, de gintă, națiune sau Stat — toate formele sociale umane sunt produsele *artei de guvernare*.

La formularea acestei ipoteze suntem împinși prin contradicțiile ce se ivesc cu necesitate în doctrinele sociale naturaliste, întemeiate pe concepția deterministă. Ele susțin că societatea umană e determinată, în structura și evoluția ei, de legi naturale inexorabile. Astfel A. Comte enunță legea celor trei stadii, Marx și Engels, înaintarea fatală și necesară a omenirii spre dictatura proletariatului și desființarea claselor sociale, Spencer supune transformările sociale legii „evoluției“, iar alți sociologi, mai modești (Pareto), nu văd în prefacerile sociale decât oscilarea sistemelor sociale în jurul unui punct optim de echilibru, oscilații cari ar putea fi prinse în formule matematice, în ecvații și diagrame, așa cum poate fi reprezentat mersul unui motor.

Dar atunci cum se explică varietatea extraordinară a societăților organizate și unicitatea lor istorică? Teocrația egipteană, Statul asirian și cel babilonian, Atena lui Pericle, Monarhia lui Cezar, Franța lui Richelieu, Franța lui Napoleon, Rusia lui Petru cel Mare și cea a lui Lenin, Moldova lui Ștefan cel Mare, Italia lui Mussolini, Germania lui Bismarck și cea a lui Hitler, sunt apariții unice în istorie și nu pot fi explicate prin nicio lege „naturală“. Considerându-le însă ca opere de artă, fie că artistul e necunoscut (cazul lui Homer în poezie) sau cunoscut, problema își găsește o deslegare — naturală. Cert este că materialul social uman brut, biologic, e influențat de

factori naturali: climat, configurația solului, faună și flora, lupta pentru existență între grupurile sociale umane. Aceste înrîuriri își găsesc expresia în structura societății, dînd naștere unei stratificări și cooperări adaptate mediului. Dar să analizăm problema mai deaproape. În același sat, deci în același mediu geografic și biologic, există o mare deosebire între familiile țărănești, deosebiri cari nu pot fi explicate decît prin deosebirile ce există între șefii de familii; totașa deosebirile între sate, orașe și între State. Imperiul roman are altă înfățișare subț August, subț Nero, subț Traian. Dar mai mult. Între conducătorii, fie șefii de familii sau de State, apar din cînd în cînd oameni geniali cari creează o nouă formă de organizație, dînd familiei, satului, Statului o constituție inedită, originală, avînd caracterele unei adevărate opere de artă. În domeniul politic amintim reforma lui Dioclețian de pildă, prin care monarhia absolută și birocratică și-a dobîndit forma clasică.

Fără îndoială că toate societățile au conducători, unii dintre ei geniali, alții mai puțini geniali, alții iarăși incapabili. Cei talentați vor imita pe cei geniali, vor produce opere de artă aparținînd maștrilor, cei incapabili vor strica materialul de care dispun și-l vor distruge chiar, cum e cazul ultimului țar al Rusiei sau al Regelui Spaniei. Între conducători vom găsi și artiști desechilibrați, futuriști și cubiști, cum a fost Lenin, care a prefăcut Rusia într'un balamuc dînd-o pe mîna jidanilor, popor care nu mai poate produce genii și talente politice. Jidanii anume sunt deformați prin educația lor, prin credințele și tradițiile lor în așa fel încît, ajunși la posturi de conducere într'un Stat, cată să dea Statului forma teocrației iudaice, adică o formă primitivă, barbară, protoistorică. Ei pot distruge State, dar nu le pot nici construi nici conserva. Lor le lipsește simțul politic, geniul pentru arta politică. Subț conducerea jidovească imperiul lui Petru cel Mare a devenit un monstru politic, un trib de canibali americanizați, pentru cari tăierea rituală a vitelor e o problemă cu mult mai importantă decît toate problemele metafizice, matematice, morale și estetice.

IV

Ipoteza noastră lamurește fără dificultăți de ce nu pot exista *legi istorice*, de ce nu poate fi vorba de un *progres* necesar și indefinit, decît numai în înțelesul ce-l dăm noțiunii de progres privind *artele*. Operele de artă se datoresc geniilor, sunt deci contingente. Iliada și Odiseia reprezintă un început și o culme, opera lui Eminescu nu s'a nascut prin înaintare continuă, prin „evoluția“ poeziei românești, ci e înfăptuirea unui geniu, e unică în felul ei și nu poate fi depășită. Tot așa sunt și operele de artă socială (morală, religioasă, politică, economică), Statul fascist e opera lui Mussolini, cel național-socialist a lui Hitler, cel legionar a lui Codreanu.

Ca orice opera de artă, și opera de artă politică, odată desavîrșită, poate dura o vreme mai lungă sau mai scurtă — depinde de măsurile de conservare, de rezistența materialului, de împrejurări prielnice sau protivnice. Unele opere au rămas numai ca plan (Republica lui Platon, Tirania lui Machiavelli), altele ca schiță (Statul monarhic al lui Eminescu), altele iarăș n'au fost terminate din cauza morții artistului (imperiul lui Alexandru cel Mare).

Prin analogie cu celelalte opere de artă, înfăptuirile geniilor politice pot fi clasificate după genuri, s'ar putea deosebi școli etc. Totașa ne-ar fi îngăduit să considerăm istoria politică ca *istorie a artei politice*. *Teoria istoriei* a lui Al. Xenopol ni se înfățișează, după cele spuse, ca o încercare de „Filosofie a artei politice“, în felul că seriile sale istorice ar reprezenta ceea ce în artele frumoase se numesc *stiluri* primind după caracterul diferitelor arte denumiri diferite. Operele de artă politică puse pe acelaș plan cu toate operele de artă ne-ar înlesni și o analiză a influențării reciproce, așa că nu numai artele frumoase ar fi înrîurite de organizația politică, ci și înfăptuirile în domeniul politic s'ar explica și prin influențe ale celorlalte arte. Dacă democrația liberală a dat naștere unei literaturi în care predomină subiectivismul, spiritul critic și sceptic (Caragiale), mișcarea politică naționalistă poate fi considerată ca rod al curentului eminescian.

O importanță covârșitoare ar avea însă ipoteza noastră pentru stabilirea precisă a raportului între știința socială, sociologie, și

arta sociala. S'ar curma dintr'odata pretențiile sociologilor, a teoreticienilor, de a se erija în reformatori sociali și mari oameni de Stat. Sociologia poate contribui, ca orice știință, la perfecționarea mijloacelor *tehnice* de guvernare, de conducere, ea poate înlesni o pregătire tehnică mai temeinică a conducătorului genial, creator. Dar ea nu poate face dintr'un om fără aptitudini de conducător un Bismarck, Mussolini, Hitler, sau Codreanu. Sociologia studiază substratul social, realitatea sociala, descoperind legile sociale statice și dinamice, dar ea nu poate nici preconiza forma cea mai bună de organizare sociala nici nu poate prevedea ce fel de formă va crea geniul politic. Așa cum fizica și chimia cercetează proprietățile corpurilor, gramatica proprietățile limbii fără ca fizicianul sau chimistul cunoscând însușirile marmorei și ale metalelor să poată crea opere de arhitectură și sculptură sau filologul cunoscând structura limbii să creeze opere literare, totașa sociologul nu va fi ca sociolog, în stare să „reformeze“ societatea.

Tehnica politică va trebui să țină seamă de cercetările sociologiei, cum și ale multor altor științe (nu numai sociale). Inginerii sociali, tehnicienii, au o funcțiune bine stabilită în desăvârșirea operei de artă a geniului politic precum și în conservarea și *reproducerea* ei. Prin tehnicieni se pastrează *stilul*, maniera, în arta politică și prin ei se pot naște organizații politice după regulile scoase din opera geniului. Dar acești tehnicieni sunt și cea mai mare piedică pentru crearea unei noi opere de artă. Și geniile politice trebuie să lupte împotriva talentelor cari nu se pot desbăra de ceea ce au învățat în școala politică în care și-au făcut ucenicia.

Astfel politicienii noștri, democrați și liberali, selecționați prin demagogie, corupție și favoritism, apără cu îndârjire o formă de organizare ce se găsește în plină descompunere. Ba mai mult. Mentalitatea lor deformată de școala politică individualistă liberală îi mână în brațele comunismului iudaic, deoarece ei nu pot opune împotrivire banului corupator aruncat cu darnicie de finanța internațională jidovească cu scopul distrugerii națiunilor creștine. De aci marea primejdie a depravării și degenerării substratului uman românesc. Lipsit de o elită de tehnicieni sociali, frământat de toți germenii disoluției biologice și psihice introduși de agenții internaționalei jidovești, neamul românesc

se zbate în ghiarele morții. În astfel de momente critice ale istoriei unei națiuni intervine acțiunea omului mare, a conducătorului genial în stare să dea substratului uman o nouă formă, forma *operei de artă a geniului*. Azi noi privim cu mândrie și înfrigurare cum se deslușește tot mai bine încheierea Statului legionar, a Statului național românesc. Prin acțiunea conducătorului substratul social românesc se mlădiază, dobândind tot mai lămurit structura unui organism social armonic și echilibrat. Ideea străbate materia, îi pune în mișcare elementele cari se așează la locul lor după legile creației *artei sociale*. Generația tânără, viguroasă, sensibilă la suflul înviorător al unei noi epoci de renaștere națională, deschide drumul pentru împropățarea tuturor forțelor latente ale neamului românesc. Cîntecul legionar zgudue conștiințele, tabăra legionară pune brațele în mișcare și minunea nașterii unui Stat puternic se petrece subț ochii noștri.

ȘTEFAN CEL MARE ȘI ARTA DE A GUVERNA

I

Nu putem zice că „natura produce ceva“, ci numai că „în natură se produce ceva“. Pentru științele naturale artistul e necunoscut; ele înlocuiesc artistul prin cauzalitatea mecanică, prin „legi naturale“. Problema dacă aceste legi sunt imanente sau sunt date de un creator al lumii, iesă din domeniul științelor naturale, cari nu fac decît să constate că lumea se prezintă ca o ordine perfectă, ca un „cosmos“.

Arta presupune dimpotrivă că ordinea naturală nu este „perfectă“. Există, de pildă, adăposturi naturale (peșteri), dar fără îndoială că o colibă este un adăpost mai perfect decît o peșteră, un palat un adăpost mai perfect decît o colibă. Arta perfecționează deci natura cu ajutorul tehnicii. Produsele naturale apar cu necesitate în condițiuni date. Ele sunt previzibile, dacă se cunosc condițiunile. Arta produce efecte prin crearea condițiunilor. Aceste efecte sunt „scopurile“ artei, iar tehnica creează condițiunile. Științele naturale ne fac să cunoaștem ce efecte se produc în anumite condițiuni. Cînd *dorim* anumite efecte și cunoaștem din știință condițiunile în cari aceste efecte se produc cu necesitate, ne adresăm artistului, care le produce în mod „artificial“, prin mijloace tehnice.

Științele exacte moderne s'au străduit să deslege și „problema tehnică“, adică problema creierii condițiunilor pentru producerea oricărui efect ce ar putea fi dorit cîndva. Fără de această năzuință și mărginindu-se numai la constatarea faptelor, științele naturale ar fi rămas sterpe, fără folos practic satisfăcînd numai curiozitatea naivă a omului. Dar, dela *Leonardo da Vinci* și *Galileo Galilei* încoace, străduințele științelor exacte (naturale, fizice) au fost îndreptate spre inventarea de instru-

mente cît mai perfecte, menite să înlesneasca „experimentarea“, adică creerea artificială a condițiilor în cari fenomenele observate în natură se produc cu necesitate. Instrumentele și aparatele au sporit puterea de creațiune a omului într'o măsură nebănuită. Prin deslegarea problemei tehnice, omul deveni un „artist“, în stare să constrîngă natura să se transforme după dorințele lui. Așa fiind, omul modern, cînd dorește ceva, se adresează științei cerîndu-i mijloacele tehnice cu ajutorul cărora să se poată produce lucrul dorit. Dorințele omului, la început modeste și satisfacute prin mijloace tehnice descoperite prin observație întîmplatoare, s'au înmulțit însă neîntrerupt și au împins la cercetări sistematice, la constituirea științei. Dar dorințele n'au devenit numai numeroase, ci și foarte variate, astfel că și știința s'a ramificat, în științe speciale. Una din științele aceste speciale este sociologia. Oamenii, cînd doresc ca societatea să fie organizată mai bine decum este, caută un artist care să le satisfacă dorința. Și s'au prezentat în toate timpurile, și mai ales în timpurile noastre, mulțime mare de artiști sociali. Ei arata în colori cît se poate de atrăgătoare cum ar trebui să fie societatea ca să fie bună și perfectă și făgăduiesc că vor reforma-o după gustul și dorința tuturora. Mulțimea a ales și alege de obicei pe cel ce face promisiunile cele mai frumoase. Cîteodata alegerea e bună, foarte adeseori greșită. Bună este alegerea, cînd reformatorul este și tehnician social, rea, cînd mijloacele sale tehnice sunt insuficiente sau lipsesc cu totul. Reformatorii cari au condus omenirea spre ascensiune socială au fost totodată și inventatorii tehnicii sociale. Oamenii îi admiră însă mai mult pentru rezultatele ce au dobîndit, nedînd atenție laturii tehnice. Abia atunci cînd (și acolo unde) problemele de reformă socială devin foarte complexe, s'a trezit reflexiunea asupra mijloacelor tehnice. Interesul s'a concentrat asupra cercetării felului cum reformatorii geniali au procedat pentru a înfăptui ideile lor. Dela constatarea și descrierea faptelor, de la istorie, s'a trecut la explicarea faptelor, la știința socială și în acelaș timp la încercări de experimentare rațională, la tehnicism social.

Sociologia ca știință (care năzuește să rezolve și problema tehnică), începe cu Tucidide. „Politeia“ și „Legile“ lui Platon precum și „Politica“ lui Aristotel, sunt primele manuale de so-

ciologie, cari, pe lângă teorie pura, dau și indicațiuni tehnice pentru cei ce se dedică *artei sociale*. Abia după multe secole apare un nou autor genial, Machiavelli, care îmbogățește știința socială cu două tratate clasice: „Discursurile asupra primei decade a lui Titu Liviu“ și „Principele“. În „Principele“ său, Machiavelli nu vrea să dea o teorie generală, un tratat de sociologie, ci încearcă să dea reguli precise pentru arta guvernării, pentru arta politică. Și întrucît, pe acele vremuri, o știință socială generală, o sociologie, încă nu exista, Machiavelli scoate regulile sale din studiul evenimentelor istorice. Observînd cum au procedat oamenii pentru a dobîndi o domnie și a o păstra, noi putem desprinde regulile, prin a căror aplicare într'un caz special putem dobîndi rezultatul dorit. Machiavelli cunoaște mai ales istoria Italiei, cunoaște oamenii politici și caracterul lor, cunoaște arta lor politică. În temeiul acestor cunoștințe, Machiavelli expune un plan de acțiune cu un scop bine determinat: alungarea străinilor din Italia și unirea tuturor Statelor italiene într'un Stat național, după pilda Spaniei și a Franței. Machiavelli e în căutarea omului în stare să înfăptuiască această idee. Dar numai dorința, oricît de adîncă și sinceră ar fi, nu ajunge, căci atunci de ce n'ar fi încercat Machiavelli el însuși să conducă acțiunea? Acel artist politic trebuia căutat între principii de atunci, între cei ce aveau sau își dobîndiseră rangul de conducători politici, de „principi“. Dar Machiavelli nu l-a găsit, așa cum Platon nu-l găsisese pe regele-filosof sau filosoful-rege în stare să înfăptuiască Statul său ideal, și așa cum teoria politică a lui Aristotel n'a găsit lungă vreme „principi“ dispuși să se folosească de preceptele sale tehnice.

Dar Polibiul, scriind istoria Romanilor și cercetînd cauzele puterii lor, constată că ei au înfăptuit cea mai bună constituție. Politica Romanilor a confirmat astfel teoria aristotelică. Problema ce ne interesează pe noi aci este, dacă regulile practice ale lui Machiavelli au fost confirmate de istorie, dacă exemplele date de dînsul au fost bine alese și prezintă într'adevăr toate cazurile posibile, permițînd a desprinde reguli general-valabile. Teza lui Machiavelli este: „Dacă un principe ar urma regulile mele, ar reuși să întemeieze o domnie puternică în Italia; că niciun principe n'a reușit pînă acuma, deși toți aveau

această dorința, se explica din faptul ca toți au făcut greșeli tehnice, după cum se vede din cutare și cutare exemplu“. Pentru a înțelege bine intenția lui Machiavelli și pentru a evita o interpretare greșită a „Principelui“, trebuie să ținem seama de faptul ca preceptele sale nu sunt aplicabile decât în condițiile particulare în cari se afla Italia de atunci. Ele derivă, ce-i drept, din principii generale de guvernare, dar trebuie să servească unei acțiuni directe într'o situație concretă. Eroarea interpreților săi de mai târziu a fost că au crezut, cumcă „Principele“ cuprinde regulile aplicabile în orice situație istorică. Dar chiar comparația „Principelui“ cu „Discursurile“ sale ne arată că „Principele“ nu este un manual de artă politică, ci un manual de tehnică politică, menit să-l ferească pe un principe italian din acea vreme de greșeli de tactică în urmărirea scopului propus: de a uni Italia sub un singur sceptru. Tehnica „machiavelică“, cuprinsă în „Principe“, ar fi deci aplicabilă numai în condițiunile particulare ale Italiei Renașterii — și în cazuri asemănătoare. Cum se face însă că niciun principe italian, chiar dintre cei ce au cunoscut tratatul lui Machiavelii, n'a îndeplinit scopul propus de autor?

Din două una: sau nu existau între acești principii caractere cari ar fi acceptat sfaturile lui Machiavelli, sau sfaturile sale, regulile fixate de el, erau greșite. Prima ipoteză trebuie eliminată dela început. Italia de atunci produsese doar un mare număr de „principii“ geniali, între cari pe un Cezare Borgia. Într'adevăr, acesta mai ales atrăsese atenția autorului „Principelui“ și pentru el era menit în primul rând acest manual. Dar să fi fost într'adevăr numai vina împrejurărilor (boala lui Cezare într'un moment critic) că acest principe n'a putut realiza dorința tuturor patrioților italieni de atunci? Noi credem că nici Cezare Borgia, nici un alt principe italian n'ar fi reușit, urmînd chiar cu sfințenie preceptele lui Machiavelli — deoarece aceste precepte sunt greșite.

Dovada pentru afirmația noastră ne-o dă tot istoria. În condițiuni asemănătoare: amestecul străinilor, lupte pentru ocuparea tronului etc. Ștefan cel Mare a îndeplinit în Moldova, ceea ce dorea Machiavelli pentru Italia: întemeierea unei domnii puternice.

II

Cert este ca Ștefan cel Mare n'a cunoscut teoria lui Machiavelli („Principele“ e scris 1513), cum de altminteri nici Machiavelli (care în anul morții lui Ștefan, 1504, era de 35 de ani), n'a cunoscut politica domnitorului Moldovei, n'a avut posibilitatea să studieze arta politică a acestui principe genial. Ispititoare însă este ideea de a cerceta în ce măsură Ștefan cel Mare corespunde imaginii „Principelui“ lui Machiavelli, și mai ales în ce măsură se deosebește de ea. În cadrul expunerilor de față nu putem decît să schițăm problema, care, pentru a fi analizată în toată întinderea ei, ar cere un tratat voluminos. Aci, cîteva însemnări numai.

Citind „Principele“ lui Machiavelli și amintindu-ne de felul cum s'a comportat Ștefan cel Mare în deslegarea practica a problemelor, ne uimește intuiția genială a marelui Voevod prin care cunoaște importanța diferitelor probleme și cum, în urmă, știe să le dea, printr'o tehnică desăvîrșită, o deslegare perfectă. Înălțurarea lui Petru Aron, Ștefan cel Mare o consideră cu drept cuvînt ca o condiție fundamentală pentru consolidarea domniei sale. Existența lui Petru Aron implica două primejdii pentru noul domnitor: amestecul străinilor (al Poloniei și apoi al Ungariei) precum și trădarea din partea unor boieri ademeniți de fostul domnitor. Întrebarea e, dacă Ștefan ar fi procedat în același fel în cazul cînd Petru Aron ar fi fost numai un precedent oarecare, iar nu și ucigașul lui Bogdan, tatăl lui Ștefan. Care este în această acțiune partea calculului politic și care cea a setei de răzbunare?

E greu să presupunem că setea de răzbunare să se fi menținut cu aceeaș intensitate prin 12 ani, ci acțiunea lui Ștefan ni se pare izvorită în primul rînd din năzuința sa de a înlătura orice posibilitate ca vecinii Moldovei, Poloniei și Ungurii, să-l amenințe cu un pretendent la tron dînd neînterupt prilej unor boieri nemulțumiți de a unelti împotriva domnitorului.

Ca și în Italia lui Machiavelli, așa și în principatele romîne, partidele boierești constituiau o statornică primejdie pentru consolidarea unei domnii. Ștefan a știut să înlătore aceasta primejdie, procedînd cu mult tact. El n'a căutat să guverneze numai cu boierii cari l-au ajutat la dobîndirea tronului, ci i-a primit

și pe foștii colaboratori ai lui Petru Aron în rîndul consilierilor săi și chiar pe cei ce fugiseră cu Petru Aron. Ștefan îi primi cu iertare la întoarcerea lor. „Oamenii, cînd primesc binele dela acela dela care nu se așteaptă decît la rău, sunt mai îndatorăți față de binefacătorul lor“, zice Machiavelli. Marea autoritate a lui Ștefan față de boierii săi a rezultat și din felul cum Ștefan a știut sa cîștige dragostea poporului. „Unui domnitor care știe să poarte frînele guvernului și căruia nu-i lipsește deloc curagiul în vremuri de grea cumpănă și nici ceea ce îi trebuie pentru a întreține spiritul poporului, nu-i va părea rău nîciodată că a pus temeiul pe iubirea sa“. Ștefan a venit la domnie cu ajutorul boierilor, dar el nu le-a dat voie să asuprească mulțimea pentru a se îmbogăți. Mijloacele de care s'a folosit au fost: întreprinderi războinice în afară, activitate organizatorică intensă înăuntru. Dar pentru a învinge asupra dușmanilor din afară și a păstra liniștea și solidaritatea înăuntru, domnitorul trebuie să dispună de un instrument tehnic perfect. Acest instrument și l-a creat Ștefan: armata națională, armata de țărani. Din momentul ce boierii deveniră generali ai unei armate puternice supt comanda supremă a unui strateg genial cum era Ștefan Vodă, Moldova se ridică la rangul unui Stat puternic, temut de dușmani și respectat de prieteni. Iată cum glăsuiește Machiavelli, par'că ar vorbi de Ștefan cel Mare: „Un domnitor nu trebuie să aibă altă preocupare, nici alt gînd și nici să-și îndrepte studiile în altă parte decît numai către războiu, aceasta este îndeletnicirea cea mai potrivită pentru acela care comandă și folosul unei asemenea științe este de așa fel încît nu numai că păstrează Statele acelora cari sunt născuți pe tron, dar încă adesea ea aduce la tron pe aceia cari sunt născuți simpli particulari. Și din contră, se dovedește că, atunci cînd domnitorii s'au gîndit mai mult la petreceri decît la arme, ei și-au pierdut Statul. Cea dintîiu cauză care te face să-l pierzi este necesitatea acestei arte, totașa după cum hărnicia în arta războiului este mijlocul de a cuceri un Stat“. Vorbind de armata națională, Machiavelli zice: „Fără armată națională niciun domnitor nu poate fi în siguranță... Trupele naționale sunt acelea cari se compun din supușii tăi și din credincioșii tăi; toate celelalte armate sunt mercenare sau auxiliare“. Mercenarii au prăpădit, pe vremea lui Machiavelli, Italia, și imposibilitatea

de a organiza o armată națională a împiedicat la noi, mai târziu, desăvârșirea operei lui Mihai Viteazul, și l-a pierdut pe Tudor Vladimirescu.

Dar pe lângă aceste asemanări, ce se pot desprinde prea lesne, între Ștefan Vodă și Principele ce-l dorea Machiavelli pentru Italia, personalitatea lui Ștefan ne poate da prilejul să explicăm erorile lui Machiavelli. Politica nefastă a Papilor, neputincioși pedeoparte de a înfăptui ei înșiși unitatea Italiei, iar pe de altă parte ațîțind neîntrerupt rivalitățile între Statele italiene pentru a-și păstra Statul lor, i-a întunecat lui Machiavelli, ca și celor mai mulți oameni politici italieni din vremea sa, înțelegerea importanței religiozității, a adevăratei religiozități și a adevăratei moralități, pentru consolidarea unui Stat. Dacă Machiavelli l-ar fi cunoscut pe Ștefan cel Mare, capitolul al XVII-lea al „Principelui“ său („Cum trebuie să-și țină domnitorii făgăduielile“), capitol care i-a atras lui Machiavelli atîta hulă, ar fi primit alt conținut. „Un domnitor“, zice Machiavelli „n'are trebuință să aibă însușirile ce am arătat, dar trebuie să pară că le are pe toate. Voiu adăuga chiar că a avea și a te sluji de toate aceste însușiri este primejdios și că este folositor întotdeauna să te prefaci că le ai; așa că domnitorul trebuie să pară îndurător, credincios, omenos, religios și cinstit, dar trebuie să fie stăpîn pe sine, pentru ca, la trebuință, să poată și să știe să facă și cu totul dimpotrivă“. Pilda lui Ștefan cel Mare dovedește că domnitorul trebuie să aibă într'adevăr aceste însușiri pentru a fi respectat și iubit de poporul său.

Machiavelli trăește într'o atmosferă care înăbușă orice avînt eroic, care usucă sufletele de orice porniri nobile și desinteresate. Politica este pentru el un joc primejdios, o țesătură de intrigi și curse. Numai cel inteligent, viclean peste măsură, și hotărît să îndrăznească totul, putea să răzbească și să domineze. Patriotismul înflăcărat al lui Machiavelli căuta între cei răi pe cel mai rău ca să poată îndeplini misiunea de a uni Italia sub un singur sceptru. Dar întrebarea e: poate un astfel de om să deștepte în-suflețirea mulțimii, spiritul de jertfă, credința într'un viitor mai bun? Putea lumea să dorească de a schimba pe micii tirani imperfecti, cu un singur tiran, diavol perfect?

Cum Italia de atunci nu putea produce decît un astfel de Prin-

cipe, problema pusă de Machiavelli rămase fără deslegare posibilă.

Cei ce l-au cunoscut pe Ștefan cel Mare, au vazut și admirat în el pe Principele care a întrunit toate însușirile necesare unui domnitor ideal. I. Ursu, în cartea sa „Ștefan cel Mare“, citează rîndurile lui Miechovita, din cari personalitatea marelui Domn ni se înfățișează în deplina ei strălucire: „O! Bărbat glorios și victorios, care ai biruit pe toți regii vecini. O! om fericit, căruia soarta i-a hărăzit cu multă dărnicie toate darurile. Caci pecînd natura a dat altora calități numai în parte și anume unora prudență împreună cu șiretenie, altora virtuți eroice și spirit de dreptate, altora biruința contra dușmanului, numai ție ți le-a hărăzit la un loc pe toate. Tu ești drept, prevăzător, isteț, biruitor, contra tuturor dușmanilor. Nu în zadar ești socotit printre eroii secolului nostru“.

Arta guvernării nu se poate întemeia, cum credea Machiavelli, numai pe calcul, ci ea cere o adîncă înțelegere a sufletului omenesc, un acord perfect de simțire între conducător și mulțime. Mulțimea nu e nici bună nici rea; conducătorul o poate face bună, dacă el însuși este într'adevăr bun. El o poate face capabilă de orice jertfă pentru apărarea patriei, a credinței, a moralei, pentru înfăptuirea unei culturi înalte, dacă el însuși e însuflețit de acest spirit de jertfă.

Frederic al II-lea al Prusiei, și el numit de posteritate „cel Mare“, a scris înainte de urcarea pe tron un „Anti-Machiavelli“; Ștefan cel Mare a dovedit prin guvernarea sa, că teoria lui Machiavelli are nevoie de o nouă analiză și de o rectificare în unele puncte esențiale.

III

Utilitatea practică a unor astfel de studii nu poate fi tăgăduită. În Statele moderne, problemele ce se pun conducătorilor politici sunt atît de complicate și dificile, încît numai oameni politici geniali le-ar putea rezolvi fără pregătire teoretică.

Cunoașterea teoriei, nu numai că poate împiedica greșeli, dar ea înlesnește acțiuni cu efecte previzibile, adică aplicarea de mijloace tehnice raționale.

Politica empiristă degenerază cu necesitate în politicianism

deoarece nici nu poate desprinde cu claritate scopul principal al acțiunii politice, nici nu cunoaște toate posibilitățile tehnice pentru a asigura rezultatul dorit. E adevărat că în anumite timpuri și împrejurări, vrednicia oamenilor a fost suficientă în domeniul acțiunii politice, dar lipsa unei pregătiri teoretice și tehnice a conducătorilor politici schimbă toată istoria unui popor, când timpul și împrejurările iau altă înfățișare. Într'un Stat modern, clasa conducătoare trebuie să primească o educație politică desăvârșită. Genii nu se pot crea prin educație, dar oameni vrednici, cinstiți, harnici, împlinindu-și cu sfințenie datoriile către patrie și neam — astfel de caractere se pot forma prin educație, dându-li-se în acelaș timp și o temeinică pregătire teoretică și tehnică în domeniul activității politice.

Progresul sociologiei depinde de stabilirea unei legături strânse a teoriei sociale cu practica, cu experiența, prin elaborarea continuă a unei tehnice servind artei sociale. Auguste Comte a cerut separațiunea teoriei de practică, ceea ce nu însemnează însă înstrăinarea științei de artă. Afirmăția că politica practică se învață prin istorie își dobîndește adevărata semnificație și importanță, dacă între istorie și politică se așează știința politică, teoria întemeiată pe experiența istorică. Dealtminteri, se poate spune cu aceeaș dreptate că popoarele și oamenii politici nu învață nimic din istorie.

ÎNCHEGAREA STATELOR NAȚIONALE

I

În geneza, istorica și logică, a Statului condiția fundamentală este existența unui grup social încheșat în temeiul unei ideologii comune care cuprinde: conștiința înruderii de sînge, interpretarea identica a lumii împrejmuitoare (credește religioase, practici privind dobîndirea mijloacelor de subsistență etc.), respectarea ierarhiei sociale pornind dela ierarhia vîrstelor și a sexelor, astfel ca, în sfîrșit, acest grup să reprezinte o unitate cît se poate de perfecta față de alte grupuri sociale. Nu orice izolare a unui grup față de celelalte dă naștere Statului, ci abia cînd începe lupta pentru spațiul geografic necesar existenței grupului și cînd „roirea“ nu mai e posibilă din cauza îngustării spațiului, așa ca conflictele între grupuri nu pot fi înlăturate și grupurile în lupta sunt împinse să organizeze cooperarea membrilor săi în vederea apărării și atacului. Această organizare, politică, se desfășoară acuma într'o direcție opusă „roirii“, avînd anume tendința de a prinde într'o unitate mai largă toate unitățile sociale „înrudite“ întreolaltă, cari și-au păstrat conștiința originii comune, recunoscîndu-se prin graiul comun, tradițiile și credeștele comune ca făcînd parte din aceeaș comunitate—opusă altor comunități „de alt neam și de altă lege“.

Așa vedem în Egipt, în Grecia și Italia organizîndu-se mai întîiu „cetățile“, cari cuprind grupuri familiale păstrînd amintirea unei descendențe comune directe, iar apoi începuturi de alianțe între cetățile de aceeaș „naționalitate“ împotriva „barbarilor“, adică a unor oameni cari vorbesc altă limbă și se închină la alți zei. Din luptele aceste au rezultat neîncetate prefaceri, suprapuneri, amestecuri și despărțiri de grupuri sociale, totașa neîncetate prefaceri „interne“ în vederea încheșării

solidarității, a omogenității grupului pentru a-i spori puterea de rezistență sau puterea de expansiune.

Totdeauna deci ținta grupului social în lupta cu altele va fi de a ajunge la o unitate cât se poate de desăvârșită, de a înlătura înăuntrul grupului toate conflictele între părțile sale componente. Grupul inițial în care ideologia comună exclude orice conflict intern, rămîne prototipul tuturor unităților născute din nevoia de a lărgi comunitatea. Această imagine a comunității perfecte, susținută de conștiința morală a membrilor ei și întărită prin tradiție, credințe religioase și prin „legi“ edictate de conducătorii grupului, de bătrînii înțelepți, de patriarhii și parinții cari au grija împlinirii legilor de către toți, rămîne „idealul“ oricărei organizații sociale menite să asigure perpetuarea grupului, mai ales cînd existența lui e amenințata de dușmani din afară.

Notam deci că Statul se naște, și din punct de vedere istoric și logic, din această năzuință a grupurilor sociale umane de a-și păstra unitatea, individualitatea, față de grupuri *străine*, adică de alt *neam* și altă *lege*. Linia pe care se desfășoară închegarea Statului își are începutul în comunitatea morală perfectă, reprezentată prin grupul familial, și tinde spre un termen final însemnat prin grupul cel mai larg în care conștiința originii comune poate forma baza unei solidarități interne îndreptată împotriva celor de alt neam. Acest termen final e reprezentat prin *națiune*.

Ceea ce numim națiune se definește prin momentul istoric al raporturilor între grupurile sociale. Astfel Atenienii reprezintă o națiune față de Lacedemonieni, Tebani, Macedoneni, etc., dar Grecii sunt o națiune față de „barbari“. Totașa Germanii erau divizați într'o mulțime de națiuni, pînă ce opoziția față de Romani trezi „conștiința lor națională“.

Din cele spuse rezultă că orice Stat este național, adică trebuie să se întemeieze pe un substrat omogen din punct de vedere biologic și ideologic, dar nu orice națiune trebuie să fie organizată într'un Stat. Națiunea cuprinde numai posibilități de închegare și lărgire a unui Stat, — cînd împotriva ei se ridică altă națiune. S'ar părea că Statul nu trebuie să fie național, d. ex. imperiul Roman sau imperiile coloniale moderne. Aceste organizații politice se nasc prin suprapunerea unei națiuni cuce-

ritoare, imperialiste, peste națiuni subjugate, cari, cîtă vreme nu sunt asimilate și își păstrează încă puterea de rezistență și conștiința unității lor față de cuceritor, sunt în stare de războiu permanent față de stăpîinii lor. Transformarea sclavajului individual în servitudine colectivă nu schimbă esența Statului, care nu poate fi decît național. Ceea ce se vede din tendința imperiilor de a deveni State prin asimilarea celor supuși, prin tendința de a distruge individualitatea națiunilor supuse. Imperiul roman a atins în această privință, într'un moment dat, limita extremă a puterii de asimilare, cunoscută în istorie. Invaziile barbarilor, decadența, biologică și ideologică, a națiunii dominante, au distrus unitatea națională a imperiului roman. Europa se fărâmițează iarăș în națiuni cari, la rîndul lor, năzuesc să se organizeze în State, în comunități omogene, în temeiul „conștiinței naționale“, a ideologiei comune. Procesul acesta de constituire de State naționale omogene, după imaginea comunității morale perfecte, care, istoric și logic, formează „idealul“ spre care se îndreaptă toată străduința individuală și colectivă a oamenilor, încă nu e terminat în Europa. Se dau încă lupte aprige între națiunile europene, asemănătoare luptelor ce se dădeau între cetățile grecești. Lăsăm la o parte obiectivele acestor lupte (colonii, revendicări teritoriale în Europa, conflicte economice etc.). Ne propunem să lămurim aci numai problema politice „interne“ a Statelor europene, problema mișcărilor sociale cari au împiedicat și împiedică încă înfăptuirea de State cari să se apropie de idealul comunității perfecte, așa cum a descris-o *Platon* în *Republica* sa.

II

Vorbind de o comunitate „ideală“, asta nu înseamnă să nu ținem seama de natura omenească. Omul nu este înger, conflicte între indivizi sunt totdeauna posibile: conflicte între soți, între părinți și copii, între locuitorii unui sat, între patroni și muncitori etc. Dar pentru ca o comunitate în luptă cu alte comunități, deci un Stat, să dăinuiască, să-și păstreze unitatea, aceste conflicte trebuiesc rezolvite în așa fel încît ele să nu slăbească puterea comunității sporind în acelaș timp pe cea a comunităților străine. Conflictele interne deci n'aveau voie să ia aspectul

și caracterul unui războiu civil în care părțile combatante sa fie așifitate la luptă și susținute de agenți ai unor comunități „străine“. Luptele și rivalitățile înăuntrul comunității, deși păgubitoare totdeauna când depășesc anumite limite, nu schimbă totuș structura ei, dacă nu sunt desprinse și întreținute prin amestecul unor comunități străine, cu tendința de a distruge solidaritatea internă a comunității deci de a o *desființa*. Aceste antagonisme interne deci, pentru ca să nu atingă și să nu știrbească *ființa* comunității, trebuie să rămână în limitele unor conflicte *interindividuale*, rivalități între șefi, între generații etc. In anumite condițiuni ele pot lua proporții mari, zguduind tot Statul, de pildă lupta între Cezar și Pompeius. Acest conflict nu primejduia, în constelația „internațională“ de atunci, existența Statului roman, ci era un duel între doi oameni politici, fiecare năzuind a deveni stăpîn al Imperiului ajuns, prin evoluția sa, la punctul de a nu putea fi guvernat decît de un „monarh“.

Evoluția dela *Cetate* la *Impărăție* a trecut prin faze intermediare caracterizate prin schimbările constituției romane, ale formelor de guvernămînt, începînd cu regalitatea protoistorică, trecînd la republica aristocratică, apoi la democrație (prin emanciparea progresivă a plebeilor) și ajungînd în sfîrșit, după desființarea tuturor Statelor străine în stare să opună împotrivire, la forma definitivă: la monarhia militară și birocratică. Impotriva tuturor teoriilor politice cari susțin o schimbare ciclică, a formelor de guvernămînt (Aristotel), sau o oscilație dela libertate la constrîngere în jurul unui punct optim de echilibru (Pareto), monarhia militară-birocratică se menține în Apus pînă în secolul IV d. H., în Răsărit pînă în secolul XV d. Hr. Dăinuirea Imperiului bizantin prin mai bine de o mie de ani, fără schimbarea formei de guvernămînt desminte toate teoriile evoluționiste cari afirmă că această schimbare e necesară și determinată de forțe imanente societății, de procese *intracomunitare* desprinse de circulația elitelor sau de lupta între clasele sociale, de creșterea volumului sau a densității sociale etc.

Noi am afirmat și afirmăm, nu în mod dogmatic ci în forma unei ipoteze ce trebuie verificată prin datele istoriei, că schimbarea formelor de guvernămînt (sau în general schimbarea structurii sociale) depinde de raportul Statului cu celelalte State străine (sau în general al societății cu mediul). Procesele po-

litice interne cari duc la schimbarea formelor de guvernământ își dobîndesc înțelesul și semnificația numai din „constelația internațională“, prin natura contactului între comunitățile politice.

Ca ilustrare clasică poate servi istoria Grecilor, care duce și ea dela *Cetate* la monarhia macedoneană și apoi, după și prin dominațiunea romana, la monarhia bizantină, cum și istoria Romanilor care prezintă aceleași faze.

Dar mai interesantă ne pare verificarea ipotezei prin procesele ce s'au desfășurat după fărâmițarea Imperiului roman într'o mare mulțime de State, mai bine zis' de domnii, cari la început ne amintesc înjghebările politice protoistorice, trecînd apoi la forma mai precisă a Statului ierarhizat, și avînd în timpurile noastre tendința de a se organiza ca imperii după tipul celui bizantin. Unii teoreticieni sunt dispuși să creadă că Statele dictatoriale de azi se vor întoarce la democrație, după o lege naturală; noi susținem că fascismul și hitlerismul au creat o formă definitivă de organizație a Statelor europene, spre care năzuesc toate națiunile formate pe teritoriul imperiului roman apusean, chiar dela zămislirea lor. O întoarcere la forma așazisa democratică, sau o prăbușire spre stînga extremă cu instituirea „dictaturii proletariatului“ ar fi cu puțință numai în urma unui razboiu nenorocit, care le-ar deschide unor „agenți străini“ drumul spre destrămarea acestor State naționale, acestor comunități cît se poate de perfecte, adică impermeabile față de orice încercare a Statelor străine de a deslănțui în interiorul lor lupte de partide susținute de străinătate, de agenții diferitelor „Internaționale“. In ipoteza deci că Statul nu poate fi decît național, el fiind expresia năzuinței unui grup social omogen de a-și dobîndi, păstra și spori *ființa* proprie față de alte grupuri „străine“, noi vom analiza fazele principale prin cari au trecut națiunile europene, dela desfacerea Imperiului roman pînă la consolidarea Statelor naționale, reprezentate în forma lor definitivă prin Italia și Germania.

III

Intiia națiune care a ajuns la organizarea unui Stat, național a fost cea elină. Imperiul bizantin, la început păstrînd încă limba oficială latină și considerîndu-se nu numai în drept dar și obligat să restabilească unitatea Imperiului, s'a transfor-

mat într'un Stat național elin, înlăturind toate influențele ce i-ar fi putut știrbi unitatea. El prinse în hotarele sale întreaga națiune elină, plămădită prin dominația macedoneana și apoi cea romană într'un aluat omogen. Important este să notăm că substratul uman în Imperiul bizantin era încheșat într'o unitate printr'o conștiință națională puternică, susținută și nutrită neîncetat de cunoașterea trecutului, de orgoliul superiorității culturii eline față de toate celelalte națiuni și în primul rînd față de Romani. În clipa ce se puse problema conducerii bisericii creștine, Grecii au refuzat să accepte primatul episcopatului roman, organizîndu-și biserica lor națională. Prin acest fapt fu înlăturată primejdia unui vecinic amestec al unei puteri spirituale din afara hotarelor Statului. Pe de alta parte barbarii, de alt neam și altă lege, n'aură lungă vreme posibilitatea să influențeze, într'un fel sau altul, ideologia elina, fie prin propagandă religioasă sau prin răspîndirea de idei revoluționare, ridicînd pe cei săraci împotriva celor bogăți etc. În acest fel se explică stabilitatea structurii Statului bizantin.

În Apus, după cîtopirea barbară, avem mai întîiu un substrat social amorf și haotic, care însă limpezindu-se lăsă să se întrevadă contururile unor noi națiuni. Ori, în fața acestei tendințe de diferențiere și consolidare de unități sociale „autonome“, continuă tendința de păstrare a unității Imperiului, deci de constituire a unor puteri *supra-* sau *internaționale*.

Întîia putere care încearcă această restabilire a unității Imperiului a fost *Biserica romană*. Organizația ei unitară, rigid ierarhizată, pregătirea tot mai temeinică, a clerului, păstrarea limbii latine în cult și ca limbă oficială în administrație, îi înlesniră Bisericii să pună stăpînire spirituală asupra tuturor națiunilor intrate în raza ei de influență. Fărămișarea și instabilitatea organizațiilor politice precum și ascendentul spiritual al clerului cult asupra unor popoare inculte, superstițioase și prin afectivitatea lor neatinsă de scepticism rațional predispușe la religiozitate și supunere față de reprezentanții puterii divine, toate aceste elemente îi îngăduiră Bisericii romane să se gîndească la întemeierea unei teocrații care să țină sub ascultare pe toți „domnii“ mari și mărunți. Aplicînd principiul „divide et impera“, politica papală se puse în calea consolidării de State naționale, mai ales cînd aceste nu se puneau necondiționat în

slujba Bisericii. Luptele cari s'au dat împotriva „internaționalei catolice“ din partea națiunilor europene sunt cunoscute, și Principele lui Machiavelli ne arată cum Papii au știut să zădărnicească toate încercările de unire politică a Italianilor, cu ajutorul „Statelor catolice“ Spania și Franța.

Dar regii Angliei și o mare parte din principii germani au rupt legăturile cu Roma, pentru a scăpa, în politica internă, de neîntreruptele uneltiri ale unei puteri străine. Războaiele crîncene ce au urmat acestor „reforme religioase“, fiecă e vorba de războaie civile (în Franța de pildă) sau între State (războiul de 30 de ani) ne arată ce putere internațională formidabilă se opunea consolidării Statelor naționale, dat fiind că un Stat național fără biserică națională e lipsit de suportul cel mai puternic al solidarității interne.

A doua „internațională“ e reprezentată prin nobilimea feodală, care intră în concurență cu biserica romană. Și ea năzui spre o organizare unitară și ierarhizată. Dar opoziția bisericii pe deoparte și rivalitățile între principii pe de altă parte zădărnici restabilirea unității imperiului după modelul roman, mai ales că diferențierea națională nu le îngădui nobililor să se constituie într'o unitate omogenă, într'o „națiune“. Nu lipsesc tendințe în această direcție: limbă comună (cea franceză), conubiu neîngrădit de considerații naționale etc. Principii își împart teritoriul Europei după interesele lor familiale (dinastice) fără privire la naționalitatea supușilor. Înăuntrul nobilimii avem o circulație liberă peste toate hotarele naționale. Prințul Eugen de Savoia devine general austriac, Descartes, francez și catolic, ia servicii în armate străine din punct de vedere național și fără a considera dacă aceste armate luptă pentru catolici sau protestanți. Doar războaiele împotriva necredincioșilor că mai împing la început la o înțelegere între principii, dar în general ele nu împiedică rivalitățile și războirile între principii creștini, pentru dobîndirea și păstrarea de domnii, ceea ce cunoaștem îndeajuns din istoria noastră națională. Iezuitismul internațional al bisericii își găsește pendantul în „machiavelismul“ nobilimii.

A treia „internațională“ se ivește cu ascensiunea burgheziei și tendința ei de a lua locul clerului și al nobilimii în conducerea Europei. Născută în Anglia, această mișcare trece în Franța, provoacă aci sîngeroasa revoluție din 1879, în care nobilimea și

clerul se prabușesc făcînd loc burgheziei. De aci înainte începe acțiunea sistematică a internaționalei burgheze organizată în francmasonerie. Pretutindeni se formează nuclee revoluționare, agenții burghezi cutreeră toată Europa și subminează pozițiunile bisericii și ale nobilimii. Machiavelismul aristocrației e înlocuit prin „liberalismul“ burghez. Lipsa unei limbi comune e înlocuită prin poliglotismul comerciantului. Învațarea limbilor europene a ramas ca un postulat al internaționalei burgheze pentru consolidarea stăpînirii ei în Europa. La noi de pildă, în școlile secundare, elevii învață patru limbi pentru a deveni „europeni“ — pînă la elaborarea unei limbi comerciale internaționale (esperanto sau volapük).

A patra „internațională“ este cea jidovească. Liberalismul burghez e înlocuit prin „comunism“. Această internațională are însă un aspect specific, deoarece se sprijină pe o organizație cimentată prin secole și susținută de fanatismul religios al teocrației iudaice. Născută în Franța, alături și pe lînga internaționala burgheză, ea s'a răspîndit apoi în Anglia și Germania și a deslănțuit după războiul mondial o serie de revoluții, dintre cari cea din Rusia a izbutit pe deplin, ridicînd la stăpînire pe agenții comunismului iudaic. De aici ea năzuește a surpa temelile Statelor europene pentru a opri consolidarea lor în State *naționale*, adică în unități omogene impermeabile față de orice „internațională“, care să le distrugă *ființa*. Francmasoneria și prin ea Societatea Națiunilor au intrat în mîinile internaționalei jidovești, care tinde să joace în Europa rolul ce l-a avut pe vremuri biserica romană, apoi nobilimea și în urmă burghezimea.

Ori, în cursul acestor lupte pentru egemonie între diferitele „internaționale“ și chiar prin aceste lupte s'a structurat tot mai mult substratul uman în Europa în direcția închegării de „națiuni“, adică a unor unități omogene din toate punctele de vedere, avînd ca bază conștiința originii comune și o „ideologie“ care nu îngăduie individului să se desprindă de comunitate, să calce normele morale, religioase și politice menite să asigure dănuirea comunității. Individul e oprit a intra în „internaționale“ și trebuie să-și îndrepte toate străduințele spre înfăptuirea și întărirea solidarității interne. Această închidere a comunităților naționale, realizată în Italia și Germania, nu în-

seamna însă o izolare și o dușmănie față de alte comunități, deci, cum ar vrea unii să arate, o primejdie a păcii, ci e singurul mijloc de pacificare a Europei printr'o înțelegere între națiuni, unde niciuna din ele nu are și nu poate avea pretenții de cuceriri și de expansiune teritorială în Europa, dat fiind că orice înglobare de elemente eterogene neasimilabile în corpul națiunii proprii trebuie să producă tulburări și revoluții interne precum și războaie externe.

Problema timpurilor noastre este deci desăvârșirea omogeneității în Statul național, prin asimilarea sau eliminarea elementelor eterogene. E singura cale pentru a înfăptui „pacea eternă“. Dacă în tratatul lui Kant despre Pacea eternă înlocuim termenul său de „republică“ prin termenul de „Stat național“, dobîndim cea mai clară rezolvire a problemei. Înălțurarea amestecului străinătății în politica internă, devenită realitate prin închiderea Statului național și eliminarea elementelor eterogene dinăuntru său, deschide drumul spre o înțelegere reală și durabilă între națiuni.

IV

Sușinăm deci că transformările politice în Europa, îndeosebi schimbările formelor de guvernămînt, se datoresc ciocnirii duor forțe sociale de direcție opusă. Una merge pe linia menținerii unității Europei așa cum se înfăptuise în imperiul roman, alta pornește dela zămisirea nouilor națiuni mergînd în direcția desăvîrșirii ființei lor. Procesele cari se desfășoară se complică și prin faptul că și înăuntru fiecărei națiuni acționează forțe centripete cari se încrucișează cu forțele cari tind a menține unitatea Europei prin oprirea consolidării națiunilor. Adică „internaționalele“ sunt forțe centripete din punct de vedere european, centrifuge cînd trec prin cîmpul națiunilor și considerate din punct de vedere al evoluției naționale. Sunt teoreticieni dar și oameni politici practici cari observînd forțele în joc le confundă, neputînd distinge direcția lor. Astfel unii susțin că forțele centripete „europene“ contribuiesc la consolidarea națională pe cînd forțele centripete naționale sunt o primejdie pentru unitatea națiunii, deoarece provoacă „turburări interne“, sunt „împotriva ordinii de Stat“. Ei confundă aci reacțiunea for-

țelor centripete naționale împotriva acțiunii centrifuge ale forțelor europene (internaționale), cari însă din punct de vedere al unității Europei (după modelul roman) sunt centripete (deci „conservatoare“). Această reacțiune trebuie să tulbure ordinea internă actuală într'un Stat național în formare a cărui ordine actuala din punct de vedere național e desordine și anarhie, adică îl supune stăpînirii „internaționale“, de orice fel ar fi.

Forțele centripete *naționale* trebuie să sfarme orice fel de particularism, fie individual sau colectiv, care în constelația internațională europeană duce în mod necesar la servitudine națională, de oarece particularismul e născut și susținut de forțele internaționalelor. Luptele de partid împing la alianțe de partid internaționale: catolicii cu catolicii, proletarii cu proletarii, burghezii cu burghezii, aristocrații cu aristocrații, etc. Dacă înaintul națiunii exista particularisme, tendința către unirea națiunii (tendință născută din firea ei) trebuie să producă o organizație deasupra particularismelor, o *elită națională* imună față de acțiunea forțelor internaționale. Procesul care a dus la încheierea Imperiului bizantin începe de la punctul cînd încetează roirile comunităților grecești și cînd în Greccia se formează o pătură intercomunitară, deci o pătură „internațională“ din punct de vedere al particularismului cetăților Grecești.

Poeții (Homer), filosofii („sofiștii“) pregătesc disoluția ideologică a cetăților, iar Filip, regele Macedoniei, încearcă prima unire politică a Grecilor, după ce încercările Spartei și Atenei dăduseră greș. În cursul acestor prefaceri cetățile grecești sunt bînuite de lupte de partide și revoluții, „democrații“ punîndu-se în slujba Atenei, iar „oligarhii“ în slujba Spartei. La noi s'au dat lupte asemănătoare în preajma Unirii, și astăzi încă particularismele regionale produc efecte similare. Pe alt plan însă se desfășoară la noi luptele de partid sub influența „internaționalelor“ europene, cum pe alt plan stau luptele interne grecești sub influența politicii externe a Romanilor și sub presiunea Turcilor, iar azi sub înrîurirea politicii franceze, engleze și italiene.

Mișcarea de dreapta a început în Europa odată cu trezirea conștiinței naționale și se caracterizează prin formarea unor elite legate de substratul „național“, etnic, și refractare față de orice influență străină. Poeți, gînditori, oameni politici, „naționaliști“,

deci de „dreapta“, s'au ivit pretutindeni în sinul națiunilor. Aceste elite au paralizat acțiunea internaționalelor și au prins în câmpul lor de atracție și pe cei ce lucrau, mulți fără să știe, în folosul puterilor antinaționale. Așa preoții, aristocrații, burghezii, au fost „naționalizați“, tot mai mult legați de mulțimea condusa, în primul rînd cei ce erau de aceeaș origine etnică, dar și mulți de obîrșie „străină“.

Ultimul atac împotriva curentului naționalist în Europa, care tinde spre o structurare definitivă a națiunilor și la stabilirea unui echilibru între națiuni, îl încearcă acum Jidanii. Punînd stăpînire pe Rusia, ei și-au dobîndit o bază de operațiune și caută să provoace turburări, revoluții și războaie pentru a-și institui dominațiunea în Europa și, cum speră ei, asupra întregii lumi.

Atacul lor se va prăbuși așa cum s'au prăbușit toate încercările celorlalte „internaționale“. Căci dacă înaintarea spre „dreapta“ va suferi în Europa unele oscilații și opriri, de izbînda finală nu se mai îndoeste nimeni. Ultima internațională, cea jidovească, va fi înăbușită și strivită prin consolidarea Statelor naționale și stabilirea de raporturi „normale“, deci pacifice prin norme de drept internațional (în adevăratul înțeles al cuvîntului) între ele.

V

Dacă perspectivele pentru viitor se arată, mai ales în teorie, destul de liniștitoare, situația internă dela noi se prezintă însă extrem de îngrijorătoare. La noi internaționala jidovească și-a organizat o bază de operație, și-a concentrat forțe formidabile și a reușit să oprească pentru o clipă, cu ajutorul unor partide intrate în jocul forțelor internaționale dirijate de Jidani, înaintarea victorioasă a naționalismului. Dar lovitura fățișă a Jidanilor a desvăluit dintr'odată toate planurile lor și a trezit reacțiunea puternică a întregii națiuni. Adevărat este că elita burgheză deabia ieșită de subt aripele liberalismului internațional francmasonic a capitulat cu desăvîrșire în fața asaltului comunismului iudaic astfel că Statul nostru a ajuns să fie condus de oculta francmasonică unită cu cahalul jidovesc comunist. Dar nu mai puțin adevărat este că luptele de partide s'au ridicat acuma pe alt plan, întrucît ele nu se mai dau numai între șefii

de partide în vederea acaparării puterii, ci iau tot mai mult aspectul unei lupte între cele două națiuni: cea română și cea jidovească, cea dintîiu cu obiectivul de a-și crea o elită națională ferită de influențe internaționale, „europenizante“, a doua pentru a subjuga o națiune, a o deposeda și exploata, fără-mișcînd-o în familii de iobagi și robi, avînd astfel, pe lîngă Rusia, în stăpînire o nouă țară ale cărei bogății să le înlesnească înaintarea spre bolșevizarea și cucerirea întregii Europe.

Mișcarea de dreapta, pornind acum la contraatac, trebuie să-și organizeze toate forțele și, mai ales, să preîntîmpine orice slăbire a forțelor naționaliste prin „ideologia“ vechei elite, care continuă a flutura formulele „liberalismului și democrației“, ca și cum ar fi vorba să se dea lupta împotriva unei aristocrații privilegiate și împotriva unui cler dușmănos burgheziei franc-masonice și ateiste, deci „reacționar“. Aceste aberații anacronice și absurde au încă, din nefericire, influență asupra mulțimii care crede că „dreapta“ înseamnă o îngrădire a libertăților individuale, o încătușare a inițiativei particulare, mai ales în domeniul economic. Toți „afaceriștii“, politicienii venali și corupți, dar și multi oameni detreabă cred că „Statul legionar“ va înăbuși și înfrînge egoismul, libera concurență, va zădărnici ascensiunea individuală în domeniul economic, adică îmbogățirea celor ce au aptitudini pentru comerț, industrie, speculațiuni bancare, etc. Și atunci ei preferă regimul „liberal și democratic“ sub care înfloresc toate afacerile posibile și imposibile, ei preferă să meargă și mai spre stînga, de teama unui regim de constrîngere și dușmănos „hoților“. Ei se tem de *prea multă morală* în domeniul economic, de prea multă cinste și legalitate, de procurori prea severi și de pușcării prea primitive. Să vedem cum stau lucrurile. Poate că vom reuși să-i liniștim întrucîtva pe acești prea timizi cetățeni, fără să le putem făgădui deplină libertate în desfășurarea talentelor și virtuților lor specifice.

VI

Încelestată în lupta împotriva aristocrației și clerului, burghezia apuseană, cea franceză întîiu, a apelat la toți cei asupriți și exploatați de aceste două stări privilegiate să se unească. „Burghezi din toate țările uniți-vă!“ Libertate, egalitate, frater-

nită pentru toată lumea; omul e născut liber; religia e superstiție și e menită să înlesnească clerului să exploateze mulțimea, prestigiul aristocrațiilor e întemeiat pe minciună, ei sunt oameni ca noi și sunt niște paraziți cari trăesc din munca mulțimii. Așadar: revoluție împotriva stărilor privilegiate; peste hotarele Statelor, peste legăturile bisericii trebuie să se unească toți burghezii pentru a răsturna tiranii și oligarhia.

Libertatea aceasta neîngrădită înseamnă însă pentru burghez libertate în afaceri, așa cum pentru aristocrat ea înseamnă libertate de a se bate cu oricine, pentru filosof libertate de a critica pe oricine. Liberalismul înseamnă deci iezuitism sau machiavelism — *economic*. Burghezul liberal vrea libertate ca să poată bate concurența, oriunde și față de oricine fără deosebire de neam, lege, stare socială, etc. Pe scurt: *afacerile sunt afaceri!* În Statele unde liberalii au pus mâna pe putere, afacerile au înflorit într'un chip nemaipomenit. Statul a fost considerat ca un rău necesar; el avea menirea să apere buzunarele „economiciștilor“ burghezi de o prea mare îndrăzneală a bandiților ordinari, dar nicidecum să împiedice libera desfășurare a concurenței. Politica externă era pusă tot în slujba dezvoltării vieții economice: export și import, materii prime, etc. Ne putem lesne imagina, chiar fără să cetim istoria, ce efecte putea să aibă acest regim într'un Stat care nu poate satisface egoismul feroce al unei elite compusă din această specie de oameni. Dumnezeu, națiunea, dreptatea, mila, sunt noțiuni cari n'au semnificație economică, comercială, deci nu intră în ideologia liberală. Doar cunoscînd ei că alți oameni cred în aceste lucruri, ei vor simula religiozitate, naționalism, moralitate, etc., pentru a cîștiga clienți și a înșela mai lesne mulțimea. Liberalul perfect, liberalul de elită chemat să guverneze în Statul burghez și democrat este prin definiție deslegat de orice obligație față de biserică, națiune, morală, etc. Toate relațiile sale cu semenii săi și cu puterile supraindividuale vor lua forma contractului, a transacțiunii comerciale. Căsătoria e un contract care se încheie și se desface după voie, dar considerîndu-se cu strictețe interesele economice ale părinților și ale copiilor; femeia poate fi de orice neam, numai să fie bogată; asociatul în afaceri poate fi de orice neam și lege, numai să fie rufinat în speculațiuni și să prezinte o garanție din punct de vedere economic. Afacerile par-

ticulare pot păgubi Statul, biserica, școala — numai sa fie rentabile; astfel politicianul, bancherul și speculantul liberal, fie antisemit sau filosemit, se va asocia cu jidani, chinezi, englezi, etc., pentru a exploata pădurile Statului, ale fondului bisericesc, pentru a construi biserici și universități, pentru a ruina pe un concurent de orice neam și lege. Afacerile nu cunosc, pentru liberalul de elită, nici patrie, nici nație, nici religie, nici familie, nici morală — el se îmbogățește prin toate mijloacele posibile. Puterea politică, smulșă din mâinile aristocrației, ale elitei politice militare, îi servește liberalului pentru a înlătura primejdia pușcării. Liberalul face de toate: știință experimentală, sociologie monografică, filosofie — numai să fie rentabilă. El nu atinge probleme cari l-ar păgubi: de pildă problema naționalistă nu e o problemă sociologică, deoarece soluționarea ei împinge la concluzii antidemocratice, antisemite și antiegalitariste. Scandalurile politice (Skoda, Cagero, etc.), nu sunt subiecte pentru sociologie, nu sunt fenomene sociale „interesante“, în schimb stîna, nunta țărănească, etc., prezintă interes sociologic extraordinar, colosal și mondial. Educația tineretului sub regimul burghez liberal are în vedere formarea liberalului de elită—abil, îndrăzneț, deștept, stăpîn pe mijloacele de a bate concurența. Tineretul „liberal“ se organizează după pilda celor bătrîni în bande pentru a fura creioane și mașini de scris, pentru a se organiza mai tîrziu în cluburi „politice“ cari pradă Statul. Deaceea școala liberală oprește tineretului să construiască biserici, îl oprește să învețe a munci fără plată în taberele de muncă, îl oprește sa învețe a disprețui pe cei ce „au îndrăgit străinii“, învățîndu-l dimpotrivă a disprețui pe cei ce vād în *Statul național o comunitate morală* înainte de toate, un grup familial care cuprinde pe toți cei de un neam și de o lege. În această comunitate individul se naște, crește și se desvoltă — dar trebuie sa se poarte astfel ca nicio faptă a sa să nu păgubească puterea comunității față de altă comunitate străină. Deci: egoismul său se poate desfășura înăuntrul comunității, în concurență liberă cu ceilalți membri ai comunității, dar niciodată alături de străini în paguba „fraților“ săi. „Aproapele“ naționalistului român este fratele său român, pe care trebuie să-l iubească, sa-l ajute. Cu acești frați împreună el trebuie să lupte împotriva dușmanilor pentru apărarea patriei. Ca ostaș el trebuie să-și iubească și să-și ajute

camarazii, ca soț el își iubește soția de oarece e romîncă și e mamă de romîni, ca părinte își iubește copiii, viitori ostași și viitoare mame de ostași. El e creștin: își va iubi și va ierta pe inimicii săi, așa cum zice evanghelia, dar nu pe dușmani (hostes), pe cei ce-i sunt ἐχθροί dar nu πολέμιοι. Astfel și în viața economică noua ordine socială spre care năzuește dreapta naționalistă trebuie să impună observarea normelor morale, religioase și politice pe care se sprijină unitatea socială perfectă reprezentată prin Statul național. Cel ce păgubește Statul, fie ca totalitate sau în unul din membrii săi, în *folosul* unei comunități străine adică în asociație cu un străin, înlesnindu-i acestuia și prin el comunității lui îmbogățirea și slăbind astfel comunitatea proprie, este: imoral, păcătos și trădător. Moraliștii trebuie să-l expună disprețului public, preoții trebuie să-l afurisească, conducătorii Statului trebuie să-l împuște ca pe un nemernic trădător, ca pe un ostaș dezertor în timp de luptă.

Ridicarea hidrei comuniste iudaice împotriva națiunilor creștine cu pretenția de a le stăpîni și exploata a izvorit din sporierea puterii comunității jidovești în care imperativele morale, religioase și, acuma în urmă, și politice, nu i-au îngăduit și nu-i îngăduesc individului nici cea mai neînsemnată deviere dela normele instituite pentru păstrarea solidarității. Niciun Jidan nu se va alia cu un străin pentru a păgubi pe alt Jidan, niciun Jidan nu va scrie la un ziar care atacă interesele jidovești-religioase, economice, politice. În schimb găsim creștini și Romîni cari scriu la ziare jidovești cari atacă religia, morala și politica romînească. Și sunt ticăloși crescuți în ideologia burgheză-liberala, în ideologia francmasonă internațională „europeană“ cari nu se sfiesc a lupta alături de agenții internaționalei a patra pentru dărîmarea Statului național, pentru distrugerea comunității morale romînești.

Mihai Eminescu n'a fost antisemit, n'a fost antigerman, anti-francez — n'a fost xenofob — dar a fost „naționalist“, și ca naționalist văzînd la noi aplicarea principiului liberal „afacerile sunt afaceri“, văzînd cum francmasonii noștri distrug neamul romînesc aliîndu-se cu străinii veniți în țară ca dușmani (hostes) pentru a prăda și pentru a trăi ca domni din sudoarea băștinășilor a scris nemuritoarele versuri ce prevestesc ideologia naționalistă prin care se va închea comunitatea romînească indes-

tractibilă și impermeabila față de orice influență straină în *orice domeniu de activitate*.

Expunerile noastre nu sunt decît interpretarea discursivă, rațională a celor patru versuri în cari genialul poet a turnat toată doctrina naționalistă:

Cine-a îndragit strainii
Mînca-i-ar inima ciinii,
Mînca-i-ar casa pustia
Și neamul nemernicia.

De aci trebuie să pornească cercetările sociologice pentru a lămuri problema Statului național, pentru a înțelege și explica transformările sociale, revoluțiile, războaiele, schimbările formelor de guvernămînt cari au împins spre încheierea și consolidarea națiunilor europene împotriva „internaționalelor“.

VII

Un scurt epilog. Se găsesc încă azi apărători ai liberalismului și, la noi, se ceartă două partide fiecare din ele susținînd că reprezintă liberalismul autentic, care, așa se afirmă, a creat Statul modern român. Dar în acelaș fel se poate arăta că biserica și aristocrația au creiat Statul, nu numai pe al nostru, ci în general în Europa, atît biserica apuseană, cît și cea ortodoxă. Dar Statul și-a dobîndit ființa prin *naționalizarea progresivă a bisericii și a aristocrației* și, în sfîrșit, și *a burgheziei*. Deci Statul s'a format în lupta națiunii împotriva bisericii, aristocrației și burgheziei — cari aveau un caracter internațional, în teorie universalist, în realitate la început mediteran, (cuprinzînd universul reprezentat prin imperiul roman), apoi european (după ivirea Mahomedanilor), în sfîrșit mondial (cu excluderea Chinei, Japoniei și a popoarelor sălbatece). Ceea ce înseamnă că Statul pentru a deveni Stat a trebuit să învingă cele trei internaționale: clericalismul, feodalismul și liberalismul și să-și creeze o elită politică națională legată, biologic și ideologic, de mulțimea guvernată, constituind cu ea împreună o comunitate morală, cea mai largă posibilă, numită *națiune*. Acest proces de naționalizare a elitelor încă nu e terminat și în Statele naționale mo-

derne se găsesc încă urmele acestor „internaționale“. Astfel în Germania există o problemă catolică, iar problema irlandeză își are originile în antagonismul între catolicismul internațional și biserica anglicană națională. John Locke în „Scrisorile despre toleranță“ admite la cetățenie pe jidani, mahomedani și chiar pe păgâni, dar exclude pe catolici și atești, deoarece catolicii afirmând de o autoritate în afara Statului primejduesc liniștea și libertatea cetățenească, iar ateștii, fiindcă negînd pe Dumnezeu neagă și revelația. Pe de alta parte Franța oscilează într'un moment istoric între catolicism și protestantism, dar catolicismul învinge (convingerea lui Enric IV) și în urma, Hughe-noții sunt exterminați. Se poate constata însă că biserica romană trebuie să facă concesii naționalismului și clerul catolic se recrutează în fiecare țară din băștinași. Dacă în războiul de 30 de ani Europa se diviză în două tabere: una catolică și una protestantă, fără privire la naționalitate, în războiul mondial ea se diviza în tabere constituite din alianțe naționale fără privire la confesiunea religioasă. În tabăra Germanilor stau alături de catolici, protestanți, ortodocși (Bulgarii), mahomedani, iar în cea a Aliaților toate confesiunile și religiile lumii.

Ori, în Rusia s'a observat, în timpul războiului, dainuirea internaționalei aristocratice (mulți ofițeri superiori din armata rusa își pastrasera conștiința originii lor germane) precum și a internaționalei burgheze liberale, care pregătia revoluția împotriva absolutismului și a aristocrației privilegiate.

Fiecare Stat național în formare își are istoria sa proprie, fie că e vorba de procesul de înfrîngere a particularismului, fie de cel al înlăturării influențelor internaționale. Astfel și Statul nostru național, trecînd prin aceste faze, se găsea în preajma războiului încă în procesul de naționalizare a burgheziei liberale. Dela Eminescu îneoce naționalizarea făcuse progrese, dar încă nu se înfaptuise o convertire totală, o schimbare adîncă a ideologiei internaționaliste. „Naționalismul“ liberal păstra încă acel caracter de mercantilism, de formulă menită să împingă masele la acțiune pentru liberarea fraților lor, acțiune care pentru liberali însemna însă posibilitatea de cucerire a unor provincii bogate și cu largi perspective de exploatare economică. „Ardealul fără Ardeleni!“ să fi exclamat un șef liberal — iată aplicarea ideologiei liberalismului internațional la un caz concret și do-

vada ca o parte a burgheziei noastre înota încă în apele „inter-naționale“ născute din revoluția franceză. Și chiar după Unire această ideologie nu cedă. Incepu anume lupta îndârjită între burghezia liberală din Vechiul Regat și cea din Ardeal (în Bucovina și Basarabia liberalii din Vechiul Regat nu întâlneau mare rezistență) pentru cucerirea puterii în vederea exploatarei economice (bănci în primul rând și consilii de administrație). În această luptă ambele părți își istoviră forțele: Brătienii și Maniu au fost scoși din arena politica, iar câmpul rămase deschis pentru deslănțuirea celei mai deșanțate demagogii și pentru ascensiunea „stingii“, „a internaționalei“ comuniste jidovești.

Am mai avut prilejul să arăt că ivirea acestei ultime internaționale se datorește unei contingențe istorice. Imperiul roman neputând digera această națiune semita, ci sfărâmându-i numai organizația politică a împrăștiat-o în toată lumea, iar frânturile s'au menținut în ghetto-uri, izolate de lumea creștina, păstrând însă cu toată vitregia vremurilor legături întreolaltă, legături cari deveniră tot mai lesnicioase în măsură ce mijloacele de comunicație se perfecționară. În timpurile moderne Jidanii se organizează într'o comunitate internațională, ajungând în sfârșit sa-și creeze și un centru politic, un început de Stat național. În istoria Statelor creștine ei intervin mai întâiu alături de intelectualii creștini cari susțin cauza toleranței religioase, a libertății de gândire. Spinoza este exemplul cel mai ilustru. Dar nici el, nici Locke nu se gîndeau la posibilitatea ca Jidanii sa devie miniștri și lorzi, păstrîndu-și *naționalitatea*, cum nici burghezia franceza, care-i emancipă în revoluția din 1789, nu putea să conceapă că Jidanii vor avea pretenția, rămînînd *Jidani solidari cu Jidanii din toată lumea*, sa guverneze Franța. Dealtminteri și Friedrich Engels, german plin, îi considera pe tovarășii săi jidani socialiști ca germani de confesiune mozaică, iar, cum după teoria marxistă și liberala religia n'are nicio importanța, acești tovarăși păreau cu totul inofensivi. Abia *Eugen Dühring*, socialist și el, arăta problema internaționalei jidovești în mișcarea socialistă germană. Dühring, mare savant și neînduplecat dușman al Jidanilor, este precursorul mișcării socialismului *național* în Germania care înfăptui *împăcarea* între clasele sociale cu tendința de naționalizare completă a elitei germane.

Nu negăm deci faptul că cele trei internaționale: biserica,

aristocrația și burghezia au înlesnit înăuntrul națiunilor încheierea unităților destrămînd și sfărîmînd, în concurență reciprocă prin răscolirea masselor, particularismele interne. Așa de pildă cum pe vremuri poezii, sofistii, istoricii (Herodot, Tucidide) și principii „internaționali“, distruseră unitatea cetăților, așa biserica romană, filosofia scolastică, etc., înlesniră unificarea în politica franceză. Tot astfel la noi ortodoxismul, istoria (cronicarii), poezii și literații uniră națiunea înaintea oricărei uniri politice; totașa liberalismul înlesni participarea la politică a burgheziei ardelenе și conspirația ei cu burghezia din Vechiul regat peste hotarele politice cari divizau națiunea.

Problema este însă ca aceste procese să se oprească exact la limita trasă de interesele *națiunii*, astfel ca legăturile reprezentanților unei clase conducătoare, atinse de ideologia internațională, cu semenii lor aparținînd altor națiuni, fie că e vorba de preoți, aristocrați, burghezi, țărani sau muncitori, să fie rupte în clipa ce unitatea națiunii e desăvîrșită.

Astfel la Jidani proselitismul religios e oprit, cum și trecerea lor la altă confesiune e supusă unui control sever. Niciun rabin nu va încerca să convertească mulțimea creștină la iudaism, dar nici misionarismul creștin nu va avea succese între jidani. Ceeace înseamnă că religia lor națională și naționalistă, s'a oprit exact la hotarele națiunii lor. Totașa în domeniul economic, totașa în noua lor înjghebare politică în Palestina.

Din această cauză internaționala lor e cea mai primejdioasă pentru națiunile creștine și pentru pacea lumii. Ei fiind inasimilabili și profitînd încă în unele țări de ideologia internațională a elitelor politice întrețin spiritul revoluționar, răscolind masele împotriva claselor conducătoare naționale sau pe cale de naționalizare cu tendința de a-și institui *dominațiunea lor națională* asupra unor națiuni străine fără considerarea hotarelor acelor națiuni.

Rusia este un exemplu care ar merita o cercetare sociologică specială. Acest studiu ne-ar lămuri asupra înfățișării ce ar avea Europa în cazul cînd planurile internaționalei jidovești ar reuși. Sociologia apuseană dă prea puțină atenție și importanță acestei internaționale. Dar conflictul italo-abisinian a început să desvăluе și Apusului existența și acțiunea ei primejdioasă. În lupta ce se dă în Franța între „stînga“ și „dreapta“ a intervenit, în

sprijinul „stîngei“, toata jidovimea lumii, cum de altfel politica Angliei e împinsă tot de Jidani spre o acțiune împotriva Italiei. Internaționala jidovească încearca deci a inhăma pentru atingeria obiectivelor ei cele mai puternice doua națiuni ale lumii — Anglia și Franța. Să ne imaginăm: Anglia, Franța și Mica Înțelegere năpustindu-se asupra Italiei, Rusia ținînd în șah Germania pînă ce cele trei puteri se vor putea întoarce împotriva acesteia pentru a deschide, după strivirea regimului național-socialist, drumul comunismului iudaic!

Ori, dreapta trăește și se întărește în toate țările și va tăia firele internaționalei jidovești exact la granițele națiunilor. Și atunci se va pune în toată amploarea ei problema viitorului națiunii jidovești, dar nu pentru națiunile creștine, ci pentru Jidani, cari vor trebui să o studieze și să-i găsească o grabnică deslegare.

LEGIUNEA ȘI PARLAMENTUL

I

Vechea credința cum ca puterea unui Stat atirna de *forma de guvernământ* dănuiește și azi. Și azi vedem oameni politici bă-tîndu-și capul cu nascocirea de *constituții ideale* sau cel puțin de *reforme constituționale*, mai mult sau mai puțin ideale și radicale.

Nu e vorba numai de teoreticieni puri, de visatori și utopiști, ci de oameni politici practici, cum e de pildă d. *André Tardieu*. Judecînd dupa cele două volume: *Le souverain captif* și *La profession parlementaire* ale operei sale: *La Révolution à refaire* (plănuită în cinci volume; al treilea e anunțat sub titlul *Le sabotage des intérêts généraux*), d. Tardieu va ajunge și el, ca mulți alții, la construcția unei constituții ideale, care pusă în aplicare, ar fi menită să oprească prăbușirea Franței.

Franța a ajuns, așa expune d. Tardieu, la marginea prăpăstiei. Ea a intrat în stăpînirea *despotică* a parlamentului, a majorității parlamentare de stînga.

Această majoritate însă nu reprezintă națiunea. Felul cum se fac alegerile ne arata că nici vorbă nu poate fi de o liberă exprimare a voinței naționale.

D. Tardieu desvalue fără cruțare și ne arată în toată goliciunea ei *minciuna democratică*. Germinată în atmosfera supraîncălzită a Revoluției franceze, ea s'a lațit asupra întregii Europe amenințînd toate statele căzute în raza ei cu cel mai groaznic despotism.

Așa cum ni-i descrie d. Tardieu (în vol. II), aleșii democrației nu prezintă nicio garanție din punct de vedere moral.

Corupția a intrat pe poarta larg deschisă în mijlocul parlamentarilor, iar lojile masonice și comitetele revoluționare au

reușit să împingă, prin corupție și demagogie, politica Franței tot mai spre *sînga*. Parlamentul nu mai exercită un *mandat*, ci o *profesiune*: iată răul fundamental al regimului actual în Franța.

Despotismul majorității parlamentare nu e înfrinat prin nimic. Puterea executivă, a Președintelui Republicii, și cea a miniștrilor, e redusă la zero. Ministerele se schimbă neîntrerupt pentru a înlesni satisfacerea ambiției șefilor de grupări politice. Și ce-i mai grav: Justiția deveni tot mai neputincioasă, tot mai docilă față de acești despoți. Din cauză că înaintarea magistraților depinde de ministrul justiției.

În concluzie: în Franța nici vorbă nu poate fi de „democrație“, de domnie a poporului, de „libertate“, de „egalitate“. Toate puterile, cea executivă, cea legislativă și cea judecătorească, sînt reunite în mîinile majorității parlamentare, care prin desfășurarea logică a lucrurilor (*prin trecerea dela mandat la profesiune* condiționată de modul cum se fac alegerile) aparține azi grupărilor de sînga și stăpînește Franța în mod despotic ducînd-o la peire.

„Gîndind că regimul parlamentar al Franței contemporane este inamicul Franței eterne; că organele constituționale, a căror datorie ar fi de a îndrepta acest regim, nu-l vor îndrepta niciodată; că o transformare adîncă e necesară și că țara singură o poate impune, eu mă adresez țării, stînd în afară de Camere, unde, așa cum sînt ele, nu mai am nimic a face. Condamnînd organizația, eu refuz a participa la funcționarea ei“.

Ce propunea d. Tardieu, cînd era parlamentar? „Propuneam, scrie el, de a restabili echilibrul între legislativ și executiv, dînd acestui din urmă un drept efectiv de dizolvare și luînd celui dintîiu dreptul de a propune cheltueli, adică, în unul și celalt caz făcînd ceea ce fac Englezii. Propuneam de a libera sufragiul atribuind femeilor aceleași drepturi ca și bărbaților și chemînd acest corp electoral lărgit să voteze, prin referendum, nu numai asupra unor nume, ci și asupra unor idei. Ceream să fie restaurată disciplina Statului prin fixarea obligațiilor administrative și politice ale agenților lui“.

Deci: separațiunea puterilor și prin separațiunea lor, despoliticianizarea aparatului administrativ și a magistraturii.

D. Tardieu se întoarce așadar la formula clasică a separațiunii puterilor (după modelul englez) pentru garantarea liber-

tăților cetățenești, pentru stîrpirea corupției, scopul suprem fiind restabilirea puterii și a prestigiului Franței în politica internațională.

Marea și dificila problemă, nu teoretică, ci practică, este de a crea condițiunile pentru această reformă, de a crea aceleași condițiuni ca în Anglia.

Ceea ce ni se pare, deocamdată cel puțin, cu neputință. În Franța monarhia absolută a fost răsturnată și înlocuită prin despotismul unei minorități. Această minoritate revoluționară a distrus toate punțile pentru întoarcerea la o monarhie constituțională după tipul englez.

Despotismul minorității a fost înlocuit, din cînd în cînd, prin despotismul unei singure persoane, dar după 1875 oligarhia parlamentară despotică s'a organizat în așa fel încît orice încercare de a-i limita puterea s'a dovedit neputincioasă. Alunecarea spre stînga, spre comunismul anarhic și în urmă despotic nu va putea fi oprită decît iarăși numai printr'o dictatură personală, sprijinită pe armată... Poate că teama de această deslegare a problemei, îi va determina pe Francezi să încerce alte formule¹⁾. Numai că nu toate formulele inventate de teoreticieni pot fi aplicate în practica.

Iar noi nu ne temem, ci am dori ca și în Franța să se ivească omul care să restabilească prestigiul puterii executive, *redînd însă în același timp puterii legislative sfera ei de activitate*: legiferare în conformitate cu interesele naționale și control efectiv asupra actelor puterii executive. Înfăptuirea independenței puterii judecătorești ar rezulta în acest caz ca un efect natural din echilibrarea celorlalte două puteri.

A reda puterii legislative sfera ei de activitate înseamnă a o scoate de sub influența legilor masonice și a comitetelor revoluționare, deci de a face din parlamentari reprezentanți adevărați ai națiunii, *de a preface așadar profesiunea iarăș în mandat* (după terminologia d-lui Tardieu). Puterile oculte și anonime (masoneria și comitetele revoluționare) trebuiesc înlăturate și înlocuite printr'o putere executivă cu autoritate și prestigiu *sprijinită pe o elită politică selecționată în temeiul meritului personal*. Această elită ierarhizată și disciplinată ar constitui apa-

1) Amintim aci interesanta carte a d-lui M. Tazerout, *L'Etat de demain. Théorie et réalisation d'une démocratie parlementaire en France*. Paris 1936. Autorul respinge teoria separațiunii puterilor și vede deslegarea în organizarea unui *Stat sindical*.

ratul de conducere politică pentru armata, diplomație și administrație. Parlamentul s'ar constitui ca putere legislativă și de control, cetățenii alegându-și reprezentanți în stare să le apere interesele printr'o legiferare chibzuită și să împiedice abuzuri din partea puterii executive.

Intr'o monarhie eriditară sînt date toate elementele pentru înfaptuirea unei astfel de organizații politice echilibrate și stabile, dacă...

Dacă, pe de o parte, puterea executivă ar dispune de o elită politică conștientă de rolul ei, educată și instruită pentru împlinirea funcțiilor politice, și dacă, pe de altă parte, puterea legislativă și-ar înfrîna tendința de a slăbi puterea executivă amestecîndu-se în atribuțiunile ei. Rolul de arbitru și regulator între aceste două puteri l-ar avea puterea judecătorească.

Intr'adevăr, Constituția Statelor Unite ale Americii de Nord se întemeiază pe aceste principii. Dar separațiunea puterilor cum au înțeles americanii s'o aplice și s'o asigure nu-și dă efectul din cauză că: 1. președintele e ales prin lupte de partide; 2. lipsește o elită politică ierarhizată și pregătită pentru funcțiunile publice. În acest fel *aparatură politică* este instabil și expus corupției, iar puterea legislativă ieșită și ea din lupte de partide e dependentă de *mașina electorală*. Așa că simpla separațiune a puterilor nu e suficientă pentru înlăturarea abuzurilor și a corupției.

Sistemul corporatist pare a prezenta o deslegare mai bună a problemei. Un parlament ales de corporații e scos de sub influența demagogilor și, în mod necesar, va fi și mai puțin dispus și mai puțin în stare să încerce o minimizare a puterii executive.

Pe această linie de organizare se găsește fascismul italian, care, dacă va evolua în mod normal, va ajunge la înfăptuirea unei *monarhii constituționale* în adevăratul înțeles al cuvîntului.

II

La noi, aplicînd formula clasică a separațiunii puterilor s'a instituit și consolidat, după detronarea domnitorului Cuza, monarhia constituțională.

Dar Eminescu a observat și însemnat tendința partidului liberal de a restrînge tot mai mult sfera puterii executive în folosul

puterii legislative, al majorității parlamentare. În felul acesta „politicianismul“ își face intrarea în toate instituțiile Statului și cu el corupția. Democratizarea completă după Unire, a deschis poartă largă demagogiei și poftelor demagogilor de a-și institui prin majorități parlamentare dominațiunea despotică. Incepe alunecarea spre stînga prin supralicitări la alegeri, începe schimbarea în ritm mai accelerat a guvernelor.

Totuș lucrurile nu se petrec la noi nici ca în Anglia, nici ca în Franța: parlamentul nu se poate nici constitui, nici menține împotriva puterii executive. Năzuințele spre minimizarea puterii executive nu se manifestă în parlament, ci în cluburile partidelor politice. Șefii de partide ridică pretenția de a *gubernu*, iar chemați la guvern, ei își aleg un parlament cu ajutorul aparatului politic încăput, în mod vremelnic, pe mîna lor.

Puterea executivă a avut însă totdeauna posibilitatea de a dizolva parlamentul și de a forma alt guvern, din alt partid, nu din mai multe partide.

Rolul parlamentului a fost deci totdeauna foarte șters — o simplă anexă a guvernului, care pînă azi și-a scos în alegeri totdeauna o majoritate docilă. Abuzurile și corupția n’au rezultat deci la noi din despotismul majorității parlamentare, ci din despotismul vremelnic al guvernelor de partid.

Frîna pentru îngrădirea abuzurilor și a corupției a fost amenințarea cu demiterea și chemarea „opozității“ la guvernare. Guvernele au fost totdeauna ale Monarhului, iar parlamentele ale guvernelor.

Acest sistem *romînesc* și-a dat roadele sale, și bune și rele. N’a fost perfect, dar a funcționat într’un chip mulțumitor, pînă ce Unirea și organizarea Statului național român a ridicat noi probleme, pentru a căror deslegare vechiul sistem se dovedi și nepotrivit și primejdios.

Nepotrivit, fiindcă partidele se înmulțiră și pofta de guvernare a șefilor de partid deveni tot mai intensă și mai zgomotoasă. Primejdios, fiindcă luptele între partide îngaduiră intrarea Jidanilor comuniști în arena politică.

Elita politică romînească se fărîmiță, corupția se întinse peste tot.

În această situație interveni puterea executivă. Ea sfărma pe încetul partidele și constitui guverne tot mai independente de

partide. Parlamentul își pierde toată importanța și tot rolul, dar și toată demnitatea. El se prefăcu într'o docilă mașină de votare și într'o turmă de încasatori de diurne și mijlocitori de afaceri.

Punctul culminant al acestei evoluții fu atins în 1933, an care tradus înseamnă, *mutatis mutandis*, 1852.

Asemănarea se vedește în măsurile luate și efectele produse de aceste măsuri. Desființarea autonomiei Universităților, cenzură, stare de asediu; supunere și prosternare a politicienilor oportuniști, fie pentru satisfacerea ambiției și vanității lor personale sau din interese materiale, iar pe de altă parte neliniște, nemulțumiri și încercări de a ajunge la putere prin vechea și învechita tehnică demagogică.

Dar în timp ce partidele politice intrau în agonie, pregătind moartea parlamentului, a puterii legislative, se ivi ca reacțiune împotriva desagregării *elitei sociale românești mișcarea legionară*.

Ea nu s'a născut nici din antagonism împotriva puterii executive, nici a celei legislative, ci împotriva mișcării revoluționare iudeo-comuniste, și numai întrucât regimul partidelor politice și desmățul politicianist favoriza alunecarea spre stînga, mișcarea legionară intră în conflict cu partidele politice și *firește și cu guvernele ieșite din Partide și apărînd fiecare din ele interesele partidului propriu*.

Restaurația, care puse capăt desmățului partidelor, fu salutăată de tineretul legionar cu sinceră însuflețire și Monarhia putea să se sprijine cu încredere pe această mișcare în lupta ei împotriva partidelor, ostile prin natura și funcțiunea lor unei lărgiri a puterii executive. Dar evenimentele au luat altă desfășurare.

Politicianii (legați prin atîtea interese de puterile oculte ale masoneriei și finanței jidovești), se simțiră primejduiți de mișcarea legionară, și preferară să capituleze cu desăvîrșire în fața puterii executive, oferindu-i serviciile și simulînd supunere condiționată. Totodată ei știură a pune între puterea executivă, rege și mișcarea naționalistă-legionară bariere puternice, prin vechile lor metode de intrigă, defăimare și provocare.

Așa văzurăm cu uimire și durere deschizîndu-se lupta între puterea executivă, de acum înainte reprezentată prin guvernul

M. S. Regelui, și *națiune*, reprezentată prin organizația legionară. Prigoane, arestări, procese fără sfârșit, cu tendința lămurită de a *suprima și distruge* cu desăvârșire legionarismul.

În umbră stăteau partidele, politicienii de toate colorile, aprobând și aplaudind acțiunea guvernului și dându-i tot sprijinul „moral” și material pentru *restabilirea ordinii publice*.

Inercarea n'a reușit pînă acuma și nu va reuși nici de-acuma înainte. Dar în ipoteza că ar reuși, cari ar fi urmările? Ele n'ar putea fi altele, decît cele ce ne arată istoria în cazuri asemănătoare: alianța politicianilor pentru minimizarea puterii executive și cucerirea de astădată integrală a puterii politice de către partide, deci instituirea despotismului majorității parlamentare.

De aceea astăzi, ca și în 1933, mișcarea legionară se găsește în fața coaliției partidelor cari încearcă să împiedice cu orice preț intrarea legionarilor în parlament.

Legionarii nu vor și nici nu pot să trimită în parlament profesioniști, politicieni cari stau în slujba lojelor și comitetelor revoluționare antimonarhice, ci ei năzuesc a trimite în parlament reprezentanți ai națiunii, *legiuitori*, cu mandat bine definit cu privire la reformele cari trebuiesc înfăptuite pe cale legislativă pentru așezarea temeinică a Statului național român.

Pentru a spulbera deci defăimările politicianilor profesioniști, porniți spre instituirea unui regim despotic și iresponsabil, pentru a face legătură trainică și rodnică între puterea executivă și cea legislativă, au intrat legionarii în lupta electorală. Și pentru ca alegerile să exprime pe cît omenește e posibil voința națiunii, șeful mișcării legionare, Căpitanul, a năzuit să asigure printr'un acord între partidele de opoziție *libertatea alegerilor amenințată ca totdeauna de guvern*.

Decețiunea guvernului și a cuziștilor își găsi expresia în cunoscutele atacuri împotriva d-lui Corneliu Codreanu, învinuindu-l că „s'a legat” cu Maniu, cu țărăniștii și cu aliații acestora, jidanii și comuniștii. I-am numi idioți și imbecili pe acești politicieni, dacă, făcînd abstracție de regulile politeței care ne opresc, n'am ști că scopul lor nu este de a desaproba „pactul” din motive „morale”, ci de a prosti masele alegătorilor pentru a recuceri în ultima clipă terenul pierdut. Deci simplă manevră electorală. Și atît de simplă, încît e ofensătoare pentru chiar cel mai tîmpit alegător. Dar ea a desvăluit încă odată mentali-

tatea politicianilor, lipsa lor de scrupule în alegerea mijloacelor, cînd e vorba să-și apere „profesiunea“.

Țara e plină de candidați, de amatori de mandate parlamentare și de „posturi politice“. Toți politicienii aceștia, liberali, țărăniști, ș. a. m. d., masați în cluburile politice, vreau să guverneze și să incaseze. Să guverneze pentru a putea incasa. (Vezi pentru amănunte cărțile d-lui Tardieu!)

Cine a fost deputat, vrea să fie reales. Și lupta pentru mandate deslănțue demagogia și, în sfîrșit, alunecarea spre stînga, spre revoluție și, prin revoluție, la tirania iudeo-comunistă.

III

Ne întorcem așadar la teoria lui Eminescu, în ale cărei *Scrieri politice*¹⁾ aflăm expuse clar și precis toate problemele tratate de d. Tardieu cu atîta lux de amănunte. Și Eminescu vede remediul în oprirea desmățului și corupției partidelor printr'o întărire a puterii executive, printr'o întoarcere la o monarhie „mai mult sau mai puțin absolută“, dar și prin deschiderea posibilității ca țara legală să-și spună cuvîntul prin alegere liberă a reprezentanților ei în parlament. Falsificarea alegerilor le dă guvernelor majorități, „cari în realitate nu sunt decît propriile lor creațiuni“. În zadar miniștrii se fălesc cu aceste majorități, „căci — mai presus de ele — simțul public indignat se deșteaptă, conștiința cetățeanului subjugat la alegeri se revoltă, nemulțumirile și agitațiunile cresc din zi în zi. Și astfel guvernele, îmbătate de un triumf mincinos, se izolează de națiune; un larg deșert se formează între puterile pozitive și neliniștite din Stat și între acea negațiune a adevărului, între acea reprezentațiune de teatru, care se petrece în guvern. De vreme ce acele corpuri cari sunt la mijloc între masse și Coroană, au devenit o ficțiune, e ca și cînd ele n'ar exista... Tronul însuși e din ce în ce mai izolat.

Între Coroană și popor nu mai e raportul dintre voința legitimă, căci toate organele mediatore sunt false.

1) *M. Eminescu, Scrieri politice*. Ediție comentată de *D. Murărașu*. Craiova, „Scrisul Românesc“ (1931). Vezi mai ales: *Ideea statutului monarhic, Ficțiunea parlamentară, Arta guvernării, Guvernul care ne trebuie*.

Parlamentul o creație a ministrului, voința alegătorului scoasă prin presiuni morale, promisiu, decrete de înaintări și puneri în funcțiuni, nu mai e decît o voință stoarsă în momente de nevoie și formulată după voința ministrului, deci asemenea o creație a lui, în fine școala generală de corupțiune, preface armata de funcționari, în loc de servitori ai legii, în armată de complici iresponsabili a unor șefi necontrolabili, se'nțelege de propriile lor creaturi.

E evident dar, că tot ce e între țară și Tron devine o ficțiune, o iluzie ministerială. Acea parte de voință din fie ce individ, destinată pentru controlul afacerilor Statului și a interesului general, e apucată de mîna funcționarului administrativ, de decretele de numire, de făgăduinți amăgitoare, de distincții nemeritate, de tot ce dispune puterea Statului și e stoarsă și răstoarsă pînă primește forma ce-o voește ministrul. Un sistem întreg de viciare a expresiei acestei voințe s'a inventat și se aplică cu o rară virtuozitate în România, încît atît, pe cît sentimentul de Stat se mai poate manifesta, el apucă adeseori drumuri neprescrise de legi.

Orbit trebuie să fie acel guvern care nu-și dă seamă de simptomele politice ale acestei stări bolnăvicioase de lucruri.

În toate unghiurile Romîniei se formează grupuri de nemulțumiți, cu mersul actual al lucrurilor. Sunt deosebite numirile ce aceste grupuri adoptă; un lucru însă le este comun tuturor: sentimentul de indignare și de exasperare de cele ce se petrec zilnic.

Deci și Eminescu cere un parlament ca expresie liberă a voinței naționale. Așadar despoliticianizare.

Armata, diplomația, administrația trebuie ferite de influența politicianilor.

În schimb însă *națiunea*, armata demobilizată, dar în orice moment mobilizată, trebuie să-și poată spune cuvîntul, să poată controla actele guvernului. Și a le sancționa. Întru acest scop justiția trebuie scoasă de sub influența puterii executive.

Aceste reforme nu pot fi înfăptuite decît pe cale legislativă, deci prin parlament — se va spune.

Intr'adevăr? Dar, vă rog, să citiți Constituția noastră! Ea, doar se întemeiază pe formula clasică a separațiunii puterilor. E o mare deosebire însă între constituția scrisă, și constituția

reală a Statului nostru. Constituția nu vorbește nicăeri de francmasonerie, de cluburi politice, de bancheri jidani, etc., deci de forțele reale cari împiedică aplicarea ei. Adică *națiunea* nu și-a putut spune cuvântul, n'a putut legifera în conformitate cu interesele ei reale. Noi n'am avut pînă acuma în parlament o putere legislativă liberă și independentă de puterea executivă. Ci a dominat totdeauna o confuzie a puterilor și o luptă continuă între șefii de partide pentru acapararea puterilor în Stat. Deci: despotism politicianist, atenuat prin rotațiunea după modelul „englez!“

În anii din urmă a intervenit o schimbare. Dar în ce sens și în ce direcție? Credem că în sensul suprimării totale a voinței naționale ca putere legislativă. Ajunge-vom și la desființarea parlamentului, sau poate că alegerile apropiate vor însemna o întoarcere la Constituție, la aplicarea ei reală?

Noi nu facem teorie stearpă nici nu ridicăm „problema constituțională“, cum au făcut și o fac încă politicienii demagogi. Durerile lor le cunoaștem: „puterea!“ Ei merg pe linia minimizării puterii executive după modelul francez.

Ei tind spre o „democrație“ integrală, adică spre despotismul majorității parlamentare înfăptuită prin demagogie și influența lojilor, cluburilor și comitetelor revoluționare. Ei merg spre ultima etapă în evoluția liberalismului: jacobinismul (în forma modernă a sovietismului).

Legionarii se găsesc de cealaltă parte a baricadei, în apărarea Monarhiei, împotriva tuturor politicienilor demagogi, cari prin firea și pornirile lor sunt antimonarhiști, sau monarhiști numai atîta vreme cît monarhul le încredințează guvernarea sau îi face să spere că le va încredința guvernarea. „Monarhismul“ este pentru politicieni o formulă, ca oricare alta pentru a-și ajunge scopul: guvernarea despotică și iresponsabilă.

Pentru legionari monarhia este principiul suprem al ordinei și ierarhiei politice. Monarhul traduce în fapte, obiectivează voința națiunii, a națiunii compusă din cetățeni-ostași. Iar voința, națiunea și-o exprimă prin aleșii ei, prin parlament.

Că parlamentul, pentru a-și îndeplini misiunea, nu poate rămînea în vechea sa structură, e lucru evident. Națiunea nu e un agregat omogen și nediferențiat, ci un sistem structural și cu mult mai complicat decît erau pe vremuri națiunile europene.

Nu mai avem stări privilegiate, nici corporații și bresle ca în Evul mediu. Ci avem clase sociale economice și o mare diversitate de profesii. Parlamentul modern ar trebui să exprime această structură complexă și să înfăptuiască împăcarea tuturor antagonismelor de clasă și de profesiune, pentru a preface națiunea într-o unitate perfectă, într'un Stat național, în care toate activitățile, individuale și colective, să fie subordonate năzuinței de a păstra și spori puterea națiunii față de celelalte națiuni organizate politicește. Legiferarea nu poate avea alt scop, decît înlesnirea cooperării prin înlăturarea tuturor antagonismelor.

Intr'o măsură oarecare suntem deci și noi utopiști. Judecăm adică starea de azi a lucrurilor după ideea ce ne-o facem despre cum ar trebui să fie comunitatea romînească. Legionarii toți sunt însuflețiți de această idee. Pentru realizarea unui ideal luptă și se jertfește generația legionară. Calculele mărunte ale politicianilor, egoismul lor sălbatec, cinismul lor, intrigile și calomniile lor nu vor putea opri biruința legionară.

Mai ales fiindcă în alegerea mijloacelor, în tehnica politică, legionarii le sunt superiori.

Iar un stat trăește și-și sporește puterea prin politică, nu prin politicianism. Parlamentarii legionari vor avea mandatul să lupte împotriva politicianismului, spre a deschide drum pentru politică. Despoliticianizarea se va înfăptui deci, dar altfel decum își imaginează politicianii și mai repede decît visează ei.

IV

Dacă „separațiunea puterilor“ ni se pare principiul cel mai potrivit pentru asigurarea *stabilității* Statului, așa cum o cere Eminescu, și dacă alegerile libere sînt o condiție pentru ca viața națiunii să se poată manifesta, zăgăzuind alunecarea puterii executive spre despotism și desagregarea Statului prin corupție și favoritism, întrebarea e cum se pot înfăptui în practică alegeri libere împotriva unor guverne abuzive și dependente de cluburi și comitete? La aceasta nu răspunde Eminescu, iar răspunsul d-lui Tardieu nu ne mulțumește.

Lărgirea votului universal și asupra femeilor și „apelul către țară“ nu sînt mijloace suficiente pentru a înlătura influența unor

forțe reale, cum sînt lojile, cluburile și sindicatele revoluționare. Forțe reale, organizate, nu pot fi slăbite și anihilate decît iarăș prin forțe reale. *Națiunea* pentru a-și putea exprima voința, trebuie să se *organizeze* ca totalitate. Mișcările *totalitare*, fascismul și național-socialismul pe acest principiu se întemeiază. Toate stările, clasele și profesiunile trebuiesc prinse într'o *organizație politică*. Într'o organizație articulată și ierarhizată. În felul acesta Statul nu se înfățișează ca o sumă de indivizi egali și omogeni, ci ca un *sistem* compus din țesuturi. Individul aparține familiei sale, prin familie unei stări, clase și profesioni sociale și prin acestea e prins în sistemul politic unitar, în care își exercită, fiecare după locul său, funcțiunea de *cetățean*, de *ostaș*.

Marea deosebire între Statul modern și Statul antic și mai ales medieval stă în faptul că clasa politică cuprinde pe toți bărbații adulți, fără deosebire de clasă economică și profesione, pe cînd înainte vreme *politica* era rezervată unei categorii aparte de bărbați, cari ei singuri se bucurau de drepturi politice, formînd astfel o elită, o aristocrație față de celelalte categorii de locuitori (sclavi, iobagi, meseriași, etc.). Organizația corporatistă întîlnește deci în Statul modern și această dificultate: de a nu putea prinde într'o corporație distinctă clasa politică, deoarece ei îi aparțin toți „cetățenii“. „Votul universal“ cată să rezolve această problemă dînd drepturi *egale* tuturor cetățenilor și deschizîndu-le drum spre conducerea politică fără alte condiții decît, cum arată Tardieu, cea de vîrstă: „Erasm spunea că pentru a fi prinț, ajunge de a te naște. Tot așa e și pentru a fi parlamentar. Ajunge să ai douăzeci și cinci de ani, dacă e vorba de Cameră; patruzeci, dacă e vorba de Senat. Ca și sistemele aristocratice ale antichității, democrația noastră preferă pentru recrutarea sa, criteriul fizic al vîrstei criteriului intelectual și moral. Profesiunea parlamentară este singura la intrarea căreia nu se cer nici titluri, nici diplome, nici concursuri, nici examene, nici vreo competență, nici chiar capacitate fizică“. Iar din mijlocul parlamentarilor ies miniștri și înalți demnitari „politici“.

Iată deci că votul universal și individual nu rezolvă problema pentru selecțiunea elitei politice. Legionarismul (cum și fascismul și național-socialismul) au rezolvit problema prin selec-

țiunea unei elite politice în temeiul unei educații potrivite acestui scop, și, pe de altă parte, năzuește a da tuturor cetățenilor posibilitatea să-și trimită ca reprezentanți în parlament oameni aparținând elitei clasei lor sociale.

Prin acest sistem se evită ivirea de curente revoluționare, de grupuri de nemulțumiți, născute, cum zice Eminescu, din sentimentul de indignare și de exasperare de cele ce se petrec zilnic.

Legarea individului de familie, și prin familie abia de clasa socială și profesiune, rezolvă și problema „națională”. Individul își primește prin *nașterea sa* dintr’o familie aparținând comunității *românești* dreptul de cetățenie, iar nu ca „individ” izolat. În acest fel, Statul național român se întemeiază pe comunitatea familiilor românești, pe comunitatea morală reprezentată prin națiune, iar nu pe o comunitate de „interese” individuale.

De aceea, principiul separațiunii puterilor, nu-și poate da în aplicarea sa efectele dorite, decât în anumite condiții bine definite, pe cari mișcarea legionară a început să le înfăptuiască și e pe cale a le desăvârși.

Teoreticienii francezi au apucat-o pe o cale greșită, pornind mereu dela libertatea și egalitatea cetățenilor, dela concepția Statului constituit din concursul voințelor individuale, iar Jidanii cari au invadat Franța năzuesc ca să nu se poată ivi omul politic practic care să răstoarne prin fapta sa toate aceste teorii deșarte.

PROBLEMA IDENTITĂȚII STATULUI

I

Starea de neliniște în politica internațională care a deșteptat îndreptățite temeri de apropiate conflicte războinice nu este efectul unei singure cauze, ci al unui concurs de cauze multiple. Pentru a înlătura efectul nu există alt mijloc decât de a descoperi cauzele și în urmă de a crea condițiuni în cari aceste cauze nu-și pot produce efectul.

Presupunem anume că națiunile civilizate vreau să evite izbucnirea unei conflagrații internaționale și că într'adevăr conducătorii Statelor se străduiesc sincer să găsească posibilitatea de a asigura pacea.

Se va obiecta că acest lucru e imposibil, deoarece pentru unele națiuni, spațiul devine prea îngust, mijloacele de subsistență nu sporesc în aceeași proporție cu numărul locuitorilor etc. De aci tendința de expansiune, imperialism, deci conflicte și războaie.

Dar teoreticește, și noi facem teorie, deslegarea problemei păcii perpetue postulează fixarea condițiilor fundamentale în cari orice conflict armat ar fi exclus. În ipoteza de pildă că orice individ ar respecta libertatea și suveranitatea altui individ, considerându-l ca personalitate autonomă, niciun conflict între indivizi nu s'ar ivi și omenirea ar fi o comunitate morală perfectă. Experiența ne arată însă că nici între indivizi și nici între națiuni n'a existat această stare ideală. Totuș există tendința de înfăptuire a ei, deoarece chiar năzuința de conservare proprie a indivizilor și a națiunilor împinge spre căutarea posibilităților de a evita conflicte. Cooperarea pacinică este mai folositoare și corespunde și naturii umane înclinată spre simpatie și altruism.

Intemeierea Societații Națiunilor a fost deci împlinirea unei dorințe universal-umane de a pune capăt conflictelor armate și de a deschide o epocă de cooperare pacinică între națiuni.

Ori Societatea Națiunilor nu poate da rezultatele așteptate, dacă nu se stabilește dela început principiul de bază a oricărei cooperări: respectarea suveranității fiecărui membru al comunității.

Dar ce este națiunea? Nu cerem o definiție savantă, sociologică sau filosofică. Ci în cazul concret Societatea Națiunilor nu trebuia să se constituiască decît după o definire a acestui termen pentru un scop practic și nu teoretic. Dacă întemeiem un club, fie sportiv sau literar, membrii trebuie să aibă anumite calități și interese comune. Nu se poate întemeia un club în general în care să între cinș vrea, d. ex. orice om.

Dar cam în așa fel s'a procedat la înființarea Societății Națiunilor. Nu e vorba de inferioritate și superioritate, ci de comunitate de concepții, interese și aspirațiuni. O națiune care adoptă de pildă în relațiile internaționale principiul revoluției mondiale, deci amestecul permanent în politica internă a celorlalte națiuni pentru a institui în toate țările „dictatura proletariatului“, nu poate face parte dintr'o Societate a Națiunilor care-și propune a asigura o cooperare pacinică, în cazul cînd condițiunea elementară a oricărei cooperări este tocmai neamestecul. Totastfel se pune întrebarea, dacă Abisinia putea fi admisă alături de Națiunile suverane, cînd se știa doar că acest Stat reprezenta un tip de organizație cu totul deosebit de cel al Statelor civilizate. În sfârșit, de ce n'a fost analizat cazul excepțional al Jidanilor, cari sunt o națiune, dar primitivă și neorganizată politiceste și care totuș se amestecă în politica internă a tuturor Statelor producînd neîncetată neliniște? Falimentul Societății Națiunilor se datorește doar în primul rînd tendinței Jidanilor de a o transforma într'un instrument al lojelor franc-masonice și, în urmă, al comunismului sovietic. În felul acesta Societatea Națiunilor nu mai poate fi considerată ca un instrument al păcii, ci ca cea mai primejdioasă instituție care amenință existența însăș a Națiunilor europene. În mod logic Germania și Italia, liberîndu-se de sub influența masoneriei iudaice au părăsit Societatea Națiunilor, iar Anglia, simțind urmările propagandei comuniste în colonii, va trebui în cele din urmă să renunțe

la o cooperare cu Rusia precum și cu Franța, dacă în această fără partidele de dreapta nu vor reuși să oprească instituirea dictaturii iudeo-comuniste.

Există deci cauze multiple și variate provocătoare de conflicte între națiuni, dar există și motive destul de puternice cari împing spre cooperare pacinică. La constituirea Societății Națiunilor trebuia să se fie seama și de unele și de altele, trebuiau cumpenite și unele și altele. Și nu numai cumpenite, ci și studiate, atât fiecare în parte cât și în legătura și determinarea lor reciprocă. Simpla dorință de pace universal-umană nu e suficientă pentru a asigura Societății Națiunilor durabilitate, deci în temeiul acestui criteriu nu se putea face selecțiunea Națiunilor ce urmau a se constitui în Societate.

Eroarea oamenilor politici conducători (presupunând sinceritatea lor) a fost credința că Societatea Națiunilor, odată constituită, va putea înlătura conflictele războinice printr'un procedeu pur empiric, adică intervenind din caz în caz în litigiile între națiuni și găsind formula de împăcare. Dar această metodă e inaplicabilă și fără putere, câtă vreme nu s'au stabilit principii generale și câtă vreme nu s'au înfăptuit condițiunile elementare necesare pentru orice cooperare, între cari condițiuni noi am pus în rîndul întiiu respectarea suveranității fiecărei națiuni membre de către celelalte națiuni, în felul că orice națiune care nu respectă cu stricteță și în mod sincer această condiție să fie imediat exclusă din S. N.

Dar lămurirea deplină a principiilor de bază cere o definiție clară a termenului de națiune ca „persoană suverană și autonomă“ cu pretenția de a face parte dintr'o „societate“ compusă din astfel de persoane. Când zicem că „Rusia“ e membră a S. N., sau „Franța“ sau „Germania“, înțelegem prin acești termeni națiunea rusă, sau franceză sau germană? Este Rusia de azi identică cu Rusia de înainte de războiu, este Franța după alegerile din Aprilie-Mai 1936 identică cu cea de înaintea alegerilor, este Germania național-socialistă identică cu cea socialistă și cu cea monarhistă? Problema aceasta, foarte importantă pentru relațiile internaționale, și-a pus-o și Aristotel în Politica sa. „Să admitem, zice el, că acelaș teritoriu rămîne locuit de către aceiași indivizi. Din momentul acesta, este oare posibil, atîta vreme cît naționalitatea locuitorilor rămîne aceeaș a sus-

ține că Statul este identic, cu toată alternarea neîntreruptă de nașteri și decese, după cum se recunoaște identitatea fluviilor și a izvoarelor, deși undele lor se reînoesc și se scurg într'una? Ori trebuie să susținem că numai oamenii rămân aceiași, dar că Statul devine un altul? Statul într'adevăr este o asociațiune; dacă el este o asociațiune de cetățeni cari ascultă de o constituțiune, constituțiunea aceasta prefăcându-se și modificându-se în forma sa, urmează în mod necesar, pare-mi-se, că Statul nu rămîne același; ca și corul comic și tragic (pe rînd), pe care noi îl numim un altul, deși de multe ori este compus din aceleași persoane, și deasemenea orice specie de asociațiune ori sistem le numim schimbate, dacă modul compunerii a devenit un altul; așa armonia, în care aceleași sunete pot da cînd modul doric, cînd modul frigid. Deci dacă aceasta este adevărat, trebuie să privim constituțiunea, cînd este vorba să decidem dacă Statul este același ori nu. Se poate de altfel, ca el să primească un nume deosebit, chiar dacă oamenii cari îl compun au rămas aceiași; ori să păstreze numele său dintîiu, deși oamenii sunt cu totul alții. Dacă se cuvine să-și țină obligațiunile, după o revoluțiune, sau de a le nimici, aceasta este o altă chestiune“.

Această problemă, a identității membrilor S. N., trebuia lămurită principal înaintea de constituirea asociației. Cu definiții arbitrare empirice și superficiale, după metoda juriștilor, nu se poate ajunge aci la niciun rezultat. Trebuia cerut ajutorul filosofilor și al sociologilor. Identificarea națiunii cu Statul și a Statului cu guvernul nu e cu puțință decît în anumite cazuri concrete. De fapt cele mai multe State sunt compuse din mai multe națiuni între cari una este dominantă, iar națiunea dominantă e reprezentată în raporturile ei cu celelalte națiuni dominante prin guvernul ei ieșit din *clasa* (elita) ei *politică*.

Ne-am înșela însă cînd prin termenul de „națiune“ în sens politic am înțelege totalitatea locuitorilor unui Stat. Ci națiunea *politică*, adică suverană în raport cu alte națiuni, cuprinde numai pe *cetățeni*, adică pe acei oameni din cari se recrutează *clasa* (elita) *politică*. Statul este deci identic cu națiunea politică, iar aceasta e reprezentată prin elita ei.

Ori dacă un Stat cuprinde pe lîngă națiunea politică (dominantă) și alte națiuni (în sens biologic, etnic) și cînd prin an-

tagonisme și lupte precum și prin procese de asimilare (în temeiul moralei, limbii, cooperării economice) națiunea dominantă e înlocuită prin alta sau e transformată, sau unele națiuni își dobîndesc independența etc., Statul nu mai rămîne acelaș și nici relațiile cu alte State nu mai pot rămîne aceleași.

Pentru a descurca toate aceste probleme, trebuie să pornim iarăș dela o construcție teoretică, dela un caz optim de identitate a Statului. Ar fi *Statul național*, deci format dintr'o singură națiune, adică din cetățeni de aceeaș origine etnică, vorbind aceeaș limbă, avînd aceleași credințe religioase, aceleași moravuri, etc. Acest Stat ar avea și constituția cea mai ideală, întrucît elita politică s'ar selecționa din massa cetățenilor în baza aptitudinilor pentru conducerea politică. El ar fi democratic, deoarece circulația elitelor ar fi liberă. Statul național reprezintă începutul *istoric* și *logic* al oricărei organizații politice (adică al formării unei comunități suverane și autonome față de alte comunități) și reprezintă în acelaș timp și idealul spre care tind toate națiunile cari în lupta lor cu alte națiuni năzuesc a-și dobîndi sau a-și păstra suveranitatea. Pacea perpetuă între națiunile pămîntului nu se poate înfăptui decît cînd toate aceste aspirațiuni vor fi satisfăcute sau cînd unele dintre națiuni vor pierde cu desăvîrșire tendința de viață autonomă, asimilîndu-se națiunilor dominante, suverane, sau renunțînd de a pretinde în Statele din cari fac parte drepturi *politice*. Ele ar deveni deci națiuni *apolitice*.

Ar fi însă iarăș o mare eroare să înțelegem prin națiune dominantă, națiunea care cuprinde cei mai mulți membri. Exemplul imperiului britanic ne arată că numărul nu hotărăște, deși își păstrează importanța sa. Dar rolul hotărîtor îl are *organizația*, stăpînirea mijloacelor de dominațiune, atît a celor materiale cît și a celor spirituale. Aci se aplică principiul general că o minoritate bine organizată va domina totdeauna asupra unei majorități lipsite de organizație. Nu numai în politică, ci în toate domeniile unde se dă lupta pentru egemonie și dominațiune.

Aceste lămuriri sunt menite să ne ferească de confuziile terminologiei vorbirii de toate zilele și ale celei gazetărești și să ne înlesnească deslegarea unor probleme politice cari preocupă azi pe toți conducătorii politici. Știm că teoria noastră nu va

schimba dintr'odată înfașurarea lucrurilor nici nu pretendem că am găsit deslegarea definitivă a tuturor problemelor de politică internă și externă. Dar în învălmășala formulelor și programelor de reformă, în lupta pasionată de partide, o expunere obiectivă a problemelor și arătarea mijloacelor pentru înfăptuirea unui scop precis, poate contribui într'o măsură oarecare la limpezirea situației și la organizarea unei lupte mai ordonate. *Noi ne adresăm celor ce vreau să deșăvîrșescă organizarea Statului național român, celor ce vreau să împiedice năzuințele altor națiuni de a subjuga națiunea română prefăcînd-o dintr'o națiune politică, suverană, într'o națiune apolitică, deci să facă din România o colonie și din Romîni „indigeni“.*

Teoria mea se adresează naționaliștilor, deci acelor Romîni cari sunt hotărîți să apere cu orice jertfă libertatea și suveranitatea națiunii romîne față de alte națiuni oricari ar fi ele, fie că se găsesc înăuntru sau în afara teritoriului Statului român. Iubim națiunile cari doresc dănuirea Statului național român și ne ajută în năzuințele noastre, urîm de moarte națiunile cari doresc prăbușirea Statului nostru și uneltesc împotriva ființei lui. Disprețuim pe politicianii romîni care se unesc cu străinii pentru a zădărnici închegarea Statului național român, pe demagogii venali și corupți cari se pun deacurmezișul năzuințelor tineretului naționalist îndreptate spre crearea unei elite politice energice, bine organizate și ierarhizate, în stare să conducă destinele Statului nostru spre glorie și mărire.

Aceste sentimente n'au nevoie de demonstrație logică. Dragostea de Neam și Patrie nu aparține rațiunii. Dar rațiunea intră în drepturile ei, cînd e vorba de a descoperi și organiza mijloacele pentru înfăptuirea idealului. Să-i dăm cuvîntul.

II

Jacques Bainville, în cartea sa „Republica a treia“, își propune să cerceteze cum de Republica a durat în Franța atîta vreme. Lui i se pare că Republica a treia prezintă un caz excepțional de conservare. „In Franța, cu toate puternicile tradiții monarhice, nu numai că Republica a durat, dar ea a păstrat formele ce le primise la originea ei. Ea n'a fost însoțită (pînă

în prezent) de o revoluție socială. În sfârșit ea oferă o combinație foarte rară a democrației și a libertății, amestec fără îndoială instabil deoarece s'a descompus așa de repede, în alte timpuri la noi, în zilele noastre, în alte țări. Două generații au dispărut și Franța are încă aceleași instituțiuni. Condițiunile societății s'au schimbat, fără îndoială, dar mai puțin ca în alte locuri, și condițiunile politice abia că au fost alterate. Noi continuăm a uni regimul republican și regimul parlamentar, ceea ce se credea că nu se împacă și că nu e cu putință, dovadă constituția americană ai cărei autori au gândit, cu întreaga școală, că ar trebui de ales între una și alta. De fapt nu există parlamentarism în Statele-Unite deoarece Camerele nu pot răsturna guvernul“.

Analizând cele de mai sus trebuie să ne întrebăm, mai întâiu de ce democrația nu se împacă cu libertatea? Mai apoi: de ce regimul republican nu se poate uni cu regimul parlamentar? Se vede că autorul identifică democrația cu republica tip american și libertatea cu regimul parlamentar tip englez. Regimul parlamentar ar fi deci compatibil numai cu monarhia constituțională, iar republica ar cere o independență a puterii executive de puterea legislativă, deci imposibilitatea ca parlamentul să răstoarne guvernul. Dar Italia fascistă a rămas monarhie constituțională în care puterea executivă e independentă de cea legislativă, iar la noi, deși avem monarhie constituțională, parlamentul nu poate răsturna guvernul (decît în teorie). Dar în ce categorie intră Germania, Rusia, Portugalia? Aceste sunt dictaturi ieșite dintr'un regim popular. Republica franceză oscilează deci, după părerea autorului, între monarhia constituțională și regimul popular care duce cu necesitate la dictatură. Ea reprezintă un tip mixt, fiind republică dar cu regim parlamentar, deci democrație fără preponderența puterii executive. Dar cîtă vreme se va putea păstra echilibrul? Această întrebare îl neliniștea pe Jacques Bainville. El a murit înainte de a vedea căderea Republicei parlamentare pe panta regimului popular, spre prăpastia dictaturii roșii. Pentru România, aliata Franței, se ivește întrebarea, marea întrebare, dacă Franța, în caz de instituire a dictaturii comuniste, rămîne identică cu Franța republicană și parlamentară. Alianța între România și Franța este o alianță între două națiuni suverane. Așa se spune,

așa credem că trebuie să fie. Cele două națiuni sunt reprezentate în raporturile externe prin guvernele lor. Guvernul unei națiuni suverane este organul executiv al elitei politice selecționate din masa cetățenilor. Problema este: reprezintă un guvern comunist națiunea franceză?

Noi părăsim deci discuția scolastică asupra formelor de guvernământ. Pentru noi forma de guvernământ se explică din procesul circulației elitelor și din procesele de ierarhizare înăuntrul elitelor. Această problemă am expus-o pe larg în *Politica noastră* precum și în câteva articole apărute în revista „Insemnări Sociologice“. Formele de guvernământ rezultă din evoluția istorică, din prefacerile structurii Statului sub presiunea mediului politic, internațional.

Ori, așa zisa „dictatură a proletariatului“, regimul comunist, este o formă de guvernământ rezultată din răsturnarea elitei naționale de către o elită străină. Noi susținem deci că Rusia a fost cucerită de Jidani, așa cum India a fost cucerită de Englezi, așa cum pe vremuri Dacia a fost cucerită de Romani. Națiunea rusă a fost subjucată de Jidani, ea nu mai este o națiune politică, suverană. Mijloacele întrebuițate de Jidani se deosebesc de cele întrebuițate de Englezi și Romani, dar rezultatul este acelaș: instituirea unei stăpîniri străine. Iar fascismul și național-socialismul reprezintă o reacțiune împotriva imperialismului iudaic, oprirea lui și restabilirea suveranității naționale prin eliminarea Jidanilor din elita politică. Spania a căzut victimă revoluției jidovești, iar în Franța lupta este încă în curs.

Ni se va obiecta cum pot Jidanii cuceri State mari, imperii coloniale, cum este Franța, cînd ei reprezintă o minoritate disparentă. Răspunsul: o minoritate bine organizată, solidară și omogenă (din punct de vedere etnic, moral, religios și economic) va birui totdeauna asupra unei majorități desorganizate. Jidanii sunt toți de aceeaș rasă, deși nu în înțeles exact antropologic. Ei formează o comunitate morală și religioasă bine încheșată și opusă celorlalte națiuni, evitînd cu grijă (în temeiul preceptelor lor religioase-morale) lupte înlăuntru comunității lor.

În momentul ce la națiunile creștine s'au ivit lupte lăuntrice religioase mai întîiu, apoi economice, Jidanii au intervenit ca

arbitri, organizînd „revoluțiile“, cari aveau să le dea „emanciparea“ și în urmă le deschiseră drumul și spre dominațiune.

Așa fiind, răspunsul la întrebarea, dacă un Stat cucerit de jidani, adică un Stat „comunist“, mai este acelaș Stat, chiar dacă păstrează acelaș nume, nu poate fi îndoelnic. E lămurit că nu este acelaș Stat.

În fața acestei realități, problema formelor de guvernămînt a democrației, libertății cetățenești etc. nu prezintă pentru noi un interes, decît în legătură cu problema fundamentală: cu cea a păstrării suveranității naționale, a înlăturării primejdiei jidovești. Trebuie cercetat anume dacă regimul partidelor politice pe care se întemeiază regimul parlamentar poate rezista atacului comunismului iudaic. Trebuie cumpenită și problema dacă monarhia constituțională îngăduie desființarea parlamentarismului (în forma sa actuală), în sfîrșit dacă „libertatea cetățenească“ poate dăinui sub un regim antiparlamentar, tip fascist sau național-socialist.

III

Noi susținem că Statul nostru este cel mai democratic din lume. Cîrcația elitelor este liberă, neexistînd nici stări sociale privilegiate, nici mari deosebiri între clasele economice, nici antagonisme religioase. Vorbesc de Statul nostru național, adică de națiunea romîna suverană față de alte națiuni. Forma de guvernămînt este monarhică, prin urmare Statul nostru împlinește și condițiunea cerută de Charles Maurras pentru asigurarea stabilității și evitarea de lupte demagogice. Avem regim parlamentar, deci și libertatea, după concepția democrațiilor noștri, este la adăpost.

Și totuși există primejdia comunistă, adică primejdia ca Jidanii veniți în țara noastră să cucerească puterea politică și să transforme Statul romînesc într'o colonie jidovească.

Analizînd realitatea socială, descoperim lesne că regimul nostru parlamentar nu este nici tip englez nici tip american nici tip francez. Ci este specific romînesc. El este rezultatul unei evoluții istorice în care putem deosebi, dela 1859 încoace, patru faze cari coincid aproape cu cele patru domnii. Mai întîiu o oscilație între monarhia absolută și regim parlamentar; apoi

monarhie constituțională bine definită; în faza a treia o dictatură a lui Ion Brătianu, în felul celei a lui Bismark, cu păstrarea formelor constituționale; iar în a patra fază, în care ne găsim azi, întoarcere spre monarhia absolută, iarăși cu păstrarea formelor constituționale.

Trecerea dela faza întâia la a doua e marcată prin înlocuirea elitei conservatoare prin cea liberală, adică prin înlăturarea „boerimii“ dela conducerea efectivă a Statului și înlocuirea ei prin „burghezia“ liberală (proces început la 1848). În faza a treia avem dominațiunea necontestată și exclusivă a liberalismului. Începutul fazei a patra coincide cu prăbușirea liberalismului.

Dar locul liberalilor, în conducerea efectivă, a Statului, nu e ocupat de o nouă elită, bine consolidată, ci procesul circulației elitelor și formarea guvernelor în temeiul ierarhizării înăuntrul elitei, e întrerupt prin deslănțuirea demagogiei pe de o parte și prin întărirea puterii executive pe de altă parte. E o schimbare importantă care merită toată atenția. Căci ea implică și o schimbare radicală a raportului între guvern și parlament. Cu toate că nici în trecutul apropiat parlamentul nu putea răsturna guvernul, totuș guvernul depindea de parlament, deoarece majoritatea parlamentară reprezenta *partidul* din care făceau parte miniștri. Guvernul era deci nevoit să țină seamă de parlament. Nemulțumiri și disensiuni înăuntrul majorității parlamentare, determinate și ele de nemulțumiri, defecțiuni și certuri în organizațiile partidului, provocau căderea guvernului. Astăzi Guvernul a devenit independent de parlament, iar parlamentul se menține numai pentru păstrarea formelor constituționale. Starea de asediu și cenzura arată în mod lămurit această schimbare adâncă a constituției reale a Statului nostru, parlamentul neputînd exercita niciun control asupra guvernului. Simptomele sporirii puterii executive se observă și din scăderea rolului puterii judecătorești, în dependența crescîndă a magistraturii de puterea executivă.

Toate aceste fenomene nu se pot însă explica decît din transformări înăuntrul elitei noastre politice. Căci oricum ar fi, elita guvernează în mod efectiv, iar structura, modul de selecționare și ierarhizare a membrilor ei, legitimarea ei în fața mulțimii guvernate (fie ea rațională sau irațională) determină funcțiunile fun-

damentale ale Statului și, în dependență de ele, toate funcțiunile sociale.

Ori chiar instituirea stării de asediu și cenzura înseamnă că elita guvernantă actuală a renunțat la o legitimare întemeiată pe prestigiu și realizări practice cari să demonstreze destoinicia ei de guvernare, și că ea se bizue numai pe forță. Ea are tendința vădită de a se izola de mulțimea guvernată, de a deveni *despotică*. Nu trebuie să stăruim prea mult asupra faptului că din această stare de lucruri pot izvorî mari primejdii. Serviciul militar obligatoriu pentru toți cetățenii nu îngăduie pentru lungă vreme închiderea elitei și formarea unei clase politice privilegiate.

Democrația, în înțelesul nostru de liberă circulație a elitelor, nu se împacă cu o aristocrație privilegiată și iresponsabilă în fața mulțimii guvernate. Iar fără democrație, în acest senz, nu poate exista armată națională.

Pe lângă asta, tendința de închidere a elitei noastre se cere explicată. Ea s'ar explica lesne, dacă am avea în fața noastră o aristocrație ereditară, sau o sectă filosofică cum au fost Pitagoreenii, sau dacă membrii elitei ar vorbi altă limbă, ar avea altă religie, ar fi de altă rasă, deci dacă între ea și mulțime ar exista dintr'un anumit punct de vedere un antagonism inconciliabil. Și într'adevăr nu există și nu poate exista altă explicație decît că de fapt elita noastră s'a *înstrăinat* de mulțimea cetățenilor *romîni*. Infiltrațiunea jidovească în elita noastră politică prin lojele masonice, prin consiliile de administrație, prin căsătorii mixte a împins cu necesitate la încercarea ei de a governa în mod despotic.

Impotriva acestei elite lipsite de prestigiu și de legitimație se organizează lupta cetățenilor-ostași, lupta naționalistă. Pe de altă parte, comunismul iudaic crede că a sosit momentul prielnic de a da lovitura hotărîtoare pentru a purifica această elită pur jidovească.

Antagonismul între elita actuală și mulțimea cetățenilor-ostași nu poate fi înlăturat însă prin schimbări de guverne ieșite din aceeaș elită masonizată și iudaizată ci numai printr'o regenerare radicală a elitei guvernante și prin purificarea ei desăvîrșită de infiltrațiunea jidovească, deci printr'un proces invers.

Teoria ne spune deci că identitatea Statului național român

nu se poate păstra decît printr'o reacțiune naționalistă puternică și grabnică.

Pentru noi, legionarii, lozinka „România a Românilor“ nu este o simplă formulă demagogică, electorală, ci este strigăt de luptă pe viață și pe moarte pentru salvarea Neamului. Noi vedem și simțim cum frînele guvernării au alunecat în mîinile francmasoneriei și cum de aci încep a aluneca în mîinile sovietelor conduse de jidani. Suntem hotărîți a ne opune acestei alunecări dînd națiunii romîne o elită politică viguroasă și solidară, selecționată din sînul ei și în stare să împiedice orice încercare a dușmanilor din afara și dinăuntru hotarelor de a știrbi „identitatea Statului nostru“.

ELITELE

ELITA „ASCETICĂ”

I

O sută optsprezece ani (264—146 î. d. Hr.), ținură luptele între Romani și Cartaginieni pentru stăpînirea Mării Mediterane. Încă aproape două secole de războaie și Imperiul roman își atinse hotarele cele mai largi sub domnia împăratului Traian. După moartea lui Traian (117 d. Hr.) începe slăbirea împărăției. Sfirșitul este fărâmițarea teritoriului în nenumărate domnii.

După căderea Romei, Bizanțul încearcă a restabili unitatea imperiului, dar după o scurtă fază de renaștere Apusul e smuls iarăși de sub stăpînirea imperială și intră în faza de zămislire a nouilor „națiuni europene”. Bizanțul, sprijinit pe omogenitatea, biologică și mai ales spirituală, a lumii eline, rezistă încă lungă vreme asalturilor nomazilor asiatici treziți de fanatismul unei noi religii care le făgăduia stăpînirea lumii, biruința asupra tuturor necredincioșilor.

Această luptă uriașă ce se desfășoară între Cruce și Semi-lună împinse și Apusul la unire sub conducerea spirituală a Papei și cea politică militară a Împăratului, a noului domn ieșit din rîndurile principilor întemeietori ai domniilor feudale.

Prin papalitate, Roma încearcă să-și dobîndească și să-și menție dominațiunea, cel puțin spirituală, asupra Apusului. Dar atît unitatea imperiului politic, cît și unitatea spirituală-religioasă, e neînterupt amenințată de tendințele de emancipare ale nouilor *națiuni*. Franța, Spania, Anglia se constituiesc ca State, Regate naționale, ca unități politice eșite din închegarea substratului etnic omogen în comunități adaptate la noua constelație „istorică”. Și haosul politic în țările germane începe să se limpezească prin așezarea mai temeinică a diferitelor „dinastii”, iar Reforma trezi conștiința de sine a unei Germanii opusă lumii latine, cato-

lice. Protestantismul a fost scînteia, care a aprins conștiința națională germană.

Italia ea însăș rămîne fărămițată politicește și Germanii, Spaniolii, Francezii rîvnesc să o cucerească. A fost poate un noroc pentru Italia că n'avea, pe acele timpuri, o organizație politică centralizată. Micile State italiene, printr'o politică abilă, printr'o diplomație subtilă, exploatînd cu îndemînare rivalitatea puternicilor dușmani, reușiră să scape de robie politică.

Dar în epoca Renașterii, cînd Machiavel deplîngea starea de decadență politică a Italiei, *cultura italiană* cuceri Europa.

Abia în secolul al 17-lea începe emanciparea culturală a celorlalte națiuni europene de supt egemonia spirituală a Italiei, iar sec. XVIII văzu înălțarea Franței la locul de conducere a politicei și civilizației europene.

Descoperirea continentului american și a drumului spre Indii puse însă politicei europene probleme cari schimbară cu desăvîrșire direcția și constelația forțelor în acțiune. Adevărat este că *principii* europeni continuă a se război întreolaltă și a modifica hotarele Statelor, dar fixarea hotarelor începe a se susține tot mai mult voinței principilor și diplomaților: substratul etnic, „națiunea“, se impune ca forță reală în tragerea hotarelor politice cu mult înainte de enunțarea teoretică a „principiului național“.

Luptele pentru egemonia în Europa, pentru crearea unui „imperiu european“ după tipul roman, nu dau niciun rezultat. Nici Spania, nici Franța, nici Germania nu reușesc să „cucerească Europa“. Aceste lupte înăuntrul Europei își iau sfîrșitul cu detronarea lui Napoleon și restabilirea vechilor hotare ale Franței. Războaiele cari urmează nu fac decît să limpezească tot mai mult situația, lichidînd *imperiile continentale* europene: Turcia, Austria, Germania și Rusia. Națiunile europene cucerite în cursul războaielor europene de Statele imperialiste și cari nu mai puteau fi exploatate ca niște „colonii“, își dobîndiră libertatea politică.

Statele europene devin *State naționale*.

În această situație—războaie de cucerire în Europa nu mai au niciun rost. Intr'adevăr, odată ce fiecare națiune a devenit liberă și se poate cîrmui după bunul ei plac pe teritoriul ei și cînd prin tratate de comerț și instituirea unui „drept interna-

țional“ toate conflictele se pot înlătura pe cale pacinică, ce înțeles ar mai avea războaiele? Un războiu în Europa nu aduce învingătorului niciun folos, nici material nici moral. La această concluzie trebuie să ajungă oricine cunoaște sistemul de alianțe al Statelor europene, tehnica războiului modern și organizarea aparatului administrativ. Teoreticienii au ajuns la această concluzie și au propus, în mod logic, o „fedație paneuropeană“, care să asigure în Europa „pacea eternă“.

Acești teoreticieni fac însă o mică greșeală de calcul. Federația europeană, ar fi posibilă, dacă istmul de Suez și strâmtoarea dela Gibraltar ar fi hotarele lumii, cum au fost pe vremea Romanilor. Dacă Europa politică ar fi un sistem închis, pacea eternă ar fi realizabilă și probabil de mult realizată.

Dar prin descoperirea Americii și a drumului spre Indii, istoria Europei ia o nouă înfățișare. Ceea ce fusese pe vremuri Marea Mediterană pentru lumea antică, este acuma, pentru Europa creștină, Oceanul Atlantic. Locul Fenicienilor, Grecilor, Romanilor, îl iau acuma Spaniolii, Portughezii, Olandezii, Francezii, Englezii. Intrăm într'o epocă de roire a coloniilor europene în *basinul atlantic* și totodată de luptă pentru stăpânirea acestui basin și a noului „orbis terrarum“. Peripețiile acestor lupte formează obiectul istoriei moderne. Ele se sfârșesc prin instituirea egemoniei necontestate a Englezilor, cari, în basinul atlantic, iau locul ce-l avuseseră în antichitate în basinul mediteran Romanii.

Războaiele și rivalitățile între principii europeni pentru lărgirea dominațiunii lor *continentale*, imperialismul suedez, tendințele Rusiei de a ajunge la Constantinopole, toate aceste zburcări și conflicte își pierd importanța față de marile lupte ce se dau între Spania și Anglia, Anglia și Franța, Anglia, Franța și Germania pentru stăpânirea lumii. Apariția Japoniei în arena politiceii mondiale deschise și problema egemoniei în Oceanul Pacific.

Războaiele între Statele europene își dobîndesc o nouă semnificație în noua fază a politiceii internaționale. Intre marile națiuni europene *imperialiste*: Anglia, Franța, Germania, conflictele nu mai pot izbucni pentru rectificarea de frontiere în Europa, ci numai pentru împărțirea *coloniilor*. Luptele se dau pentru *slăbirea puterii de expansiune colonială* a dușmanului, deci

pentru apărarea și asigurarea coloniilor proprii. Subt acest aspect un războiu european e totdeauna posibil, dacă între imperiile coloniale nu se înfăptuește un acord asupra împărțirii coloniilor, sau dacă se ivesc noi competițiuni pentru dobândirea de colonii. Din acest punct de vedere excluderea Germaniei dela posesiunile coloniale cuprinde o permanentă primejdie de războiu, iar acumă în urmă tendința Italiei de a cuceri Abisinia amenință Europa cu o nouă zguduire a așezărilor politice.

Cum se explică această nouă criză politică europeană? cum se explică *imperialismul italian*? cari sunt perspectivele acestei întreprinderi războinice a Romei?

La marile prefaceri ale lumii prin roirea coloniilor europene (spaniole, portugheze, franceze, olandeze, engleze, germane) în basinelul atlantic și prin cucerirea Indiilor, Roma n'a putut lua parte. Italienii își dobândiră unitatea abia între 1859—1870 și abia Mussolini înfăptui *Statul național italian* cu tendințe imperialiste, avînd pretenția de a restabili, în basinelul mediteran, puterea și prestigiul Romei.

Acest început de imperialism colonial italian nu poate fi cumpețit în toate urmările sale pentru politica internațională. Dacă Mussolini va reuși să cucerească Etiopia și să asigure Italiei această posesiune printr'o colonizare sistematică, tip roman, constelația forțelor politice europene se va schimba foarte mult.

Știm doar că Anglia, în mazuința de a-și asigura egemonia în basinelul atlantic, a căutat să zădărnicească orice încercare de imperialism maritim în Mediterană. Ocupînd în 1707 Gibraltarul și în 1800 insula Malta, Englezii au ținut în frîu toate forțele ce s'ar fi putut organiza în Mediterană și s'ar fi putut îndrepta apoi, ieșind în Ocean, împotriva lor.

Lupta dela Trafalgar, în 1805, opri imperialismul colonial francez în basinelul mediteran, și puterea Franței se măcină în războaie continentale alimentate în mod abil de Anglia pentru a împiedica expansiunea colonială a Franței.

Cînd în 1869 se deschise canalul de Suez, Anglia, făcu cele mai mari sforțări să pună stăpînire pe această cheie a drumului spre Indii, și pe toate țările cari împrejmuesc drumul dela Suez spre Indii, ca nu cumva vre-o altă națiune să poată primejdui dominațiunea engleză închizînd la un moment dat acest drum.

E natural și logic deci că imperialismul colonial italian se izbește de cea mai energică rezistență a Angliei, care va căuta să zădărnicească cu orice preț cucerirea Etiopiei și colonizarea ei cu Italiani.

Vom avea un războiu în toată forma între Italia și Anglia? E greu de răspuns. Dacă n'ar exista avioane, răspunsul ar fi lesne de dat: Anglia ar căuta să pregătească lui Mussolini soarta lui Napoleon. Dar așa cum stau lucrurile azi, e mai probabil că Anglia va sprijini în tot chipul pe Abisinieni, deoarece după slăbirea armatei italiene, chiar victorioase, Anglia poate spera să modereze aspirațiunile Italianilor și să oprească o colonizare italiană a Etiopiei, deci formarea unei *provincii italiene* puternice lângă drumul spre Indii și încercuirea Egiptului prin două mari colonii italiene (Libia și Etiopia).

Dacă însă un conflict armat ar izbucni pe față între Anglia și Italia, primejdia unei noi conflagrații europene cu greu s'ar putea înlătura, mai ales dacă Anglia n'ar izbuti să-i înfrângă repede pe Italiani.

II

Conflictul anglo-italian ne interesează nu numai din punct de vedere istoric. În politica internațională de azi toate națiunile sunt prinse în sistemele de alianță și trebuie să urmărească cu încordare oscilațiile echilibrului forțelor politice. Adevărat este că lupta între marile națiuni pentru stăpânirea lumii n'ar trebui să ne emoționeze prea tare. Noi n'avem aspirațiuni coloniale și la împărțirea coloniilor nu vom lua parte și nici n'am fi întrebați prea mult.

Dar în luptele ce se pregătesc între marile națiuni, fiecare din ele caută să aibă de partea lor cât mai multe națiuni mici. Și cum între națiunile mici există rivalități și dușmăanii, acestea le mână să între în sistemele de alianță pentru a-și potoli setea de „revanșă“ în cazul unei conflagrații generale. România lărgindu-și în ultimul războiu hotarele, e pîndită de vecinii săi și e nevoită să-și caute aliați — antirevizioniști. În cazul unui războiu între marile puteri România se va găsi în mod necesar în tabăra acelor care sunt în stare să o sprijine în apărarea hotarelor ei actuale, cum, pe de altă parte, dușmăanii ei se vor

găsi în tabăra revizionistă, a acelor cari le promit recucerirea teritoriilor pierdute.

Intre Statele mici europene continuă deci vechea politică continentală, lupta pentru modificarea granițelor, iar aceste tendințe sunt exploatare de Marile puteri pentru a-și spori puterile în vederea luptelor ce se vor da pentru stăpînirea lumii, a coloniilor africane și asiatice. Soarta micilor națiuni pare deci legată în mod indisolubil de cea a națiunilor mari, imperialiste. Națiunile mici iau parte la izbînda și înfrîngerea marilor lor aliați, fără a beneficia însă de izbîndă, decît prin păstrarea independenței, dar plătind din plin în caz de înfrîngere. Adică, pentru națiunile mici nu poate rezulta dintr'un războiu victorios, nicidecum un folos material, economic, ci numai un folos *ideal*: *păstrarea libertății politice*. E suficient, vor zice idealistii; e prea puțin, vor răspunde realiștii. Mai ales că marii aliați năzuesc a schimba prietenia politică în dependență, în vasalitate, prin crearea unei stări de dependență economică a micilor lor aliați, aceștia devenind cu vremea un fel de colonii. E adevărat că micile State au posibilitatea să-și păstreze mîna liberă printr'o politică „machiavelică“, așa cum pe vremuri Ștefan cel Mare știu să mențină libertatea Moldovei prin geniala sa diplomație. Dar în timpurile de azi rezolvarea acestei probleme e cu mult mai dificilă. Vom încerca să o analizăm aci și să găsim deslegarea ei teoretică. Dacă vom reuși, ar rămînea numai ca oamenii politici practici să aplice teoria noastră pentru a asigura Romîniei o dezvoltare normală și un progres neînterupt spre culmile civilizației și culturii...

III

Nu vrem să construim o utopie, nici să arătăm care ar fi cea mai ideală constituție în general. Punctul nostru de plecare este realitatea politică, așa cum a rezultat din evoluția istorică a neamului romînesc.

Presupunem că toți oamenii politici din Romînia au aceeaș țintă: *păstrarea libertății naționale*. Situația internă și constelația internațională este de așa fel, încît ni se pare exclus ca Romînia să urmărească o politică imperialistă, de cucerire de noi teritorii. *Statul național român* și-a atins hotarele na-

turale, iar teritoriul ocupat și stăpinit de națiunea română e îndestulător, din toate punctele de vedere, în raport cu numărul populației. În comparație cu alte State putem chiar afirma că țara noastră ar putea hrăni un număr îndoit de locuitori, fără să poată fi numită suprapopulată. Vechiul Regat al Italiei avea în 1918, 287.000 km² și 36,7 milioane locuitori, România de azi are 291.000 km² și 18 milioane locuitori, Belgia 30.000 km² și 7,6 milioane locuitori. Se'nțelege că fenomenul suprapopulației, cu toate efectele sale, nu depinde numai de densitatea populației, de raportul între întinderea țării și numărul locuitorilor, ci și de bogăția țării și de *organizarea muncii*, de producție. Dar, oricum ar fi, România nu poate fi pusă între țările suprapopulate, deci ea n'are nevoie de noi teritorii pentru emigranți, nici de colonii cari să completeze lipsurile propriei țări. România e o țară bogată și fericită, așa afirmă toată lumea și așa putem spune și noi Români cu conștiință curată.

De aici ar rezulta că libertatea politică a României se poate întemeia pe o autarhie economică aproape absolută. De unde atunci plîngerile că suntem robiți străinătății, de unde aceste împrumuturi externe cari apasă bugetul țării, de unde mizeria în înzestrarea armatei, de unde acel zbcium al vieții politice, acele lupte între partide și, mai ales, de unde primejdia unei dominațiuni străine, a dictaturii iudaice comuniste?

Dar să luăm un exemplu. Marea națiune franceză dispune în Europa de un teritoriu de 550.000 km² pentru 40 milioane de locuitori, și mai are colonii cu o întindere totală de 12.070.000 km² cu 53.700.000 locuitori cari sporesc puterea economică și militară a Franței¹⁾. Și nu se vorbește oare de primejdia bolșevizării Franței, de primejdia iudaizării ei?

Și mai întrebăm: de unde a izvorît imperialismul roman și cel francez, când e evident că nu suprapopulația (fie prin excesul nașterilor sau prin sărăcia țării) poate fi cauza acestor imperialisme? De unde mizeria la noi (dificultățile întreținerii aparatului administrativ, ale armatei etc.), când doar țara noastră e atât de bogată și de mare (în comparație cu numărul locuitorilor?).

Răul a fost descoperit de mult: corupția!

• 1) Datele statistice sunt luate din: *Arthur Dix, Politische Geographie*, München u. Berlin, 1922.

Politicianii „fură“, funcționarii „fură“, toată lumea „fură“. De aici ar urma că, dacă nu s'ar fura, toate lucrurile ar merge bine. Remediul: hoții la pușcărie; muncă, cinste, legalitate ș. a. m. d. Și, pe de altă parte, se afirmă că toate relele vin dela Jidani, când în realitate Jidanii, totdeauna și pretutindeni, vin ca și corbii atrași de duhoarea cadavrului. Corupția politică i-a atras la noi, i-a hrănit și i-a făcut puternici. Lupta împotriva lor nu poate avea sorți de izbândă, decît prin stîrpirea corupției politicianiste. Iar politicianii nu pot stîrpi corupția fără să se stîrpească pe ei înșiși...

De aci dificultatea problemei.

IV

Un Stat este condus de o elită politică, pe care vom numi-o *clasă politică*. Clasa politică se compune din oameni cari prin însușirile lor se ridică la conducerea Statului și sunt în stare să se mențină la conducere. Ei trebuie să-și dobîndească *prestigiul de conducători politici*. Acest prestigiu se întemeiază pe *puterea lor*. Termenul de *putere* trebuie înțeles însă în raportare la funcțiunea politică. Oamenii aparținînd clasei politice trebuie să fie viteji în războiu, energici, bogați, trebuie să fie *domni*, ca să știe porunci, etc. Nu putem expune aci pe larg geneza și caracterul diferitelor clase politice, la diferitele popoare și în diferite timpuri. Sunt clase politice a căror geneză a fost cucerirea, altele iarăși s'au selecționat prin organizarea apărării unei comunități omogene din punct de vedere etnic.

Dar oricare ar fi geneza unei clase politice, cert este că ea reclamă independență economică. Din punct de vedere economic clasa politică e improductivă, e „parazitară“. În lupta burgheziei împotriva nobilimii ereditare acest termen deveni o formulă de luptă pentru a distruge prestigiul aristocrației. Dar burghezia, devenind clasă politică și ocupînd posturile de conducere politică, deveni și ea „parazitară“, iar „proletarii“ se folosiră de aceeaș formulă pentru a organiza revoluția împotriva burgheziei. Instituirea „dictaturii proletariatului“ în Rusia nu schimbă întru nimic acest caracter esențial al noiei clase poli-

tice: și domnii proletari devin paraziți și trăiesc din munca burghezilor deposedați.

Ori, din necesitatea independenței economice a clasei politice, nu rezultă că această clasă poate exploata fără îngrădire munca mulțimii guvernate.

Platon, de pildă, vede și admite necesitatea independenței economice a clasei politice, arătând că ostașii și conducătorii Statului trebuie să fie întreținuți din munca mulțimii. Dar el cere în schimb ca clasa politică să fie astfel educată ca să renunțe la lux și să se dedice cu totul politicei, adică apărării Statului în afară și organizării sale lăuntrice. În practică această limitare și reglementare a vieții clasei politice se izbește însă de mari piedici. Realitatea nu îngăduie aplicarea mijloacelor ce le propune Platon, adică desființarea familiei și educarea copiilor de către organele Statului.

Orice clasă politică e dispusă să abuzeze de dreptul ce i-l dă funcțiunea ei, de a trăi din munca mulțimii. Această pornire naturală e înfrântă însă 1) de teama de revoltă a guvernaților, 2) de necesitatea de a se folosi de serviciile mulțimii în caz de primejdie externă.

Să luăm exemple din istoria noastră. Când vechea noastră clasă politică, boerii, aveau nevoie de țărani pentru a purta războiul, exploatarea țăranilor trebuia să se mențină în limite destul de înguste. Tovărășia de arme excludea împilarea. Dar când boerii începură să poarte războaie cu țefegii, cu mercenari, țărănimea ajunse în cea mai neagră robie.

Armata națională deci nu îngăduie clasei politice exploatarea nelimitată a mulțimii guvernate. Armata națională împinge cu necesitate la *democrație*, la egalitate de drepturi politice și la înlăturarea *privilegiilor* clasei politice.

Ori, democrația și instituțiile democratice limitează, ce-i drept, exploatarea mulțimii, dar nu astâmpără pretențiile clasei politice, setea ei de avere și lux. De aci urmează că, în democrații, clasele politice caută alte căi de îmbogățire.

Calea cea naturală și urmată de clasele politice puternice și energice este cea a *cuceririlor*. Tipul clasic al unei astfel de clase politice îl găsim, în antichitate, în Republica Romană, în timpurile noi mai întâiu în Anglia, apoi în Franța (după revoluție) și în Germania sub Wilhelm al II-lea. Revoluția fran-

ceză se explică din faptul că clasa guvernantă nu mai putea satisface trebuințele de lux ale clasei politice, iar această clasă era prea slăbită pentru a-și menține situația. Crearea armatei naționale, deci democratizarea, îi impuse burgheziei franceze o politică imperialistă. În Rusia clasa politică feudală se menținu lungă vreme, pînă ce înarmarea masselor țărănești în ultimele războaie (cel japonez și cel mondial) provoacă revoluția. După revoluție Rusia se întoarce la feudalitate, la constituirea unei clase politice privilegiate care exploatează în mod nelimitat mulțimea. Cîtă vreme se va menține această stare de lălucri, clasa politică rusească n'are nevoie de cuceriri și nici nu poate trece la politică imperialistă fără a-și primejdi situația.

Cea mai grea problemă de organizare politică se ivește însă cînd un Stat e nevoit să întrețină o armată națională puternică în fața primejdiilor externe și, în acelaș timp, nu poate trece la o politică imperialistă.

Acesta e cazul Statului nostru și despré el vrem să vorbim.

V

Evoluția spre democrație în Statul nostru a restrîns tot mai mult pentru clasa politică posibilitățile de *exploatare directă* a mulțimii. Țăranii devenind ostași au dobîndit drepturi politice, au fost împrorietăriți, iar pentru întreținerea clasei politice există un singur mijloc: bugetul.

În jurul acestui izvor de îmbogățire începură luptele politice, cari, prin adoptarea sistemului parlamentar și a selecțiunii conducătorilor politici prin votul universal, degenerară în mod necesar în lupte de facțiuni, deschizînd drum larg și neîngrădit demagogiei.

Anarhizarea completă a vieții politice a fost stăvilită într'o anumită măsură prin formarea de partide, de cluburi politice și prin organizarea unei birocrății legitimate prin certificate de școală.

Dar trebuințele de lux ale clasei politice, îngroșate neîntrerupt prin oameni noi, prin demagogi și agenți electorali, întrec cu mult posibilitățile bugetare. Oricît s'ar strînge șurubul fiscal, veniturile realizate nu pot satisface trebuințele clasei politice;

locuințe moderne și confortabile, automobile, mătăsuri și parfumuri pentru doamne, zestre de milioane pentru fete, plimbări în străinătate etc. Trebuie să căutate deci alte izvoare de câștig, pe lângă împărțirea bugetului, din care cel puțin o parte trebuie să servească pentru întreținerea armatei, a birocrăției, a funcționarilor de tot felul. E drept că prin cumularea de funcții, prin diferite retribuții extraordinare și urgente, prin crearea unor case autonome etc. se pot liniști cele mai imperioase nevoi ale noilor boeri — democrați, dar aceste sunt numai expediente. Mai rodnice s'au dovedit alte întreprinderi și organizații de exploatare indirectă a mulțimii. În primul rând băncile. apoi societățile pe acții de tot felul. Totastfel orice „reformă socială“, cum a fost împroprietărirea, orice administrație a bunurilor publice (păduri, moșii, etc.) sporesc cu o mare cotă veniturile clasei politice.

Toate aceste fenomene pot fi prinse sub noțiunea generală de „corupție“.

Urmările corupției sunt lămurite: instituțiile publice se desorganizează din lipsă de bani și prin fraude continue (directe și deghizate), armata nu poate fi înzestrată, funcționarii nu primesc lefurile și caută și ei venituri necinstite, etc. Pe de altă parte demagogii săraci sau nu destul de bogați exploatează starea de nemulțumire și mizerie generală, ațîțind mulțimea la revoltă pentru a acapara puterea care le deschide ușile spre buget.

Ori, aceste procese sociale, deși conțin germenii disoluției, ar putea fi oprite prin atingerea limitelor de exploatare posibilă și prin organizarea rezistenței mulțimii. Sunt limite trase de legile economice, dar și juridice, morale și religioase cari nu pot fi depășite de clasa politică fără ca ea să-și pună în joc existența proprie. Exploatarea neîngrădită a proprietarilor agricoli și urbani prin bănci a fost stăvilită de rezistența pasivă a debitorilor și legea „conversiunii datoriilor“, a astupat acest izvor de venituri al clasei politice. Primejdia războiului și necesitatea înzestrării armatei a împins la îngrădirea fraudelor cu furniturile pentru armată (scandalul Skoda). În sfârșit diferite scandaluri ivite în ultimul timp (fraudele dela jandarmerie, scandalul cu devizele) sunt semne că multe din căile descoperite

de clasa politică pentru a-și complecta și spori veniturile încep să devie împracticabile.

Dar pornirile clasei politice nu pot fi oprite nici prin justiție, nici prin predici morale în articole de ziare, nici chiar prin primejdia externă, — când această clasă a pierdut simțul de responsabilitate față de țară și față de judecata istoriei. Această stare de decadență a unei clase politice începe în momentul ce ea devine *venală* în relațiile ei cu străinătatea.

Filip, regele Macedoniei, a caracterizat starea de decadență a elitelor politice democratice prin afirmația că un măgar încărcat cu aur trece peste zidurile cetății.

Și dacă Plutarh în biografia lui Demostene, arată că și Pythia începuse să „filipizeze“, nu trebuie să ne mirăm că la noi o serie de ziare „sovietizează“!

Ori această „filipizare“ generală a clasei noastre politice constituie cea mai grozavă primejdie pentru Neamul Românesc: primejdia pierderii libertății politice și instituirea unei dominațiuni străine.

Facțiunile politice au scos bogățiile țării la mezat, pentru a deschide clasei politice noi izvoare de câștig. Improprie prin funcțiunea ei de a exploata ea însăși bogățiile țării, de a crea și organiza ramurile de industrie necesare autarchiei economice a Țării, clasa politică românească, după o scurtă și efemeră rezistență a liberalismului-național, a cedat măgarului încărcat cu aur care a trecut peste zidurile cetății românești. Acest măgar a fost condus de samsarul internațional, de emisarul tuturor țărilor industriale imperialiste, de prevestitorul tuturor dezastrelor economice și al tuturor umilințelor politice, de *Ahas-ver*, jidovul rătăcitor.

Între mulțimea guvernată și clasa politică românească dornică de îmbogățire, de lux și petreceri, imitând traiul claselor politice ale marilor Imperii coloniale, s'au așezat agenții corupției internaționale, ademenind la orice trădare, la orice tranșacție și frîngînd, prin presa lor, prin literatura lor, prin arta lor, desfrînată, și ultimele zvîcniri de rezistență patriotică a clasei politice.

Din slugi ale boierimii franțuzite, din negustori de mărunțișuri tolerați în orașele românești, din modești mijlocitori de mici afaceri de împrumut, din cămătari ai satelor, ei s'au ridicat

la rangul de mari bancheri, de mari industriași, în sfârșit la rangul de arbitri ai vieții noastre economice și politice.

Clasa politică românească deveni o simplă anexă, din punct de vedere economic parazitara și bacșișara, din punct de vedere politic neputincioasă, a marelui finanțat jidovești și a clasei politice jidovești internaționale, care a pus deja stăpânire pe Rusia și are pretenția să cucerească toată lumea...

VI

Problema este deci, de a înlătura pentru națiunea română primejdia instituirii unei dominațiuni jidovești, echivalentă cu o stare de complectă robie și iobăgire. După experiența rusească nu ne mai putem face iluzii. Dacă revoluția comunistă ar reuși la noi, clasa politică românească ar fi măcelărită în scurtă vreme, iar țaranii ar ajunge vite de muncă pentru noii stăpînitori.

Pe de altă parte trebuie să notăm că teama de această primejdie nu ajunge pentru a împinge clasa politică românească actuală la măsuri radicale împotriva imperialismului jidovesc, ceea ce ar cere în primul rînd înlăturarea corupției, romînzarea industriilor, echilibrarea bugetului etc.

Dimpotrivă teama de revoluția comunistă a sporit corupția și a ațîțat încă mai mult instinctele primitive; toți politicienii adună bani pentru a-și asigura fuga peste hotare și un trai liniștit și îmbelșugat în străinătate. Impotriva acestor politicieni corupți și împotriva imperialismului jidovesc manifestat prin pregătirea revoluției comuniste-jidovești, finanțată de bancherii jidani din toate țările, s'a ridicat la noi, de multa vreme, reacțiunea naționalistă. Nu este aci locul să expunem fazele acestei mișcări, programele și metodele de luptă. Asupra acestor chestiuni, ziarele dau informații destul de lămurite. Ceeace trebuie să notăm pentru faza actuală a luptei este faptul că din clasa politică românească o parte însemnată face încercarea să se emancipeze de influența finanței jidovești. Partidul d-lui Vaida, precum și noul partid național-creștin au intrat în arena luptelor politice cu programe antisemite și naționaliste.

Dar se poate rezolva problema pe calea luptelor de partide, prin mașina votului universal și a parlamentarismului? De unde va rezulta stabilitatea guvernării, înfrinerea poftelor de îmbogățire a politicianilor, din ce izvoare se vor satisface aceste poftes? Cine și prin ce mijloace va opri dezertarea politicianilor în tabăra dușmanilor când aceștia vor oferi mai mult și plată imediată în numerar? Prin jocul luptelor de partide nu se poate ajunge la alt rezultat decât de a pune în locul unor politicieni, alți politicieni, cu aceleași porniri și cu aceleași apucături deprinse în cluburile politice.

În privința aceasta să nu ne facem iluzii, căci vom avea aceleași decepții ca totdeauna la schimbarea guvernelor democratice și parlamentare. *Politicianul antisemit* rămâne *politician*, adică e corupt prin însăși geneza și funcția sa. Avem o mulțime de politicieni, frontiști, și național-creștini, antisemiți cari și-au făcut și continuă a-și face afacerile cu samsari jidani, și ceilalți vor începe afacerile când vor veni la putere.

Astfel se prezintă obiectivul luptei comuniste-jidovești. Jidovii comuniști au un program lămurit: înstituirea dictaturii și teroarei și exploatarea neîngrădită a mulțimii față de care ei n'au nici o răspundere morală. Ei renunță la o armată națională, ei opresc orice circulație a elitelor de jos în sus, ei renunță la cuceriri prin arme de noi teritorii, și caută a cuceri țările creștine prin *infiltrațiune și bolșevizare*, așa cum au făcut-o în Rusia, așa cum încearcă s'o facă la noi, în Franța și cum au încercat s'o facă în Ungaria și în Germania.

Dacă dintr'o țară sunt alungați, ei migrează în altă țară, pe care o storc, o umilesc, o trădează pînă reușesc sau s'o robească cu desăvîrșire sau să o ducă pînă la marginea prăpastiei și desperării.

Nici o clasă politică națională nu-și poate îngădui acest sistem de „conducere“ politică. Oricît de coruptă și ticăloșită ar fi, soarta ei e legată de soarta națiunii, de soarta *patriei*.

Deaceea și în elita românească actuală zvîcnește revolta sufletească împotriva trufiei jidovilor ajunși domni în țara noastră, dar strînsă în ghiarele finanței internaționale, condusă de jidani, această elită nu poate face decât — *antisemitism teoretic*.

VII

Dar, în acest caz, există o rezolvire practică a problemei?

Fără îndoială. Dar ea nu e așa de simplă cum și-o imaginează antisemiții politicieni, ziariști și teoreticieni.

Întia condiție este separațiunea completă, biologică și spirituală, de Jidani, *care să cuprindă și raporturile economice*. Discuția „științifică“ a inegalității și ierarhiei raselor nu interesează aci deloc. Jidanii încearcă anume să împingă această problemă pe planul „discuțiilor obiective, științifice“. Dar, pentru orice nație care vrea să trăiască liberă în țara ei, orice *străin*, fie el superior sau inferior, e păgîn și spurcat. Și în ce ar sta superioritatea rasei jidovești? În fraude, escrocherii, cămătărie? Doar nu vor susține că în arte, literatură, știință, Spinoza, Heine și, hai să zicem, Einstein, nu sunt oameni mari, *deoarece* sunt Jidani, ci *cu toate* că sunt Jidani. Din egalitatea sau superioritatea raselor nu rezultă că o rasă sau o nație are *dreptul* să exploateze pe alta. Aci hotărăște numai *forța*, fizică sau spirituală, sau mai bine zis cea fizică organizată și susținută de cea spirituală. Toate teoriile umanitariștilor noștri sunt pledoarii ale unor avocați mercenari ai iudaismului, ale unor trădători de neam și patrie, ale unor renegați demni de dispreț.

Comunitatea romînească trebuie să devie impermeabilă față de orice influență străină, și, mai ales, față de influența unei nații care o amenință cu distrugerea și subjugarea.

A doua condiție pentru rezolvirea practică a problemei politice romînești, este *reducerea trebuințelor clasei politice*, în așa măsură ca ele să poată fi satisfăcute prin bugetul Statului, după satisfacerea completă a tuturor celorlalte trebuințe: înzestrarea armatei, a școalei, bisericii, justiției și a aparatului administrativ.

Clasa politică coruptă, aservită finanței jidovești, dornică de lux și petreceri, de călătorii și distracții, trebuie înlocuită printr'o elită *puritană*, muncitoare, morală, sănătoasă, energică, vitează și cu frica lui Dumnezeu. Toate marile reforme sociale, deci și cele politice, s'au înfăptuit prin întoarcerea elitelor la disciplină aspră. Spartanii, puritanii lui Cromwell, Prusienii sunt exemple din istorie, cari dovedesc importanța *ascetismului* clasei politice pentru puterea unei națiuni.

E, cred, de prisos să expun pe larg rolul preoților și al educatorilor în procesul de regenerare a elitei politice, cum cert este și verificat prin istorie faptul că destrăbălarea morală a preoțimii și lipsa simțului de datorie și responsabilitate a educatorilor însoțesc și grăbesc prăbușirea clasei politice. Și cine nu cunoaște din istorie zguduitorile catastrofe politice și morale cînd justiția, dreptatea e împărțită de oameni corupți și venali? S'a oprit la noi corupția și venalitatea la pragul lăcașului unde se împarte dreptatea? Iată o întrebare neliniștitoare, la care ar trebui să răspundă înalții noștri magistrați.

S'a oprit la noi corupția și venalitatea, influența distrugătoare a banului jidovesc, influența demoralizatoare a francmasoneriei iudaice la pragul Bisericii, la porțile cazărmilor și ale școlilor, mai ales ale școlilor înalte?

Să cerceteze și să răspundă conducătorii acestor instituții!

Dacă am vrea să ilustrăm și să descriem starea clasei noastre conducătoare, a elitelor de toate categoriile, am trebui să scriem o carte groasă, spicuiind din cărți și ziare și punînd la contribuție și experiența noastră personală.

Dar la ce să o facem, cînd Sallust, Tacit, Montesquieu, cînd atîția alți scriitori celebri și geniali ne-au zugrăvit icoana unor societăți în stare de decadență și descompunere, dar și societăți în plină înflorire și putere.

Cunoaștem cu prisosință cari sunt cauzele decăderii Romanilor și cari au fost cauzele măririi lor. Pentru organizația politică teoria e scurtă și precisă: o clasă politică venală și coruptă, imorală și degenerată, duce Statul la peire.

Dacă clasa noastră politică este venală și coruptă, sau este pe cale de a deveni, prăbușirea nu poate fi oprită, decît prin creierea unei noi elite disciplinate, incorruptibile, patriotice și — în condițiunile reale ale Statului nostru — ascetice.

Ascetismul trebuie definit în acest caz ca „renunțare la orice lux care nu poate fi procurat prin veniturile normale legate de funcția ce o împlinește individul în ierarhia politică“.

Noi nu excludem din *Statul național român ideal* luxul, artele frumoase, știința, tehnica. Dar trebuie să excludem corupția și desfrînarea clasei politice. Viața celui ce se dedică afacerilor publice, *celui ce intră în slujba Statului*, trebuie să fie model de *virtute cetățenească*. Viața sa, în întregime, fami-

lială și publică, trebuie să fie supusă unui control sever și continuu. Pentru funcții de Stat individul trebuie educat după modul spartan și puritan. Împlinirea *datoriei*, în orice situație și supt orice condiție, trebuie să fie legea supremă.

Dar care este puterea care să-l transforme pe individ în cetățean perfect, în „funcționar“ model?

Această putere este *conducătorul*.

Fie că se cheamă Mussolini sau Hitler, Solon sau Cromwell, toți merg pe aceeași linie: a datoriei către neam și patrie. Toate formulele de fascism, rasism, corporatism, naționalism integral, își primesc înțelesul și valoarea practică prin ivirea și acțiunea conducătorului. Formulele diferă ca expresie, accentuând o nuanță particulară, națională, a momentului istoric, a condițiilor concrete și nemijlocite cari au desprins curentul de regenerare. Formulele sugestionează mulțimea, o fac să urmeze curentul, căci deși ținta și mijloacele *raționale* sunt aceleași și trebuie să fie aceleași la toate națiunile și în toate timpurile, ritmul în care se desfășoară mișcarea, dificultățile cari se opun, adaptabilitatea mulțimii, precum și însușirile individuale ale conducătorului, le imprimă acestor mișcări caracterul lor specific, dependent de loc și timp.

În cumpenirea șanselor de reușită a unei astfel de mișcări în curs, cum de altminteri a oricărui eveniment istoric, teoria abstractă nu poate ajunge la concluzii precise. Din studiul comparativ al istoriei se pot desprinde însă anumite posibilități de previziune, de calculare a rezultatului unei acțiuni politice. Dar această previziune nu poate fi enunțată decât în formă ipotetică: dacă toate condițiunile necesare pentru apariția unui fenomen sunt date, fenomenul va apare cu necesitate. În cazul nostru fenomenul așteptat, dorit și urmărit de mișcarea naționalistă este: regenerarea clasei politice românești în conformitate cu situația reală a Statului național român.

Am arătat cum ar trebui să fie această clasă politică. Pentru ca ea să apară, trebuie să se ivească un conducător care s'o creeze, s'o modeleze, s'o disciplineze, s'o selecționeze din substratul social concret.

În revista „Insemnări sociologice“ laturea aceasta practică, a educației noiei elite românești, a fost expusă în mai multe

rînduri și de diferiți autori. Există la noi și conducătorul și mișcarea de regenerare e în plină ascensiune.

Expunerea noastră de față e menită să lămurească ținta, sa arate situația specifică a Statului național român care cere o clasă politică „ascetică“, întrucît primejdiile externe nu îngăduesc o exploatare, nici directă nici indirectă a mulțimii, iar pe de altă parte o expansiune colonială pentru întreținerea unei clase politice „aristocratice“ și cu trebuințe aristocratice este imposibilă.

Cum clasa noastră politică actuală e deprinsă cu luxul și neputînd renunța la lux și desfrîu (lipsită fiind de educație cetățenească și selecționîndu-se din demagogi și salariați ai finanței jidovești internaționale), Statul nostru e în primejdie de a-și pierde suveranitatea, iar națiunea e pe cale să cadă în robie.

Clasa politică actuală trebuie deci înlocuită cu o nouă elită adaptată condițiilor reale de existență și libertate a Neamului Românesc.

CIRCULAȚIA ELITELOR ȘI DEMAGOGIA

I

Scopul acțiunii noastre politice este bine lămurit: așezarea Statului național român pe temelii trainice. Nu născocim utopii, nu construim imaginea unei societăți în care individul să-și găsească cea mai mare fericire posibilă. Suntem însuflețiți de dorința de a asigura puterea Statului român față de orice dușman din afară ce s'ar putea ivi. Ceea ce înseamnă că fericirea *noastră* o căutăm în înlăptuirea acestei ținte. Noi scriem pentru cetățenii români însuflețiți de aceeași dorință, nu pentru „indivizi“ pentru cari Statul român este un mijloc menit să le asigure fericirea lor și a comunității lor potrivnice Statului național român.

Din acest punct de vedere trebuiesc judecate expunerile noastre privind tehnica politică, „arta de a governa“. Pentru dușmanii Statului român tehnica politică stă în a găsi și organiza mijloacele de a slăbi puterea de rezistență a Statului român și de a deschide drumul pentru instituirea stăpînirii unei „clase politice“ străine asupra nației românești. Năzuința acestor dușmani este deci de a distruge structura politică a neamului românesc, de a transforma națiunea română într'o clasă socială de iobagi și proletari înăuntrul unui Stat guvernat de ei.

Pe scurt: acești dușmani vreu să cucerească puterea politică în Statul nostru. Ori, Statul e al nostru cîtă vreme „clasa politică“, elita, este compusă din Romîni și poate fi regenerată neîntrerupt prin indivizi aparținînd neamului românesc, deci cîtă vreme „circulația elitelor“ înăuntrul nației românești e liberă și cîtă vreme selecțiunea indivizilor pentru intrarea în elită se face după norme cari asigură într'adevăr intrarea „celor mai buni Romîni“ în clasa politică.

Interesul dușmanilor e tocmai opus acestor principii. Ei vor căuta 1) să oprească circulația liberă a elitelor, 2) să înlesnească intrarea în elită numai acelor Români cari sunt în slujba tendințelor lor de acaparare a puterii și, în sfârșit, 3) să pătrundă cu ajutorul acestor Români în clasa politică pentru a cucerii pe'ncetul (prin infiltrație) sau printr'o lovitură de Stat (prin revoluție) puterea politică eliminînd pe toți Romînii dela guvernare.

Dușmanii despre cari e vorba sunt Jidanii. In această privință nu mai există nicio îndoială și nicio iluzie. Avem exemple în istorie de suprapuneri a unor clase politice străine, fie prin infiltrație sau prin cuceriri cu arme, unde aceste clase politice sau au fost absorbite (asimilate) de nația cotoptită, sau contopindu-se cu ea au dat naștere unei noi națiuni. Bulgarii cuceritori au fost asimilați, Francii cu Latinii din Galia au dat naștere națiunii franceze, totastfel la noi Grecii fanarioți au fost asimilați, ca și în China Mongolii.

Dar Jidanii nu sunt asimilabili din cauza deosebirii de rasă și de religie, care-i desparte de celelalte popoare.

Problema aceasta e prea bine cunoscută ca să mai stăruim asupra ei, cum cunoscute sunt și cauzele ascensiunii sociale și politice a Jidanilor în toate Statele unde modul de selecțiune a elitelor politice le-a deschis calea spre putere și le-a deșteptat în urmă instinctele de dominațiune, împingîndu-i la organizarea rațională și sistematică a mijloacelor de cucerire a puterii politice asupra națiunilor creștine.

Pentru a înlătura primejdia jidovească și a opri imperialismul iudaic, trebuie să definim pe cît se poate de exact factorii cari le-au înlesnit și înlesnesc acapararea puterii, și, în urmă, se vor putea desprinde și reformele politice necesare pentru a slăbi sau anihila acțiunea acestor factori.

II

Se afirmă că adoptarea principiilor revoluției franceze și a doctrinei liberale individualiste, născută din ele, a provocat criza politică în Statele moderne. Individualismul ar fi deschis porțile pentru toți demagogii și toți veneticii, cari, la adăpostul

egalitarismului și umanitarismului, au început să sape la temeliile Statelor naționale.

S'ar crede deci că, înlocuindu-se principiul egalității și libertății printr'un principiu de ierarhizare și constrângere, am putea ajunge la înlăturarea primejdiei. Dificultatea lămuririi acestei probleme stă în impreciziunea termenilor. Cert este că „democrația“ în înfățișarea ei de astăzi (parlamentarism întemeiat pe vot universal și partide politice) constituie cea mai mare primejdie pentru Statul nostru. Dar nu fiindcă este „democrație“, ci fiindcă este o democrație organizată într'un mod contrar intereselor națiunii românești, contrar Statului național român.

„Libertatea, egalitatea și fraternitatea“ revoluției franceze trebuiesc interpretate și înțelese în temeiul momentului istoric, al situației în care se găsea Franța la sfârșitul veacului al XVIII-lea. Era doar vorba de a înlătura privilegiile nobilimii și ale clerului și de a deschide burgheziei intrarea în „clasa politică“. Burghezia a cerut deci „libertate, egalitate și fraternitate“ la fel cu nobilimea și clerul, nicidecum însă cu plebea, cu proletariatul. Ceea ce s'a văzut în urmă, când s'au stabilit drepturile politice ale cetățenilor și când s'a fixat dreptul de proprietate. În lupta politică „libertatea și egalitatea“ au servit ca „formulă de acțiune“, ca program pentru a pune în mișcare mulțimea, pentru a o revoluționa, deșteptându-i instinctele de ură împotriva celor „mari“, puternici și bogați

Dar nici prin gând nu le-ar fi trecut Francezilor, dela 1789, că revoluția e făcută pentru a înlesni Jidanilor, Arabilor și Negrilor dobândirea cetățeniei franceze și a drepturilor politice în Statul național francez. Numai prin faptul că Jidanii în Franța se dădeau drept Francezi de religie mozaică și prin faptul că, în lupta contra clerului catolic, burghezia franceză a proclamat toleranță absolută în domeniul religios (pentru a slăbi influența clerului asupra mulțimii), Jidanii și-au cîștigat deplină libertate de acțiune, și în domeniul economic și în cel politic.

Se'nțelege că Jidanii au simțit și văzut dela început foloasele ce pot rezulta pentru ei din deslănțuirea războiului civil și din izbînda burgheziei din care ei făceau parte prin ocupațiunea lor și prin soarta comună de oprimați. Deaceea ei sprijiniră revoluția și, în urmă, organizară revoluția permanentă prin francmasonerie pe de o parte și prin comunism pe de altă parte, cu

obiectivul precis de a acapara puterea politică pentru neamul lor, așa cum le-a făgăduit Iehova. „Democratizarea“ progresivă prin revoluționarea neîncetată a masselor deveni astfel preocuparea tuturor Jidanilor, din toate Statele, și ei nu cruțară nici bani, nici muncă intelectuală pentru a distruge „burghezia capitalistă“, adică clasa politică națională și creștină de ori unde.

Notăm deci că principiul toleranței religioase nu implica egalitate politică fără privire la *naționalitate*, ci egalitate politică pentru *Francezi*, fără considerarea religiei. Cum însă religia pentru Jidani constituie principiul de coeziune din toate punctele de vedere (biologic, moral, național, economic, politic), e evident că emanciparea religioasă a însemnat pentru ei o emancipare posibilă din toate punctele de vedere, dacă lupta începută putea fi continuată pînă la destrămarea completă a națiunilor creștine constituite în State — prin democratizare progresivă care să dea Jidanilor conducerea masselor. Votul universal și regimul partidelor politice a atins idealul de democratizare rîvnit de Jidani. Revoluționarea permanentă a masselor, ridicarea tuturor demagogilor venali la rangul de conducători politici, i-au dat neamului jidovesc o putere uimitoare în viața politică. În posesiunea „mașinei“ de a fabrica oameni politici (prin cluburile politice, presă, corupție și teroare), Jidanii nădăjduesc să distrugă în scurtă vreme clasa politică românească, mai ales că au reușit să oprească libera circulație a elitelor înăuntrul națiunii și să se infiltreze ei în elita românească, ca mari industriași, avocați, medici, ingineri, arhitecți, iar prin căsătorii mixte și în funcțiile de Stat (un număr mare de ofițeri, magistrați, profesori români sunt căsătoriți cu Evreice).

O reformă politică menită să pună stavilă acestei cotropiri jidovești ar trebui să țină seama de toate aceste momente. Noi am arătat în studiile trecute unele din măsurile necesare pentru a asigura omogeneitatea clasei politice românești și libera circulație a elitelor înăuntrul națiunii: ascetismul economic al elitei românești și emanciparea ei de finanța jidovească, formarea unui corp de funcționari cu prestigiu și inaccesibili corupției, etc.

În cele ce urmează vom analiza mai de aproape problema selecțiunii elementelor pentru clasa politică — așa cum se prezintă în „democrația“ noastră și așa cum ar trebui să se desfășoare în *Statul național român*, în adevărata „democrație românească“.

III

Nici-o elită nu-și poate păstra situațiunea, nu se poate menține la conducere fără *prestigiu* în fața mulțimii. Orice individ făcând parte din elită trebuie să se *legitimeze* că are însușirile necesare pentru conducere în general sau pentru o funcție specială înăuntrul elitei sociale.

Criteriile după cari mulțimea judecă aptitudinea indivizilor pentru conducere sunt, în general, de două feluri: iraționale și raționale. Dar în cele mai multe cazuri elementele iraționale și raționale se amestecă și se susțin reciproc. Mulțimea *crede* mai întîiu că cineva are aptitudini de conducător, iar apoi intervine judecata rațională, cerîndu-i-se conducătorului ales legitimarea prin fapte, prin rezultatele practice ale acțiunii sale.

În stabilirea ierarhiei valorilor în organizația politică istoria ne arată modul cum factorii iraționali și raționali au determinat modul de selecționare a clasei politice. Înțelepciunea bătrînilor, vitejia eroilor, puterea supranaturală a preoților, bogăția dobîndită prin destoinicie și prevedere, sunt temeuri ale prestigiului indivizilor de elită și al familiilor lor.

Dar orice societate evoluează. Succesiunea generațiilor, schimbarea raporturilor societății cu mediul împrejmuitor, etc., își găsesc expresia în procese intracomunitare concomitente, menite să asigure o diferențiere socială adaptată acestor schimbări și în stare să păstreze neatinsă unitatea socială.

Am arătat în alt loc cum lupta pentru existență între societățile omenești, războaiele au împins la „democratizare“, la tendința de a întemeia organizația politică pe libera circulație a elitelor. În clipa ce națiunile, constituite în State, aveau nevoie de mobilizarea tuturor forțelor pentru păstrarea independenței politice, tendința (naturală de altfel) a claselor politice de a se închide și de a nu îngădui accesul de oameni noi din mulțimea guvernată la conducere, devenea o primejdie pentru existența societății. Pentru a înlesni selecțiunea elitelor în temeiul pregătirii profesionale, fără considerarea nașterii și bogăției, s'a ajuns, după lungi lupte, la democratizarea instituțiilor de educație, a școlilor, și la deschiderea tuturor funcțiilor publice pentru „meritul personal“. Mijlocul pentru a ajunge la acest rezultat a fost parlamentarismul și iărgirea progresivă a dreptului electoral pentru toți cetățenii.

Trebuie să recunoaștem deci că prin acest mijloc, al participării întregii națiuni la viața politică, s'au creat instituții de pregătire și selecționare *rațională* a valorilor individuale fără deosebire de clasă sau stare socială. Privilegiile nașterii și bogăției au fost reduse pe cât omeneste se poate.

Din punct de vedere teoretic și ideal am putea fi mulțumiți cu acest rezultat. Am avea garanția că prin organizarea cât mai bună a școlilor, prin pregătirea și selecționarea cât mai temeinică și rațională a tineretului, clasa conducătoare românească să se poată îmborsăși neîncetat cu elemente destoinice. Iar o clasă conducătoare puternică și solidară, legată, chiar prin felul selecționii ei, de soarta și aspirațiunile mulțimii conduse, ar fi cea mai bună cheazășie pentru puterea națiunii românești în luptă cu națiunile dușmane.

Dar chiar acest mijloc, prin care s'a obținut un rezultat atât de util pentru sporirea puterii națiunii, a produs, în cursul aplicării sale practice, efecte secundare cari amenință să distrugă toate roadele bune. Cum aplicarea sa nu s'a putut face decât prin *lupta* mulțimii împotriva clasei politice, care avea tendința de a-și păstra situația privilegiată, și cum în această luptă mulțimea își alege și trebuia să-și aleagă conducătorii după criterii iraționale, în arena politică își făcură intrarea *demagogii*. Prin acțiunea acestora drepturile politice au fost lărgite tot mai mult, iar cu cât aceste drepturi au fost lărgite cu atât mai mult spori și influența demagogilor, puterea lor depășind limitele raționale ale funcțiunii lor. E lămurit doar că parlamentul ieșit din alegeri n'are, din punct de vedere rațional, alt rost decât să zădărnicească închiderea clasei politice, constituirea unei caste care să guverneze în folosul unui număr restrâns de familii privilegiate oprind accesul la guvernare al oamenilor din mulțime talentați și pregătiți pentru funcțiunile de conducere. Parlamentul trebuie să exercite un control sever și obiectiv asupra activității puterii executive, să asigure o echilibrare justă a tuturor intereselor de clasă și, ca obiectiv suprem, să vegheze ca națiunea să fie condusă și organizată în așa fel ca să poată ieși victorioasă din orice conflict cu națiunile dușmane.

Dar în unele țări, și mai ales la noi, demagogia a prefăcut parlamentul într'o instituție de corupție și de destrămare a instituțiilor Statului. „Politicianismul“ e termenul prin care obici-

nium a caracteriza situația în care am ajuns. Votul universal a deslănțuit lupte de exterminare între demagogii constituiți în „cluburi“. Aceste lupte au deschis porțile influenței finanței internaționale, a lojelor francmasonice, pe scurt a Jidanilor, cari finanțând demagogia, nădăjduesc să cucerească cu ajutorul demagogilor puterea politică.

Demagogii deci, cari după înțelesul cuvântului ar trebui să fie conducători ai mulțimii pentru limitarea puterii și stavilirea abuzurilor clasei politice, devin, prin creșterea puterii lor și prin instinctele lor de dominațiune trezite prin conștiința acestei puteri, oameni primejdioși. Cum, în multe cazuri, lor le lipsește pregătirea pentru conducere și o educație în stare să le înfrîneze pornirile anarhice, ei sunt gata să se folosească de orice mijloace pentru atingerea scopului lor: dominațiunea.

În felul acesta, „demagogia“ a devenit, din simplu fenomen accidental al înfăptuirii libertății în circulația elitelor, mijlocul principal, și la noi aproape exclusiv, al selecțiunii elementelor din mulțime pentru completarea și „regenerarea“ clasei politice. Țara mișună de demagogi; demagogi pe sate, județe și pe țară. Din ei se recrutează și funcționarii de tot felul, pentru cari certificatele școlare reprezintă o condiție „formală“, dar nu totdeauna indispensabilă. Cluburile politice își au criteriile lor de ierarhizare a valorilor, derivate toate din principiul „electoral“, deci demagogic.

IV

Schițăm aci, pentru înțelegerea problemei, și principiile de bază ale tehnicii demagogice. Demagogul, pe lângă însușirile naturale (darul de a vorbi, prezență de spirit, curaj, etc.), mai are nevoie de o „formulă“ și de bani, de mulți bani. „Formula“ e menită să împingă mulțimea la acțiune. De ex.: „Statul țărănesc“, sau „dictatura proletariatului“, etc., sunt formule de acest fel expuse mai pe larg în programe cari cuprind fericirea mulțimii, după clase și profesioni. Bani se adună în toate felurile: prin fraude, comisioane, și apoi dela cei ce au interes ca mulțimea să se revolte sau să aleagă o anumită categorie de demagogi. Cluburile au un sistem bine organizat de a aduna bani în opoziție pentru a răsturna guvernul, și cînd sunt la putere

de a face să curgă banul Statului în buzunarele partizanilor — după rang și merite. În organizarea acestui sistem au intervenit Jidanii cu toată abilitatea lor de samsari și agenți de propagandă. În schimb ei participă în mod efectiv la beneficiile guvernării oricărui club. Ei furnizează instituțiilor Statului toate cele necesare: hrană și îmbrăcăminte pentru armată, materiale pentru căile ferate, ei zidesc biserici, ei exploatează pădurile și furnizează lemne de foc și de construcție, etc.

Cu cât politica unui club e mai radicală, mai umanitară și egalitară, mai internațională și aconfesională, cu atât mai mare e sprijinul ce i-l acordă Jidanii. Ei finanțează alegerile, congresele, presa, etc., cu mare dărnicie. Condiția este ca clubul să fie progresist, de stînga, cât mai de stînga. Căci de dreapta se tem Jidanii, de adevărata dreaptă, de dreapta noastră, nu de dreptele parlamentariste și demagogice.

Dar problema „dreptei“ cere o expunere mai amplă pentru a înlătura neînțelegeri și interpretări tendențioase.

V

Mai întiiu „stînga“ nu înseamnă democrație, ci dictatură jidovească. Aceasta este definiția reală a cuvîntului. Că altă dată cuvîntul a avut altă semnificație, că originea sa se datorește cutărui uz parlamentar, etc., toate acestea nu ne interesează. Că astăzi mai există între Romîni imbecilii cari identifică „stînga“ cu progres și democrație e regretabil, cînd orice Jidan știe ce înseamnă în realitate acest cuvînt. Mai regretabil însă este că între Romîni există oameni deștepți, dar venali, lași și trădători de neam, cari profitînd de imbecilitatea imbecililor pregătesc dictatura teroristă a Jidanilor în țara romînească.

Dreapta este mișcarea care se opune imperialismului iudaic, care organizează în mod sistematic și rațional rezistența împotriva revoluției jidovești, împotriva războiului civil, pe care Jidanii vreau să-l deslănțuiască la noi cu ajutorul demagogilor venali și corupți.

Și noi suntem demagogi. Dar nu demagogi constituiți în cluburi, ci în tabere de muncă. Demagogia noastră de dreapta este pilda de jertfă, de disciplină, de morală, de păstrare a credin-

țelor și tradițiilor, a cîntecului românesc, a virtuților cetățenești. Noi suntem conduși de un demagog care agită mulțimea nu prin artă oratorică, prin adunări electorale, printr'o presă vernală și de șantaj, ci prin pilda sa de „naționalist“. „Naționalismul“ poate fi o simplă formulă demagogică (deci identic cu curismul), dar poate fi și un sentiment adînc care se manifestă prin fapte menite să răscolească sufletul întregii nații. La „dreapta“ e drumul spre înfăptuiri romînești, spre crearea unei lumi noi de simțire și gîndire romînească. Prin „dreapta“ va fi strivită „stînga“, acesta e înțelesul luptei noastre, a demagogiei noastre.

Prin urmare nu mai e vorba de discuții sterile asupra democrației, parlamentarismului, corporatismului, etc. Toate aceste își vor găsi rezolvirea spre mulțumirea tuturor, după ce izbînda asupra haosului politicianist și a primejdiei jidovești va fi cîștigată. Toate cele ce *națiunea romînească* a realizat ca progres adevărat, privind libertățile politice, democratizarea școlii, buna rînduială în biserică, apărarea intereselor diferitelor clase sociale și profesiuni, nu numai că se vor păstra neatînse, ci se vor pune pe temelii solide și se va deschide calea pentru desăvîrșirea progresului.

Mișcarea de dreapta nu tinde spre dictatură, în înțeles de despotism personal și arbitrar, deci de tiranie, ci spre structurarea și buna rînduire a instituțiilor Statului, delimitîndu-i-se fiecăreia sfera de funcțiune și reglementîndu-se raporturile între ele în temeiul unui principiu suprem: unitatea indestructibilă a Națiunii.

VI

Politicianismul, precum am văzut, este efectul, vizibil în toate domeniile de activitate, al sistemului de selecționare a elitei noastre sociale prin demagogie. Înainte de războiu, în Regatul liber, manifestările politicianismului au fost zugrăvite de scriitori geniali (Eminescu, Caragiale). Dar publicul mare se obișnuise cu acest sistem, iar clasa conducătoare dispunea încă de oameni politici cu mare prestigiu cari știură să înfrîneze pornirile anarhice ale demagogilor. Războiul și Unirea ridicară însă la suprafață noi probleme sociale, cari nu mai puteau fi stăpî-

nite cu aceleași mijloace. Oamenii politici cumpătați scăpară frînele din mîină și demagogii își făcură apariția. Socialismul, muncitoresc și țărănesc, își începu acțiunea disolvantă întîiu pe căi deosebite, pentru a se contopi, în zilele noastre, într'o singură tabără: partidul țărănesc. Liga Poporului după o ușoară izbîndă asupra socialismului muncitoresc dela orașe, recăzu în vechiul sistem, fără să încerce reforme radicale, fără viziunea clară a evoluției societății romînești. Cînd fascismul italian arătă drumul mîntuirii, forțele Ligii Poporului, erau deja paralizate, prestigiul conducătorului, al Ducelui romînesc, era măcinat de politicianismul demagogic. Mișcarea naționalistă, sub forma cuzistă, nu se putu ridica la rangul unei forțe politice hotărîtoare. Li lipsea *conducătorul*. Antisemitism turbulent după moda rusească, certuri înterne pentru „mandate“, teorii sterile fără acțiune practică pricepută, au zădărnicit consolidarea unui organism politic puternic și rezistent. Răspîndirea germenilor disoluției nu s'a izbit deci de nicio piedică serioasă, iar „măsurile legale“ n'au făcut decît să crească fanatismul comuniștilor. Dar în acelaș timp, în mod firesc, s'a trezit și instinctul de conservare al neamului romînesc, dînd naștere mișcării de dreapta, mișcării naționaliste a tinerei generații care, într'un moment dat, ajunsse în viața noastră politică un factor de mare greutate.

Intîmplările și peripețiile acestei mișcări dela 10 Decemvrie 1933 încoace, sunt cunoscute tuturora. Rezultatul final: mișcarea s'a răspîndit și mai mult și, ceea ce-i mai important, ea a pătruns în adîncime, a început să domine spiritele, să devie o credință. Intretimp și o parte a clasei conducătoare a înțeles primejdia, și-a văzut pieirea cu ochii și oameni politici cari și-au mai păstrat o parte de bun simț s'au despărțit de demagogii venali ai stîngei. Pretutindenii în țară s'au ivit gazete antisemite și anticomuniste. „Naționalismul“ a devenit o „formulă“, iar banul jidovesc a încetat să mai aibă putere absolută asupra politicianilor romîni. Lupta se dă încă după vechiul sistem demagogic, apelînd la mulțime și răscolind pasiunile mulțimii.

Romîni, toți Romîni doresc și nădăjduesc că partidele creștine unite (sau cel puțin unul din aceste partide) vor veni la putere.

Dar, oricum ar fi, criza prin care trece astăzi Statul național român nu-și va putea găsi rezolvirea decît prin instituirea unui

regim de dreapta înfăptuit și susținut de tinăra generație. Na-zuința partidelor creștine de a cuceri puterea găsește în tabăra luptătorilor naționaliști toată simpatia și tot sprijinul. Dar conducătorii acestor partide trebuie să-și dea seama că prin cucerirea puterii încă n'au făcut nimic, dacă nu vor ști să *guverneze*, dacă vor îngădui continuarea demagogiei, prin care în mod fatal guvernarea lor va deveni sterilă, și prestigiul lor va fi măcinat și distrus în scurtă vreme.

Arta de a cuceri puterea nu este identică cu arta de a governa. Acest lucru îl vom lămurii mai de aproape.

VII

Politicianismul demagogic confundă arta de a governa cu arta de a cuceri puterea. În acest fapt stă toată mizeria vieții noastre politice. Cine nu se mulțumește cu o observație de suprafață a fenomenelor sociale, ci reușește să pătrundă mai adânc în analiza faptelor, va constata că subț zbulciumul suprafeței se ascund adevăratele transformări. Descoperirea cauzelor acestor transformări și stăpînirea lor pentru a da evoluției sociale o direcție conformă cu interesele naționale românești formează preocuparea adevăraților oameni politici.

Dușmanii neamului romînesc au prins momentul cînd demagogii au acaparat posturile de conducere în Țara noastră și au împins, după un plan bine chibzuit, chiar cu ajutorul acestor demagogi, evoluția națiunii romînești într'o direcție opusă intereselor ei vitale. Ei au înlesnit ascensiunea tuturor oamenilor ambițioși în ierarhia socială, ei i-au înconjurat pe toți bărbații cu prestigiu cu politicieni fără scrupule, corupți și porniți spre îmbogățire cu orice mijloace. Ei au ațîțat ambiția oamenilor politici romîni și i-au învrăjbit întreolaltă pentru a zădărnici orice activitate constructivă în domeniul politic. Desele schimbări de guvern, urmate de răscolirea pasiunilor de partid la alegeri, au grăbit anarhizarea politică și a clasei politice și a mulțimii. În acest haos organizația dușmanului s'a menținut neatinsă, fiind bine așezată pe norme religioase și morale și pe o disciplină spirituală încheșată prin secole în lupta cu creștinismul. În jurul nucleelor indestructibile ale comunităților religioase iudaice

s'au grupat apoi organizațiile revoluționare conduse de Evrei și în cari creștinii ambițioși au fost atrași, satisfăcându-li-se orgoliul și setea de îmbogățire.

Nu trebuie să ne mirăm deci că Statul nostru începe să fie condus în mod efectiv de Jidani, cari, în haosul deslănțuit prin luptele demagogiei, reprezintă singura putere bine disciplinată.

Dacă acest sistem de guvernare va continua, instituirea dictaturii jidovești e apropiată. Oamenii de cari se servesc ei, demagogii noștri, vor fi înlăturați și suprimați foarte repede în clipa ce condițiunile pentru dictatura iudaică vor fi prielnice.

Acest mers al lucrurilor trebuie oprit și istoria românească trebuie să-și regăsească vechiul ei făgaș. Simțim și vedem cu toții că acțiunea pentru mîntuirea neamului românesc a început și se întărește tot mai mult.

Dar, acțiunii disciplinate și bine conduse a dușmanilor, trebuie să i se opună o acțiune cel puțin totațit de bine chibzuită și disciplinată. Alegerile în parlament trebuie să devină un mijloc pentru a institui un guvern românesc ca organ al unei clase politice unitare și solidare, alegerile trebuie să ridice la guvernare pe un om politic susținut și de marea mulțime și de elită, deci pe un conducător politic, în adevăratul înțeles al cuvîntului.

Acest prestigiu de conducător nu se poate dobîndi numai prin demagogie, prin apelul la instinctele mulțimii, ci prin apelul la sentimentele înalte de jertfă pentru Neam și Țară.

Națiunea românească stă în războiu cu un dușman care a intrat în Țară cu ajutorul demagogilor venali. Lupta nu poate avea pentru noi sorți de izbîndă, dacă nu se stabilește solidaritatea oștirii noastre și *unitatea conducerii*.

În toate teoriile politice, începînd cu Platon, pînă la Hobbes și pînă la Charles Maurras, se demonstrează că nici un Stat nu e viabil fără o conducere unitară, fără un om politic, care să aibă și prestigiu și destoinicia pentru guvernare.

Acest prestigiu și această destoinicie conducătorul și le dobîndește, uneori prin multe lupte și suferințe, altădată, ajutat de împrejurări, fără multă trudă. Cesar, Ștefan cel Mare, Napoleon, Bismark, Masaryk, Mussolini, Hitler — toți aceștia sunt conducători geniali, dar cît de diferită este calea ascensiunii lor la conducerea efectivă! Aceleași deosebiri le găsim de altfel și în artele frumoase; să ne gîndim numai la Alecsandri și Eminescu.

Iar noi, muritorii de rînd, cetățeni ai Statului Național Român, trebuc să ne rugăm bunului Dumnezeu să ne deschidă ochii sufletești pentru a cunoaște și recunoaște apariția conducătorului. Căci cel mai groaznic destin lovește pe acel popor care în ceasurile grele și hotărîtoare ale istoriei sale a fost orb la apariția și surd la chemarea Mîntuitorului său.

Ateniienii l-au otrăvit pe Socrate, Romanii i-au ucis pe Gracchi, iar Jidani l-au răstignit pe însuș fiul lui Dumnezeu, pe acela care a venit să aducă pace și dragoste între oameni.

Curg secolele și anii, din vecie spre vecie, și viețile popoarelor și ale indivizilor trec ca dungi de lumină și sclipiri de scînteii în noaptea tainică a Universului cîrmuit de Divinitate. De multe secole s'a aprins lumina națiunii romînești, conștiința trează a unui popor viteaz și harnic. Să ne trudim și să luptăm ca această lumină să nu pălească, ci să ardă tot mai vie, mai strălucitoare.

Flacăra sfîntă a dragostei de Neam și Țară să se aprinda în sufletul nostru și să se nutrească din izvorul puternic al focului ce țîșnește din sufletul conducătorului.

PUTEREA CELOR BOGAȚI ȘI BOGĂȚIA CELOR PUTERNICI

I

Mișcarea naționalistă are o țintă bine definită: regenerarea elitei politice românești.

Dar, dacă scopul este lămurit, înfăptuirea lui este foarte dificilă. Noi ne-am străduit, în ceea ce scriem, să limpezim problema, să o analizăm în toate aspectele ei, să înfățișăm fazele acțiunii întreprinse pentru atingerea țintei, să fixăm rezultatele dobândite pînă acum și să desprindem, în sfîrșit, elementele cari ne-ar putea înlesni o prevedere a rezultatului final.

Am constatat că elita noastră a intrat, după Unire, într'o fază critică. Străinii, și în primul rînd jidanii, dobîndind drepturi depline de cetățenie, s'au strecurat pe diferite căi în clasa conducătoare, schimbîndu-i caracterul și oprind procesul natural al „circulației elitelor“ înăuntrul *comunității românești*. Corupția, demagogia, luxul și desfrîul, slăbirea sentimentului patriotic și religios, au destrămat omogeneitatea spirituală și biologică a elitei românești, astfel că națiunea romînă e amenințată să cadă sub stăpînirea unei elite străine, formată din Jidani și francmasoni jidoviți.

În timp ce se desfășura acest proces de destrămare și înstrăinare a elitei noastre, a început să se organizeze, pe de o parte, forțele menite să grăbească prăbușirea totală a elitei românești și instituirea dominației iudeo-masonice — *comunismul*, — și, pe de altă parte, forțele menite să purifice clasa conducătoare de elementele străine — *naționalismul*.

În toate țările unde iudeo-masoneria a încercat și încearcă să-și institue stăpînirea, lupta s'a desfășurat după acelaș plan general, dar în aplicarea „pe teren“ există mari deosebiri, re-

zultate din evoluția istorică a diferitelor țări, din structura lor politică și economică, din starea lor culturală, etc., și nu mai puțin din *personalitatea conducătorilor*.

Abia studii amănunțite asupra acestor deosebiri, deci o *istorie comparată* a Statelor europene, ar putea explica de ce în Rusia a reușit revoluția comunistă, de ce în Italia și Germania reacțiunea naționalistă a înlăturat pentru totdeauna primejdia bolșevizării, de ce Franța alunecă pe 'ncetul spre comunism, de ce în Spania s'a deslănțuit cu atîta furie războiul civil. Nu mai puțin interesante ar fi studiile asupra acestei probleme cu privire la Cehoslovacia, Iugoslavia și Bulgaria. Sunt aceste țări imune față de comunismul jidovesc și din ce cauze? În sfîrșit, din aceste studii ne-am lămuri mai bine și asupra situației politice dela noi, adică ne-am putea da mai bine seama în ce fază a intrat la noi lupta între cele două grupări antagoniste.

Înainte de toate s'ar cere lămurită chestiunea, cum de țara noastră a putut fi invadată după Unire de atîția jidani. Într'un scurt dar luminos articol „Jidovirea protipendadei romînești“ (în „Porunca Vremii“) d-l *Nicolae Bogdan* constată faptul infiltrației Jidanilor în elita noastră și-l explică, în parte, prin decăderea și înstrăinarea boerimii în epoca fanariotă. Dar el amintește că pe la 1848 elita romînească și-a redobîndit vigoarea, și că după Unirea din 1918 însemnăm iarăși o fază de declin. Protipendada, susține autorul, nu se romînzise decît la suprafață, rămînînd, în fond, jumătate balcanică, jumătate bizantinoturcească, astfel că n'a putut rezista atacului jidanilor organizați în masonerie. „Masonizînd, adică jidovind toată această venală și lamentabilă greco-bulgărimă degenerată, jidanii au cîștigat cea mai frumoasă și mai bogată țară din Europa“, încheie autorul.

E un sîmbure de adevăr în aceste afirmații, dar nu este adevărul întreg. Constatăm doar că elita romînească din Vechiul Regat a opus pînă la Unirea din 1918 rezistență dîrză iudaizării. Valul invaziei jidovești crește abia după Unire într'o măsură extraordinară și în acelaș timp se intensifică și infiltrația jidanilor în elită.

Am fi trebuit să ne așteptăm dimpotrivă la o regenerare a elitei romînești, la o consolidare a ei, dat fiind că Ardealul, Bucovina și Basarabia aduceau Statului român un nou spor de intelectuali romîni, de „conducători“, oțeliți în luptele duse îm-

potriva asupritorilor straini. Această nouă protipendadă nu este nici „balcanică“, nici „bizantino-turcească“, ci în cea mai mare parte ieșită din țăranimea română.

Și totuș: Jidanii au pus mîna pe industrie și comerț, au crotopit școlile, au devenit arbitri în politică, tocmai după întregirea elitei noastre cu elemente pur romînești.

Știm doar că, nu mult după Unire, guvernul Averescu a știut să curme scurt mișcarea revoluționară a agenților comuniști, într'o vreme cînd elita politică era încă aproape pur „regăfeană“, și că, dimpotrivă, primul guvern Vaida și, în urmă, guvernele național-țărăniste, în cari „elitele desrobite“ aveau un rol important, opuseră o rezistență foarte slabă mișcărilor de stînga. Explicația: contopirea elitei regătene cu elitele din noile provincii nu s'a putut înfăptui fără lupte politice. Regătenii năzuiau să-și păstreze egemonia, iar nouile elite cereau libertate, fraternitate și, mai ales, egalitate la împărțirea beneficiilor guvernării. Frații desrobiți deveniră democrați fanatici, dușmani de moarte ai „ciocoilor“, ai oligarhilor fanarioți, etc., din Vechiul Regat. Ei apelară la mulțime și se treziră în această luptă alături de revoluționarii profesioniști — de jidanii comuniști.

Luptele politice deci înăuntrul elitei romînești înlesniră Jidanilor să devie arbitrii situației, să corupă administrația, să răstoarne guverne, să dicteze în comitetele executive ale partidelor (prin consiliile de administrație și francmasonerie). Marii financiar jidani: Anhauch, Aușnit, Blank, etc., aveau și au încă o influență hotărîtoare asupra selecțiunii conducătorilor politici în țara noastră. Marea finanță jidovească dela noi, sprijinită de marea finanță jidovească internațională, își institui dictatura ei, iar elita romînească, selecționată de ea, n'avea decît să execute ordinele stăpînitorilor efectivi. Adică: adevărata elită romînească, din toate provinciile, fu deposedată, proletarizată și despoiată de drepturile ei politice naturale.

Dar chiar această închidere a elitei selecționate de jidani, avu ca efect formarea unei elite romînești solidare, omogene, înăuntrul căreia dispărură toate antagonismele regionale. Soarta comună: excluderea dela conducerea politică și dușmănia fățișă a vechei elite, în sfîrșit prigoana brutală deslănțuită împotriva „dreptei“ naționaliste a încheat rîndurile „tinerei generații“, adică rîndurile acelor Romîni cărora francmasoneria jido-

vească le închisese drumul spre ascensiune, atît în domeniul politic, cît și în cel economic, pentru a face loc intelectualilor jidani și pentru a înlesni imigrarea continuă a masselor jidovești alungate din alte țări.

Istoria mișcării tinerei generații dela 1922 încoace este istoria închegării și consolidării acestei noi elite romînești, care trebuie să-și cucerească locul ce i se cuvine în Statul național prin luptă fără cruțare împotriva Jidanilor organizați în francmasonerie și partidul comunist. Cu necesitate lupta e îndreptată și contra politicianilor și demagogilor romîni cumpărați de finanța jidovească și cari, acuma în urmă, după ordinele Moscovei (prin mijlocirea Parisului), caută a-și concentra puterile într'o organizație unitară: Frontul popular.

Intrebarea este: se va deslănțui și la noi războiul civil între cele două grupări sau vom ajunge pe cale evolutivă, adică constituțională, la un regim de dictatură națională?

II

Trebuie să ne dăm deci seama că infiltrația jidovească s'a produs în urma luptelor între partidele politice romînești, în Vechiul Regat înainte de Unire între partidul conservator și cel liberal, iar după Unire între partidele născute din întîlnirea elitelor regățene, ardelene, basarabene și bucovinene. Aceste lupte nutrite de demagogia votului universal, au împiedicat funcționarea normală a aparatului Statului și au dat naștere unei stări haotice și anarhice. Imperialismul iudaic a profitat de această stare pentru a încerca cucerirea țării noastre cu mijloacele aplicate în toate țările conduse după principii „democratice“.

Lupta „tinerei generații“, a noiei elite romînești, nu poate avea ținta de a spori haosul, adăogînd la partidele existente un nou partid și aruncînd în arena politică un număr mai mare sau mai mic de demagogi, cari ar dori să profite de „curentul antisemit“ pentru ca, ridicați de el la suprafață, să stea la tocmeală cu masoneria jidovească asupra părții ce li se cuvine din avutul național. Străduința noiei elite trebuie să fie de a atrage în sfera ei și de a supune influenței ei hotărîtoare pe toți Romîni cari aparțin clasei conducătoare.

În felul acesta, jidanii și jidoviții incurabili ar rămânea izolați și, tăindu-li-se orice legătură cu mulțimea, ei ar putea fi reduși la neputința — fără conflicte sîngeroase, fără războiu civil. Căci războiul civil presupune nu numai diviziunea conducătorilor, ci și diviziunea celor conduși, în tabere dușmane. Noua elită trebuie deci să-și îndrepte năzuința spre împiedicarea desbinării mulțimii conduse și, mai ales, a țăranilor și muncitorilor romîni și creștini, căci numai așa s'ar putea înlătura primejdia unui războiu civil.

Naționaliștii romîni organizați sub conducerea d-lui Corneliu Codreanu nu sunt „revoluționari“. Ei nu sunt burghezi cari tind să răstoarne pe aristocrați, nici proletari cari vreau să răstoarne burghezia, nici țărani dornici de a creia un Stat țărănesc împotriva boierilor și ciocoilor.

Aceste formule întrebuițate de demagogi pentru a ațîța poftele mulțimilor, asmuțînd o clasă socială împotriva alteia, n'au pentru naționaliști nicio valoare, deoarece ei nu vor decît consolidarea unui Stat național cu o structură adaptată condițiilor de existență a unui Stat civilizată din timpurile de azi. Statul modern trebuie să fie național, căci puterea lui stă în armata națională. Iar armata națională cere ca elita și mulțimea să fie „de acelaș neam și de aceeaș lege“, astfel ca să se asigure o liberă „circulație a elitelor“. Că păstrarea libertății circulației elitelor implică ivirea de lupte de clase, conflicte mai mult sau mai puțin acute, nu se poate tăgădui. Dar aceste conflicte se pot înlătura prin norme morale, religioase, juridice — deci printr'o înțeleaptă conducere a națiunii.

„Revoluția“ naționalistă, dacă e să mai întrebuițăm acest cuvînt atît de drag demagogilor și politicianilor, are ca obiectiv eliminarea amestecului străinilor în aceste conflicte, deoarece numai ei au interesul să le înăsprească pînă la lupte de exterminare între frați. Naționaliștii deci nu pot vrea nici revoluție, nici războiu civil, dar nu tăgăduesc că se organizează pentru a putea împiedica cu *orice mijloace* încercarea străinilor, fie că locuesc în România sau în altă țară, de a începe războiu, fie „civil“ sau militar, împotriva Statului național romîn. Pentru naționaliști lupta împotriva străinilor e războiu, e războiu al Neamului Romînesc pentru apărarea existenței sale. Toate distincțiunile subtile, filosofice și juridice, toate construcțiile dia-

lectice, fie umanitariste sau naționaliste, își au rostul lor în lupta ce se dă și oamenii au nevoie de multă vorbărie pînă ce se hotărăsc să acționeze. Recunoaștem că dușmanii noștri, jidanii și jidoviții, au aplicat cu multă dibăcie și sistemul de idiotizare a națiunilor creștine prin teorii ticluite după interesul lor. Naționalismul, și mai ales cel românesc, n'are nevoie de multă teorie și vorbărie. Tătarii, Turcii, Bulgarii, Ungurii ne-au învățat să știm bine că Țara nu se apără cu teorii filosofice. Și tocmai jidanii s'au găsit să ne prostească și să ne adoarmă cu teorii pentru ca să ne asasineze apoi ca pe niște dobitoace!

Sociologia noastră, românească, desleagă problema Statului național românesc fără să aibă nevoie de Durkheim, Bergson, Freud și de tot neamul lor. Statul național român s'a născut din voința și puterea Neamului românesc de a apăra Țara împotriva străinilor, el nu poate dăinui fără această voință și fără această putere. Așa s'au născut și așa au dăinuit toate Statele naționale.

Naționaliștii recunosc fără rezerve acest principiu și îl aplica în practică. Așa fac și Jidanii. Iar Românii filosemiți, umanitariști, comuniști, francmasoni, țărăniști, liberali, etc., nu sunt, azi cînd Jidanii au trecut la ofensivă, decît instrumente pentru a înlesni triumful naționalismului jidovesc. Ei sunt *trădători* în înțelesul celei mai obiective teorii sociologice. Și aceeași sociologie obiectivă ne arată cum au fost tratați trădătorii în toate timpurile, deci cum trebuie tratați cînd se aplică în practică sociologia teoretică.

III

Desbinarea și luptele înăuntrul clasei conducătoare românești le-a înlesnit jidanilor pătrunderea în elită, așa cum s'a întîmplat în toate țările cu regim democratic-parlamentar. Dar aceste lupte explică numai în parte invazia jidovească de peste hotare, apoi păstrarea și chiar întărirea situației ce o aveau jidanii înaintea de Unire în Bucovina și Ardeal, precum și ascensiunea socială a jidovimii în Basarabia. Adică de ce nu s'au așezat Jidanii, înainte de războiu, în masse compacte în celelalte provincii austriace, de ce nu în Sîrbia, în Bulgaria, în Italia democrată?

În Austro-Ungaria de pildă numărul jidanilor era în 1910 (după provincii):

Galiția 10,85%, Bucovina 12,86%, iar restul Austriei 1,71%. În Bosnia (1910) 0,64%.

În Polonia (1908) avem 13,76% jidani, în Franța (1911) 0,25%, în Italia (1911) 0,12%, în Bulgaria (1914) 1,04%, în România (1914) 3,28%, în Ungaria (1910) 4,40%. (După I. Elbogen, Geschichte der Juden, 2. Aufl. 1920).

Pentru România întregită, ziarul „Porunca Vremii“ (din 8 Iunie 1936), arată numărul jidanilor cu 1.966.268 din 19.246.311 locuitori, deci cu 10,15; iar după provincii procentul lor se împarte astfel: Oltenia 3%, Muntenia 7,5%, Moldova 15,65%, Dobrogea 4,1%, Basarabia 16%, Bucovina 20,48%, Ardeal 7,2%, Banat 13,5%.

Interpretarea cifrelor de mai sus cere să nu socotim pentru Muntenia decât 4,5% Jidani, deoarece în București din 323,875 locuitori sunt jidani 179.204.

Cum se explică repartizarea Jidanilor pe diferite țări și regiuni (înăuntrul țărilor).

Jidanii sunt nomazi. Ei se vor așeza acolo unde găesc condițiuni prielnice de traiu, iar când aceste condiții le devin potrivnice, ei migrează în altă parte. Ei trăesc din comerț, ca mijlocitori ai schimbului de produse între diferitele țări, pe scurt: ei se ocupă cu importul și exportul. Aduc produse industriale în țări agricole și transportă produse agricole (sau alte materii prime) în țări industriale. Ei nu se pot așeza decât acolo unde au lipsit astfel de comercianți (autohtoni sau streini) sau unde au fost în stare să-i înlătore. Puterea lor de penetrație, de înlăturare a concurenților de alt neam, etc., a crescut în măsură ce mijloacele de comunicare și ascensiunea lor socială (prin „democratizarea“ Statelor creștine) le-a îngăduit să se organizeze în mod sistematic și rațional prin legarea diferitelor centre mondiale unde se așezară marii lor bogătași, bancheri în primul rînd, cari începură să conducă și să controleze toată mișcarea bunurilor economice din întreaga lume. Masele jidovești fură prinse deci într'o organizație unitară, ele luară forma unei armate disciplinate, care astăzi poate fi diriguită în orice parte a lumii — din Rusia în România, din Germania în Franța, Spania, etc., după cum reclamă interesele și vicisitudinile războiului jidovesc împotriva creștinilor.

Căci înfăptuirea acestei organizații, a acestei armate subt

comandament unic, deșteptă pofta de dominațiune a conducătorilor ei, iar zelul armatei e ținut treaz prin perspectivele de pradă și jaf după victorie. Din negustori nomazi, fricoși și fugind la primele semne de furtună, ei au devenit bandiți îndrăzneți — adică *comuniști*, cari atacă nu numai drumeți și cetățeni pașnici, *ci atacă State*, rîvnind la dominațiune politică. Ei nu se mai mulțumesc cu rolul de mijlocitori în circulația bunurilor economice, ci vreau să devie stăpîinii absoluți ai acestor bunuri și ai celor ce le produc. Jidanii nu mai vreau să cum-pere și să vîndă mărfuri, ci să pună stăpînire neîngrădită și pe bogățiile lumii și pe toți locuitorii pămîntului, transformîndu-i în sclavi.

În îndeletnicirea lor de negustori, ei au găsit teren minunat în regiunile dintre Apusul industrializat și Răsăritul agricol. Galiția pe deoparte și Moldova (cuprinzînd și Basarabia și Bucovina), au fost și sunt încă regiunile cele mai prielnice pentru așezarea acestor nomazi. Aci puteau fi aduse fel de fel de produse industriale ieftine pentru a fi vîndute scump, și, pe de altă parte, puteau fi adunate produse agricole și materii prime de comerț ieftin și exportate cu cîștiguri enorme. Aristocrațiile acestor țări (austriacă, poloneză, rusă, romîină) au favorizat așezarea acestor nomazi, cari le satisfăceau pe de o parte trebuințele lor de lux, iar pe de altă parte le înlesneau, prin diferite mijloace, exploatarea claselor de jos (jidanii despoiau țărani prin cîrșmărit, cămătărit, etc. și plăteau impozite, pînă cînd începură să devie și arendași de moșii și exportatori de materii prime). Asta s'a putut întîmpla mai ales acolo unde lipsea o burghezie orășenească băștinașă sau străină (creștină) sau unde cea existentă, din cauza lipsei ei de legături comerciale cu străinătatea, n'avea posibilitatea să facă comerț „internațional“. Așa se explică de ce jidanii la noi, nu putură pătrunde spre miază-zi, în Muntenia și Oltenia, unde comercianții greci, armeni, albanezi, macedoneni, bulgari le închiseră drumul, mai ales că aceștia aveau legături suficiente cu negustorimea Orientului de unde se importau mărfuri de lux și încotro se exportau produsele țării noastre. Pe cînd Apusul nu-și trimisese comercianții săi francezi, germani, englezi, italieni, ci numai pe jidanii săi.

Și acest fenomen își are tîlcul său. În Apus exista o viață orășenească băștinașă bine așezată, care, în Evul mediu, se des-

voltă și mai puternic; burghezimea își păstră o viață socială și politica autonoma și rezistentă față de nobilimea feudală. Orașele atraseră și mare mulțime de țărani, cari prin muncă, învățarea de meserii și prin vitejie în apărarea noiei „patrii“, îngroșară rîndurile burgheziei și o feriră de degenerare. Burghezii creștini din Apus comercianți și meseriași erau sedentari și legați de cetatea lor. Ei migrau și în străinătate, dar numai așa cum migrau coloniștii greci și romani. Cum în străinătate acești burghezi nu-și puteau întregi rîndurile, coloniile lor erau vecinic amenințate să degereze sau să fie invadate și cucerite de comercianți nomazi. Așa s'a întimplat în Polonia și la noi unde coloniile germane de pildă au decăzut și, în sfîrșit, au fost cucerite de jidani și de nomazii orientali.

IV

Ca Jidanii erau și sunt nomazi e lesne de priceput. Vecinic hărțuiți de burghezia băștinașă a tuturor țărilor, grămădiți în ghetouri unde se înmulțeau ca ploșnițele, ei căutau să migreze în regiuni cu spațiu liber pentru activitatea lor. Dar cum se desvoltă nomadismul comercial în Orient? Aci dominațiunea arabă și cea turcească ne dă explicația. Arabii și mai apoi Turcii desarmară toate națiunile creștine ajunse sub stăpînirea lor. Elitele acestor națiuni nu se puteau ocupa decît sau cu comerțul său cu îndeletniciri „intelectuale“ (preoți, savanți, scriitori), iar masele largi, cu meserii la orașe și cu agricultura și păstoritul la sate. Înăuntrul hotarelor imperiului mahomedan se desvoltă un comerț „internațional“, iar provinciile cucerite de mahomedani, fură invadate de negustorii nomazi cari întrețineau schimbul de produse între diferitele provincii, precum și cu străinătatea. Și aci Jidanii își aveau rolul lor, dar în unele părți Grecii și Armenii îi întreceau în destoinicie, fiind și proteguți de stăpînitori, deoarece creștinul nu era disprețuit de mahomedani așa cum era jidanul.

Țara noastră cunoscă deci și colonizarea de orașe cu Germani și invazia comercianților creștini orientali sub Turci și invazia jidovească cînd se deschise drumul comerțului cu Apusul.

Dar de ce nu s'a desvoltat la noi o burghezie băștinașă, na-

țională? Această problemă a fost analizată de mulți teoreticieni, mai ales de St. Zeletin. În „Politica“ noastră am arătat (pag. 247/8) pe scurt erorile acestui autor. Noi întrebăm: din ce era să se desvolte? În Dacia, orașele romane au fost distruse, iar cele înfiripate în urmă, după încheierea domniilor românești, erau creațiuni artificiale și nu organisme politice cu viață autonomă, în luptă cu aristocrația feudală ca în Apus sau comunități creștine opuse stăpînirii mahomedane ca în Orient. Totuși o burghezie orășenească începu să se formeze prin asimilarea comercianților și meseriașilor creștini streini din orașe. „Greco-bulgăria“ și Armenii deveniră în mare parte romîni. Și în Ardeal, sub stăpînirea maghiară, Romîni pătunară pe ăncetul în orașe și se formă atît o elită (comercianți, bancheri și intelectuali), cît și o pătură de meseriași și mici negustori.

Dar această burghezie romînească ce se născu în diferitele provincii romînești în condițiuni diferite n'avea nici tradiția nici virtuțile burgheziei apusene și nici posibilitatea de regenerare continuă prin afluență țărănească. Ii mai lipsi apoi și vremea să-și exercite rolul ei social de *burghezie* opus rolului *nobilimii*. Așa vedem cum în Muntenia și Moldova această burghezie își dobîndi rolul unei *elite politice*, îndată ce boerimea își pierduse locul ei odată cu pierderea neatîrnării politice a Țării. Se păstră numai deosebirea și opoziția între elita țărănească (de agricultori) reprezentată prin boerii mari proprietari și elita orășenească reprezentată prin orășenii bogați (negustori și bancheri). Cînd se constitui Regatul Romîn liber, această deosebire își găsi expresia în formarea celor două partide istorice și în luptele ce s'au desfășurat în jurul reformelor agrare. De fapt, burghezia devenind acuma și mai mult *clasă politică*, locul *burghezici*, cu funcțiunea ei specifică în Stat, deveni liber și el fu ocupat de *Jidani*, de negustorii și bancherii nomazi veniți din Apus. Rezistența Olteniei și Munteniei e un semn că aci imigrarea de dincolo de Dunăre fusese mai puternică, pecînd în Moldova nucleele burgheze, expuse și la o invazie mai timpurie a Apusului, erau din capul locului mai slabe și fără posibilitatea de complectare; în Muntenia, Grecii mai ales și Macedonenii nu încetară nici în timpurile mai noi să vie în număr destul de mare.

Dacă considerăm faptul că această burghezie greco-bulgă-

rească și armenească *asimilată* e singura burghezie băștinașă și că nu mai putem adăoga pe lingă ea decît pe Romîni macedoneni stabiliți în orașele noastre, ne vom da lesne seama că a rămas încă spațiu larg pentru imigrarea de elemente străine, atît înainte cît și după Unire. Acest spațiu a fost umplut de Jidani.

Recunoaștem deci că imigrarea jidovească a fost un proces natural și, în condițiunile istorice concrete ale evoluției Neamului Romînesc, inevitabil. Umanitariștii și democrații noștri scot din acest fapt concluzia că noi, constatînd inevitabilul, trebuie să ne împăcăm cu această stare de lucruri și să renunțăm la luptă, mai ales la luptă „violentă“ împotriva Jidanilor. Ei credeau chiar pînă nu demult sau se prefăceau a crede că Jidanii se vor asimila așa ca și Grecii și Bulgarii, devenînd Romîni de profesiune mosaică — așa ca în Italia și Franța de pildă. Numai că astăzi pilda asta e cam șubredă. *Jidanii nu se asimilează*. Prin urmare, dacă renunțăm la luptă împotriva lor, ar fi să le cedăm pentru totdeauna locul ce-l ocupă *burghezia* într'un Stat modern. Noi am renunța deci să avem o *elită economică* romînească, așa că în Statul nostru elita economică ar continua să fie o elită națională jidovească, așa cum este de fapt astăzi. Și încă ce elită! După calculele d-lui Dr. Ilie Rădulescu publicate în ziarul „Porunca Vremii“ (8 Iunie 1936) venitul național al Romîniei distribuit pe naționalități se prezintă astfel: în anul 1927, totalul veniturilor a fost de 210 miliarde, din cari Romînii au avut 75, minoritarii creștini 30, iar Jidanii 105 miliarde. Iar în 1931 „în vreme ce Romîni, cu o populație de 14 milioane de suflete au în totalitatea venitului național abia 27 miliarde, adică mai puțin de 2000 lei anual pe cap de locuitor, minoritarii creștini au 16 miliarde, deci circa 5000 lei pe cap, iar Jidanii cu 2 milioane de suflete și cu 80 de miliarde cotă de venit în totalitatea venitului național au 40.000 lei pe cap de locuitor“. Studii statistice detaliate, cum e de pildă cel al d-lui prof. C. Stoicanescu (în „Revista Institutului Social Banat-Crișana“, Aprilie—Iunie 1936) intitulat „Un aspect al vieții naționale și economice la frontiera de Vest“, confirmă pe deplin constatările d-lui Rădulescu. Așa că putem spune: *Jidanii din Romînia în totalitatea lor reprezintă în domeniul economic clasa stăpînitoare în Statul nostru, ei reprezintă o*

oligarhie economică închisă, bine organizată și omogenă din punct de vedere al rasei și religiei, inasimilabilă față de influențe străine și bucurându-se de sprijinul neamului lor de pe întreg globul pământesc.

O națiune stăpînită de o astfel de oligarhie economică străină mai poate afirma că este liberă, mai poate spera să-și păstreze libertatea și autonomia politică? N'a devenit oare țara noastră o simplă colonie a națiunii jidovești, așa cum este India o colonie engleză?

V

Teoria sociologică, întemeiată pe fapte nu pe construcții metafizice (adeseori foarte interesate), enunță, dela Aristotel încoace, că bogăția deschide drumul spre dominațiune politică și *mină spre dominațiune politică*. Există și altă cale: *forța*. Dar dominațiunea dobîndită prin forță trebuie consolidată prin bogăție. Așa Werner Sombart deosebește: *Reichtumsmacht* și *Macht-reichtum*, adică putere politică dobîndită prin bogăție și bogăție dobîndită prin putere politică. (Der moderne Kapitalismus, I, 2, cap. 36). Jidanii au la noi bogăția și năzuesc în mod necesar să-și dobîndească și puterea politică.

O mică digresiune. Sociologia monografică americană cercează raporturile între rasa anglo-saxonă dominantă și celelalte națiuni cari locuiesc în Statele Unite. Ea caută să desprindă elementele pe cari se întemeiază egemonia rasei anglo-saxone, ca să stabilească mijloacele cele mai raționale menite să asigure și să întărească această egemonie. Din aceste cercetări au rezultat multe din reformele lor, de ex. prohibiția, apoi reglementarea imigrării, mai ales a elementelor inasimilabile, excluderea străinilor neasimilați de la funcțiile publice, din școlile înalte etc. Dacă sociologia americană ar fi ajuns, pentru situația națiunii dominante, la constatări de felul celor arătate mai sus privind națiunea noastră dominantă, ea ar sfătui la măsuri la cari „sociologul nostru monografic“ nici n'ar îndrăzni să viseze, necum să le expună în a sa Sociologie „romînească“.

Sociologia americană ar vedea imediat că Jidanii constituiesc o primejdie îngrozitoare pentru Stat, pentru libertatea politică a națiunii care a ajuns sub stăpînirea lor economică absolută.

Intr'adevăr: ce le lipsește Jidanilor la noi pentru a pune mîna pe stăpînirea politică, după ce au subjugat Țara economică?

Le lipsește armata. O armată care să fie la dispoziția lor, să depindă de ei și să fie condusă de ei sau de oameni plătiți de ei pe cari i-ar putea înlocui oricînd prin alții. Mișcarea socialistă și comunistă are obiectivul să le dea jidanilor armata de care au nevoie. Așa a fost în Rusia, așa au încercat în Germania, așa au procedat în Spania, așa procedează în Franța, așa nădăjduesc să facă și în România.

Planul e clar și evident pentru toată lumea. Iar politicianii plătiți de jidani, demagogii, sociologii, funcționarii corupți și francmasoni, sunt plătiți și prostiți pentru a le înlesni jidanilor desorganizarea și bolșevizarea armatei naționale și înlocuirea ei printr'o armată de mercenari, de țărani, muncitori și adunătură de toate neamurile, plătită de jidani și condusă de ei și uneltele lor.

Impotriva acestor încercări ale Jidanilor de a cuceri puterea politică în temeiul bogăției, nu există decît celalalt mijloc: forța și consolidarea stăpînirii prin îmbogățirea națiunii românești, deci calea spre *Machtreichtum*.

Adică: Românii reprezentînd 71,80% din totalitatea populației, iar Jidanii 10.15%, bogăția țării trebuie repartizată în aceeași proporție. Acesta este „*numerus valachicus*“, cel adevărat și care poate asigura stăpînirea romînească în țara noastră. Așa ar zice și sociologia monografică americană. Noi nu facem teorii subtile și demagogie stearpă. Dacă nu vom ști să organizăm forța și să ne creiăm prin forță o elită economică națională, vom pierde libertatea politică. Elita noastră politică, ieșită din burghezie și din țărănime (prin școli și demagogia votului universal), a fost proletarizată de Jidani și a intrat în dependență economică de oligarhia economică jidovească. Ori, elita politică romînească ar trebui să se răscoale împotriva Jidanilor și să-și creeze o independență economică, fără de care stăpînirea politică e numai o iluzie.

Mai întrebăm: de ce elita noastră n'a fost în stare să facă acest lucru îndată după Unire? De ce n'a opus rezistență și n'a oprit ascensiunea economică a Jidanilor?

Fiindcă n'a fost destul de puternică. Puterea ei era slăbită

prin lupte lăuntrice, prin lipsa de spirit războinic și agresiv, prin lux, trîndăvie și desfrîu. Aveam nevoie de un Tudor Vladimirescu, de un Avram Iancu și am avut șefi de partide și burocrati; în loc de Olteni, Moți și Arcași Moldoveni gata de luptă împotriva străinilor, am avut comitete executive, consilii de administrație și adunări electorale ale „cetățenilor“ creați prin tratatele de pace și constituție; în loc de „preoți cu Crucea în frunte, căci oastea e creștină“, am avut preoți liberali și țărăniști cari votau alături de Jidani și votau liste cu candidați jidani.

Dar iată că apar *Legionarii*, noua elită în marș spre cucerirea țării, nu a puterii. Puterea o au: sunt tineri, își iubesc Neamul mai presus de toate, sunt creștini, sunt neatinși de patimi josnice, sunt gata să moară pentru libertatea patriei. Sunt puternici și vor cuceri țara, vor strivi dușmanul care în temeiul bogăției vrea să zugrume libertatea națiunii române. Și după cucerire, stăpînirea românească trebuie consolidată și asigurată prin bogăție, care nu poate fi decît a Romînilor.

În studiul nostru, „Elita ascetică“ (No. 6 al „Insemn. sociol.“) am expus care trebuie să fie atitudinea noii elite în domeniul economic. Jidanii și-au dobîndit bogăția prin coruperea politicianilor dornici de lux și desfrîu. Ascensiunea unei elite politice „ascetice“ la cîrma Statului (exemplu din istorie: Prusia înainte de Frederic cel Mare) ar schimba toată situația și ar înlesni în scurtă vreme o dreaptă repartizare a bogățiilor țării asupra naționalităților.

Înțelesul adînc al ascetismului noii elite politice românești îl găsim în filosofia lui Socrate: omul care n'are trebuințe e liber și puternic — și bogat, adăogăm noi.

Cert este că formarea unei *elite economice* românești e necesară. Ea se va putea înfăptui sub scutul unei *elite politice ascetice* și incoruptibile, evitîndu-se astfel conflicte între clasele sociale românești, conflicte cari au fost exploatare de jidani pentru a distruge Statul nostru.

FUNCȚIONARISM ȘI BIROCRATISM

I

Lupta între partidele politice continuă. Se țin adunări, în cari șefii de partide rostesc lungi discursuri, arătând că guvernul „nu mai e stăpîn pe situație“ și că se impune o schimbare radicală a metodelor de guvernare pentru a împiedica deslănțuirea anarhiei. Fiecare șef de partid — și sunt multe partide la noi — susține că numai partidul său e în stare să facă rînduială să salveze democrația împotriva extremiștilor de dreapta și de stînga. Și chiar partidele „naționaliste și creștine“, deci mai mult sau mai puțin antisemite, făgăduesc a stîrpi „extremismul“ de dreapta. Democrația și libertatea trebuiesc apărute cu orice preț.

Dar toată această agitație și vorbărie, toate aceste teorii și discuții au un singur scop: răsturnarea guvernului și luarea succesiunii. Puterea! Locurile de deputați, senatori, prefecți, primari etc. — iată ținta luptei. Prea mult durează mizeria opoziției, prea mult stă partidul liberal la ieslele bugetului! „Țara“ trebuie trezită, „cetățenii“ trebuie să reacționeze! Mai ales *ce-tățenii* trebuiesc lămurii asupra unui punct important, anume că nici șefii nici subșefii diferitelor partide nu sunt dușmani ai „minorităților“, și mai ales nu sunt antisemiți în felul lui Hitler. Adevărat este, zic ei, că în țara noastră Romînilor li se cuvine întăietatea, dar asta nu înseamnă nicidecum o știrbire a drepturilor cetățenilor de alt neam și altă lege. Așadar Jidanii pot fi liniștiți și, deci, au obligația să dea bani pentru campania de răsturnare a guvernului „care sprijină extremismul de dreapta“. Dar Jidanii sunt mai dispuși să dea bani pentru extrema stîngă și constituirea unui „Front popular“ în

care Jidanii să activeze cu drepturi egale și în proporție cu contribuția lor bănească. Adică ei cer conducerea efectivă a Frontului popular și, prin Frontul popular, a Statului. Declarațiile în public ale șefilor de partide n'au nicio importanță; hotărâtoare sunt tratativele în lojele masonice, dela noi și din străinătate. Alegătorii români, țărani și intelectuali, se lasă îmbătați cu apă rece, cu vorbărie goală, cu povești și pilde. Problema principală e cea a voturilor, a captării și manevrării masselor pentru ajungerea la putere. Discuțiile serioase sunt rezervate pentru consiile de administrație, lojele masonice și diferite conciliabule cu potenții finanței jidovești din țară și străinătate. Aci se pune la cale democratizarea progresivă a Statului nostru, adică bolșevizarea și iudaizarea lui. Iar demagogii noștri, ca toți demagogii de pretutindenți și de totdeauna, sunt gata să vîndă țara.

Vo!ul univ!ersal a n!ăscut demagogia și luptele între demagogi, iar demagogia a dat naștere corupției și desagregării Statului. Germeii revoluției trebuie să încolțească pe urma demagogiei, iar revoluția se sfîrșește cu dictatura comunistă — dacă nu intervine extrema dreaptă.

Ce este așa zisa extrema dreaptă? Este mișcarea care vrea să oprească izbucnirea revoluției și a războiului civil. Iar dacă, Doamne ferește, n'ar putea opri deslănțuirea lor, mișcarea de dreapta va lupta pentru triumful ideii *Statului național român* împotriva tendințelor Jidanilor de a institui în România prin revoluție dictatura comunistă-jidovească.

Mișcarea naționalistă deci nu este și nu poate fi revoluționară, ci ea este *antirevoluționară și conservativă*. Așa a definit-o și Eminescu și așa este ea prin firea ei, de oarece este expresia instinctului de conservare a națiunii organizate politicește. Ea se opune tendințelor revoluționare ale demagogilor de tot felul cari, pentru a ajunge la putere, ațîță antagonismele de clasă și exploatează toate nemulțumirile mulțimii guvernate împotriva clasei politice guvernante. Marea primejdie care rezultă din aceste lupte între demagogi a fost și este desorganizarea aparatului Statului și înlesnirea amestecului străinilor, la noi al jidanilor comuniști, în conducerea Statului, ei devenind în luptele fratricide arbitrii situației și nutrin!d n!ădejdea de a lua ei locul demagogilor venali și incapabili de a conduce Statul.

Mișcarea naționalistă năzuește deci dară de a restabili solidaritatea clasei conducătoare și de a exclude, prin asta, amestecul străinilor.

Deslegarea practică a acestei probleme nu este așa de simplă cum s'ar părea. Am arătat în câteva studii diferitele aspecte ale ei precum și mijloacele prin cari s'ar putea încerca deslegarea ei. Ni s'a părut, și credem a nu greși, că organizația legionară este pe calea cea bună de a înfăptui regenerarea elitei noastre politice fără mari zguduiri și evitându-se mișcări revoluționare.

Legionarii nu vreau să răstoarne elita actuală, nici nu vreau să răstoarne guverne pentru ca, la rîndul lor, să fie răsturnați de la guvern, ci ei vreau să asigure țării o conducere politică națională, stabilă și scutită de framîntări demagogice. Mijloacele întrebuintate pentru atingerea acestui scop sunt de diferite feluri: participarea la viața politică în temeiul constituției, educația cetățenească în taberele de muncă, rezistența activă împotriva demagogiei și a comunismului. Conducătorul Legiunii, d-l Corneliu Codreanu, a înțeles dela început că un conducător trebuie să fie în primul rînd un organizator și un *educator*. Problema ce și-a propus spre deslegare a fost deci formarea *legionarului*, a Romînului nou, a Romînului de elită. Crearea unui tip opus tipului de politician, a unui om deci care să aibă toate virtuțile ce se cer unei elite politice naționale și căruia să-i lipsească viciele politicianului demagog și corupt, sclav al finanței jidovești și al masoneriei.

Cu drept cuvînt, Căpitanul a văzut aci, în formarea omului nou, cheia problemei. Intuiția lui l-a condus în mod logic la concepția lui Platon și Aristotel. Dar pornind dela realitățile noastre și angajat de timpuriu în lupta politică practică, el a ajuns să găsească în condițiuni concrete date cea mai potrivită cale de a rezolvi problema fără să se lase amăgit de teorii sterpe și fără să se lase abătut din calea sa de empiriști rutinari și sceptici.

II

Educația legionară cuprinde toate stările și clasele sociale ale *națiunii românești*. Scopul ei este de a forma o elită unitară și solidară ca ideologie și concepție, dar bine structurată și ierarhizată după diferitele funcțiuni sociale. Astfel în orice stare,

clasă, funcțiune sau profesiune s'ar găsi, legionarul va prezenta omul de elită înăuntrul acelor categorii sociale. Evident însă că pentru organizația politică și pentru oprirea destrămării și decăderii elitei politice important este ca legionarii să pătrundă cât mai mult în elita politică și *să-i păstreze aci neștirbit caracterul de legionar*, adică să fie incoruptibili și pavază neclintită împotriva masoneriei și a comunismului iudaic. Legionarul intrat în slujba Statului trebuie să fie și să rămână *funcționar al Statului național român*. Fie că e jandarm, primar, magistrat, preot, învățător, pretor, ministru, fiecă ocupă cea mai inferioară sau cea mai superioară treaptă în ierarhia elitei politice — el trebuie să fie însuflețit de spiritul de jertfă, pentru Statul național român, el trebuie să-și împlinească *datoria* fără șovăire și *trebuie să înțeleagă ce este datoria sa*.

Toată nenorocirea noastră, înstrăinarea pământului la orașe și sate, înstrăinarea comerțului și industriei, decadența științelor și artelor, degenerarea fizică și morală, se datorește lipsei de organizare a funcționării Statului. Funcționarii nu stau în slujba Statului, ci a partidelor politice, a lojelor masonice, a cămătarului jidan dela sate și a marelui financiar și industriaș jidan la orașe. Sperțul în toate formele, dela bacșișul ordinar de un pol pînă la comisionul nobil de milioane, a deschis drumul invaziei jidovești și dominațiunii politice a finanței internaționale tot jidovești.

În Bucovina și Basarabia s'au dat certificate de cetățenie cu miile și cazul recent dela Cernăuți unde un funcționar român fost candidat cuzist în alegerile trecute, a „încetățenit“ o serie de jidani veniți din străinătate, ne arată în ce fel se explică sporirea extraordinară a populației jidovești în Statul nostru. Cu înlesnirea imigrării prin șperț și corupție începe tragedia, ea continuă cu înlesnirea tuturor afacerilor de export, import, devize, etc., tot prin șperțuirea funcționarilor și politicianilor. Citeam într'un ziar că șperțarii și afaceriștii români au depunerii la băncile elvețiene cari ar atinge fabuloasa sumă de 120 miliarde lei. Iată bilanțul politicei democratice dela Unire încoace! Corupția a pătruns în toate instituțiile publice atît de adînc, încît astăzi nimeni nu mai are încredere în buna funcționare a serviciilor publice. Funcționarii mari și mici au o singură năzuință: să se îmbogățească repede, cât mai repede.

Se 'nțelege că marile afaceri de milioane, sute de milioane și miliarde sunt rezervate celor mari. Și în corupție s'a stabilit o ierarhie. Cel mic ciupește, cel mare înșfacă.

Dar n'am nici talent nici gust pentru descrierea amănunțită a corupției și n'am nici izvoare precise de informație decât ziarele și zvonurile cari circulă dela om la om. Dar chiar optimist fiind și nedînd crezare oricărei știri, sunt totuș dispus să cred că Statul nostru n'are funcționari devotați intereselor sale, ci numai funcționari devotați intereselor lor personale și familiale și, poate, și intereselor partidului din care fac parte, părăsind însă partidul și trecînd în altul cînd prin acel partid nu-și pot satisface interesele lor proprii.

Așa fiind, e lesne de înțeles că Jidanii punînd, prin banii lor, stăpînire pe partide, au pus stăpînire și pe funcționari și în măsură ce stăpînirea lor în partidele politice devine mai pronunțată, în aceeaș măsură alunecă tot aparatul Statului în mîinile lor.

Contraacțiunea mișcării legionare trebuie să se îndrepte împotriva acestor tendințe prin infiltrarea legionarilor în instituțiile Statului și paralizarea acțiunii de corupere susținută de jidovime. În învățămînt, în magistratură, în armată, în administrație, legionarul trebuie să rămînă legionar, adică incoruptibil și păzind cu sfințenie și abnegațiune absolută interesele Statului național român. Legionarul trebuie să-l urmărească pe dușman acolo unde își desfășoară opera sa nefastă de destrămare și anarhizare. Dar că s'o poată face, în orice situație s'ar găsi, legionarul trebuie să fie pe deplin format, să fie într'adevăr „om nou“.

Exemplul „cuzistului“ amintit mai sus e edificator și am mai putea aduce cîteva exemple de astfel de funcționari „naționaliști și antisemiți“, cari în discursuri tună și fulgeră împotriva jidanilor, iar „în particular“ iau șperțuri dela jidani și „învîrtesc“ afaceri cu jidanii. Educația legionară, dacă și-a dat efectul, exclude astfel de fenomene. Rămîne totuș problema de a cerceta și controla, dacă într'adevăr spiritul legionar a început să pătrundă în serviciile publice.

Se 'nțelege că partidele politice, atît la putere cît și în opoziție, au tot interesul să împiedice intrarea legionarilor în serviciile publice și răspîndirea spiritului legionar în instituțiile

Statului. Dar totaşa de bine se'nţelege că, luptînd între ele şi hărţuite de jidani, el n'au posibilitatea să zădărnicească infiltrarea legionară. Legionarii nu sunt doar decît Romîni cinstiţi, incoruptibili, muncitori, devotaţi Statului român — chiar cînd nu sunt îmbrăcaţi în cămaşă verde. Cămaşa verde e un semn distinctiv exterior şi îşi are rostul şi rolul în organizaţie. Hotărîtor este însă *caracterul* legionarului şi acţiunea lui determinată de acest caracter.

III

Se va obiecta că în toate partidele sunt oameni cinstiţi şi buni Romîni şi că Legiunea „n'a monopolizat cinstea şi naţionalismul“. Fără îndoială că şi în partidul lui Marius şi în cel al lui Sulla erau oameni cinstiţi şi buni Romani, n'am putea totuşi afirma că *Statul roman* era bine servit prin aceşti oameni cinstiţi din cele două tabere. Şi cu drept cuvînt se pune întrebarea, dacă după prăbuşirea autorităţii Senatului şi izbucnirea războaielor civile pînă la întemeierea şi organizarea imperiului prin Augustus a existat un Stat roman. Şi prin ce a renăscut Statul roman?

Eminescu în scrierile sale politice a descoperit cu intuiţie genială, de unde pornesc toate forţele cari ameninţă unitatea Statului român. În *Ideea Statului monarhic* şi în multe alte articole, Eminescu arată că „Statul trebuie pus la adăpost de înverşunate lupte de partid“, „la adăpost de patimele şi de asprimea intereselor momentane şi trecătoare“. În articolul *Ilustraţii administrative*, Eminescu descrie starea de plîns a administraţiei româneşti, desorganizarea instituţiilor Statului prin politica partidelor. „A administra? Dar întrebatu-s'a vreunul din geniile universale ale liberalismului ce va să zică a administra? Ce va să zică a privi bună starea populaţiei, ca pe un lucru încredinţat înţelepciunii şi vegherii tale? Excepţie făcînd de ţara noastră, administratorul pretutindenea e un adevărat părinte al populaţiei rurale. El are să judece, cînd scade populaţia, de ce scade; cînd dă îndărăt producţia, de ce dă; cînd e un drum de făcut, pe unde să-l facă; cînd e şcoală de înfiinţat, unde s'o aşeze mai cu folos... Pentru sarcina de subprefect se cere atîta ştiinţă, atîta dezinteresare, atîta patrio-

tism, pe cît le poate avea numai un om cu multă și temeinică cultură.... Dar, fiindcă la aproape toate posturile din țară poate aspira oricare cenușer, de aceea fiecare care a'nvățat două buchii, lasă plugul, cotul și calapodul în știrea lui Dumnezeu și rîvnește a se face roată la carul Statului“.

Regimul partidelor politice, luptele demagogice nu îngăduesc o bună organizație a serviciilor publice. Fiecare partid își are funcționarii săi cu cari vine la putere și cari administrează țara în interesul partidului. Interesele țării sunt subordonate intereselor partidelor, — Statul nu există. Statul începe să existe sau să renască din haosul democrației demagogice prin organizarea unui corp de funcționari, a unei administrații ierarhizate. „Înainte de funcționarismul imperial al lui Augustus, zice Emile Lasbax (în *La France ira-t-elle à un Troisième Empire?*, pg. 188 urm.), nu exista Stat roman; după aceea numai Statul roman a existat. Atunci, într'adevăr, s'a născut noțiunea de *servicu public*; atunci au răsărit, pentru a se răspîndi repede în urmă, marile servicii publice specializate, poliție, alimentație, incendii, apă, clădiri; toate aceste sub forma de *pre-fecturi*, care dăinuiește încă în Franța, și a cărei origine se urcă la această dată precisă... Cu Augustus, Claudius, Hadrian, Septimius Severus, — cei patru mari suverani administratori,— Statul roman se străduiește neîncetat de a organiza Statul cu un număr cît mai mic posibil de funcționari, pentru ca aceștia să fie în realitate o *aristocrație*. Cu Dioclețian, în sec. al II-lea, sistemul degenerează în birocrație... Acesta este spectacolul Imperiului-Jos, al acestei faze de decadență cînd vechea aristocrație a Statului, guvernarea celor mai buni, a făcut loc unei individualizări fără măsură a autorității, cînd armata nu mai este supusă puterii conducătorilor, ci lăsată în voia legionarilor, cînd funcționarii recrutați nu mai mult între cetățenii romani, ci între barbarii prea puțin asimilați, au pierdut, cu sentimentul național, legalismul disciplinei. Imperiul echilibrat al lui Augustus a devenit o artificială juxtapunere a două elemente contradictorii: la vîrf, o monarhie despotică după tipul oriental; la temelie, o republică de beneficiari, solidari numai prin interes, și a căror cupiditate, după mărturia celor administrați din acea epocă, se apropie de venalitate“.

Observînd organizarea serviciilor publice în Statul nostru,

ne vom încredința lesne, că regimul partidelor politice cu demagogia și corupția lor, a ucis și ideea de Stat și Statul. Acesta nu poate renaște decît iarăș numai prin organizarea serviciilor publice, prin crearea unei *aristocrații* de funcționari. Birocrația anarhică, lipsită de patriotism, amestecată cu străini neasimilați și cu Romîni înstrăinați, trebuie purificată, redusă la număr, iar modul de pregătire și recrutare a funcționarilor (în toate serviciile și toate instituțiile publice) trebuie stabilit în conformitate cu interesele Statului național român.

Problema deci nu se pune în felul că am acuza pe toți funcționarii noștri de necinste și corupție, sau pe toți membrii partidelor politice. Ci constatăm că niciun mijloc nu există în situația actuală de a împiedica intrarea de elemente necinstite și corupte în serviciile publice și niciun mijloc pentru a le elimina. Dimpotrivă, ni se pare lămurit și verificat prin experiență și istorie că regimul actual, democratic, demagogic și parlamentar, înlesnește nu numai intrarea de elemente corupte și nepregătite în serviciile publice, ci chiar le apără și protejează, întrucît în primul rînd acești oameni sunt cel mai puternic sprijin al partidelor. Ei reprezintă și susțin partidele împotriva Statului, ei sunt stîlpul democrației demagogice, ei sunt devotați șefilor de partide, ei fac alegerile, mijlocesc afacerile, canalizează banii publici în buzunarele politicianilor și ale lor proprii.

De aceea fascismul și hitlerismul au trezit ura neîmpăcată a democrațiilor. Teorii și idei nu prea tulbură somnul politicianilor. Tratatate groase de sociologie, conferințe savante, monografii de sate romînești sunt tolerate, deoarece nimeni nu le citește. Dar fapta, acțiunea îndreptată spre renașterea Statului și spre crearea unei aristocrații de funcționari ai Statului nu ai partidelor, va deștepta cu necesitate dușmănia și ura politicianilor demagogi, cari vor căuta, cu orice mijloace, să oprească consolidarea Statului.

De aci se explică atacurile tuturor partidelor împotriva *Legiunii* și tendința lor de a împiedica intrarea legionarilor și a concepției legionare în funcționăria romînească.

Apariția de numeroase partide și organizații „naționaliste, creștine și anticomuniste“, sfiala cu care se vorbește în presă despre Legiune și legionari, e semnul că democrația demago-

gică se simte amenințată și strîmtoată. Ea e dispusă să devie naționalistă, creștină și anticomunistă, ba chiar antisemită, dar nu înțelege să cedeze în punctele esențiale de care depinde existența ei și posibilitățile de stăpînire, cu schimbul, a țării în folosul partizanilor. Democrația nu vrea ca *Statul* să renască. Prin urmare votul universal, parlamentarismul, partidul sunt lucruri cari trebuie să rămînă neatinse. Țara e doar plină de foști miniștri, foști prefecți, foști primari, cum și de viitori mici și mari slujbași, cari așteaptă venirea la putere a partidului lor ca să fie repuși în funcții sau să înainteze în grad și să poată administra în voie averea țării. Pentru realizarea acestor dorințe ei sunt gata să extermine și comuniști și Jidani, dar și legionari, în număr nelimitat sau limitat, după cum li se va cere în momentul critic de cîi ce înlesnesc venirea la putere....

În această învălmășală și luptă între partide, Legiunea își croiește drum drept fără cotituri și compromisuri. Ea înaintează încet dar sigur, pe front larg, scoțînd dușmanul din toate pozițiunile ocupate. Acțiunea Legiunii deci nu e îndreptată spre un singur obiectiv, care ar fi de pildă dobîndirea puterii prin mijloace demagogice, ci ea merge în adîncime, transformînd bazele organizației noastre politice. Crearea unei aristocrații de funcționari ai Statului și infiltrarea lor în serviciile publice ni se pare, după cele spuse mai înainte, o acțiune menită nu numai să susție lupta pentru dobîndirea puterii dar să și asigure înfăptuirea unui *Stat național* deasupra și, cînd va fi necesar împotriva partidelor politice. Legiunea năzuiește deci a înlocui birocrăția politicianistă printr'o funcționărimă a Statului.

DESĂVÎRȘIREA STRUCTURII ELITEI LEGIONARE

Plecarea în Spania a grupului de legionari condus de d-l general Gheorghe Cantacuzino-Grănicerul a stîrnit vii discuții atît în presă (în marginile îngăduite de cenzură) cît și în toate păturile societății romînești. S'a amintit mai ales faptul că generalul Cantacuzino este aristocrat de rasă, ceea ce ar dovedi că mișcarea legionară are tendința de a înfăptui o împăcare între aristocrația romînă de rasă și noua elită de merit ieșită din toate straturile sociale și mai ales din țărănime. Dar structura acestui grup compus din reprezentanți ai elitei legionare mai ridică o problemă, căreia nu i s'a dat prea mare atenție, anume problema raporturilor între generații. Aristocratul de sînge Cantacuzino, anume, face parte din generația bătrînilor și totuși are un rol conducător într'o mișcare politică pornită din mijlocul tineretului și considerată de mulți ca îndreptată „*împotriva*“ bătrînilor. Am avea deci dovada că în Legiune s'a înfăptuit și colaborarea firească între generații, astfel că solidaritatea internă a Legiunii precum și perpetuarea ei în timp ca organism, viabil e asigurată.

Dar cele două probleme, cea a contopirii aristocrației de sînge cu noua aristocrație de merit precum și cea a colaborării între vîrste, rezolvite în practică într'un mod atît de fericit și rodnic prin activitatea în Legiune a d-lui general Gheorghe Cantacuzino, interesează și teoria sociologică.

I

Luminosul și documentatul studiu al d-lui Ioan C. Filitti „Evoluția claselor sociale în trecutul Principatelor romîne“¹ lămurește deosebirea ce a existat dela început între aristocrația feudală apuseană și aristocrația romînească din Principate.

1) Apărut în „Arhiva pentru știința și reforma socială“, București, An. V, n-rele 1—2 și 3—4; An. VI, n-rul 3—4.

Pretutindeni unde s'au încheșat alcătuirii politice, s'a ivit și o clasă (elită) politică, o clasă de oșteni cari aveau sarcina să apere *țara* împotriva dușmanilor externi. Ori, acești oșteni apărând toți împreună *țara*, n'au făcut decît să-și apere *moșia* lor, pămîntul moștenit și pe care se străduiau să-l lase moștenire urmașilor lor. Ocupația războinică însă, în condițiunile de atunci, cerea „independență economică“, posibilitatea de a trăi din produsele muncii *economice* a altora; de aci, în antichitate, instituția sclavajului, mai tîrziu colonatul, apoi iobăgia în epoca feudală. Proprietarii liberi sunt din capul locului ostași, iar apoi, față de muncitorii de pămînt, neliberi și față de toți cei ce nu sunt proprietari de pămînt (meseriași, comercianți), ei formează o aristocrație, o nobilime, sau, cu alt termen, constituiesc *clasa* sau *elita politică*. Calitatea de nobil, de boier, în Principatele romînești e legată de calitatea de proprietar de pămînt și derivă din ea. Cel ce este proprietar liber sau dobîndește o proprietate, devine prin acest fapt ostaș și nobil, adică intră în *elita politică*; dar cel ce pierde proprietatea, pierde și calitatea de ostaș, deci și boieria. Adevărat este că dobîndirea proprietății mai depinde de împlinirea anumitor condițiuni, mai ales în ce privește intrarea într'o *moșie* stăpînită în indiviziune de urmașii aceluiaș ascendent, numiți razeși. Aceștia au posibilitatea de a zădărnici intrarea unor „venetici“ în *moșie*. Așa dar, într'o măsură oareșcare, *elita politică* romînească are și ea, ca toate elitele, tendința și puțința de a se închide. Totuș mai mult ca în alte țări circulația elitelor e înlesnită prin centralizarea puterii în mîinile domnitorului și prin ivirea boieriei dregătorești. Intrarea în această boierie atîrnă în primul rînd de favoarea domnitorului fără prea multă considerare a nașterii și se consolidează prin faptul că acești boieri noi sunt dăruiți cu *moșii* de către domnitor și au și toată posibilitatea să-și cumpere *moșii*.

Important este însă faptul că aristocrația romînească, spre deosebire de cea apuseană, nu este ereditară. În Apus copiii unui nobil își păstrează titlul și rangul în ierarhia nobiliară chiar dacă își pierd proprietatea sau funcția. În Principate însă pierderea proprietății și a funcțiunii înseamnă și pierderea boieriei. Totuș zice d-l Filitti, și „la noi, fiii și urmașii de boieri s'au bucurat, măcar dela un timp, de o situație privilegiată“.

Dar, „dacă în legile țării nu era nici o dispoziție care să ga-

ranteze familiilor boierești păstrarea situației dobândite, există însă conștiința că urmașii, chiar scăpătați și fără dregătorii, ai boierilor, sunt tot boieri, deși oficial nu li se da acest titlu“. „In opoziție cu legile țării, un instinct firesc voia ca urmașii celui ridicat (din *prostime*) să fie privit ca aparținând aceleiași condiții sociale. Existau noțiunea și expresia *de bun neam, de bund rod*“.

Expunând apoi, cum în Bucovina și Oltenia de pildă stăpînirile străine vremelnice au căutat să distingă și de drept clasa nobilă ereditară românească de celelalte clase sociale pentru a o încadra în sistemul politic austriac, d-l Filitti observă: „Rezultă clar din toate acestea că există în trecutul românesc o conștiință de ereditate nobiliară pentru toți urmașii dregătorilor și — dar tot mai puțin accentuată și admisă — pentru urmașii vechilor proprietari, mai ales pentru acei cari se puteau referi la hrisoave domnești de danie sau de întărire pentru servicii aduse de un strămoș. Aceasta era adevărata tradiție a țării, cu toate aparențele formale pe urma căroră atîția, în timpurile mai nouă, din neștiință sau cu vrere, au susținut o altă părere“.

Conștiința aceasta de ereditate nobiliară a avut însă și alte urmări foarte importante în lupta de rezistență a conștiinței naționale românești împotriva încercărilor de deznaționalizare a Austrieilor în Bucovina și a Rușilor în Basarabia. În aceste provincii răzeșimea românească nu numai că-și păstră conștiința de clasă politică dar și conștiința națională și dintre răzeși și proprietarii de moșii s'au ridicat protagoniștii luptei de dezrobire¹⁾.

Știm însă, că, în alte condițiuni istorice, în Ardeal, clasa politică românească a fost distrusă, și fizicește și sufletește, de cotropitori și că în Bucovina și Basarabia începuse procesul de desnaționalizare a acestei clase, însoțit, în Bucovina, și de procesul de decădere economică a ei prin invazia lăcustelor jidovești cari acaparară o mare parte din moșiile boierești și sprijiniră tendințele guvernelor austriace îndreptate spre rutenizarea tocmai a acelei părți a Bucovinei unde erau așezați din vechime răzeșii noștri.

Vor zice „democrații“: dar ce nevoie avem noi de boieri și

---

1) Problema răzeșilor din Bucovina a fost expusă în revista noastră de d-l Leon Topa în două articole: „Răzeșii“ și „Răzeșimea din Nordul Bucovinei“ (*Insemn. sociol.*, An. 1, n-rele 1 și 2).

aristocrați ereditari, de oameni cari se cred superiori celorlalți numai în temeiul nașterii, pecînd ei sunt niște degenerați, niște trîntori etc.! Noi nu recunoaștem, zic ei, altă superioritate decît cea dobîndită prin merit personal! Am arătat într'un articol¹⁾, cum a înțeles democrația să formeze noua elită de merit, să „selecționeze pe cei mai buni“, pe noii aristocrați, metodă care în Franța l-a adus pe Leon Blum împreună cu amicii săi la conducerea Statului, iar la noi pe toți prietenii prietenilor lui Leon Blum.

În lupta pentru *libertatea circulației elitelor* aristocrația de rasă a fost înfrîntă pretutîndeni în cursul sec. XIX și după războiul mondial. Doar în Anglia și Japonia s'a găsit posibilitatea de a stabili un modus vivendi pacinic și rodnic pentru viața politică între aristocrația de sînge și cea de merit. În aceste țări anume cu tradiții adînc săpate și susținute de experiențe politice, n'a putut pătrunde concepția absurdă propagată de jidanii comuniști că democrație ar însemna proletarizarea tuturor, ci s'a păstrat principiul care stă la originea și temelia așezărilor politice, anume că *democrație înseamnă drum deschis pentru orice om de merit de a deveni aristocrat*. În toate domeniile de activitate, nu numai în politică. Iar criteriul meritului personal nu exclude principiul eredității, ci poate fi pus de acord cu el pentru a zădărnici anarhizarea societății. D-l Filitti îl citează pe Miron Costin care scrie: „Domnii, la domnie pe feciorii lor potesc să-i vază ieșiți, boierii la boierii; slujitorul se bucură să-și vază de slujitorie pe feciorul său harnic“. În lupta burgheziei împotriva aristocrației ereditare s'a enunțat formula: un aristocrat de rasă trebuie înlăturat din funcții, deoarece orice aristocrat e chiar prin această calitate inferior omului *ieșit din popor*. Dar orice burghez ajuns la un post înalt a fost și este convins că fiii lui sunt foarte potriviți de a face carieră. Cazul lui Napoleon ilustrează pentru totdeauna teoria democratică burgheză. Burghezia a negat și în teorie și în practică drepturile aristocrației de a conduce Statul în temeiul criteriului nașterii, dar ajunsă la conducere în locul aristocrației, ea a introdus în practică cel mai cinic „nepotism“ și a încercat să se constituie în castă închisă prin fel de fel de artificii: cluburi

---

1) „Circulația elitelor și demagogia“ (Insemn. sociolog. An. 1 n-rul 8).

politice, loje francmasonice, etc. Atacată de jidanii comuniști, cari rîvneau și rîvnesc căderea ultimelor bariere ce le stau în cale pentru intronarea „poporului ales“, a „aristocrației“ create de zeitatea lor la începutul lumii, burghezia europeană începuse să cedeze pas cu pas terenul și ajunsese la marginea prăpastiei.

Reacțiunea fascistă și cea național-socialistă s'a întors la vechiul principiu de organizare politică, dovedit prin experiența istorică cel mai superior în selecțiunea valorilor, anume la principiul meritului personal combinat cu cel al eredității.

Orice om ridicat din „prostime“ în elita socială intră în ea împreună cu familia sa și deschide urmașilor săi toate posibilitățile de păstrare a rangului. Condiția este însă ca, în concurența cu noii veniți, ei să-și dovedească destoinicia. În orice caz ascensiunea în elită, selecțiunea oamenilor de merit, nu mai poate fi lăsată, în domeniul politic, în seama votului universal și a demagogiei. Dacă s'ar continua cu acest sistem, logic ar fi ca și medicii, profesorii, magistrații, ofițerii etc. să fie selecționați prin vot universal — așa cum le-ar plăcea jidanilor, comuniști, cetățeni cu drepturi egale și cu „merite superioare“ tuturor vechilor și noilor aristocrați.

Așa temelie juridică a dat democrația Statului nostru național că descendenții boierilor cari au apărut supt Ștefan hotarele țării să fie considerați egali cu toți jidanii galițieni încetățeniți prin certificatele falsificate de cutare notar comunal, că generalul Cantacuzino să fie egal oricărui cetățean și inferior demagogilor ridicați la posturi de conducere prin votul universal și banii „fraților“ jidani din lojele masonice.

Revoluțiile de dreapta, dacă putem vorbi de revoluții, nu tind spre reînființarea privilegiilor aristocrației, nici spre reîntronarea principiului eredității — în niciun domeniu. Dar conducătorii acestei mișcări de *regenerare a elitelor naționale* și-au dat seama că individul e legat de familia sa, că pornește în viața socială format de familie și este întemeietor de familie și educator al generațiilor viitoare. O elită națională nu se constituie din indivizi, ci din familii reprezentate prin șefi de familie, prin *patres*, și se perpetuează prin descendenții acestor șefi. Noua elită politică românească de merit, ridicîndu-se împotriva celor fără patrie și fără tradiție românească cari prin

demagogie au pus mîna pe conducerea efectivă a țării (prin politicianii corupți și venali, instrumente docile ale veneticilor), a trebuit să se întâlnească cu aceia cari păstraseră *conștiința* că sunt legați *prin strămoșii lor*, prin familia lor, de soarta țării noastre. Așa s'a legat din nou firul istoriei, firul bunei tradiții, de a deschide drum spre „boierie“ tuturor acelor cari sunt legați de pămînt și au conștiința clară că trebuie să-l apere cu viața lor, deoarece în el dorm cei ce l-au apărut prin veacuri pentru urmașii lor. Prin împrăștierea țăraniilor noștri au devenit boieri, avînd sfînta datorie să-și apere moșia comună: țara. Din acești boieri trebuie selecționată elita politică, după rangurile necesare organizației unui Stat modern. Marea problemă este de a găsi criteriul cel mai potrivit pentru ca circulația elitelor înăuntrul națiunii, compusă din oameni liberi, ostași proprietari de pămînt, să se facă după merit și împăcînd principiul meritului cu cel al eredității. În Italia și Germania, oamenii politici caută drumul cel mai potrivit pentru dezlegarea acestei probleme. La noi, Legiunea merge cu pași siguri spre rezolvirea ei: în taberele de muncă, în luptele ce se dau pentru a purifica elita de „venetici“ și demagogi înstrăinați, se stabilește o ierarhie de merit. Asociația „Prietenii legionarilor“ va să desăvîrșească încheierea solidarității elitei naționale, deschisă tuturor Romînilor legați de pămîntul țării, de tradiția familiilor lor — și pregătiți pentru posturi de conducere prin muncă pricepută și desinteresată în diferitele domenii de activitate socială.

II

A doua problemă dezlegată în mod fericit de Legiune este restabilirea cooperării rodnice între vîrste, înfăptuindu-se și aci un echilibru între ierarhia naturală a vîrstelor și ierarhia de merit.

Mișcarea de regenerare a elitei romînești a pornit din mijlocul tineretului universitar și se îndreaptă, cum natural este, împotriva acelor cari aveau rolul hotărîtor în conducerea națiunii — în toate domeniile de activitate. Dar mai ales împotriva celor ce se opuneau nemijlocit acestei mișcări. Și aceștia erau „bătrîni“: politicieni, profesori și mai mulți dintre ei

profesori politicieni. Știm cu toții cum s'au petrecut lucrurile, cum bătrînii n'au înțeles semnele vremii și, în loc să se alăture acestei mișcări, să o sprijine și să-i înlesnească o biruință mai repede, s'au aliat, nu cu dușmanii tineretului, ci cu dușmanii neamului românesc, cu cei ce simțiră primmejdia unei noi rîndueli a Statului național român.

Doi bărbați, avînd toată experiența unei vîrste înaintate, toată pregătirea politică și bucurîndu-se de un prestigiu extraordinar, ar fi putut organiza România întregită după toate principiile artei politice: d-l general Al. Averescu și d-l profesor A. C. Cuza. Pe generalul Averescu îl urmau foștii luptători, țărani și intelectualii demobilizați, cari, cu dreptate, cereau cuvînt hotărîtor în noua așezare a Statului; pe profesorul Cuza îl urma tot tineretul român, studenții, ai căror părinți făcuseră războiul și erau alături de gloriosul general. Ceea ce în Italia Mussolini, în Germania Hitler înfăptuiră după mari și grele lupte, în România cei doi oameni politici ar fi fost în stare să realizeze fără lupte politice interne, fără nicio rezistență, serioasă. Singura condiție era să rupă toate legăturile cu jidani și francmasonii, cu politicienii corupți, și vînduți finanței jidovești. Ei n'au înțeles însă situația. Generalul se lăsă prins în mrejele politicienilor masoni și acțiunea sa rămase în făgașul vechilor metode, lăsînd frîu liber tuturor abuzurilor și afacerilor veroase ale cluburilor politice. Pe de altă parte, profesorul Cuza nu organiză, cu tineretul ce-l urma necondiționat și cu intelectualii, destul de numeroși, cari îl sprijineau, o acțiune pentru a opri dezastrul Ligii Poporului sau pentru a zmulge steagul din mîinile generalului căzut și a-l duce la izbîndă. Dimpotrivă el preferă să-și părăsească luptătorii și să cadă alături de prietenul său, răpus de politicieni.

Astfel, după împrăștierea și umilirea foștilor luptători și după destrămarea organizației L. A. N. C., în care își pusese tineretul și intelectualitatea naționalistă toate nădejdiile, toată sarcina luptei împotriva dușmanilor neamului românesc și împotriva politicienilor vînduți lor căzu pe umerii conducătorilor studențimii formați sufletește la școala profesorului Cuza, dar neatînși, în domeniul practic, de mentalitatea politicianistă, ale cărei efecte dezastruoase le văzură cu ochii. De aci neîncrederea tinerilor în bătrîni, dușmănia lor, explicabilă prin decepțiile suferite,

împotriva „vechei generații“. „Lupta împotriva bătrînilor“ deveni o formulă de acțiune foarte utilă pentru închegarea unui front puternic și rezistent față de politicianismul corupt. Dar alături de conducătorii tineretului au rămas mulți dintre vechii luptători naționaliști, cari n’au voit și n’au putut să-i urmeze pe cei doi bărbați politici dispăruți din tabăra naționalistă. Numărul acestor „bătrîni“, părinți și prieteni ai tinerilor luptători, crescú neîncetat în măsură ce lanțul generațiilor tineretului universitar se întinse și în măsură ce conducătorii tineretului se apropiiau ei înșiși de vîrsta bărbăției. Constituirea Senatului Legiunii în 1930 înseamnă sfîrșitul unui proces prin care ierarhia naturală între vîrste a fost restabilită, — fără a prejudicia pe cea de merit. Căpitanul ajutat de toți bărbații cari împreună cu el porniseră lupta și-a păstrat conducerea efectivă și activă, iar prin constituirea Senatului el și-a sporit prestigiul și se poate sprijini pe un corp organizat compus din bătrîni și în jurul căruia încep a se grupa toți „patres“, șefii familiilor cărora le aparțin tinerii legionari.

Înăuntrul Legiunii deci nu mai poate fi vorba de luptă între generații, și generalul Cantacuzino, căruia, în temeiul meritelor sale de ostaș viteaz și luptător naționalist intransigent, i se cuvine în Senatul Legiunii locul de onoare, locul unui *princeps senatus*, a restabilit prestigiul bătrînilor, scăzut o vreme în ochii tinerilor din pricina nepriceperii celor doi oameni politici amintiți mai înainte. Lupta legionarilor deci nu este îndreptată împotriva bătrînilor, ci împotriva Jidanilor și politicianilor, fie ei tineri sau bătrîni. În partidele politice, liberal, țărănist, etc. există o luptă între generații — pentru posturi și afaceri. Dar în tabăra dușmanilor neamului romînesc domnește cea mai mare solidaritate între generații. Aici bătrîniîi îndeamnă tinerii cu bani și sfaturi la revoluție și distrugerea Statului nostru național și a Bisericii creștine, cei tineri se organizează și se pregătesc în vederea deslănțuirii războiului civil.

Legionarii, de toate vîrstele, vor ști să oprească și să doboare orice încercare de revoluție comunistă. În rîndurile lor nu există luptă nici între clase sociale, nici între tineri și bătrîni. Și să nu uite dușmanii că bătrîniîi noștri de azi sunt toți ostași cu experiență, cari în caz de nevoie, vor lupta alături de fiii lor conducîndu-i la biruință și învățîndu-i a privi moartea cu dispreț în față.

Plutarch din Chaeroneia (45—125 d. Hr.), un contemporan al împăratului Traian (care, după cum se spune, i-a acordat demnitatea de consul și a poruncit funcționarilor din provincia Achaia să nu întreprindă nimic fără a cere sfatul acestui înțelept), se ocupă într-o scriere de problema „dacă un bătrîn să facă politică“ (πρεσβυτέρψ πολιτευτέον). Răspunsul său este afirmativ, cu condiția ca bătrînii să fi făcut politică din tinerețe, deci să-și fi dobîndit o experiență bogată printr'o activitate politică rodnică pentru patrie. Înțelepciunea lor, reflexiunea lipsită de patimă, vor asigura succesul oricărei acțiuni susținută de vitejia și avîntul tinerilor. „Tinereța e făcută să asculte, bătrîneța însă să poruncească și acel Stat este mai bine apărat unde sfaturile bătrînilor și lăncile tinerilor sunt la înălțime“.

După ce expune, prin exemple din istorie, serviciile ce le pot aduce bătrînii, Plutarch încheie: „Nu există deci nimic ce i-ar putea opri pe bătrîni să fie de folos patriei în diferite feluri cu însușirile lor cele mai bune, anume cu rațiunea, chibzuirea, cuvîntul deschis, prudența. Nu numai mîinile noastre, picioarele noastre și puterile noastre trupești aparțin Statului, ci mai ales sufletul și tot ce are sufletul mai bun, adică dreptatea, moderația, prudența. Cum aceste însușiri nu ajung la deplină dezvoltare decît tîrziu și încet, ar fi absurd dacă ele ar folosi numai casei, gospodăriei și altor bogății, iar pentru patria comună și pentru cetățeni ar rămînea nefolosite, mai ales că bătrîneța nu scade într'atîta puterile trupești cît sporește priceperea pentru conducerea afacerilor publice“.

Iar pe generalul Gheorghe Cantacuzino, care în vîrstă înaintată a plecat în Spania pentru a lupta în rîndurile naționaliștilor, îl putem asemui bătrînului rege Agesilaos, despre care Xenofon zice: „Care tinerețe nu trebuia să rămînă departe în urma bătrîneței acestui bărbat? Cine oare a fost în floarea vîrstei așa de teribil dușmanilor ca Agesilaos la adîncă bătrînețe?“

EDUCATORII ȘI TINERETUL

POLITICĂ PROFESORALĂ

Experiența individuală, oricât de bogată ar fi, trebuie completată și corectată prin experiența altora. Experiența politică individuală, chiar din cauza că e întâmplătoare (politică nu se poate face în laborator), împinge la generalizări premature și greșite, iar de aci rezultă apoi programe politice utopice, formule de acțiune cari, chiar dacă reușesc să agite pentru un timp opinia publică, nu pot aduce nici un folos pozitiv.

Se înțelege că oamenii politici practici nu pot aștepta rezolvirea teoretică exactă a tuturor problemelor, cum nici nu putem cere dela ei ca să le deslege mai întâi în teorie. În politica practică, succesul nu depinde numai de cunoașterea teoretică (științifică) a problemelor, cum de altfel această cunoaștere nu e suficientă pentru a fi și om politic practic de seamă. Au existat și înainte de apariția Principelui lui Machiavel domnitori geniali, cum de altminteri Machiavel n'avea pretenția ca el însuși să realizeze unitatea Italiei, deși știa exact prin ce mijloace s'ar fi putut înlăptui regenerarea patriei sale. Dar nu putem tăgădui că opera lui Machiavel a fost de mare folos oamenilor politici practici, astfel încât studiul ei a înlesnit și unor bărbați de Stat mai puțin geniali să se orienteze mai lesne în acțiunea lor și să înlăptuiască reforme pe cari nu le-ar fi putut săvârși numai în temeiul experienței lor personale.

Să nu disprețuim deci contribuția teoreticienilor în politică, dar nici să nu exagerăm importanța lor. Să ne amintim că în orice activitate practică personalitatea joacă un rol covârșitor. În tehnică, în industrie, deslegarea teoretică a unei probleme nu implică posibilitatea de aplicare practică. Cei mai mulți inventatori n'au fost în stare să exploateze ei înșiși invenția lor, și de multe ori au murit în mizerie, pe când alții s'au îmbogățit cunoscând arta organizării unei exploatări industriale.

Dar zicem că unii dintre acești teoreticieni n'au avut noroc, au fost împiedicați de împrejurări să-și valorifice și talentul

practic. Sunt însă exemple că soarta le-a pus toate posibilitățile la îndemână; și totuși n'au isbutit. Aceste exemple din urmă ne dau dreptul să spunem: un teoretician pur va da în viața practică totdeauna faliment.

Și în politică, mai ales în politică. De aceea am afirmat adeseori că profesorii au adus în politica românească multă încurcătură. Eu le-am dat tinerilor naționaliști sfatul: „Păziți-vă de profesori!”

Dar acest sfat trebuie bine înțeles. Căci prin termenul de profesor nu vrem să însemnăm aci numai categoria celor ce ocupă funcțiunea de profesor. Sunt profesori cari nu sunt profesori, și sunt oameni cari nu sunt profesori și totuși sunt profesori. E vorba deci de tipul profesorului.

Un profesor, devenit președinte de republică, d. Th. G. Masaryk zice (în „Revoluția mondială“): „Nu cer erudiție — Doamne ferește, nu cer nici decum în mod unilateral și exclusiv școlire. Școlirea și școala sunt necesare, dar ele singure nu dau nici minte, nici talent, nici simț politic; certificate bune sunt un lucru frumos, dar un creier sănătos și puternic e mai bun. Nu odată m'am exprimat împotriva politicei, pe care obișnuiesc a o numi dăscălească (Schulmeisterpolitik): nu numai profesori și învățători, ci și preoți, funcționari și toți cei ce au a face cu tineretul și cu oameni lipsiți de spirit de inițiativă și cari eo ipso sunt ascultători și nu opun rezistență, toți aceștia când devin deputați și miniștri, deci mari demnitari, înclină foarte adeseori spre o politică absolutistă, capricioasă, stranie, puerilă“.

Dar și Masaryk e profesor! Da, dar în politica practică, iață ce ne spune el însuși: „Am citit adeseori cum se glumea spunându-se că profesorii Wilson și Masaryk, că profesorii și savanții Beneș și Ștefanik hotărâsc asupra politicii mondiale — calitatea de profesor n'avea aci importanță. Există profesori și profesori. Hotărâtor a fost faptul că noi, cel puțin noi cei trei cehi, am pătruns la profesorat și la situațiunea noastră prin muncă și sîrguință, că eu m'am născut sărac și n'am devenit nicicând bogat; în acest fel am ajuns să cunosc oamenii și viața, devenind, cu toată teoretizarea, practic. De câte ori și cât de amar nic m'am văitat totuși asupra sărăciei mele, deși tocmai ea m'a ajutat! Acelaș lucru se poate spune și despre d. Beneș și Ștefanik. Profesor n'am vrut să fiu niciodată, planul meu era să devin diplomat și om politic. Eram nefericit când n'am putut

intra în Academia orientală și în cariera diplomatică; și la sfârșit — totuș om politic și diplomat! Nu am vroit să devin profesor și totuș soarta m'a făcut din tinerețe chiar învățător; după ce un scurt timp am învățat o meserie, am dat lecții și mi-am câștigat astfel ca gimnaziast și student piinea de toate zilele, iar apoi n'am putut scăpa de profesorat; dar și profesoratul mi-a ajutat politicește și nu mi-a stricat“.

De aci nu urmează că a fi profesor, un adevărat profesor, ar fi o rușine. Dar urmează fără îndoială că profesorul care intră în politică ar trebui să aibă calitățile unui om politic, iar profesoratul și apucăturile profesoriale să nu-i încurce politica practică. Și nu e vorba numai de rezultatele pe cari le poate dobândi un profesor în politică pentru persoana sa sau familia sa, ci de folosul ce rezultă pentru națiune. Faptul că un profesor poate deveni șef de partid, deputat, ministru, primar, etc., nu dovedește că e om politic. Cert este însă că făcând politică profesorală, va aduce națiunii mai multă pagubă decît folos.

Mai ales în mișcarea naționalistă dela noi politica profesorală a fost dezastruoasă.

„Garda de fier“ are meritul că încearcă să scape mișcarea naționalistă de influența nefastă a metodei profesoriale și de a-i tămădui și pe unii profesori, intrați în organizație, de mîtetele lor profesionale. Dar primejdia încă nu e înlăturată. Dinăuntru și dinafară profesorii (de toate categoriile și profesiunile) amenință cu ura și dragostea lor să încurce acțiunea Gărzii.

Nu mai avem nevoie de teorie naționalistă! Teoria e bine stabilită. Știm cu toții că Statul nostru, și orice Stat din lume, nu poate fi puternic decît prin solidaritatea națiunii stăpînitoare și prin înfrinarea energică a poftelor de dominațiune politică a străinilor — fie că ei se află în afară sau înăuntru hotarelor Statului. Știm că la noi Jidanii sunt dușmanii cei mai primejdioși. E bine că au fost profesori cari au avut curajul să spună acest lucru fără înconjur și să cheme tineretul la luptă împotriva năvălitorilor. Cinste și recunoștință acestor profesori! Dar și tineretul și oamenii maturi trebuie să ceară dela acești profesori să renunțe la politica practică, dacă n'au aptitudini de oameni politici și aceasta chiar în temeiul teoriei politice.

Și, în sfârșit, problema profesorilor politicieni trebuie pusă și analizată în toată întinderea ei.

Cum se poate ca atîția profesori, universitari în primul rînd, să facă politică practică și să poată fi totodată profesori adevărați, oameni de știință? Rolul Universităților și al profesorilor trebuie bine determinat chiar în lumina doctrinei naționaliste. Statul nostru e un Stat național, Universitățile sunt cele mai înalte instituții de cultură în acest Stat național: se poate înțelege ca profesorii acestor Universități să facă altă politică decît politică națională? Se poate ca la o Universitate cum e cea din Cernăuți să avem cinci profesori șefi de partid și alți zece cu pretenții de a deveni șefi? Iar pe de altă parte lefuri neplătite, biblioteca de ani de zile fără bani pentru cărți și reviste, laboratoarele fără instrumente, etc.! Politicianismul a ucis Universitatea și știința romînească, iar profesorii fac politică profesorală. Ca încoronare a operei avem la București doi profesori, sociologi!, miniștri de instrucție, (dintre cari cel puțin unul foarte absolutist, iar celălalt un cunoscător adînc al sociologiei satului!).

Dacă toți acești profesori, buni profesori cei mai mulți, ar fi numai profesori romîni, Universitățile ar fi toate naționaliste, cum, pe de altă parte, politica naționalistă ar fi în cîștig dacă profesorii naționaliști n'ar fi și politicieni naționaliști.

Prin aceasta m'am judecat și pe mine și sentința e definitivă. Ea a fost pronunțată înainte de doi ani și n'am făcut apel. De doi ani n'am scris nici un articol politic, de doi ani n'am fost la București și restul vieții sper să mi-l pot petrece fără a avea ambiții politice. Dar nu fără a cerceta și studia oamenii și viața socială.

Aceste cercetări și studii, teoretice (dar legate indisolubil de practică așa ca orice teorie adevărată) m'au apropiat de „Garda de fer“. Această organizație politică împlinește toate condițiile pentru a desăvîrși opera de consolidare a Statului național român.

Această constatare se sprijină pe observația faptelor și a oamenilor. Dacă aș face politică practică și aș vrea să devin deputat, ministru, etc., m'aș înscrie în „Garda de fier“ și aș pretinde, ca bun profesor, un post de conducere. Aș putea spune că sunt mai bun politician decît profesor, în sfîrșit aș găsi de-stule argumente pentru a justifica pretențiile mele.

Dar rămîn deocamdată în domeniul teoriei, lăsînd la o parte nădejile mele de mărire viitoare...

ADEVĂRURI PARADOXALE

Omului deprins cu minciuna adevărul i se pare paradoxal. Democrația ne-a obișnuit cu un număr considerabil de minciuni, în toate sferile de preocupări. Iar când cineva reflectează asupra lucrurilor și îndrăznește a spune adevărul, toată lumea se supără. E doar așa de plăcut să trăești în iluzii! Una din aceste iluzii democratice este și *autonomia universităților*. Fără îndoială că Universitatea e autonomă. Dar față de cine și în ce măsură? *Autonomia* trebuie definită doar în raport și în opoziție cu *eteronomia*.

Deocamdată să lăsăm la o parte chestiunea, dacă autonomia universitară e un *bine* sau un *rău* și să vedem numai, dacă, în ce măsură și în ce privință Universitățile noastre sunt autonome. Autonomă ar fi Universitatea, dacă și-ar da sie-și legi fără amestecul altei puteri. Nu ne interesează, dacă constituția Universității ar fi, în acest caz, democratică, despotică, etc., ci numai ca să fie exclusă orice influență din afară asupra „puterilor“ de conducere ale acestei instituții. Deci să fie exclusă influența Statului, a Bisericii, a partidelor politice, a băncilor și întreprinderilor industriale.

O astfel de autonomie n'o găsim, în domeniul învățămîntului, decît la școlile filosofice din antichitate. E adevărat că și universitățile medievale se bucurau de o largă autonomie. Dar această autonomie era croită după tipul celei a stărilor sociale privilegiate și a corporațiilor. Universitățile intrau deci în organizarea ce cuprindea în Evul mediu toate instituțiile sociale. Unele din vechile norme și tradiții au fost păstrate pînă în zilele noastre, în unele țări mai mult în altele mai puțin. Dar, în general, universitățile au trebuit să se adapteze organizării Statului modern, să devie *instituții de Stat*, ca și școlile secundare și cele primare. *Universitățile deci, și mai ales la noi,*

nu sunt autonome. Ele au fost create de Stat, sunt întreținute, controlate, maltratate sau răsfățate de Stat — dar nu sunt autonome.

Orice comună rurală e mai autonomă decât Universitatea. Orice școală particulară jidovească e și ea mai autonomă, deoarece ea poate refuza să primească elevi creștini, pe când Universitatea „românească“ nu poate refuza să primească studenți jidani ieșiți din acele școli particulare.

Dar Statul, democratic se'nțelege, nici nu vrea ca Universitatea să devie autonomă. Căci dealtcum ar fi înzestrat-o cu moșii și venituri pentru a-i asigura existența, i-ar da bani pentru laboratoare, biblioteci, etc., acordându-i și *privilegii* de tot felul. Statul nostru actual nu poate face acest lucru, deoarece e condus de politicieni, iar politicienii se recrutează și dintre profesorii universitari, cum mai mulți dintre profesori au fost și sunt recrutați dintre politicieni sau prin influența politicianilor. Prin urmare: Universitatea nu numai că nu este autonomă, ci ea este complect politicianizată, așa cum sunt toate instituțiile noastre de Stat. Profesorii universitari, cu puține excepții, sunt înscriși în partide politice și fac politică activă. Mulți dintre ei sunt parlamentari, miniștri, primari. Unii fac politică naționalistă, alții (marea majoritate) democratică și antifascistă.

Și studenții fac politică. Studenții români, în marea majoritate, fac politică naționalistă, mai ales legionară, ceilalți se repartizează pe partidele democratice, iar studenții jidani sunt toți naționaliști, adică comuniști. Așa e starea de fapt.

Din punct de vedere al intereselor naționale românești, ale Statului național român, această situație nu poate fi numită bună, dimpotrivă ea cuprinde mari primejdii, astfel că o reformă ar fi de dorit. O reformă grabnică și radicală.

Și anume: profesorii români ar trebui să fie toți naționaliști și să facă politică naționalistă, *de dreapta*, cât mai de dreapta, așa cum o fac studenții români. E singura politică potrivită intereselor Statului nostru. Dacă profesorilor li s'ar interzice să fie francmasoni, parlamentari, miniștri, primari, membri în consilii de administrație la bănci și fabrici jidovești, ei ar deveni de fapt toți naționaliști, poate chiar extremiști. Și, în acest caz ar fi în Universitățile noastre liniște și ordine desăvârșită, deoarece profesorii români și studenții români ar face aceeași politică.

Greșit se pune însă problema de către autoritățile școlare, cari cred că desordinea se datorește politicii studenților.

Și eu cred că studenții români n'ar trebui să facă politică. Dar cu o condiție: ca profesorii să facă politica studenților români naționaliști, iar studenții jidani, comuniști în covârșitoarea lor majoritate, să fie excluși din Universitățile noastre. Până la împlinirea acestei condiții, studenții români sunt obligați să facă politică, și anume așa cum o fac: ordonată, energetică, apărînd Universitatea românească împotriva anarhiei democratice și comuniste.

E bine că a fost numit un subsecretar de Stat anume pentru a instaura ordinea și disciplina în Universități. Să cerceteze cauzele desordinei și, înlăturîndu-le, va face să dispară efectele. Dar să nu caute cauzele acolo unde *nu* sunt, ci acolo unde se ascund subț vălul minciunilor demagogiei democratice.

Dacă va merge însă pe calea bătătorită de înaintașii săi, năzuind a stîrpi în Universități „extremismul de dreapta“ al studenților, toată munca sa va fi zadarnică. Studenții români nu pot fi convertiți la liberalism, țărănism sau antifascism prin nicio măsură, fie ea cît de draconică. Ei sunt și vor rămînea naționaliști. Și credem că ei îi vor converti și pe profesorii lor, așa că în scurtă vreme ordinea va fi desăvîrșită și nu va mai fi nevoie de subsecretari de Stat specialiști în chestiuni disciplinare.

Cînd și profesorii universitari vor intra în sfera asprei discipline legionare, guvernul nu va mai fi neliniștit prin mișcări studențești și se va putea dedica operelor de construcție pozitivă. Cel puțin nu va avea pretextul că nu se poate dedica acestor opere din cauza „desordinelor“ studențești.

STUDENȚII

I

S'au scris multe despre studenții noștri, dar nu s'a scris mult. Nu există o lucrare sistematică, amănunțită, care să cuprindă toată problema studențească, toate aspectele ei și situînd-o la locul ei just în spațiul social românesc. În studiul de față îmi propun să schițez problema și, în jurul liniilor de direcție săpate mai adînc, să împletesc unele reflexiuni cari, întregite și rotunzite mai tîrziu cu date pozitive, ar putea constitui un început de analiză sociologică a „studentului“.

Dificultatea acestei analize stă în faptul că studenții nu reprezintă o parte constitutivă a societății cu o funcțiune bine definită, cum ar fi de pildă: agricultorii, comercianții, meseriașii, muncitorii industriali, artiștii; sau: preoții, învățătorii, funcționarii, medicii, avocații.

Noțiunea de student am putea-o defini zicînd: Studentul nu este încă nimic, dar poate deveni orice. Ceea ce înseamnă că studentul n'are nicio funcțiune precisă în societate, dar că poate dobîndi, după terminarea stagiului de student, orice funcțiune. Studențimea reprezintă deci rezerva permanentă din care se alimentează „elita socială“, diferențiată după diferitele funcțiuni sociale. Studentul încă nu face parte din elită, dar prin certificatul de bacalaureat și-a cîștigat „legitimarea“ de a se pregăti pentru intrarea în elită. După terminarea studiilor și dobîndirea certificatelor de absolvire studentul aparține elitei, el și-a dobîndit „dreptul“ de a ocupa o funcțiune socială, încetînd de a fi student. Unitatea studențimii, coeziunea și solidaritatea ei derivă în primul rînd din educația identică ce au primit-o tinerii în liceu. Liceul unitar formează tipul unitar al studentului. Intervine aci se'nțelege egalitatea vîrstei: toți stu-

denții sunt tineri între 18 și 24 ani. Sunt ce-i drept și studenți mai bătrâni, dar numărul lor e prea mic, așa că nu pot altera caracterul general al studențimii ca „clasă de vîrstă“. Formarea identică prin liceu și comunitatea de vîrstă îi imprimă studențimii caracterul fundamental și care poate fi observat mai lesne. Liceul l-a făcut pe student sociabil, comunicativ, prietenos, respectuos față de profesori și disciplinat, adică predispus să se încadreze într'o ierarhie, recunoscînd și putînd distinge meritele și superioritatea altuia. El se lasă condus și îi place să fie condus, crede în bunătatea celor bătrîni, în grija lor de a înlesni tinerilor terminarea studiilor. Din aceste puncte de vedere, școalele superioare reprezintă o continuare a liceului, cu deosebirea că în învățămîntul superior începe să se accentueze „specializarea“, deci o nouă grupare a tinerilor după „profesioni“, ceea ce constituie un nou element de care trebuie să ținem seama în analiza noastră. Diferitele Facultăți la Universitate, apoi școalele speciale, de pildă Politehnica, împărțită și ea în secțiuni, Școala de arhitectură, etc., divizează studențimea și diferențiază cu necesitate și tipul psihic al studentului, pregătind tipizarea profesională: a funcționarului, avocatului, profesorului, medicului, etc. În această diferențiere nu trebuie să neglijăm nici influența „locului“: studentul bucureștean se deosebește de cel ieșan, de cel cernăuțean, etc., deci fiecare Școală superioară introduce o diferențiere destul de pronunțată a tipului general de student.

Pe lîngă aceste deosebiri izvorîte din tipizarea profesională și locală, studențimea începe să se diferențieze și prin influența altor factori cari în liceu n'aveau o acțiune prea pronunțată, anume situația socială a familiei, a părinților. Bogăția și starea socială a părinților influențează asupra structurii studențimii, făcînd să se nască antagonisme destul de accentuate între ei. Ne lipsesc și în această privință date statistice, cari să ne informeze în mod precis asupra originii sociale a studenților. Dar în general știm că la anumite facultăți predomină studenții fii de țărani, de pildă la teologie, tot astfel la Universitățile și facultățile cari n'au taxe ridicate sau dau mai lesne scutiri de taxe. Statul a venit în ajutorul studenților săraci pentru a le ușura situația, dar „criza“ economică și financiară a adus o perturbare mare în viața studențească oprind afluența copiilor să-

raci și la licee și îngreunând situația studenților lipsiți de mijloace într'un mod extraordinar. Această criză a avut însă și alte consecințe și mai grave: închiderea intrării studenților absolvenți în funcțiunile de Stat. S'a ivit „șomerul“ intelectual, omul care a muncit pentru a se ridica în ierarhia socială, pentru a intra în elită, și care e oprit la poartă...

Aceasta ar fi, schițată în linii largi, icoana studențimii — dacă o considerăm *omogenă din punct de vedere etnic*.

Dar după Unire, școlile secundare și cele superioare au fost invadate de minoritari, în primul rînd de Jidani. Profitînd de egalitatea de drepturi cetățenești, acordată cu atîta dărnicie și lipsă de prevedere a oamenilor politici, Jidanii au început o luptă sistematică împotriva elementului românesc chiar în domeniul în care predominarea Romînilor trebuia asigurată cu orice mijloace. Deși funcțiunile de Stat nu le-au fost deschise decît în mod excepțional și numai în anumite ramuri, profesiunile libere au fost cucerite de ei în așa măsură încît în unele regiuni elementul românesc nici nu mai contează. Numărul medicilor și avocaților jidani de pildă este în unele orașe excesiv de mare față de medicii și avocații romîni. Cum în acest timp puterea economică a Jidanilor a sporit într'un mod nebanuit, făcîndu-i stăpîni ai orașelor și ai tuturor izvoarelor de îmbogățire prin comerț, industrie și instituțiile financiare, primejdia infiltrării lor în funcțiunile de Stat, ba chiar a unei revoluții comuniste pentru cucerirea posturilor de conducere devine tot mai amenințătoare.

Tineretul universitar romîn a simțit de cu bună vreme această primejdie și a început organizarea rezistenței. Această mișcare „naționalistă“ a depășit, cum știm, cadrele universitare, ea a răscolit întreaga clasă intelectuală și a pus în mișcare și masele largi, cu scopul de a ajunge pe cale legală și constituțională în posesiunea mijloacelor prin cari să se poată opri instituirea dictaturii comuniste jidovești.

Nu intră în subiectul nostru de a expune fazele acestei lupte și rezultatele ei, ci ne vom mărgini să arătăm care a fost, care este și care va trebui să fie rolul studențimii în această mișcare.

II

Antagonismul național a despărțit deci studențimea în două tabere dușmane: Romîni pe de o parte, Jidanii pe de altă parte. Studenții creștini neromîni au păstrat și păstrează în mare parte o atitudine neutră, iar numărul lor nu depășește proporția ce există între populația romînească și celelalte naționalități creștine. În general însă și neutralitatea studenților creștini are două aspecte: studenții germani și polonezi simpatizează cu mișcarea naționalistă romînească, pecînd între cei ucraineni și maghiari se găsesc simpatizanți și chiar propagandiști activi ai mișcării comuniste-jidovești, dar nu fiindcă acești studenți ar fi comuniști și filosemiți, ci fiindcă stau sub influența politicii antiromînești, revizioniste, a politicianilor ucraineni și maghiari.

Mișcarea studenților romîni s'a desfășurat în două direcții. Mai întîiu studenții au cerut și cer în învățămîntul superior să se introducă „*numerus clausus*“ pentru Jidani. Aci ei s'au izbit de rezistența hotărîtă a autorităților și a politicianilor. Autoritățile universitare au zis că legea nu îngăduie oprirea Jidanilor dela înscrierea la Universități, iar politicianii au susținut că „*tratatele*“ nu permit să se schimbe legea.

Ar fi fost natural, credem noi, ca în conflictul care s'a născut în urma acestui refuz categoric al politicianilor de a examina situația și a găsi posibilitățile de satisfacere a cererilor juste ale studenților, profesorii romîni, cei universitari în primul rînd și apoi și cei secundari, să susție cu toată puterea revindcărilor studenților, ele fiind în acord deplin cu interesele neamului romînesc și ale Statului național romînesc. Dar numai o infima și neînsemnată parte a profesorilor a sprijinit acțiunea studențimii. Aceeași atitudine de indiferență, dacă nu chiar de dușmănie, au avut-o și ceilalți intelectuali romîni, fie funcționari, fie liber-profesioniști. Mișcările studențești erau considerate ca inerente vîrstei și ca o continuare a agitațiilor „antisemite“ iorgiste și cuziste de înainte de războiu intrate în tradiția Universităților romînești. Acest antisemitism instinctiv (biologic) al studenților era menit să servească, după opinia politicianilor, scopurilor electorale nu numai ale partidului antisemit, ci și ale celorlalte partide cînd aveau nevoie de o diversiune, de o manevră împotriva adversarilor, pentru a creia dificultăți gu-

vernului în relațiile cu străinatatea, etc. Studenții se agitau exact când trebuiau să se agite și agitațiile încetau sau erau suprimate iarăși în momentul oportun. Intre studenți se ivi tipul studentului politicianist, orator, propagandist și — cu legături în lumea politică. Acești „conducători antisemiți“ ai studenților îi găsim, după terminarea studiilor, în diferitele partide, deputați, prefecți pînă și miniștri, acuma însă apărători strașnici ai ordinii de Stat și respectuoși față de „tratate“.

Dela Unire încoace din Universități au ieșit multe mii de intelectuali cari s'au răspindit pe întregul cuprins al Țării. Toți aceștia, aproape toți, au fost, ca studenți, naționaliști și antisemiți „radicali“.

Unde sunt ei și cari sunt roadele naționalismului lor în diferitele funcții ce ocupă? O întrebare pe care și-au pus-o mulți. Cum se face că acești tineri însuflețiți de dorința să scape Țara de Jidani, au devenit în urmă indiferenți în fața primejdiei jidovești, ba uneori chiar părtași la acțiunea destructivă a comunismului iudaic?

Răspunsul: *acestor tineri le-a lipsit educația naționalistă.*

Cu o intuiție clară a văzut acest lucru unul din conducătorii studențimii ieșene, un tînăr crescut într'un mediu familial în care s'a format caracterul său de naționalist intransigent. Ceea ce a arătat *Platon*, ceea ce au arătat toți marii pedagogi și oameni de Stat i s'a revelat acestui tînăr cînd generația de după războiu desfășură steagul naționalismului romînesc în lupta sa împotriva comunismului jidovesc. Regenerarea clasei conducătoare romînești, condiție de temelie pentru păstrarea neștirbită a hotarelor patriei noastre, nu se poate înfăptui fără formarea caracterului Romînului de elită, al intelectualului romîn legat sufletește cu toate fibrele ființei sale de neamul său, de țara sa — și *despărțit și distanțat sufletește de tot ce este străin și dușman neamului și țării sale.*

III

Se va obiecta că această problemă a fost rezolvită prin organizarea Școalei Romînești. În școală se dă doar o educație națională! Dacă vom cerceta mai deaproape realitatea, vom descoperi lucruri nebănuite de reprezentanții oficialității școlare.

Copilul evreu nu intră în școala românească pentru a fi educat, ci pentru a dobândi cunoștințe. Educația i-o dă familia și comunitatea națională din care face parte. El e crescut în „iudaism“, termen care cuprinde toate elementele cari, în totalitatea lor, constituiesc o unitate indestructibilă. Iudaismul îl desparte pe copilul evreu de toate celelalte neamuri, oriunde s'ar afla el pe fața pământului și orice școală ar frecventa. El este educat pentru a se izola de celelalte neamuri, pentru a le considera inferioare, menite să fie exploatare, înșelate și, la nevoie, chiar distruse, dacă se opun dominațiunii „poporului ales“. Fanatismul religios stă la baza acestei credințe neclintite în superioritatea absolută a Jidanilor. Educația copilului jidan începe din vârsta fragedă, sufletul copilului e supus unei deformari sistematice pentru a-l face să intre în forma prescrisă de „legea iudaică“. Orice școală ar urma apoi jidanul, orice ocupație ar avea, manifestările sale sunt determinate de acest caracter indestructibil imprimat prin *educația sa națională*. Pe Jidani teoriile pedagogice savante nu-i interesează de loc, ei au sistemul lor practic și experimentat de lungi secole, a cărui superioritate s'a evidențiat prin păstrarea neatinsă a neamului lor și prin ascensiunea lui în lupta cu celelalte popoare.

Ce fel de educație a primit și primește copilul român? Există o educație românească, o educație care să dea ca rezultat un tip desăvârșit de Român, specific deosebit de toate celelalte neamuri, sau cel puțin atât de pronunțat unitar ca să se poată opune influenței nefaste a jidanilor așezați în masă compactă în Țara noastră? Să începem dela țărani. Adevărat este că țaranul pe întreg cuprinsul țării reprezintă un tip unitar. Copilul e crescut în tradițiile și formele vieții țărănești și în credința strămoșească. Dar el nu e crescut pentru a se *izola* de alte neamuri, nu e crescut pentru a lupta cu alte neamuri străine. Nici școala, nici biserica nu-l învață să se ferească de dușmani, nu-l învață ca e mai superior decât ceilalți și că e menit să stăpânească, dacă nu peste toate semințiile pământului, cel puțin peste cele cuprinse în hotarele Statului român. Ci dimpotrivă: copilului român i se spune să fie blând și îngăduitor față de străini, să fie ascultător și supus: capul plecat sabia nu-l taie. Dar copiii intelectualilor? Ce influență are asupra lor educația familială? Creiază ea un tip unitar de Român opus celorlalte neamuri? Oare nu cresc aci mai mult tipuri de francezi, nemți și chiar

jidani? Nu cresc aci liberali, țărăniști, cuziști, etc., mai mult decât Romîni? Formează oare Școala secundară un tip unitar din acești copii: țărani, franțuziți, nemțiți, liberali și țărăniști? Poate înfăptui Universitatea acel tip unitar din materialul venit atît de diferențiat din familii și școala secundară?

Aci la Universitate, unde primejdia jidovească s'a arătat după războiu în toată grozăvia ei, unde politicianismul și indiferența profesorilor s'a arătat în toată goliciunea, unde și demagogii democrați căutau să-și recruteze agenți electorali și urmași des-toinici în arta de a înșela mulțimea, s'a trezit reflexiunea tînărului care avea să organizeze *educația națională*, crearea tipului unitar al Romînului, în stare să înfrîngă orgoliul iudaic.

Din intuiția clară a acestui „conducător“, a acestui „pedagog“, că numai o educație națională, severă, sistematică și întemeiată pe norme rigide, poate înfăptui acel tip romînesc, unitar și indestructibil, s'a născut „tabăra de muncă“, școala naționalismului romînesc. Această instituție trebuie să șteargă toate deosebiriile provenite din originea socială a studenților romîni, trebuie să completeze lipsurile educației școlare, trebuie să trezească și să adîncească educația religioasă creștină căreia în familie și școală i se dă o atenție prea redusă, și cîteodată e neglijată cu desăvîrșire, — pe scurt: ea trebuie să-i dea tînărului un caracter indelibil de Romîn Creștin, care să rămînă inatacabil și după terminarea studiilor. În felul acesta națiunea romînească va dobîndi o elită a ei, deci națională, impermeabilă față de orice influențe străine, în orice domeniu de activitate ar încerca să se manifesteze.

Cu această instituție de educație tînăra generație a pășit pe calea realizării postulatelor naționale, cari la început păreau a fi izvorîte numai din „entuziasmul unor tineri cari nu înțeleg încă adevărata stare a lucrurilor“, înțelegere rezervată politicianilor demagogi susținuți de presa jidovească.

IV

Din tabăra de muncă pășește dîrz în viață Romînul nou, tînărul legionar, cu sufletul oțelit, cu încredere în puterile proprii, cu mîndrie de stăpîn al țării, disprețuitor de lux și desfrîu, dornic să înfăptuiască în muncă trudnică, alături de camarazii

săi, o viață nouă, curată, cinstită, strabatută de idealurile și năzuințele neamului său.

Dar să ne întoarcem privirile spre acel infern din care a scăpat tînărul trecînd prin flacăra purificatoare a educației legionare. Să privim înapoi și pentru a cerceta dacă el a părăsit într'adevăr toate viciile și slăbiciunile ce-l împovărau, dacă nu cumva într'un colț al sufletului a rămas germenul răului în stare să-i distrugă cu timpul ființa și să-i nimicească mîndria de legionar, dacă nu cumva să sîngereze iarăși la întîia ciocnire cu realitatea...

O mică digresiune și comparație. Noi știm cum în urma prefacerilor și a diferitelor curente sociale și politice imaginea „țaranului român“ s'a schimbat și ea. Pe vremuri, cînd țaranul n'avea drepturi politice și cei mai mulți din ei erau iobagi, el era considerat ca „incult“, necioplît, leneș, răzbunător, viclean — avînd deci foarte multe însușiri rele și prea puține bune. Clasa conducătoare compusă în mare parte din oameni de origine străină, din Romîni înstrăinați prin educația ce primeau, avea grijă să păstreze distanța între ea și mulțimea „mojicilor“. Cînd suflul democrației atinse și țările noastre trezind conștiința națională și împingînd la organizarea unui Stat național independent, clasa conducătoare trebui să facă apel la mulțime, să o „mobilizeze“ pentru lupta națională, pentru afirmarea drepturilor națiunii romînești. Apăsarea tot mai simțitoare a Statelor străine, cari năzuiau să pună stăpînire pe pămîntul romînesc, deșteptă instinctul de conservare al clasei conducătoare solidarizînd-o cu pătura țărănească. În acel timp, al Renașterii naționale romînești, fu descoperit „sufletul țaranului“. Poeții și scriitorii văzură cu uimire că țaranul are o cultură a sa, obiceiuri străvechi cari dau vieții sale o formă estetică desăvîrșită, au văzut că țaranul e poet, că în casa sa se găsesc obiecte lucrate cu un gust artistic desăvîrșit, că graiul lui e bogat, mlădios și plin de farmec, — în sfîrșit s'a descoperit că țaranul este adevăratul Romîn, păstrătorul sufletului romînesc. La această admirație a poeților și scriitorilor s'au adăugat laudele oamenilor politici cari descoperiră judecata sănătoasă și cumpătată a țaranului în chestiuni politice, deci înțelepciunea sa politică. Democratizarea progresivă aruncă la suprafață tipul demagogului. Acum începe o adevărată întrecere în a zugrăvi icoana țaranului

în cele mai frumoase și ademenitoare culori. Toată lumea vrea să ferească țărănimea, talpa țării. La adunări politice, în ziare, pretutindeni se vorbește numai de țărani. Rezultatul a fost că țărani au început să se creadă ei înșiși că sunt așa cum spun „domnii“. Ei pășesc tumultuos în arena politică, cuceresc, cu jertfe de sînge, poziție după poziție pînă la deplina lor emancipare politică și economică. Tot în acest timp începe și intrarea fiilor de țărani cu ajutorul școlii democratice în clasa conducătoare.

Dar în cursul acestor procese sociale, raporturile între clasa conducătoare și țărănime începură să ia altă înfățișare. Țăranii descoperiră nesinceritatea oamenilor politici, desacordul între vorba și fapta lor. Părerea țăranilor despre domnii cari cerșesc voturile norodului făgăduind și stele din cer și, după ce au fost aleși, nici nu se mai arată prin sate, ci se țin numai de „gheșefturi“ cu Jidanii, o cunoaștem cu toții. Pe de altă parte și domnii politicieni între ei îi descriu pe țărani „așa cum sunt“: corupți, luînd bani la alegeri dela toate partidele și votînd cu guvernul, obraznici, nesățioși, nedisciplinați și incapabili să organizeze și să conducă instituții economice, etc. Politicianismul a dat naștere și țăranului politician: agent electoral, gheșeftar, primar corupt și jidovit... La sate țăranii sunt împărțiți în tabere dușmane, în partide politice, iar politicienii și Jidanii întrețin o neîncetată agitație, zădărnîcind orice muncă rodnică pentru progresul real al satelor. Invățătorii sunt considerați de țărani ca o pacoste și povară, preoții și-au pierdut autoritatea și religioasă și morală, căci și unii și alții fac politică de partid. Tineretul sălbătăcește, sectele religioase cîștigă aderenți, înstrăinînd o parte din țărănime și de neam și de lege. Astfel se deschide drum larg pentru acțiunea propagandistului comunist jidan...

Pe aceeaș linie, dar în alt cadru și în altă înfățișare, s'a desfășurat și viața studențimii. Lăudată și idealizată într'un timp peste orice măsură, ea se trezi deodată criticată și dojenită cu asprime chiar de cei ce se ridicaseră cu ajutorul ei. Și chiar cei ce înlesniseră intrarea fiilor de țărani în școlile secundare și la Universități, cei ce atraseră prin acordarea de burse, scutiri de taxe, etc., o mare mulțime de tineri dela sate pentru a-i face părtași la o viață mai superioară, îmbogățită prin valori cultu-

rale pe cari numai Școala superioară le poate da, tocmai aceștia dădură semnalul de alarmă, cerînd oprirea „puhoiului dela sate“.

A fost un moment de uluitoare decepție pentru studențimea această schimbare bruscă a atitudinii „apostolilor studențimii“. Zguduirea sufletească a fost adînc simțită și din cauza că studențimea începuse să creadă despre sine că este așa cum o zugrăvise *arta retorică a politicianilor demagogi cari avusera nevoie de serviciile studențimii*.

Studenții veniți dela țară se trezira deodată suspendați în vid. Lipsiți de sprijinul familiei care îi lăsase odată cu intrarea în liceu în sarcina Statului și a diferitelor instituții culturale, ei se văzură deodată amenințați să rămînă pe drumuri, deoarece „criza“ nu mai îngăduia întreținerea unui număr atît de mare de studenți dela țară. Dar nici studenții fii de funcționari, preoți, învățători etc. nu erau într'o situație mai strălucită, deoarece salariile fură reduse și plata lor facîndu-se „în măsura încasărilor“ realizate de fisc.

Totodată însă studențimea înțelese ca o mare parte a vinei pentru această situație este a ei. Ea ascultase de glasul ademenitor al demagogilor, ea crezuse în andemenitoarele lor promisiuni, ea luptase cu încredere și desinteresare, cu jertfe de sînge chiar pentru un ideal care se dovedi în urmă ca nu fusese decît o simplă „formulă“ demagogică pentru a trezi în tineret iluzia că lupta sa va duce națiunea la izbînda. Prinsa în viltoarea luptelor demagogice tinerimea universitară își pierdu sufletul ei propriu. Cînd se trezi la reflexiune, ea se regasi demoralizată, desbinată, într'o lume străină și dușmănoasă, într'o lume în care virtutea era proslăvită pentru a ascunde viciul, în care patriotismul servea ca mască pentru cele mai murdare afaceri, iar cinstea și legalitatea, trîmbițate în piața publică, prevesteau jaful și teroarea.

Tineretul făcu atunci gestul eroic de a se desparti de acea lume nesinceră, roasă de toate viciile, trădătoare și cinica. De aci începe lupta „tinerei generații“ împotriva „bătrînilor“. Această *mișcare a tineretului* trebuie înțeleasă ca o nazuința de emancipare de subt influențele unui mediu social haotic și lipsit de norme morale, pentru a clădi o lume nouă, ordonată, calauzită de un ideal bine lămurit. Minciuna, egoismul cinic ascuns sub masca virtuții trebuiau sa dispară, pentru a face loc unei

acțiuni sincere, întemeiată pe virtuți dobândite prin munca încordată în folosul națiunii. În sufletul fiecăruia trebuia trezită dorința de a deveni bun și virtuos, stăpîn pe instinctele animale și pornirile egoiste, trebuia deci trezită dorința de a-și dobîndi *libertatea morală*, izvorită din simțul de răspundere. În sufletul fiecărui tînăr încolți dorința de a se arăta demn de faptele și jertfele înaintașilor și demn de lauda și admirația urmașilor. Așa se formă în sînul tineretului universitar un *nucleu de comunitate morală romînească*, o școală naționalistă în înțelesul școlilor filosofice antice și a primelor comunități creștine. Din acest nucleu se desvoltă și crește mereu comunitatea spirituală a legionarilor, a tinerilor cari și-au dobîndit libertatea morală, cari s'au despărțit de haos pentru a crea din nou cosmosul romînesc, pentru a cărui înfăptuire s'au străduit și murit generațiile trecute și care, pentru o clipă, a fost tulburat și zguduit de demagogii degenerați uniți cu pleava jidovească mînată de toate vînturile pe pămîntul romînesc.

Se înțelege că cei interesați să mențină haosul au căutat și căută să zădrnicească cu toate mijloacele *mișcarea tineretului*, și mai ales adîncirea acestei mișcări și pătrunderea ei în toate țesuturile societății. Demagogii uniți cu jidanii ar vrea să limiteze mișcarea în cadrele înguste ale vieții universitare sau, cel puțin, să o îngrădească în domeniul politicei militante unde speră să o poată înăbuși mai lesne.

În lupta care se desfășoară conducătorii mișcării tineretului și-au dat seama de această primejdie. Ei au văzut și cunoscut că mișcarea trebuie să depășească cadrul îngust al politicei și că lupta politică trebuie să se sprijine pe o temelie solidă: pe o spiritualitate nouă pătrunsă în toate manifestările societății romînești. Conducătorii tinerei generații au înțeles că au de rezolvit mai întîiu o *problemă pedagogică*, de educație națională, cu mult mai dificilă și complexă decît și-o imaginează pedagogii noștri specialiști și mai ales cei improvizați.

V

Stunđuțimea naționalistă, ajunsă la reflexiune asupra situației ei proprii și emancipată de subt influența demonilor haosului, a trecut la organizarea autoeducației, supunîndu-se unui traiu disciplinat și închinat muncii. Dar problema este ca tînă-

rul intrat la Universitate să vie deja format și patruns de noul spirit. Naționalismul trebuie să pătrundă deci și în școala secundară. Această acțiune însă se izbește de mari piedici și cere mult tact și pricepere. Ea poate da rezultate numai dacă profesorii secundari tineri, ieșiți din școala naționalistă, vor și să devie adevărați pedagogi romîni, punîndu-și toată străduința în slujba idealului romînesc. In acelaș timp însă acțiunea trebuie îndreptată și spre școala primară, și, nu în urmă, spre familia țărănească și muncitorească. *Pentru a avea copii naționaliști, trebuie să le dăm părinți naționaliști.*

Aci se deschide un cîmp larg de activitate pentru studenți, pentru tineretul naționalist. Școala menită să formeze parinți însuflețiți de noua spiritualitate este pentru țărani *Universitatea țărănească*. O sută de astfel de școli ne-ar trebui pentru a schimba din temelii viața neamului romînesc, pentru a-i da un suflet unitar și indestructibil, pentru a clădi *Cetatea Romînească*, vie și puternică, străbătută de suflul trecutului glorios națiunii și pășind mîndră spre un viitor plin de strălucire. In acest sistem de educație trebuie prinsă și muncitorimea romînă, prin cursuri serale cu un program în care istoria națională, cîntecul romînesc, literatura și arta romînească să ocupe primul plan.

Această viziune de o clipă a drumului ce duce spre lumină să nu ne înșele însă asupra greutăților ce se opun acestor înfăptuiri. Cu o încăpăținare diabolică puteri oculte, al căror izvor *e cunoscut de toată lumea, se pun deacurmezișul străduințelor tinerei generații naționaliste. Națiunea romînă a ajuns în robie. In orașele Romîniei un neam, străin și păgîn s'a așezat și satele romînești și creștine îi dau sclavi de muncă. Țăranii sunt exploatați, jefuiți de roadele muncii lor, iar Jidanii se îmbogățesc și conduc, prin corupție, Statul. Cum ne-am putea imagina o acțiune de regenerare a neamului romînesc, de înfăptuire a unei comunități morale romînești, cînd fetele creștine, cu miile servesc la Jidani, căzînd pradă desfrîului și propagînd apoi pe la sate imoralitatea și bolșevismul, cînd pe moșiile „boerilor“ jidani și în fabricile jidovești creștinul muncește ca un rob și e distrus sufletește prin propaganda comunistă?

Le-ar plăcea acestor „boeri“ și politicianilor vînduți lor din prețul sîngelui sclavilor creștini ca tînăra generație romînească să nu facă politică, ci pedagogie. Ea face politică și trebuie

să facă politică. Toată pedagogia ei e politică, e pedagogie cetățenească, e chemare la luptă împotriva vrăjmașului neamului românesc. Tînăra generație cere libertate pentru politica ei, pentru acțiunea ei de izbăvire a neamului. Deviza ei în această luptă e „Totul pentru Țară“ — și muncă și cîntec, și viață și moarte...

VI

Lupta mare, aspră și neîndurată, pentru mîntuirea neamului românesc a pornit, cum era și natural, din sînul studențimii romînești și în studențime ea trebuie să-și găsească sprijinul cel mai puternic și flacăra vecinic vie la care să se aprindă. Dar pentruca să fie așa, în studențime trebuiesc cultivate toate virtuțile cari stau la temelia unei națiuni puternice. Ori virtuțile nu se dobîndesc decît prin străduință personală, individuală. Fiecare student vine dintr'o comunitate întemeiată pe norme morale, în care sufletul său a fost format prin educație. Ajuns la Universitate studentul stă în pragul unei vieți care cere dela el răspundere, alegerea drumului spre o țintă lămurită. În vremuri normale drumul e neted și împlinirea datoriilor ușoară. Tînărul intră într'o comunitate bine rînduită și straduința sa e îndreptată spre desăvîrșirea ei. Tînărul de azi nu poate trece pragul fără să se oprească și să reflecteze. Căci dincolo drumul e presărat de piedici, se desparte în mii de cărări și nicăiri nu se zărește luminișul. El trebuie să înțeleagă că muncă grea îl așteaptă pentru a tăia din nou cale spre lumină. Are el oare destulă „virtute“ pentru a începe cu sorți de izbîndă această muncă, sau se va pierde pe una din cărările pe cari rătăcesc cei ademeniți de durerile necurate ale democrației demagogice romînești? La intrarea acestor cărări stau toate ispitele: bogăție și lux, desfrîu, trîndăvie și viață ușoară, la începutul drumului drept stă un singur semn: un tîrnăcop înfipt de conducătorul tinerei generații.

Și așa învie iarăș pentru tînărul student român de astăzi străvechea poveste despre Hercule la răspîntie. Hotărîndu-se pentru calea virtuții tînărul intră în comunitatea celor ce construiesc viitorul neamului românesc, celor ce ucid fiare sălbatice

și curăță grajdul lui Augias, celor ce, poate, vor trebui să îmbrace cămașa lui Nessus....

O comunitate națională puternică nu se poate întemeia decât prin străduința neîncetată a fiecărui individ. Condiția este ca în conștiința indivizilor cari năzuesc spre înfăptuirea ei să se trezească imaginea ei clară, ideea comunității perfecte, și ca sufletul lor să fie plin de virtute și de credință neșovăitoare în izbândă.

MAREA NEÎNȚELEGERE INTERNĂ ȘI MICA ÎNȚELEGERE EXTERNĂ

I

După felul cum s'au desfășurat cele două congrese studențești, cel general la Craiova și cel regional la Suceava, am fi fost în drept să credem că în anul acesta guvernul țării va da tot sprijinul pentru organizarea congresului general. Dar, împotriva tuturor așteptărilor oamenilor neinițiați în tainele guvernării, mai întâiu aprobarea nu s'a dat decât după multă stăruință, apoi s'a încercat împiedicarea ținerii congresului prin metode speciale ale artei guvernării. Doi rectori au refuzat să dea autorizarea. S'a înscenat apoi incidentul dela Sinaia. Și în urmă au fost arestați conducătorii studențimii. Unii au fost judecați la Brașov și condamnați, cealaltă parte au așteptat în închisoarea dela Tîrgu-Mureș să fie judecați în ziua de 9 Iunie 1936. Procesul s'a amînat. Fi-vor oare condamnați? Oare guvernul se va simți dator să arate aliaților noștri din Apusul îndepărtat și Răritul apropiat — prea apropiat — că procedează cu aceeaș asprime și împotriva extremismului de dreapta ca și împotriva celui de stînga? Pentru a putea rezista deci presiunilor externe ce se fac în procesele comuniste și mai ales în unul din aceste procese...?

Ori evenimentele din Franța (dacă după cele din Rusia și Spania mai era nevoie de o dovadă) ne arată că pentru noi nu există decât o singură primejdie: *comunismul*. Manifestația țărăniștilor a confirmat cu vîrf și îndesat acest adevăr. De aci ar urma că împotriva comunismului ar fi trebuit încurajate și susținute toate mișcările *naționaliste*. Termenii de „dreapta“ și „stînga“ n'au pentru noi niciun înțeles. Ba chiar termenul de comunism este nepotrivit, întrucît în realitate avem a face

cu două naționalisme, cu cel jidovesc și cel românesc. Dar în această chestiune nu mai e nevoie de multe explicații. Se știe prea bine că toată politica internațională e determinată în primul rând de tendința jidanilor de a izola și zdrobi Statele naționaliste, „fasciste“ cum zic ei, pe cari le mai numesc și de „dreapta“, adică reacționare și dictatoriale. Intenția lor este de a împinge toate Statele „democratice“ spre o politica „antifascistă“. Dar în acest scop trebuiesc distruse mai întâiu organizațiile naționaliste cu ajutorul mecanismului parlamentar întemeiat de demagogie. În al doilea rând, acolo unde se poate, vor trebui răsturnate guvernele moderate și înlocuite prin guverne de stînga. Ultima fază ar fi instituirea dictaturii comuniste, adică jidovești. Prin aceste faze a trecut Spania, trece acuma Franța și strînsă între Rusia și Franța, România vine la rînd să cadă în mîinile dictaturii roșii. Așa e planul lor.

La noi pregătirile pentru atacul hotărîtor sunt foarte înaintate, iar organizarea apărării destul de înapoiată. Dimpotrivă am progresat în desorganizare. Adică guvernele dearîndul și-au dat cea mai mare osteneală să slăbească curentul naționalist. Căci există o singură mișcare naționalistă, cea începută la 1922 sub conducerea d-lui Corneliu Codreanu. Au existat și există partide antisemite (național-creștine), partide naționale „constituționale“ (național-liberal, național-țărănesc), dar numai un singur partid naționalist: „Totul pentru Țară“, condus de d-l general Gheorghe Cantacuzino-Grănicerul. În acest partid s'au concentrat toate forțele de apărare împotriva comunismului, democrației demagogice care deschide drumul desmățului comunist. Acest partid are un program bine definit: crearea Statului național românesc. Forma de guvernămînt: *monarhia*, politica: întemeiată pe morala și religia creștină. Respingerea hotărîtă a principiului luptei de clasă în domeniul economic. Definierea precisă a „puterilor“ politice nu numai în teorie dar și în practică. Stîrpirea din rădăcină a politicianismului demagogic corupt și corupător și întronnarea principiului meritului personal și al pregătirii morale și tehnice pentru funcțiuni politice. Mijloace de acțiune puse în practică: educația în tabere de muncă, formarea unei elite politice ascetice.

În acțiunea politică s'a adoptat fără rezerve și cu sinceritate desăvîrșită principiul respectării absolute a legilor existente.

Orice reformă trebuie înfăptuită în temeiul legii și cu mijloace legale.

Principiile morale, religioase, juridice stau la temelia acestei mișcări. Ele se contopesc în *ideea* Statului național românesc, care, pentru acțiunea practică, reprezintă *idealul* acestei mișcări de regenerare.

Nu avem deci în fața noastră un obicinuit program de partid politic pentru agitarea maselor în vederea campaniilor electorale, ci o răscolire a sufletelor pentru redobândirea virtuților cetățenești, pentru închegarea unui organism politic puternic. O revoluție spirituală. Pregătire temeinică pentru lupta ce s'a deslănțuit între noi și dușmanii noștri. Și atunci: de ce organele Statului nostru, guvernele țării românești au năzuit să oprească și să suprimă cu toate mijloacele, legale dar și ilegale, această mișcare? Din ce motive: anularea listelor „Grupării Corneliu Zelea-Codreanu“ în preziua alegerilor din 1933, desființarea Gărzii de fer, arestările în massă, împușcarea fără judecată a atîtor tineri? Din ce motive: cenzura și starea de asediu aplicate cu rigoare împotriva partidului „Totul pentru Țară“, suprimarea ziarelor și revistelor naționaliste, noi arestări de țărani și studenți?

Mărturisim că nu cunoaștem aceste motive din declarații lămurite ale guvernului, așa cum ar trebui să fie într'un Stat „democratic“. Politica externă sau cea internă a impus și impune aceste măsuri? Se poate ca aliații noștri să nu îngăduie ca Statul român să devină Stat național? Se poate ca un guvern român să vadă într'o mișcare naționalistă disciplinată și respectuoasă față de legile și instituțiile publice o primejdie pentru ordinea internă? Răspunsuri limpezi la aceste întrebări din partea celor ce le-ar putea da lipsesc. Ministrul afacerilor străine tace, cel de Interne tace, ceilalți miniștri și semi-miniștri vorbesc cîteodată, dar nu spun nimic. Dar circulă zvonuri. Unele reviste și ziare scriu că politica țării, externă și internă, e condusă sau influențată de lojele masonice, de puteri oculte. Ziarele și revistele jidovești se năpustesc cu furie asupra tuturor oamenilor politici cari nu fac parte din „frontul popular“, „antifascist“. Academia Română e atacată fiindcă a primit în sînul ei pe d-l A. C. Cuza. Comuniștii, încurajați de presa jido-

veasca trec la ofensivă. Se aplauda filme sovietice în cari se arată cum ofițerii sunt secerați de mitraliere proletare...

Și la Tirgu-Mureș conducătorii tineretului naționalist au stat la închisoare și așteaptă judecata.

Regim parlamentar? Democrație? Constituție? Dar cine mai vorbește de aceste lucruri! Morală, religie, drept? Subiecte pentru manuale de școală, fără înțeles pentru viața politică unde se răsfață intriga, viclenia, minciuna, lichelismul, reclama și toate viciile imaginabile.

O societate în plină descompunere, roasa de scepticism și egoism feroce, coaptă să cadă pradă barbarilor de afară și dinăuntru.

Și iată explicația: acești barbari s'au pus deacurmezișul istoriei neamului românesc. Ei vreau să oprească ascensiunea culturii românești, ei vreau să împiedice consolidarea Statului național românesc, ei vreau să distrugă tot ce-au clădit Voievozii și Regii noștri, să smulgă din suflete credința în Hristos, să frângă crucile de pe biserici, să dărîme zidurile mănăstirilor și să pîngărească mormintele sfinte....

II

Kogălniceanu, Alecsandri, Conta, Eminescu toți au aratat primejdia invaziei jidovești. Și ei erau democrați adevărați, și ei ar fi astăzi adepți convinși ai votului universal, ai parlamentarismului (deși poate nu tocmai în forma actuala) — dar cu o rezervă: ca aceste drepturi și libertăți politice să fie acordate numai Romînilor. Statul național român nu poate fi viabil, nu poate dăinui, dacă nu e condus după principiile eterne cari stau la temelie oricărei comunități omenești: omogeneitatea spirituală izvorîită din omogeneitatea biologică. Vasile Conta în discursul său din 4 Septemvrie 1870 a expus aceste principii într'o formă clasică. Constituția Statului național român după Unire ar fi trebuit să le adopte în întregime. Iar dacă nu le-a putut adopta sub presiunea momentului de atunci, oamenii politici ar fi trebuit să dea Statului nostru o *constituție reală* conformă cu condițiile de existență a unui Stat național. Iată cari sunt aceste principii în formularea lui Conta: „Cea dintîiu condiție pentru ca un Stat să poată exista și prospera este ca ce-

tăţenii acelu Stat să fie din aceeaş rasă, din acelaş sînge, şi aceasta este uşor de înţeles. Mai întiu indivizii de aceeaş rasă se căsătoresc obicinuit numai între dînşii, căci numai prin căsătoria între dînşii se menţine unitatea de rasă pentru toţi acei indivizi; apoi căsătoria dă naştere la sentimentele de familie, cari sunt legăturile cele mai puternice şi cele mai durabile din cîte leagă vr'o dată pe indivizi între dînşii; şi cînd ţinem seamă că aceste legături de familie se întind dela individ la individ pînă cînd cuprind întregul popor al unui Stat, vedem că toţi cetăţenii cari constituiesc Statul sunt atraşi unul către altul prin un sentiment general de iubire, prin aceea ce se numeşte simpatie de rasă. Mai mult decît atît. Dacă ţinem seama că acelaş sînge curge în vinele tuturor membrilor unui popor, înţelegem că toţi aceşti membri vor avea prin efectul eredităţii cam aceleaşi sentimente, cam aceleaşi tendinţe şi chiar cam aceleaşi idei; aşa încît la vreme de nevoie, la ocaziuni mari, inima tuturor va bate în acelaş fel, mintea tuturor va adopta aceeaş opinie, acţiunea va urmări acelaş scop; cu alte cuvinte naţiunea care va fi de o singură rasă va avea un singur centru de gravitate şi Statul care va fi format din o astfel de naţiune, acela şi numai acela va fi în cele mai bune condiţiuni de tărie, de trăinicie şi de progres. Prin urmare, după cerinţele chiar ale ştiinţei, cea dintiu condiţiune pentru existenţa unui Stat este ca poporul să fie din aceeaş rasă. Ei bine, acest adevăr este acela pe care se bazează principiul naţionalităţilor de care se face atîta vorbă în lumea civilizată. Acest principiu al naţionalităţilor se înţelege că nu se raportează decît la rasă şi nicidecum la ceea ce se numeşte supuşii aceluiaş Stat, fără deosebire de rasă, căci atunci principiul n'ar mai avea nicio aplicare. Ei bine, acest principiu este atît de adînc înrădăcinat astăzi în conştiinţa tuturor oamenilor, fie oameni de Stat, fie simpli cetăţeni, încît astăzi toate constituirile şi reconstituirile de State nu se mai fac în lumea civilizată decît după principiul naţionalităţilor. Apoi să nu se mai zică atunci de cătră publicişti evrei, sau evreofili, că baza Statului ar fi numai simplul interes material comun al concetăţenilor fiindcă vedem din contra, că tocmai neamul nostru este acel care a dat naştere principiului naţionalităţilor, şi tocmai principiul acesta prevalează astăzi din ce în ce mai mult. *Şi acest principiu este cu atît mai nece-*

sar, cu cît forma organică a unui Stat este democratica precum este a Romîniei. Înțelegeți foarte bine că altă dată, și la noi și în alte State, au putut foarte bine să fie la un loc fel de fel de rase, fiind că atunci massa poporului nici nu avea drepturi politice; era un singur om sau o singură clasă care domnea și astfel afacerile Statului aveau în toate cazurile o singură direcțiune. Dar astăzi cînd regimul este democratic, cînd poporul ia parte la afacerile publice, cum ar putea să fie unitate de acțiune și de direcțiune în conducerea Statului cînd poporul ce conduce Statul nu ar fi de o singură rasă, și prin urmare nu ar fi în el unitate de tendințe, unitate de aspirațiuni? Este adevărat că aceasta nu împiedică admiterea străinilor la cetățenia unui Stat, dar cu o condițiune: ca acei străini să se contopească în națiunea dominantă; cu alte cuvinte să se amestece cu totul așa încît la urma urmei să rămîie în Stat tot unul și acelaș sînge. Acestea sunt singurele principii științifice ale naturalizațiunii. Așa dar, pentruca naturalizarea să fie folositoare, rațională și conformă cu știința, ea nu trebuie acordată decît acelor străini cari se contopesc sau se dispun a se contopi prin căsătorie cu indigenii. Almintrelea, înțelegeți bine că dacă s'ar acorda cetățenia la indivizi cari nu au aplicarea și nici nu pot avea, de a se contopi în sîngele rasei dominante, atunci ar fi a expune acea țară la o luptă perpetuă între tendințe contrarii. Nu zic că nu se poate ca diferitele rase ce ar exista într'o țară să aibă cîteodată un interes comun; ca tendințele ereditare ale uneia să fie deopotrivă favorizate ca și tendințele ereditare ale alteia de aceleași împrejurări. Cît timp această stare de lucruri ar dura, împămînteniții și cu pămîntenii ar trăi negreșit în pace. Dar împrejurările se schimbă și cu ele se poate schimba și interesul deosebitelor rase; și dacă nu astăzi, mîne, dacă nu mîne poimîne, tendințele împămînteniților se vor găsi în conflict cu tendințele pămîntenilor, și atunci interesul unora nu va putea fi satisfăcut fără sacrificiul interesului celorlalți și atunci va fi luptă de existență între o rasă și alta; vor fi lupte înverșunate, cari nu vor putea fi terminate decît sau prin disvolvarea completa a Statului, sau cînd una din rase va fi sdrobita cu totul pentru a rămînea iarăș o singură rasă dominantă în Stat“.

Această teorie enunțată de Conta în termeni clari și preciși nu poate fi răsturnată: ea este verificată de istorie. Nicio socio-

logie din lume nu poate demonstra neadevărul ei. Prin urmare Constituția noastră—care acordă tuturor străinilor drepturi cetățenești depline se găsește în contradicție cu interesele Statului național român, ea păcătuiește împotriva principiului naționalităților în temeiul căruia s'a constituit Statul nostru. Admiterea neîngrădită a străinilor neasimilați în școlile superioare, în funcțiunile publice etc., sunt măsuri cari primejduiesc existența Statului.

Se înșela însă Conta când credea că legiferarea singură poate opri sau spori răul. În constelația internațională actuală și mai ales în condițiunile în cari s'a înfăptuit Unirea tuturor Românilor, legiferarea de pildă nu numai că a trebuit să acorde „minorităților“ drepturi cetățenești ci și privilegiu prin acceptarea „scutului minorităților“. Situația reală s'ar fi putut schimba însă, dela Unire încoace, în favorul națiunii dominante prin aplicarea integrală a Constituției, dar *cu înlăturarea partidelor politice*, cari sunt formațiuni anticonstituționale și, în cazul nostru antinaționale, deoarece au îngăduit intrarea minoritarilor în partidele zise „naționale“ și dominarea lor în aceste partide prin puterea lor economică și legăturile lor cu străinătatea. Prin partide s'a instituit la noi stăpînirea reală a Jidanilor, cari năzuesc acuma să zdrobească, cu ajutorul politicianilor români corupți, națiunea romînă pentru a rămînea ei rasa dominantă.

Așadar prevederile lui Conta s'au adeverit pe deplin în ce privește izbucnirea luptei pe viață și moarte. Dar el nu și-ar fi putut imagina această totală decădere a politicianilor romîni. Discursul său în care își expune principiile naționaliste fu des întrerupt de aplauzele Adunării deputaților de atunci. În zilele noastre cîți deputați ar mai cuteza să vorbească așa cum a vorbit Conta, cîți deputați ar mai aplauda un astfel de discurs?

În schimb dela 1919 încoace s'au ivit sumedenie de partide cu șefi mari și mici. Iar grija mare a acestora a fost să arate la toate întrunirile politice că respectă și că vor respecta drepturile minorităților, că se vor opune tuturor tendințelor de a-i învrăjbi pe „cetățeni“ întreolaltă, că în Statul Român toți cetățenii sunt egali fără deosebire de neam și lege. Astăzi s'a mai schimbat situația — în teorie. Dar în practică?

III

În practică nu se poate înfaptui o schimbare decît organizîndu-se temeinic apărarea Statului. Guvernul trebuie să dea libertate deplină mișcării naționaliste, în virtutea Constituției. Trebuie să înceteze aceasta situație anormală, această atitudine antinațională a conducerii politice, acest despotism instituit de slugile capitalului jidovesc. Nu se poate expune situația în toate amănuntele. - Cenzura împiedică orice adîncire a problemelor și închisorile înghit pe acei ce îndrăznesc să reacționeze cu vorba sau cu fapta împotriva ilegalităților și abuzurilor pe cari le cunoaște toată lumea, la noi și aiurea. Cine știe cînd istoria nepartinitoare va putea înregistra la noi faptele ce se petrec astăzi. Din cînd în cînd izbucnesc scandaluri, inerente unui regim decadent, dar repede sunt înăbușite și date uitării. Eroii adeverați ai acestor scandaluri rămîn necunoscuți, apărați de cenzura și starea de asediu. Iar la lumina zilei, trîmbițate sunt la toate răspîntiile, cu fotografiile și raportajii chilometrice, crimele, sinuciderile, violurile, tîlhăriile. Ca supliment și pentru suflete mai gingașe se organizează „lunile”: a Bucureștilor, a Iașilor, a Cernăuților... cu reduceri pe căile ferate, expoziții de sate și discursuri. Și se cheltuesc bani, sume enorme.

Pe de altă parte nu sunt bani pentru biserici (de pilda pentru terminarea bisericii Sfîntului Niculai din Cernăuți și a bisericii din Rădăuți), nu sunt bani pentru școli, biblioteci și institute științifice. Și cînd tineretul începu să construiască biserici n'a lipsit încercarea de a-l opri, precum n'au lipsit încercări de a zădărnici și tulbura organizarea taberelor de muncă.

În schimb am văzut cum preoții „liberali” au amenințat că vor ieși din partid dacă vor fi nedreptățiți la alcătuirea bugetului. Dar nu i-am văzut protestînd și amenințînd cînd partidul lor aresta în masă și ucidea fără judecată studenți creștini. Nu i-am văzut chemînd mulțimea creștină la luptă împotriva celor ce vreau să ne pregătească soarta Rusiei și a Spaniei.

Dar am văzut cum împotriva unor adevărați preoți, evlavioși slujitori și apărați ai bisericii Mîntuitorului, cari au înțeles sufletul tineretului și-l binecuvîntă îndemnîndu-l spre fapte creștinești, se unelțește pe ascuns și se ticluiesc pîri mincinoase.

Așa de adînc a pătruns putregaiul politicianist în inimile oamenilor de azi!

S'a scris și s'a răsris despre toate aceste în ziarele naționaliste, mai ales în cele ce azi nu mai apar. Nu mai pot apărea fiindcă au scris și mai multe decît scriem noi aici.

Noi am evitat pînă azi să discutăm chestiuni de actualitate, am evitat atacuri și polemici. Ne propusesem să lămurim numai probleme politice, să arătăm în lumina teoriei sociologice cari sunt mijloacele cele mai potrivite pentru înfăptuirea de reforme politice cu un scop bine definit: *organizarea trainică a Statului național român*.

Dar evenimentele din urmă: condamnarea studenților la Brașov, ținerea în închisoare a celor mai buni tineri la Tîrgu-Mureș (cărora nu li se îngăduise niciun martor; pe cînd comuniștilor li se admit toți martorii din lume), desmățul țărănistocomunist desfășurat la București cu amenințări și atacuri împotriva mișcării naționaliste, toate acestea au impus și „Insemnărilor“ o ieșire pe cîmpul de luptă.

Căci, ce ar zice oare fizicienii și chimiștii noștri, cînd alchiști și șarlatani ar începe să țină adunări și să scrie reviste, spunînd mulțimii că au descoperit metoda de a fabrica aur din plumb, sau că au inventat perpetuum mobile? Ce-ar zice dacă stăpînirea țării i-ar numi pe acești alchiști profesori universitari sau le-ar încredința baterea de monede din metalul „prețios“ descoperit de ei sau i-ar face ingineri însărcinîndu-i să înzestreze armata cu automobile și avioane după sistemul lor?

Nu s'ar înfuria liniștii noștri savanți și ar ieși la luptă împotriva șarlatanilor? Dar atunci cum ni se poate cere nouă să facem teorie pură, știință socială, iar toți alchiștii și șarlatanii politici să fie chemați a reforma Statul și societatea după metodele lor, pretinse științifice și întemeiate pe descoperiri și invenții făcute de ei? Nu conduc acești alchiști Statul, nu sunt ei plătiți cu sute de milioane pentru „rodnică“ lor activitate?

Dar aceasta e o poveste veche și începe cu Heraclit și Platon și se termină cu André Tardieu.

Democrația demagogică a ridicat totdeauna la suprafață alchiști politici, a împiedicat selecționarea oamenilor politici după criteriile obiective, adică în temeiul aptitudinii și pregătirii

pentru funcțiuni politice. „Spiritul omenesc, zice Thurnwald (în „Die menschliche Gesellschaft“, vol. IV pag. 36/37), cade totdeauna lesne în generalizări comode și atribue cu plăcere unei personalități care a înfăptuit într'un domeniu opere însemnate o autoritate — desi nicidecum meritată — și în alte domenii“. Intr'adevăr aceste sunt erori ce se repetă neîncetat avînd cele mai nefaste urmări. Eroarea se comite astăzi totașa ca și înainte de 10.000 de ani: regelui boxerilor i se cere părerea asupra unor chestiuni financiare, unei stele de cinema asupra „popoarelor naturale“, unui pianist asupra politiceii etc. Thurnwald a observat că la unele popoare primitive se bucură de mare autoritate socială și, într'un fel, și politică, dansatori, la altele cîntăreți, la altele vrăjitori și șamani etc. În democrațiile demagogice întîlnim acelaș fenomen. Un mare savant, de orice specialitate ar fi, e considerat și se consideră bun de deputat, ministru sau chiar prim-ministru. Avocați și medici fără clientelă pot fi prefecți, iar un mare scriitor, în versuri sau proză, poate deveni peste noapte mare om politic. La Jidani, cari au rămas primitivi în tot felul lor de gîndire, rabinii fac politică mondială și toți gazetarii semiculti, toți excrocii și toate prostituatele au pretenția să reformeze Statele creștine, de îndată ce-și dobîndesc faimă în meseria lor. Și cum democrația demagogică nu-i împiedică să-și valorifice aptitudinile, nu ne putem mira că alături de o Roză Feigenbaum oarecare vom găsi și un profesor dela o Facultate de teologie creștină conducînd masele proletare, cu nădejdea să ajungă în viitorul stat comunist cel puțin ministru de externe, sau ministru plenipotențiar la Moscova. Nu ne vom mira că în toate scandalurile politice „democratice“ vom găsi amestecați într'o frăție duioasă excrocii jidani și politicieni creștini.

Poate dura acest regim? Putem tolera această vertiginosă cădere în barbarie și primitivism? S'a produs un gest energic al marelui sociolog din București împotriva acestor alchimiști politici?

Putem frunzări groasa și grasa *Arhivă pentru știința și reforma socială*, eleganta *Sociologie romînească* ilustrată, voluminoasele opere ale acestui savant — nimic nu vom afla despre aceste probleme ce ne neliniștesc și cari cer o deslegare grabnică. Discuții scolastice, interpretări subtile, apoi sociologie rurală

cu folklor, arta țărănească de toate genurile, muzee și echipe.

Alchimie, și teoretică și practică. Și acest sociolog e țărănist, deci „antifascist“ și democrat convins. Profesor universitar. Fost și viitor ministru. Cum explica domnia sa „fenomenul social“, că după aproape două decenii dela desrobirea Ardealului prin vitejia oștirii românești într'un oraș ardelean zac în închisoare conducătorii studențimii romine? Cum: acești tineri ai căror părinți au sîngerat pe cîmpiile de luptă uneltesc împotriva Statului român? Sunt ei criminali, trădători, atei, revoluționari, teroriști, anarhiști? Dar nu s'a solidarizat cu ei toată studențimea romînă? Toată studențimea romînă trebuie exterminată în interesul Statului național român, așa cum striga alt mare alchimist țărănist?

Dar, dacă în astfel de momente critice sociologul nostru tace, atunci ce valoare mai are sociologia sa? I se pune o problema spre analiză și expertiză, așa cum se cer expertize unui profesor de chimie, și îl rugăm să se pronunțe! Să așteptăm.

Dealtminteri într'un caz concret d-sa a binevoit să dea o expertiză, mai bine zis contraexpertiză. A fost cazul societății „Morgenroît“ din Cernăuți. Siguranța știa, cum știe toată lumea, ca această societate e un cuib comunist. S'a făcut o descindere și s'au confiscat cărți și broșuri. Procurorul m'a chemat să dau o expertiză asupra cărților confiscate. Am găsit între ele broșuri de propagandă marxistă trimise din Viena, între altele și *Manifestul comunist*, într'o ediție ieftină, populară venind tot dela centrala de propagandă din Viena. Am tras concluzia că într'adevăr aceste broșuri puse la dispoziția tineretului muncitoresc sunt subversive. Sau poate afirma cineva că *Manifestul comunist* nu este cea mai teribilă scriere de propagandă subversivă, cînd e răspîdită între tineret pentru a-l împinge în brațele comunismului?

Jidaniî dela „Morgenroît“ i-au cerut d-lui Gusti o contraexpertiză. Le-a dat-o și i-a absolvit. *Manifestul comunist* nu este după părerea d-sale o scriere subversivă — deoarece se găsește în comerț. Simplu, nu? Deci, zicem, *Memoriile* lui Casanova nu sunt imorale, deoarece se găsesc în comerț... Prin urmare manifestul comunist poate fi pus la dispoziția elevilor de liceu, iar memoriile lui Casanova se vor recomanda pentru premiarea fetelor silitoare începînd cu clasa II-a de liceu — deoarece aceste

carți se găsesc în comerț. Concepție de sociolog român, fost și viitor ministru al instrucției publice...

Dar ne-am lămurit cred îndeajuns și nu mai trebuie să așteptăm expertizele sociologului nostru dela București. Căci vom păți-o ca în cazul „Morgenroth“, sau mai bine zis invers: aci expertiza sa va conchide nu numai la desființarea Uniunii studenților români creștini, ci la condamnarea conducătorilor ei. În interes de partid și pentru o liniștită viitoare guvernare a alchimiștilor țărăniști.

Dar Statul național român? Raspundem noi: Va sosi clipa când tinerii prigonii de demagogii vînduți Iudei vor pune capat haosului și desmățului „democratic“ și vor introna adevărata democrație românească după principiile științifice ale lui Vasile Conta.

IV

Dar problemele politice interne nu se pot înțelege, lamuri și deslega decît în raport cu politica externă. Funcția fundamentală și specifică a Statului este doar apărarea Țării împotriva Statelor vecine, cari au sau ar putea avea cîndva intenția să o atace și să o subjuge. De aci ar urma că toate forțele, individuale și colective, cari prin firea lor servesc unei sporiri a puterii de rezistență față de vecini ar trebui lăsate să se desfășoare în plina libertate. Și chiar în jocul alianțelor cu alte State conservarea și intensificarea puterii proprii trebuie să ramiie principiilor absolute, apriorice. Ceea ce înseamnă că Statul nostru n'ar putea încheia alianțe cu State cari ne-ar cere o abdicare dela aceste principii. Fiindcă punerea unei atari condiții ar implica un act de dușmănie și ar trăda intenția de a transforma Statul nostru din aliat în vasal. Dacă un guvern român ar accepta să prigonească și să suprimă mișcarea naționalistă pentru a putea încheia sau păstra alianțe cu alte State ar însemna ca renunță la numitele principii, singurele garanții ale suveranității naționale. Să ne imaginăm că în constelația actuală Germania și Rusia ar avea interese economice (coloniale de pildă) comune care le-ar împinge spre o alianță împotriva Angliei. Dacă Germania i-ar pune însă Rusiei ca o condiție pentru încheierea alianței să elimine pe toți Jidanii din funcțiunile publice și să in-

stitue un regim de dictatură naționalistă rusă, ar accepta guvernul sovietic această condiție? Totașa: n'ar renunța Germania la alianță, dacă i s'ar cere să reprimească pe toți Jidanii emigrați și să se întoarcă la regimul de înaintea revoluției național-socialiste?

Dar ni se va spune: nimene nu ne-a cerut nouă astfel de lucruri, nimene nu se amestecă în politica noastră internă, iar toate măsurile luate împotriva extremiștilor de stînga și de dreapta sunt luate în interesul ordinii publice. Să analizăm problema mai deaproape. Fapt este că împotriva comunismului se procedează cu asprime — în conformitate cu legea. Dar nu se amestecă nimene din afară în procesele comuniste, nici direct nici indirect? Ar îndrăzni cineva să spună că toți aliații noștri se feresc de orice amestec în această chestiune și că guvernele Statelor respective au grija să împiedice orice amestec a cetățenilor lor în mișcarea comunistă dela noi? Ar putea afirma cineva cu sinceritate că aceste State, văzînd că mișcarea comunistă slăbește Statul nostru național, deoarece e condusă de elemente străine, ne sprijină în străduința noastră de a o suprima, pentru ca puterea noastră în cazul unui războiu alături de dînsese să fie neștirbită? Dar acei aliați știu precum și noi știm (dacă vrem să știm) că o mișcare de caracterul celei comuniste nu se poate reprima prin procese și condamnări după textele legilor, ci numai printr'o contramișcare care s'o întrecă în vigoare și intensitate.

Ori guvernul nostru împiedică orice contramișcare și a mers cîndva pînă la încercarea de a o înăbuși printr'o lovitură de forță brutală — ceea ce n'a încercat s'o facă împotriva comunismului. Arestări în massă a studenților comuniști-evrei (și cari nu sunt comuniști?) nu s'a făcut.

Cine ne-ar putea spune — dar în cunoștință de cauză și cu toată sinceritatea — dacă desființarea Gărzii de fer a fost un act determinat numai de politica internă? Simplă strategie electorală? După cele întîmplate și după felul cum s'au întîmplat n'o putem crede.

Deci politică externă. Și atunci e lămurit că principiile apriorice ale unei politici de conservare au fost părăsite. Acest fapt e important și de greutate covîrșitoare. Prin tratate de pace se pot impune unui Stat învins condițiuni cari știrbesc suvera-

nitatea sa. Dar nu prin tratate de prietenie și alianță și mai ales prin condițiuni menite să distrugă puterea națiunii.

Noi admitem cu toată sinceritatea și hotărîrea că politica externă determină politica internă a unui Stat. Deci structura internă a Statului trebuie adaptată nevoilor politice externe. Un Stat imperialist, un Stat care tinde spre expansiune și cuceriri, de pildă, va trebui să aibă altă structură decît un Stat teritorial închis; un Stat care vrea să treacă la atac se va organiza altfel decît unul care n'are decît grija să se apere. Dar nu se poate numi adaptare internă, cînd renunți și la atac și la apărare. Organismul care nu reacționează împotriva microbilor înseamnă că se adaptează mediului? Cam așa se adaptează Statul nostru mediului politic internațional. Și oamenii noștri politici se cred cine știe ce înțelepți, dacă pot prelungi agonia organismului politic infectat de microbii ce ni-i trimit „aliații“. Ei îl adaptează alianțelor condiționate de libera circulație a germenilor de infecție. Din cînd în cînd cîte o gargariseală cu arestări și procese comuniste. Pe cînd singurul mijloc de însănătoșare este o puternică injecție naționalistă — și pe urmă alianțe fără condiții. Așa ar dispărea Marea Neînțelegere internă și am ajunge și la o Mare Înțelegere externă.

Dar injecția cere curaj, patriotism, spirit de jertfă, dragoste de neam. Nu dialectică, rutină și reclamă. Nu democrație demagogică, ci democrație reală, întemeiată pe solidaritatea națională peste antagonisme de clasă și profesii, peste certurile și luptele de partid. Gard de fier în jurul națiunii de care să-și spargă capetele toți înnebuniții profetismului iudaic și ai utopiilor marxiste.

Așa a creiat Mussolini Italia cea nouă, așa a încheat Hitler Germania unitară, așa numai se va ridica Franța dela republică la imperiu. Și pe acest drum trebuie să pășim și noi.

ÎN FĂGAȘUL ISTORIEI

I

Mișcările naționaliste de după războiu, din toate țările europene, își legitimează și justifică acțiunea și cu *necesitatea de a îndrepta viața națiunilor iarăș în făgașul istoriei*, din care marxismul se străduise în cursul secolului al XIX-lea să le scoată pentruca, în sfârșit, revoluția mondială să le arunce pentru vecie în prăpastia materialismului economic fără istorie.

Dar dușmanii naționalismului, demagogii democrați, precursori ai comunismului, susțin că afirmația de mai sus nu este nici ea altceva decât o formulă demagogică aruncată în luptele de partid pentru a capta masele electorale. Adevăratele cauze, zic ei, sunt tot de natură economică. Așa la noi liberalii, țărăniștii și toți democrații, oricum s'ar numi ei, cred într'o singură putere care poate mișca sufletul omenesc: cea a banului. Așa, curentul naționalist s'a născut, după părerea lor, numai din cauze economice; în primul rînd somajul tineretului intelectual ar explica violența mișcărilor. Dacă toți tinerii absolvenți ai școlilor superioare ar putea fi plasați în funcțiuni retribuite de Stat sau în întreprinderi particulare, mișcarea naționalistă s'ar potoli. În primul rînd democrații se gîndesc la mișcarea legionară, considerată de ei „primejdioasă ordinei publice“.

Dar să explicăm noi explicația lor. Politicianii democrați, în marea lor majoritate, sunt oameni parveniți la posturi de conducere împinși de interese materiale, de tendința de a se îmbogăți prin politică, de a intra în consiliile de administrație ale marilor și micilor întreprinderi financiare și industriale. Abili în intrigile de club, în răscolirea masselor prin făgădueli exagerate pentru a câștiga voturile, cinici și fără scrupule în alegerea mijloacelor pentru înlăturarea și întrecerea concurenților, ei nu-și pot imagina

că ar putea exista alte motive sufletești pentru acțiunea politică decît căpătuirea, îmbogățirea repede și fără muncă. Deci explicația lor trebuie să rămînă pe planul intereselor materiale, economice. Intrînd flămînzi în politică pentru a se satura, saturîndu-se nu pot înțelege că alții ar putea face politica din alte motive, deoarece termenul de „politică“ înseamnă în mintea lor: umplerea buzunarelor prin demagogie electorală și abilitate în intrigi de club.

Nationaliștii însă (de pretutindeni, la noi legionarii) au înțeles ca criza economică a națiunilor (cu urmările ei: șomaj, luptă de clase, anarhizare și bolșevizare) nu este decît un aspect al destrămării comunității naționale în toate funcțiunile ei, ca ea este unul din numeroasele simptome ale ieșirii națiunilor din făgașul istoriei. De aci deducția rațională că acțiunea de reorganizarea trebuie să cuprindă toată viața comunității și nu se poate mărgini la încercări de reforme într'un domeniu sau altul unde simptomele de criză s'ar manifesta mai puternic.

Legionarii au înțeles deci, ca și naționaliștii din alte țări, că numai o reformă totalitară, cuprinzînd toată viața comunității, poate opri desagregarea ei. Dar, de unde a izvorît oare această înțelegere, această intuire a primejdiei și cine a dat expresie clară nouilor imperative politice, prinse sub denumirea de „naționalism integral“, obiectivat la noi în organizația legionară?

II

Insemnăm mai întîiu, pentru rasturnarea definitiva a „explicației“ democratice, că mișcarea naționalistă a tineretului nu a început în timp de criză economică și șomaj intelectual. În anul cînd au început „mișcările studențești“, 1922, nici vorbă nu era de criză și șomaj. Scînteia care a desprins mișcarea studențească care mai tîrziu a făcut să se aprindă flacăra idealului legionar a țîșnit din ciocnirea reprezentanților duor comunități dușmane pe un teren unde se pregătește și se lămurește prin discuții drumul istoriei națiunilor civilizate. *Acest teren este Univernsitatea*, locul de concentrare a spiritualității națiunilor, locul de închegare a ideologiei elitelor naționale. În Universități și prin Universități au luat ființă comunitățile naționale europene, ca unități spiri-

tuale: morale, religioase, culturale, ca unități politice și economice în sfârșit, cari, acestea din urmă, reprezintă mlădierea și supunerea substratului material la aspirațiunile și năzuințele spiritului.

În Universitățile noastre românești, din Iași, București, Cluj, Cernăuți, fiii, nepoții și strănepoții celor ce au luptat, au gândit, au muncit și au murit pentru încheierea unei comunități românești indestructibile, s'au trezit în fața unui tineret străin de neamul și legea comunității românești, manifestînd năzuințe opuse aspirațiunilor neamului nostru, propagînd idei menite să distrugă solidaritatea românească, să ațîțe ura între clasele sociale românești, să deslănțuie revoluția comunistă pentru a dărîma tot ce spiritualitatea românească a creat ca valori în cursul secolelor, pentru a răsturna normele morale și credința în Dumnezeu, pregătind astfel prăbușirea spiritului în prăpastia poftelor și pornirilor animale.

Acuma problema nu se mai pune, ca înainte vreme, din punct de vedere teoretic. Nu mai era vorba de a discuta dacă încetățenirea Jidanilor prezintă o primejdie sau nu; dacă deosebirea de rasă și religie ar trebui sau n'ar trebui să fie o piedică pentru emanciparea politică a jidovimii; dacă toleranța în chestiuni religioase este sau nu este un postulat și un criteriu al civilizației. Teoreticește problema fusese rezolvită la noi în defavorul Jidanilor. Cei mai iluștri conducători politici și spirituali ai neamului românesc au arătat primejdia de moarte a iudaismului pentru comunitatea românească, au demonstrat imposibilitatea asimilării lor, au cerut măsuri pentru oprirea imigrării și încetățenirii lor în masă. În practică însă democrația a capitulat în fața puterii iudaismului internațional. Dar nu numai că a trebuit să accepte din punct de vedere formal și legal încetățenirea Jidanilor și scutul lor ca minoritate națională, dar a fost înfrîntă, în politica internă, de marea finanță jidovească și a fost aservită tendințelor imperialismului iudaic internațional. Democrații au fost prinși în clește din două părți: de francmasonerie pe de o parte și de comunism pe de altă parte. Deși împotriva comunismului ei se apără încă cu îndârjire, totuș lațul aruncat în jurul gîtului lor de masonerie se strînge tot mai mult. Și masoneria ar fi terminat de mult cu acești oameni, dacă n'ar avea încă nevoie de ei pentru înăbușirea legionarismului. De mult s'ar fi deschis porțile tem-

nițelor, dind drumul puhoiului comunist peste cadavrele democrațiilor strangulați, dacă legionarii n'ar sta pază neclintită, zid puternic de apărare de care s'ar sfărma hoardele barbare.

Așadar timpul discuțiilor trecuse. Tineretul nostru universitar se trezi, după Unire, în fața unui tineret organizat și îndoctrinat, fanatizat pentru lupta împotriva Statului Român, național, creștin și — „burghez“. Ori mișcarea comunistă din toata lumea se dovedi a nu fi decît o mișcare naționalistă jidovească, avînd ca obiectiv bine definit: dominațiunea efectivă și reală a Jidanilor asupra națiunilor creștine. La noi, invazia nemaipomenită de masse jidovești din toată lumea, precum și apropierea Rusiei sovietice robite și exploatare de Jidani, dădură mișcării comuniste chiar dela început caracterul unei primejdii nemijlocite care amenința existența Statului nostru național, abia înfiripat în hotarele sale istorice.

Deaceea *discuțiile* teoretice își pierdură rostul și trebuira sa facă loc *acțiunii*, organizării practice a apărării și rezistenței în fața dușmanilor. Acțiunea însă trebuia să pornească tot din locul unde teoria lămurise drumul acțiunii, arătîndu-i mijloacele potrivite pentru înfăptuirea scopului. Tot din Universitate deci. Intr'adevăr din rîndurile studențimii ieșene se ivi *conducătorul* care organizează întîiul nucleu disciplinat de luptători naționaliști: Capitanul și primii Legionari.

Evoluția acestei organizații, ascensiunea ei, structurarea și întregirea ei prin elemente educate în aspra disciplină legionară, luptele cari s'au dat pentru a doborî piedicile — toate acestea sunt descrise în Cartea Căpitanului: *Pentru legionari*. Din această carte se desprinde lămurit cum mișcarea legionară a regăsit prin intuiția conducătorului drumul istoriei neamului românesc, iar cartea însăș a apărut la un loc de popas în acest drum, de unde se deschide priveliștea spre o Romînie scaldată în lumina noiei spiritualități, așezată pe temelii trainice, organizată după principiile eterne ale vieții neamurilor cari își croesc din putere proprie destinul lor istoric în desăvîrșit acord cu istoria omenirii.

Veriga ce leagă mișcarea legionară de ritmul istoriei civilizației europene a fost pusă prin plecarea în Spania a celor opt legionari. Acolo, în Spania, a izbucnit din nou războiul între armatele cari apără creștinismul, temelii civilizației europene, și

armata lui Antichrist, armata celor ce l-au răstignit pe Hristos și cari, în ura lor neîmpăcată împotriva Crucii, încearcă a îneca națiunile creștine în foc și sânge. Spania unde s'a născut împăratul Traian și Dacia pe care a creat-o Traian, sunt cele două cetăți cari formează punctele de sprijin pentru apărarea civilizației europene. În aceste țări s'au dat din vechime cele mai înverșunate lupte cu popoarele cari încearcă să distrugă ceea ce Roma și Biserica creștină clădiseră cu atâtea jertfe.

Ultimii barbari pătrunși în Europa și cari n'au fost asimilați de cultura latină și creștină încearcă, după cucerirea Rusiei, să-și creeze în Spania și Dacia baze de operație pentru cucerirea Europei întregi. Infăptuirea țintei lor ar însemna întoarcerea națiunilor europene la barbarie și primitivism, ar însemna răstăcirea lor din calea istoriei.

III

Aci e locul să limpezim problema drumului istoriei, să arătăm că nu e vorba de o concepție mistică și irațională, menită numai, după părerea democraților atinși de molima marxismului, să împingă masele la acțiune sau să exprime dorințe nedesluite și utopice ale unor visători fanatici.

Națiunile intră în istorie când se ridică din viața animală, determinată, în manifestările ei, numai de trebuințele instinctive îndreptate spre dobândirea mijloacelor de traiu și spre satisfacerea instinctului de conservare a speciei. În acest stadiu inteligența, rațiunea, spiritul, servesc instinctelor, vieții organice, trupești, materiale. Depășirea sferei vieții animale înseamnă răsturnarea acestui raport, adică prin intrarea în viața spirituală, trupul e subordonat sufletului, materia e supusă spiritului¹⁾. Intrarea în sfera spiritualității n'ar fi fost posibilă, dacă omul n'ar fi întrevăzut, la început în mod confuz, apoi tot mai lămurit, lumina ce-l chema spre împlinirea destinului său ca ființă rațională în stare să înfăptuiască valori eterne prin năzuința de a se apropia de izvorul luminii, de Creatorul lumii. Scînteia cunoașterii lui Dumnezeu a împins neamurile omenești pe drumul

¹⁾ Pentru elucidarea acestei probleme vezi și interesantul studiu al d-lui C. Naryl, „Destinul omului” (în Revista de Pedagogie, Anul VI 1936. Caetul IV).

istoriei, care nu poate fi decît drumul spre cunoașterea deplină a Lui și a voinței Lui.

Acest drum spre Dumnezeu e greu și anevoios atît pentru individ, cît și pentru popoare și numai prin străduință neobosită se pot învinge greutățile lui. Pas cu pas au înaintat națiunile europene pe acest drum spre spiritualitate. Multe au fost răta-cirile și erorile lor pînă, în sfîrșit, prin creștinism Dumnezeu le-a luminat calea arătîndu-le cum, desăvîrșindu-și fiecare na-țiune ființa proprie și înfăptuind, fiecare în sfera ei, idealul creștin de dreptate și cooperare, ele pot nădăjdui în mîntuirea întregii omeniri.

Dar, după legile eterne ale firii, ridicarea la spiritualitate și trăirea în spirit cer luptă neîncetată împotriva materiei pentru a o stăpîni, neîngăduindu-i să devină ea stăpînă, punîndu-se în calea înălțării spiritului spre izvorul luminii, spre Dum-nezeu. Așa în viața individuală, așa în viața națiunilor. Căci istoria națiunilor, năzuința lor spre spiritualitate și crearea de valori spirituale, se înfăptuește prin înlănțuirea generațiilor ce se succed, prin întărirea și sporirea puterii spiritului, transmi-țîndu-se valorile culturale, dela o generație la alta, în sînul unei comunități naționale pornită pe drumul istoriei.

Ori, în această strădanie a națiunilor spre înălțare și desavîr-șire spirituală, unele au fost așezate în condițiuni neprielnice, neputîndu-se descătușa din lanțurile nevoilor materiale, altele au rătăcit din drumul spre spiritualitate, devenind roabe și unelte oarbe ale materiei și întunerecului. Națiunea jidovească a res-pins lumina creștinismului și a renunțat la istorie, la năzuința spre desăvîrșire spirituală. Ea s'a pus deacurmezișul istoriei națiunilor creștine, deoarece ea însăși și-a pierdut istoria și înțelesul pentru istorie ca proces de spiritualizare.

Așa deci, Jidovii, răspîndiți ca negustori nomazi pe întreg globul pămîntesc și păstrînd, din ură și dușmănie față de creș-tinism, mentalitatea de popor primitiv, n'au înțeles și nu și-au însușit din valorile înfăptuite de națiunile creștine decît pe cele ce reprezintă, în urcarea spre spiritualitate, mijloace tehnice me-nite să asigure viața materială, animală. Dar ei au văzut că aceste mijloace le-ar îngădui să oprească ascensiunea creștinilor spre spiritualitate, le-ar îngădui sa-i robească pe creștini și să devie ei stăpîni ai tuturor neamurilor așa după cum le făga-

dueștereligia lor primitivă și barbară, după care ei se consideră popor ales de Dumnezeu lor să domnească asupra tuturor celorlalte neamuri. Fanatismul și intoleranța lor, izvorită din această religie barbară, i-a despărțit pentru totdeauna de comunitatea națiunilor creștine, cari, în ciuda conflictelor și războaelor pentru asigurarea mijloacelor materiale necesare vieții, au pastrat și năzuiesc a întări conștiința de solidaritate întru spiritualitatea creștină, care nu-i dă materiei și progresului tehnic decît un rol subordonat străduințelor de înfăptuire a idealurilor universal-umane.

Cunoaștem tulburările produse în viața națiunilor creștine de progresul tehnic și primejdiile ce au rezultat din aceste tulburări pentru viața spirituală a Europei și știm cum în aceste zguduirii sociale au intervenit jidanii pentru a provoca revoluția mondială, răzvrătirea muncitorimii împotriva claselor conducătoare.

Prin răspîndirea teoriei că istoria omenirii este determinată de factorii economici și că, prin urmare, morala, religia, dreptul, literatura și artele sunt fenomene dependente de modul producției economice, jidanii au năzuit să înlătore orice posibilitate de împăcare între clasele sociale și să organizeze din muncitorii creștini o armată de mercenari hrăniți și plătiți de finanța jidovească și desprinși de toate legăturile cu frații lor de sînge și lege.

Așa au nădăjduit ei să abată pe'ncetul națiunile creștine din drumul istoriei lor, să le pregătească prăbușirea spre animalitate, spre materie, lăsîndu-le numai posibilitatea de a se pune în slujba mașinilor producătoare de bunuri economice și a mașinilor distrugătoare a tot ce a creat spiritul uman.

Iată cum, după această propagandă socialistă-comunistă pregătitoare a revoluției proletare, jidanii crezură că în noua așezare politică a Europei după războiu sunt date condițiuni prielnice pentru a pune sfîrșit *istoriei* națiunilor europene și a înfăptui imperiul satanei, stingînd lumina ce arată omenirii drumul spre dezrobire din cătușele animalității și spre înălțare către cetatea lui Dumnezeu.

Împotriva acestui plan infernal al unor barbari cari au pus mîna pe mijloace de distrugere grozave, s'au ridicat și se ridică naționaliștii din toate Statele civilizate, se ridică în numele creștinătății, în numele spiritualității și al civilizației.

Năzuința lor este de a împăca clasele sociale, de a consolida și desăvârși organizația Statelor naționale în temeiul principiilor eterne ale religiei și moralei creștine și de a încerca o înlăturare a tuturor conflictelor între națiunile creștine, înlesnindu-le astfel colaborarea lor pentru înfăptuirea idealurilor umanității.

Legionarii luptă pentru realizarea păcii creștine, pentru readucerea comunității românești în făgașul istoriei ei, în cursul căreia mii și mii de eroi și-au dat viața apărând Crucea lui Hristos. Nu pentru a ne desfăta și îmbuiba noi au murit eroii cari au creat Patria Românească, nu pentru a ne ucide sufletul în lupanare, nu pentru a sădi în sufletul copiilor noștri poftă animale și convingerea în atotputernicia banului ca mijloc de dobândire a tuturor bunurilor, ci ei au murit pentru ca prin pilda lor să ne trezească și întărească sufletul întru apărarea spiritualității românești, latine și creștine.

Spre făgașul istoriei ne cheamă Patria; intrați, legionari, în luptă pentru deschiderea drumului spre Dumnezeu, ne îndeamna Căpitanul; ridicați, legionari, ochii spre cer și rugați-vă să ne ocrotească Dumnezeu în focul în care am intrat, pentru ca să ne întorcem în Patrie și să fim alături de voi în ceasul când dușmanul va încerca să deslănțue furtuna, așa ne zic camarazii cari luptă în Spania.

Dumnezeu și Patria, iată cele două făclii cari luminează drumul istoriei națiunilor creștine. Pentru Dumnezeu și Patrie au murit cei ce-au întemeiat, apărât și desăvârșit Statul nostru, pentru Dumnezeu și Patrie suntem gata să ne jertfim cu toții.

IV

Vor zice marii savanți și sociologi obiectivi: asta nu e știință ci propagandă politică, antisemitism! Mai ales antisemitismul nu le place marilor savanți și sociologi obiectivi. Ei privesc lucrurile dela înălțime, fără pasiune. Pentru ei mișcările sociale și politice se desfășoară după legi naturale. Totuș, citind *Introducerea la Sociologia Generală* a d-lui P. Andrei, în care dă răspuns la întrebarea: *Ce este Universitatea și care e menirea ei?* rămînem uimiți și uluiți de felul cum un sociolog tratează problema tineretului nostru. Vom cita aci cîteva locuri.

„Dealtminteri activismul generației noi se prezintă sub forme care deși foarte bine distincte, uneori sunt confundate de o parte a opiniei publice. E vorba de *aspectul negativ* și de cel *pozitiv* în manifestările tineretului. Antisemitismul hitlerist, anti-liberalismul italian, antiburghezismul rusesc îmbracă forme violente, distrugătoare, în lupta pe care o dau tinerii. Sunt forme de reacțiune necruțătoare, fără milă și... ceea ce e mai ciudat, fără niciun pic de generozitate, cum firesc ar fi să ne așteptăm dela tineret. În unele țări însă, generația nouă depune într'adevăr și muncă pozitivă pentru realizarea pe teren a ideologiei sale. Vom cita astfel avîntul Komsomolilor ruși pentru industrializarea statului sovietic și realizarea planurilor quinquinale, precum și munca pe teren a unor organizații tineresti din Germania““ (pag. 18). Despre *Komsomol*, autorul vorbește mai pe larg (pag. 26), citînd și un roman al lui *Ilyya Ehrenburg*, care descrie admirabil tipul Komsomolianului... „Dacă ne oprim cîteva momente și asupra tineretului nostru românesc pe care trebuie să-l călăuzim, constatăm că din punct de vedere al formațiunii sale, el nu se deosebește deloc de acela din alte părți. Mi-e teamă însă că nivelul cultural și pregătirea generală a tinerilor noștri nu este de acelaș grad cu a celora din alte țări. La noi mișcările tinerimii au fost începute de studenți și o bună bucată de vreme s'au mărginit numai la ei. Mai tîrziu însă s'au amestecat cu ei tot felul de elemente, dintre care unele foarte dubioase. La noi nu putem spune că avem deaface cu o mișcare generală și organizată a unei generații, cu toată aparența de organizare. E o mișcare, despre care nu putem afirma că mai este studentească și nici a tineretului. În al doilea rînd, apariția unei conștiinți politice în tineret nu a mers paralel cu pregătirea intelectuală și științifică, ba încă la noi s'a afirmat aspectul negativ al luptei generației noi. *Nu vedem la tineri munca titanică a Komsomolianilor*¹⁾, iar sala de curs și seminarul nu au viață tînără care să soarbă știința, nu se simte un ideal cald de muncă spirituală, de încordare și speranță. În afară de aceasta, din cauza lipsei de paralelism între rolul, pe care-l revendică tineretul și pregătirea culturală, pe care o are, s'a născut pretenția, care nu stă bine tinerilor. Naționalismul ti-

---

¹⁾ Sublinierea noastră.

neresc de acum este foarte intransigent și „cîte odată chiar puțin creștin“, cum observă profesorul *Ion Petrovici*, iar xenofobia a îmbrăcat la noi haina antisemitismului. Dacă ne coborîm ceva mai jos pe scara vîrstei și privim cele mai tinere elemente, constatăm o adevărată dezorganizare morală, groaznică și îngrijorătoare pentru viitor. Crime comise de elevi de liceu, jafuri organizate în bande de adolescenți, iată ceva neobișnuit și foarte trist! Din cele cîteva exemple enumerate am văzut că în alte țări tineretul e capabil de eforturi puternice și creatoare datorită unui ideal în care crede și unei concepții de viață. De un *ideal pozitiv*, stăruesc în special asupra acestui caracter „pozitiv“, este nevoie și la noi... (pag. 28).

Dar de ce n'o spune autorul pe față: idealul tineretului românesc ar trebui să fie „Statul țărănesc“ al d-lui Mihalache, în care tineretul s'ar organiza cam în felul Komsomolianilor, cari, după părerea d-lui Andrei și a lui Illya Ehrenburg, au un ideal și la cari vedem o muncă titanică! Cum: d-l Andrei pune comunismul alături de fascism și hitlerism? El n'a auzit nimic de măcelurile din Rusia, de atrocitățile din Ungaria și Spania? S'a întîmplat ceva asemănător în „revoluția“ fascistă și cea național-socialistă? D-l Andrei nu știe nimic despre rolul jidanilor în revoluțiile *comuniste* din Rusia, Ungaria, Germania, Spania? Tineretul nostru universitar n'are un ideal pozitiv? Nu știe sa muncească, n'are dragoste pentru carte? D-l Andrei n'a auzit nimic de procese comuniste în cari jidanii și Komsomoliani jidani joacă un rol covîrșitor? Oricît de voluminoasă și erudită ar fi *Sociologia* sa *Generală*, *Introducerea* o scoate din rîndurile cărților de știință obiectivă.

Mi s'a spus că mulți profesori dela Universitatea din Iași sunt țărăniști și chiar mai de sînga, dar nu mi-ași fi putut imagina ca un sociolog, fie chiar la Iași, să scrie rînduri ca cele citate mai sus și încă într'o lucrare științifică! Constatăm că la București sociologia, chiar cea a sociologilor țărăniști, e mai obiectivă. D-l Gusti evită, ce-i drept, să atingă problema jidovească și comunistă. Dacă ar trata-o în mod obiectiv s'ar supăra prietenii săi politici, dacă ar trata-o pe placul lor și, poate, și pe placul d-sale, s'ar expune la atacuri, iar d-l Gusti vrea să trăiască bine cu toată lumea; dacă ar fi trăit pe vremea lui Galilei și ar fi fost și el astronom, ar fi vorbit de toate stelele, dar n'ar fi

amintit nici de soare, nici de pământ; iar în convorbiri particulare cu vreun cardinal l-ar fi desaprobat pe Galilei, căruia însă i-ar fi trimis vorbă printr'un prieten că și el e convins că pământul se mișcă.

Nu aprobăm nici această atitudine. Noi cerem în știință obiectivitate desăvârșită fără considerarea intereselor și ambițiilor personale. De pildă, în problema ierarhiei raselor, nici nu ne trece prin gând să afirmăm în mod dogmatic inferioritatea rasei negre sau a celei semite, cum nici superioritatea rasei germane. Ci vom întreba: din ce punct de vedere e o rasă superioară față de alta. Sunt germanii mai viguroși, mai inteligenți, mai rezistenți decît alte națiuni, sau decît toate națiunile? Sunt ei mai virtuși? Dar în ce măsură depinde virtutea de tipul biologic, de rasă? Totașa cu privire la Jidani. Ori din faptul că știința nu poate arăta decît o ierarhie a raselor după criterii bine stabilite, nu rezultă că nu există rase superioare și inferioare! Tot-așfel știința socială poate demonstra că *credința în superioritatea rasei* din care face parte un grup de oameni, constituie pentru acest grup, în anumite condiții istorice, un mare avantaj în lupta pentru existență împotriva altor grupuri cari n'au sau și-au pierdut încrederea în superioritatea rasei proprii. Prin credința în superioritatea lor ca rasă s'au menținut jidanii în mijlocul unor popoare la cari conștiința de rasă nu era încă trezită și nu constituia un factor de coeziune socială. Cînd însă s'au izbit de „rasismul german“ (pe care în mare parte l-au trezit și întărit), ei au fost înfrînți. Dece au reușit să iudaizeze Rusia, dece speră să né bolșevizeze pe noi? Pentrucă *rasismului lor fanatic*, Rușii nu i-au opus solidaritatea lor ca rasă, cum nici clasa noastră conducătoare (exemple cei doi sociologi) respinge rasismul ca principiu de luptă împotriva Jidanilor, ceea ce înseamnă, pentru politica practică, recunoașterea superiorității rasei jidovești și capitularea în fața pretențiilor de dominațiune a Jidanilor întemeiate pe superioritatea rasei lor.

Dar zicem că cercetînd chestiunea în mod obiectiv, am găsi într'adevăr că Jidanii ne-ar fi superiori în multe privințe, de ex.: în comerț, în avocatură, în medicină și chiar în unele ramuri ale științei. Pentru practică ar rezulta de aci necesitatea urgentă de a scăpa de ei, deoarece cu cît ar fi mai superiori cu atîta ar fi mai primejdioși. Dar ei nu sunt mai superiori. E o

legendă răspîdită de cei corupți de banul jidovesc și satisfăcuți în ambițiile lor de organizațiile secrete jidovești (masonerie și comunism). Ei ne sunt superiori în excrocherii și tălhării, în coruperea autorităților și politicianilor, în comerțul de carne vie și alte îndeletniciri de acest fel rezervate „poporului ales”. Deaceea eliminarea lor din comunitatea romîneasca este un imperativ și moral și religios și politic și economic.

Democrații noștri însă, mai ales cînd sunt sociologi și dialecticieni, fac deosebiri subtile între naționalism constructiv și xenofobie, de pildă. Naționalismul constructiv anume îngăduie să stai într'un partid alături de Jidani, fie ei chiar comuniști, îngăduie să primești locuri în consiliile de administrație ale unor întreprinderi jidovești, îngăduie să te căsătorești cu o jidaucă, sau să ai o metresă jidaucă, pe cînd xenofobia nu e constructivă, ci negativă! Pe aceste principii se reazămă „Statul țărănesc” în care toți Jidanii vor fi considerați țărani, iar Romîni vor rămînea xenofobi și antițărăniști.

V

Dar dacă e vorba să ne războim odată cu sociologii din Iași și București, ar fi păcat să uităm de studiul d-lui *Nicolae Petrescu, Tendințele Statului contemporan*, publicat în *Convorbiri Literare*, LXIX—11—12. D-sa constată că, pe cînd în timpurile trecute Statul era „o instituție oarecum suprapusă societății în cele mai multe țări civilizate, astăzi Statul este supus societății”. Se vede lucru că noi am scris în zadar *Política* noastră. Căci și d-l Andrei în *Sociologia sa Generală* construște o opoziție între *Stat și societate*. Ei sunt, se vede, oameni citiți, deoarece în Germania se vorbea de „bürgerliche Gesellschaft” spre deosebire de Stat, care era reprezentat prin *nobilime*. Dedicăția sa către Baronul de Zedlitz, pusă în fruntea „Criticii rațiunii pure”, Kant o încheie cu: „al Excelenței Voastre prea umil și plecat servitor Immanuel Kant” (Ew. Exzellenz untertänig gehorsamster Diener!). Dece? fiindcă profesorii universitari aparținneau pe atunci „der bürgerlichen Gesellschaft”, pe cînd baronul de Zedlitz elitei politice. Astăzi un țaran nu i-ar scrie așa ministrului Mihalache, iar în viitorul Stat țărănesc îi va zice

chiar tovarășe. Pe vremea lui Kant exista o altă structură și ierarhie în „elita socială“, ierarhie determinată pe atunci încă de structura societății feudale. Nici Montesquieu, nici Descartes n'ar fi semnat o dedicație în acest fel, deoarece ei aparțineau elitei politice, care în ierarhia elitelor sociale ocupa primul rang. Dar noi înțelegem ce vrea să spună d-l Petrescu. E vorba anume de lupta pentru supremație, între elita economică și elita politică în Statul modern, cel puțin în acele State unde, prin influența jidanilor marxiști, s'a manifestat tendința de a da elitei economice primatul și conducerea *politică* a societății. Armata trebuia pusă, după părerea marxiștilor, la dispoziția marelui finanțier jidovești. Reacțiunea fascistă și național-socialistă a pus capăt acestor pretenții, restabilind primatul elitei politice și eliminând, prin acest fapt, jidovimea dela conducerea Statului.

În Rusia s'a îmfăptuit, prin *exterminarea elitei politice*, întro-narea la conducere a Jidanilor obsedați de ideea „societății economice“; armata deveni de fapt numai un instrument pentru a asigura prin teroare producția economică, existența „societății“, cum ar zice d-l Petrescu. Nu avem deci în Rusia o socializare a Statului, nici în Italia și Germania o etatizare a societății, ci în Rusia o înlocuire a elitei politice printr'o elită economică, iar în celelalte două țări o revenire la *normal*, o restabilire a ierarhiei normale între elitele societății moderne. Deoarece cită vreme, în *constelația internațională*, primează factorul politic, în mod necesar națiunile vor da elitei politice întâietatea, fără ca să fie nevoie de constrângere și teroare (ca în Rusia), deoarece serviciul militar obligatoriu pentru toți cetățenii deschide oricui drumul spre cariera politică, în temeiul unei pregătiri profesionale și a *meritului personal* (virtuți specifice ocupațiunii politice). În democrația demagogică de azi domnește haos și nesiguranță. Elita socială e nestructurată și fără ierarhie: un dubălar poate deveni ministru prin votul „cetățenilor“. Și cetățean este, în democrație, și Cantacuzino și Kaufmann, adică mai întâi Kaufmann și apoi Cantacuzino, mai ales în viitorul Stat țărănesc.

Se înșeală d-l Petrescu crezând că fascismul și național-socialismul au creat *tipuri extreme*; dimpotrivă aceste sunt tipurile normale ale Statelor *naționale* moderne, precum Rusia ne

înfățișează tipul normal al unui Stat creștin încăput pe mina Jidanilor.

Nu vedem aci nimic metafizic și extraordinar. Ne-au înbătat jidanii în sociologie destul cu metafizică și sofisme. Orice problemă trebuie analizată și lămurită prin observația realității. D-l Petrescu mai crede că tipurile extreme nu pot dura lungă vreme; regimul fascist se va prăbuși după moartea lui Mussolini, cel național-socialist după moartea lui Hitler. Adevărat este că totul se transformă în lume. Dar atunci de ce tocmai „democrația“ să dureze și să nu se transforme în fascism? Și de ce fascismul să nu fie mai durabil decât „democrația“?

Dar după redemocratizarea „Convorbirilor“, trebuia să apară un studiu care să șteargă amintirea celor câteva zile luminoase ale acestei reviste. Moartea durează — asta e cert. Așa că ea este starea cea mai normală și mai democrată. Noi preferim însă să trăim, să luptăm, să înaintăm pe drumul istoriei decât să ne înăbușim în mocipla democrației în care se clocesc jivinele jidovești cari vor să ne „socializeze“ Statul; preferim să etatizăm noi societatea și să stîrpim astfel viperele democrate socializante.

VI

Așadar subț masca obiectivismului științific se ascund diferite programe de reformă socială, diferite concepții și prejudecăți subiective, uneori în vădită legătură cu interesele de rasă, clasă, partid, etc., ale autorilor, cari, inconștient sau cu intenție, ne dau în loc de o descriere și explicare a societății așa cum este, imaginea unei societăți cum ar dori ei să fie, sau cum corespunde mai bine „formulelor de acțiune“ ale partidelor din cari fac parte. Deci, după terminologia lui Pareto, în loc de teorii logico-experimentate, ei ne dau „derivații“.

Ori, noi ne-am străduit totdeauna să arătăm, că știința obiectivă nu poate preconiza idealuri, ci doar că poate arăta puterea idealurilor în determinarea acțiunilor omenești și în închegarea comunităților. Idealul nostru social, al fiecăruia dintre noi, nu poate fi demonstrat ca adevărat sau neadevărat într'un tratat sociologic oricât de voluminos ar fi. Dar se poate demonstra de pildă lesne prin istorie, veche și contemporană, că o comu-

nitare lipsită de ideal, lipsită de conducători *idealiști*, nu e viabilă. O *națiune* nu poate trăi, dacă membrii ei nu sunt *naționaliști*, dacă elita ei e cosmopolită și umanitaristă.

Tot astfel se poate demonstra că un Stat, o organizație politică, trebuie să se întemeieze pe principiul național. N'au existat și nu există State *cosmopolite*, ci doar pe lângă State naționale omogene, imperii întemeiate pe supremația unei națiuni dominante. Un individ care luptă într'un Stat pentru egalitatea cetățenilor fără deosebire de rasă, limbă, religie, etc., aparține sau unei națiuni subordonate din punct de vedere politic, sau făcând parte din națiunea dominantă, contribuie cu știință sau neștiință, la distrugerea puterii națiunii sale. Dacă o face cu știință, din ambiții sau interese personale sau familiare, e un trădător; dacă o face din neștiință, lăsându-se îmbătat de teorii utopice, este un idiot. Ne place să alegem termeni cât se poate de clari, deși uneori s'ar părea că depășim limitele politeței obișnuite în polemici „academice“. Dar timpurile sunt așa de tulburi și oamenii atât de pasionați și atât de prinși în vîltoarea luptelor politice, încît adevărul trebuie spus în toată cruzimea sa.

Revista noastră, am spus-o, nu face teorie pură. Ea s'a pus în serviciul unui ideal, al idealului tuturor Romînilor cari doresc ca *Statul nostru național* să devie puternic și să poată respinge orice încercare a dușmanilor externi și interni de a-i primejdi existența și ființa. Dar de aci nu rezultă că am fi nevoiți să falsificăm teoria, pentru a dovedi că idealul nostru este cel adevărat. Numai jidanii și sofistii din slujba lor pretind că știința socială poate demonstra că evoluția societății merge spre dictatura proletariatului și spre organizarea societății comuniste. Această teorie a fost acceptată de jidani ca program politic deoarece corespunde *idealului lor*: dominațiunea poporului ales asupra tuturor neamurilor. Dacă au fost și între creștini teoreticieni cari au crezut în adevărul teoriei marxiste, cu atât mai rău pentru ei și neamul lor. Determinismul economic, care stă la baza marxismului, este, după cum au arătat *Masaryk* și *Pareto*, o teorie greșită, unilaterală, dacă se înfățișează cu pretenția de adevăr demonstrat. Această teorie poate fi admisă însă în formă ipotetică. Presupunîndu-se, anume, că factorii economici ar varia în mod independent (ar fi o *variabilă independentă*), se poate cerceta cum variază ceilalți factori sociali în legătură cu factorii

economici. Dar totașa se poate alege alta variabilă independentă, de ex.: religia, cercetându-se cum variază factorii economici în dependență de credințele religioase (cercetări facute de *Max Weber*). Din astfel de studii obiective, științifice, nu se poate desprinde nici un ideal, nicio dorință de a reforma societatea într'un fel sau altul. *Dar din ele se pot scoate reguli tehnice pentru acțiunea îndreptată spre un ideal.* Teoriile însă cari amestecă ceea ce este cu ceea ce ar trebui sau am dori să fie, cari afirmă că democrația este *tipul normal* de organizație politică, iar celelalte forme sunt extreme, deci anormale, nu sunt teorii științifice, cum neștiințifice sunt teoriile cari afirmă ca antisemitismul e condamnabil și rasismul o eroare.

Dar dacă această confuzie, voită sau nevoită, între teorie și formulă de acțiune este condamnabilă, tot atât de condamnabilă este nesocotirea teoriei științifice în tehnica socială. Dacă de pildă părinții și educatorii nu-și dau seama că exemplul lor de moralitate, cinste, dreptate — este hotărîtor pentru formarea caracterului tineretului, ei păcătuiesc împotriva regulilor tehnice întemeiate pe știința pedagogiei. Dacă părinții și educatorii sunt bețivi, cartofori, desfrînați, copiii și elevii cu greu vor deveni oameni cinstiți și de ispravă.

Totașa și în politică: pilda de cinste, corectitudine, de jertfa pentru binele obștesc, de dragoste de neam și țară, trebuie să vie de sus, dela conducători.

O mare eroare este să se afirme: țărănimea noastră e potrivnică comunismului, deci nu există pentru noi nici o primejdie comunistă. Facem abstracție de politicienii venali cari s'au înhăit cu comuniștii și cărora le place să susțină acest lucru pentru a scădea greutatea acuzațiilor ce li se aduc că împing țara spre revoluția comunistă. Propagandiștii comuniști știu foarte bine că masele se lasă influențate de idei, de formule cari le făgăduiesc o „fericire“ apropiată. Orice idee pusă în circulație își are efectul ei, influențează asupra evoluției societății. *Paul Bureau*, un adept al școlii lui *Le Play* și *Demolins*, s'a văzut nevoit, în cursul cercetărilor sale monografice să modifice metoda de cercetare, dînd factorilor spirituali un rol mai important. Iată raționamentul prin care a ajuns el la aceasta hotărîre (*Introduction à la méthode sociologique*, Paris 1926, pag. 17-18): „Dacă, îmi ziceam, o zîină atotputernică mi-ar da puterea

sa schimbe acești munți de granit¹⁾ în zăcăminte de cărbune sau de cupru sau în bun pământ arabil, fără îndoială că structura socială a Norvegiei întregi s'ar schimba profund. Dar dacă pe de altă parte, fără a schimba nimic în configurația geografică, un chimist ar descoperi miine mijlocul de a utiliza acest granit în combinații susceptibile de a produce forță sau căldură, care n'ar fi încă mai mult adâncimea prefacerilor sociale izvorite din prefacerea tehnicii economice? În câteva decade, Norvegia s'ar acoperi cu ateliere și uzine și ar deveni una din cele mai manufacturiere regiuni din Europa. În sfârșit, mai adăugăm, dacă fără a modifica nici structura geografică, nici tehnica muncii, o misiune laică compusă din maștri ai raționalismului francez ar veni să inundeze cu conferințe, broșuri, tractate, această populație țărăneasă, atât de adânc cufundată în posomorita dogmă luterană asupra păcatului și mântuirii, dacă ea ar reuși să convingă pe acești țărani atât de evlavioși, atât de credincioși, atât de tari în credința lor în viața viitoare și în destinul etern al omului, că toate aceste credințe ale lor nu sunt decît miraj și iluzie și că, după expresia d-lui Viviani, s'au stins pentru totdeauna pe cer stele ce nu se vor mai aprinde, nu este oare de asemeni sigur că structura socială a Norvegiei fiordurilor ar fi adânc modificată? Viața aspră și eremitică pe care o duc acești țărani în nespusa izolare a „gaard“-ului lor le-ar părea repede insuportabilă, în ziua în care doctrinele lor religioase i-ar fi părăsit și în care sublimul cînt al credinței lor ar fi încetat să însoțească sublimele lor meditații asupra vieții, asupra morții și asupra eternității“.

Asupra țaranilor noștri a venit, nu o comisie de raționaliști, ci o mulțime de două milioane de barbari cari propagă necredința, desfrîul, revoluția, prin ziare, broșuri, romane, prin graiu viu în contact zilnic cu țaranii, muncitorii, servitorimea dela orașe. Am putea crede că răspîndirea acestor idei a rămas și va rămînea fără efect? Dar care sociologie ar putea tăgădui primordia ce prezintă pentru comunitatea romînească această ceată de dușmani ai credinței și ai ordinii sociale întemeiate pe morala creștină?

Numai politiciani distruși sufletește de propaganda comu-

---

¹⁾ E vorba de cercetări asupra vieții țaranilor din Fiordurile Norvegiei.

nistă și înhămați la carul finanței jidovești ar putea tagădui existența acestei primejdii, și numai sociologi sui generis pot da tineretului nostru ca pildă de urmat pe Komsomolii ruși, pe tineretul comunist rus care a pierdut legătura cu trecutul, cu istoria națiunii lor și a pierdut și credința în suflet și Dumnezeu, pentru a se închina înaintea mașinilor și mai ales înaintea celor ce stăpinesc mașinile.

Noi, legionarii, sociologi și nesociologi, spunem răspicat tineretului român: luați-vă pildă dela tineretul legionar; fiți naționaliști fanatici, neînduplecați; striviți în germene încercările de a provoca la noi revoluția comunistă; organizați-vă pentru lupta, pentru războiu; nu așteptați să vă surprindă revoluția nepregătiți; și, în sfârșit, nu-i urmați pe aceia cari vreau să vă adoarma cu pacifism democratic și cu teorii sociologice umanitariste.

Dar nicidecum și niciodată nu le vom spune tinerilor și nici bătrînilor legionari să lovească în Romîni sau să nu respecte autoritățile; vom cere totdeauna studenților să fie respectuoși față de profesori, să n'aibă *pretenția* de a fi ei profesori înainte de împlinirea tuturor condițiunilor cerute de legi și regulamente. Dar ei pot avea *pretenția* să nu li se impună doctrine politice potrivnice intereselor neamului românesc și folositoare dușmanilor Statului național român. În această sferă a alegerii idealului politic, să facă bine d-nii profesori să-i urmeze pe studenți, cari nici ei n'au inventat acest ideal, nu l-au primit dela elemente dubioase, ci dela Kogălniceanu, Alecsandri, Eminescu, Conta, A. C. Cuza și, în primul rînd, dela părinții lor, cari, oricît de umanitariști și țărăniști ar fi unii din ei, încă n'au deocamdată îndrăzneala să otrăvească și săucidă sufletul copiilor lor. Abia la Universitate și dincolo de Universitate politicianismul democrației noastre reușește să deformeze unele caractere slabe. Legionarismul începe însă a pune stavilă și acestor prefaceri de cuziști în liberali, țărăniști, vaidiști, etc.

VII

Pentru noi, *cei dela „Însemnări sociologice“*, știința nu are o *valoare în sine*, ci numai o valoare instrumentală, în funcție de acțiune. Dela omul de știință cerem să fie *obiectiv, corect și modest*. În secolul al XIX-lea, sofistii moderni au abuzat peste

masura de prestigiu al științei pentru a sprijini fel de fel de mișcări și curente sociale. Să ne amintim numai de *Haeckel* și de toți fizicienii materialişti cari s'au amestecat în luptele politice și religioase dînd sprijin curentelor dușmănoase bisericii, iar mulți sociologi, în toate țările, nu s'au sfiit să susție că sociologia, prin cercetările și descoperirile ei, a demonstrat adevărul „doctrinei socialiste“, deci necesitatea de a sprijini mișcările de stînga împotriva „reacțiunii“.

Ori, nicio știință nu ne poate convinge să ne folosim de rezultatele ei într'un mod determinat. Știința descoperă de ex.: fel de fel de materii explozibile, fel de fel de materii colorante, fel de fel de otrăvuri — dar nu ne spune că trebuie să le întrebuițăm într'un mod sau altul. Așa și cu sociologia. De aici urmează că un sociolog fiind țărănist sau liberal sau naționalist sau comunist, nu poate pretinde că programul partidului său poate fi demonstrat de sociologie ca *adevărat*, deci că ar trebui acceptat de toată lumea *inteligentă*. Cînd se spune: intrați în partidul țărănist, căci din acest partid face parte marele savant și sociolog X, vom întreba: dar ce are de împărțit sociologia cu țărănismul sau cu liberalismul, etc.? Deoarece totuși de bine s'ar putea spune: treceți toți la mozaism, din care face parte marele fizician Einstein, marele filosof Meyerson, și atîția iluștri sociologi. Da, ce legătură are fizica, filosofia și sociologia cu mozaismul? Exact aceeași legătură ca și cu țărănismul. *Dar sociologia poate demonstra că Românul care vrea ca Statul său național să existe și să se consolideze, nu poate fi nici țărănist, nici liberal, nici comunist — ci numai legionar*. Iar cînd scopul e bine determinat, știința îți pune la dispoziție mijloacele, tehnica pentru asigurarea rezultatului dorit.

Nu e îngăduit deci savantului cinstit și obiectiv să strecoare în sociologie — more iudaico — sugestii privind scopul acțiunii, deci o anumită reformă socială, cum o face de pildă *Durkheim* și adepții săi cu privire la *morala laică*, încercînd să arate că știința socială dovedește independența moralei de religie.

Regimul național-socialist din Germania a reacționat în mod radical împotriva sociologiei care, reprezentată înainte în mare parte de jidani și marxiști, alunecase într'adevăr pe panta propagandei politice. Astăzi, în Germania, sociologia a primit chiar alt nume și a fost pusă sub control sever. Și la noi, unii tineri

naționaliști și-au manifestat nedumeriri și neîncredere față de sociologie în general, iar alții și-au exprimat bucuria când a apărut o revistă cu numele „Sociologie românească“. Dar nu putem împărtăși nici încrederea unora, nici bucuria altora. Sociologia ca știință obiectivă este ca și economia politică și ca și morala indiferentă din punct de vedere național *pină la punctul unde e vorba de comunitatea de muncă a savanților prinsă în mod necesar în comunitatea națională*. Așa se vorbește cu drept cuvânt de o școală matematică franceză și de o sociologie franceză, engleză, etc. Și așa ar trebui să existe și o școala sociologică românească. Dar chiar pentru ca să existe o astfel de școală, sociologia românească trebuie scoasă de sub orice influență a partidelor politice și tendințelor de reformă socială. Dacă ar fi așa, nu s'ar fi întâmplat de pildă ca în Sociologia generală a d-lui Andrei numele lui V. Conta și cel al lui A. C. Cuza, nici să nu fie amintite, deși fără îndoială ei au dat contribuții importante pentru lămurirea unor probleme sociologice.

Problema, dacă un profesor de sociologie trebuie sau nu trebuie să facă politică și ce fel de politică, n'are legătură nemijlocită cu știința sa. Ea face parte din problema generală, dacă un profesor universitar trebuie sau nu trebuie să facă politică, fie el fizician, sociolog, istoric sau jurist. Despre această problemă am mai scris și vom mai scrie.

Aci notăm numai că un profesor Român trebuie să aibă un ideal social și politic bine lămurit și care trebuie să corespundă năzuințelor comunității naționale din care face parte. Dacă idealul său e în contradicție cu idealul național, el nu este român și deci nu poate fi *profesor*, adică *educator* al tineretului românesc. El poate fi mare savant, european, internațional, mondial, — dar nu poate fi considerat ca profesor român, ci doar ca politician român, cum sunt atîția politicieni cari n'au niciun ideal sau un ideal adaptat intereselor lor personale. În concluzie: un *profesor universitar român*, dacă face politică, nu poate fi decît legionar, năzuind a-și dobîndi în Legiune locul ce i se cuvine după *activitatea sa politică* practică.

VIII

Am arătat deci pe larg cari sunt obiecțiunile ce au fost aruncate în drumul mișcării legionare pentru a zădărnici acțiunea ei menită să readucă politica românească în făgașul istoriei. Dar trebuie să mai răspundem celor ce, în lipsa altor argumente, aduc legionarilor învinuirea că „lovesc în Români“ în loc să lovească în dușmanii neamului nostru. Se arată, mai ales, că mișcările studențești din trecut erau ce-i drept mișcări „antisemite“, dar explicabile într’o țară cu atîția Jidani, nu erau însă mișcări *politice*. „Cuzismul“ deci nu reprezenta o primejdie pentru ordinea publică, nu era un curent „extremist“, nu amenința democrația și regimul partidelor politice, nu primejduia *libertățile constituționale*, atît de dragi politicianilor demagogi și Jidanilor. Mayer Ebner, teoreticianul imperialismul iudaic dela noi, scrie (într’un articol din „Ostjüdische Zeitung“, intitulat „Problema studențească a Românilor“¹⁾): „Noi Jidanii ne văităm amar că nu avem o clasă țărănească, dar în schimb un proletariat intelectual, și din soarta noastră, din mizeria noastră ar trebui guvernării să tragă învățături. Nu e bine să-l înstrăinezi pe țaran de brazdă. Ca orășean școlit supranumerar el își pierde sprijinul și devine o primejdie pentru Stat, care va trebui să se apere de național-socialismul românesc apărut în forma „Gărzii de fier“.

Adevărata primejdie pentru ordinea sau — desordinea existentă nu este anume cuzismul cu fruntea tîmpă (engstirnig), ci „Garda de fier“ care și-a pus ținte mai cuprinzătoare și pentru care problema jidovească nu este decît un punct și un *mijloc*“.

Acestea rînduri le-a scris conducătorul spiritual al tineretului jidovesc în *Iunie 1933*. Să le descifrăm. Jidovii au un proletariat intelectual foarte numeros. Și e natural să-l aibă, deoarece n’au o clasă țărănească. Acest proletariat trebuie plasat. În *desordinea* actuală acest lucru nu e posibil, dat fiind că ea îngăduie afluența fiilor de țărani la școli și formarea unui proletariat intelectual românesc, care reprezintă o primejdie pentru ordinea ce o vor Jidanii și în care toate posturile menite intelectualilor vor trebui ocupate prin șomerii jidani. Așa dar *Statul*

¹⁾ Acest articol ar trebui publicat în traducere; Mayer Ebner crede anume că tineretul românesc ar trebui lăsat la brazdă, pentruca să poată fi plasat proletariatul intelectual jidovesc!

trebuie să ia măsuri de cu bună vreme împotriva „Garzii de fier“ pentru a împiedica înfăptuirea unei ordine în care șomerii intelectuali români să le ia locurile Jidanilor! Adică: șomerii intelectuali jidani (toți comuniști și activînd pentru viitoarea ordine comunistă!) nu sunt o primejdie pentru „Stat“, ci numai cei români sprijiniți de „Garda de fier“. Dar al cui e „Statul“ despre care vorbește Mayer Ebner? Se vede că al Jidanilor — deoarece în Decembrie 1933 „Garda de fier“ a fost desființată, și „Statul“ a luat toate măsurile ca afluența țăranilor la școli să scadă cît se poate de mult. În schimb licee particulare jidovești funcționează într'un număr extraordinar — cu autorizația Statului (lor?) pentru a spori numărul șomerilor intelectuali jidani cari luptă pentru viitoarea ordine definitivă în „Stat“.

Dar de ce „cuzismul“ nu-i mai neliniștește pe Jidani, de ce oare, în 1933, ei dădură poruncă guvernanților noștri să desființeze „Garda de Fier“, nedînd atenție cuzismului, împotriva căruia înainte vreme țipau în gura mare? Deoarece în 1933 mișcarea revoluționară jidovească ieșise ea însăși din „faza cuzistă“. Ea ajunsese la o consolidare a organizației care nu mai trebuia să se teamă de „cuzism“. Aci nu e vorba se'nțelege de doctrina d-lui A. C. Cuza, ci de puterea reală pe care o reprezenta organizația sa și de metodele acestei mișcări aplicate în „combaterea primejdiei jidovești“.

Îndată după Unire, Jidanii nădăjduiau la noi să înainteze treptat la dictatura proletară, trecînd mai întîiu prin socialismul-democrat. Grigorovici—Pistiner—Moscovici—Flueraș, etc., intrară în acțiune, începură să organizeze muncitorimea, aranjară greve demonstrative, serbări de 1 Mai, după toate regulile socialiste. Jidanii, dela noi și de pretutindeni, sprijineau aceste mișcări, împingînd tot mai spre „stînga“. Guvernele noastre au procedat, la rîndul lor, după regulile democratice: i-au domolit pe șefii socialiști înlesnindu-le un traiu burghez, chiar foarte burghez, iar contra demagogilor mai mici au aplicat alte mijloace de convingere. Neplăcută le era obrăznicia și intransigența jidovească nutrită și de organizațiile lor din străinătate și susținută mai ales de nădejdea în sprijinul viitor al Rusiei sovietice. Pentru potolirea obrăzniciei jidovești, guvernele organizau cîte o demonstrație „cuzistă“ (cea dela Oradea a ramas de pomină). Dar chiar în cursul desfășurării acestor ciocniri s'a aratat pînă

la evidență *superioritatea* mereu crescîndă a organizației jidovești față de metodele „cuziste“, cari erau bune poate în faza grevelor și demonstrațiilor socialiste, dar cu desăvîrșire nepuțincioase în faza nouă în care intrase politica jidovească — anume cea comunisto-masonică. Prin masonerie ei puseseră mîna pe conducătorii Statului, iar prin comunism ei începură să pregătească lovitura hotărîtoare; socialismul fu scos din circulație și vegetează doar pe tăcute în jurul ministerului muncii (dacă n'a evoluat chiar și aci mai spre stînga). În acelaș timp încetă și acțiunea cuzismului. Ceeace mai rămase din organizația politică cuzistă se contopi cu democrația noastră „națională“, care ocupă astăzi pozițiunea de „centru“ între extrema stîngă și extrema dreaptă, anunțînd lumea că luptă împotriva tuturor extremismelor — dar respectă instituția (se vede că arhidemocratică a francmasoneriei în care s'au refugiat și activează toți jidanii comuniști pentru a îndrepta acțiunea „Statului“ mai ales împotriva extremismului de dreapta), sperînd că evenimentele politice *externe* vor rezolvi în timp apropiat problema stîngei jidovești. Partidul țărănist așteaptă doar clipa prielnică...

Din această constelație a forțelor antagoniste, determinată în primul rînd de ofensiva comunismului jidovesc (unit cu francmasoneria) a rezultat situațiunea grea a naționaliștilor romîni grupați în Legiune și partidul „Totul pentru Țară“. *Lupta lor e îndreptată împotriva comunismului și numai a comunismului*. Ei nu sunt revoluționari; ei sunt conservatori, tradiționaliști; ei sînt împotriva deslănțuirii războiului civil, împotriva luptei între clase sociale; ei sînt creștini, regaliști convinși.

Ori vrînd să lovească în comuniști (cari dealtminteri au trecut la ofensivă prin asasinate), legionarii se izbesc de romîni, de „democrații“ romîni trimiși de jidani în lupta împotriva legionarilor. Dela jandarmul din sat pînă la Sadoveanul din București, legionarii întîlnesc totdeauna pe Romînul care scutește cu trupul său pe jidanul comunist. Așa de strîns sînt îmbrățișați și așa de mare grijă are romînul să-și scutească patronul încît legionarul care vrea să-l atingă pe Jidanul comunist lovește fără să vrea în fratele său de sînge.

În cazul „Adevărului“ și „Dimineții“, lumea credea că în sfîrșit jidanul comunist a rămas descoperit și poate fi atacat corp la corp. Într'adevăr procesul Pauker îi scosese pe Jidani din fire și în panica și nebunia lașului ei atacă direct lovînd

în dreapta și stînga. Dar primind cîteva lovituri zdravene fugira și — scoaseră din hrubele întunecoase ale masoneriei pe Sadoveanu, aruncîndu-l în fața naționaliștilor. Și iată-ne acuma în luptă cu „marele scriitor român“, pecînd jidanul s'a retras pentru a unelti mai departe împotriva noastră!

Democrația noastră a privit cu nepăsare la această lupta și a fost, fără îndoială, mulțumită că lucrurile s'au liniștit și că, în definitiv, legionarii n'au ieșit biruitori. „Cazul Sadoveanu“ se mai discută. La Cernăuți, de pildă, membrii emeritați ai societății studentești „Junimea“, deliberează, dacă ar fi bine ca Sadoveanu să fe exclus diin rîndurile membrilor onorifici ai societății — așa cum ar dori-o membrii activi, studenții. Căci, zic unii dintre acești membri emeritați, Sadoveanu e totuș un „mare scriitor“. Și e gras la trup, adăogăm noi; un motiv mai mult ca problema să fie discutată cu chibzuială...

IX

Democrația, masoneria, comunismul și-au dat mîna pentru a arunca neamul românesc din făgașul istoriei sale. Marii noștri cărturari cari în tinerețea și anii lor de bărbăție au scris și luptat pentru înfăptuirea idealului național, au răscolit sufletul tineretului, l-au înflăcărât și pregătit pentru jertfa supremă în slujba patriei, — au îmbătrînit și nu mai înțeleg zbuciumul nouilor generații cari simt că lupta hotărîtoare pentru *păstrarea* patriei lărgite se apropie.

Teoreticiani democrați și umanitariști, ambițioși, rîvnind să li se trîmbețe lauda în ziarele scrise de propagandiștii comuniști, rîvnind ca prin francmasonerie să ajunga mari demnitari, otrăvesc sufletul tineretului cu doctrine tendențioase. Timizi și nesiguri de întorsătura ce vor lua evenimentele în viitorul apropiat, mulți dintre intelectualii romîni dela sate și din orașe nu îndrăznesc să-și manifesteze convingerile politice; oscilează între toate partidele și curente, așa cum s'a întîmplat pretutindeni unde clasa conducătoare, elita intelectuală a unei națiuni a fost roasă și zdruncinată de germenii disoluției.

Dar: înaintează mereu *legionarii!* Nici păianjeniișul teoriilor, nici sîșitul viperelor masonice, nici țipetele demagogilor, și nici urletul democraților masivi, nu vor putea opri înaintarea lor — pe făgașul adînc săpat al istoriei Neamului Românesc.

ROLUL SOCIAL AL ÎNVĂȚĂTORILOR

Cea mai mare eroare a democrațiilor moderne este credința că s'ar putea organiza o societate pe principiile enunțate cu atîta zgomot de revoluția franceză: libertate, egalitate, fraternitate. Adevărat este, că în sufletul fiecărui om e vie dorința de a fi liber, de a fi egal și frate cu toți. Dar analizînd mai deaproape și cu sinceritate această dorință va trebui să mărturisim că fiecare om vrea să fie liber, adică să comande și nu să asculte, să fie egal, dar cu cei puternici, și să fie frate, dar cu cei bogați. Niciodată n'au existat și nici nu vor exista vreodată societăți organizate în cari toți să fie liberi, egali și frați. Termenul de societate sau asociație implică pe cel de organizație. Iar organizație înseamnă ierarhie, disciplină, deci inegalitate. Sociologia, dacă vrea să fie știință, trebuie să observe realitatea și să evite a lua dorințe drept fapte. Observația, întregită prin istorie, ne arată că, în societatea umană, în orice *formă socială*, o minoritate guvernează și o majoritate e guvernată. Acea minoritate poate fi numită în general *elită* sau clasă conducătoare. Mai putem adăoga, ceea ce se poate verifica iarăși prin observație și istorie, că orice formă socială umană are o constituție monarhică, fie că e vorba de familie, gîntă, trib sau Stat. Puterea „monarhului“ poate fi mai mult sau mai puțin absolută, dar existența „șefului“ e indispensabilă pentru orice societate. Astfel în familie bărbatul e monarhul natural, deși puterea sa nu e totdeauna și pretutindeni neîngrădită. Chiar fără intervenția Statului și a legilor, adeseori femeia îi reduce pretențiile de stăpînire absolută. Astăzi femeile cer libertate și egalitate și în familie și în Stat în temeiul principiilor democrației integrale. De aci pînă la istituirea dictaturii lor e numai un pas... Dar primejdia nu e prea mare, cîtă vreme funcțiunile biologice impun o ierarhie a sexelor, o diviziune a muncii din care „șefia“ bărbatului în familie rezultă ca

un fapt natural. Numai cînd femeile renunță la maternitate, deci cînd din „căsătorie“ nu se naște familia, ci numai o tovărășie fără înțeles social, principiul libertății și egalității își poate găsi aplicația.

Pornind dela familie, societatea se poate lărgi și complica prin necesitatea de adaptare la mediul împrejurător. Cautarea hranei, construirea de adăposturi, lupta cu animale sălbatice, în sfîrșit apărarea teritoriului, ocupat împotriva unor grupuri sociale străine impun o organizare menită să asigure cooperarea membrilor societății. Orice activitate colectivă însă îndreptată spre acelaș scop cere conducere. Conducătorii se selecționează în temeiul prestigiului ce și-l dobîndesc în ochii „mulțimii“. Ei trebuie să aibă anumite *virtuți*, manifestate prin modul lor de a acționa. Nu e vorba numai de puterea fizică, necesară și ea în anumite împrejurări și fără îndoială avînd și ea caracterul unei virtuți care dă prestigiu. Dar înțelepciunea, dreptatea, bunătatea, bogăția etc. sunt virtuți cari dau individului o superioritate față de alții cari posedă aceste virtuți într'un grad mai inferior. La aceste se adaugă apoi și *legitimări iraționale* cari ridică pe unii indivizi la rangul de conducători. Astfel credința că unii indivizi sunt înzestrați cu daruri supranaturale, că descind din zei, sau că divinitatea le-a încredințat conducerea etc., întărește autoritatea lor și le asigură ascultarea „supușilor“.

Dar acest prestigiu al oamenilor de elită, de orice fel ar fi virtutea lor superioară, se întemeiază pe o condiție fundamentală: pe educația copiilor prin care ei învață a respecta autoritatea oamenilor superiori. Copilul vede în educatorii săi *superioritatea* întruchipată. Părinții, mai întîiu, reprezintă pentru el toate virtuțile pe cari năzuește și dorește a le dobîndi: puterea fizică, înțelepciunea, bunătatea, dreptatea. Copilul crede în puterea supranaturală a părinților și învață apoi a respecta în părinți pe conducătorii săi instituți de divinitate. Acest sentiment de respect pentru autoritatea părintească, dacă e susținut și adîncit printr'o educație conștientă, adică prin manifestarea concretă a virtuților părintești față de copil, devine atît de puternic încît înlesnește acelaș raport față de toți aceia cari țin, dintr'un anumit punct de vedere, locul părinților. Toți bătrînii sunt respectați. Autoritatea „senatului“ în Cetatea antică se întemeiază pe acest sentiment întărit prin educația familială. Senatorii sunt „patres“,

ei sunt părinții tuturor cetățenilor. În acelaș fel preoții sunt considerați ca „părinți“ și toți aceia cari dețin o „putere“ în societate în temeiul unei *legitimări* oarecare izvorită din virtuțile ce le posedă.

Condițiunile concrete, istorice, în cari s'au născut și dezvoltat unele societăți, (au împins la diferențierea elitelor după diferitele funcțiuni sociale. În societățile antice, la Greci și Romani, elita avea un caracter aproape pur politic-militar. Educația se făcea în familie, iar Statul complecta numai educația familială pregătind pe tineri pentru războiu. Mai târziu se ivesc la Greci „sofiștii“ și „filosofii“ cari întemeiază școli pentru desăvârșirea educației intelectuale a tineretului. Acești filosofi reprezintă o „elită morală“, care n'are însă o influență prea mare asupra conducerii societății. Tot astfel lipsește în antichitate, la Greci și Romani, o elită religioasă, o preoțime organizată și cu pretenție de a lua parte efectivă la conducerea societății. Educația religioasă ca și cea morală se făcea în familie, iar în Stat prin mijlocirea organizației politice militare.

Abia creștinismul organizează instituția bisericii și starea socială a preoților. Aceștia, dobîndindu-și un mare prestigiu asupra mulțimii, devin conducătorii spirituali ai societății și începură să organizeze educația într'un mod necunoscut la Greci și Romani. Rolul pe care l-au avut preoții ca educatori, ca elită religioasă și morală, e prea cunoscut pentru a fi nevoie de o expunere mai largă. Ceea ce trebuie să notăm este faptul că legitimarea lor în ochii mulțimii este de două feluri: ei sunt considerați ca reprezentanți ai puterii divine, iar pe de altă parte sunt și deținători ai tuturor cunoștințelor omenești. Ei au locul înțelepților, al filosofilor. Ei întemeiază școli, institute de educație și cultură. Ei sunt *învățători*, singurii învățători în înțelesul de conducători spirituali, fie că e vorba de știința divină (teologie) sau de știința umană (filosofie).

Prestigiul preoților, mai ales în țările apusene, e nemăsurat. Ei domină viața socială și conduc destinele popoarelor. Dar și în Răsărit preoții au o influență extraordinară. Conducătorii politici trebuie să ceară și să obție legitimarea conducerii din partea Bisericii pentru a se bucura de întreaga autoritate în fața mulțimii.

Încetul cu încetul însă în sînul clasei „intelectualilor“ repre-

zentată întâi numai prin preoți, se înfăptuește o nouă diferențiere. Se înmulțesc „învățații“ laici, medici, juriști, literați, filosofi. Știința progresind întră în conflict cu teologia și lupta ideilor își are repercusiuni asupra societății. Intre teologi (preoți) și intelectualii laici începe lupta pentru conducerea spirituală a societății. Elita politică se emancipează și ea tot mai mult de sub influența bisericii, protestantismul grăbind acest proces în lumea apuseană. În sfârșit prăbușirea feudalismului și organizarea Statului democrat (burghez) și laic pune și problema educației prin școli supusă numai controlului Statului și sustrasă controlului Bisericii. Funcția preoțească e limitată la conducerea religioasă a credincioșilor, iar educația tineretului e încredințată unei noi elite, reprezentată prin *învățători*.

Pe ce se întemeiază prestigiul acestei elite? Care este legitimitatea ei în fața mulțimii?

Iată întrebări cari se cer lămurite pentru definirea precisă a rolului social al „*învățătorilor*“.

II

Despărțirea școlii de biserică nu s'a înfăptuit fără lupta, mai ales în apusul catolic și, în primul rând în Franța. Aci „laicizarea“ învățământului deveni o formulă demagogică a partidelor de stînga ostile bisericii catolice. „Democrația“ franceză temîndu-se de influența politică a preoților, a năzuit să dea tineretului o educație curat laică, o educație morală fără religie. S'a ajuns pînă a opri învățătorilor de a aminti în școală numele lui Dumnezeu. Propaganda socialistă și comunistă desăvîrși ateizarea școlii primare mai ales. Urmările pentru societatea franceză sunt dezastruoase: această țară e amenințată de bolșevizare, de desarmare morală și materială.

La Romîni n'a existat și nu există o luptă între biserică și școală. Intemeierea școlii laice nu s'a făcut împotriva ci cu ajutorul bisericii. Au fost și mai sunt poate unii intelectuali, profesori și învățători, atinși de boala Apusului. Dar influența lor nu s'a prea simțit. Școala laică s'a constituit cu *administrația* ei autonomă, dar a rămas spiritualicește legată de biserică. Edu-

cația morală se sprijină pe credința religioasă, pe învățătura creștină.

Naționalismul și creștinismul au rămas la noi noțiuni nedespărțite, cari constituiesc principiile de temelie și ale Statului, care este național și creștin-ortodox.

De aci urmează că noțiunea de „învățător“ are la noi alt înțeles decît în țările unde școala laică a fost organizată ca instrument de luptă a politicianilor ateî împotriva bisericii.

Preoții și învățătorii formează la noi o singură elită: elita religioasă-morală. Isus Hristos a fost *învățător*, era numit învățător de „învățăceii“ săi. Numai complicarea structurii societăților moderne a împins la diferențierea acestei elite religioase-morale. Astfel a fost nevoie de o diviziune a muncii în tagma învățătorilor, de o specializare impusă de progresul științelor și de nevoile unei organizații politice tot mai complicate.

Ori, prestigiul învățătorilor, de orice grad de specialitate, derivă totuș din legitimarea religioasă-morală a acestor „părinți sufletești“. Virtutea lor e „înțelepciunea“, ca și a preoților, iar „bunătatea“ nu le poate lipsi ca unora cari țin locul părinților adevărați. Deosebirea între ei și preoți este, că înțelepciunea învățătorilor nu e considerată numai ca dar dumnezeesc, ci ea este și înțelepciune practică, dobîndită prin studiul științelor. Cu cît școalele sunt mai înalte și învățătorii mai specializați, cu atîta prestigiul lor se întemeiază tot mai mult pe această înțelepciune practică. „Savanții“ sunt onorați și respectați în primul rînd pentru știința lor. Dar ar merita ei numele de „învățători“, dacă pe lîngă știință n'ar avea și virtuțile originare ale învățătorului: religiozitatea și bunătatea? Un savant ateu, egoist, materialist, desfrînat și imoral — poate fi numit *învățător*? Ii dă știința prestigiul de conducător, de educator? Nicidecum. Acest savant ar fi pentru societate mai primejdios decît un criminal incult, căci el corupe, prin pilda sa, tineretul și zdruncină în marea mulțime încrederea în luminile științei și culturii intelectuale.

Și se știe, dar prea puțin se ia în seamă, că disoluția unei societăți, destrămarea oricărei forme sociale, merge de sus în jos, nu de jos în sus. Cînd părinții sunt destrăbalați și imorali și copiii vor fi așa, cînd primarul e hoț, hoțiile se vor înmulți în sat, cînd miniștrii nu sunt cinstiți, nici prefectii nu vor fi

la înălțime, cînd deputații vor fi corupți, nici alegătorii nu vor fi mai buni, cînd judecătorii vor lua mită, fraudele și excrocheriile se vor întinde în toată țara.

Dar mai ales, cînd elita religioasă-morală, cînd preoții și învățătorii își vor pierde prestigiul, prin viață desfrînată, prin politicianism corupt și sectar, prin egoism feroce și neglijarea funcțiunii lor, decadența și disoluția societății e inevitabilă.

Dacă ne dăm seama de acest fapt, vom înțelege cît de necesară este o reflexiune neîncetată și atentă asupra faptelor noastre. Un învățător, de orice categorie și grad ar fi aparține elitei morale a societății, deci unei aristocrații al cărei prestigiu se întemeiază pe virtuțile morale. Rolul social al acestei elite se definește în acest fel în mod desăvîrșit. Așa cum ofițerul trebuie să fie viteaz, judecătorul drept, comerciantul prevăzător, — așa învățătorul trebuie să fie moral, să aibă toată virtutea morală. Numai în temeiul virtuții sale specifice el își dobîndește și-și păstrează prestigiul de conducător moral, de învățător adevărat, numai în temeiul acestei virtuți el aparține de fapt elitei morale a națiunii. Și numai o națiune care are o astfel de elită, poate progresa, poate deveni și rămînea puternică.

Se va zice: dar Romanii n'au avut școli și învățători și au cucerit lumea. Ț e adevărat. Dar la ei părinții aveau, la început, timpul și posibilitatea să fie și învățători — și au fost învățători admirabili.

Iar cînd părinții, prin răspîndirea luxului și desfrîului, nu s'au mai ocupat de educația copiilor, a început declinul. Decăderea și destrămarea societății romane se explică în mare parte prin lipsa școlii, prin lipsa unei învățătorimi organizate, a unei elite morale. Chiar istoria imperiului roman ne dovedește deci importanța acestei elite.

În teorie recunoaștem cu toții marele rol ce-l are învățătorul în societate. În practică însă lucrurile iau altă înfățișare.

Se crede anume că învățătorul își împlinește obligațiunile sale în școală, predînd copiilor cunoștințe și predînd morală. Așa și la Universitate: un profesor îi învață pe studenți fizică, altul istorie, altul iarăși etică. Iar în afară de școală învățătorul e simplu particular, cetățean al democrației și poate face ce vrea, ferindu-se doar de a face lucruri cari l-ar pune în conflict cu legile și regulamentele de tot felul. S'ar crede că un profesor

de fizica e profesor de fizică fie în Franța, America sau China. Fizica e doar pretutindeni aceeași. Dar în felul acesta am avea de ajuns un singur profesor de fizică pentru toate Universitățile din lume, iar studenții ar asculta cursurile de fizică la radio, totașa cele de morală etc. Doar pentru examene ar fi nevoie de un personal ajutător. Dar oare n'avem cărți cari reduc foarte mult rolul profesorului în ce privește transmiterea cunoștințelor? Să fim sinceri: nu sunt oare o mulțime de învățători și profesori cari nu fac decît să examineze pe elevi, dacă au învățat și asimilat ceea ce au învățat în manuale și cărți? Acești învățători și profesori sunt simple anexe ale manualelor șl, uneori, anexe foarte slabe. Mai ales cînd au și alte multiple ocupații: politica, pokerul, grija gospodăriei etc.

Un sat care are astfel de învățători și un oraș cu așa fel de profesori nu se pot lăuda că au o *elită morală, conducători* spirituali ai generațiilor ce vin și pildă de urmat pentru mulțimea neștiutoare.

III

Statul național român are nevoie de o elită morală, al cărei prestigiu să se întemeieze pe virtuți sădite în sufletul fiecărui învățător. Cunoștințele de specialitate pe cari învățătorul trebuie să le aibă sunt o condiție indispensabilă, dar inferioară. Adică: nimene nu poate fi învățător fără cunoștințe temeinice, dar cunoștințele temeinice singure nu-i dau unui om calitatea de *învățător*, de membru al elitei morale, așa cum faptul biologic al procreării nu-i dă unui individ calitatea de „*părinte*“ în înțeles social și moral. Ci părintele trebuie să aibă virtuți cari depășesc cu mult condiția indispensabilă dar inferioară a „*virtuții*“ biologice de procreare.

Examenele, diplomele, rezultatele dobîndite în clasă privind cunoștințele elevilor, sunt chestiuni de formă, cari își găsesc rezolvirea în același fel în toate țările.

Problema centrală și fundamentală rămîne: care este influența morală a învățătorului asupra elevilor? Și nu numai asupra elevilor, ci și asupra societății în care-și desfășoară activitatea, în care trăește ca *învățător*.

Subtila deosebire ce se face între viața publică și viața parti-

culară servește unei societăți decadente pentru a-și ascunde viciile și putregaiul. Un om nu poate fi moral în viața publică și imoral în viața particulară, el nu poate fi învățător în școală și cartofor, bețiv și desfrînat în viața particulară. Dacă autoritatea școlară îngăduie acest lucru, înseamnă că organizația oficială a școlii e în plină decadentă. Un ofițer ar putea fi viteaz în războiu și laș în timp de pace, un preot ar putea fi credincios în biserică și ateu în viața particulară? E evident că nu e posibil. Dar atunci nici învățătorul nu poate fi învățător, adică înțelept și bun, în școală, iar în viața particulară nebun și rău.

El trebuie să fie totdeauna și în orice împrejurare *învațator*, pildă de virtute părintească.

Nu susțin că învățătorii români, de toate gradele, sunt răi și imorali. Dar nu vom putea tăgădui că mulți n'au virtutea ce le-ar da dreptul să se numească învățători. Ei sunt buni cetățeni, unii sunt buni oameni de afaceri, alții excelenți demagogi sau destoinici agricultori — dar nu sunt învățători decît în puterea diplomei.

Ori, fiecare dintre noi, învățătorii, poate deveni un învațator adevărat, dacă își dobîndește virtuțile necesare. Și există o singură cale spre virtute: analiza sinceră a conștiinței proprii și autocontrolul sever al faptelor. Invățătorul trebuie să se vada pe sine așa cum ar trebui să fie, deci să-și construiască imaginea ideală a personalității sale, după care apoi să se călăuzească în toate acțiunile sale.

Dar din ce elemente să-și construiască această imagine, în care oglindă își poate vedea chipul său ideal?

Există o oglindă, curată ca cristalul, care redă chipul nostru ideal de învățător: este sufletul elevilor noștri. Noi trebuie să devenim și să fim așa cum ne cred și ne doresc ei să fim: înțelepți peste măsură, buni, drepți, fără patimi și păcate. Și dacă într'adevăr ne străduim să corespundem acestei imagini, să fim așa cum ne doresc ei, atunci sufletele lor se înalță spre noi, vom simți cum ei înșiși năzuiesc a deveni ca noi.

Dacă înșelăm credința și așteptările lor, dacă ei vor observa contradicții între vorba noastră și faptele noastre, rolul nostru de educatori s'a sfîrșit. Noi nu mai suntem conducători, nu mai facem parte din elita morală a națiunii. Căci acești copii cresc, devin maturi și văd acuma lămurit că noi nu suntem decît niste

bieți funcționari cari, pentru pâinea de toate zilele, ne-am muncit să le dăm câteva fărîme de cunoștințe.

Dacă prestigiul elitei morale a unei națiuni e scăzut și știrbit prin vicii și greșită selecțiune a membrilor ei, se ridică serii de generații lipsite de sprijin moral, lipsite de ideal.

O mare răspundere pentru viitorul neamului românesc apasă asupra umerilor învățătorilor, asupra părinților sufletești ai tineretului. După chipul și asemănarea noastră cresc acești tineri.

Să reflectăm asupra acestei probleme și, primind toate jertfele, să ne străduim a ne apropia de chipul ideal al *învățătorului*.

FEMINIZARE ȘI EFEMINARE

I

Orice tendință de reformă socială trebuie să porneasca dela cercetarea dacă temeliile societății, instituțiile ei de baza sunt sănătoase și rezistente. Și lămurit lucru este că cea mai importantă instituție este familia. Oricît de întînsă, oricît de complicată în structura ei ar fi o societate, puterea ei, biologică și spirituala, se sprijină pe organizația familială. Toți reformatorii sociali, teoreticieni și oameni practici, au recunoscut acest adevăr, iar legiuitorii au dat atenție cuvenită acestei instituții. Iar dacă în cursul secolului XIX societățile civilizate au arătat semne de desagregare și decadență, de instabilitate și ncîncetată zvîrcolire revoluționară, cauza trebuie căutată, cum bine a arătat Auguste Comte, mai ales în disoluția familiei, în distrugerea nucleului social care este familia.

Forma familială care a îngăduit popoarelor europene să se ridice la înaltă civilizație și la putere politică este cea monogama și patriarcală, în care sfera de activitate a bărbatului și cea a femeii sunt bine delimitate una față de alta, fără ca situația femeii să fie degradantă și umilitoare. Bărbatul se ocupă de politică și conduce gospodăria, femeea muncește în gospodarie alături de bărbat, naște și crește copiii. Funcția biologică a femeii o oprește dela unele ocupațiuni bărbătești și îi fixează locul, deosebit și specific, în societate. Se'nțelege că raporturile între bărbat și femeie n'au rămas neschimbate în cursul istoriei¹⁾. Complicarea structurii sociale prin transformarea instituțiilor politice, religioase, morale, economice a influențat adînc

---

¹⁾ *Gaston Richard*, în cartea sa „La Femme dans l'histoire” (Paris 1909), tratează pe larg această problemă.

asupra organizației familiale, schimbînd adeseori în mod pronunțat situațiunea femeii. În cercetările ce s'au făcut asupra acestei probleme, nu s'a ținut însă îndeajuns seama de faptul că organizația familială și situația femeii nu se schimbă în aceeași societate, în mod uniform, ci în dependență de clasele sociale, de profesii și ocupațiuni. Astfel cele mai adînci schimbări a suferit organizația familială în clasele conducătoare, pe deoparte, și în clasa muncitorilor industriali, pe de altă parte, pe cînd familia țărăneasă de pildă și-a păstrat structura originară.

Noi nu afirmăm deci că familia umană ar avea sau ar trebui să aibă o structură rigidă și că ar exista un singur tip (ideal) de familie. Dimpotrivă, credem că familia umană e mlădioasă și adaptabilă diferitelor condițiuni concrete (istorice). Dar cert este că funcția principală a familiei este perpetuarea societății, *atît din punct de vedere biologic cît și spiritual*. Ori, această funcție familia nu și-o poate împlini, dacă femeia e sustrasă rolului ce-l are în temeiul caracterelor ei psiho-fizice, deosebite de cele ale bărbaților. O societate în care femeia nu vrea sau nu poate sa-și îndeplinească îndatoririle ei naturale și sociale de *femeie* e amenințată cu pieirea și dispariția. În acelaș mod se prezintă problema și pentru diferitele clase sociale. O elită socială lovită de flagelul sterilității naturale sau artificiale a femeilor este pe cale de degenerare și destrămare.

Mlădierea structurii familiei nu poate depăși deci limitele trase de legile biologice fără a primejdui existența societății sau fără a provoca cel puțin neîncetate tulburări ale echilibrului social.

Comunismul marxist atacînd elita burgheză pentru a o prăbuși a deschis lupta și împotriva familiei „burgheze“, știind că distrugerea familiei va grăbi catastrofa. Comunismul intrat pe mîna internaționalei iudaice a proclamat egalitatea femeii cu bărbatul, „emanciparea“ femeii devenind o lozincă de luptă împotriva burgheziei „reacționare“. Cum, pe de altă parte, principiile liberalismului individualist se potrivea de minune cu această teorie, familia burgheză începu să cedeze, să slăbească și, în sfîrșit, să îngăduie intrarea femeii în viața publică cu aceleași drepturi ca și bărbații. Astăzi acest proces și-a ajuns aproape limita: femeia e „egală“ cu bărbatul. Au mai rămas cîteva funcții (armata, magistratura și preoția) în cari n'au pătruns încă femeile -- dar nu se știe ce va aduce ziua de mîine...

II

Familia, ca orice *organizație*, se întemeiază pe eterogeneitatea elementelor componente și pe ierarhia lor. Ceea ce nu înseamnă că femeia este „inferioară“ bărbatului, ci numai că ea se „deosebește“ de bărbat. Ea este egală în inteligență, sentiment, voință, putere fizică etc. Adică: există femei inteligente și mai puțin inteligente, atât comparate între ele, cât și cu bărbații, tot astfel cu privire la celelalte însușiri. Dar toate însușirile și caracterele ei au un timbru feminin. Femeia rămâne femeie. Prin urmare în orice funcție publică ar fi pusă, femeia nu-și poate tăgădui și înăbuși caracterul ei de femeie. Dar acest lucru n'ar avea nicio însemnătate, dacă prin activitatea femeilor în viața publică nu s'ar distruge familia și nu s'ar distruge morala. Feminizarea vieții publice duce cu necesitate la *efeminare*, și, în urmă, la bolșevizare și anarhizare.

Dacă femeia, în loc să fie educată pentru a conduce o gospodărie, pentru a crește copiii în frica lui Dumnezeu și în respect pentru legile morale, primește o educație pentru a ocupa o funcție: cine va naște și va crește copiii? Chiar dacă naște copii, aceștia nu rămân oare pe mîna servitorimii și a unor persoane cărora nu le pasă de viitorul copiilor? Necesitatea unei educații îngrijite și temeinice a femeii, după condiția ei socială, e recunoscută de toată lumea. Platon, Aristotel, Fénelon și toți pedagogii și oamenii de Stat cer o educație îngrijită a femeilor. Expunerile lui Aristotel sunt mai ales instructive. Familia, zice el, este o parte constitutivă a Statului, și, cum femeile și copiii sunt părți ale familiei, buna orînduire a Statului atîrna fără îndoială de cultura femeilor și a copiilor, „fiindcă femeile formează jumătate din populațiunea liberă în Stat și din copiii lor vor ieși odată ocîrmuitorii Statului“. „Relaxarea legilor lacedemoniene cu privire la femei este totodată contrară spiritului Constituțiunii și bunei ordine a Statului. Bărbatul și femeia, amîndoi elemente ale familiei, alcătuesc, se poate zice, totdeodată și cele două părți ale Statului: aici bărbații, dincolo femeile; așa ca pretutîndenî unde Constituțiunea a orînduit rău pozițiunea femeilor, trebuie să se spună că o jumătate a Statului este fără legi“. La Sparta femeile au hotărît de soarta multor afaceri; „dar atunci întrebă Aristotel, ce deosebire e că femeile guvernează

în persoana, ori că aceia cari guvernează sunt conduși de către ele"! Și el încheie: „neorînduiala femeilor, pe lîngă că este în sine o pată pentru Stat, împinge pe cetățeni la lăcomie neînfrîntă de avuție“.

Femeile trebuie educate, dar educația lor nu poate fi la fel cu cea a bărbaților, nici educația fizică nici cea spirituală. *Fénelon*, la începutul tratatului său despre „Educația fetelor“, a stabilit principiile cari își păstrează puterea și pentru societatea de azi. „Femeile, zice el, au de obicei mintea și mai slabă și sunt mai dornice de nimicuri mai mult decît bărbații. De aceea nu e bine să le dedai la studii de cari să se agațe cu nesocotință. Ele nu trebuie nici să conducă Statul, nici să facă războiul și nici să intre în rînduirea bisericească; așa încît ele pot fi lipsite de unele cunoștințe mai întinse privitoare la politică, la arta militară, jurisprudență, la filosofie și la teologie. Apoi cele mai multe dintre meserii nu sunt potrivite pentru ele, căci femeile sunt făcute pentru mișcări cumpătate. Corpul lor, ca și mintea, este mai slab decît al bărbaților, dar în schimb natura le-a dăruit oarecare îndemînare, simț de curățenie și economie; ca să aibă de lucru tihnit în casele lor. Inșă ce urmează din această slăbiciune naturală a femeilor? Cu cît ele sunt mai slabe, cu atît este mai necesar să le întărim. Oare nu au ele datorii de împlinit? Oare nu ele duc ori ruinează casele, orînduiesc gospodăria pînă în cele mai mici lucruri și prin urmare hotăresc ceea ce privește mai de aproape tot neamul omenesc? Astfel ele au înrîurire însemnată asupra moravurilor bune sau rele ale lumii. O femeie bine chibzuită, sîrguitoare și evlavioasă este sufletul unei case, oricît de mari; ea orînduește totul pentru îngrijirea corpului și a sufletului. Inșiși bărbații, cari au deplină autoritate în societate, nu pot să ajungă la niciun rezultat bun prin chibzuelile lor, dacă femeile nu-i ajută în executare. Lumea nu este o vedenie, ci este o adunare a tuturor familiilor. Dar cine poate să le îngrijească mai de aproape ca femeile cari, pe lîngă autoritatea firească și sîrguința lor în casă, au încă darul de a se fi născut pline de grijă, migăloase, îndemînitece, convingătoare și cu darul de a influența. Pentru bărbați chiar, — pot ei să aibă nădejde într'o viață mai liniștită, dacă cea mai mică societate a lor, aceea a căsnicieii, ajunge un cuib de amărăciune? Dar copiii, cari vor alcătui mai tîrziu neamul omenesc

întreg, ce vor ajunge, dacă mamele lor îi strica de cînd sunt mici de tot? Iată deci ocupațiile femeilor, cari nu sunt de loc mai prejos decît ale bărbaților pentru societate, deoarece ele au de orînduit o casă, un bărbat să-l facă fericit și copiii sa-i crească bine. Pe lîngă aceasta și femeile trebuie sa fie virtuozose ca și bărbații, căci lasînd la o parte binele sau răul ce-l pot aduce societății, ele sunt jumătate din neamul omenesc, mîntuit de singele lui Isus Hristos și hărăzit la o viață vecinică. În sfîrșit, mai trebuie să socotim, pe lîngă binele ce-l aduc femeile cînd sunt bine crescute, și răul ce-l pot pricinui lumii, cînd sunt lipsite de o educație, ce le insuflă virtutea. Intotdeauna, reaua educație a femeilor face mai mult rău decît cea a bărbaților, pentru că neorînduile bărbaților provin adesea și din reaua educație pe care au primit-o dela mamele lor și din pornirile inspirate de alte femei, chiar în vîrsta înaintată. Cîte intrigi nu vedem în istorie, ce răsturnare a legilor și moravurilor, cîte războaie sîngeroase, cîte născociri potrivnice religiunii, cîte răscoale în State — și toate pricinuite de femei lipsite de bună purtare. Iată ceea ce dovedește însemnătatea unei bune educațiuni a fetelor...“

Destrăbălarea femeilor din înalta societate romană a grabit prăbușirea imperiului. Nici biciul satirei lui Juvenal, nici legile împotriva luxului și desfrîului n’au putut opri dezastrul. Aristocrația franceză a fost atinsă în secolul XVIII de acelaș flagel, iar după revoluție, noua rînduială s’a întemeiat pe refacerea familiei. *Auguste Comte*, întemeietorul sociologiei, vede în restabilirea ierarhiei naturale între sexe singura posibilitate de reorganizare a societății; locul femeii este în familie, unde nobilele ei însușiri se pot desvolta potrivit cu natura ei.

III

Societățile civilizate de azi arată semne de vădită decadentă și degenerare. Mai ales clasele conducătoare, elitele, sunt amenințate. Tehnica modernă a înlesnit răspîndirea luxului, a trezit porniri și pofte cari distrug puterea de rezistență biologică a organismului uman, dar și rezistența spirituală a omului. „Reconstrucția omului“ nu se poate înfăptui decît iarăș numai prin

revenirea la condiții de traiu naturale și, în primul rînd, prin refacerea familiei. D-rul Alexis Carrel, în cartea sa „L’homme, cet inconnu“ (Paris, Plon, 1935) ne descrie primejdiile ce amenință societatea modernă, între cari abaterea femeii dela menirea ei naturala este poate cea mai gravă. „Răspunsul femeilor la modificările aduse obișnuințelor ancestrale prin civilizația modernă a fost nemijlocit și hotărîtor. Natalitatea a scăzut de îndată... Sterilitatea voită a femeilor nu este un lucru nou în istoria popoarelor. Ea s’a produs deja într’o anumită perioadă a civilizațiilor trecute. Acesta e un simptom clasic. Noi cunoaștem semnificația lui“. Biologicește femeia este esențial deosebită de bărbat. „Necunoașterea acestui fapt fundamental i-a condus pe promotorii feminismului la ideea că cele două sexe pot avea aceeaș educație, aceleași ocupațiuni, aceleași drepturi, aceleași responsabilități. În realitate, femeia este profund deosebită de bărbat... Legile fiziologice sunt tot așa de inexorabile ca și legile lumii siderale. E cu neputință de a li se substitui dorințele omenești. Noi suntem obligați a le accepta așa cum sunt. Femeile trebuie să-și desvolte aptitudinile în direcția propriei lor naturi, fără a încerca să imite pe bărbați. Rolul lor în progresul civilizației este mai înalt decît cel al bărbaților“. „E absurd de a abate femeile dela maternitate. Nu trebuie să se dea tinerelor fete aceeaș formațiune intelectuală, acelaș gen de viață, acelaș ideal, ca și băieților. Educatorii trebuie să țină seama de deosebiri organice și mintale ale bărbatului și femeii și de rolul lor natural. Intre cele două sexe, există deosebiri irevocabile. De aceasta trebuie să se țină socoteală în construcția lumii civilizate“. Problema centrală a regenerării societății moderne este, după autor, crearea unei elite, iar „pentru perpetuarea unei elite, eugenismul este indispensabil“. „E evident că o rasă trebuie să reproducă elementele sale cele mai bune. Totuș, la națiunile cele mai civilizate, reproducția scade și dă indivizi inferiori. Femeile se strică de bună voie mulțumită alcoolului și tutunului. Ele se supun unui regim alimentar primejdios, pentru a realiza o lungire convențională a liniilor lor. Pe deasupra, ele refuză a avea copii, ceea ce se datorește educației lor, feminismului, unui egoism rău înțeles, dar și condițiunilor economice, instabilității căsătoriei, desechilibrului lor nervos, și sarcinei pe care slăbiciunea și corupția precoce a copiilor o impun

părinților“. Societățile moderne ar trebui să creeze condițiuni economice prielnice pentru traiul familial. „Societatea moderna trebuie să îngăduie tuturor, dar mai ales elitei, să aiba o viață așezată, să formeze o mică lume familială, să aiba o casa, o gradina, prieteni. E nevoie ca copiii să fie crescuți de părinți în atingere cu acele lucruri care reprezintă spiritul lor. Grupul social trebuie să fie destul de mic, și familia destul de durabilă și destul de compactă pentru ca personalitatea părinților să fie simțită. Ar trebui oprită cât mai repede transformarea fermierului, a artizanului, a artistului, a profesorului, a savantului în proletari manuali sau intelectuali, cari să nu posede nimic decât brațele lor sau creierul lor. Acest proletariat va fi rușinea veșnică a civilizației științifice. El determină suprimarea familiei ca unitate socială. El stinge inteligența și simțul moral. El distruge rămășițele culturii și frumuseții. El înjosește ființa umană. O anumită securitate e indispensabilă pentru dezvoltarea optimă a individului și a familiei. Vădit lucru e că în sfârșit căsătoria trebuie să înceteze de a fi o uniune vremelnică. Uniunea bărbatului și a femeii, ca și cea a antropozilor superiori, să dureze cel puțin pînă în clipa ce puii nu mai au nevoie de protecție. Legile privind educația și mai ales pe cea a fetelor, căsătoria și divorțul să aibă în vedere interesul generației următoare. Femeile trebuie să capete o înaltă educație pentru a deveni capabile să facă din proprii lor copii ființe umane de calitate superioară, și nu pentru a deveni doctoriță, avocată sau profesoară“.

O nouă educație e necesară pentru „reconstrucția omului. „Înoirea educației e realizabilă fără a modifica prea mult școala. Totuș, valoarea ce o atribuim școlii trebuie schimbată. Noi știm că ființele umane, fiind indivizi, nu pot fi educate în masa. Ca școala nu e în stare să înlocuiască educația individuală dată de părinți. Institutorii împlinesc adeseori în mod satisfăcător rolul lor intelectual. Dar e indispensabil de a dezvolta și activitățile morale, estetice și religioase ale copilului. Părinții au în educație o funcție de care nu pot fi scutiți, pentru care trebuie pregătiți. Oare nu e straniu că o mare parte a timpului tinerele fete n'o consacră studiului fiziologic și mental al copiilor, și al metodelor de educație? Femeia trebuie readusă la funcțiunea ei naturală, care este nu numai de a face copii, ci și de a-i crește“.

IV

Societatea românească a rămas oare neatinsă de gemenele disoluției? Familia românească a rezistat ciumei feministe? În țările apusene biserica, legiuirea, morala publică, s'au opus disoluției și au îngrădit întrucîtva răul, găsind, acuma în urmă, în mișcările de regenerare națională un sprijin puternic pentru refacerea familiei. La noi dimpotrivă liberalismul individualist a deschis cale largă disoluției familiei, iar comunismul judaic cată să desăvîrșească opera de distrugere. Invazia femeii în toate funcțiile publice, în toate profesiunile libere amenință societatea cu feminizare completă. Democrația noastră a întrecut și în această privință toate democrațiile din lume. Licee de fete, de Stat și particulare, școli profesionale de fete au fost înființate pretutindeni. În Universitate numărul fetelor a crescut enorm întrecînd la unele facultăți și specialități pe cel al băeților. Și așa cum odinioară pe acolo unde treceau hoardele lui Attila nu mai creștea iarbă, tot așa în Universitate, după năvala fetelor, știința, înăbușită de parfumuri și pudră, călcată în picioare de tocuri înalte și ascuțite, s'a refugiat stîlcită în cel mai întunecos colț. Poate că această comparație ar părea exagerată, dar ea caracterizează o stare de fapt. Să vedem cum se prezintă lucrurile.

Cînd un băiat își trece bacalaureatul, el se hotărăște, după lungi discuții cu părinții și cumpenindu-și inclinațiunile și aptitudinile precum și posibilitățile materiale, pentru o carieră, care să-i îngăduie mai tirziu întemeierea unei familii. Cînd o fată a terminat liceul, lucrurile se simplifică foarte mult. Nici Galileu nu era așa de convins de faptul că pămîntul se'nvîrte în jurul soarelui, cum este ea că trebuie să se înscrie la Universitate. Cînd și cum a ajuns la această certitudine e un mister. Deocamdată îl vom lăsa nelămurit, căutînd a vedea cari sunt urmările acestei hotărîri. Alegerea facultății nu prezintă nicio dificultate. O „pasiansă“ sau o scurtă dar ageră cercetare a fundului unei cești de cafea îi descoperă fără greș facultatea pentru care e destinată. Nici părinții nu atribue o prea mare importanță acestui lucru. Grija lor principală e s'o mărite; și oare unde are o fată prilejul să cunoască mai mulți băieți ca la Universitate? Și deși toate strigă în gura mare că sunt ahtiate după cultură, cele mai multe fete se înscriu la Universitate nutrind

speranța nemărturisita ca nu va avea nevoie sa-și dea licența. Dacă nu se mărită pînă atunci și cum posturile devin din ce în ce mai rare, se va înscrie la altă facultate, își va lua a doua licență, eventual și doctoratul și pe urmă aștepta un barbat — sau o slujbă. Dacă se mărită, oracielile primului născut sunt un fel de prohod de înmormîntare pentru toată știința ei acumulată fără plăcere, de care e gata să se lepede cît mai repede¹⁾. Numai dacă bărbatul exercită vreo profesiune practica, ea îi va flutura sub nas licențele ei, lăudîndu-se cu superioritatea ei intelectuală.

Dacă își găsește un post, la bursa căsătoriilor valoarea ei crește la dublu, căci la caz de nevoie poate să-și întretie ea bărbatul care este sau devine șomer. Problema se prezintă ca un cerc vicios. Deși unele ar fi mai fericite să-și îngrijească caminul și să-și crească copiii, sunt totuși silite să-și caute o ocupație în afară. A cui e vina, e iarăș greu de hotărît.

Dar cel puțin aceasta ar trebui scos în evidența, anume că *numai* motive de ordin material determină pe părinți sa-și dea fetele la studiu și aceleași motive le determină pe ele să îmbrățișeze o carieră.

Nu negăm că sunt fete care au vocațiune pentru știința, literatură, arte. Nu negăm că educația veche păcătuia oprind fetele dela exercițiile fizice, sporturi. Dar nu mai puțin adevărat este că constituția psiho-fizică a fetelor nu le îngăduie să se dedice unor ocupațiuni specific bărbătești *fără primejdia deformării tipului feminin*. Emanciparea femeii înțeală și practicată ca întrecere și concurență cu bărbații implică tendința de masculinizare a femeii atît din punct de vedere fizic cît și intelectual. Intr'adevar la unele națiuni emanciparea femeii a produs tipul sportiv al

¹⁾ Cartea sinceră a d-nei Marta D. Rădulescu „Clasa VII-a” ne desvăluie toată tragedia educației fetelor de azi. „De cîte ori o priveam în oglindă pe fata aceasta crescută mare, aproape ca o femeie, încă școlăriță, la o vîrstă cînd bunicile noastre erau măritate de mult și creșteau al doilea sau al treilea copil, mă tentai, tocmai tu, să întreb; — Ei ce-ai învățat la școală ca sa te ajute în menirea mare și grea care te așteaptă, cînd vei purta în tine răspunderea unei lumi care vine?... Dar fetele cari nu s'au privit în oglindă ca mine, au simțit totuși și ele că viața nu este ceea ce ne da școala. Ele băjbăe încă oarbe și rătăcite, cu curiozități bolnăvicioase, cu obsesiuni obscure, cu divagări ale gândului. Simt împrejur colcăind fetizi viermii putregaiului, din sufletele gunoiate și ucise de școală și de viață”.

femeii precum și tipul „femeii savante“, după chipul și asemănarea bărbatului. Dar la alte națiuni femeia nu numai că-și păstrează pe deplin tipul original, ci ea începe să-l asimileze pe bărbat, să-l *feminizeze* și — ce e mai rău — să-l *efemineze*.

În concurența și emulația aprigă ce s'a deschis între bărbat și femeie în societățile civilizate moderne, e natural ca să se dea și lupta pentru egemonie. Unele națiuni, în primul rînd cele germanice, au păstrat egemonia bărbatului, îngăduind emanciparea femeii și participarea ei la viața publică numai cu condiția că ea să se poată adapta tipului bărbătesc. Tot astfel, în țările latine, în cari biserica romană și-a menținut influența, întîitarea bărbatului în viața socială pare a fi asigurată. La noi emanciparea femeii a avut efecte surprinzătoare. În loc ca femeia, care năzuește să ia parte la viața publică, să adopte tipul bărbătesc, ea a deformat tipul bărbatului feminizîndu-l. Emanciparea femeii s'a produs la noi fără lupte. Nici familia printr'o tradiție înrădăcinată, nici biserica¹⁾ nici Statul n'au opus împotriviri serioase mișcării femeniste. În felul acesta femeile au intrat cu duimul în viața publică, profitînd de școlile ce s'au creat pentru ele și de admiterea lor fără restricțiuni la școlile înalte.

Ori, fetele în vîrsta în care ajung la Universitate au alte preocupări mult mai interesante pentru ele. În primul rînd, cum am amintit, măritișul. De aci o serie de griji: îmbrăcămintea, frumuseța, întrecerea pentru cucerirea bărbatului. În mod necesar și inevitabil tinerii sunt atrași în acest joc al pasiunilor, neglijează studiul, se gîndesc la trecerea repede a examenelor pentru a se putea căsători cît mai curînd. Petrecerile, dansul, intrigile amoroase, devin preocupări de primul rang.

Prin intrarea neîngrădită a femeilor, Universitățile noastre n'au cîștigat în prestigiu nici științific nici moral. Nu voiu intra

---

¹⁾ S. S. Patriarhul a arătat, într'un discurs ținut înainte de cîțiva ani nevoia unei reforme a educației fetelor, dar o acțiune a clerului în această direcție nu s'a manifestat. Acuma în urmă, în gazeta „Romînia creștină“ (Anul II, Nr. 41 din 12 Aprilie 1938) profesorul Clement Stoenescu-Putna publică un scurt articol „Femeia de care avem nevoie. — Orientări cu privire la un nou învățămînt pentru fete“, în care schițează planul unei reforme a școlilor de fete. Problema a devenit actuală. Ea trebuie analizată în toate laturile ei. Doctrina naționalistă trebuie să-i dea atenția cuvenită.

în amănunte. Lucrurile sunt cunoscute tuturor, dar nimene n'are curajul să intervie pentru curmarea acestei stări de lucruri care începe să devie insuportabila.

V

Feminizarea vieții sociale a avut, la noi, drept urmare efeminarea, sau, mai bine zis, o accentuare și mai mare a efeminării care exista și înainte vreme. Istoria elitei noastre politice e plină de intrigi și scandaluri femeiești. Politica „fustelor“ a intrat în tradiție, protecția babelor a devenit un principiu de guvernare. Prostituatele, de diferite categorii, joacă un rol hotărîtor în viața publică. Divorțul și neglijarea educației familiale a copiilor sunt fenomene obicinuite. Natalitatea, în clasa conducătoare, e așa de scăzută încît cele mai multe familii vor dispărea după întîia generație.

În familiile bogate femeile n'au copii, deoarece petrecerile, călătoriile, teama de îmbătrînire prematură și de pierdere a siluetei, le fac să renunțe la maternitate. Cînd soții n'au avere, femeia trebuie să cîștige, ea e funcționară, deci va năzui să rămîie fără copii. Mai ales că leașa îi va îngădui să guste plăcerile vieții ca și surorile ei bogate.

Dar feminizarea și efeminarea are, la noi, un aspect și mai primejdios. Ghetto-urile Moldovei, (cuprinzînd și Basarabia și Bucovina) și-au vărsat tot surplusul de plod feminin în școlile secundare și Universități. Aceste „intelectuale“ formează avangarda comunismului. Ele se infiltrează pretutindeni. Le găsim în toate birourile, ele se căsătoresc cu funcționari romîni, ele mijlocesc toate afacerile, ele organizează spionajul împotriva Statului nostru, ele pregătesc revoluția proletară. În toate procesele comuniste le întîlnim pe aceste „intelectuale“. Iar alături de ele vom întîlni, spre rușinea noastră, fie ca acuzați sau apă-rători, și bărbați născuți din parinți romîni.

Pentru a distruge familia burgheză creștină, întemeiată pe sfințenia căsătoriei, pe respectul reciproc între soți și grija pentru sufletul copiilor, comunismul iudaic a aruncat în arena pe „intelectuala evreică“. La Jidani femeia a fost întrebuintată din timpuri străvechi ca instrument pentru coruperea și pierzania

celorlalte popoare. În secolul XIX ascensiunea socială a Jidanilor, care nu se putea înfăptui decît prin destramarea omogenității, biologice și psihice, a elitelor creștine, se datorește infiltrării evreicelor în familiile claselor conducătoare creștine. În Franța, după revoluție, conubiul între francezi și evreice nu mai găsi nicio piedică, influența Jidanilor în conducerea Statului spori neîncetat prin acest fapt. Dar și în Germania, marea finanță jidovească înfrînse împotrivirea familiilor aristocrate și fiicele de bancheri intrară în elită. Moise Mendelsohn, bancherii Cohen, Itzig, Efraim, Meyer deschiseră, la Berlin, saloanele lor aristocraților și intelectualilor germani. Adele Cohen se căsători cu un mare senior prusac. Sarah Meyer deveni baroană de Grotthuis, sora ei Mariana prințesă de Reuss, una din fetele lui Itzig, fost cămătar, a fost făcută baroană de Eskeles, iar alta se mărită cu baronul de Arnstein și, ca văduva, refuză mîna, titlurile și averea prințului suveran Carol de Lichtenstein, care se bătu în duel și muri pentru ea. Dar mai ales două femei evreice avură o mare influență asupra înaltei societăți berlineze, Henrieta Herz și Rachel Levin¹⁾.

Acest proces de infiltrație iudaică în elita germană se accentuă tot mai mult în cursul sec. XIX și intensitatea lui crescă prin mișcarea socialistă, în care „intelectuala evreică“ avu un rol covîrșitor. Și în Rusia în toate mișcările revoluționare, socialiste, nihiliste etc. o întîlnim ca propagandistă fanatică pe studenta evreică. Rolul Jidanilor în mișcarea marxistă-comunistă e cunoscut. Dar prin influența femeilor evreice mulți intelectuali creștini au fost căsătoriți cu evreice provenind din tabăra „intelectualelor“ socialiste. „Rusoaicele“ și surorile lor de aceeaș origină etnică desfășoară astăzi la noi activitatea lor distructivă pe o scară întinsă și ele formează, între studente, trupa de asalt împotriva Statului român „burghez“.

VI

S'ar găsi poate teoreticieni în stare să afirme că ceea ce face intelectuala evreică pentru mișcarea comunistă ar putea face intelectuala romîncă pentru mișcarea naționalistă.

Ar fi cea mai mare aberație. Noi trebuie să deosebim în mod

¹⁾ *Xavier Léon*, *Fichte et son temps*, Paris I-II, 1922—1927, II, pg. 6 urm.

precis activitatea distructivă a intelectualăi evreice care patrunde în comunitatea românească, de rolul constructiv ce-l are femeia evreică pentru comunitatea jidovească. Aci ea își îndeplinește îndatoririle de femeie după normele morale și religioase rigide ale iudaismului, născând copii și dându-le o educație care cimentează caracterul indestructibil al Jidanului. Numai surplusul de femei e jertfit pentru folosul comunității proprii, servind ca instrument de corupere și desagregare a dușmanilor.

Spiritualitatea creștină n'a îngăduit și nu v'a îngadui niciodată ca femeia să fie considerată ca instrument de corupție, înjosind-o pînă'ntr'atîta ca să renunțe la demnitatea ei, vînzîndu-se strai- nilor, chiar dacă prin asta ar putea aduce servicii comunității proprii. Chiar dacă, în cazuri excepționale, o femeie creștină consimte să se căsătorească cu un Jidan, condiția este ca aceasta să devină creștin și să adopte pentru sine și pentru urmașii sai naționalitatea femeii, felul ei de traiu, de gîndire și simțire. Deaceia comunitatea jidovească opune cea mai aprigă împotrivire căsătoriilor bărbaților jidani cu femei creștine. În schimb ei tolerează ca femeile evreice să se căsătorească cu creștini și să se creștineze, știind bine, din experiență milenară, că intrarea femeii evreice în comunitatea creștină slăbește puterea de rezistență a acestei comunități deoarece femeia își pastrează legăturile cu rudele ei, le poate aduce servicii și își crește copiii în spirit de toleranță față de comunitatea din care a făcut parte mama lor.

Femeia romîncă deci nu poate avea acelaș rol în mișcarea naționalistă. Ea își poate îndeplini misiunea ei naționalista numai înăuntrul comunității proprii, ca mamă și educatoare. Cornelia, fiica lui Scipio Africanul, trebuie să fie idealul „femeii noi”, a legionarei romîne. Ea a născut doisprezece copii, între cari pe Tiberiu și Caius Gracchus, cărora le-a dat o educație cum am dori să fie educați toți legionarii romîni.

Formarea acestui tip de femeie romînă cere o revizuire grabnică și o reformă radicală a educației fetelor noastre. Nu e vorba de o întoarcere la trecut. Nu suntem romantici. Dar nici nu putem privi cu nepăsare cum feminizarea și efiminarea elitei noastre sub influența ideilor egalitariste liberale, întărite și deformate prin mișcarea feministă, susținută de comunismul iudaic, dărîmă temelile Statului nostru național.

SCEPTICISMUL ÎN PEDAGOGIE ȘI ȘCOALA NAȚIONALĂ

I

Sociologia a făcut să intre scepticismul în pedagogie. Educația nu poate face minuni, ea nu poate transforma natura omenească, „care rămîne în fond așa cum este, cu tendințele ei, cu instinctele ei, cu pasiunile ei“. Așa pune problema Amerigo *Namias*, dela Universitatea din Roma, în cartea sa „Principii de sociologie și de politică“ (traducere franceză de Gaston *Bouthoul*, Paris 1928). „Educația, zice el, îl va putea face pe om mai civilizată, dar nu-l face mai bun. Dovadă este că, oricît s'ar fi înmulțit școlile și oricît de extraordinară ar fi răspîndirea instrucției publice, criminalitatea n'a scăzut de loc și că cei știutori de carte contribue la ea cu o parte proporțională mai mare decît cei neștiutori de carte“. Deosebirea între omul de azi și cel preistoric nu se datorește educației, ci faptului că „în urma unui lent proces de selecțiune și acumulare, omul de azi vine pe lume înzestrat cu o constituție nervoasă specială și pe care el a sporit-o în condițiuni sociale diferite“. Există deci o educație pe care omul o privește prin efectul eredității și al mediului. Această educație e cu mult mai puternică decît cea făcută de oameni. De aici urmează că educația trebuie pusă de acord cu viața. „De aceea o virtute rigidă, tăiată dintr'o bucată, așa cum se învață în școli, nu se potrivește cu moravurile noastre și ea este, din punct de vedere practic, fără efect. Ce se întîmplă oare, de fapt, cînd cineva a fost crescut cu prea mare rigiditate? Se întîmplă că lumea ia deodată asupra sa să distrugă toată munca educatorului, și cei ce au fost cei mai virtuoși și cei mai altruști în adolescența lor, devin mai târziu, în atingere cu realitatea, egoiști și libertini“.

Dar fără îndoiala ca educația conștientă are un rol important atît pentru individ cît și pentru societate, deoarece numai prin ea noi putem asigura, *prin voință noastră*, fericirea individului și prosperitatea societății. De aci marele interes pentru problemele educației și însuflețirea cu care e primită orice „descoperire“ a unei metode pedagogice care făgăduiește rezultate sigure. Dar aceste sunt numai iluzii. Nici *Rousseau* nici *Pestalozzi* n'au adus nici o schimbare. „Ceea ce dovedește ca teoriile pedagogice nu servesc la nimic, dacă nu au cel puțin puterea (cum e cazul lui *Pestalozzi*) să-i îndrepte pe autorii lor“.

„In sfîrșit în zilele noastre noi am asistat la spectacolul amuzant al unei noi metode, anunțată ca singură metoda științifică pentru a dresa copiii (așazisa metodă Montessori) și care nu era decît un *bluff* organizat cu ajutorul unei reclame abile“.

Pedagogia nu e știință, nu există o știință a educației! „In pedagogie găsim aproape tot atîtea sisteme cîți pedagogi sunt“. In educație: unii o întemeiază pe placere, alții pe disciplină; în instrucție: unii cred că latina și greaca trebuie suprimate, alții că studiul acestor limbi trebuie adîncit, unii cer un loc de frunte pentru științe, alții pentru litere și istorie, sau pentru filosofie. „Chiar cu privire la scopul educației pedagogii se încurcă, unii arătînd că scopul stă în virtute, alții în cunoștință, alții iarăși în religie; unii ne vorbesc de un scop național, alții de un scop umanitar etc. Fiecare, pe scurt, judeca după gusturile sale, după tendințele sale, după temperamentul său. Ori se poate ca o materie, unde totul e discutabil, unde totul e opiniune, să poată constitui o știință?“

Orice persoană cu bun simț poate da sfaturi utile în materie de educație, căci aici nu e vorba de a 'descoperi *adevărul*, ci de a căuta ce este *mai bine* — din diferite puncte de vedere. „Din ziua în care s'a pretins a face din pedagogie o materie pentru speculațiuni filosofice sau pentru cercetari științifice, n'a fost publicată nici o carte cu înțeles în materie de educație. Se spune dela *Herbart* încoace, că pedagogia se întemeiază pe morală și pe psihologie. Dar „o știință care este aplicația altor două științe, din cari una (morală) este ea însăși considerată ca o știință practică! iată absurdă concepție herbartiana și care cu toate acestea e primită de cea mai mare parte a pedagogilor“. Și ce psihologie se mai face! Ce de-a termeni întorto-

cliați și fara înțeles! „instrucție educativă“, „trepte istorice de cultura“, „concentrare a instrucției“, „ontogenie“ și „phylogenie“ etc. Situația pedagogiei a devenit și mai rea, decînd pedagogia a devenit „experimentală“, „inductivă“, decînd s'a născut noua știința a „pedagogiei“, decînd „testele“ au început să faca ravagii! Se'nțelege însa că educatorul trebuie să aibă cunoștințe despre natura umana și mai ales despre natura copilului. Fiecare învațător ar trebui să fie obligat a frecventa un curs de medicină elementara și de pediatrie la Universitate. „Educatorii și mai ales educatoarele ar trebui să învețe a cunoaște principalele boale ale copiilor, a le preveni, a deosebi pe cei psihic anormali, cari trebuiesc crescuți a parte, în institute speciale. Să li se mai arate succesiunea instinctelor copiilor în legătură cu diferitele faze ale dezvoltării lor fiziologice, precum și acțiunea ce agenții fizici, și mai ales hrana, băuturile și excitantele sistemului nervos o pot exercita asupra caracterului lor și asupra tulburării voinței lor. Intr'un cuvînt, să învețe tot ce știința ne poate spune asupra igienei fizice și spirituale (inseparabile) ale copilului. În ce privește cunoașterea sufletului copilului, dragostea pentru copii (și cine n'o are, ar face mai bine să se dedice altei meserii decît celei de educator) și experiența directă a învățătorului vor cumpeni mai mult decît orice învățămînt teoretic“.

Pentru a ne da bine seama de greutatea atacului, îndreptat de d-l *Namias* împotriva pedagogiei, trebuie să notăm că, în cartea sa, educația și instrucția ocupă, între factorii cari determină evoluția socială, locul ultim. Autorul deosebește: 1. factori energetici ai evoluției sociale; 2. Factori biologici ai evoluției sociale, și anume: *A)* Mediul, *B)* Factorul ereditar: rassa, *C)* Factorul individual: oamenii geniali și rolul lor în istorie; *D)* Lupta pentru existență: războaiele; 3. Factori psihologici, și anume: *a)* Limba, *b)* Religia, *c)* Obiceiurile și morala, *d)* Dreptul și justiția, *e)* Politica, *f)* Științele, arta, filosofia și — în sfîrșit — *g)* educația și instrucția.

Acești factori sunt rînduiți după un criteriu izvorît din concepția — zicem filosofică — a autorului despre lume și viață. Există o *ierarhie* a forțelor cari determină evoluția tuturor fenomenelor. Cele mai puternice forțe sunt cele cosmice — fizice, apoi vin cele biologice, și în urmă cele psihice. Intre cele psihice cele mai puternice sunt cele legate direct de

substratul biologic, deci însușirile ereditare, apoi sentimentele și pasiunile; cele mai slabe sunt forțele reprezentate prin *idei*, prin inteligență. De aceea inteligența și rațiunea nu pot schimba *ritmul* transformărilor nici în natură, nici în viața, nici în societate. „Numai adevărul științific, care prin evidența sa se impune tuturor, sustras influenței sentimentului, scapa legii ritmului. Și de fapt numai în știința și în aplicațiunile ei putem constata un progres continuu și indefinit. Pentru rest, noi suntem supuși legii amintite mai sus...”.

Dacă pedagogia deci ar fi știință, ea ne-ar permite, prin aplicațiunile ei, să-l facem pe om tot mai perfect, de unde ar rezulta și o perfecțiune tot mai mare a societății umane. Dar în domeniul social domnește, ca pretutindeni în univers, legea ritmului: „o vecinică schimbare de războaie și de pace, de demagogii și despotisme, de revoluții și de reacțiuni, acesta este spectacolul ce ni-l oferă istoria tuturor popoarelor și tuturor timpurilor. Cei ce visează o omenire în care n’ar domni decât pace și dragoste, nu știu că binele și răul sunt lucruri nedespărțite, așa cum lumina e nedespărțită de umbră, Și dintr’un motiv analog în politică nu există nimic absolut, nimic definitiv. Sofiștii, doctrinariii, retorii pot să se încapățineze în vechile formule, sau să încerce a căuta altele noi. Adevărul este că, decînd există lumea, omenirea a oscilat totdeauna între curentele cele mai opuse. Toată arta sau știința politică este de a ordona acest ritm, de a face să se înfăptuiască fără oscilații prea puternice, fără zguduirii prea violente”. Crizele economice, moda, doctrinele filosofice — toate sunt supuse legii ritmului.

„Din punct de vedere practic, legea ritmului are pentru noi o mare importanță, căci ea ne învață să ne ferim de exagerări chiar în bine sau în ceace ni se pare a fi bine, căci orice exces provoacă prin reacțiune o mișcare în sens contrar și ne depărtează tot mai mult de punctul de echilibru. Aceasta este singura regulă pozitivă ce se poate da în arta de a dresa oamenii, ca și în cea de a-i governa”.

Dar, dacă este așa, dacă sociologia ajunge la acest rezultat „științific”, întrebarea e: la ce să ne străduim a înfăptui binele, dacă el se înfăptuește dela sine după legea ritmului? Așa cum după ploaie vine soarele, așa după rău vine binele. Și se spune chiar să ne ferim de exagerări în bine, căci răul ce ar urma ar

fi și mai mare! Atunci e mai bine să lasăm toate să meargă cum merg — de teamă să nu facem prea mult bine.

Ceeace înseamnă ca și sociologia nu e știință, deoarece nu îngăduie aplicațiuni practice, ducînd la un progres continuu și indefinit. Dar cum de există în general știință și aplicațiuni științifice, dacă toate fenomenele sunt supuse legii ritmului? De unde aceasta minune că numai știința și aplicațiunile ei să fie susceptibile de progres continuu? Care este acea știință, care obiectul și metoda ei? E vorba de științele exacte, naturale? Suntem înțeleși: noi putem cunoaște legile naturale și, în temeiul cunoașterii, putem face progrese tehnice continue. Dar putem schimba natura? Nici decum. Atunci ce înseamnă că *progresăm?* Inseamnă că stăpînim natura pentru a crea *valorii*, pentru a înfăptui un bine pentru noi. Și atunci, dacă înaintăm pe linia dreaptă a progresului, nu exagerăm în bine! Nu suntem în primejdie că prin reacțiune va izbucni răul? Adevărul nu presupune — după legea ritmului — minciuna?

Dar să discutăm în liniște și pe'ndelete această problemă, prea importanta pentru a fi tratată în grabă.

II

Suntem de acord cu cei ce afirmă că există legi naturale, independente de voința omului. Lumea nu este haotică, ci e un *cosmos*, o ordine. Știința pornește dela *ipoteza* determinismului universal, iar activitatea științei se desfășoară în direcția de a descoperi și înregistra legile cărora le sunt supuse toate fenomenele Universului. Nădejdea savanților este că vor reuși să desvăluiască *toate* legile naturale, toate raporturile stabile între fenomene. Prin termenul de *natură* înțelegem de obicei *totalitatea fenomenelor*.

Ori, în calea constituirii unei științe universale despre natură, a unei „fizice“ universale, se opun numeroase piedici, cari, pentru a fi înlăturate, cer deslegarea unei serii de probleme foarte dificile. Știința poate ocoli unele din aceste probleme, poate amîna deslegarea altora susținînd că n'au importanță, dar rezultatele științei rămîn totdeauna discutabile chiar prin faptul că punctul ei de plecare nu e bine fixat.

Aci intervine filosofia încercînd a da științei o fundamentare solida. Ea caută a defini *obiectul* științei, a fixa *metoda* ei, a arata limitele cunoașterii noastre etc. A reușit filosofia sa ajunga la un rezultat definitiv, asigurînd astfel „progresul indefinit“ al științei? Noi nu o credem — dar speram. Constatăm însă că știința se zbate încă în nesiguranța și ca adeseori dibuește în întunec.

Nu putem nega totuș ca știința a dat roade apreciabile pentru *artă*, pentru acțiune, înlesnînd constituirea *tehnicei*. Cu ajutorul tehnicei, adică urmînd anumite reguli impuse de știința, noi putem crea lucruri numite *artificiale*, lucruri cari au o *valoare* pentru noi, satisfac trebuințele noastre de diferite feluri. Noi creăm lucruri utile, frumoase, sublime, sfinte, juste, bune. În general vorbind, noi transformăm „natura“ după idealurile noastre morale, estetice, religioase etc., noi vrem sa înfaptuim o lume cum ar trebui să fie, pornind dela constatarea ca lumea așa cum este nu e „perfectă“.

Reprezentanții științelor exacte nu neaga posibilitatea progresului tehnic, a stăpînirii naturii în folosul omului și d-l *Americo Namias* susține chiar că acest progres e continuu și indefinit, și anume în temeiul progresului științei, a cunoașterii legilor naturale. Dar ei nu sunt dispuși să admita un progres continuu și indefinit în domeniul social (moral, religios, politic, estetic, etc.), — deoarece nu există o *știință despre om*. Noi putem domestici deci plante, animale, putem utiliza materia anorganică, pentru fel de fel de lucruri utile și frumoase, dar nu-l putem face pe om mai bun, mai frumos, mai nobil, mai viteaz, mai drept etc. Atîta putem face doar, după parerea d-lui *Namias*, să-l ferim de boale și de bauturi alcoolice. Noi îl putem instrui se'nțelege, îl putem *civiliza*, dîndu-i cunoștințe multe și variate, dar nu-i putem impune reguli pentru întrebuițarea acestor cunoștințe. Statistica ar dovedi chiar că aceste cunoștințe îl fac pe om mai rău decît ar fi în stare de neștiința. Noi îl putem deci *instrui* pe om, dar nu-l putem *educa*. Ceea ce înseamnă că am avea totuși la îndemînă o tehnica a instrucției, întemeiată pe cunoașterea funcțiunii inteligentei umane, dar nu avem o tehnică a educației care ar reclama existența unei științe despre „afectele“ umane. Singura știința psihologică ar fi deci *logica*, știința despre legile *gîndirii*. Celelalte funcțiuni

sufletești: instinctele, tendințele, afectele, pasiunile ne rămân necunoscute (după părerea d-lui *Namias*). De aceea nu există știință psihologică, de unde nu există tehnică educativă. Și cum instinctele și pasiunile sunt hotărâtoare pentru comportamentul social (moral al omului), urmează că educația e neputincioasă, că evoluția socială scapă intervenției conștiente, artei omenești. Atîta știm doar, din observația omului și din istorie, că legea ritmului domină acțiunile individuale și colective.

Nerăbdători să răsturnăm această teorie, care mîină în pedagogie spre scepticism, fatalism și pesimism, nu vom opera cu subtilități și artificii de metodă, ci vom porni la asalt cu baioneta. Afirmatie contra afirmație. Legea ritmului nu este o lege naturală, ci o lege logică, ea este legea fundamentală a gîndirii omenești, a cărei funcțiune este *dialectică*, oscilînd între afirmație și negație, între noțiune și lucru, între spirit și materie. Și numai ceea ce apare supt acest aspect de dualitate antitetică: subiect-obiect, spirit — materie, cauză — efect, condițiune — condiționat, ființă-aparență, urmează legea ritmului, adică evoluează. Universul fără Dumnezeu nu evoluează, nici materia fără spirit, nici efectul fără cauză, nici fenomenul fără ființă. Aci opunem concepției d-lui *Namias*, concepția d-lui *Emil Lasbax* (*La Dialectique et le Rythme de l'Univers*, Paris 1925). Materia nu evoluează, nu creează forme noi. Ea rămîne în compoziția ei, în raporturile elementelor ei vecinic aceeaș. Fizica, știința despre materie, e o știință *statică*. Ea nu poate explica *dece* se întîmplă ceva în lume, ci numai cum se întîmplă ceva. Pentru că să se întîmple ceva, trebuie să intervie spiritul, ideea, intelectul, agentul — fie că e vorba de crearea lumii sau de experiență de laborator. Cunoașterea *legilor statice* e necesară pentru constituirea unei tehnice servind artei, adică acțiunii îndreptate spre atingerea unui scop determinat.

Lăsînd la o parte marile probleme filosofice și limitîndu-ne cercetarea în domeniul experienței, noi constatăm că pentru a crea ceva, pentru a acționa asupra unui substrat ca să obținem un efect determinat, noi trebuie să-l considerăm ca supus legilor fizice — statice. Dacă substratul se sustrage acestui determinism fizic, și în măsura ce i se sustrage, posibilitatea de acțiune asupra lui scade. Acest substrat, prin rezistența ce ne opune, prin imposibilitatea de a prevedea reacțiunea sa, ni se prezintă el

însuș ca *agent*, ca subiect, intelect, spirit. Individul uman este un astfel de substrat, pe care, în temeiul celor spuse, nu-l putem stăpîni decît în măsura ce reușim să-l supunem legilor fizice—statice.

Și iată că, — împotriva teoriei d-lui *Namias*, dar în conformitate cu *Dialectica* d-lui *Lasbax*—, noi afirmăm că funcțiunea instinctelor și afectelor poate fi redusă la legi fizice—statice, pe cînd inteligența nu. Noi nu-l putem face pe om mai inteligent decum este. Noi îl putem instrui, îi putem da multe și variate cunoștințe, îi putem pune la dispoziție biblioteci și laboratoare — dar nu-l putem face mai deștept decum s'a născut. Dar noi îl putem *educa*, îl putem face mai bun, mai drept, mai viteaz, pe scurt mai *virtuos*, deoarece „virtutea“ depinde de instincte și afecte ale căror legi le putem cerceta și cunoaște. Instinctele și afectele sunt strîns legate de substratul fiziologic, de corp, pe cînd inteligența are pretenția și adeseori reușește să stăpînească instinctele și afectele prin *voință*. Voința este deci veriga de legătură între instincte, afecte și inteligență și *formarea voinței* constituie deci cheia pentru deslegarea problemei educației.

Pusă problema în acest fel, direcția discuției este bine stabilită. Pentru a stăpîni instinctele și afectele noi vom influența asupra substratului fiziologic. Vom căuta ca individul să se desvolte în mod normal: să fie *sănătos*. În acest caz instinctele și afectele vor funcționa și ele în mod normal, și noi vom putea *prevedea* influența lor asupra voinței. Iar dacă vom constata defecte fiziologice, ereditare sau dobîndite, noi vom putea prevedea și în acest caz înrîurirea instinctelor și afectelor dependente de substratul fiziologic și raportul între inteligență și voință. Chiar dacă am constata și ar rămînea un fapt bine stabilit al psihologiei că inteligența nu poate *transforma* voința, nu o poate împinge să-și schimbe intensitatea, direcția și obiectivul, ea poate totuși, prin funcțiunea ei specifică, să-i ofere voinței o mare valoare de *mijloace* pentru atingerea aceluiaș scop.

Un exemplu: dacă cineva vrea să se îmbogațească, deoarece instinctele și afectele sale îl mîină în această direcție, totuși mijloacele pentru atingerea acestui scop sunt nenumărate și au devenit nenumărate cu ajutorul cunoștințelor dobîndite prin inte-

ligență, prin instrucție. Banditul urmărește acelaș scop ca și bancherul, dar mijloacele sunt foarte deosebite. Banditul n'ar fi devenit bandit, dacă ar fi fost instruit cum se poate dobîndi bogăție pe cale cinstită, cel puțin legală. Se poate însă întîmpla ca un individ să fie lipsit de inteligența necesară pentru a deveni bancher și totuși instinctele și pasiunile sale să-l împingă la căutarea bogăției. In acest caz el trebuie să devie bandit ordinar, iar singurul mijloc de apărare împotriva lui este: închisoarea.

Cazul ideal se'nțelege e dat cînd un individ e *bun* din natura și totodată înzestrat cu o inteligență superioară, cultivată și îmbogățita printr'o instrucție aleasă.

Aceste scurte considerațiuni, cari au demonstrat credem cu prisosință aberațiile teoriei d-lui Amerigo *Namias* în materie de educație, ne îngăduie să schițăm și un plan de educație pentru timpurile noastre și societatea noastră. Vom începe cu o scurtă critică a concepției curente și vom trece apoi la propuneri pozitive.

III

Dacă sunt unii cari susțin că există o știință a educației, sau că „pedagogia“ este o știință, noi lăsăm dovada în sarcina lor și nu negăm că prin anumite definiții și interpretări s'ar putea ajunge la rezultatul dorit de ei, cam în felul cum s'ar putea susține că medicina este o știință. Dar mai lămurit și mai ușor de înțeles este afirmația că pedagogia este o *artă*, anume arta *pedagogului*. Această artă face parte din arta generală de a conduce oamenii pe care am putea-o numi *antropagogie*. *Demagogia* ar fi iarăș o artă specială de conducere în domeniul politic. Știința pe care s'ar întemeia antropagogia ar fi *antropologia*, iar pedagogia s'ar sprijini pe *pedologie*, o ramură specială a antropologiei.

Problema dacă există o antropologie generală și apoi științe speciale despre om (psihologia, sociologia etc., fiecare din acestea iarăș cu subdiviziunile ei), o lăsăm nedescurcată. Dar nimene n'ar putea susține că nu există cercetări temeinice în aceste domenii precum și încercări de a constitui un sistem al științelor antropologice, structurat și ierarhizat după criteriul generalității crescînde.

Posedăm deci, daca nu o știință generală despre om, cel

puțin un *corpus* al științelor antropologice, iar aceste științe sunt destul de progresate pentru a îngădui constituirea unor tehnice raționale de conducere, între cari și o tehnică a pedagogiei, a conducerii copiilor.

Tehnica pedagogică va cuprinde ansamblul regulelor pe cari trebuie să le aplice educatorul pentru a-și atinge scopul educativ.

Aci se ivește în aparență o noua dificultate. Se susține anume că scopul educației nu e bine fixat, că nu există un scop determinat. La întrebarea: ce vrem să facem din copil? ar exista un desacord complet între pedagogi. În teorie există se'nțelege posibilitatea să fixăm cele mai diferite scopuri. Unii pedagogi ar vrea să facă din copii sfinți, alții eroi, alții poeți sau savanți, etc. Dar aceste dorințe derivă dintr'o singură dorință: de a-l face pe copil *fericit*. Ori, el nu poate deveni fericit, dacă nu devine *virtuos*.

Notăm ca o axioma pedagogica: numai virtutea îl face pe om fericit. Dacă am întâlni educatori (părinți, învățători, preoți) cari ar urmări nefericirea copiilor, cari ar năzui să-i facă pe copii vicioși și desfrânați, crezând ca viciul și boala ar fi scopul educației, și am crede că și ei au dreptate, fiindcă nu există nici în educație ceva absolut ci totul e relativ, atunci și acei educatori și noi cari le dăm dreptate am fi copți pentru casa de nebuni.

Scopul general al educației e bine fixat și determinat prin conștiința educatorilor, iar educatorii sunt părinții sau *cei ce țin locul părinților*. Sociologia ne poate explica cum și de ce s'au ivit în unele societăți umane *pedagogi specialiști*. Dar acești pedagogi nu fac decît să continue, să completeze și sa desavîrșească opera părinților.

Diviziunea muncii în societățile moderne a impus o diferențiere a educatorilor pentru a satisface nevoile de diferențiere profesională a indivizilor. Copiii trebuiesc crescuți pentru diferitele ocupațiuni și profesioni, căci numai în acest fel ei își pot asigura traiul și pot spera a-și dobîndi fericirea. În creșterea și educația copiilor trebuie să se pastreze acest principiu „individualist“, derivat direct din conștiința educatorului-parinte. Toată arta *antropagogică* se întemeiază pe acest principiu al ferjcirii umane. Omul politic, demagogul în înțelesul bun al

cuvîntului, pornește doar și el dela principiul de a-i face pe cei conduși fericiți; iar năzuința spre fericire a celor conduși e susținută de dorința lor de a asigura fericirea copiilor lor. În politică apelul la grija pentru fericirea generațiilor ce vin găsește un răsunset mai puternic decît apelul la grija pentru fericirea proprie a cetățenilor adulți. Părinții renunță la fericirea proprie, iau cu drag asupra lor toate jertfele și privațiunile pentru a asigura un traiu mai bun, mai fericit, copiilor. Războaiele, revoluțiile, luptele electorale sunt acțiuni colective pentru a deschide drum spre fericire generațiilor ce vin. Ostașii tineri cari se înrolează cu însuflețire supt steag pentru a apăra patria sau pentru a-i lărgi hotarele, sunt împinși la luptă și jertfă de chemarea generațiilor ce vin și cari așteaptă un viitor mai bun. Dar orice acțiune, orice muncă, orice jertfă, orice străduință de înfăptuire izvorește din această dorință *paternă*. Fericirea proprie, individuală, nu este decît o fază de trecere în evoluția individului. Tehnica și arta pedagogică trebuie să ție seama de acest factor subiectiv, care în timpul adolescenței se transformă însă pe nesimțite într'o forță socială, individul descoperind că fericirea sa proprie stă în înfăptuirea fericirii semenilor săi: a soției, copiilor, a fraților de acelaș neam, a națiunii sale.

Aceste principii trebuie să stea și stau de fapt la baza artei educative. Copilul trebuie pregătit pentru luptă prin care să-și poată dobîndi fericirea proprie, muncind pentru fericirea semenilor săi.

Se va zice că există și egoiști incorigibili, criminali din naștere, oameni cruzi, lași, vicleni, desfrînați, desechilibrați etc.; ba mai mult: se susține că omul e rău din fire și că educația nu poate face decît să înfrîneze întrucîtva pornirile rele. E adevărat că există egoiști incorigibili, dar observația ne arată că aceștia constituiesc o excepție. Sunt mame cari își neglijează copiii, bărbați cari își bat nevasta și copiii și-și cheltuiesc toți banii agonisiți prin localuri de petrecere și la mesele de joc, dar acești părinți sunt puțini la număr față de marea majoritate a părinților normali. Că omul e rău din fire e iarăși adevărat. Dar întrebarea e: față de cine? El ucide lupi, purici și păduchi, și nu se lasă subjugat nici de alți oameni, cari vreau să-i robească femeia și copiii și să-i ia averea. Dar față de copiii săi

se poartă cu blindețe, fața de rudele sale cu dragoste, fața de prieteni cu politeță, față de cei superiori lui cu respect. Atunci de ce ar fi numit rău? O educație și instrucție îngrijită îl poate face pe om echilibrat în toate atitudinile sale, dar educația și-ar greși scopul, dacă l-ar desarma pe om în fața tuturor dușmanilor. A fi rău cu cei răi este o datorie totațit de normala ca și cea de a fi bun cu cei buni.

Dar, la urma urmei, acel copil pe care vrem sa-l educam după toate regulile artei pedagogice, ajuns la maturitate și reflexiune, va întreba: care a fost legitimarea educatorului sau educatorilor săi de a-i impune voința lor, de a-l considera ca *obiect* al educației, iar pe ei înșiși de a se considera suverani (cu privire la mijloace și scop) în materie de educație?

Singurul răspuns posibil este: *am vroit să te facem virtuos* și, prin virtute, fericit! Dacă n'am reușit pe deplin, e că știința despre om și tehnica întemeiată pe această știință, n'au ajuns încă la perfecțiune.

Dar răspunsul acesta implică, pentru a fi sincer, conștiința că am cercetat această știință, așa cum este astăzi, și că ne-am însușit cu trudă neobosită tehnica pedagogică. Dealtminteri vom trebui să mărturisim că am vroit să-l facem pe elevul nostru fericit, iar dacă n'am reușit e că nu ne-am pregătit îndeajuns pentru funcțiunea de educator.

IV

Scopul educației este de a-l face pe om virtuos, și, prin virtute, fericit. E o eroare, care se perpetuează dela Platon încoace, de a da „virtuții“ un înțeles exclusiv moral. Virtuțile platonice nu sunt virtuți morale, ci virtuți politice, cetățenesti. Termenul de *virtus* înseamnă „bărbăție“, iar cel grecesc, ἀρετή destoinție, putere. Cuvântul „virtute“ înseamnă deci însușirea caracteristică a bărbatului, care este vitejia, curajul. În urma acest termen a dobândit înțelesul de însușire caracteristică pentru o anumită funcțiune d. ex. virtutea femeii este priceperea în treburile gospodăriei, și apoi înțelesul de „superioritate morală“. Definind virtutea ca însușire caracteristica a funcțiunii, vom încerca să dăm o nouă clasificare a virtuților deosebind:

virtuți biologice, morale, estetice, religioase, politice, economice, și intelectuale. Pentru fiecare categorie vom fixa o virtute fundamentală: *sănătatea, bunătatea, gustul, sfințenia, vitejia, prevederea și înțelepciunea.*

Cu privire la raportul între virtuți, enunțăm vechiul principiu: cine are o virtute, le are pe toate; cine e lipsit de una, e lipsit de toate. Omul cu adevărat sănătos, e și bun, are oroare de tot ce e urât (el însuș fiind și frumos), e credincios, viteaz etc. Deoarece: orice viciu este un defect, o boală. În virtute nu există exces. Nu există un om *prea sănătos, prea estetic, prea sfânt, prea viteaz, prea prevăzător, prea înțelept.* Deoarece: un om prea sănătos trupește e deobicei prost (deci bolnav sufletește), un om temerar (prea viteaz) este lipsit de prevedere și de înțelepciune, un om prea bun este laș (lipsit de vitejie) și va fugi când lupii vor veni să-i atace copiii și oile, sau dușmanii patria. Aci n'avem de fapt excese de virtute (de sănătate, bunătate etc.), ci lipsă de virtute în general și prezență de vicii¹).

Altă latură a problemei este relația între virtute și fazele de dezvoltare ale individului uman, precum și raportul virtuții cu *tipurile* individuale (după sexe, rase și varietăți, genuri de viață, stări și clase sociale, profesioniști).

Virtutea copilului este sănătatea. Un copil sănătos e și bun (doarme și mănâncă bine, nu supără părinții, ci le face bucurie etc.), el e estetic (se joacă și-i plac jucăriile), e sfânt ca un înger, e viteaz (nu plînge când se lovește), e prevăzător (nu strică hainele și jucăriile), e înțelept, adică nu se atinge de foc, căci știe că focul frige. Dar această interpretare e întemeiată pe faptul că noi descoperim la copilul sănătos dispoziții spre virtuți cari apar în diferitele faze ale vieții. Bunătatea, dragostea pentru părinți și frațini se manifestează mai întâi, apoi gustul estetic, urmează religiozitatea, vitejia e un atribuit al junetii, prevederea, cea a omului matur care întemeiază o familie, înțelepciunea e virtutea bătrîneții. Cu privire la sexe putem spune că vitejia e virtutea bărbatului, bunătatea cea a femeii. Dar și femeia e vitează (naște copii, îi apără și-i crește). Rela-

¹) Vezi în această privință și interpretarea definiției ce o dă Aristotel virtuții ca mesotes între elleipsis și hyperbole) la *Nicolai Hartmann*, *Ethik*, pag. 399 urm.

țiile cu tipurile individuale pot fi stabilite cu ușurința. Tipul omului sănătos e atletul, al omului bun filosoful (moralist), al sfântului, preotul, al viteazului ostașul, al omului prevăzător comerciantul, al celui înțelept savantul; sau: țaranul e sanatos, orășeanul prevăzător, aristocratul viteaz; sau: Românul e viteaz, Englezul religios, etc. Și rasele își au virtuțile lor specifice, precum și națiunile, ceea ce încearcă să descopere și să analizeze „psihologia popoarelor“.

Expunerile de mai sus ne-ar înlesni însă și demonstrarea *primatului valorilor morale*. Depășindu-se anume limitele comunității biologice, noi trecem în domeniul *social* propriu zis, întâlnind ca *nucleu social* familia sau grupul familial întemeiat pe norme morale. Lărgirea comunității morale și nașterea unor comunități mai întinse, cuprinzând mai multe familii — pîna la omenire, reclamă păstrarea normelor morale și adaogarea de noi norme pentru a susține solidaritatea internă a grupului. Am arătat pe larg în studiul nostru „Statul și comunitatea morală“ (Revue Internationale de Sociologie 1931) ca această solidaritate își trage puterea și durabilitatea din intensificarea moralei, astfel că numai atunci cînd arta, religia, politica, economia, știința se subordonează moralei, nu știrbesc prestigiul și puterea normelor morale, o comunitate umană devine rezistentă și își poate păstra prin veacuri unitatea.

Vom nota aci că *în teorie* omenirea poate fi considerată ca o unitate și anume din două puncte de vedere: *biologic* și *rațional*. Specia umană pe de o parte și republica savanților pe de altă parte ar fi unități cari ar cuprinde toată omenirea. Amîndouă aceste unități sunt însă lipsite de coeziune; specia umană se izolează de celelalte specii numai prin imposibilitatea de amestec, de conubiu, iar cealaltă unitate se separă de animale prin faptul că nu există posibilitate de comunicare intelectuală între om și animale. Faptul că numai omul e „matematician“ sau „logician“ trage o linie de demarcație de netrecut între om și animal. Ori, logica e suficientă oare pentru a întemeia o comunitate omenească?

Experiența ne arată dimpotrivă că raționalizarea crescîndă implică atomizarea progresivă a societății prin accentuarea tot mai puternică a autonomiei individului. Logicianul desăvîrșit (la care cugetarea a înăbușit toate celelalte manifestări sufletești) trebuie să fie și individualist absolut.

Din punct de vedere biologic deci omenirea ar fi o *massă amorfa*, o mulțime de animale rătăcind pe suprafața pământului și căutându-și hrana unde o găsește, iar din punct de vedere logic omenirea ar fi atomizată în indivizi autonomi și suverani, fiecare cu pretenția să stăpânească și să cîrmuiască prin gândirea sa tot universul.

Comunitățile umane se nasc prin faptul că în substratul biologic intervine *dragostea, bunătatea*, care structurează nebuloasa biologică, o desparte în „lumi sociale“, în *comunități* sau *organisme supraindividuale*. Numai dacă *bunătatea ar ținea pas cu înțelepciunea* și amîndouă s'ar manifesta cu aceeaș putere în *fiecare individ*, omenirea ar deveni o comunitate în adevăratul înțeles al cuvîntului.

A admite această posibilitate ar însemna însă să putem demonstra identitatea materiei și a spiritului, deci să rezolvăm problema pe planul metafizic. Realitatea, *istoria*, ne arată însă numai înfăptuirea de forme sociale prin „ritmul funcțiunii dialectice“, așa cum a fost expus în mod magistral de *E. Lasbax*. Formele sociale concrete sunt „organisme dialectice“ născute din procesiunea pornind dela substratul biologic ajungînd la *noțiunea societății* și întorcîndu-se la o formă în care participă și substratul biologic și ideea formei perfecte (raționale).

Rolul educației se lămurește acuma pe deplin. Educația trebuie să-l încadreze pe individ în „ritmul funcțiunii dialectice“ într'un moment istoric dat.

Organismele dialectice actuale sunt, în domeniul social, *Statele naționale*. Statul național reprezintă sinteza substratului biologic reprezentat prin națiune și ideea Statului pe deplin raționalizat, construit de logicieni. Pe linia intensificării sentimentului de dragoste și solidaritate între oameni *educația* a înfăptuit *națiunea*; pe linia progresului cugetării logice, a raționalizării vieții sociale, *instrucția* a realizat organizația politică, Statul. Forma concretă, istorică, rezultată din participarea celor două „stadii“ este *Statul național*.

Pentru noi se pune problema, dacă acest organism dialectic a ajuns deja la desăvîrșire, dacă educatorii și-au împlinit și-și împlinesc, în deplină conștiință a scopului, misiunea lor.

Pe scurt: este *Școala romînească* organizată în așa fel ca să corespundă nevoilor de *viață a Statului național*?

V

Capitolul precedent e din multe puncte de vedere susceptibil de observațiuni critice. Poate ca n'ar fi fost necesar sa adoptam această formă „filosofică“ pentru a lamuri chestiuni cari pot fi expuse și mai pe moldovenește. Dar ni se va ierta sperăm această deformare profesională, considerîndu-se vîrsta noastră și tendința de a nu ceda cu desăvîrșire pasul tinerilor filosofi și literați romîni cari ne uimesc prin adîncimea gîndirii exprimată într'o formă apocaliptică. În fond chestiunea e destul de clară și simplă. Liberalismul secolului al XIX-lea a creat școala intelectualistă, universalista. Copilul trebuie sa învețe mult și multe. Cunoștințele sunt menite a-l face independent, autonom, puternic în lupta pentru existență. Cel ce învața mai bine, deci cel mai inteligent este cel mai *superior*. Din elevii cu notele cele mai bune se selecționează, prin „premiare“, viitorii conducători ai Statului, înalții funcționari, profesorii universitari, miniștrii, bancherii etc. Pentru desăvîrșirea formării omului de elită, a intelectualului român, e necesar ca el sa plece la Paris, Londra, Roma, Berlin. Omul de elită trebuie sa fie european și să știe cel puțin o limbă europeană, mai ales franțuzește. Pe lîngă acești europeni, selecționați după mediile obținute în școala, rămîne în țară mulțimea „proștilor“, adică a celor cu medii mai puțin strălucite, cei slabi la matematici și franceza. Învățătorii și profesorii muncesc amarnic să examineze; să dea note, sa calculeze mediile. etc. Tehnica pedagogică e menită să înlesneasca predarea de cunoștințe, să țină inteligența copiilor în neîntre-ruptă și intensă funcțiune, să o încordeze pînă la limitele ei de rezistență.

Admitem că societatea modernă cere cunoștințe multe și variate. Instrucția e necesară, specializarea și mai necesara. Statul deschide fel de fel de școli, pentru fel de fel de specialități și profesii. Dar Statul nu intervine și nu poate interveni decît în mod indirect și insuficient pentru a reglementa repartizarea elevilor pe diferite școli speciale. Nu există în Statele democratice moderne un criteriu obiectiv pentru repartizarea tinerilor pe diferitele profesii și funcțiuni. În aceasta privința hotărâsc părinții și — întîmplarea, adică factori iraționali.

Formula vagă a „meritului personal“ în ocuparea de func-

țiuni, în ascensiunea socială în general, nu rezolvă marea problemă a echilibrului social în succesiunea generațiilor. Deoarece, din motive demagogice (politice), nu se discută și nu se cumpenesc după justa lor greutate factorii cari se opun aplicării integrale a principiului „meritul personal“, se ivesc perturbații foarte puternice și mari primejdii pentru Stat. Așa de pildă bogația, situația socială a părinților au un mare rol pentru „cariera“ copiilor. Dar influența acestor factori nu e reglementată, ci ea se manifestează în forma corupției, a nepotismului, a politicianismului etc. În anumite condițiuni, influența banului și a nepotismului nu constituie o primejdie prea mare pentru echilibrul social, dar alocuirea ea amenință chiar existența Statului național. La noi de pildă puterea economică a populației orășenești străine amenință, prin corupție, să înlocuiască clasa conducătoare românească printr'o clasă conducătoare străină. Problema aceasta e prea cunoscută ca să mai fie expusă aci pe larg. Vrem să arătăm numai că o concepție pur intelectualistă, rațională, despre organizarea Statului, condus de indivizii cei mai inteligenți și mai instruiți „fără deosebire de religie și naționalitate“, preface Școala într'un instrument prin care o *nație* străină poate subjugă *națiunea română*. Această stare de lucruri a trezit reacțiunea națiunii, năzuința ei de a transforma Statul după trebuințele ei de viață. „Numerus clausus, nullus și valachicus“ sunt nouile formule, menite să repună Școala organizată de Stat în slujba națiunii. Roționamentul este: dacă școlile vor da numai absolvenți români, peste câteva generații clasa conducătoare în Statul românesc va fi românească.

Dar aplicarea acestor formule se izbește la noi de rezistența clasei conducătoare actuale românești care stă subț apăsarea influenței evreești, e deci desagregată prin corupție și a cedat deja însemnate pozițiuni străinilor. Și să ne dăm seama: dacă elita românească actuală se opune unei naționalizări a Școlii Statului românesc, înseamnă că nu mai are puterea de a o naționaliza, înseamnă că nu mai există o elită, o clasă conducătoare românească, înseamnă că s'a instituit deja dominațiunea străină.

Și atunci lupta ce se dă în jurul școlii a devenit o luptă pentru libertatea națională. În această luptă se cristalizează însă și noua *școală națională*, integrată „organismului dialectic“ al

Statului național. Criteriul de ierarhie în această școală nu mai poate fi „cantitatea cunoștințelor“, ci „intensitatea sentimentului național“. Elevul român, studentul român, ucenicul român, trebuie să-și desăvârșească educația în afară de școala actuală a Statului, care îl pune pe picior egal și adeseori în inferioritate față de streinul ce rîvnește la posturi de conducere în Statul românesc în baza „certificatelor“ școlare, a „mediilor“ dobîndite.

Cunoștințele pe cari elevul român și evreu și le cîștiga în Școala Statului, ei și le pot însuși în orice școală „europeană“, și dela orice profesor european.

Dar școala romînească, în *Statul național român*, trebuie sa fie mai mult. Ea trebuie să înlocuiască *familia romînească*, să desăvârșească opera educativă a comunității morale, culturale și religioase romînești, deoarece din această educație s'a nascut și numai prin această educație poate trăi „organismul dialectic“ reprezentat prin *Statul național*.

Așa deci, scepticismul pedagogic se oprește la pragul Școlii naționale în care se înfăptuește sinteza între materie și idee, în care se creează valorile morale, culturale, religioase și se încheagă solidaritatea națională.

În Școala națională, profesorul nu este calculator de medii, ci conducător spiritual al tineretului, deschizător de drum spre desăvîrșirea ființei națiunii romînești.

ȚĂRANII ȘI MUNCITORII

FORMULA „STATULUI ȚĂRĂNESC”

I

Știința socială cercetează diferitele feluri de organizare a societăților omenești, structura și evoluția lor. Dar ea nu poate *demonstra* că una sau alta dintre aceste forme de organizare este mai bună, mai „perfectă”. Pentru a le putea ierarhiza după *valoarea* lor, noi trebuie să alegem un criteriu, o măsura de valoare. Geometria nu ne demonstrează că un triunghi echilateral e mai perfect decât un triunghi oarecare. Dar în arhitectură de pildă putem stabili foarte bine o ierarhie a triunghiurilor după perfecțiunea lor.

Dacă schimbăm *criteriul*, ierarhia valorilor ia și ea altă înfățișare. Când doi oameni discută asupra valorii unui lucru, ei ar trebui să se înțeleagă mai întâi asupra criteriului judecăților de valoare. Dacă criteriul lor e deosebit, ei ar trebui să încerce să stabilească un criteriu comun. Dacă nu se ajunge la acest rezultat, discuția e inutilă și stearpă. În orice caz niciunul din ei nu poate susține că criteriul ales de el este singurul posibil afirmând că adevărul lui ar fi demonstrat de știință. Unul zice: portocala e mai bună decât mărul, fiindcă e mai zămoasă, și adaugă: ceea ce e dovedit de știință; iar celălalt va răspunde: mărul e mai bun decât portocala, fiindcă e mai ieftin — ceea ce știința economică o poate demonstra. Argumentul „științific” nu va putea hotărî aici o ierarhie obiectivă, rațională, între portocale și mere. Totuși pentru a determina pe cineva să consume mai degrabă mere decât portocale, noi vom aduce și argumente „științifice”, arătând că merele, au o influență mai bună asupra stomacului (mai ales asupra stomacului celui de convins), apoi ca prin consumul

merelor se încurajează un ram de producție națională, etc. Noi vom apela deci la *interesele* interlocutorului, la sentimentele și dorințele sale. Iar invocarea științei servește pentru a-l împinge mai lesne într'o anumită direcție, de a opri deci intervenția altor sentimente *cari ar împiedica alegerea în sensul dorit de noi*. Argumentul „științific“ servește deci și pentru a ascunde intenția noastră și interesul nostru. Un negustor de portocale ar aduce alte argumente științifice decât un producător de mere. Cel dintîiu e liber-schimbist, al doilea protecționist.

În realitate știința economică nu demonstrează că liber-schimbismul e oricînd preferabil protecționismului. Ci ea poate arăta doar ce efecte au cele doua sisteme asupra unei societăți. Dorind efectele liber-schimbismului, vom lupta pentru izbînda sa, dorind pe cele ale protecționismului, vom face politică economică protecționistă. Ori, pentru a determina pe alții să lupte alături de noi pentru protecționism, noi vom susține: Știința economică a dovedit că protecționismul e cel mai bun sistem. Și vom avea succes cu atît mai mare, cu cît cei cărora ne adresăm nu cunosc știința economică, dar au mare respect de știință și sunt dispuși să creadă fără a cerceta. Mai ales dacă pretinsele adevăruri științifice se acordă cu dorințele și interesele lor.

Așa s'a răspîndit socialismul. Lupta de clasă e un fapt izvorît din antagonismul natural între bogați și săraci. Alt fapt este iarăș că în orice societate există oameni cari vreau să guverneze și nu pot ajunge la guvernare decât apelînd la mulțime. Dacă săracii sunt într'o societate foarte numeroși (proletarii industriali în unele țări), e natural ca demagogii ambițioși să cheme proletariatul la luptă împotriva capitaliștilor cari dețin puterea. Ei zic: vom face o societate în care săracii, după exproprierea celor bogați, vor deveni stăpîni. Și vor adăuga: știința economică a dovedit (vezi Capitalul lui Marx) că Statul socialist trebuie înfăptuit, fiindcă e cel mai bun Stat. Și nu numai cel mai bun, dar și cel mai civilizată, cel mai puternic, cel mai bogat, etc. Argumentul științific îi dă deci proletarului convingerea că cel bogat poate fi ucis, desbrăcat, bătut, deoarece, cum spune teoria marxistă, religia, morala, dreptul, etc., nu sunt decât ficțiuni „burgheze“, menite să zădărnicească evoluția *naturală* spre statul socialist.

Dar biata știință economică nu știe nimic de acest adevăr.

Ea cercetează fenomenele economice cum s'au desfășurat și cum se desfășoară în diferite societăți, deci în condiții concrete de loc și timp. În cercetările ei, ea poate porni dela ipoteza determinismului economic, alegînd factorul economic ca variabilă independentă și stabilind cum variază celelalte fenomene sociale în funcție de sistemul economic. Formularea dogmatică a determinismului economic a dat naștere unei filosofii a istoriei întemeiată pe „concepția materialista a istoriei“, care însă e tot atît de mult sau tot atît de puțin adevărată ca și o concepție idealistă sau spiritualistă a istoriei.

II

Lupta de clasă, determinismul economic, dictatura proletariatului, înlăturarea religiei, a moralei, etc., au fost formule placute mai ales Jidanilor dornici să răstoarne elitele creștine. Manifestul comunist e croit după interesele lor. Aci ei au găsit toate perceptele pentru bolșevizarea Statelor creștine. O singură piedică serioasă se ridică în calea lor: *țărăniimea*. Proletarii industriali, desrădăcinați și aruncați în iadul centrelor industriale, privind zilnic desfășurarea luxului și bogăției și simțind, prin asta, mai adînc și dureros propria lor sărăcie și miserie, deveniră repede instrumente docile în mîinile demagogilor jidani. Astfel începu să dospească în Europa spiritul revoluției, pregătirea dezastrului, nu numai a burgheziei creștine, ci a civilizației și culturii umane. Noi nu negăm că a existat și că există nedreptate socială. Năzuința săracilor spre o soartă mai bună este naturală și morală, cum dealtminteri și cei bogați și puternici mînați de poruncile dumnezeiești și de conștiința lor morală au căutat să îndrepte starea de miserie a celor săraci. Dar cînd în regimul capitalist Jidani deveniră stăpîinii banului și deci atotputernici în viața economică, spiritul de împaciuire, de milă și înțelegere a suferințelor celor slabi, dispăru. Pentru a cuceri și puterea politică, ei ațîțară toate poftele și instinctele proletariatului împotriva elitei politice creștine. Doctrina lor „socialistă“ respinse orice atingere cu *socialismul creștin* și *socialismul național*, doctrine cari preconizează o împăcare a întreselor celor două clase și reforme menite să înfăptuiască o

colaborare pacinică între ele. Socialismul marxist adoptă ca principiu de temelie ura și ca obiectiv exterminarea fizică a elitei sociale creștine. Marea finanță jidovească, prin francmasonerie, luă conducerea acestei mișcări cu scopul nemărturisit, dar desvăluit tot mai mult de mersul evenimentelor, de a înlocui elitele creștine ale Statelor europene prin conducătorii jidani ai revoluției proletare. „Revoluția mondială“ avea să prefacă Europa într'un Stat federativ iudaic, condus de oculta iudeo-masonică.

Dacă acest proces nu s'a desfășurat în Europa după prevederile manifestului comunist, se datorește în primul rînd rezistenței *țăranilor* organizați în *armate naționale*.

Jidanii știu de mult că armata națională compusă din țărani constituie piedica cea mai formidabilă ce se opune năzuinței lor de a cuceri prin revoluția proletară puterea politică. În teoria lor ei ocolesc cu dibăcie această problemă. Ei caută să explice și să interpreteze de ce, „în aparență“, în agricultură legile determinismului economic nu sunt aplicabile. Capitalismul ar fi trebuit doar să împingă și aci la acumularea proprietății și a mijloacelor de producție în mîinile unei minorități, dînd naștere unui proletariat agricol. De fapt, în cele mai multe țări marea proprietate a dispărut, făcînd loc proprietății mici și mijlocii.

Acest fenomen nu se poate explica prin teoria marxistă, dar e lesne de înțeles, dacă îl punem în legătură cu organizația politică-militară. Latifundiile în Italia antică luară ființă, cînd armata națională compusă din țărani și condusă de o elită țărănească, deveni o armată profesională, instrument de expansiune imperialistă. Armata lui Ștefan cel Mare are încă acest caracter de armată națională. Mai tîrziu armata e compusă din mercenari și boeri latifundiari, iar țăranul devine rob și iobag. Revenirea la sistemul armatelor naționale implică emanciparea politică a țăranilor și împrumărirea lor. Acest proces, care se desfășoară în sec. XIX și se desăvîrșește în războiul mondial, se termină prin desfacerea totală sau parțială a Statelor „internaționale“ (Austro-Ungaria, Rusia, Turcia) și constituirea de State naționale.

Rolul covîrșitor al țărănimii în această evoluție este mai mult decît evident. Țăranii formează masa compactă a națiunilor. Organizați militărește, ei reprezintă temelia Statului, puterea

de care se izbesc dușmanii externi și cei interni. Hopliții greci și legionarii romani sunt țărani ostași, gata oricând să apere hotarele patriei și altarele zeilor cari ocrotesc Statul. Armata națională compusă din țărani și condusă de o elită militară legată prin înrudire de sînge, tradiții și credințe de țărănime da Statului o structură democratică, în adevăratul înțeles al cuvîntului.

„Clasa cea mai potrivită cu sistemul democratic este, zice Aristotel, aceea a agricultorilor; astfel democrația se constituie fără greutate acolo unde majoritatea trăește din agricultura și din creșterea turmelor. Deoarece nu este prea bogată, ea muncește fără încetare și nu se poate aduna decît foarte rar, și deoarece nu posedă necesarul, ea se sîrguește în treburile cari o nutresc și nu dorește alte bunuri decît acelea“.

Celelalte clase, negustorii, meseriașii și muncitorii cu plata, mulțimea aceasta care mișună neîncetat pe piețe și pe străzi, nu pot da decît democrații inferioare: „traiful lor este degradat și virtutea n'are nimic de a face cu îndeletnicirile lor obișnuite“.

Ori, în Statele moderne, ivirea proletariatului industrial începu să amenințe desăvîrșirea democrației. Demagogii „socialiști“ își făcură apariția și se pregătiră să organizeze războiul civil în vederea instituirii dictaturii proletariatului, adică a tiraniei lor.

În această pornire ei întîlniră rezistența armatei țărănești. Cum proletarizarea progresivă a țăranilor (prevăzută în știința marxistă!) nu se înfăptui, demagogii cătară să „bolșevizeze“ armata. Ei începură să saboteze în mod sistematic întărirea armatei, să zguduie disciplina, să desbine și să corupă elita militară. Pe de altă parte ei tindeau a transforma proletariatul într'o armată disciplinată și gata de atac împotriva armatei naționale. Obiectivul ultim al acestor năzuințe a fost și este *desarmarea țăranilor* și crearea unei armate de mercenari formata din proletari și supusă demagogilor socialiști. În acest fel Jidani, ajunși la cîrma proletariatului internațional, sperau sa deslănțue revoluția mondială și să iobăgească națiunile creștine. Ei reușiră să-și înfăptuiască planul în Rusia, în clipa ce armata de țărani înfrîntă de Germani se revoltă împotriva conducătorilor ei și aruncă armele. Exemplul Spaniei dovedește că desarmarea țăranilor și instituirea despotismului iudeo-masonic se

poate înfăptui și fără înfrîngerea armatei în războiu, iar Franța se bolșevizează prin influența banului jidovesc pus la dispoziția demagogilor comuniști, și ei în cea mai mare parte Jidani.

La noi, problema are o înfașurare deosebită și lămurirea ei e îngreuiată prin învălmășeala doctrinelor și formulelor aruncate în public în clipele de față, cînd lupta e în toiul ei și pasiunile politice sunt deslănțuite.

III

În marele războiu *armata națională romînă*, compusă din țărani și comandată de o elită militară romînească, înfăptui Statul național. Acest Stat, așa cum se născu și cum firesc era să ramînă, reprezintă cea mai ideală democrație. Armată națională, liberă circulație a elitelor, egalitate de drepturi, dreaptă împărțire a mijloacelor de subsistență (mai ales după împrăștiere) — iată elemente cari păreau a garanta dănuirea și desvoltarea unui organism politic puternic. Mai adăogăm că proletariatul industrial nici nu este prea numeros și nici pornit spre revoluție, deoarece legislația a intervenit satisfăcînd în mare măsură revendicările lui juste.

Ori, la noi s'a adevărit mai mult ca oriunde că socialismul marxist, identic cu comunismul, nu este decît programul revoluției jidovești, „formula politică“ a demagogilor jidani menită să distrugă armatele naționale și să îlesnească organizarea unor armate de mercenari slujind imperialismul iudaic.

Nedispunînd de proletari industriali pe cari să-i asmuțe împotriva capitaliștilor romîni (și ei inexistenți), Jidani s'au adresat mai întîiu minorităților, îndemnîndu-le la revoluție împotriva Statului romîn. Ucrainenii și Rușii, Bulgarii, Maghiarii, Germanii au găsit sprijin larg din partea presei jidovești ori cînd revendicau „drepturi“ în temeiul tratatelor de pace. Aceste manevre n'au dat însă rezultatul dorit. Minoritățile creștine, compuse în majoritatea lor din țărani și orășeni înstăriți, nu numai că nu s'au supus conducerii jidovești, dar unele s'au arătat chiar dușmănoase lor, preferînd să se alătore mișcării naționaliste romînești.

Jidanii trebură deci să renunțe la această tactică, mai ales că evenimentele din Rusia unde demagogii jidani măcelăreau

în massă populația creștina, darinau bisericile și exploatau țărănimea și muncitorimea fără pic de milă și omenie, întureau tot mai mult curentele antisemite, deci anticomuniste la toate națiunile creștine. Așa fiind, Jidanii își îndreptară atacul direct împotriva elitei românești, elită care aproape în întregime „face politică“, adică e înrolată în partide politice și ia parte la luptele de partid. În aceste lupte francmasoneria iudaică internațională a intervenit într'un moment dat cu toată greutatea. Propaganda comunistă rămase în seama citorva agenți bine platiți și a tineretului jidovesc: elevi de liceu, studenți, ucenici, etc. Organizațiile comuniste propriu zise sunt menite să organizeze „armata“ viitorului Stat sovietic jidovesc. Dar acțiunea decisivă se desfășoară în domeniul politic pentru a înfaptui condiția fundamentală a revoluției comuniste: desarmarea țăranilor și îngenunchierea elitei militare. Mijloacele pentru atingerea acestui scop sunt cunoscute: coruperea politicianilor și punerea lor sub comanda lojelor masonice, zădărnicierea înzestrării și întreținerii armatei, destrămarea administrației, magistraturii și a tuturor instituțiilor de educație și cultură prin corupție, încurajarea fraudelor și risipei, etc. Selecțiunea oamenilor politici conducători, înaintarea funcționarilor la posturi de conducere, însfirșit toată funcționarea aparatului de conducere a Statului intră sub controlul și cenzura mafiei jidovești. Alianța cu Franța și, în urmă, cea cu Rusia, a deschis comunismului iudaic posibilități extraordinare de acțiune distructivă. Elita politică românească se destramă pe zi ce merge și se apropie de prăbușire. Ea este azi cu desăvârșire în puterea jidanilor și ei o pot răsturna oricând ar vroi.

Totuș, dacă răsturnarea elitei este ușoară, nu totașa este înlocuirea ei nemijlocită printr'o elită jidovească. Deoarece, mai întâiu, lovitura dată împotriva mișcării naționaliste n'a avut rezultatul așteptat. Ea s'a refăcut și devine tot mai puternica. Pe de altă parte și unii dintre vechii politicieni și-au dat seama de primejdia despotismului jidovesc și au început să opună rezistența. Ei ar dori, pe cât se poate înțelege din programele lor cam confuze (cari nu trebuiesc confundate cu radicalismul ziaristilor lor, menit să-i sperie pe Jidani), o împărțire a puterii în temeiul „proporționalității“. Sunt două partide de felul acesta și Jidanii

ar putea alege între ele, — dacă n'ar avea ambiția, cum de fapt o au, să devie stăpîni absoluți în România.

O învoială cu aceste partide nici nu intră în calculele lor. Deoarece: niciunul din aceste partide nu le garantează distrugerea completă și definitivă a „dreptei“ intransigente și niciunul nu le poate asigura înfăptuirea condiției fundamentale a dăinuirii stăpînirii jidovești, care este și rămîne desarmarea țărănilor și organizarea unei armate de mercenari, instrument al despotismului terorist iudaic.

Deaceea Jidanii și-au selecționat din sînul elitei politice încăpute pe mîna lor pe cei mai hotărîți demagogi cari ascultă orbește de poruncile lor. Pe unii dintre acești demagogi îi mîină ambiția și trufia parvenitului, pe alții pe deasupra și doctrina marxistă, fanatismul sectarului. Pentru aceștia perspectiva de a comanda, sau de a reforma societatea după dogmele unei teorii utopice înăbușă orice altă simțire, orice scrupule, și-i face instrumente docile ale oculteii jidovești. Acești oameni sunt dispuși să distrugă Statul național și democratic pentru a înlesni instituirea dictaturii comuniste.

Ei au aruncat în lupta partidelor politice formula „Statului țărănesc“ cu scopul de a ridica țărănimea, adică masa țărănilor ostași împotriva elitei politice militare romînești. Ei le făgăduesc țărănilor un Stat în care „imensa majoritate va governa în interesul imensei majorități“ — așa cum zice Manifestul comunist. Ei le arată țărănilor că clasa conducătoare romînească e coruptă, că banii ce-i plătesc Statului sunt furați și cheltuiți pe lux și desfrîu, etc. Prin urmare, conchid ei, țărani trebuie să se răscoale, să răstoarne pe acești trîntori și să organizeze un Stat al lor, al țărănilor. Și chiar dacă nu e vorba de revoluție, ci numai de amenințări cu revoluția pentru cucerirea puterii, ținta este totuș vădită: bolșevizarea și apoi desarmarea țărănilor. Căci acești demagogi și stăpînii lor presupun că suprimarea unei revoluții țărănești ca în 1907 nu va mai fi cu putință, că politicianii de azi, strîmtorați și așa de puterea jidovească internațională, vor preferi mai degrabă să cedeze locul demagogilor „țărăniști“ decît să întrebuițeze forța. Iar, ajunși la putere, acești demagogi vor înăbuși și distruge mișcările naționaliste și vor da libertate deplină pentru organizarea „gărzilor țărănești și proletare“, adică a sovietelor de țărani și muncitori, avînd scopul să răstoarne ordinea existentă.

IV

Planul e clar și croit în toate amanuntele după intențiile „frontului popular“ internațional, sub care denumire se ascunde în prezent mișcarea revoluționară iudeo-comunista sprijinită de Internaționala a III-a. Alunecarea Franței pe panta comunismului a dat stîngii noastre, reprezentată prin „țărănism“, puteri noi făcînd-o agresivă și cutezătoare. Ciocnirea hotărîtoare între ea și dreapta intransigentă pare apropiată și inevitabilă. Se poate întîmpla însă ca această ciocnire să fie amînată prin chemarea la guvern a unuia din cele două partide moderate de dreapta, al căror antisemitism nu exclude transacții „democratice“. Dar și în acest caz moderațiunea față de Jidani n'ar însemna libertate de acțiune politică pentru naționalismul integral.

E probabil că și antisemiților li s'ar cere ca preț al guvernării lor suprimarea, prin forță sau persuasiune (citește: corupere), a legionarilor. În timpul guvernării lor, revoluția țărănistă și țărănească s'ar organiza mai temeinic, avînd în față un adversar slăbit și lipsit de prestigiu.

Așa se prezintă deci lupta împotriva Statului național român cu scopul hotărît de a-l transforma într'o despotie iudaică, într'o republică sovietică prinsă în Uniunea republicelor sovietice cu guvernul central la Moscova. Toată lumea vede și simte cum stau lucrurile, toată lumea speră că primejdia va putea fi înlăturată. Dar ea nu poate fi înlăturată decît prin lupta, prin organizarea rezistenței naționale, prin liberarea elitei romînești de sub jugul ce jidovimea i l-a pus pe grumaz. Legionarii au ridicat steagul și înaintează pentru a desrobi Cetatea Romînească.

Ei vor învinge.

Expunerile noastre au menirea să lămurească starea de fapt și să arate că teoriile, doctrinele și programele demagogilor de toate categoriile, nu sunt decît „formule“ pentru răscolirea maselor în temeiul antagonismului natural între săraci și bogați, între guvernați și guvernanți. Demagogii cheamă proletarii și țărani la luptă împotriva capitaliștilor și ciocoilor. Dar în umbră stau Jidanii masoni, bancherii și rabinii și conduc atacul împotriva națiunii, împotriva Statului și Bisericii romînești.

Știința?

Dar ce poate face știința mai mult decât să analizeze și să explice o stare de fapt? Știința ne mai poate spune doar că națiunile cari vreau să progreseze și să fie puternice trebuie să știe a înfrînge dușmanii cari le pregătesc pieirea. Pentru un Român, Statul național român, Statul românesc întemeiat pe o puternică armată națională condusă de o elită militară romîneasca este cel mai bun Stat, este Statul ideal. Nu fiindcă știința o demonstrează, ci fiindcă sufletul nostru îl dorește și mintea noastră nu-și poate imagina alt Stat mai perfect.

„Statul țărănesc“ nu este însă decît camuflarea „Statului comunist proletar“. Demagogii comuniști au adoptat acest nume pentru a răzvrăti țărănimea și pentru a adormi conștiința acelor intelectuali romîni cari, înrolați în partidul țărănist, luptă pentru izbînda comunismului jidovesc, dar pot justifica, înaintea conștiinței proprii și înaintea opiniei romînești, atitudinea lor după raționamentul gustian: țărani sunt romîni; Jidanii și noi, luptînd pentru întemeierea „Statului țărănesc“, facem romî-nism, deci naționalism. Iar știința socială care dovedește acest adevăr este „Sociologie romînească“ — și monografică.

UNIVERSITATEA ȚĂRĂNEASCĂ

I

Înainte de zece ani am scris în revista „Școala“ din Cernăuți¹⁾ un articol despre Universitatea țărănească. În același an (1922/23) am ținut, la Universitate, un curs: „Probleme de pedagogie socială“, în care am dezvoltat pe larg problema educației poporului, insistând mai ales asupra importanței Universității țărănești.

În lunile Iulie—August 1922 s'au ținut în satul Volovăț (jud. Rădăuți) o serie de prelegeri populare. Unul din inițiatorii acestor cursuri scrie în „Școala“: „Idea de a ține prelegeri populare într'un stil mai mare și bine organizat, am primit-o din scrierea d-lui prof. univ. T. Brăileanu, publicată în revista „Școala“ intitulată „Universitatea țărănească“, precum și dela prelegerile universitare ale acestui profesor. Asemenea am consultat și scrierile „Entstehung und Entwicklung der Volkshochschulen in den nordischen Ländern“, disertațiune inaugurală pentru doctorat a lui Maikki Friberg din Helsingfors (Bern 1877) și „Die dänische Volkshochschule nebst Plan einer deutschen ländlichen Volkshochschule“ de Fr. Lembke (Kiel und Leipzig 1904), cari scrieri cu multă bunăvoință d-l profesor T. Braileanu mi le-a pus la dispoziție din biblioteca Universității... Prelegerile ținute au fost de următorul conținut: istorie națională (11 prelegeri), geografie (4), științe naturale (3), farmaceutica (1), medicina umană (1), medicina veterinara (1), agronomia (4), drept (2), literare (3), economie (1), religie (1)... *Din convorbirile avute cu țărani am înțeles că ei ar dori să aibă astfel de prelegeri zi de zi în timpul iernii, căci atunci — zic ei — ei*

---

1) Anul VII, 1922, pg. 161—170.

sunt mai hodiniți, au vreme și nu poartă grija muncii cîmpului. Aceasta însă e mai greu de înfăptuit în ziua de azi. Din convorbirile cu țăranii din alte comune am văzut că doresc să se facă și în comunele lor asemenea prelegeri ca și la Volovăț, ceea ce după puțină se va satisface“. (*Eudoxiu Scalat, Prelegeri populare, în „Școala“, 1922, pg. 349—351*).

În Noemvrie 1922, d-nii E. Scalat, învățător, și D. Șindilariu, stud. fil. abs., publică (tot în „Școala“) un proiect de statut pentru înființarea unei societăți culturale „Academia populară“. În art. 2. se spune: „Scopul societății este în general cultivarea simțului național și patriotic și răspîndirea culturii în sînul poporului român, iar în special înființarea și susținerea unei Universități populare. Se exclude din capul locului și cu desăvîrșire orice acțiune politică în sînul societății sau prin societate“. Iar art. 3: „Mijloacele pentru realizarea scopului general sunt: a) conferințe populare din toate ramurile științei, b) cursuri populare sau serii de conferințe, c) înființarea de biblioteci populare și îmbogățirea lor cu cărți, reviste, tablouri, etc., d) organizarea cabinetelor de lectură și altor societăți culturale populare și îndrumarea lor spre o activitate rodnică, e) *discuții din domeniul pedagogiei sociale și exerciții practice cu scopul de a pregăti conferențieri pentru prelegerile populare*, f) întreprinderi sociale (concert, teatru, petreceri, tombola etc.), g) editarea unei reviste culturale pe înțelesul poporului.

Pentru realizarea scopului special (înființarea unei Universități populare) se va căuta a se aduna fondul material necesar iar pentru organizarea și funcționarea în regulă a acestei Universități populare se va alcătui la timp un regulament special, ținîndu-se cont de experiențele făcute în cursul timpului cu conferințele și cursurile populare“.

La 18 Februarie 1923, această „Academie populară“ luă ființă.

Ea s'a manifestat cîtva timp, trimițînd conferențieri prin diferite sate, organizînd concursuri de colinde și dansuri naționale, — și a dispărut apoi fără urmă... Nu cunosc cauzele declinului repede al acestei societăți, și nici motivele cari l-au determinat pe conducătorii ei să părăsească ideea întemeierii unei Universități țărănești.

Am putea afirma însă că pe atunci nu erau date condițiunile

pentru înfăptuirea acestei idei. Intelectualii erau prea ocupați cu politica și, în legătură cu ea, cu stabilizarea situației lor sociale la un curs cît se poate de ridicat. Țăranii, pedealtăparte, erau și ei preocupați de a beneficia cît mai mult de reforma agrară și de posibilitățile de a dobîndi pămînt. Politicianii demagogi puseseră, de altminteri, stăpînire pe sufletul mulțimii, înăbușind orice interes pentru școală și cultură.

Erau vremuri pline de iluzii pentru toată lumea. „Intreprinderi“ de tot felul răsăreau ca ciupercile după ploaie; banci, școli de toate categoriile, partide politice etc. Bani se găseau în abundență și, dacă lipseau, se tipăreau.

În astfel de timpuri o chemare la muncă intensă și fara șanse de profit mare și imediat, nu putea fi decît vocea celui ce striga în pustiu.

!Dar a venit „criza“ cu toate urmările ei: falimente, datorii, șomaj, mizerie. Iluziile s'au risipit. Demagogii de toate categoriile își macină, ce-i drept, înaintea mulțimii desamagite, formulele lor obicinuite. Ei reușesc, dacă sunt destul de „radicali“, să producă accese de furie și convulsiuni. Dar numai pentru cîteva clipe — și neagra desnădejde, resemnarea mută se așterne iarăș peste țară.

Nici cele mai mari „scandaluri“ politice nu impresionează. Ne-am obicinuit și cu fraude de milioane, și cu comisioane fabuloase, și cu afaceri de spionaj „nemaipomenite“. Am început să nu mai credem în putința de îndreptare a acestei situații nenorocite.

Și totuș, dacă punem faptele în lumina reflexiunii, în lumina teoriei, a cugetării logice, ele își pierd aspectul înfiorator. Lipsește, constatăm noi, în viața noastră politică intervenția conștientă și organizată a mulțimii în lupta ce se dă între politicieni pentru acapararea „puterii“ și lipsește rezistența organizată a mulțimii pentru a împiedica abuzurile politicianilor cari au ajuns la conducere.

Problema este deci cum se poate trezi și desvolta conștiința politică a mulțimii. Resemnarea și apatia politică a mulțimii, pornirile ei destructive în clipe de desnădejde, neputința ei în fața manevrelor politicianilor, sunt dovezi de nepregătire politică.

Din punct de vedere formal mulțimii i s'a dat rolul de arbitru în luptele politice prin votul universal.

Votul universal presupune însă o pregătire corespunzătoare, deci o *școlire* pentru exercitarea drepturilor politice. Lipsind această școlire, votul universal a deschis drum liber tuturor demagogilor și a ridicat „corupția“ la rangul unui principiu de guvernământ. În mod logic, natural și necesar.

Căci problema pentru demagogii ajunși la putere nu este să acționeze în folosul mulțimii, ci să împiedice răscularea mulțimii prin alți demagogi cari râvnesc la putere. Mijlocul de a-i împiedica este coruperea lor, admiterea lor la beneficiile puterii într'o formă oarecare. În cazuri extreme se întrebuițează forța, dar numai împotriva „celor mici“.

Dar trebuie să notăm că au existat și există oameni politici, bărbați de stat, cari nu numai că au văzut necesitatea pregătirii politice a poporului, dar au și creat instituții pentru școlirea lui. Școala primară este o creație a democrațiilor moderne. Regimul parlamentar și votul universal avea sa-și dea roadele depline în temeiul răspîndirii culturii prin școala primară.

S'a constatat însă, nu numai la noi ci și aiurea, că școala primară n'a dat rezultatele dorite, n'a îndeplinit stabilitatea vieții politice¹⁾. Dimpotrivă.

Dacă ne-am imagina de o pildă că țaranii noștri ar ști totși să citească bine, satele noastre ar fi inundate de scrieri „subversive“ și am trebui să dublam numărul jandarmilor pentru a confisca broșurile comuniste și a aresta pe cetitori. Fără îndoială că, în acest caz, s'ar răspîndi și scrieri bune. Dar în lume răul e întotdeauna mai puternic decît binele, mai ales în timpuri grele.

Atunci : să desființăm școlile! Concluzie ce le-ar plăcea și democrațiilor cari ar vrea să „guverneze liniștit“. Nu, ci să înființăm cît mai multe școli primare pentru a le da țăranilor *mijlocul* indispensabil prin care își pot dobîndi cunoștințe. Fără acest mijloc țaranul, în timpurile de azi, nu și-ar putea cîștiga cunoștințele necesare pentru a-și purta gospodăria, pentru a deveni oștean bun, cetățean vrednic. Dar aceleași mijloace,

---

¹⁾ Vezi și *J. Bryce*, *Les démocraties modernes*, Paris 1924, capitolul: Démocratie et Education.

cetitul și scrisul, dobândite în școala primară pot fi întrebuințate și pentru *scopuri* rele.

Dupa terminarea școlii primare, tineretul dela țara se formează numai sub influența mediului social, fara conducere conștientă spre scopuri bine determinate. Se poate întâmpla ca mediul să fie prielnic pentru întărirea sentimentelor naționale, patriotice, religioase, dar se poate întâmpla ca mediul sa conțină germeni de disoluție și înăbușire a acestor sentimente, sa conțină germeni de răzvrătire, de decădere morală, de îndoială religioasă. Sunt sate situate în regiuni industriale, în apropiere de orașe mari, de orașe locuite de străini etc. Au nu vor patrunde în aceste sate idei noi, idei ucigătoare de obiceiuri și credințe, cari constituiau temelia solidarității sociale între sateni, nemaipomenind de influența gazetelor și broșurilor politice cari propagă ura și desbinarea între frați de acelaș neam?

S'a afirmat, din partea democraților integrali se 'nțelege, ca în mod fatal vechile obiceiuri și credințe trebuie sa dispara și că viața patriarhală a satelor nu mai poate dăinui. S'au considerat drept visuri romantice tendințele de a păstra obiceiurile țărănești. Filosofia pozitivistă a anunțat apropiata înlocuire a religiei prin știință, iar marii proroci umanitariști nu obolesc a prezice înfăptuirea unei organizații sociale care ar avea să cuprindă toată omenirea.

Pentru oameni mai modești și legați cu sufletul lor de soarta neamului din care s'au născut, problema s'a pus altfel.

Mai întâiu, zic ei, afirmăm cu toată puterea că o națiune nu poate deveni tare și mare decât prin cultură, prin școală. Dar această cultură trebuie să aibă un înțeles bine lămurit. Dintr'un anumit punct de vedere, teoretic, se poate afirma că există bunuri s'au valori culturale *umane*, deci din acest punct de vedere cultura este unitară. Dar în geneza și dezvoltarea ei reală, cultura se diferențiază după națiuni și în sînul națiunilor dupa clase sociale.

Coborîndu-ne dela abstract la concret, dela noțiunile de valori culturale (valori estetice, economice, morale etc.), la produsele concrete ale artei, tehnice, ale organizației sociale, noi găsim o diversitate tot mai mare a obiectivării culturii.

Prin urmare, progresul cultural nu consistă, cum s'a crezut, în simpla ștergere a deosebirilor între aceste manifestări con-

crete pentru a ajunge la o cultură unică, umană. Cei ce preconizează această cale, fac o confuzie între operația logică de a prinde diversitatea fenomenelor sub un concept logic și înfăptuirea reală a unei sinteze, care, în cazul de față, ar însemna nimicirea culturii existente la diferitele națiuni pentru a realiza în urmă o cultură a omenirii, cultură al cărei caracter și aspect nici n'ar putea fi imaginat în momentul de față. Căci cine ar fi în stare să-și gândească o cultură izvorâtă din contopirea culturilor diferitelor națiuni europene cu cele ale tuturor națiilor asiatice, africane, australiene etc.!

!Dar tot astfel, se pune problema culturii în sînul unei națiuni. Există se'nțelege o cultură națională, o cultură a unei națiuni deosebită de culturile celorlalte națiuni. Căci dealtfel n'ar exista națiuni diferite, ci numai varietăți biologice. Pentru ca un grup biologic să devină națiune, el trebuie să creeze o cultură, să creeze valori culturale în conformitate cu structura sufletească a indivizilor din care se compune; iar această structură sufletească mai depinde, în afară de factorul rasă, și de influența mediului natural, de legătura grupului cu pămîntul pe care e așezat și de contactul său, pacinic sau războinic, cu alte grupuri sociale.

Dar, cu toate că există o cultură națională, unitară față de 'culturile străine, totuș orice cultură națională pentru sine e *structurată*, e compusă din părți eterogene, dar dependente unele de altele, în așa fel ca din raportul lor de atîrnare reciprocă să se nască un tot armonic.

Structura culturii, adică a sistemului de valori culturale, depinde de structura națiunii, de diferențierea ei în clase sociale, stări sociale, profesii, genuri de viață (deci și structura ei economică și politică în primul rînd). *Fiecare categorie socială*, în sînul unei națiuni, își are am putea zice cultura sa proprie.

S'a observat că există asemănări între cultura țărănească din toate țările, tot astfel putem vorbi de o cultură orășenească (burgheză), aristocratică, teocratică etc. Constatarea acestor asemănări a deșteptat în capetele unor reformatori sociali ideea că d. ex. „proletariatul din toate țările“ formează o unitate pentru sine, așazicînd o națiune, cu o ideologie proprie, opusă ideologiei burgheze, cum burghezii de odinioară opuneau concepția burgheză (democratică și liberală) concepției aristocratice (reacționare).

În acelaș fel la națiunile tinere clasele conducătoare începeau prin a imita cultura claselor conducătoare ale națiunilor înaintate, adoptînd, pe lîngă felul lor de traiu (locuința, îmbrăcăminte etc.), și limba străină. Germanii vorbeau limba franceză, imitau în arte și literatură pe Francezi, iar clasa conducătoare la Romîni a imitat pe rînd toate clasele conducătoare ale națiilor cu cari au venit în contact. Această imitație e naturală și necesară în momentul ce se constituie o clasă conducătoare, cînd națiunea se diferențiază în conducatori și mulțime pentru a se adapta mediului politic *internațional*. Dar totașa de naturala și necesară este apoi *naționalizarea* clasei conducătoare. Ea își păstrează caracterul ei general de clasă conducătoare, dar trebuie, pentru a-și îndeplini funcțiunea ei înlăuntrul națiunii, sa-și dobîndească caracterele ei specifice naționale, în contact și schimb de bunuri materiale și ideale cu celelalte categorii sociale ale națiunii. Cînd acest proces de adaptare la mediul extern pe de o parte și la cel intern pe de altă parte e terminat, națiunea s'a constituit ca unitate organică, în temeiul unei culturi naționale, creată prin cooperarea tuturor claselor sociale.

Termenul de cultură n'are pentru noi înțelesul vag și romantic al filantropilor și reformatoților umanitariști. Nu e vorba de așa zisa cultură formală a omului „cult“, sau numai de literatura și artă, ci cultură înseamnă pentru noi totalitatea produselor materiale și spirituale prin cari se manifestează subiectul creator al acestor produse și care este „națiunea“. Cooperarea claselor sociale pentru creierea culturii trebuie să se înfăptuiască în toate domeniile de activitate: literatura, artă, religie, politica, economie etc.

Se poate întîmpla, și s'a întîmplat și se întîmplă, ca o clasa socială să fie exclusă dela vreuna din activitățile susamintite, în așa fel ca de ex. activitatea politică să fie rezervată în mod exclusiv unei anumite clase sociale. Așa a fost situația țaranilor pînă în timpurile mai noi.

Dar în momentul ce condițiunile de existența a națiunilor au impus participarea țaranilor la activitatea politică (ca pe vremuri participarea Plebeienilor la Roma), s'a ivit și problema adaptării acestei clase la noua structură socială, s'a ivit deci problema educației cetățenești a țaranilor.

II

Tipul Universității țărănești a fost creat în Danemarca, de unde aceasta instituțiune s'a răspîndit în Norvegia, Suedia și Finlanda.

Tatăl Universităților țărănești e preotul, poetul și istoricianul danez Nikolai Frederik *Grundtvig*. Acest om mare, patriot în adevăratul înțeles al cuvîntului, pătruns de convingerea că poporul nu poate fi scos din letargie numai prin cuvîntul scris, a început o propaganda întinsă pentru înființarea unei școli înalte pentru poporul dela țară. Grundtvig accentuează necesitatea unei strînse legături între intelectuali și popor. Intelectualii și mai ales viitorii funcționari trebuie să cunoască de aproape trebuințele țărănilor, să înțeleagă felul lor de a gândi și acționa. Prăpastia între clasele culte, crescute în școlile savante, și poporul dela țară trebuie închisă prin cultura poporului.

„Grundtvig vroia să înlăture prin școală pe de o parte nemulțumirea care izvorea din neactivitate și zugruma orice spirit de întreprindere, dar el dorea înfaptuirea școalei și ca mijloc pentru dobîndirea maturității politice. Noțiuni ca reprezentatie, drept de vot și alegere el le considera cuvinte goale pe hîrtie, cită vreme țărănimea, pe care o credea talpa țării, trăește în neștiință și e nevoită a se lăsa reprezentată prin așa numiții intelectuali, sau cînd țărani intrînd în guvern nu pot evita greșeli mari, la cari sunt împinși foarte lesne de ura lor împotriva claselor stăpînitoare. Numai o luminare generală, progresată, asupra condițiunilor vieții omenești, în primul rînd asupra celor ale vieții națiunii proprii, asupra constituției Statului și caracterului patriei, o pricepere clară a situațiunii patriei și a trebuințelor ei adevărate ar putea fi în stare să facă dreptul general de votare și alegere folositor și conform adevăratei sale idei“. (*M. Friberg, Entstehung und Entwicklung der Volkshochschulen in den nordischen Ländern* pg. 24/25).

Grundtvig a trăit dela 1783—1781. O viață de om a luptat pentru înfaptuirea Universității țărănești. Propaganda sa a deșteptat interesul bunilor patrioți și în anul 1844 a fost deschisă înfiia Universitate țărănească. La 1 Noemvrie erau înscriși șase elevi, și deschiderea s'a amînat pentru 7 Noemvrie, pînă la care zi numărul elevilor s'a urcat la 20. Primul director al acestei

prime Universități din satul Roedding a fost Christian Flor din Copenhaga.

O serie de bărbați devotați cauzei au ridicat instituțiunea Universității țărănești la o importanță extraordinară. Au fost și crize; multe școli înființate au dispărut neavînd conducători de-stoinici, dar una dispărea și trei altele se înființau.

Folosul acestor școli a fost imens, atît în privința morala cît și materială. Un exemplu din viața economică. Între anii 1870 și 1880 Danemarca a trecut printr'o teribilă criză agricolă. Țara trăia pînă atunci din exportul de grîne. Dar prin concurența străină prețurile scăzură. Guvernul propuse măsuri de protecție pentru cerealele daneze. Atunci 30.000 de țărani din Iuetland semnară un protest în care spuneau: „Noi, țărani danezi, nu vrem taxe pe cereale. Noi nu dorim să se scumpească prin măsuri artificiale hrana compatrioților noștri“. Și grîul străin a fost lăsat să intre în țară. Dar țărani, cu un spirit de inițiativă și pricepere extraordinară a nouilor condițiuni economice, transformă în cîțiva ani cu desăvîrșire industria lor agricolă; producția grînelor a fost înlocuită prin creșterea vitelor și lăptărit. Și toată populația știe că această minune e datorită Universității țărănești. (A. de Rothmaler, *Les Hautes-Ecoles de Paysans au Danemark*, în *Revue pédagogique* 1921).

În 1921, în Folketing, în Camera deputaților aleși prin sufragiu universal, erau 43 deputați țărani din 114; în Landsting ei sunt 16 din 66.

D-l Poulsen, directorul uneia din marile Școli populare, chemat la Oxford pentru a expune acolo organizația Inaltelor școli daneze, a spus: „Pe cei ce caută deslegarea marilor probleme sociale, poate că mica Danemarcă îi va putea învăța ceva. Noi am început a rezolvi aceste probleme din înăuntru, și Inalta Școală populară e contribuția noastră modestă dar originală la această operă“. Și el adăogă într'un spirit grundtvigian: „Puterea care odinioară a mînat pe Vikingi peste mări, încă nu e stînsă. Idei s'au născut între noi cari vor putea încă inspira și cuceri“. (Rothmaler, o. c. pg. 208).

Universitatea țărănească se raspîndi, cum am amintit, foarte repede în țările nordice. În Germania această mișcare începu pe la 1905 și anume la hotarele Danemarcei, în Șlesvigul de Nord, pentru a contrabalansa influența culturală și națională daneză,

cum dealtminteri chiar Universitatea țărănească daneză a luat ființă în Danemarca de Sud avînd drept țintă nu numai progresul cultural și economic al țărănimii, ci și deșteptarea și întărirea conștiinței naționale a plugarilor.

În timpul de față există în Germania 75—80 Universități țărănești, cam acelaș număr ca în mica Danemarcă¹⁾. În schimb însă s'a dat, după războiu, mare atenție și sprijin oficial (din partea Statului și municipiilor) Universităților populare la orașe. Acest fapt se datorește tendinței partidului socialist de a asigura stabilitatea regimului „democratic“ instituit după răsturnarea monarhiei. Dar pe lîngă această mișcare socialistă, au mai existat și există instituții de acest fel organizate de partidele conservatoare, unele *clericale* (catolice și protestante) altele *naționale*. Evenimentele politice din timpul din urmă au dovedit, că în Germania masele largi ale populației s'au îndreptat spre naționalism și tradiționalism, punînd capăt experienței marxiste. Mișcarea antisemită a fost o reacțiune împotriva încercării oficialității social-democrate (condusă în mare parte de Evrei) de a crea un nou tip de om: „omul socialist“, cosmopolit și anațional.

Atît cartea lui Steinmetz, cît și mai ales seria de studii asupra problemei educației poporului, publicată de Institutul sociologic din Frankfurt pe Main sub direcția sociologului Leopold von *Wiese* (*Soziologie des Volksbildungswesens*, München 1921) dau informații bogate și luminoase lămuriri asupra acestei probleme și asupra instituțiilor de cultură populară din toate țările.

Dar interesul nostru se va concentra asupra problemei Universității țărănești dela noi. Vom analiza problema atît din punct de vedere teoretic cît și practic.

III

La noi, ca și aiurea, serviciul militar obligatoriu și votul universal (ca un drept firesc legat de datoria ostășească), a deschis țăranilor drumul în viața politică, a înfăptuit „democrația“. Clasa stăpînitoare, boierii și burghezii, deși fusese constrînsă

¹⁾ Asupra Universității populare în Germania vezi: Paul Steinmetz, *Die deutsche Volkshochschulbewegung*, Karlsruhe 1929.

de împrejurări să acorde țăranilor drepturi politice egale, pastră totuș sentimentul, nemărturisit, că țăranilor nu li se cuvin aceste drepturi, deoarece ei sunt *inferiori*, nepregatiți pentru viața politică, într'un cuvînt *inculți*. Pe altă parte însă, țăranul și viața țărănească începuse să-i intereseze pe literați, artiști (pictori, arhitecți, etc.) și savanți (filologi, etnologi, etc.). La început acest interes avea o nuanță romantică. Viața la țară era descrisă și cîntată ca o viață fericită, idilică, ferită de zbuciumul vieții orășenești.

Luptele politice însă și revendicările economice ale clasei țărănești schimbară portretul literar al țăranului. El apare pe scenă amenințător și răzbunător, flămînd și zdrențuit, pentru a cere „pămînt“ dela ciocoi!

După războiu și înfăptuirea Romîniei mari, țăranul și-a pierdut și caracterul romantic și caracterul revoluționar. El a devenit un element constitutiv al vieții naționale: politice și economice.

Dar a rămas încă o anumită neîncredere a clasei conducătoare în pregătirea țăranilor pentru viața politica. Politicianii practici se orientează repede asupra structurii sufletești a țăranilor și în luptele lor întredaltă tactica electorală ține seama de caracterul specific al țăranului.

Dar toată politica aceasta se învîrte într'un cerc vicios. Caci, pentru a obține succese electorale politicianii trebuie să promită țăranilor avantaje cît se poate de multe și mari, iar aceste promisiuni nu pot fi împlinite, deoarece împlinirea lor ar pagubi chiar interesele politicianilor cari nu sunt țărani. Țăranii, văzînd că sunt totdeauna „înșelați“ de politicieni, sunt împinși în brațele demagogilor revoluționari, de dreapta sau de stînga.

Acest joc n'ar fi prea primejdios pentru Statul nostru, dacă ar fi omogen din punct de vedere etnic. Am ajunge ce-i drept la o dictatură de dreapta sau stînga, dar la o dictatură *națională*.

Dar cum orașele sunt străine, cum deci între pătura subțire de politicieni și burghezi romîni, se interpune o populație orașenească străină și, în regiunile industriale, muncitori minoritari, problema se pune la noi cu totul altfel decît în țările apusene, unde *viața națională* se întemeiază pe populația orașenească și pe masele de muncitori de aceeași naționalitate. In acele țări problema țărănească e o problemă politico-economică, la

noi ea e o problemă politico-națională. În țările apusene țărănimea reprezintă o clasă socială într'un Stat național omogen, la noi țăranii reprezintă *națiunea română* în luptă cu „minoritățile“ pentru constituirea și organizarea unui Stat național românesc. O teorie politicianistă nebuloasă vorbește de un Stat țărănesc. Ea conține un sîmbure de adevăr. Toate Statele sunt, la originea lor, State țărănești, de oarece pămîntul reprezintă bogăția principală care trebuie apărată împotriva dușmanilor. Țăranii de acelaș neam și trăind în sate învecinate se organizează în State pentru a-și apăra pămîntul. În stabilirea ierarhiei interne mărimea „gospodăriei“ e hotărîtoare. În acest fel „marii proprietari“ devin clasa conducătoare în Stat. Toate drepturile și privilegiile politice sunt dependente de posesiunea de pămînt. Abia cînd pe lîngă bogăția reprezentată prin pămînt se ivește bogăția reprezentată prin bani, situația se schimbă. Se naște burghezia orășenească, marii comercianți, bancheri și industriași cari încep lupta împotriva *aristocrației*, adică împotriva proprietarilor de pămînt. Această luptă rămase, în antichitate, nehotărîtă. Dar în secolul al XIX-lea, invențiile tehnice și aplicațiunile lor în industrie devalorizară, din punct de vedere politic, bogăția reprezentată prin pămînt și stabiliră întîietatea banului. În această epocă, a capitalismului, orașele își dobîndesc altă structură, întrucît aci se așează „capitaliștii“, cari dispunînd de bani, de bogăția predominantă în viața economică, încep a rîvni, prin puterea banului, și la dominațiunea politică.

Nu e locul aci să expunem toate prefacerile sociale, lente sau revoluționare, produse de capitalism. Sunt destule cărți te-meinice asupra acestui subiect. Ajunge să amintesc opera clasică a lui *Werner Sombart*: „*Der moderne Kapitalismus*“. Dar toate scrierile cari se ocupă de această problemă, nu țin și nu pot ține socoteală de condițiunile speciale în cari s'au manifestat și se manifestează încă efectele capitalismului în țara noastră. Și nici transformările sociale din Rusia n'au găsit o înțelegere deplină la scriitorii din Apus, întrucît și aci capitalismul a produs efecte neașteptate, izvorîte din structura specifică a societății rusești.

Toate teoriile economice apusene pornesc dela presuposițiunea unui mediu social omogen din punct de vedere *etnic*. Deosebiriile de religie au fost considerate, tot astfel găsim scrieri

interesante asupra rolului Evreilor în viața economică (Max Weber, *Gesammelte Aufsätze zur Religionssoziologie*; Werner Sombart, *Die Juden und das Wirtschaftsleben*). Dar toți scriitorii presupun că orașele sunt locuite în Franța de Francezi, în Germania de Germani, în Italia de Italiani. La noi orașele sunt străine. Constatarea aceasta, după cele expuse, capătă alta greutate.

Înainte de intrarea României în faza capitalistă, clasa conducătoare politică era reprezentată prin boieri, mari proprietari de pământ. Burghezia orășenească (comercianții și meseriașii) nu putea concura cu acești bogați, nu putea avea pretenții de dominațiune politică. După revoluția capitalistă, care a instalat dominațiunea unei burghezii românești anemice asupra unei boerimi extenuate, începu ofensiva organizată și tenace a burgheziei orășenești străine împotriva burgheziei românești. Această ofensivă deveni și mai amenințătoare după înfăptuirea Unirii tuturor Românilor. Orașele din Transilvania, Bucovina și Basarabia aduseră un puternic sprijin aspirațiilor de dominațiune politică a burgheziei străine din Vechiul Regat.

În această situație politicienii practici aleseră în mod instinctiv calea efortului minim. Ei se aliară cu burghezia străină — împotriva politicianilor, cari lipsiți de mijloacele puse la dispoziția adversarilor lor de burghezia străină, apelează la sprijinul țărănimii în lupta pentru acapararea puterii.

Pe de altă parte, burghezia străină, nevoită deocamdată să joace, în politică, un rol secundar, pregătește, ca în Rusia, revoluția de stînga, adică răsturnarea clasei conducătoare românești și instituirea dominațiunii ei politice exclusive, ceea ce s'ar putea înfăptui, iarăși ca în Rusia, prin exterminarea fizică a intelectualilor români, organizarea unei armate de mercenari și iobăgirea completă a țăranilor români.

Burghezia străină (minoritară) sprijinește deci mișcările de stînga (comuniste), și, prin puterea ei economică, ține în dependență clasa conducătoare românească (deci și întreg aparatul Statului), zădărnîcînd măsuri prea radicale împotriva acestor mișcări și împingînd neînterupt la măsuri de represiune împotriva mișcării (naționaliste) de dreapta.

Frontul unitar minoritar a fost știrbit întrucîtva prin izbînda hitlerismului în Germania. A izbucnit și la noi un conflict destul

de accentuat între Germani și Evrei, din care a rezultat o apropiere între organizațiile hitleriste germane dela noi și cele două organizații naționaliste române.

Dar aceste oscilații în gruparea forțelor, determinate de evenimentele externe, nu pot schimba aspectul general al problemei. Căci, dacă în România ar trăi și o minoritate puternică italiană, în clipa venirii la putere a fascismului în Italia am fi avut și la noi organizații fasciste italiene, cari s'ar fi aliat cu naționaliștii noștri — luptând pentru interesele naționale, economice, culturale *italiene*.

Să nu uităm că și politica Evreilor dela noi e determinată de influențe ale politicii externe internaționale. Dar situația lor se deosebește de cea a celorlalte minorități. Având conaționali în toate Statele, ei intervin în politica externă în sprijinul acelor țări în cari Evreii au un rol hotărâtor în conducerea politică, iar în schimb ei primesc tot concursul Evreilor din acele țări pentru a-și întări situația lor la noi și a determina guvernele noastre de a reprima mișcările antisemite.

Cheia deslegării problemei politice la noi, consistă deci în a găsi mijlocul de a scăpa de influențele aceste externe, susținute de minoritarii noștri *după interesele lor naționale și economice*.

Alianțele noastre politice și economice cu Statele străine ar trebui doar să fie determinate în mod exclusiv de interesele politice și economice ale națiunii românești. Politica noastră internă, adaptată mediului internațional, ar trebui să fie *naționalistă*, în înțelesul că ea ar trebui să fie independentă de interesele minorităților cari, năzuind a se constitui ca unități înăuntrul Statului nostru, caută sprijin în afară și încearcă a influența politica noastră după interesele lor.

Înlăturarea acestor influențe nu se poate înlăptui însă prin lupte înăuntrul clasei conducătoare românești, între antisemiți și filosemiți, hitleriști și liberali, liberali și țărăniști, cuziști și gardiști, etc., ci numai prin constituirea unei clase conducătoare românești omogene și unite în fața aspirațiilor minorităților naționale.

Această omogenitate și unitate a clasei conducătoare românești însă nu se poate înlăptui cîtă vreme țărănimea nu poate acționa în deplină conștiință a intereselor mari naționale, deci cîtă vreme ea e condusă, în acțiunile ei, de interese de clasă și

nu de ideea solidarității între clasele sociale ale națiunii românești.

Antisemitismul, în primul rînd, e la noi un produs al luptei intelectualilor romîni împotriva intelectualilor Evrei, după ce lupta burgheziei romînești împotriva burgheziei evreești s'a terminat cu izbînda Evreilor (dovada ne-o dă atitudinea filosemită a partidului liberal). Deaceea mișcarea antisemită e susținută de studenți și se manifestează în primul rînd la Universități. Țăranii au fost și sunt atrași în lupta naționalistă-antisemită, apelîndu-se mai ales la interesul lor de clasă socială (economică).

Astfel în regiunile unde Evreul a fost arendaș de moșii și cămătar, țăranii au putut fi atrași în curentul antisemit. Se'nțelege că deosebirea de religie, limbă și rasă a jucat și joacă un rol în trezirea și întreținerea antisemitismului țărănesc. Dar nu mai puțin adevărat este că țăranii au acționat cu aceeași vigoare și împotriva arendașilor și cămătarilor greci, ba și romîni. Iar din acest punct de vedere putem constata, ca demagogii evrei apelează cu succes la interesele de clasă ale țărănilor împotriva burgheziei și intelectualilor romîni. Mișcarea „țărănistă“ e susținută în primul rînd de agenții finanței evreești, fie ei Evrei sau Romîni plătiți de Evrei, pentru a zădarnici solidaritatea între țărănimea romînă pe de o parte și burghezia romînă și intelectualii romîni pe de altă parte și pentru a trezi și adînci opoziția între clasele sociale (economice) și stările sociale (politice) înăuntrul nației romînești.

Din cele expuse rezultă, cred că cu evidență, că din această situație dificilă în care a intrat politica internă și externă a Statului nostru, nu putem scăpa decît printr'o *educație politică* a țărănimii, în conformitate cu interesele naționale.

Țăranii trebuie să-și dobîndească o cultură de acelaș grad ca și intelectualii, rămînînd însă *țărani*. Pînă în zilele noastre termenii de „țaran“ și „intelectual“ reprezintă și o deosebire de *valoare*, nu numai de profesiune și clasă socială (economică). Intelectualul e școlit, țăranul e incult.

Universitatea țărănească e menită să *ștergă deosebirea de valoare*, menținînd deosebirea de profesiune și clasă socială (economică). Dar, ștergînd deosebirea dintîiu, ea șterge și altă deosebire derivînd din ea, adică deosebirea de stare socială

(politică). Țăranul, trecînd prin Universitatea țărănească, devine din punct de vedere politic egal cu intelectualul, ba poate chiar și superior lui, întrucît independența sa economică și influența sa înăuntrul clasei țărănești îi dă mai mari șanse de a se urca în ierarhia politică.

Prin urmare, fiul de țăran trecînd prin școala secundară și Universitate, își părăsește clasa socială (economică) și intră nu numai în altă clasă socială, dar și în altă stare socială (din punct de vedere politic). Fiul de țăran, terminînd cursul primar al școlii satești și absolvind (în viitor) universitatea țărănească, rămîne în clasa sa socială economică, rămîne deci țăran, dar intră în starea socială (politică) alături de intelectualul de pînă acuma.

Deosebirea fundamentală între Universitatea țărănească și Universitățile celelalte consistă în faptul că cea dintîiu nu are un caracter profesional, nu dă drepturi pentru exercitarea unei profesii, fie aceasta o funcțiune publică sau o profesiune liberă, ci ea îi dă țăranului cultura necesară pentru exercitarea conștientă a drepturilor sale de cetățean. Această cultură, dobîndită în Universitatea țărănească, îi deschide țăranului înțelegerea problemelor politice generale și îi arată cum poate el, țăranul, să contribuie la cimentarea solidarității naționale și la îmbogățirea valorilor create prin colaborarea tuturor categoriilor sociale ale națiunii.

IV

Am expus în altă parte (în „Politica“ mea) mai pe larg problema școlii țărănești în aspectul ei specific din țara noastră, unde lipsește clasa mijlocie orășenească și unde burghezia bogată romînească e amenințată de concurența burgheziei străine. Pentru echilibrarea vieții politice, frămîntată neînterupt de zvicolirile populației străine orășenești dornice de dominație politică în temeiul puterii ei economice, ridicarea nivelului cultural al țărănimii a devenit un imperativ social.

Intelectualii cari au înțeles această situație și cari, ei înșiși, au fost scoși din clasa conducătoare politică neputîndu-se adapta situației actuale care reclamă pentru omul politic o renunțare la ideologia naționalistă (în politică internă și externă), ar

trebui să-și îndrepte acțiunea lor înspre activitatea culturală, părăsind drumul demagogiei electorale.

Această activitate culturală însă, pentru a da *rezultatul politic* expus în cele de mai sus, nu poate consta în organizarea de conferințe, petreceri populare cu teatru și dans, etc., ci în întemeierea de școli înalte țărănești. Căci nu e vorba să-i facem pe țărani să cunoască distracțiile orașenilor și intelectualilor, să le expunem teorii filosofice, științifice și estetice menite să-i „intelectualizeze“, adică să-i facă să disprețuiască felul lor de a gândi, felul lor de a trăi, pentru a rîvni la „modele“ de gândire și traiu ale orașenilor.

Ci, dimpotrivă, în școala înaltă țărăneasca trebuie să se cultive și să se adîncească credințele, tradițiile, artele, create de țărani și izvorîte din felul de traiu al țărănilor. Intelectualul care întemeiază și conduce o astfel de școală trebuie să se adapteze gândirii și simțirii țaranului, trebuie să pornească dela interesele, materiale și spirituale, ale acestuia, năzuind a da gândirii și simțirii țărănești cel mai înalt grad de perfecțiune.

Școala țărăneasca trebuie să fie o *comunitate de muncă*, în care învățătorul *structurează numai sufletul elevilor fără a-i stirbi unitatea*. Obiceiurile, tradițiile, credințele, tehnicile țărănești trebuiesc întregite și lămurite prin noțiuni de drept, istorie, religie, științe pozitive, astfel ca elevul să-și dobîndească, în *mediul său*, o mai mare libertate de acțiune, prin puțința de a-și reprezenta scopuri lămurite și de a alege, în temeiul cunoștințelor dobîndite, mijloacele cele mai potrivite pentru îndeplinirea scopurilor.

Aceste școli trebuie să se nască din nevoia sufletească a unor intelectuali, înțelegători ai sufletului țărănesc, de a stabili o legătură strînsă între țărani și intelectuali, și din trebuința sufletească a unor țărani de a-și lărgi orizontul cunoștințelor, de a-și da seama de rolul lor în viața națiunii întregi.

Aceste două năzuințe trebuie să se întîlnească pentru a da naștere și durată unei Universități țărănești. Nici vorbă nu poate fi ca astfel de școli să fie întemeiate de Stat, cu profesori plătiți și cu elevi bursieri. Dacă însă o școală întemeiată undeva în țara noastră face progrese și dă rezultate bune, oamenii politici, ministrii, etc., ar trebui să-i dea sprijin material și moral.

Dar, mai întîiu, să se ivească omul care să dea viață unei

astfel de școli. Între atîția tineri însuflețiți de idealul național, nu se poate să nu se găsească unul, cel puțin unul, care să dea ființă Universității țărănești!

O casă modestă, undeva într'un sat, la munte sau șes, care să poată adăposti în timp de iarnă prin 3—5 luni, cîțiva elevi, zicem deocamdată 10; doi, trei tineri cu o cultură solidă și suflet deschis pentru nevoile neamului romînesc; spirit de jertfă din partea lor și a elevilor țărani pentru a acoperi cheltuelile de hrană și încălzire; iată toate condițiunile pentru înființarea unei Universități țărănești. Și apoi muncă intensă, dar plăcută în această familie școlară. Istorie, literatură, geografie, etc., se vor preda în convorbiri, în formă de povestiri și conversații; se vor cînta cîntece romînești, se va face gimnastică, etc.

Masa se va lua împreună, ca la Spartani și cum credea și Platon că la masa comună se încheagă mai bine prietenia între cetățeni.

Și cercul de prieteni se va lărgi în fiecare an, iar seriile de absolvenți se vor întîlni la deschiderea și închiderea cursurilor pentru a păstra legătura cu școala care le-a dat lumină și căldură sufletească. Și în toată țara se vor ivi școli țărănești, ridicînd țărănimea din întunericul neștiinței și făcînd din ea nu numai talpa țării, ci acoperiș strălucitor al clădirii Statului nostru.

Nu e vis, ci realitate apropiată această Universitate țărănească romînească. Din vulcanul ce fierbe în sufletul tinerimii noastre, trebuie să fișnească șuvița de energie pentru a aprinde facla culturii țărănimii noastre.

Nu se poate ca focul viu al sufletului tinerimii să rămînă învăluit de fumul demagogiei sterile. Flacăra spirituală trebuie să răzbească și să aprindă și sufletul marei mulțimi, sufletul neamului romînesc întreg ¹⁾.

---

1) Asupra acestei probleme vezi și lucrarea asistentului meu *Leon Topa*, *Universitatea Țărănească — Teoria și Practica ei* —, Cernăuți, 1935.

PROBLEMA MUNCITOREASCĂ ÎN LUMINA DOCTRINEI NAȚIONALISTE

I

Nici nu se stabilise bine regimul burghez în Franța, ieșit din marea revoluție, și începu de îndată asaltul proletariatului cu obiectivul de a institui „egalitatea integrală“. Noua revoluție ce se pregătea considera libertatea politică numai ca o prima etapă spre nivelarea deosebirilor între bogați și săraci. Germenele comunismului se dezvoltă în mlaștina de sânge varsat de călăii burgheziei victorioase. Acest germene se înmulți și se răspîndi ca o pecingine peste întreaga lume. Doi factori contribuind la răspîndirea acestei ciume sociale: sporirea continua a proletariatului industrial și politica imperialistă a Jidovilor. Jidanii infectară toate țările civilizate cu ideile comunismului marxist și găsiră în masele proletare terenul prielnic pentru răspîndirea acestei boli sociale. Ținta lor era bine fixată: să nimicească prin deslănțuirea revoluției proletare națiunile civilizate și să clădească apoi pe ruinele Statelor prăbușite dominațiunea lor mondială. „Manifestul comunist“ deveni programul „națiunii jidovești“, care intră astfel ca putere constituită în politica mondială.

„Protocoalele înțelepților“ nu reprezintă decît interpretarea „esoterică“ a manifestului comunist, interpretare rezervată conducătorilor mișcării revoluționare, adică Jidanilor. Chestiunea dacă aceste protocoale sunt autentice sau o „ticluire tendențioasă“ nu interesează. Fapt este că Jidanii se comportă așa ca și cum aceste protocoale ar fi autentice. Ele sunt deci cel puțin o descriere exactă a faptelor, de unde se explică protestele Jidanilor împotriva răspîndirii acestor protocoale, prin cari se desvăluiesc intențiile lor.

Notăm la început: amestecul jidanilor în mișcarea revoluționară comunistă din toată lumea îi dă problemei o înfățișare specifică din punct de vedere istoric; acest amestec a îngreuiat și îngreuiaza alocurea rezolvirea problemei. Dar problema însăși a existat și ar exista și fără de intervenția Jidanilor. Adică, dacă am înlătura amestecul Jidanilor, problema muncitorească n'ar fi soluționată, deși probabil este că n'ar prezenta aceeași gravitate și aceeași primejdie pentru națiunile civilizate, și ar putea găsi mai lesne o deslegare practică echitabilă.

Incercările de rezolvire a problemei fără considerarea rolului ce-l dețin Jidanii în mișcarea comunistă (noi întrebuintăm termenul de comunism urmînd interpretarea autentică din manifestul comunist; „socialismul“ marxist nu este decît o camuflare pentru a zăpăci mințile intelectualilor burghezi), au adus ce-i drept opriri vremelnice a disoluției sociale, dar n'au putut stîrpi răul. Dictatura militară a lui Napoleon în Franța, rezistența nobilimii germane, lupta bisericilor creștine împotriva marxismului, etc., au încetinit desfășurarea acțiunii revoluționare, dar n'au reușit să restabilească solidaritatea socială — deoarece agenții revoluției au fost cruțați și au găsit totdeauna mijloacele de a continua și intensifica acțiunea lor distructivă.

E drept că „primejdia jidovească“ a fost simțită și enunțată în toate țările: o mișcare antisemită se poate constata pretutindeni unde s'au așezat Jidanii. Dar acest antisemitism se manifestă în mod aproape exclusiv înăuntrul claselor conducătoare, al elitelor politice și economice, cari încearcă să oprească invazia Jidanilor la posturile de conducere, atît în funcțiunile Statului (armată, administrație, justiție), cît și în profesiunile libere. Izolate și neizbutite au rămas, pînă după războiu, încercările de a le lua Jidanilor din mînă conducerea masselor proletare. Exemplul clasic al unei astfel de încercări este cazul învățatului Karl Eugen Dühring (1833—1921) în Germania care a fost exclus din partidul social-democrat din cauza antisemitismului său. Lupta, teoretică și practică, a lui Dühring pentru purificarea socialismului german de influența jidovească poate fi considerată ca cea mai clară și puternică expresie a „național-socialismului“ german. Cum se explică izbînda acestei mișcări în Germania după războiu, cînd înainte de războiu orice încercare de acest fel părea imposibilă?

Este doctrina naționalistă germană aplicabilă la noi pentru a scăpa țara de pericolul jidovesc și comunist?

A afirma sau a nega din capul locului posibilitatea rezolvirii problemei printr'o mișcare național-socialistă, ar însemna să facem profesie de credință sau să facem o prorocie.

Năzuința noastră este de a lămuri mai întiiu problema printr'o analiză mai adîncită a faptelor. Abia din această analiză va ieși posibilitatea de a calcula cu aproximație șansele unei acțiuni practice menite să înlătore la noi primejdia luptei de clasă. Un lucru e clar: primejdia nu poate fi înlăturată decît prin răsturnarea Jidanilor dela conducerea muncitorimii. Drumul spre această țintă însă e mai dificil decît s'ar crede. Teoria curentă (cuzismul) preconizează ca unic mijloc propaganda antisemita în rîndurile muncitorilor. Incercările de aplicare practică au dat însă greș: prin urmare teoria e greșită. Ea trebuie rectificată, pusă în concordanță cu realitatea. Propaganda antisemită e necesară, dar ea prezintă numai un mijloc pentru a deschide drumul pentru opera pozitivă a „naționalismului integral“. Acest naționalism năzuește a schimba „ideologia“ muncitorilor romîni, contaminați și ei ca și muncitorii tuturor țărilor de otrava ideilor marxiste. Distrugerea „marxismului“, a „crezului proletar“, trebuie să fie ținta naționalismului. Atingerea acestei ținte ar implica și rezolvirea problemei jidovești. Căci puterea Jidanilor asupra masselor proletare stă în credința oarbă a muncitorilor în dogmele manifestului comunist.

Convertirea muncitorilor la credința adevărată, cuprinsă în doctrina naționalistă, va duce la izbîndă.

II

Antagonismul între săraci și bogați a existat decînd există proprietatea și inegalitatea economică. Acest antagonism își găsește expresia în lumea antică în revoltele de sclavi, în luptele între patricieni și plebei, între oligarhi și democrați, etc.

Evul mediu și timpurile noi au cunoscut răscoale de țărani iobagi împotriva marilor proprietari. Toate aceste „lupte de clasă“ aveau însă un caracter „intracomunitar“, adică se desfășurau și-și găseau și rezolvarea înăuntrul aceleiași comunități.

politice, deși asupra lor influențau și procese sociale determinate de raporturile „intercomunitare“, adică războaiele, relațiile economice, curente de idei, etc.

Abia secolul al XIX-lea dădu, în Apus, acestor lupte „interne“ din diferitele State un caracter *internațional*. Această nouă înfașurare a problemei sociale se datorește intervenției Evreilor, organizației lor internaționale menită să pregătească dominațiunea lor, economică și politică, în tot cuprinsul lumii civilizate.

„Manifestul comunist“ stabilește ca punct de plecare pentru revoluția proletară, caracterul internațional al problemei sociale, preconizând o organizație a proletarilor din toate țările, adică fără deosebire de patrie, naționalitate, religie, etc.

Trebuie să notăm aci că mișcarea socialistă și -comunistă n'a fost inventată de Jidani — nu e o „operă jidovească“. *Friedrich Engels* n'a fost Jidan, ci german, iar despre *Karl Marx*, deși de origine Jidan, nu se poate totuși afirma că intenția sa a fost să dea Jidanilor o armă împotriva creștinilor. Ci: în mod necesar și logic Jidanii, nu numai proletari sau din dragoste pentru proletari, dar în temeiul tendinței lor de dominațiune și în puterea solidarității lor internaționale au devenit protagoniștii și organizatorii revoluției proletare internaționale. Liberalismul burghez le deschisese drumul spre emancipare și dominațiune, dar îi oprise în ascensiunea lor în clipa ce se înfăptui concilierea între burghezie și nobilime, deci când nobilimea începu să se adapteze noii situații. Se formă o nouă *clasă politică*, națională și creștină, care împiedică accesul Jidanilor la posturile de conducere. Pentru a înfrînge și această rezistență, Jidanii, de toate condițiunile sociale, se puseră în fruntea mișcării revoluționare a proletariatului din toate țările, pentru a deslănțui lupta de clasă și a cuceri, cu ajutorul „armatei proletare“, puterea politică în toate țările intrate sub „regimul capitalist“.

Regimul capitalist deci, dăd naștere proletariatului industrial, a creat un mediu social prielnic tendințelor imperialiste iudaice, iar manifestul comunist a fost adaptat de ei ca program de acțiune, fiind în desăvârșit acord cu interesele lor „naționale“. Națiunea jidovească anume cimentată de veacuri într-o unitate indisolubilă, poartă războiu neîntrerupt cu toate celelalte națiuni ale pământului. Pentru întâiaș dată, dela dărîmarea Ierusalimului încoace, Jidanilor li s'a oferit, în seco-

lul XIX, prilejul să activeze în domeniul politic, sa încerce a-și împlini visul de dominațiune mondială, punîndu-se în fruntea unei mișcări revoluționare care făgăduia să zguduie puterea națiunilor creștine. Condiția însă era ca proletarii sa fie desprinși din comunitățile naționale și sa accepte conducerea jidovească.

Proclamarea principiului „luptei de clasă“ ca dogma socială, constitui punctul de sprijin și de plecare pentru propagarea „internaționalismului și cosmopolitismului integral“. Rasa, naționalitatea, religia, literatura, obiceiurile și tradițiile — toate acestea au fost declarate invenții mincinoase ale stăpînitorilor pentru a ținea în robie pe proletari, pentru a zădărnici înjghebarea unui front unitar al muncitorilor proletari împotriva capitaliștilor, a claselor stăpînitoare.

Cunoaștem toți evoluția acestei mișcări comuniste condusa în toate țările de Jidani, cari, la rîndul lor, își formară un organ central de conducere, acționînd după un plan bine stabilit.

Cu toate încercările de a masca pe cît se poate caracterul jidovesc al acestei mișcări, națiunile amenințate de revoluția proletară, au întîlnit la tot pasul acțiunea fâțișă sau ocultă a Jidanilor. De aci a urmat în mod logic că orice încercare de a înlătura primejdia revoluției proletare a trebuit și trebuie sa înceapă cu eliminarea Jidanilor din viața politică, deci să ia caracterul unei mișcări antisemite.

Antisemitismul este deci reacțiunea naturală împotriva acțiunii revoluționare și subversive a Jidanilor. Dar, antisemitismul nu rezolvă problema muncitorească, și cîtă vreme această problemă rămîne nedeslegată, Jidanii vor găsi neîntrerupt teren prielnic pentru acțiunea lor revoluționară.

În lămurirea teoretică a acestei probleme noi trebuie să procedăm cu exactitate geometrică. Orice confuziune de terminologie răstoarnă toată argumentarea.

E vorba să paralizăm influența Jidanilor asupra claselor de jos, a mulțimii guvernate, care, în domeniul economic și politic, e totdeauna gata de răzvrătire, totdeauna dispusă să urmeze pe *demagogi*. Demagogii, cînd sunt împiedicați să acapareze puterea și să profite de avantajele puterii, vor exploata toate nemulțumirile mulțimii, vor deștepta toate pornirile de ură și dușmănie, ale mulțimii împotriva celor ce dețin pute-

rea. Jidanii, cei mai primejdioși demagogi din timpurile noastre, au exploatat ura de clasă, antagonismul între săraci și bogați. Clasa stăpînitoare, burghezia liberală, în năzuința de a se apăra, a exploatat ura religioasă, deslănțuind antisemitismul religios. În acest fel se explică de pildă faptul că răscoala țărănească din 1907 a avut un caracter antisemit. Dar s'a văzut chiar atunci că antagonismul pur economic a fost mai puternic: răscoala se îndreptă repede împotriva *tuturor* proprietarilor și armata trebui să intervie pentru a restabili ordinea. Cuzismul, care continuă antisemitismul liberal, avu succese electorale tot în temeiul exploatării antagonismului religios și de rasă dintre Romîni și Jidani. Dacă s'ar întîmpla însă ca mișcarea cuzistă să deslănțue o revoluție, revoluția s'ar îndrepta, după unele oscilații, cu toată tăria împotriva clasei conducătoare romînești. Jidanii s'ar impune repede la conducerea mișcării revoluționare, așa cum s'a întîmplat în Rusia, unde doar antisemitismul era în floare. Mulțimea răzvrătită ar devasta cîteva prăvălii evreești, ar maltrata cîteva Jidani, dar n'ar fi în stare să regenereze clasa conducătoare națională. „Pogromurile“ aranjate de clasa conducătoare, fie ea liberală sau conservatoare, n'au fost decît diversiuni pentru a amîna disoluția, pentru a opri cîtva timp ascensiunea elementului jidovesc și prăbușirea clasei conducătoare creștine, divizată în partide și coruptă de banul jidovesc.

Deslegarea problemei trebuie deci căutată pe altă linie. Regenerarea națională trebuie să pornească din sînul clasei conducătoare. Aci trebuie să se închege o organizație politică națională exclusivistă, impermeabilă față de influența jidovească și față de tentațiile politicianismului. Această organizație reprezintă germenele din care se naște noua „clasă politică națională“. Acțiunea acestei clase ar rămînea însă fără efect practic, dacă n'ar pătrunde în masse, n'ar dobîndi conducerea exclusivă a masselor, sustrăgîndu-le de subt influența tuturor demagogilor Jidani sau plătiți de Jidani, precum și de subt influența demagogilor „antisemiți“, adică a demagogilor cari exploatînd antagonismul religios și de rasă, năzuiesc a parveni la putere pentru a se încadra apoi în democrația parlamentară finanțată de Jidani.

Noua clasă politică va căuta să trezească în mulțime conștiința

unității naționale indestructibile, deci să distrugă orice urmă a concepției „cosmopolite“. *Dar întoarcerea la „naționalismul integral“ nu se poate face prin propagandă culturală, prin literatură, ci întoarcerea la spiritualitatea națională, trebuie să pornească dela „materie“.* Puterea factorului economic nu poate fi slăbită și anihilată prin conferințe și discursuri. O bancă, o fabrică, o prăvălie, o cârciumă, un birou de avocatură etc., sunt forțe cu mult superioare forțelor emanate din bibliotecile populare și din „ciclurile de conferințe“ ținute de distinși profesori.

Noua clasă politică trebuie să se pună în fruntea mulțimii, dar și *alături* de mulțime pentru a cuceri aceste posturi ocupate de dușman. *Ele trebuiesc cucerite cu ajutorul mulțimii și pentru mulțime.* Războiul acesta, căci e un adevărat războiu, trebuie pregătit cu toată îngrijirea. Trebuie creată armata, deci combatanți conștienți de funcțiunea lor.

Ei vor fi recrutați și pregătiți după toate regulile strategiei: *Diversiunile și întreprinderile izolate se vor evita cu orice preț.* Această armată naționalistă trebuie să înainteze ca o falangă irezistibilă, cucerind pozițiunile adversarului, una după alta, și întărindu-se în fiecare poziție cu îngrijire și prevedere.

În agricultură, în industrie, în profesiunile libere, în funcțiunile publice, trebuie să pătrundă pionerii naționalismului. La munca efectivă și constructivă se vor selecționa conducătorii, indivizii cei mai destoinici, cei mai intransigenți din cari se va constitui, mai bine zis s'a constituit organul central de conducere.

Aci, în marea comunitate de muncă, în această școală activă a naționalismului, se încheagă *sufletul* național, se dezvoltă spiritualitatea românească, în această comunitate cuvântul, cartea, cântecul își dobîndesc o putere nebănuită, făcînd ca toate brațele să muncească în acelaș ritm, toate sufletele să fie străbătute de aceleași nădejdi.

Pe această linie dreaptă, fără cotituri și fără demagogie stearpă, se va înfăptui solidaritatea românească și se va deslega problema muncitorească. Muncitorul român și creștin dela brazdă, din fabrică, dela carte, nu se va lăsa înșelat de demagogii jidani, căci toate conflictele în domeniul economic își vor găsi o deslegare echitabilă în marea familie românească, în care străinul nu va mai putea aduce vrajbă și ură.

PROBLEMA ECONOMICĂ ÎN STATUL NAȚIONAL

I

Structura fundamentală (elementară) a oricărei societăți rezultă din diferențierea într-o elită conducătoare și o *mulțime* condusă. În forma politică a societății, în Stat, elita are numele de *clasă politică*. Clasa politică cuprinde pe toți indivizii cari prin însușirile lor, naturale sau dobândite, au ajuns la *guvernanare* și năzuiesc a-și păstra acest loc în ierarhia socială. Una din condițiile principale pentru ca o clasă politică să-și păstreze *puterea* asupra mulțimii este înfăptuirea *solidarității* membrilor ei prin înlăturarea tuturor motivelor de ceartă și desbinare. Cu cât o clasă politică va fi mai *omogenă*, din toate punctele de vedere (biologic și psihic), cu atât va fi mai puternică, mai rezistentă, asigurând prin puterea ei și puterea Statului. O clasă politică ideală ar trebui să fie compusă din indivizi de aceeaș rasă, de aceeaș religie, de aceeaș limbă, etc.

Păstrarea vigoarei și a prestigiului clasei politice depinde însă și de posibilitățile de regenerare și înprospătare a ei prin indivizi veniți din mulțime precum și de posibilitățile de întreținere economică a ei prin produsele muncii mulțimii guvernate.

Regenerarea biologică a clasei politice se face mai lesne în Statele unde între clasa politică și mulțime nu există deosebire de „neam și lege“, de „limbă și religie“.

Întreținerea economică însă a clasei politice se izbește de dificultăți mai mari într'un mediu etnic omogen, pe când dominațiunea asupra unei mulțimi „străine“ deschide posibilități mai largi de îmbogățire și lux pentru clasa politică. Am arătat în n-rul 6 (1935) al „Insemnărilor“ că într'un *Stat național* care n'are posibilitatea de expansiune colonială numai o „elită ascetică“ poate asigura puterea, libertatea și progresul națiunii și că, Statul nostru fiind în această situație, *ascetismul economic* al clasei noastre politice este o condiție fundamentală

pentru păstrarea libertății noastre naționale. Am arătat că, reducându-se trebuințele de lux și bogăție ale clasei politice la limitele impuse de posibilitățile fiscale, s'ar putea atinge o stare optimă a echilibrului social. Traiul larg al clasei noastre politice, trebuințele ei de lux, cări întrec pe cele ale claselor politice din imperiile coloniale, nu numai că au secătuit toate izvoarele din cari se susțin instituțiile de temelie ale Statului, dar au împins chiar la transacțiuni financiare cu străinătatea cari amenință cu iobăgirea întregii națiuni și cu instituirea unei clase politice străine, a sovietelor iudeo-masonice. Luptele de partid au rezultat din această secătuire a bogățiilor țării, din aviditatea unei clase politice care în goană după îmbogățire s'a desbinat în facțiuni gata să răscoale mulțimea, pentru a intra în stăpînirea exclusivă a veniturilor Statului și a „afacerilor“ cu străinătatea.

În aceste lupte fratricide înăuntrul clasei politice românești au intervenit Jidanii aruncînd în cumpănă toate armele materiale și morale de cari dispun. Reacțiunea împotriva lor s'a produs: e încercarea de formare a unor partide politice românești și creștine.

Ne-am exprimat însă îndoiala că prin acest mijloc s'ar putea soluționa problema, deoarece continuarea luptelor de partide înăuntrul clasei politice nu *înlătură* primejdia prăbușirii clasei politice românești, ci ar putea-o doar amîna. Rezolvarea problemei stă deci în restabilirea solidarității înăuntrul clasei politice românești, în *înlăturarea partidelor* și înlocuirea *politicianilor prin* oameni politici, prin funcționari ai Statului, printr'o „aristocrație“ (în înțelesul original al cuvîntului) de carieră, legitimată printr'o temeinică pregătire teoretică și practică.

Că o astfel de reformă e posibilă, ne-o dovedește nu numai exemplul Italiei și Germaniei.

Și la noi s'a format o funcționărimă destul de numeroasă și n'au lipsit nici încercări de a-i da corpului funcționăresc o constituție mai solidă. Dar politicianii au știut să țină această funcționărimă în dependență de „partide“. „Bugetul“ este întotdeauna pentru unii funcționari mămă pentru alții ciumă, după cum se schimbă partidele, deoarece toți funcționarii sunt înrolați în partide politice luînd parte la luptele pentru cucerirea

puterii. O „birocratie“ independentă de vicisitudinile luptelor de parlide nu există, deoarece salariile insuficiente și neregulat plătite nu le îngăduie funcționarilor să opună rezistență corupției politicianiste. Și în măsură ce partidele și politicianii au devenit servii docili ai finanței jidovești, și corpul funcționarilor a pierdut orice prestigiu și rezistență morală față de samsarul jidan. Astfel se explică faptul că funcționarii noștri, de toate categoriile, nu cunosc viața retrasă, chibzuită și minuțios reglementată a „birocratului“ din țările apusene, retribuit după rang la termen fix, dar și obligat să-și împlinească funcțiunea cu exactitate și să păstreze în orice situație prestigiul rangului său. La noi „hazardul“ joacă un mare rol în viața funcționarului. Azi sărac, mâine poate deveni bogat printr'o „lovitură“ norocoasă, sau printr'o combinație abilă pusă la cale în clubul politic. „În țara românească nimeni nu moare de foame și nimeni nu se compromite“, asta e lozinca curentă. „Mici nereguli“ se pedepsesc cu mutarea sau se mușamalizează prin intervenții, lovituri mai îndrăznețe pot duce, dar nu trebuie să ducă la închisoare — după noroc! Există se'nțelege și funcționari cinstiți, chiar mulți. Dar aceștia trăiesc în mizerie și așteaptă bonuri de impozite pentru a le vinde la Jidani la un curs oarecare! Înalții funcționari, marii cumularzi, funcționarii politiciani nu trăiesc din leafă, în orice caz nu trăiesc dintr'o *singură* leafă.

Ne putem lesne imagina ce rezultate trebuie să dea o astfel de organizare a funcționarilor pentru instituțiile publice și nu ne vom mira de loc că veniturile Statului nu ajung pentru cele mai urgente nevoi ale armatei. Toată arta guvernării se rezumă azi în încercări de a scădea salariile funcționarilor mici, de a scădea numărul lor și de a inventa noi impozite, cari se încasează în primul rînd tot dela funcționari.

Între timp economiștii noștri elaborează teorii excelente, protecționiste și liberschimbiste, și în fiecare an se legiferează cu mare rîvnă în materie economică. Nu mă voiu aventura în speculații de economie teoretică. Nu sunt competent în materie, nu sunt specialist. Am cel mai mare respect pentru cunoștințele și munca economiștilor noștri. Problema ce mă preocupă este să arăt că aplicațiunile practice ale teoriei economice nu pot fi identice în *orice* Stat. Altfel se prezintă problemele

economice într'un imperiu colonial, altfel într'un Stat național *închis*.

Toată mizeria noastră economică rezultă din faptul ca clasa noastră politică aplică și în domeniul economic principiile aplicabile numai în imperiile coloniale. Această aberație este o consecință logică a faptului că această clasă politică ea însăși s'a născut și trăește după chipul și asemănarea claselor politice imperialiste.

Există o interdependență economică între toate Statele lumii. Niciun Stat nu poate trăi izolat. Foarte adevărat. Dar, interdependența economică este un defect al *interdependenței politice*, raporturile politice au determinat și determină raporturile economice.

II

După „concepția materialistă a istoriei“, toată istoria omnirii e determinată de *legile economice*. Raționamentul e simplu: omul nu poate trăi fără hrană, îmbrăcăminte și adăpost. Foamea, în primul rînd, îl mîină să producă bunuri economice, să inventeze mijloace de a produce cît mai mult. Organizația socială, diviziunea muncii, toate instituțiile sociale depind de factorii economici și stau în slujba economiei. Deci ar urma că războiul nostru de întregire națională a izbucnit din cauze economice. Clasa politică din vechiul Regat a căutat să lărgească hotarele Țării pentru a dobîndi noi izvoare de cîștig economic, de bogății. „Ideea națională“, „desrobirea politică a fraților subjugați“ n'ar fi, după această concepție, decît pretexte, formule, pentru a justifica imperialismul economic, cum de pildă „civilizarea sălbatecilor“ n'ar fi decît un pretext pentru a ajunge la exploatarea lor economică în folosul națiunilor imperialiste „civilizate“.

Această teorie denunță deci „lumii“ egoismul și lipsa de scrupule a *claselor* politice, al căror singur scop este exploatarea maselor înșelate prin „ideologii“ fățarnice. Preoții înșeală mulțimea vorbindu-i de iad și raiu pentru a o exploata economic, pentru a acumula bogății. iar poeții cîntă dragostea pentru a încasa onorarii dela editori. Producția poetică e supusă legii cererii și ofertei, ca orice marfa. Toată viața

este deci luptă pentru existență între indivizi, între grupuri sociale și, mai ales, între „clase sociale“ pentru dobândirea mijloacelor de subsistență. Dela această descoperire și verificare a unei pretinse *legi naturale*, concepția materialistă mai bine zis marxistă, trece la preconizarea unei reforme sociale radicale: exploatarea omului prin om trebuie să înceteze, deoarece este *imorală*. Ori: poate omul răsturna o „lege naturală“? Dacă „Statul socialist“ e posibil, de ce n'a fost înfăptuit pînă acuma, de ce a trebuit să treacă omenirea prin atîtea lupte și suferințe? Aci teoria intră în contradicții inevitabile. Pentru practică însă s'a găsit repede rezolvirea: cel slab și exploatat are dreptul să se revolte împotriva exploata-torului, are dreptul să dărîme societatea întemeiată pe nedreptate și inegalitate și să clădească o societate nouă în care „proletarul“ va fi domn și stăpîn al tuturor bogățiilor. În frun-tea revoluțiilor proletare s'au pus însă cei ce se credeau che-mați, după legea naturală, și după făgăduiala Zeului lor, să exploateze toate popoarele lumii: Jidanii.

Reacțiunea împotriva imperialismului iudaic a reclamat și o revizuire temeinică a teoriei marxiste, a concepției materialiste a istoriei.

Nu voiu intra în amănunte. Vor ajunge cîteva exemple.

Cînd Românii au pornit lupta pentru desrobirea fraților din Ardeal, Basarabia și Bucovina, nici vorbă nu putea fi de „im-perialism economic“. Sentimentele de dragoste pentru frații de acelaș sînge au împins la luptă, amintirile istorice, ale ori-ginei națiunii romînești, credințele comune, ura împotriva unor dușmani comuni au trezit dorința de a închea iarăș comuni-tatea romînească.

Dar să admitem că clasa politică romînească ar fi fost con-dusă de calcule economice, că pentru băcherii liberali cuce-rirea ar fi fost o „afacere“ ademenitoare, oare nu putem afirma mai degrabă că națiunea s'a servit de aviditatea banche-rilor decît că bancherii au profitat de „iluzia“ mulțimii? Dar luptele împotriva Turcilor? Sentimentul religios, tendința pentru păstrarea neștirbită a comunității religioase creștine să fie nu-mai pretext și ideologie deșartă subt care se ascundeau interese economice? Aberații teoretice!

Ori, de aci nu urmează că n'au existat și că nu se pot ivi

încă războaie economice! Sărăcia proprie sau bogăția altora pot împinge la războiu, ca și sentimentul religios și cel național.

Organizația politică nu este pusă, în mod exclusiv, în slujba trebuințelor economice — ceea ce dovedește istoria, veche și nouă. Dacă o clasă politică e crescută în concepția materialistă (economică) a istoriei, dacă ea crede că singura funcție a Statului este cea economică, atunci această clasă politică poate deveni o primejdie pentru existența Statului ce-l conduce. *Bogăția și bună starea economică este o condiție pentru existența Statului, dar nu este un scop al activității politice.*

Clasa politică burgheză, liberală, a ridicat această condiție la rangul de scop, Statul devenind un mijloc, un instrument pentru dobândirea de bogății, iar proletariatul revoluționar condus de Jidani năzuiește să distrugă Statul, înlocuindu-l cu o vastă organizație economică pe bază cooperatistă, sau într-o vastă societate pe acțiuni. Experiența bolșevică ne arată rezultatele practice ale acestei concepții iudaice, marxiste.

Reacțiunea fascistă și național-socialistă a restabilit ierarhia valorilor, *a restabilit primatul politicului asupra economicului.*

Ideea *Statului național* se întemeiază pe această restabilire a ierarhiei valorilor. Statul național s'a născut din tendința de a înfăptui și desăvârși comunitatea celor de un neam, de o lege și de o limbă. Funcțiunea *Statului național* este de a apăra această comunitate și de a o întări. Mijloacele de cari se folosește în îndeplinirea acestei funcțiuni sunt numeroase și variate. Unul din aceste mijloace este organizarea vieții economice, a producției, circulației și consumației bunurilor economice.

Statul național are deci toate funcțiunile *societății*, dar caracterul său specific rezultă din *primatul funcțiunii politice*, căreia celelalte funcțiuni sociale îi sunt subordonate. Adică: celelalte funcțiuni sociale sunt îndeplinite de *comunități instituționalizate*, pe funcțiunea cărora se sprijină funcțiunea specifică a Statului și care este apărarea comunității față de alte comunități străine. Familia naște și crește cetățeni-ostași, școala le face educația pregătindu-i pentru diferitele ocupațiuni și profesii și selecționând elita politică, biserica le desăvârșește, educația morală și religioasă legându-i sufletește de puterea divină care ocrotește Statul, în sfârșit Statul reglementează și

raporturile economice între cetățeni prin fixarea dreptului de proprietate, a obligațiilor născute din contracte, etc.

Prin urmare, în vederea împlinirii funcțiunii sale specifice, Statul institue norme de conduită pentru cetățeni în toate raporturile lor întreolaltă și-și creiază organe pentru asigurarea observării acestor norme.

În teorie se poate construi cea mai perfectă ordine socială înăuntrul Statului, fixându-se drepturile și obligațiile cetățenilor, în practică însă problema se complică prin faptul că Statul, e și un produs istoric, nu numai o operă de artă, un *artefact* născocit și alcătuit de mintea omenească. Intervenția rațiunii este limitată și condiționată de starea concretă a unei comunități omenești într'un loc și într'un timp anumit. Oricît de genial ar fi un conducător de Stat, oricît de ideale și bine chibzuite ar fi legile unui Stat, oricît de perfectă ar fi organizarea educației, oricît de viteji și devotați patriei ar fi cetățenii, — dacă lipsește *bogăția*, Statul nu va putea funcționa, el va cădea jertfă atacurilor vecinilor săi, cu atît mai degrabă, cu cît sărăcia va trebui să dea naștere la lupte interne, împingînd la disoluție. Această problemă, a satisfacerii trebuințelor economice a cetățenilor i-a preocupat din timpurile străvechi pe conducătorii Statelor. Reformele agrare și financiare își au istoria lor, o istorie foarte agitată și plină de peripeții.

În cursul acestei istorii s'a născut și teoria economică, cercetarea fenomenelor economice, care a înlesnit o organizare rațională a raporturilor economice, atît înăuntrul Statului cît și în raporturile între State (internaționale).

Știința economică ne dă toate indicațiile despre cum s'ar putea asigura o stare economică optimă pentru orice Stat. Vom schița deslegarea acestei probleme pentru Statul nostru.

III

Problema pe care vrem s'o deslegăm este o problemă parțială. Ea trebuie scoasă și izolată dintr'un ansamblu de fapte, din ale căror raporturi concrete rezultă caracterul ei specific. Astfel stabilim că teritoriul țării noastre este destul de mare pentru a nutri cu îmbelșugare toată populația. Statul nostru

n'are nevoie de expansiune teritorială, nici de lărgirea hotarelor în Europa nici de colonii. Mai apoi, România dispune de toate materiile prime pentru toate ramurile industriale. Ceeace înseamnă că: dacă pe pământ țara românească ar fi singura regiune locuibilă (restul fiind apă sau pustiu), Românii ar putea trăi fericiți și îndestulați încă multă vreme. Abia o înmulțire excesivă a populației ar primejdui fericirea locuitorilor.

În acest caz fericit (sau nefericit?) România nici n'ar avea nevoie de organizație politică, deoarece n'ar exista dușmani, State vecine, și nici invazie jidovească. În condițiunile concrete de azi însă, Românii trebuie să organizeze apărarea hotarelor împotriva vecinilor, ei trebuie să organizeze un *Stat puternic*.

Facem aci abstracție de celelalte condițiuni pentru organizarea unui Stat, presupunându-le împlinite: omogeneitatea substratului etnic, ideologia comună, dragostea de patrie etc. Și presupunem chiar că s'a împlinit și ceea ce dorim cu toții: existența unei *clase politice* având toate însușirile cerute dela conducătorii unui Stat, toate virtuțile cetățenești: moravuri curate, religiozitate, vitejie, simț de dreptate, dragoste de țară, etc. Presupunem deci că am scăpat de plaga politicianismului, de luptele de partide, de corupție. Ar rămînea deci de rezolvit numai problema economică.

Afirmăm deci, împotriva tuturor teoriilor, corporatiste și necorporatiste, că deslegarea problemei economice în Statul nostru național reclamă mai întîiu înfăptuirea acestei reforme politice. Susținem că sistemul parlamentar, englez și francez, e în funcție de posesiunea de colonii necesare pentru întreținerea unei clase politice deprinsă cu lux și trai larg. Statul român nu poate hrăni o plutocrație, ci numai o „birocratie“, o elită de funcționari cu trebuințele de lux reduse la posibilitățile bugetului. Nu fiindcă bogăția țării n'ar îngădui acest lucru, ci pentru că toată bogăția țării e necesară *pentru întreținerea unei armate puternice*. Cînd Principatele romîne ajunseră sub dominațiunea turcească și nu exista armată națională și nici avioane și arme complicate, clasa conducătoare își îngădui toate plăcerile și desfătările.

Organizarea și înzestrarea armatei naționale, după toate principiile și cu toate armele moderne, cere o organizare economică adaptată acestui scop suprem.

Nu vom expune aci cum ne-am imagina pregătirea sufl-tească și tehnică a unei armate românești ideale, ci vrem să arătăm numai cum toată bogăția țării trebuie să servească pentru a înlesni organizarea ei.

Se va spune: toate aceste teorii nu sunt decît teorii și încă utopice. De unde să luăm bani? O obiecțiune cît se poate de naivă! Tunurile, avioanele, îmbrăcămintea și încălțămîntea soldaților, din bani se fac? Banul nu servește doar decît ca instrument de schimb, dar nicidecum de materie pentru fabricarea de arme și echipament și nici pentru a face ciorbă. Banul se pune în circulație pentru a face să circule mai lesne produsul muncii și pentru a pompa surplusul muncii, deci *bogăția*, în visteria Statului pentru ca acesta să plătească munca, neproductivă din punct de vedere economic, a funcționarilor de tot felul, în primul rînd pe cea a cetățeanului ostaș. Problema se complică se 'nțelege cînd această scurgere normală a banului în visteria Statului e oprită prin desorganizarea aparatului Statului, cînd „corupția“ face ca banul să nu poată fi încasat de Stat, iar cel încasat să fie întrebuințat pentru satisfacerea trebuințelor de lux ale unei clase politice decadente și deenerate.

Din ce se clădesc blockhauzurile la București, din ce se construiesc grandioasele case în toate orașele menite să adăpostească pe Jidanii refugiați din Germania, din ce se plătește luxul atîtor zeci de mii de Jidani cari nu prestează nicio muncă productivă, ci trăiesc numai din mijlocirea de afaceri? Oare văzînd și auzînd aceste lucruri, nu trebuie să ne întrebăm: de ce soldatul nostru trebuie să umble desculț, cînd atîtea zeci de mii de Jidani sunt încălțați și îmbrăcați după ultima modă? De ce în locul blockhauzurilor nu se pot construi fabrici de armament, cazărmi moderne, laboratoare, biblioteci etc.?

Dar ce nu s'ar putea face în țara noastră binecuvîntată de Dumnezeu! Și avem, slavă Domnului, specialiști de tot felul, ingineri, arhitecți, generali, chimiști, avem țărani harnici și inteligenți, un tineret însuflețit de cele mai nobile sentimente patriotice.

Nu ne lipsește decît *acțiunea* condusă cu pricepere și energie pentru a organiza aceste forțe și a le pune în slujba Statului național. Din această organizare ar ieși, fără multă trudă și bătae

de cap, și deslegarea practică a problemei economice. Celor interesați ca starea actuală să dăinuiască, politicianilor corupți, francmasonilor jidani și jidoviți, le place se'nțelege să afirme că această problemă e foarte complicată și că e nevoie de genii cel puțin de experți francezi și englezi, ca să găsească cheia problemei. Iar pînă geniile, specialiștii și experții îi vor da de fund, politicianii și Jidanii trăiesc bieții după obiceiul vechiu, prădînd și distrugînd avutul țării și exploatănd munca mulțimii.

Și, pe de altă parte, toți acești prea cinstiți „cetățeni“, împărstie germenii revoluției și ai prăpădului social, înșelînd mulțimea cu făgădueli deșarte. Această bandă de excroci politici, de aventurieri, de nomazi pripășiți în țara noastră, ar trebui zdorbită și alungată.

Aplicarea sistematică, rațională, a științei economice pentru asigurarea existenței și vitalității Statului nostru național, cere înainte de toate înlăturarea acestei bande internaționale de excroci politici.

Sunt expresii cam dure, dar respectul pentru adevărurile științei economice ne impune un limbaj cît se poate de lămurit.

Dela Aristotel încoace știința economică a făcut doar progrese imense, și mai cutează astăzi cineva să afirme că în Țara noastră nu se pot găsi mijloace pentru a organiza cea mai formidabilă armată ce ne-am imagina?

Se mai găsesc oare proști cari să creadă că la noi e criză economică și că numai cu greu și cu întîrziere se pot plăti lefurile funcționarilor?

Aceste asunt povești bune pentru copii abia întărcați, dar nu vorbe pentru oameni în toată mintea.

Dacă Italia săracă și suprapopulată e în stare să întreprindă o expediție în Abisinia, să mobilizeze o armată formidabilă, să-și creieze o flotă de mare și aer care să-i pună pe gînduri chiar pe Englezi, iar Țara noastră nu e în stare să-i întreacă pe Italieni, organizîndu-și o armată, jumătate ca număr, dar de două ori mai puternică din punct de vedere al armamentului?

Un Mussolini ar putea face în România și mai mult, ar putea face ca fiecare infanterist român să se plimbe în orele libere cu monoclu și cu cizme de lac pe trotuarele orașelor noastre, pe cari astăzi se înghesuiesc toți samsarii și escrocii internaționali cu damele lor îmbrăcate în mătăsuri, — efecte vizibile ale activității economiștilor noștri practici.

IV

Vor rămînea decepționați aceia cari vor fi așteptat să găsească în studiul de față o construcție savantă, geometrică și simetrică, a Statului viitor românesc, corporatist sau dictatorial.

Pe aceștia îi rog să citească „Legile“ lui Platon, „Politica“ lui Aristotel, și, mai ales, „Statul comercial închis“ al lui Fichte, precum și la urmă, mai cu temei, „Secolul corporatismului“ al d-lui Manoilescu. Noi însă ne mișcăm, în expunerile noastre, pe linia trasă la începutul „Însemnărilor“. Pe noi ne interesează teoria în raport cu acțiunea practică, cu tehnica întemeiată pe teorie. Noi suntem în căutarea artistului care ar putea crea Statul național român, a cărui viitoare formă și structură concretă nu o putem prevedea, deși *cunoaștem* mijloacele prin cari s'ar putea înfăptui. Noi suntem în situația unui profesor de estetică; el nu poate crea o operă de artă perfectă, cu toate că cunoaște mijloacele tehnice și condițiile de creație artistică. Ori, el nu-l poate înlocui pe artist, nu poate prevedea cum va fi opera artistului, chiar dacă acesta ar urma în mod exact metoda expusă în tratatul de estetică al profesorului. Crearea operei de artă cere mai mult decît *cunoașterea* teoriei și a regulilor tehnice. Așa e și în politică. Reformatorul se naște, nu se face. Reformatorul politic e artistul care creiază, după regulile tehnice cunoscute de toți „tehnicienii“, o capodoperă de artă politică, *Statul perfect*, concret și viabil. Tehnicianul de rînd este mecanicul care poate conduce o locomotivă, este pilotul care știe să conducă un avion, reformatorul este cel ce construiește un tip superior de locomotivă sau de avion. În domeniul politic avem foarte puțini reformatori, și dintre aceștia unii sunt legendari, cum e Licurg și Numa Pompiliu. Dintre cei cunoscuți de istorie unii au fost norocoși, ca Filip, regele Macedoniei, alții n'au izbutit, cum arată pilda Gracchilor.

Dar cel mai ilustru exemplu de genialitate în arta politică rămîne Ștefan cel Mare, făuritorul și conducătorul unui *Stat național* bine structurat, puternic și autarc.

E adevărat că timpurile s'au schimbat și că structura societății moderne s'a complicat. Dar nicidecum nu s'au schimbat și nu se pot schimba principiile fundamentale după cari un Stat

trebuie organizat și condus. Din aceste principii derivă apoi și se pot fixa printr'un studiu adâncit al realității sociale, regulele tehnice aplicabile în cazurile concrete. Lancea, arcul și săgeata trebuiesc astăzi înlocuite prin pușcă și mitralieră, — dar cu aceiași Romîni, cari s'au acoperit de glorie sub Ștefan, Mihai și Iancu, se pot cîștiga azi bătălii împotriva celor mai strașnici dușmani. La Mărășești steagurile oștirii Romînești au filfiit victorioase, prevestind marea izbîndă și ceasul de libertate a Neamului Romînesc!

Și aceste steaguri nu se vor închina niciodată înaintea dușmanului! Nu se vor închina deoarece armata va fi tare și puternică, va fi înzestrată cu toate armele moderne, va fi bine instruită, bine hrănită și îmbrăcată, nu de miniștri prin împrumuturi interne și externe, ci de Rege și de Țară, *Căci vom avea o Țară bogată și miniștri săraci — aceasta este deslegarea problemei economice în Statul național.*

BUCOVINA

STRUCTURA SOCIALĂ A BUCOVINEI ÎNAINTE ȘI DUPĂ UNIRE

I

Voiu schița mai întâiu principiile generale ale sociologiei, pentru a da termenilor întrebuițați aci un înțeles precis, științific, deosebit de înțelesul nehotărît și fluctuant, ce-l au în viața de toate zilele și care, dacă nu variază dela individ la individ, atunci desigur dela clasă socială și mai ales dela partid politic la partid politic, întrucît conservatorii, liberalii, socialiștii etc., au o concepție a lor depre ceea ce este și, înainte de toate, despre ceea ce ar trebui să fie societatea.

Știința năzuind a studia în mod mai obiectiv fenomenele sociale, trebuie să purifice noțiunile, ridicîndu-le deasupra formulelor cari servesc acțiunii imediate.

Orice societate desprinsă ca unitate, ca sistem, caracterizat printr'un echilibru al părților sale constitutive, stă sub înrîurirea unor forțe cari îi imprimă prin acțiunea lor o anumită structură. Totalitatea acestor forțe o putem numi *mediu ambiant*, iar structura unei societăți, în înfățișarea ei generală, va fi expresia acțiunii mediului ambiant.

Comparînd diferite societăți întreolaltă, sau diferite faze ale evoluției aceleiași societăți, vom dobîndi o clasificare a forțelor, cari acționează asupra societății, legînd anumite deosebiri sau schimbări ale structurii sociale de anumite cauze, adică de acțiuni ale unor anumite categorii de forțe.

În acest fel vor apare fenomene structurale ca efecte ale acțiunii climatului, fenomene dependente de flora și fauna unei regiuni, fenomene cari depind de înrîurirea societăților „străine“ (decî de înrîurirea forțelor politice), și, în sfîrșit, fenomene produse de înrîurirea forțelor individuale (cunoscute în filosofia

istoriei sub denumirea de „oameni mari“ — proroci, legiuitori, domnitori, poeți, filosofi, etc.).

Pe de altă parte, noi putem considera societatea ca forță care acționează asupra mediului ambiant, ca substrat compus din: indivizi, societăți omenești, plante și animale precum și materie anorganică.

Sinteza staticii și dinamicii sociale ne va da apoi icoana lămurită a structurii și funcțiunii societății.

Analizând structura unei societăți, făcând anatomie socială, vom descoperi țesuturi sociale, cari pot fi concepute ca produse ale forțelor externe, iar studiind societatea în acțiune, deci făcând fiziologie socială, vom dobîndi organe, instituții sociale, izvorîte din cooperarea țesuturilor și servind adaptării societății la mediul ambiant.

Clasificarea și denumirea țesuturilor va rezulta din fixarea cauzelor externe ce le produc, iar clasificarea organelor va fi determinată de funcțiunile societății, de reacțiunile ei față de înfrurirea mediului ambiant.

Țesuturi sociale sunt d. e.: sexele și vîrstele, stările și clasele sociale, profesiunile, etc., iar organe sau instituții sociale: familia, biserica și școala, fabricile și băncile, armata și diplomația, magistratura etc.; acestor organe le corespund funcțiunile sociale ale educației, producției și repartizării bunurilor, ale apărării avutului social etc.

Cu cît țesuturile vor fi mai bine dezvoltate, mai bine diferențiate și echilibrate, cu atît mai bine vor funcționa diferitele organe, cu atît mai rezistent, mai bine adaptat va fi organismul social.

La baza expunerii metodice a structurii și funcțiunii organismului social stă principiul diviziunii muncii, care în diferitele teorii sociale apare sub diferite forme. Din științele sociale, în primul rînd din politică, acest principiu a trecut în biologie pentru explicarea mai lesnicioasă a structurii și funcțiunii organismului viu, care se prezintă, din acest punct de vedere, ca un Stat de celule bine organizat. Țesuturile compuse din celule nervoase, cele compuse din celule mușchiulare etc., formează, în cooerarea lor, organe, cari, prin funcțiunea lor, asigură existența organismului viu.

Biologia, adîncind aceste cercetări și întinzîndu-le asupra tu-

turor fenomenelor vitale, a putut stabili o ierarhie a animalelor după gradul de dezvoltare a țesuturilor și organelor corespunzătoare, deci după gradul de dezvoltare a diviziunii muncii.

Principiul diviziunii muncii, aplicat în biologie, a fost pus apoi, într-o formulare nouă, de H. Spencer la baza unei teorii menite a explica toate fenomenele accesibile cunoașterii noastre. Teoria sa e cunoscută sub numele de *evoluționism*. În domeniul fenomenelor sociale, Spencer concepe obiectul sociologiei, societatea, ca un supraorganism, a cărui structură și funcțiune se poate studia și expune prin analogie cu organismul viu. Principiul diviziunii muncii, formulat acuma ca proces de diferențiere și integrare, trece astfel din biologie în sociologie, dar acuma analizat și exemplificat în amănunte. Urmașii lui Spencer (Lilienfeld, Schäßle, Worms) împing analogia la extrem, năzuind a descoperi în amănunte asemănarea, ba chiar identitatea societății cu organismul viu, coordonând fiecărui țesut și fiecărui organ în organismul viu un țesut și o instituție analogă în organismul social.

Analogia, descoperirea de asemănări între un obiect în cercetare și unul cunoscut e un mijloc bun pentru a înlesni cercetarea științifică, dar tot atât de necesară este fixarea deosebirilor pentru delimitarea diferitelor domenii de cercetare. Astfel năzuințele sociologiei de a se constitui ca știință independentă, trebuie să se întemeieze în primul rând pe fixarea caracterului obiectului ei, deosebindu-l în mod precis de obiectele celorlalte științe.

Termenii de echilibru, statică și dinamică, anatomie și fiziologie etc., se pot aplica prin analogie în diferite științe, dar în fiecare știință acești termeni vor avea alt înțeles, determinat de caracterul specific al obiectului ei. Astfel și termenii de diviziune a muncii, de diferențiere și integrare, au în biologie alt înțeles decât în sociologie.

Pentru sociologie, Emile Durkheim, în lucrarea sa „De la division du travail social“, ne-a dat cea mai completă și adincă monografie a acestei probleme. După concepția sa, tipul ideal al unei societăți ar fi societatea întemeiată pe specializarea desăvârșită a indivizilor, pe intrarea lor necondiționată în țesuturile sociale și pe o echilibrare perfectă a acestor țesuturi. Numai prin specializare, *oikeopragie*, cum o numește Platon, societatea

modernă ar putea fi ferită de crize, de revoluții, și s'ar putea înfăptui o împăcare între interesele opuse, individuale și de clasă. Statul ar putea deveni în acest fel un mecanism perfect, de un echilibru stabil între părțile sale constitutive.

Dar, ca toate construcțiile raționaliste și unilaterale, nici teoria lui Durkheim nu ține seama de faptul că Statul stă neîntrerupt sub înrîurirea unui complex foarte instabil de forțe externe reprezentate prin Statele străine, astfel că omogeneitatea substratului, necesară pentru înfăptuirea unei structuri perfecte și definitiv echilibrate, e neîncetat primejduită. Intervine apoi și acțiunea individului, care e cu atât mai accentuată cu cât societatea îi pune individului la dispoziție mai multe mijloace pentru a-și forma și apăra personalitatea. Dacă mai adăogăm, ca exemplu actual, și scutul minorităților, garantarea individualității etnice-naționale înăuntrul Statului, tipul ideal al lui Durkheim e departe de înfăptuire.

Ferindu-ne de pozițiuni extreme și de construcții raționaliste, noi nu putem afirma că societățile existente, reale, sunt sisteme de un echilibru instabil, în cari țesuturile se formează după principiul diviziunii muncii, cu tendința de a asimila (specializa sau diferenția) substratul, fie indivizi, fie grupuri eterogene, dar că, sub înrîurirea forțelor externe, e dată totdeauna posibilitatea de regrupare a țesuturilor, de formare de sisteme noi, ceea ce se poate exemplifica și prin analogia cu organismele vii supuse și ele disoluțiunii și regrupării părților lor constitutive, numai că această regrupare sau regenerare se face cu totul altfel, prin procese cari se deosebesc în mod fundamental de procesul de perpetuare și regenerare în domeniul social.

În temeiul acestor principii generale vom putea expune prefacerile într'o societate anumită și vom putea judeca, dacă acea societate împlinește condițiunile de vitalitate printr'o suficientă diferențiere sau specializare, deci printr'o diviziune a muncii destul de dezvoltată, care să garanteze un echilibru între părțile sale, o solidaritate socială și o putere de asimilare a elementelor eterogene.

II

Expunerea prefacerilor sociale cari au avut loc, dela Unire încoace, în Bucovina, trebuie să se întemeieze pe comparația structurii sociale a Bucovinei de înainte de Unire cu structura ei actuală. Dar aceste două tablouri cari urmează a fi studiate, trebuie să le reconstruim pe baza evoluției sociale în timpul ocupației austriace și a celei de după Unire, deci țesuturile cari alcătuiesc structura în cele două momente, trebuiesc observate în mișcare, tablourile trebuie să se închege înaintea ochilor noștri.

Dar nu voi vorbi de înrîurirea climatului, a configurației solului, a florei și faunei asupra structurii sociale din Bucovina, deoarece acțiunea acestor forțe e aproape identică în întreaga țară și catastrofe cosmice sau telurice nu s'au întâmplat în Bucovina ca să schimbe structura socială.

Ci faptul interesant este intrarea Bucovinei într'o noua organizație politică în urma catastrofei care a dărâmat două împărțiri. Acest eveniment a trebuit să aducă mari prefaceri sociale, mari schimbări în structura societății bucovinene. Căci nimic nu înrîurește mai puternic asupra unei societăți ca atingerea cu alte societăți. Caracterul unei societăți se fixează — am putea zice pentru totdeauna — prin înrîurirea forțelor anorganice, dar contactul cu alte societăți e în stare să schimbe cu desăvîrșire și în timp relativ scurt caracterul ei, s'o închege sau să o desechilibreze, să-i cimenteze părțile sau să-i distrugă puterea de rezistență.

Toate aceste schimbări trebuie să-și găsească expresia în fenomenele structurale și funcționale ale societății.

Ca punct de plecare am stabilit structura socială a Bucovinei înainte de Unire, cum a rezultat din înrîurirea organizației Statului austriac.

În Austria, așa cum ieșise ea după zbuciumările politice interne, Bucovina reprezintă un tip de provincie sui generis. La sudvest Italienii și Slovenii, în Boemia și Moravia Cehii, duceau o luptă aprigă împotriva Germanilor, în Galiția Polonezii își creiaseră o situație privilegiată; numai în Bucovina guvernul austriac reuși să impună egemonia germană cu ajutorul Evreilor, sporind în mod artificial numărul Rutenilor și împetrișind țara cu coloniști de diferite nații (Unguri, Lipoveni, Nemți, Slo-

veni), astfel că burocrația germană sprijinită de Evreii germanizanți deveni arbitrul situației. Acest proces de distrugere a principalelor țesuturi și organe ale societății românești din Bucovina începu pe la 1786, când Iosif al II-lea vroia mai întâiu să împartă Bucovina între Galiția și Transilvania, hotărîndu-se apoi să o unească numai cu Galiția, bine înțeles după ce guvernul central din Viena își asigurase în cursul administrației militare influența asupra averii obștești (împăratul deveni patronul fondului bisericesc), precum și asupra școlii și bisericii.

Unirea administrativă cu Galiția deschise drumul pentru imigrările Rutenilor, Polonezilor și Evreilor.

După 1848, și, mai ales, după 1866 și 1869 când se termină construcția liniilor ferate Leov—Cernăuți și Cernăuți—Ițcani, aceste imigrări luară forma unei ocupațiuni și colonizări sistematice. Orașele fură cucerite cu desăvîrșire, burghezia română fu împinsă la periferia orașelor, unde lîncezește și astăzi.

În urma rezistenței clasei conducătoare românești, a boerilor, cari profitară de zguduirile anilor revoluționari pentru a încerca o întreprindere a situației Romînilor, Bucovina își dobîndi în sfîrșit în 1849 și apoi, în mod definitiv, în 1861, autonomia. Pentru a scăpa de îmbrățișarea Polonezilor, primejdioasă prin resursele nemijlocite de dominațiune și asimilare, Romîniile consimțiră a accepta egemonia germană în administrație și școală, sugerîndu-le Germanilor ideea că ei și-ar putea creia în Bucovina un post înaintat pentru expansiunea germană în Orient. Guvernul austriac năzui acum să-și întemeieze egemonia pe cultură, care fu importată în cantități considerabile. Limba germană fu introdusă în școli și, la 1875, luă ființă la Cernăuți o Universitate germană, sărbătorită la nașterea ei de întreaga lume germană ca avangardă a Germanismului în Orient. Un cunoscut poet german scrisse cu acest prilej „Die Wacht am Pruth“, închipuindu-și că puterea germană se întinde acuma dela Rin pînă la Prut.

Această Universitate era menită să distrugă un țesut principal al organismului social românesc, clasa intelectuală, creînd o nouă clasă intelectuală germană orientată spre centrele de cultură germană Viena și Berlinul. Noua clasă intelectuală germană și germanizantă fu așezată pe temelia reprezentată prin burghezia evreească, care își dobîndise supremația economică prin cîrșmărit

și cămătărit la sate și ca agent al industriei și comerțului din Apus.

Această supremație economică a Evreilor, cari se pusera în serviciul ideii de Stat german-austriac, deveni fatală clasei conducătoare românești de atunci, boerimii, care fu mai întâiu depusată de conducerea afacerilor obștești și înlocuită printr-o birocrație germană din Apus, iar apoi ea pierdu și pământul ce-l stăpînise. Proprietatea mare trecu în mîinile Armeno-Polonilor și Evreilor. Nobilimea romînă, cîtă mai rămase, fu înghițită de aparatul statului austriac, care avu grija să o ademeneasca cu uniforme strălucitoare ale regimentelor de cavalerie și cu viața ușoară și molesitoare a Vienei, orașul valsurilor legănate și al femeilor cu ochi albaștri ca apele și inimi nestatornice ca undele Dunării.

Dar lupta boerilor pentru apărarea societății romînești merită toată lauda noastră. Ei au păstrat prin lungă vreme legăturile cu Moldova, ei au pus temeliiile Societății pentru cultura și literatura Romînilor din Bucovina, ei au adus și sprijinit teatrul romînesc, luptînd astfel din răputeri pentru afirmarea caracterului romînesc al acestei provincii. După democratizarea și răspîndirea școlilor în Bucovina, ei au putut depune cirna societății romînești în mîinile intelectualilor romîni, cari începură să răsară de prin satele Bucovinei. Preoți și învățători, apoi profesori și funcționari de toate categoriile se ridicară din rîndurile sătenilor și continuă lupta.

Totuș situația, după zdrobirea puterii de rezistență a boerilor, era destul de critică. Nordul Bucovinei începuse să-și piardă caracterul romînesc, orașele erau înstreinate, comerțul și meseriile se găseau în mîini străine, iar peste tot se întindea rețeaua aparatului administrativ, funcționarul imperial-regal, varietatea biologică, „homo austriacus“, fără caracter deslușit.

Repet: această structură socială nu era specific austriacă, ci specific bucovineană. În Apus precum și în Galiția se dădea lupta fățișă împotriva egemoniei germane și se pregătea noua constelație politică. Polonezii aveau două universități, la Leov și Cracovia, Cehii una la Praga, Italienii luptau pentru dobîndirea unei facultăți juridice la Triest. Aceste națiuni, avînd o structură bine diferențiată, avînd o burghezie națională conștientă și în-

telectuali naționaliști, reușiră să desbine și birocrăția i. r., care intră și ea în luptele naționale.

În Bucovina, României se văzură încleștați în luptă cu Rutenii pentru apărarea satelor și a școlilor primare, iar la orașe putu să se desvolte în cele mai bune condiții omul austriac, crescut la Universitatea germană de profesori din Königsberg, Frankfurt și Viena, și gogolit de o burghezie convinsă (sau care simula că e convinsă) de superioritatea absolută a culturii germane.

E aci locul să distrug o legendă. Se vorbește, mai ales în vechiul Regat, de minorități cari aparțin unor națiuni „cu un trecut cultural mai vechiu“ și pe cari am trebui să le convingem de „seriozitatea și profunzimea patrimoniului cultural românesc“.

Se poate lesne dovedi că acea superioritate culturală n'a existat nicicând în Bucovina și nici nu există.

Minoritățile din Bucovina n'au dat oameni însemnați, nici în literatură, nici în arte, nici în știință, nici în politică. Germanii și Evreii din Bucovina spre pildă, n'au dat nici un singur profesor pentru Universitatea lor, nici un singur scriitor cu renume în literatura germană.

În comparație cu această sterilitate intelectuală aproape absolută, României bucovineni au dat o serie de bărbați cari s'au distins în toate domeniile activității intelectului omenesc. Ba, ei au și exportat oameni de știință și litere în vechiul Regat și provinciile austriace, bărbați de talent, dacă nu superiori, atunci desigur la înălțimea Germanilor și Evreilor cari au venit din Apus în Bucovina pentru a face știință, literatură și politică.

României bucovineni au fost în stare, îndată după Unire, să transforme Universitatea germană în Universitate românească, iar aceasta — vorbesc în cunoștință de cauză, — nu e mai prejos decât cea germană. Dacă mai adăogăm, fie-mi îngăduită o glumă, că aceeași Universitate face, pe lângă știință și literatură, și politică foarte intensivă, superioritatea noastră e evidentă; în ce privește politica suntem chiar atât de superiori încât fiecare șef de partid ar fi în stare să-și mai facă o Universitate proprie și chiar aceste Universități n'ar fi mai rele decât fosta Universitate germană.

Universitatea germană nu putea fi superioară, deoarece n'avea nicio legătură organică cu populația băștinașă a Bucovinei. Ea nu era o instituție de cultură și educație, izvorită din trebuințele

unei societăți bine diferențiate, ci era un produs artificial al birocrăției, o fabrică de funcționari. Profesorii își făceau cursurile de mîntuială pentru a putea pleca în vacanțe în patria lor, studenții învățau pentru a trece examenele cari le înlesneau intrarea în ierarhia birocratică. Dar lipsea sufletul, zbuciumul și năzuința de a ajunge la înălțime, lipsea lupta îndîrijtă pentru găsirea adevărului, lipsea viața cu cele două aspecte ale ei: prietenia caldă liniștitoare și dușmănia aspră înviorătoare. Aceste elemente ale vieții au intrat în Universitatea romînească, ele dovedesc superioritatea noastră, ele garantează progresul acestei instituții de știință, cultură și educație.

Dar pentru ca să ajungem aci, pentru ca superioritatea noastră să se poată manifesta în plină lumină, a trebuit să intervină, în faza critică, după înfrîngerea boerimii și pînă la ridicarea noii clase de intelectuali romîni, un factor hotărîtor care a pregătit izbînda Romînilor. Acest factor a fost societatea romînească, organizată și consolidată în Statul Român cum s'a ridicat după războiul de neatîrnare.

S'ar putea lesne arăta că evoluția societății bucovinene a avut totdeauna acelaș ritm ca și cea a societății din vechiul Regat, ceea ce dovedește că arterele și fibrele nervoase cari străbat organismul național unitar n'au putut fi tăiate de Statul austriac, ci au fost numai zugrumate, astfel că pulsul societății romînești din Bucovina era mai slab, reacțiunile ei mai puțin viguroase.

Putem deosebi în evoluția societății romînești trei faze, pe cari le putem caracteriza și prin personalitățile cari exprimau ideile timpului, și anume în vechiul Regat, întîia fază, cea boerească a lui Alecsandri, a doua, critică, a lui Eminescu, a treia cea democratică, de regenerare, a d-lui N. Iorga, iar în Bucovina, faza întîia a lui Hurmuzachi, a doua a lui M. Teliman, care exprimă cel mai bine caracterul epocii critice, de decadență, a Bucovinei, iar faza a treia ar fi a lui G. Tofan, care înodă legăturile noii clase conducătoare din Bucovina, a intelectualilor democrați cu tînăra democrație din vechiul Regat, condusă de N. Iorga.

Pentru a înțelege bine frămîntările din aceasta epoca, prefacerile sociale cari își arată efectele bine lamurite abia astăzi, trebuie să fac o digresiune asupra teoriei despre raportul între puterea temporară, practică sau politică propriu zisă, întemeiata

pe bogăție, și puterea spirituală întemeiată pe știință. După concepția lui A. Comte, întemeietorul sociologiei, dinamica socială nu e decît desfășurarea concretă a luptei neîncetate între aceste puteri, luptă care se va termina, după părerea sa, abia în faza pozitivă a civilizației omenesti printr'un echilibru stabil între cele două puteri. E evident că această opoziție nu e decît un caz special al diviziunii muncii, și anume în domeniul politic.

Fazele critice în istoria politică ar rezulta, după Comte, din confuziunea celor două puteri, pecînd progresul, înflorirea organismului politic, va rezulta din separațiunea exactă a sferelor lor de influență, din colaborarea lor pacinică. Bancherii, reprezentanții puterii temporare, ar trebui să renunțe a se amesteca în organizarea educației și a științei, cari rămîn rezervate intelectualilor și savanților. În acest fel s'ar evita despotismul nesuferit al bancherilor, acțiunea lor fiind echilibrată de înrîurirea intelectualilor, cari, refuzînd a intra în mod necondiționat în slujba lor, ar rămîne strîns legați de masele populare, apărîndu-le împotriva exploatării conștiente sau inconștiente a bancherilor, cari, la rîndul lor, ar cunoaște din rezistența maselor conduse de intelectuali limitele puterii lor și ar căuta să administreze averea publică în folosul obștinii. Din această echilibrare s'ar înfăptui într'o măsură suficientă dreptatea socială, fără care o societate nu poate trăi, s'ar înfăptui împăcarea între idee și materie, între teorie și practică, s'ar îndulci raporturile între săraci și bogați, între muncă și capital și organismul politic ar fi ferit de crize acute.

În evoluția civilizației europene, A. Comte găsește în evul mediu o apropiere, deși numai empirică, inconștientă, de rezolvirea acestei probleme prin separațiunea puterii papale de puterea lumească. Această fază e urmată apoi de o fază critică, în secolele 17, 18 și 19, în care puterea temporară, politică, dobîndește supremația, în urma căreia „organismul european“ prins ca unitate sub conducerea puterii spirituale reprezentate prin clerul catolic, e divizat iarăș în națiuni cari se luptă întreolaltă fără a găsi un punct comun de gravitație. Acest punct comun, care ar înlesni reîntoarcerea la unitate, ar fi după Comte — un „Comitet pozitiv occidental“, o asociație filosofică sau o biserică pozitivă.

Societatea Națiunilor și, pe lîngă ea, asociația intelectualilor

întemeiata la inițiativa filosofului Bergson, sunt o verificare limpede a teoriei lui Comte.

Pe de altă parte e clar că existența oricărui organism social, desprins ca unitate, depinde de aceleași condițiuni; deci echilibrarea celor două puteri, sau în general a ținuturilor sociale ca suport al organelor sociale în funcțiune, e necesară pentru orice sistem organic, fie individual sau colectiv.

Din aceste condiții ale existenței sistemului social a rezultat spre pildă autonomia universitară, libertatea învățămîntului, în Statele civilizate, precum înainte vreme autonomia bisericii și independența ei relativă față de puterea politica propriu zisă.

În Bucovina opoziția între cele două puteri se manifestează, în faza a treia, prin cele două curente reprezentate pe deoparte de Aurel Onciul, care lăsînd la o parte trebuințele educației naționale, năzuia să întemeieze egemonia romînească în mod exclusiv pe bogăție, pe întreprinderi bancare și industriale, pe de altă parte de G. Tofan, care nelăsîndu-se captivat de perspectivele îmbogățirii, rămase alături de instituțiile de educație națională și caută să dobîndească sprijinul reprezentantului puterii spirituale din Regat, al d-lui Iorga. Găsim deci aci explicația faptului că G. Tofan, după cum a spus d-l Iorga în 13 Iulie 1924 la Cernăuți, i-a propus înființarea unei Universități populare la Vălenii de Munte.

Din acest contact cu puterea spirituală din Regat izvorî o fază de renaștere a societății bucovinene. Revistele „Școala“, „Junimea literară“, biblioteci pe la sate, sunt semnele unei activități menite să deschidă calea pentru o dezvoltare armonică a organismului romînesc, pentru dobîndirea ținuturilor sociale distruse de Statul austriac.

III

Unirea, darîmînd granițele politice cari despărțeau societatea romînească din Bucovina de cea din vechiul Regat și din celelalte regiuni romînești, a deschis drumul pentru deplina dezvoltare organică a unei societăți omogene și unitare.

În Bucovina această dezvoltare se putea înfăptui pe două căi: sau societatea Bucovineană se găsea într'o fază de regenerare care să-i permită a da toate organele necesare unei societăți bine di-

ferențiate, sau unele țesuturi fiind atrofiate, celelalte regiuni, și în primul rînd vechiul Regat, ar fi trebuit, să le completeze pentru a dobîndi organele cari lipseau. A treia posibilitate, întrarea imediată și necondiționată a substratului eterogen, a minorităților, în structura Statului Român, trebuie exclusă din capul locului, dat fiind că, dela început chiar, ele au năzuit să dobîndească prin tratatul de pace o situație excepțională, o garantare a individualității lor.

Trebue să admitem că societatea romînească din Bucovina nu era destul de diferențiată, n'avea țesuturi atît de dezvoltate și echilibrate pentru a putea renunța la ajutorul vechiului Regat, al Statului Român organizat.

Mai întîiu Statul, organizația politică, a năzuit, pe calea cea mai scurtă, să-și creieze organele necesare existenței sale. În acest fel toate instituțiile cari servesc în mod direct sau indirect afirmării și apărării individualității politice față de Statele streine, instituțiile cum sunt armata, căile de comunicație, poșta, vama, etc. au fost romînzate, aducîndu-se unde era nevoie funcționari din vechiul Regat. Aceste prefaceri, fiind de necesitate absolută și nemijlocită pentru existența organismului politic, nu îngăduesc nici-o rezistență și nici-o întîrziere. Dar pentru ca aceste instituții să fie durabile și să poată funcționa bine, ele trebuie să se întemeieze pe instituții menite a le alimenta și a le întări. Aceste instituții destinate a asigura perpetuarea, regenerarea și consolidarea societății, sunt în primul rînd instituțiile de educație, școlile de toate categoriile, cari, create de societate și puse la îndemîna Statului, trebuie să grăbească și să desăvîrșească diferențierea și integrarea socială, stabilind un echilibru sănătos și o colaborare strînsă între clasele sociale.

În acest punct evoluția a luat, după principiile stabilite de noi, o direcție care primejduiește o dezvoltare normală a societății bucovinene, și amenință să transforme Bucovina, și în noua configurație politică, într'o provincie sui generis, cu interese specifice, opuse cu desăvîrșire intereselor organismului politic unitar.

În vechiul Regat puterea spirituală reușise, precum am amintit, să echilibreze întrucîtva pornirile despotice ale puterii temporare, ale politicianilor, și avea bune speranțe, după legăturile ce le înodase, înainte de războiu și în cursul războiului, cu intelectualii din provinciile romînești, că după Unire ea va reuși cu ajutorul

acestor intelectuali să reducă într'o măsură echitabilă sfera de influență a puterii temporare, întărind astfel vitalitatea întregii societăți românești și dându-i posibilitatea de regenerare organică repede și completă.

Dar, surprindu-se granițele politice între regiunile românești și dat fiind, cum am zis, în primul rînd necesitățile nemijlocite de afirmare a individualității politice față de Statele străine, e evident că puterea politică temporară dobîndi, cum ar spune Comte, un ascendent inevitabil, o înrîurire covîrșitoare în raport cu puterea spirituală. Ea reuși să-și subordoneze toate instituțiile și să atragă în sfera ei de influență marea majoritate a intelectualilor romîni. Mijlocul de a-și aservi pe intelectualii romîni și de a-i sustrage înrîuririi puterii spirituale, a fost și este, după cum arată Comte, bogăția. Intelectualii romîni din Bucovina fiind săraci, iar puterea politică temporară fiind întemeiată pe bogăție și oferind, neechilibrată de o putere spirituală bine organizată, aderenților ei posibilitatea de îmbogățire repede, e explicabil că după principiul efortului minim, care determină și acțiunile organismului individual, o mare parte a intelectualilor s'a aruncat în brațele politicii așazise practice.

Dar fatal pentru dezvoltarea societății a fost faptul ca acești intelectuali, fiind după ocupația lor reprezentanți ai puterii spirituale, profesori universitari și secundari, învățători, preoți, și nu bancheri, mari industriași, mari proprietari etc., ei au atras și instituțiile puterii spirituale în sfera de influență și sub dominațiunea puterii temporare. Din această confuziune, într'un răstimp aproape completă, a celor două puteri, a rezultat o decadență pronunțată, o desorganizare și atomizare a societății bucovinene. Dictatura puterii temporale s'a instituit nu numai în administrație, deci în instituțiile menite să asigure intensificarea producției de bunuri și dreapta lor repartizare, unde-și are rostul ei, ci și în Universitate, în școala secundară, în Societatea pentru cultură și literatură, încercînd să înăbușe orice reacțiune sănătoasă, orice tendință de constituire și organizare a puterii spirituale.

Cel mai mare și mai bogat județ românesc din Bucovina, cel al Rădăuțului, are un liceu românesc. În anii trecuți se prezintau la examenul de admitere peste 150 de elevi romîni, în majoritate covîrșitoare fii de țărani. În anul acesta, 1924, s'au prezentat 36

elevi, dintre cari 15 români, și între acești 15 un singur elev dela sate. In schimb liceul evreesc, particular, deci întreținut de societatea evreească din Rădăuți, e suprapopulat.

Înainte de doi ani am îndemnat studenții să întemeieze o societate de propagandă culturală la sate pentru a spori numărul elevilor dela sate în școalele secundare și de meserii și pentru a încerca cu ajutorul gospodarilor dela sate înființarea unei Universități țărănești. Din acest îndemn rezultă societatea „Academia populară“. Harnicul profesor Ion Brăteanu, din Cernăuți, expuse proiectul unei asociații cetățenești și la îndemnul nostru învățătorii români luară inițiativa înființării acestei asociații, care sub numele de „Frăția românească“ începuse să editeze și o gazetă săptămînală. Dar puterea politică a știut să paralizeze și să distrugă, prin mijloacele cunoscute, aceste încercări de regenerare socială; agenții ei intrînd în aceste asociații sau le-au nimicît, cum s'a întîmplat cu „Frăția românească“, sau țin acțiunea lor în limitele dictate de interesele despoșilor politici.

Nu fac critică sterilă, ci expun în mod obiectiv, pe baza principiului diviziunii muncii, prefacerile sociale din Bucovina. Nu e vorba de a da aci judecăți de valoare, aprecieri subiective despre ceea ce e bine sau rău, ci criteriul obiectiv pentru judecățile noastre este noțiunea clară a Statului unitar, a societății diferențiate.

Conceptul științific, limpede și străveziu, al societății omenеști, ca sinteză a statice și dinamice sociale, verificate prin comparația societăților în spațiu și timp, ne înlesnește a rezolvi în mod teoretic problemele sociale ce se ivesc într'o societate, și aceste rezolviri pot forma baza pentru acțiunea practică, care va ajunge în acest fel pe cale mai scurtă și cu un efort minim la înfăptuirea de reforme sociale.

Filosoful Richard Avenarius a scris un scurt tratat „Die Philosophie als Denken der Welt nach dem Princip des kleinsten Kraftmasses“, în care arată că filosofia și, în general, știința e caracterizată prin năzuința de a reduce experiența variată și fluctuantă de toate zilele la formule simple cari să permită acțiunii practice o economie tot mai mare de putere în ajungerea unei ținte fixate. Independent de Avenarius, fizicianul Mach ajunge la aceeaș caracterizare a științei care ne-ar pune la îndemînă metodele de a economisi pe cît se poate efortul inte-

lectual în rezolvirea problemelor ce ni le pune experiența. În general și pozitivismul și pragmatismul accentuează acest caracter al științei sau teoriei în raport cu acțiunea condusă numai de instinctul orb, individual sau colectiv. Cugetarea este deci numai un caz special al principiului efortului minim, care în mecanică se manifestează prin mișcarea corpurilor în direcțiunea ce oferă cea mai mică rezistență și în biologie prin acțiunea organismelor cari năzuiesc a dobîndi printr'un efort minim un maxim de rezultat. Conceptele abstracte, bine precizate, nu sunt deci o sperietoare pentru oamenii practici, cari urmăresc după cum le dictează „bunul simț“ rezolvirea impusă de viața zilnică, ci aceste concepte sunt chiar sinteza bunului simț, a simțului comun și ele ne dau formulele cele mai sigure pentru acțiunea practică.

Dar pe cînd în cele mai multe domenii superioritatea științei e recunoscută, sociologia trebuie să lupte încă pentru dobîndirea acestui prestigiu. Sunt multe cauze cari explică această situație. Mai întîiu conceptul societății, al comunității omenești, încă nu e bine lămurit, apoi instinctul, interesele și prejudecățile individuale și colective se opun, în multe societăți omenești, tendințelor de a supune fenomenele sociale unei analize obiective, din care să rezulte formulele de acțiune practică. În aceste societăți studiul științelor sociale n'a modificat încă îndeajuns mentalitatea cetățenilor. Și pe cînd în celelalte științe se procedează în mod metodic, începînd în școala primară cu elementele și sfîrșind la Universitate cu cele mai înalte și abstracte sinteze, științele sociale sunt reduse în mare parte la expunerea concretă a istoriei politice, neglijîndu-se elementele statice și dinamice sociale, pe baza conștiinței cărora abia, ultima sinteză în cursurile de sociologie la Universitate, ne-ar da conducători politici cari ar putea acționa după formule simple și sigure.

Prin urmare nu e mirare dacă la noi, unde studiul științelor sociale abia a început, și unde abia un singur om năzuiește a împune, în politică, oamenilor de acțiune formule sigure, științifice deduse dintr'o noțiune clară a organismului social dobîndită prin cunoașterea adîncă a dinamice sociale, acțiunea politică continuă a fi condusă de instinctul orb al indivizilor și al grupărilor de interese. În Bucovina de pildă, individul aruncat în lupta pentru existență și neavînd la îndemîină conceptul lămurit

al societății ca criteriu obiectiv pentru acțiunea sa, ci condus fiind de instinctul de conservare, va alege mijloacele cele mai apropiate pentru a-și asigura existența și bunăstarea sa. Și după cum e situația sa socială și organizația socială în care trăește, el va alege diferite mijloace. Pentru intelectualii români din Bucovina d. e., în actuala organizație a societății, drumul cel mai scurt și sigur și care reclamă un efort minim pentru a ajunge la o îndreptare a bugetului individual și familial este politica, intrarea în slujba puterii temporare.

Caragiale, într'un mic studiu „Politică și cultură“, caracterizează în mod admirabil starea societății românești, înăbușite cu desăvârșire de supremația puterii temporare, sau, cum obicinuim noi să zicem, de politicianism.

Căutînd explicarea acestui fenomen noi găsim la baza sa principiul efortului minim, care, lipsind acțiunea socială conștientă, condusă de sintezele științei, ne dă icoana unei societăți atomizate, în care indivizii, familiile și clicele de interese se lasă conduse de năzuința de asigurare nemijlocită și repede a situației lor materiale.

Și e evident că din aceste cauze Statul care reclamă o conducere a afacerilor publice pe temeiul diferențierii sociale, al diviziunii muncii, sau din punct de vedere pur politic, al separațiunii și echilibrării puterilor, trebuie să sufere.

Suferințele Statelor conduse în mod despotic, fie teocrații sau despoții lumești, s'au manifestat totdeauna prin crize periodice, prin desagregare și încercări de regrupare a țesuturilor sociale. În timpuri de criză se ivesc bărbați cari avînd intuiția organismului social, luptă pentru introducerea de reforme, menite a tămădui organismul social. Acești reformatori: proroci, legiuitori, oameni politici, au determinat în mare parte dinamica societăților din trecut. Din experiența lor, din încercările lor de sinteză, s'a lămurit conceptul științific al societății, știința despre structura și funcțiunea organismului social, astfel că Statele moderne se pot organiza și-și pot asigura existența printr'o educație sistematică de reformatori, în toate domeniile sociale, de funcționari specialiști, fie ingineri, fie agricultori, fie miniștri, diplomați sau militari.

Pentru conducerea politică, principiul separațiunii și echilibrării puterilor a fost recunoscut de mult. La Polybius, Machia-

vel, (în tratatul asupra primei decade a lui T. Liviu), la John Locke, Montesquieu găsim expunerea teoretică a acestui principiu, care poate fi verificat prin analiza structurii Statelor vechi și noi.

Pentru a nu fi acuzat de regionalism bucovinean în verificarea acestui principiu, să dau un exemplu din antichitate. Pe vremea Republicii romane, provinciile erau administrate așa cum se face azi, administrație la noi. Și atunci trăia lumea, cum ar zice d-l Iorga, în zodia tîlhăriei. Funcționarii administrativi jefuiau și se îmbogățeau repede și nepedepsiți. Viziunea societății echilibrate au avut-o în acele timpuri mai ales Grachii, cari au încercat să înfăptuiască cea mai necesară reformă: reforma agrară. Eșuînd încercarea lor, abia împărații începînd cu Augustus, au pus capăt crizei care amenința Statul Roman cu disoluțiunea. Ei au organizat o administrație împărătească cu funcționari bine plătiți și guvernatorii împărătești spre pildă, nici n'aveau voie să se căsătorească cu o femeie indigenă din provincia ce o administrau. O măsură foarte potrivită pentru a evita formarea de clici provinciale și jefuirea sistematică a provinciilor. Pe de altă parte, activitatea unor bărbați ca Mecenaz, Seneca ne dovedește că pe lângă puterea temporară exista și cea spirituală, organizatoare și prevăzătoare. În timpurile cînd această putere lipsea, cînd domnea sabia necălăuzită de carte și era pusă în mișcare numai din ambiții deșarte și sete de mărire și îmbogățire, imperiul trecea prin crize cumplite.

O bună conducere politică cere oameni de voință călăuziți de oameni ai științei, desinteresați, neînduplecați în fața celor mai strălucite ademeniri. O societate organizată, un Stat, nu poate fi prefăcută într'o întreprindere comercială sau bancară. Producția și repartizarea bunurilor materiale este numai o lature, și cîteodată nici cea mai importantă lature a vieții Statului. Și chiar rezolvirea acestor probleme, în societatea modernă, reclamă aplicarea de formule, găsite desigur prin experiența omnirii și prin bunul simț al reformatorilor de tagma veche, reduse însă astăzi de știință la formule simple și la îndemîna omului politic. Acolo unde căutarea rezolvirii acestor probleme nu pornește dela conceptul clar și precis al societății, ci e întunecată de porniri egoiste, individuale, familiale sau de clasă,

perturbațiile sociale, (desechilibrarea țesuturilor) și crizele politice sunt inevitabile.

Exemplul cel mai clar ni-l dă moneda-hîrtie și operațiunile atît de dezaastroase cu acest instrument de schimb.

În societatea romînească din Bucovina moneda-hîrtie a produs schimbări catastrofale. Speculațiunile cu această monedă au ridicat dintr'odată puterea economică a Evreilor la înălțimi nebănuite, au distrus puterea de rezistență a intelectualilor romîni, au zdruncinat gospodăria satelor cari n'au putut opune speculațiunilor deținătorilor instrumentului de schimb o rezistență organizată (cum s'a întîmplat în țările apusene — singura rezistență la noi e banditismul organizat), și, în sfîrșit, aceste operațiuni, cari se bat cap în cap cu orice teorie economică științifică, au adîncit conflictul între cei ce s'au pus în slujba capitalului bancar și cei rămași a-și îndeștula trebuințele din munca lor. Antisemitismul feroce și curente politice radicale sunt semne ale acestei desechilibrări rezultate din aruncarea pe piață a unei monede fără valoare. În ce privește mișcarea antisemită se confundă cele două nuanțe: antisemitismul de concurență al bancherilor romîni și cel al intelectualilor săraci și al țăranilor înăbușiți de burghezia evreească. Lipsind echilibrarea necesară a puterii politice propriu zise prin puterea spirituală, asfixiată sub mormanul emisiunilor de bancnote fără valoare, agitațiile antisemite n'au putut avea alt efect de cît înăbușirea și mai accentuată a năzuințelor de îndreptare și regenerare a societății. Exemplul liceului din Rădăuți lipsit de elevi romîni arată cu prisosință că puterea de regenerare a societății romînești din Bucovina a scăzut în mod simțitor.

Dacă mai adăogăm că și din punct de vedere biologic regenerarea societății romînești e amenințată — alcoolismul, sifilisul, epidemiile, lipsa de nașteri în cursul războiului — situația se prezintă destul de pesimistă: intelectualii romîni divizați în partide politice și împinși de nevoile zilei la ocupații neobiciuite, țăranii și suburbiinii nemulțumiți din cauza unei administrații, dacă nu corupte, atunci desigur neglijente, iar în fața acestei fărămițări a societății romînești se ridică frontul unic al minorităților, în primul rînd al Evreilor, cari dispun de o puternică organizație economică și religioasă.

Spunea, pe vremuri, decedatul profesor Ehlich dela Univer-

sitatea din Cernăuți, el însuș evreu, că din cei 100.000 Evrei cari trăesc în Bucovina, 10.000 ar putea trăi din muncă cinstita, iar restul trăește din prostia populației băștinașe. Astăzi avem 150.000 Evrei, cel puțin, cari au 11 ziare la Cernăuți, scrise în limba germană. Nu vom vedea în orașele din Bucovina un Evreu măturător de stradă, nu vom vedea o servitoare de nație evreească. Oare cu cât a sporit prostia noastră de atunci încoace ?

Explicarea acestei situații excepționale a Evreilor o gasim în termenul de „Klassenvolk“, întrebuițat de ziarul socialist-evreesc din Cernăuți. Evreii adică ar reprezinta o unitate etnică și totodată o unitate de clasă, clasa burgheză a orașelor noastre.

Venind această afirmație dintr'o parte care e în măsură să cunoască și să aprecieze situația Evreilor, am putea încerca să expunem cari sunt posibilitățile de înfăptuire a structurii sociale preconizate de Durkheim. Specializarea, diviziunea muncii reclamă, dacă nu o omogeneitate perfectă, etnică, religioasă, morală, filosofică, etc., atunci desigur cel puțin comunitatea limbii fără de care a eșuat chiar prima încercare de colaborare a oamenilor cu prilejul construirii turnului Vavilonului. Dar găsim că Evreii din Bucovina năzuesc a înlătura chiar și acest punct de atingere, cum o dovedesc ziarele evreești scrise în limba germană sau în jargon, apoi lupta pentru menținerea teatrului german, etc. Prin urmare, cum se poate înfăptui o societate omogenă și solidară din elemente atît de eterogene? Ar fi, dacă reluăm analogia cu organismul viu, să amestecăm un ou de găină cu unul de rață și să încercăm a combina o pasere nouă, jumătate găină și jumătate rață. Dar n'a ajuns nici biologia, nici sociologia la această perfecțiune să poată amesteca după bunul plac speciile biologice și tipurile sociale. Acțiunea omească conștientă rămîne limitată. Cunoașterea legilor formării și evoluției unităților biologice și sociale, ne dă posibilitatea să intervenim pentru a grăbi sau opri un proces biologic sau social, dar nicidecum pentru a schimba legile naturale cari determină statica și dinamica acestor sisteme.

Prin lungi procese de încrucișare, în biologie, și prin educație, prin asimilare psihică, în sociologie, se pot dobîndi varietăți noi, tipuri viabile. Problema cum s'ar putea înfăptui din substratul etnic românesc și cel evreesc o societate bine or-

ganizată după principiile diviziunii muncii e una din cele mai grele probleme sociale. În orice caz, dacă Evreii stăruie a rămînea un „Klassenvolk“, adică un țesut social (o clasă socială) care pretinde a fi totodată și un sistem social (un popor sau o nație) rezolvirea problemei, chiar numai în teorie, e imposibilă, deoarece ar porni dela o noțiune care cuprinde în sine o cantradictio in adjecto. Căci „clasă“ înseamnă parte constitutivă a unei totalități în care părțile sunt în legătură strînsă de interdependență, pe cînd „popor“ e o unitate, totalitate, o formă evolutivă cum ar zice V. Conta, a cărei existență e condiționată de o diferențiere, echilibrare și solidaritate perfectă a părților sale. Lipsindu-le diferențierea socială pentru a fi popor, iar unitatea de religie și, cum pretind ei, de rasă, împiedicîndu-i a deveni clasă socială într'un organism social unitar, Evreii trebuie să între în conflict inevitabil cu națiunile cu cari trăesc într'un Stat.

Cu totul altfel se prezintă problema celorlalte minorități, cari reprezintă părți din organisme diferențiate. Colaborarea pacinică cu ele nu numai că e posibilă, ci se va înfăptui în mod necesar. Conflicte acute s'ar putea ivi numai în caz de războiu cu Statele de naționalitatea minorităților. Dar o politică rațională ar putea găsi chiar în minorități un sprijin pentru înfăptuirea de raporturi pacinice cu Statele vecine. Ele ar mijloci schimbul pacinic de bunuri materiale și ideale, a cărui intensificare ar putea înlătura conflictele sîngeroase între popoarele civilizate.

Aceste probleme nu pot fi atinse aci decît în treacăt și au fost expuse numai întrucît e necesar să înțelegem că singura cale pentru asigurarea Statului nostru este de a da substratului românesc toate posibilitățile de a-și crea țesuturile necesare unei societăți diferențiate, deci viabile.

Dacă nu s'a întîmplat în deajuns acest lucru pînă acuma, dacă dimpotrivă multe posibilități de dezvoltare normală a substratului românesc au fost chiar închise, a fost că forțele cari au acționat asupra acestui substrat au fost ele însele prea puțin diferențiate. Constelația acestor forțe trebuie deci schimbată. Organele societății romînești, puterile a căror colaborare garantează progresul unei națiuni, trebuie să ajungă a se diferenția și echilibra și în Bucovina.

Trebue oprită decadența și atomizarea intelectualilor români îngenunchiați sub dominațiunea despotică a bancherilor, cari, concentrându-și atenția asupra agoniei unei monede pe care nici un experiment financiar n'o mai poate salva, au zdruncinat temeliile educației naționale și au stîrnit pasiuni și ambiții cari distrug și temeliile morale ale societății. In fața puterii temporare, trebue să se ridice cu toată tăria puterea spirituală pentru a scăpa organismul politic de descompunere.

Scurta fază de materialism și empirism politic brutal trebue să facă loc începutului unei epoci lungi de idealism moderat, unei epoci a organizării științifice a societății noastre, unei epoci de colaborare strînsă a teoriei și practicei politice.

MARTIRIUL BUCOVINEI...

I

Intr'o dare de seamă¹⁾ asupra „Insemnărilor Sociologice“ d-l *Gaston Richard* zice: „Directorul *Insemn. Sociol...* și colaboratorii săi năzuesc a desprinde o concepție a sociologiei menită a face să se înțeleagă introducerea acestei științe în înalta educație intelectuală a unei națiuni care după ce-și dobîndi nea-tîrnarea și unitatea nu poate accepta ideea de a le sacrifica unor mirajuri sociale, încă mai puțin unor teorii disolvante sau scepticismului moral. Sociologia nu trebuie să oprească acest avînt de energie spirituală care singur explică reînvierea naționalității romîne în secolul XIX și unificarea ei în secolul XX; ea trebuie dimpotrivă să ne facă a o înțelege legînd-o de marii ei reprezentanți din trecut“.

Intr'adevăr, ne străduim să punem sociologia, știința socială, în slujba națiunii noastre, care nu poate trăi și dăinui, în condițiunile concrete de azi, decît organizîndu-se într'un Stat național după toate regulele artei politice. Teoria noastră socială, expusă, cu toată obiectivitatea cerută în cercetări științifice, în cele trei cărți ale noastre: *Introducere în Sociologie*, *Sociologia generală* și *Politica*, precum și în studii privind probleme speciale, trebuie pusă însă, pentru a-și da roadele, în serviciul unei tehnice sociale care să arate prin ce mijloace raționale acțiunea poate înfăptui scopuri determinate. Scopul suprem spre care trebuie să se îndrepte toate năzuințele Romînilor este, după convingerea și credința noastră neclintită, organizarea unui puternic *Stat Național*. Determinînd în felul acesta scopul suprem, toate celelalte scopuri trebuiesc subordonate lui.

---

1) *Revue Internationale de Sociologie*, No. VII—VIII, 1036, pag. 412/13.

Teoria socială pură, obiectivă, nu propune acțiunii scopuri, nu atribuie unui scop o valoare mai mare decât altuia; ea arată, că există scopuri, că unii oameni urmăresc un scop alții altul; ea explică, prin cercetări biologice, psihologice, economice, etc., fenomenele sociale și raporturile lor, desprinzând legi și uniformități în desfășurarea lor. Tehnica însă, servind acțiunii, trebuie să ridice scopurile pe primul plan; ea dă regula tehnicienilor cari își propun realizarea unor scopuri determinate, regulile scoase din teoria pură și întemeiate pe cunoașterea legilor sociale. Dar nici tehnica nu ne arată care scop ar fi de ales, ar avea mai mare valoare, ci ea ne spune numai că, hotărându-ne pentru cutare sau cutare scop, vom trebui să alegem mijloacele potrivite scopului ales.

Alegerea scopului depinde de voința celui ce acționează. Și am zis: scopul nostru este bine fixat; noi vrem să contribuim cu toate puterile noastre la sporirea puterii Statului nostru național. Așadar sociologia noastră nu este și nu poate fi decât mijloc; noi nu-i atribuim o valoare în sine. Ea servește constituirii unei tehnice sociale care, și ea, e pusă direct în slujba unui scop precis. „Insemnările Sociologice“ expun această tehnică, un ansamblu de reguli pentru arta politică, pentru acțiunea îndreptată spre înfăptuirea unui Stat național românesc puternic și în stare să înfrunte orice atac.

Am putea lămuri rostul activității noastre la această revistă și prin citate din autori. Așa *Kant*, în tratatul său *Spre pacea eternă*, cere adoptarea unui „articol secret“ de cuprinsul: „Maximele filosofilor asupra condițiilor posibilității păcii publice să fie consultate de către Statele pregătite de războiu“. Filosoful nu pretinde să ia parte la acțiune, să i se dea putere, dar crede că e bine să i se dea libertatea de a vorbi, de a-și spune părerea și că e bine să fie ascultat de cei ce dețin puterea. „Ca regii să filosofeze, zice *Kant*, sau ca filosofii să devie regi, nu e de așteptat, dar nici nu e de dorit; deoarece posesiunea puterii întunecă inevitabil judecata liberă a rațiunii“. Și *Fichte*, în prefața-dedicație la *Statul comercial închis*, îi dă filosofului rolul modest de sfătuitor: el e mulțumit dacă, prin publicarea proiectului său, li s'ar da altora prilejul să reflecteze mai adânc asupra acestor probleme ajungând, în sfera din care oricum nu vor vroi să iasă, la vreo descoperire folositoare și aplicabilă“.

Așa ar vrea și *Auguste Comte* să se înfăptuiască o rodnică colaborare între știință și practică, între reprezentanții puterii spirituale și cei ai puterii vremelnice (materiale): numai din delimitarea precisă a sferelor lor de activitate pe de o parte și de strînsa lor colaborare pe de altă parte, pot rezulta reforme sociale folositoare societății. Istoria pare a confirma valoarea acestui principiu începînd cu colaborarea între Aristotel și Alexandru pînă la cea între Salazar și Carmona.

Rolul revistei noastre e deci limpezit. Presupunînd că există la noi oameni politici cari vreau să înfăptuiască un Stat național românesc puternic, revista noastră încearcă să arate cari sunt regulile, descoperite și verificate de știința socială și pe cari oamenii noștri politici ar trebui să le observe pentru a-și atinge scopul. Am mărturisit și mărturisim că acest scop reprezintă pentru noi o valoare indiscutabilă și că toți aceia cari se opun, din diferite motive și interese, realizării acestui scop sunt dușmanii noștri, fie că sunt în afara sau înlăuntrul hotarelor Statului nostru; noi nu expunem deci în această revistă o tehnică generală care ar putea servi pentru orice scop, ci o tehnică pusă în slujba unui scop determinat.

Deci: trebuie tras hotar de despărțire adînc între cei ce vroesc acelaș scop, organizarea Statului național român, și cei ce urmăresc alte scopuri, fie bună starea lor personală chiar în paguba Statului sau vreau și doresc distrugerea Statului nostru național în interesul comunității lor naționale și politice. Acești dușmani ai noștri vor găsi în știința socială deasemeni lămuriri despre cum să procedeze pentru a-și înfăptui scopurile lor. Astfel Jidanii comuniști au adoptat ca manual de tehnică socială *manifestul comunist*. Ei știu că propagînd între creștini principiul luptei de clasă, ateismul și cosmopolitismul, comunitatea lor va reuși să-și institue dominațiunea asupra popoarelor creștine.

S'au găsit între creștini preinși savanți (de ex.: Engels) cari au susținut că *manifestul comunist* derivă direct, ca singură tehnică socială posibilă, din „știința socială“. Dar *știința socială*, nu pseudo-știința marxistă, nu ne poate spune decît că lupta între clasele sociale e un fenomen frecvent și explicabil; că în anumite condițiuni această luptă poate provoca catastrofe sociale, revoluții și instituirea de despotii, dar că în alte condi-

țiuni ea poate fi îndulcită și înlăturată prin reforme sociale, restabilindu-se echilibrul social. Știința nu ne poate demonstra că trebuie să *vrem* revoluția proletară sau împăcare între clasele sociale, ci ne arată numai cum ne putem dobîndi o tehnică socială cu ajutorul căreia să provocăm o revoluție sau să o evităm — *după cum vrem una sau alta*.

Jidanii *vreau* să deslănțuiască „revoluția proletară“, la noi și pretutindeni, pentru a deveni stăpînii lumii. Noi *vrem* să opunem rezistență hotărîtă acestei tendințe. Așa deci ne găsim în plin războiu cu Jidanii și „comuniștii“ conduși de Jidani. JDar numai „comuniștii“ sunt conduși la noi de Jidani?

Am avut prilejul să arătăm, în această revistă, că între linia de demarcație ce desparte lumea legionară, comunitatea celor ce *vreau* să înfăptuiască Statul național român și sunt gata să-și jertfească viața pentru acest ideal, de comunitatea iudeo-comunistă care unelțește cu toate mijloacele la destrămarea și prăbușirea Statului nostru, stă mulțimea amorfă a celor fără credință și ideal cari își urmăresc interesele lor personale, familiale, de clică și partid. Acești oportuniști se declară, cînd interesele lor o cer, naționaliști, umanitariști, comuniști, liberali, fărâniști, etc., etc., și sunt gata să încheie carteluri, alianțe, fuziuni cu oricine, cu condiția să-și păstreze foloase personale, să-și satisfacă ambiții, să poată trăi larg și fără multă muncă. Ei sunt *democrați*, adică iubesc „poporul și libertatea“, ei sunt francmasoni, liber-cugetători, urăsc „extremismul“, fie de dreapta sau de stînga, urăsc „violența“ și „anarhia“. Ei iubesc tot ce le folosește și urăsc tot ce i-ar putea împiedica să-și desfășoare activitatea „rodnică pentru neam și țară“.

Dealtminteri ei văd bine că lupta hotărîtoare între Romîni și Jidani se apropie și că, în sfîrșit, ei vor fi amenințați să fie striviți între cele două forțe antagoniste. Fiecare dintre ei și-a făcut planul cum să iasă teafăr din încurcătură: dacă vine „dreapta“ la putere, vor merge cu dreapta și vor dovedi că de multă vreme au fost cu sufletul lîngă legionari, dacă vine stînga vor dovedi că au luptat totdeauna împotriva extremismului de dreapta; iar pentru orice eventualitate această „elită“ politică a depus la bănci în străinătate bani suficienți pentru ca să poată părăsi țara și să trăiască în liniște pînă la adînci bătrînețe...

II

Incepuse războiul mondial. România nu intră în războiu. Bucovina deveni câmp de luptă între Austriaci și Ruși.

Atunci s'au văzut lucruri nemaipomenite. Mare mulțime de intelectuali și țărani români au fost arestați, împușcați, spînzurați de jandarmii austriaci sub acuzarea de „trădare“. Citiți cartea lui *Nicolae Coman, Martiriul Bucovinei 1914—1915*, ca să vedeți jalea și amarul ce cuprinse sufletele în acele vremuri. Și cine se puse în slujba călăilor, cine denunța pe „trădători“, cine se bucura cînd călăii închideau, împușcau și spînzurau? Toată Jidovimea din Bucovina. Autorul a înșirat fapte ce se pot controla și verifica încă astăzi. Trăesc rude de-ale victimelor, trăesc încă unii dintre cei ce-au scăpat din închisori, trăesc încă mulți, prea mulți, dintre călăi și ajutoarele lor. Cele povestite în această carte ni se înfățișează ca un preludiu și o prevestire a lucrurilor petrecute mai tîrziu în Rusia, în Ungaria, în Spania. Nu e vorba de comunism și teorii sterpe; fiara jidovească s'a năpustit asupra creștinilor pentru a-i extermina. Unealta e indiferentă, jandarmul austriac a început opera, „proletarul“ creștin avea s'o desăvîrșească. Aceeași țintă dela început pînă azi: loc pentru Jidani în toate posturile conducătoare prin uciderea elitelor creștine.

Autorul *Martiriului Bucovinei*, refugiat în acea vreme în Vechiul Regat, își încheie expunerile: „Și de jugul jidovesc, Romîni din Bucovina ca și toate naționalitățile din monarhia habsburgă, nu se vor libera decît deodată cu libertatea lor din sclavia austro-ungară“.

Așa nădăjduiam toți că se va întîmpla, așa ar fi trebuit să se întîmple. Dar nu s'a întîmplat...

Ci: Anhauch, Michelson și tot neamul lor au devenit stăpîni în Bucovina, Jidani galițieni zidesc ca antreprenori biserici și clădiri publice, numărul medicilor și avocaților jidani a sporit îngrozitor și comunismul jidovesc a pornit să cotopească țara și s'o subjuge. Citiți *Universul: Cine sunt și ce vor*. Citiți *Porunca Vremii*. Primejdia e mare, mai mare decît oricînd.

Din conștiința acestei primejdii a pornit mișcarea legionară, lupta tineretului univertar împotriva comunismului jidovesc, din conștiința acestei primejdii *muncitorii creștini* au început să

se despartă de Jidanii comuniști și socialiști și să se înfrățească cu intelectualii și țărani creștini, pentru că au înțeles că socialismul și comunismul nu sunt decît momeli jidovești menite să-i facă pe creștini a se sfîșia întreolaltă înlesnind astfel Jidanilor să-și potolească setea de sînge și setea de stăpînire asupra creștinilor.

Muncitorii creștini s'au organizat și în Bucovina pentru a pune stavilă comunismului. La alegerile pentru *Camerele de munca* ei își puseră lista lor, fără Jidani. Lista a fost anulată și au fost proclamați aleși cei de pe lista „oficială“, sau cum o numește ziarul socialist *Vorwärts*, din Cernăuți, lista „sindicatelor libere“.

Anume: liberalii, țărăniștii și socialiștii (cari nu sunt decît comuniști camuflați) au intrat în tratative pentru a compune o listă unică, dar cu excluderea „extremiștilor“. Țărăniștii însă punînd condiții neacceptabile, lista unică nu s'a înfăptuit. Au rămas liberalii cu socialiștii sindicaliști, iar țărăniștii s'au aliat cu Poalesioniștii și cu un grup „Silberbund-Salzinger“. Și lista țărănistă de altminteri a fost anulată pentru vicii de formă.

Așadar organizația liberală „Meseriașul Român“ a încheiat cartel cu comuniștii. Scrie *Vorwärts* (27 Sept. 1936):

„Partidul social-democrat, totașa cel liberal și cel țărănist au acceptat principiul de a lăsa organizațiilor lor profesionale mîină liberă. Alegerile la Camera de muncă trebuiau considerate ca alegeri profesionale fără caracter politic, pentru a împiedica excese la alegeri. Lista unică dorită nu s'a înfăptuit totuș. Reprezentantii sindicatelor libere afiliate Confederației generale a muncii au făcut totul pentru a înlesni realizarea unei astfel de liste unice. Dacă nu s'a întîmplat, vina nu este a lor. *Sindicatetele libere au avut, sub conducerea Confederației generale a muncii, singura țintă înaintea ochilor: să împiedice ca extremiștii de dreapta să capete în mîină Camera de muncă*, ceea ce s'ar fi întîmplat cu certitudine, dacă punctul de vedere neînduplecat al țărăniștilor ar fi învins“.

Justifică „Vorwärts“ această atitudine nobilă și democratică a sindicatelor prin pretinsa dușmănie față de muncitori a ex-extremiștilor de dreapta, cari punînd mîina pe Camera de muncă ar fi desființat legile de protecție muncitorească și „arbitrarul și exploatarea (Erpressungen) ar fi fost la ordinea zilei“.

Iată deci că liberalii bucovineni au salvat încăodată democrația. De astă dată cu ajutorul tovarășilor dela *Vorwärts*. Pe lista lor comună a fost ales un tovarăș care a ispășit o pedeapsă mai lungă pentru propagandă comunistă și altul care, a doua zi după alegeri, a fost arestat sub bănuiala de spionaj, dar a fost eliberat în urma unor intervenții oficiale pentru a nu da lista de rușine.

Și pentru ca acest cartel, pentru ce anularea listei partidului *Totul pentru Țară?* Pentru ca unii domni liberali, cari nu sunt nici muncitori ci numai liberali, să-și asigure un locșor de rodnică activitate. Oportunism radical. Dar explicarea completă a fenomenului ar cere o analiză mai amănunțită. Căci nu la *Vorwärts* și în sindicatele libere stau adevărații stăpîni, ci în celelalte Camere unde dictează rotaryanii, francmasonii și rabinii. Acolo îi vom găsi pe oportuniștii saturați, pe cei cu bani peste graniță. Dela ei duc cărările direct în sus spre Ministerul muncii, apoi în jos spre șefii sătui ai Confederației generale a muncii și spre sindicatele libere și nucleele comuniste. Acolo se pune la cale soarta Statului nostru, se face selecțiunea politicianilor docili și abili cari să țină echilibrul între dreapta și stînga pînă la ceasul hotărîtor, pînă ce bolșevizarea va fi destul de progresată în toate straturile sociale, pînă ce muncitorul și țărănul român va fi gata să ridice arma împotriva conducătorilor săi firești: preoți, învățători, magistrați, ofițeri... Muncitorii și țărânii trebuiesc scoși de subt influența extremiștilor de dreapta: presa naționalistă trebuie zugrumată (legea presei), taberele de muncă naționaliste trebuiesc oprite (legea muncii obligatorii), iar organizațiile muncitorești naționaliste trebuiesc puse sub conducerea exclusivă a C. G. M. Paralelismul cu politica internă franceză e evident: Cegetiști și Cegemiști, lege a presei și acolo și aici, educație cetățenească controlată de lojele masonice.

Se va obiecta: extremiștii de stînga sunt închiși pecînd cei de dreapta se plimbă liberi și țin adunări politice — prin urmare guvernul sprijină mișcarea de dreapta. Iluzie și înșelare. Inchisorile se deschid numai pentru trupele fanatizate ale comunismului nerăbdătoare să dea foc țării, șefii însă se bucură de cea mai largă libertate și de plină considerație din partea elitei noastre conducătoare. Pentru mișcarea de dreapta

există alte mijloace de a-i opri avîntul: foamea, corupția, întriga, și, la sate, bătaia. Muncitorul naționalist nu capătă de lucru, intelectualul naționalist nu capătă ocupație pînă nu se pleacă și trădează, țăranul naționalist e supravegheat de aproape de jandarm. Alianța între bancherii și marii industriași jidani și politicianii corupți dispune deocamdată de suficiente mijloace de constrîngere asupra creștinilor pentru a nu trebui să procedeze ca în cazul comuniștilor jidani. Iar dacă nu vor mai putea ținea echilibrul, vor deschide închisorile și vor lăsa să se încaere cele două tabere — dacă vor mai exista două.

Alegerile la Camera de Muncă din Cernăuți ne-au desvăluit prin ziarul *Vorwärts* (scris în limba germană pentru internaționala jidovească și nu pentru muncitorii creștini cari nu cunosc această limbă) planurile masoneriei jidovești, ne-au desvăluit și slăbiciunea și docilitatea extremă, rușinoasă a politicianilor noștri oportuniști, liberali și țărăniști, față de internaționala jidovească.

Martiriul Bucovinei va să înceapă din nou, amenințînd însă acuma să devie un martiriu al întregii țări românești.

Intelectuali bucovineni: preoți, învățători, magistrați, citiți cartea lui *N. Coman*, citiți scenele zguduitoare descrise de *Mircea Streinul* în *Iconar* și cutremurați-vă de cele ce vă așteaptă din partea fiarelor jidovești, dacă, Doamne ferește, ar reuși să dărîme zidul de apărare al Legiunii! ;

Să nu ne lăsăm înșelați de atitudinea unor prefecți și politiciani cari își iau aere de „naționaliști“ pentru a sămăna desbinare și defetism în rîndurile legionarilor.

Să rămînem, noi legionarii, țărani, muncitori și intelectuali strînși uniți în jurul Căpitanului, gata de luptă, gata de jertfă! Toate planurile dușmanilor trebuie să se sfarme de zidul nostru de fer. Camarazii muncitori s'au organizat și au un comandant vrednic. Alături de ei, țărani, preoții, învățătorii, studenții legionari vor porni, cînd ceasul va suna, la atac împotriva hidrei iudeo-comuniste și a cuiburilor de lași oportuniști, slugi oarbe ale dușmanilor cari ne-au schingiuit odată părinții și frații și stau astăzi gata să se arunce asupra noastră și a copiilor noștri.

Formulei de acțiune „Proletari din toate țările, uniți-vă“, prin care ura neîmpăcată a Jidanilor a ridicat muncitorii creș-

tini împotriva patriilor lor, îndemnându-i să dărîme toate așezămintele civilizației omenești, trebuie să-i opunem chemarea la unire și înfrățire a claselor sociale în hotarele Statelor Naționale, și la luptă comună a Statelor creștine împotriva dușmanilor lui Hristos și ai Umanității.

Așadar: „Frați Romîni de pretutindeni, uniți-vă!“ este formula noastră de acțiune. Nu lupta de clasă a determinat evoluția națiunilor, ci organizarea conștientă pentru a asigura colaborarea pacinică a claselor sociale, nu ura ci dragostea între frați de acelaș neam și aceeaș lege a ridicat omenirea din starea de animalitate pregătind-o pentru o viață superioară, străbătută și luminată de valori spirituale.

III

S'ar părea că în expunerile noastre ne-am lăsat împinși de pasiune și de prejudecăți de „partid“ și am depășit limitele ce i se impun „unui om de știință“. Noi am trebui, după părerea unora, să constatăm faptele, să le descriem și să le explicăm, dar nu să enunțăm judecăți de valoare. Ni s'ar îngădui poate să analizăm din ce motive partidele noastre „democrate“ preferă să se alieze cu comuniștii împotriva naționaliștilor decît cu naționaliștii împotriva comuniștilor. Se presupune doar că orice eveniment în lume e determinat, deci și evoluția unei societăți își găsește explicația prin cauze independente de voința oamenilor. „Sociologul“ ar trebui să rămînă impasibil în fața desfășurării evenimentelor, să le observe, să le analizeze și să le explice prin cauzele lor. Intemeiat pe acest principiu *Durkheim* a ajuns să considere „crima“ ca un fenomen „normal“, deoarece nu există societate în care să nu constatăm apariția acestui fenomen. Sociologul n'ar avea decît să constate cari fapte sunt numite crime, dar n'are să condamne sau să aprobe crima. Cunoscînd cauzele și motivele alunecării clasei noastre conducătoare spre stînga, noi, făcînd știință, am trebui să renunțăm, după această concepție „științifistă“, la orice apreciere, la orice desaprobară, — dealtminteri riscăm să fim considerați ca „profanatori ai templului științei“. Nîcînd sofismă mai primejdioasă nu s'a pus în circulație!

Adică, deraierea unui tren este, din punct de vedere al meca-

nicei, un fenomen normal și mecanica n'are decît să-l explice prin legile mecanice, fără considerarea, dacă în acest accident au pierit sute de oameni, ea n'are să stabilească responsabilitățile, condamnînd neglijența personalului de serviciu etc. Totașa fiziologul, cînd constată și explică fenomene patologice în funcțiunea unui organism. Dar vorbind de *deraierea unui tren, de îmbolnăvirea unui organism, de crime* noi am depășit sfera „științei obiective“. Pentru reprezentantul mecanicii termenii de „tren“, „deraiere“, „accident“ n'au niciun înțeles „obiectiv“, cum nici termenul de „boală“ pentru fiziolog. Așa nici pentru sociolog termenul de „crimă“ n'are niciun înțeles științific obiectiv.

Dar e lămurit lucru că nici un inginer mecanic nu va zice că un accident de tren e un fenomen normal, cum niciun fiziolog nu va zice că boala e ceva normal, sau un sociolog că crima e un fenomen social normal. *Deoarece, cînd le cerem acestor specialiști explicarea accidentului, boalei și crimei, noi vrem să știm cum se pot evita pe viitor accidente, îmbolnăviri și crime.* Și tot ei, specialiștii, ne pot arăta cum trebuie să procedăm ca să nu se producă aceste fenomene nedorite de noi, și noi știm că ei, dacă sunt oameni *normali*, nu doresc repetarea acestor fenomene *anormale*, ci sunt hotărîți să contribuie la suprimarea lor.

Toți oamenii de știință trebuie să fie însuflețiți de dorința de a pune cunoștințele și descoperirile lor în slujba comunității în care s'au născuți și trăesc pentru a-i asigura dăinuirea și prosperarea. Din această dorință s'a născut *știința* și de ea trebuie să rămînă legată — pentru a fi știință. De aci derivă nu numai dreptul, dar și datoria noastră să desaprobam faptele cari primejduesc existența Statului nostru și să arătăm cum ar putea fi împiedicate, fiind *crime*, fenomene morbide și nicidecum normale.

DIN PROBLEMELE SOCIOLOGIEI

NOUI TEORII POLITICE

I

Intelectualii țărilor apusene se străduiesc să pătrundă la înțelegerea proceselor sociale, să desprindă din desfășurarea evenimentelor legile dinamice, deci sensul istoriei.

Filosofia istoriei a intrat după războiul mondial într'o epocă de înflorire. Viața socială, răscolită în adâncurile ei de furtuna războiului, prezenta aspectul unui șuvoiu care, descătușat de toate zăgazarile, se rostogolea la vale doborând toate piedicele din calea sa. Rostogoli-se-va acest șuvoiu în abisul neantului sau își va croi o nouă albie în care își va continua liniștit călea, între țărături înflorite?

Autorii apuseni cari au încercat deslegarea acestei probleme au dat diferite soluții.

Din scrierile d-lui N. Bagdasar, „Filosofia contemporană a istoriei“ (1930) și „Din problemele culturii europene“ (1931), ne putem informa în mod temeinic asupra acestor curente de idei. La noi, în afară de puține articole împrăștiate în ziare și reviste n'a apărut, după războiu, nicio lucrare mai amplă de sinteză filosofică arătând nădejtile și îngrijorările noastre fie pentru soarta omenirii, sau pentru soarta noastră proprie.

Se pare deci că noi n'am putut pătrunde încă la o concepție lămurită asupra acestor probleme. Lucrarea d-lui E. Lovinescu, „Istoria civilizației române moderne“ (1924/5) e o încercare de sinteză istorică și nu face decît să arate și mai mult nevoia imperioasă a unei filosofii a istoriei construită pe fondul istoriei națiunii române. Studiul d-lui Gaston Richard „Cultura română și Statul român“ (trad. de Al. Alexandrescu, București 1933) *schitează* o filosofie a istoriei. Ea se va întemeia, cum arată d-l Richard, pe înțelegerea deplină a trecutului,

dar trebuie să proiecteze în acelaș timp, lumină asupra înfăptuirilor pe cari națiunea noastră le va înscrie în cartea istoriei omenirii.

Căci, dacă vrem să trăim ca națiune organizată, ca națiune politică în primul rînd, clasa noastră conducătoare, elita, trebuie să aibă o idee clară despre scopul spre care tindem, precum și despre posibilitățile de înfăptuire, în condițiunile concrete istorice în cari ne găsim. Ceea ce înseamnă că trebuie să ne dăm seama de forțele noastre proprii în raport cu forțele celorlalte națiuni alături de cari sau împotriva cărora vrem sau vom trebui să hotărîm asupra destinelor omenirii.

Problema e; avem noi o idee lămurită, un ideal, care să ne arate calea viitorului? Poate că da, poate că nu. Dar mai mult nu, decît da. Fiindcă, în cazul cînd am fi călăuziți de o imagine deslușită a viitorului, ar fi apărut și cartea care să redea această imagine. Ea s'ar fi conturat în conștiința unui intelectual împingîndu-l să o exteriorizeze într'o operă scrisă. Faptul că această carte n'a apărut încă e o dovadă că în conștiința elitei noastre imaginea viitorului nației noastre e încă nebuloasă, nestructurată. Mai mult încă. Toate creațiile intelectualilor noștri, în literatură, artă, politică, au caracterul acesta de imprecizie, de oscilație, de subiectivism relativist și sceptic, de oportunism empiric fără vlagă și fără putere de a crea valori durabile. În toate domeniile de activitate conducerea a încăput pe mîinile unor caractere șterse, nehotărîte, lipsite de însuflețirea ce o dă acțiunii un ideal luminos, o concepție unitară despre menirea *conducătorului*. Prin calcule mărunte se caută a se înlătura dificultățile ce se ivesc în ziua de azi, fără prevederea și prevenirea celor de mîine. Energiile individuale se fărâmițează și se risipesc în acțiuni izolate. Planuri de ansamblu rămîn literă moartă, deoarece lipsește încrederea în puterea de realizare, lipsește ideea conducătoare în slujba căreia ar trebui înfăptuite.

Această stare de spirit a elitei contrastează în mod izbitor cu caracterul etnic unitar, masiv și încheșat de veacuri, al țărânimii romîne și contrastează și cu starea de spirit ce domnea în elita romînească în a doua jumătate a secolului XIX. Dar ea concordă cu internaționalismul și cosmopolitismul orașelor noa-

stre, cari au devenit focare de infecție și destrămare a elitei noastre.

Burghezia orășenească străină a început să se infiltreze în rîndurile elitei romînești prin puterea banului și prin alianțe de căsătorie. Elita romînească e pe cale de a-și pierde omogeneitatea și biologică și ideologică, ea e în agonie și prabușirea ei pare apropiată — *dacă nu se va produce o regenerare prin intrarea în politică a noilor generații de intelectuali, crescuți în alta ideologie*. Hotărîtoare va fi și forța numerică, dar și puterea ideologiei pe care generația tînă ră pretinde că o posedă.

Se va produce această regenerare prin evoluție sau revoluție? Este ea posibilă în fața năzuințelor comuniste de a institui dominațiunea iudaică? Iată întrebări care cer un răspuns grabnic!

Pentru a pregăti răspunsul, vom analiza în cele ce urmează trei lucrări în cari autorii încearcă să desprindă, în baza legilor sociale dinamice, direcția și caracterul organizației sociale în secolul al XX-lea.

Aceste lucrări sunt: 1. *Emile Lasbax*, La France ira-t-elle à un troisième Empire? (6 ed. Paris 1934); 2. *Werner Sombart*, Deutscher Sozialismus, (Berlin-Charlottenburg, 1934) și 3. *Mihail Manoilescu*, Secolul corporatismului. Teoria corporatismului integral și pur. Traducere din limba franceză de D. Livezeanu (București, „Naționala-Ciornei“, 1934).

Existența lucrării d-lui Manoilescu pare a contrazice afirmația noastră că noi n'avem încă o carte care să redea idealul nostru social. Vom vedea însă că lucrarea d-lui Manoilescu nici nu pretinde a sintetiza cugetarea socială romînească. Ea aparține gîndirii apusene și cuprinde doar indicații pentru politica noastră. Dar aceste indicații sunt destul de prețioase și deșteaptă nădejdea în apropiata apariție a cărții de care avem nevoie pentru lămurirea filosofică a politicei noastre.

II

Filosofia istoriei a năzuit să desprindă, din observarea faptelor istorice, legea generală care determină desfășurarea evenimentelor. Formularea acestei legi nu este identică la toți autorii, dar din comparația formulelor rezultă totuș ideea comună tu-

turora, anume că evenimentele istorice sunt supuse legii „ondulației universale“, „Evoluția“ lui *Spencer*, „ondulația“ lui *Comte*, „ritmul“ lui *Amerigo Namias* („Principes de Sociologie et de Politique“, Paris 1928), exprimă aceeași idee. Dar și „legea celor trei stadii“ a lui *Comte*, cum și „legea echilibrului“ la *Pareto*, nu sunt decît variații ale aceleiaș concepții, pe care o găsim în antichitate la *Platon* și *Aristotel* în „legea revenirii ciclice a formelor de guvernămînt“. Dialectica hegeliană variază aceeaș temă fundamentală, iar Marx, servindu-se de dialectica lui *Hegel*, ne-a dat o filosofie materialistă a istoriei.

Deosebirea între diferiții autori consistă în felul cum verifică legea „ritmului istoric“, prin faptele istorice, în felul cum o explică. Unii susțin că ondulația e determinată, în intensitatea și direcția ei, de factori economici, alții, de factori spirituali (religie, știință etc.).

Prin această latură explicativă filosofia istoriei se leagă de sociologie fie că e considerată ca o parte constitutivă a sociologiei (dinamică socială), fie că pretinde a fi identică cu sociologia (*P. Barth*, *Die Philosophie der Geschichte als Soziologie*).

În a doua jumătate a secolului trecut însă s'a accentuat, în Franța, tendința de a separa sociologia, cu știință pozitivă, cu desăvîrșire de filosofia istoriei. Școala lui *Durkheim* a năzuit și năzuește să elimine orice „filosofie“ din domeniul sociologiei. Această concepție „scientistă“ s'a răspîndit apoi în toate țările și a devenit concepția dominantă în învățămîntul sociologic în Universități.

După această concepție, sociologia are să cerceteze realitatea socială pentru a cunoaște cum este, fără să se preocupe de problema cum ar trebui să fie, adică dacă corespunde ideii noastre despre societatea omenească, idealului nostru social.

Reacțiunea împotriva școlii durkheimiene s'a ivit tot în Franța. Mai întîiu domoală și precaută, atacînd punctele slabe, descoperind contradicțiile, ea deveni apoi tot mai accentuată, pînă cînd, în sfîrșit, apăru opera hotărîtoare, „La cité humaine“ (2 volume, 1927) de *Emilie Lasbax*, urmașul lui *Gaston Richard* în conducerea Revistei Internaționale de Sociologie.

Sociologia durkheimiană, „scientistă“, a ajuns, după *Lasbax* la faliment: „car c'est bien à une faillite que le durkheimisme à abouti“, declară autorul.

Pentru d-l *Lasbax* sociologia este „une philosophie véritable, avec tout ce que le terme comporte de tendances représentatives et actives, de vie en un mot. Cest une règle pour l'activité un objet d'étude pour la science, un mobile enfin pour le sentiment moral et pour la recherche vivante de l'idéal“.

D-l *Lasbax* pornește dela „legea ritmului“ universal, care este legea tuturor producțiilor și a tuturor existențelor vii. Instrumentul pentru a pătrunde la înțelegerea lumii este „dialectica“ întrucît atît gîndirea cît și existența se desfășoară în succesiunea a trei faze, cari urmează un ritm ternar de coborîre și suire, a treia fază constituind în fiecare caz o conciliere sau mai bine o participare a celor două precedente, participare care definește perioade de desăvîrșire a tuturor organismelor și realizarea perfectă a vieții (vol. II, pag. IV).

Succesiunea aceasta poate fi exprimată, după domeniul în care o observăm, în diferite feluri. De pildă pentru acțiunea omenescă: desinteresare — interes — sacrificiu, corespunzînd ciclului: spirit — materie — viață, sau: activitate — reprezentare — afectivitate. Privind omenirea, noi vedem că „Umanitatea se coboară încetul cu încetul spre individ, dar individul urcă în curînd panta și întorcîndu-se spre izvorul său, dă prin participație o formă nouă, definitivă de astă dată: Societatea. „Societatea, iată expresia ultimă a vieții umane“.

În primul volum, autorul verifică legea ritmului în succesiunea teoriilor sociale, în volumul al 2-lea, în istoria omenirii.

După această lege, umanitatea a început cu *Cetatea divină*, s'a coborît la *Cetatea naturală*, iar în zilele noastre începe a treia fază, a sintezei, *Cetatea umană*.

Să reținem: faza precedentă timpurilor noastre este o coborîre, iar noi începem să ne urcăm.

Se poate prevedea noua formă de organizare, — și mai ales pentru Franța? Răspunsul îl dă autorul în noua sa lucrare: „La France ira-t-elle à un troisième Empire?“

Lucrarea aceasta a d-lui *Lasbax* aparține domeniului sociologiei aplicate. Titlul și conținutul cărții e cel al comunicării făcute de autor la ultimul congres al Institutului internațional de sociologie ținut la Geneva, în cadrul discuțiilor asupra problemei „Previziunii sociologice“.

Cartea e scrisă așa ca să poată fi înțeleasă și fără studiul lu-

crărilor teoretice ale autorului. Dar ea se întemeiază pe aceste lucrări și constituie „o anchetă de filosofie socială“ menită să verifice într'un caz concret teoria filosofică și sociologică a d-lui Lasbax, cuprinsă în cele două opere ale sale „La Dialectique et le Rythme de l'Univers“ (Paris 1925) și „La Cité Humaine“.

Noi nu putem încerca aci o analiză a acestor lucrări deoarece ea n'ar putea fi dată decît iarăș într'o carte voluminoasă. Ne vom mărgini să analizăm aci ultima sa lucrare, de sociologie aplicată, arătînd numai pe scurt principiile generale pe cari se întemeiază.

Sociologia d-lui Lasbax e construită dintr'o *perspectivă cosmică*. Viața societăților constituie, un caz particular al proceselor cosmice, cari sunt supuse, în ansamblul lor, *legii ritmului universal*.

Ritmul acesta în trei momente, se repercutează pe toate planurile vieții sociale; pe planul politic, el dă succesiunea a trei regimuri : *regalitate, republică, imperiu*. Acest ritm se leagă de ritmul universal reprezentat prin termenii : spirit — materie — viață. Desfășurarea aceasta ternară a tuturor proceselor constituie *dialectica* : „un efort real și viu, un efort pentru a prinde, străbătînd noțiunile, lucrurile, străbătînd aparențele multiple, ființele cari se ascund sub aceste aparențe și cari sunt fondul substanțial al lumii“. „Două variabile, într'adevăr, sunt în neînterupt raport, în ceea ce am numit noi *funcțiune dialectică*: variabila *lucru* și variabila *noțiune*. Intr'un moment dat variabila *lucru* este pe primul plan, ființa este sesizată nemijlocit: aceasta este perioada originală a dogmatismului realist. Dar încetul cu încetul noțiunea vede crescîndu-și valoarea sa, ființa se șterge și dispăre, pare-se, dinapoia unui fenomen care o acoperă în întregime: idealismul triumfă. Deodată, totuș, o întoarcere (*rebroussement*) se produce, noțiunea lasă să se vadă iarăș ființa și funcțiunea dialectică se desăvîrșește într'o modalitate finală unde cele două variabile, lucrul și noțiunea, realitatea exterioară și spiritul, coexistă într'o sinteză comună, participație a celor două componente“.

În general, pare-mi-se, am putea exprima concepția autorului în felul următor. Orice existență, ca existență, oscilează între două extreme, și se menține ca existență numai prin posibilitatea (și necesitatea) de *întoarcere* în momentul ce e amenințată să

depășească limitele puse oscilației sale. Dar spre deosebire de concepția mecanicistă a formelor existențiale, autorul arată că această *întoarcere*, nu este o repetare a drumului parcurs, ci o sinteză a celor două puncte : de plecare și de ajungere, o participare a celor două principii dinamice cari împing existența dela o extremă la o alta. *Istoria* (în înțelesul cel mai larg al cuvântului) *deci nu se repetă, deși legea ritmului istoric rămîne aceeaș*. Fiecare existență își are istoria sa proprie, intensitatea și lărgimea oscilației variază dela o formă la alta, dar ea nu se poate sustrage legii ritmului — nu poate inversa *succesiunea momentelor ritmului*.

Aplicată pe planul politic dialectica dă deslușiri de o limpezime neașteptată asupra revoluțiilor comuniste și fasciste, iar problema schimbării constituțiilor apare sub o nouă lumină.

Fără îndoială că deplina greutate și putere de convingere a teoriei politice lasbaxiene stă în fundamentarea ei metafizică, filosofică și sociologică. Dar chiar din expunerea ei sumară se va putea cunoaște, sperăm, marea ei valoare pentru înțelegerea transformărilor sociale din timpurile noastre.

Comunismul rus, fascismul italian și național-socialismul german nu sunt fenomene trecătoare, contingente, ci sunt expresia unor legi inexorabile cărora le sunt supuse organismele sociale. Iar legea fundamentală a lor este succesiunea celor trei regimuri: regalitate—republică—imperiu. Ce înseamnă însă acești termeni? Pentru sociolog, regalitate, republică, imperiu sunt tipuri constituționale foarte generale, susceptibile de a îngloba fiecare, varietățile cele mai diverse. Astfel tipul mamifer, în zoologie, cuprinde specii foarte deosebite la înfățișare cum e balena, omul sau liliacul“.

Acești termeni își primesc înțelesul abia în raportul lor reciproc, în înlănțuirea lor succesivă, *dar și în raportarea lor la legile cosmice*. „Societățile umane, totașa ca și ființele vii, nu sunt existențe autonome, ducînd o viață privilegiată, independentă de legile cosmice. Fenomenele de spiritualitate cele mai pure nu se manifestează decît prin mijlocirea unei materialități corporale, și această materie, unde fenomenele spirituale își înfig rădăcinile, este cea a unei lumi a cărei structură inițială este determinată prin legile energiei“. Numele de „Energetică socială“ adoptat de Solvay ne dă principiul just dela care

putem porni în explicarea fenomenelor sociale, precum de altfel și Amerigo Namias are dreptate zicînd că „nu există altă concepție exactă în istorie, decît interpretarea sa după legile energiei“. Dar aceste legi trebuie cunoscute și interpretate în mod exact în toate domeniile, deoarece numai prin analogii superficiale nu se poate ajunge la lămurirea problemelor.

„Două mari principii, ne învață fizica contemporană, determină structura Universului nostru. Ele exprimă, cum ar zice un inginer, regimul său de funcționare, ordinea sa de marș: pe deoparte e principiul conservării energiei, pe de altă parte cel al degradării ei. Primul principiu înseamnă că, în toată transformarea energetică, orice schimbare într'un sens trebuie să fie contrabalansată printr'o schimbare de sens invers: pentru ca să apară energie electrică, de pildă, trebuie să dispară energie termică, sau mecanică, sau chimică, în cantitate proporțională. Aceeaș cantitate totală de energie, fie potențială sau actuală, se păstrează astfel în lume. Dar al doilea principiu aduce această restricțiune gravă, că astfel de schimbări nu sunt reversibile: cînd refacem operația în sens invers, și cînd readucem energia la starea sa anterioară, noi regăsim o cantitate mai mică. Nu că energia care lipsește ar fi dispărut, dar ea s'a transformat în căldură și această ultimă stare constituie pentru ea o formă inferioară: formă degradată în calitatea sa, deoarece căldura tinzînd a se repartiza într'un mod uniform între toate corpurile, scade, la fiecare transformare, posibilitatea unor transformări viitoare. Pentru ca o mașină să meargă, de fapt, pentru ca ea să fie în măsură a produce un travaliu oarecare, nu ajunge ca ea să conțină, în motorul său, un izvor de energie, ci e nevoie ca această energie să funcționeze între două niveluri diferite, ca ea să poată suferi o denivelare, o „cădere“. Aceasta a fost descoperirea genială a lui Carnot, de a arăta că travaliul produs de mașina cu aburi nu vine dela temperatura mai mult sau mai puțin înaltă a focarului său, ci dela căderea bruscă de temperatură ce suferă aburul trecînd dela focar în condensor. În acelaș fel, un motor electric nu dă travaliu decît mulțumită unei căderi analoge de potențial. Și dacă căldura, de care e însoțit totdeauna travaliul mecanic, constituie, în ciclurile de transformare de energie, o deperdiție, este că tendința sa de a realiza între cor-

puri o temperatură uniformă, suprimă diferența de potențial, termic, necesară pentru a produce un nou ciclu energetic“.

De aci urmează că universul fizic, a cărui existență e făcută din schimbări neîncetate, va pierde cu timpul puterea de schimbare, și că sistemele materiale vor intra la sfârșit în repaos. Se va produce acelaș fenomen cum e cu orologiile puse în mișcare printr'o greutate, dar cari se apropie de repaos în măsura ce greutatea se coboară. Dacă orologiul continuă să meargă, este că o mână intervine în momentul critic, pentru a ridica greutatea, redînd astfel mecanismului o nouă provizie de energie potențială utilizabilă.

Universul este acest orologiu imens. Dacă n'ar exista decît energii materiale, n'am putea constata decît cădere, nicidec o urcare. Totuș nivelul superior este dat la început, anterior punerii în mișcare a orologiului. Vor exista deci energii spirituale, cel puțin pentru a explica ridicarea inițială a greutății, cum cele materiale dau socoteală de căderea ei.

Dar oare nu trebuie să adăogăm o a treia specie de energie? *Toută problema imperialismului consistă în politică în existența acestei a treia modalități a energiei.*

Și autorul ne arată că dinamismul Universului nu poate funcționa fără această a treia modalitate. În căderea greutății trebuie să intervie o mână care să producă „întoarcerea“, trebuie să intervie „o lovitură de stat mecanică“, menită să urce greutatea. Printr'o nouă analogie ingenioasă, autorul ne lămurește natura acestei specii de energie. Ea are aceeaș funcție ca și limba de ceasornic (balancier). Ea tinde să realizeze acea poziție de echilibru ideal, unde tensiunea resortului sau a greutății ar fi la egală distanță de cele două stări extreme, de elevație și cădere. În organisme vii, cari și ele sunt un echilibru de forțe, principiul regulator este „organizația“: ea este formula vieții. „Principiul vital“ este intermediar între spiritualitatea conștiinței și materialitatea corpului.

Societatea este și ea un organism — și aci deci vom găsi cele trei specii de energii. Spiritualitatea care dă Cetatea divină, materialitatea care dă Cetatea naturală, și principiul vital care dă Cetatea umană. Corpul politic e supus, în constituția sa aceleiași legi energetice: regalitatea întemeiată pe dreptul divin, republica pe dreptul popular, imperiul pe dreptul

Statului. Statul este deci principiul regulator care ține echilibrul între organizația pur spirituală (regalitatea teocratică) și forma descendentă, materială, care tinde spre moartea corpului politic (republica democratică, pornită să cadă pînă la comunism).

Căderea corpului politic se exprimă prin ivirea primatului economicului, prin liberalism, individualism, egoism, materialism. „Întoarcerea“, „conversiunea“ se datorește energiei spirituale reprezentată prin „imperiu“, prin organizația imperialistă. Acesta este înțelesul fascismului și hitlerismului. În aceste constituții „Statul“, ideea de autoritate și organizare, de ierarhie a funcțiilor organice, intervine pentru a opri căderea în comunism, în prefacerea organismului social viu în cadavru social inert.

Autorul urmărește oscilațiile aceste ale organismului social francez în cursul istoriei, începînd cu regalitatea de drept divin, și ajungînd pînă la criza actuală care îngăduie să se prevadă „întoarcerea“ spre „imperiu“.

Nu putem intra în amănunte — dar mai trebuie să scoatem la lumină unele principii cari caracterizează concepția autorului și-l deosebesc de cei doi autori de cari vom vorbi.

Mai întîiu Statul se manifestează prin organizarea funcțiilor sale, prin funcționarism. „Funcționarii, zice autorul, sunt chiar întruchiparea dreptului Statului, și cum dreptul Statului, la rîndul său, este noutatea profundă adusă prin refacerea imperială, care sintetizează, într'o formulă intermediară, cele două drepturi opuse ale regelui și ale poporului, vedem cît de mult noua instituție este motorul central al noului regim. Nici democrațiile, nici monarhiile nu pot avea organe de acest gen. Regii au miniștri și intendenți, executori ai hotărîrilor lor și giranți ai patrimoniului lor. Democrațiile, fărâmițînd fără încetare puterea între indivizi, și tinzînd totdeauna spre regimul cel mai strîns al cetății și comunei, nu pot avea decît mandatarî și reprezentanți aleși, „comisari ai poporului“ și delegați, divizîndu-se și subdivizîndu-se la infinit, oridecîteori le place unor cetățeni să se grupeze cu un titlu oarecare pentru a-și exprima dorințele. Astfel, subt apăsarea individualismului revoluționar, convențiunea ajunge să nu poată face nimic altceva decît să primească „delegații“, venind una după alta fără răgaz, fiecare cu

mandatul ei imperativ. Termenul procesului este „sovietismul“, unde totul e pretext pentru a forma astfel de delegații, după placul celei mai artificiale fantezii. Se ajunge la un soviet de locatari ai unui imobil, fărâmițat el însuș în soviete particulare ale deverselor etaje“.

„Intoarcerea“, „conversiunea“, la imperiu se produce prin lovitură de Stat, prin intervenția „omului mare“, a „conducătorului“ — cum o dovedește nu numai prezentul prin Mussolini și Hitler, ci și Robespierre și Napoleon. „Intoarcerea“ nu este niciodată o întoarcere la o formă veche — deci dela republică la monarhia de drept divin. Chiar în cursul căderii se elaborează germenii întoarcerii — fascismul și hitlerismul pornesc dela socialism și se urcă prin spiritualitatea marxismului, prin integrarea organizațiilor revoluționare centrifuge în organismul național, prefăcându-le în „corporații“ viabile. În aceasta consistă „reacțiunea“ de dreapta ducând spre imperiu, spre viață, pecind curentul de stînga, poreclit progresist, duce spre moarte. Pentru noua mișcare de regenerare a Statului, Lasbax întrebuintează termenul de „neo-socialism“.

E un termen care, în Franța, are mai multe șanse de încetăținare decît termenii de fascism și național-socialism. Dar sub nume diferite se ascunde acelaș fond: curentul de regenerare al Statului amenințat de anarhie și moarte spirituală.

Sociologia franceză atacă, după cum vedem, cu îndrăzneală problemele politice actuale. „Nu putem decît aproba efortul d-lui Lasbax, zice d-l *Gaston Richard* în darea sa de seamă asupra lucrării, pentru a face ca examenul problemelor politice să între în competența sociologiei. Dacă sociologii își impun adeveseori ca regulă indiferența față de politică, ei o fac văzînd aceste lupte de partide unde nu se dă răgaz psittacismului decît pentru a practica defăimarea reciprocă. Dar adevărata politică ar fi cea mai înaltă aplicație a inteligenței umane și datoria sociologilor însuflețiți și susținuți prin curajul civic este de a aminti acest lucru... Politica științifică se întemeiază pe o interpretare a istoriei unde știe că va găsi un echivalent al experienței și cel puțin al observației directe. Ea se opune deci în mod expres psihonevrozei revoluționare care „face din trecut tabula rasa“. Tendința spre discontinuitate se prezintă d-lui Lasbax ca negațiune a spiritului național, nedespărțit de civilizație însăș.

Ori, această lege de continuitate națională și civilizatorie oprește de a atribui unei forme de guvernământ o valoare absolută și neștrămutată. Pentru a vorbi limbajul axiologiştilor, valoarea constituțiilor politice este *instrumentală* și nu *intrinsecă*, căci există un raport între formele constituționale și menirea ce are a îndeplini în mod succesiv o mare națiune. Astfel cade noțiunea unei suveranități absolute și puse a *priori* și cu ea formula unei libertăți politice menite a reduce totdeauna funcțiunea puterii (du pouvoir) la un minim“.

„Politica d-lui Lasbax, zice d-l Richard, nu se 'nscie nici la dreapta nici la stînga. Ea nu vizează nici într'un fel la o răsturnare a Republicei ca formă constituțională, ci la o transformare, la o „conversiune“ a spiritului care a condus-o la pragul marxismului“.

Aci e punctul central al problemei, aci unde se întîlnește teoria cu practica: primejdia marxismului care amenință cu disoluția spiritului național, urmată apoi de prăbușirea civilizației și dărîmarea tuturor valorilor morale și culturale, pentru a le înlocui pe toate cu valorile economice, singurele valori înscrise în evanghelia marxistă, singurele valori internaționale, fără patrie și Dumnezeu.

III

Socialism, da, zice noua filosofie a istoriei, dar socialism național, socialism francez, întemeiat pe solidaritate națională, pe cooperare între clasele sociale. „Lupta de clasă“ e o eroare științifică, o eroare practică! Marxismul trebuie scos și din teorie și din practică, trebuie aruncat în muzeul istoric al marilor rătăcirii ale minții omenești.

Socialism, da, dar german, zice și *Werner Sombart*, în cartea sa „*Deutscher Sozialismus*“ (1934). O carte politică, o carte care arată necesitatea și posibilitatea unei noi așezări a imperiului german. Cartea lui Sombart ne dă doctrina sociologică a ceea ce numim „hitlerism“. După o analiză și critică limpede și lămurită a marxismului, a boalei secolului XIX, *Sombart* schițează programul de refacere a noului Stat. *Sombart* ajunge la acelaș rezultat ca și *Lasbax*: statele civilizate trebuie să se emancipeze de concepția materialistă-economică și să înoade

viitorul spre care tind de trecutul lor istoric, național. „Spiritul iudaic“ trebuie eliminat, nu fiindcă Evreii sunt de vină și responsabili de disoluția civilizației europene, ci deoarece epoca de decadență, de coborîre spre materialism, creînd cel mai favorabil mediu pentru concepția iudaică, a găsit în Evrei cei mai fervenți agenți, în teorie și practică. Acolo unde Evreii se găsesc în mare număr, reacțiunea împotriva concepției iudaice se manifestă și ca „antisemitism“, dar trebuie să ne dăm seama că fascismul italian, deși nu e antisemit, este totuș antiiudaic, este național și creștin. A spus doar Karl Marx că „spiritul iudaic practic a devenit spiritul practic al popoarelor creștine“ și că „Evreii s’au emancipat în măsura ce creștinii au devenit Evrei“. Epoca economică, a dominațiunii „burgheziei“, a democrației parlamentare, este epoca spiritului iudaic, care a înlesnit ieșirea la suprafață a Evreilor în toate domeniile de activitate trezind la ei nădejdea și de dominațiune politică prin revoluția proletară, prin „comunism“. În Rusia ei au reușit să-și ajungă ținta, în Italia și Germania încercarea lor a eșuat, în Franța bătălia hotărîtoare încă nu s’a dat, dar e anunțată prin cartea d-lui *Lasbax*.

Pentru noi, la locul acesta, e interesant să constatăm marea apropiere între teza franceză și cea germană, susținute de două spirite de elită ale celor două națiuni apusene. Fundamentarea filosofică, amplă și originală la *Lasbax*, lipsește la *Sombart*, dar e înlocuită printr’o pătrundere adîncă psihologică și istorică a problemei.

Teoretician subtil și istoric de erudiție rară în domeniul științei economice, Sombart nu *construește* un Stat național-socialist utopic, ci încearcă să arate posibilitățile de organizare și așezare trainică a „Imperiului“ german. El desvăluie forțele spirituale cari ar trebui captate și organizate pentru a însufleși corpul național, pentru a-l face viabil. Primatul valorilor morale și spirituale trebuie stabilit și menținut prin toate măsurile de guvernare. Statul trebuie să devie principiul vital al națiunii, să-i dea unitate, structură armonică, putere.

IV

Lucrarea d-lui Manoilescu „Secolul corporatismului“ se ocupă și ea de problema transformărilor sociale. Totuș ea prezintă, în multe privințe un caracter specific și deosebit de spiritul celor două lucrări despre cari am vorbit.

Cartea d-lui Manoilescu nu e o carte „politică“ în înțelesul lui Sombart. Ea este „teoria corporatismului integral și pur“. Autorul presupune că omenirea, prin constelația internațională, e mînată spre organizația corporatistă. Teoria nu face decît să înlesnească o organizație mai rațională, mai exactă a corpului social. Scrisă în limba franceză, lucrarea e menită pentru un public mondial și internațional, ea nu se ocupă decît în treacăt de starea de lucruri dela noi. Adică, dat fiind că toate țările civilizate merg spre corporatism, e lămurit lucru că și noi ne mișcăm în aceeaș direcție. Ținîndu-se seama de anumite deosebiri, rezultate din evoluția istorică a națiunilor, teoria autorului, după părerea sa, se poate aplica în orice țară. Ea ar fi chiar menită să îndrepte și să rectifice unele erori ale fascismului și hitlerismului, în materie de organizare corporatistă.

Așa fiind, cartea d-lui Manoilescu e mai filosofică decît cea a d-lui Lasbax și mai teoretică decît lucrarea lui Sombart. Ea poate fi pusă, după genul ei, alături de „Statul comercial închis“ al lui Fichte, sau chiar de Republica lui Platon. Prin această apropiere noi vrem să desvăluim dintr’odată punctul slab în teoria d-lui Manoilescu. Anume: cine să întemeieze acel Stat corporativ? Autorul afirmă că el vine dela sine. Dar în fiecare caz concret trebuie să descoperim resortul care pune în mișcare funcțiunile vitale ale organismului corporativ. Și la Lasbax „întoarcerea“ vine dela sine — întrucît „omul mare“, „conducătorul“ face parte din corpu social. El este o apariție necesară în momentul critic al „conversiunii“. D-l Manoilescu însă pare a crede că instituirea Statului corporativ prin izbînda unui partid — fascist sau național-socialist — este o greșeală, viciază corporatismul pur. Poate că nu se ajunge în felul acesta la corporatism pur, dar cert este că fără această „lovitură de Stat“, fără dictatură, nu se poate ajunge la conversiunea democrației într’un Stat, zicem corporativ, dar am putea zice Stat în general¹⁾. Căci nu corporațiile reprezintă

¹⁾ Intre timp a apărut cartea d-lui *Manoilescu* „Le parti unique“ (Paris 1937), în care autorul dă acestei probleme atenția cuvenită.

caracterul esențial al Statului, ci integrarea lor într-o unitate națională, subordonându-le intereselor naționale. Iar posibilitatea acestei integrări rezultă abia din instituirea primatului politicului asupra economicului prin crearea și organizarea unei *clase politice*, naționale și solidare, omogene din punct de vedere etnic și ideologic, din care să se selecționeze *elita guvernamentală*. Dificultățile ce s'au ivit după războiu pentru Statele civilizate stau tocmai în aflarea modului de consolidare a clasei politice și în stabilirea unui criteriu pentru selecționarea elitei conducătoare. Fascismul a găsit calea pentru crearea clasei politice, dar încă n'a desăvârșit organizarea acestei clase, ierarhizarea ei și, ceea ce-i mai important, reglementarea selecționării conducătorilor. Chiar faptul că se dă prea mare atenție „corporatismului“ descoperă punctul slab al fascismului, dificultatea în care se zbate pentru a se emancipa de influența economicului.

Căci clasa *politică* trebuie să-și dobândească independența economică: bogăția trebuie să fie mijloc și numai mijloc pentru îndeplinirea funcțiunii politice. Corporatismul d-lui Manoilescu, oricât de pur ar fi, n'ar înfăptui decît o plutocrație, adică n'ar face decît să consolideze regimul burghez-liberal cu toate consecințele sale nefaste pentru Stat și cu perspectiva trecerii la marxism, la primatul absolut al economicului asupra politicului.

În organizația socială trei factori hotărăsc în raportul lor, asupra constituției sale: sîngele, puterea și bogăția, sau, înlocuind acești termeni ai lui Max Scheler prin cei curenți, putem zice: biologicul, politicul și economicul. Acești trei factori reprezintă și principiile de legitimare a elitei politice, care poate fi: aristocrație ereditară (nobilime), tiranie populară, plutocrație.

Analizînd procesele sociale cari se desfășoară prin antagonismul celor trei principii ajungem la o deslegare teoretică a problemei constituționale, care ne poate da și indicii pentru aplicațiuni practice în conformitate cu „momentul istoric“ al unei societăți concrete.

În lucrarea mea „Politica“ am expus pe larg această problemă, atît din punct de vedere teoretic, cît și cu privire la aplicațiunile practice în societatea noastră. Am aratat acolo, cum în Anglia s'a ajuns, printr'o fericită concurență a împrejurărilor, la concilierea antagonismelor prin combinarea principiului aristocratic cu cel plutocratic și, în timpul din urmă, și cu cel popular-de-

mocratic. Aristocrație ereditară, ierarhizată și culminând în regalitate, dar totuș deschisă pentru a se îmbogăți prin cooperare cu elemente venind din plutocrație, care și ea la rândul ei nu opune piedici insurmontabile pentru primirea „demagogilor“, a conducătorilor populari cu pretenții didactice. Accentuez însă ca expansiunea colonială a înlesnit această conciliere a antagonismelor, după zguduiri sociale formidabile în trecut.

În Franța aristocrația a fost răsturnată, împreună cu regalitatea, de demagogi, iar aceștia stau în luptă continuă cu plutocrația care nu se poate consolida într-o clasă politică ierarhizată, din cauză că a rupt firele de legătură cu vechea aristocrație. Napoleon, care vroise să restabilească constituția politică, a eșuat în încercarea sa, lipsindu-i legitimarea față de aristocrație și trezind dușmania plutocrațiilor burgheze care-l considerau reneșat.

Fascismul e pe calea cea bună; problema e să aibă timpul necesar pentru a-și desăvârși structura după modul englez, timp în care și constelația externă, mai ales expansiunea colonială sa-i îngăduie a termina opera de reformă internă. În intern, de altminteri, în Italia antagonismul între nobilime și plutocrație a fost atenuat încă în timpul Renașterii prin faptul că aristocrații locuiau în orașe împreună cu „patricienii“, iar tîfaniile populare deveniseră și ele un fenomen cu care se obicinuiseră și aristocrații burghezi. Fascismul a putut găsi deci toate elementele pentru crearea unei clase politice unitare punînd ca criteriu de selecționare a elitei guvernamentale „meritul personal“, care sintetizează celelalte principii. Cel ce are merite personale, devine nobil, iar nobilul din naștere își păstrează rangul în elită prin străduința de a-și dobîndi merite personale, totașfel bogatul își poate cîștiga ușor titlu de nobleță ereditară și, prin merite, și rang în elită.

Păstrarea monarhiei ereditare înlătură competițiunile pentru ocuparea celui mai înalt rang în ierarhie și va îngădui să se rezolve în mod pacinic problema succesiunii conducătorului.

În Germania problema creării elitei guvernamentale e cu mult mai dificilă și complicată. Dar ea nu poate fi căutată nici aci decît pe linia concilierii între nobilime, plutocrație și democrație (demagogie). Principiul „rasist“ e menit să construească puntea între sînge, putere și bogăție. Germanul de rasă pură este „no-

bil“, fie demagog sau bogat, iar bogatul trebuie să-și manifesteze noblețta rasei prin cultivarea valorilor tradiționale, cari își au rădăcina în sânge.

Problema succesiunii „Fuehrerului“ e mai dificilă decât în Italia, prin faptul înlăturării monarhiei ereditare. Să sperăm că se va găsi un sistem „rațional“ pentru a se evita zguduiri prea violente.

Ne-am îndepărtat cu totul de corporatism! Numai în aparență. Căci prin expunerea noastră am vroit să completăm teoria politică a d-lui Manoiilescu. Această teorie e aplicabilă după *organizarea Statului*, după restabilirea primatului politicului prin forțele vii ale națiunii. Numai printr’o revoluție naționalistă s’au putut evita, în Italia și Germania, instituirea unei tiranii demagogice, care amenința cu distrugerea civilizației, a ceea ce națiunile, italiană, și germană, crețaseră prin munca și jertfe seculare.

Și împotriva cui s’au făcut aceste revoluții? Aici e marele secret, dar aci e și cheia deslegării problemei. Marele secret e cunoscut tuturor, cheia e în mîna destinului, în mîna puterii care dispune de soarta națiunilor.

Revoluțiile s’au făcut împotriva marxismului și comunismului: e răspunsul obicinuit și tolerat de cenzură. E și răspunsul d-lui Lasbax. Și în acest răspuns stă și slăbiciunea teoriei sale.

Italia și Germania au restabilit primatul politicului deoarece au eliminat din sînul elitei politice influența *agenților* comunismului marxist, agenți cari ei înșiși sunt consolidați într’o organizație internațională, cu pretenția de a pune stăpînire pe întreaga lume, cucerind puterea politică rînd pe rînd în Statele existente cu ajutorul revoluției proletare. Iar pentru izbucnirea acestei revoluții dănuirea regimului democratic-parlamentar e o condiție, întrucît acest regim zădărnicește consolidarea unei elite politice *naționale*.

Acești agenți organizează rezistența antifascistă și antihitleristă, acțiunea lor a dat naștere fascismului englez ca reacțiune naționalistă și tot ei susțin la noi, din toate puterile, regimul democratic-parlamentar, înăbușînd cu ajutorul acestuia mișcarea naționalistă.

În construcția d-lui Lasbax și în cea a d-lui Manoiilescu acest factor nu-și găsește locul. La Lasbax, fiindcă perspectiva cosmică

din care vede el evoluția istorică îi ascunde detaliile, la d-l Manoiilescu, fiindcă naționalismul său idealist și teoria pură nu vrea să se lovească de stîncile realității.

Dar sociologul francez *Duprat*, în studiul său „Iudaism și naționalism“, a analizat problema în mod obiectiv și clasic. Ea nu poate fi ocolită și neglijată nici de dragul filosofiei nici de dragul purismului teoretic.

Comunismul a ridicat problema dominațiunii politice a iudaismului în toată amploarea ei. Bogăția le-a pus Evreilor la îndemînă mijlocul de a pregăti dominațiunea, iar legitimarea o găsesc în dreptul divin, derivînd din pactul originar al lui Iehova cu poporul ales.

Căci, pornind dela teoria d-lui *Lasbax*, ne întrebăm: de ce nu s'a înfăptuit în Rusia „întoarcerea“, „conversiunea“ spre imperiu? De ce a fost distrusă aci toată clasa politică veche: aristocrați, plutocrați, intelectuali etc., de ce s'a instituit deci o dictatură teroristă? De ce tocmai aici a lipsit mîna care să ridice greutatea orologiului? De ce s'a ajuns aci, într'un timp relativ scurt, dela monarhia de drept divin, la tirania de drept popular? Dacă neglijăm intervenția agenților comuniști, ca organizație unitară, am fi dispuși să dăm un răspuns afirmativ, și atunci teoria d-lui *Lasbax* nu se poate menține. Dacă intercalăm însă acest factor, teoria e salvată: Rusia s'a „întors“ la imperiu, a devenit Staț, dar condus de o elită evreiască (cum și afirmă Max Scheler, fără intenții de polemică sau din spirit antisemit). Iar această elită fiind *străină*, nu se poate menține la putere decît prin teroare — lipsindu-i *legitimarea ideologică* în fața națiunii ruse, și lipsindu-i posibilitatea de a se completa din păturile de jos sau de a coopera în mod pacinic cu vechea elită. Aci nu se poate gasi niciun principiu conciliator, pentru a garanta solidaritatea și omogenitatea elitei — doar principiul negațiunii absolute a tuturor principiilor, în afară de cel al *puterii pure*, al teroarei.

Știința socială, pentru a ajunge la deslegarea *științifică* a problemelor, constituind numai în acest fel și o bază solidă pentru aplicațiuni practice, trebuie să aibă curajul de a împinge cercetările pînă la analiza completă a faptelor, fără a se opri în fața unor piedici opuse de prejudecăți sau interese individuale, de clasă sau de partid.

În domeniul științei trebuie să domnească desinteresare și

obiectivitate desăvârșită. Calăuzit de acest principiu am nazuit sa rectificăm în punctul esențial lucrarea d-lui Manoilescu. În ansamblul ei însă, ea se prezintă ca opera unui spirit luminat și înzestrat cu o putere de raționament excepțională. Icoana organizației corporatiste ni se înfățișează în contururi precise și structurată pînă în cele mai mici detalii. Teoria d-lui Manoilescu poate fi aplicată, în orice caz concret — *cu condiția* ca *Statul național* să fie deja constituit.

Cărții d-lui Manoilescu, pentru a fi completă, îi lipsește ca introducere un capitol din „Principele“ lui Machiavel, cel despre cum se întemeiază o domnie nouă și cum se pastrează una veche.

FUNDAMENTAREA BIOLOGICĂ A SOCIOLOGIEI ȘI IMPORTANȚA EI PENTRU TEORIA ȘI PRACTICA PEDAGOGICĂ

I

Intre sociologie și biologie există legături. Un fapt ce nu poate fi negat, dar care n'a fost lămurit în așa fel ca să nu dea prilej la confuzii și interpretări eronate. Consecințele acestor confuzii pentru biologie nu ne interesează: e de datoria bioloșilor să le înlature. Dar, din nefericire, sociologii încă n'au reușit să elimine din domeniul lor de cercetare invazia „concepțiilor biologice“ nici să oprească zelul unor reprezentanți ai biologiei de a face „sociologie“ după felul lor. Acești biologi, dealtminteri, nu fac decît să urmeze pilda matematicienilor, fizicienilor, istoricienilor, economiștilor, psihologilor, medicilor și a altor specialiști, cari toți se cred în drept și competenți a rezolva toate problemele sociologiei — și chiar mai bine decît sociologii.

Ca exemplu tipic de sociologie biologistă amintim cartea lui *Félix Le Dantec* „L'Egoïsme base de toute société“, cu subtitlul „Etude des déformations résultants de la vie en commun“ (Paris, 1925). Alt exemplu de tratare biologistă a problemelor sociologice ne dă lucrarea lui *Grasset*, profesor de medicină, „La biologie humaine“ (Paris, 1926), care în capitolul XVII, tratează despre „Biologia umană și Sociologia. Legile biologice ale familiei și societății“.

Nu există se'nțelege mijloace coercitive pentru a opri pe cineva să-și publice teoriile sale „sociologice“. Noi nu putem decît să constatăm cu părere de rău faptul că, în urma acestor publicații, în opinia publică sociologia e considerată ca un do-

meniu accesibil tuturor scriitorilor și nu numai savanților de diferite specialități, ci chiar și literaților.

Reacțiunea împotriva acestui abuz a început, ce-i drept, sa se accentueze din partea sociologilor. Dar suprimarea lui completa nu va fi fapt împlinit decât în momentul când sociologia se va fi constituit ca știință *cu un obiect propriu bine determinat*, care nu poate fi confiscat de alte științe (d. ex. de psihologie, biologie, filosofia istoriei etc.). In cele ce urmează vom încerca să contribuim la tragerea unor hotare mai deslușite în jurul teritoriului sociologiei prin lămurirea raportului între sociologie și biologie. Dar în primul rînd studiul de față e menit sa dea informații asupra unor lucrări mai noi cari se ocupa de aceeaș problemă, și, în al doilea rînd, să schițeze perspectivele ce se deschid în temeiul rezultatelor obținute pînă acuma.

Zicînd „sociologie“ fără nici un adaos, noi înțelegem prin acest termen știința despre *societatea umană*, așa cum prin psihologie înțelegem psihologia umană. De aci nu rezulta ca fenomenele psihice sunt specific umane, cum și fenomenele sociale pot fi constatate și observate și la animale. Există și o *biologie umană*, și o biologie vegetală, pe lîngă *biologia generala*, cum în biologia generală există științe sau teorii biologice speciale d. ex. teoria despre celulă, așa cum sociologia generala este o știință generală față de științele sociale particulare: morala, dreptul, economia etc. Și aceste științe sociale particulare nu trebuie să fie numai umane, dar ele sunt în primul rînd umane, întrucît problemele „economice“ în societățile animale, de pildă, nu prezintă acelaș interes și nici n’au fost încă studiate îndeajuns.

Din aceste considerațiuni, la cari s’ar putea adăuga și altele, rezultă probleme cari, nefiind încă pe deplin lămurite, au produs confuziile amintite mai sus.

Vom încerca să elucidăm problema raportului între biologie și sociologie după cum se prezintă în situația actuala a sociologiei. Din expunerea noastră va trebui apoi să se vadă ce s’ar putea înțelege prin „fundamentarea *biologică* a sociologiei“. Căci s’ar părea poate că tot atît de bine, s’au chiar mai bine, psihologia ar putea pretinde să furnizeze elementele de baza ale sociologiei. S’a crezut anume, și nu știu dacă aceasta credință nu mai dăinuește și astăzi, că, pentru a ajunge la explicarea fap-

telor sociale, trebuie să pornim dela biologie și să trecem apoi prin psihologie. Așa se prezintă „filiațiunea“ acestor științe la *Comte* și, într'un mod mai lămurit, la *Spencer*. Dar prin influența lui *Darwin*, s'au accentuat și tendințele de a da sociologiei o fundamentare exclusiv biologică.

Intrarea „darwinismului“ în sociologie a fost însă pregătită și înlesnită, și de antropologie, de teoriile despre ierarhia raselor omenești. Cartea lui *Gobineau* asupra *Inegalității raselor umane* apare în 1853, iar opera lui *Darwin* asupra *Originei speciilor* e editată în 1859, (titlul complet al acestei lucrări epocale este: *Origin of Species by means of natural Selection, or the Preservation of favoured races in the struggle of life*). Nu mai puțin importanta este teoria lui *Darwin* asupra descendenței omului, teorie „cuprinsă în lucrarea „*Descent of Man and Selection in relation to sex*“ (1871). Selecțiunea naturală și sexuală, lupta pentru existență, supraviețuirea celui mai puternic etc., sunt termeni cari au trecut din biologie în sociologie și anume în „antroposociologie“, sau sociologia antropologică. *Vacher de Lapouge* publică lucrari sociologice întemeiate pe aceste principii: „*Les selections sociales*“ (1896). „*L'Aryen, son rôle social*“ (1899), „*Races et milieu social, Essais d'antroposociologie*“ (1909), iar *H. St. Chamberlain* continuă, în Germania, opera lui *Gobineau*. Știm cum darwinismul intră în filosofie, găsindu-și aci expresia cea mai tipică în gândirea lui *Nietzsche*.

Trebuie să amintim însă că *Darwin* el însuș nu e „darwinist“ în teoria sa socială. Dimpotrivă el se găsește pe linia moralistilor englezi cari îl consideră pe om ca ființă socială, în al cărei suflet predomină sentimentele altruiste, Omul nu e lipsit de porniri egoiste, dar aceste sunt trecătoare, pe când tendințele și instinctele sociale sunt permanente. Darwinist în înțelesul de mai târziu este, înaintea lui *Darwin*, *Bernard de Mandeville* (1670--1733), care susține (în „*Fabula albinelor*“), așa cum o face în zilele noastre *Le Dantec*, că egoismul este baza societății. Viața socială, tot progresul (cultural, economic, etc.), rezultă din conflicte de interese; pasiunile și chiar viciile întrețin progresul, pecind virtuțile sunt piedici pentru orice activitate.

„Egoismul ca bază a societății“ n'a fost deci descoperit de *biologie*. Ci atât observația vieții sociale fără analiză mai adâncă a naturii, psihice și fizice, a omului, cât și studiul psihologic al

naturii omenești au arătat importanța egoismului. Unele teorii au *exagerat* însă această importanță, iar interpretarea greșită a teoriei lui *Darwin* în ce privește aplicarea principiului selecțiunii naturale și a luptei pentru existență în explicarea faptelor sociale, le-a servit apoi pentru a adăoga argumente noi din biologie pentru susținerea acestei teze „naturaliste“.

Teoriile unilaterale și paradoxale, cari pornesc sau dela egoismul „natural“ al omului (*Hobbes*) sau dela altruismul sau natural (*Rousseau*) pentru a justifica o anumită atitudine cu privire la organizația socială, sunt construcții raționaliste fără valoare pentru știința socială. Dar nici teoriile cari cauta o conciliere între extreme, arătînd că omul nu-i nici înger dar nici diavol, nu ne dau o *explicație* a faptelor sociale, ci nu fac decît să descrie cu mai multă obiectivitate și fără idei preconcepute viața socială. *John Locke* și *Adam Smith* sunt reprezentanții cei mai de seamă ai acestei direcții empiriste, obiective și moderate. Mai ales *Adam Smith* merită, în istoria doctrinelor sociale, un loc de cinste. Căci așa cum *Aristotel* a separat politica de etică, așa *Adam Smith* a despărțit știința economică și de știința politica și de morală. El a arătat că morala se întemeiază pe altruism, pe cînd egoismul își găsește teren de manifestare și desvoltare în viața economică.

Dar să ne dăm bine seama că nici „extremiștii“, nici moderații nu explică faptele sociale prin natura omenească, deși, din punct de vedere formal, ni s'ar părea că ei pornesc dela analiza naturii omenești pentru a ajunge la cunoașterea vieții sociale. Ci dimpotrivă, cunoscînd viața socială, ei îi atribuiesc omului apoi toate însușirile potrivite diferitelor aspecte ale vieții sociale. De aci rezultă oscilațiile în concepția diferitelor autori privind „natura umana“. În vremuri de liniște socială se nasc teoriile cari îi atribuiesc omului bunătate și sentimente altruiste, deși nu se neagă existența egoismului și a răutății; în vremuri tulburi însă, de revoluții politice și prefaceri sociale, omul e descris ca posedînd însușirile cele mai criminale și cari nu pot fi înăbușite decît prin constrîngere și teroare. În aceste scrieri deci icoana omului e zugrăvită cu culorile epocii. Și într'adevăr pe timpul lui *Machiavel* omul apărea în chipul diavolului și numai un diavol mai rău decît toți i-ar fi putut domina, iar bestialitatea, ca însușire fundamentală a naturii umane, pare a fi dovedită prin

rezoluția franceza sau prin revoluția bolșevică. Pe de alta parte însă, cînd citim cărți despre viața primilor creștini, nu suntem oare dispuși să credem că omul e bun din natură și că numai împrejurările sau neștiința sa îl fac rău?

Dar dacă lucrurile stau așa, trebuie să ne punem întrebarea: exista o legătură între viața socială și natura omenească? se pot explica faptele sociale din natura umană? Dacă faptele sociale s'ar explica prin natura omului, atunci, după cele spuse mai sus, am trebui să admitem că natura umana se schimbă dela o epocă la alta: ceea ce nu poate fi adevărat. Am trebui deci să afirmăm mai degrabă că viața socială schimbă natura umană: dar atunci prin ce se explică schimbările sociale?

Dar, înainte de a încerca rezolvirea acestor probleme trebuie să precisăm înțelesul termenilor întrebuițați. Termenul de „natură umană“ nu poate avea un înțeles bine definit, dacă nu considerăm rezultatele obținute de științele cari se ocupă de om. Pînă acuma se credea că psihologia a ajuns să analizeze cele mai adînci resorturi ale naturii omenești. Și o anumită psihologie, „psihanaliza“, se laudă că a descoperit chiar ultimele izvoare ale manifestanților psihei umane. Ea pretinde că a desvăluit misterele subconștientului și chiar ale inconștientului, stabilizînd cauza ultimă a tuturor fenomenelor psihice. Faptul că psihanaliza a fost considerată chiar de psihologi ca ultimă expresie a științei psihologice dovedește că psihologia a ajuns într'o situație penibilă, întrucît își mărturisește ea însăși neputința de a se constitui ca știință. Caci dacă psihologia ar fi *știință*, „freudismul“ n'ar fi îndrăznit să pretindă nici cel mai modest loc în domeniul psihologiei. Dacă omul ar fi așa cum îl descrie *Freud*, am trebui să renunțăm cu toții la cinstea de a fi numiți oameni, iar numele de om ar deveni un nume de ocară.

A doua știință care ne-ar putea informa asupra naturii umane este biologia. Dar felul cum înțelege ea a rezolvi problema nu ne dă mai mari speranțe că vom putea rezolvi problema ce ne interesează și care este: posibilitatea explicării faptelor sociale în temeiul cunoașterii naturii umane. *Personalitatea biologică a omului*, oricît de bine ar fi conturată și explicată de biologie, nu ne dă niciun fel de indicii pentru explicarea faptelor sociale umane. Din punct de vedere *biologic* omul este și rămîne animal între animale, iar încercările de a pune biologia umană la

baza sociologiei umane dau rezultate cum le vedem în teoriile sociale darwiniste, sau în „studii curioase“ de felul studiului lui *Al. Prokopenko*, („Préliminaires sur l'imputabilité. La personnalité biologique“, în „Revue Internationale de Sociologie“, 1933). Biologia, în limitele domeniului ei de cercetare și cu metodele ei, nu poate constata decît că omul constituie o specie bine definită cu numeroase varietăți; tot astfel ea determină în mod precis caracterele distinctive ale acestei specii, înrudirea ei cu alte specii, precum și locul ei în sistemul zoologic. Indata însă ce încearcă să-i atribue omului însușiri și caractere menite să-i dea o situație privilegiată și excepțională față de rudele sale animale, biologia trebuie să se adreseze psihologiei și, în mod necesar, și sociologiei.

Numai în aceste științe (dacă atenuăm judecata noastră de mai înainte cu privire la psihologie), se găsesc elementele pe cari se poate sprijini „superioritatea“ omului în ierarhia animala. Simpla constatare a dezvoltării și complexității mai mari a sistemului nervos la om nu *dovedește* superioritatea omului și nu *explică*, mai ales, *biologicește* dezvoltarea și complexitatea *societății umane*. Chiar biologia ne poate doar demonstra că, stabilindu-se ierarhia animală după criteriul complexității sistemului nervos, viața socială a diferitelor animale nu variaza după acelaș criteriu în felul că complexitatea organizației sociale ar fi în funcție de gradul de dezvoltare a sistemului nervos. Dimpotrivă, pentru stabilirea *ierarhiei sociale* cel mai nesigur criteriu ar fi cel al complexității sistemului nervos. S'ar putea doar afirma că la om coincide cel mai înalt grad de complexitate a structurii societății cu cel mai înalt grad de dezvoltare și complicație a sistemului nervos. E verosimil că această coincidența nu e întâmplătoare, că există deci între aceste două aspecte ale naturii umane o legătură, *dar explicația nu ne-o poate da biologia*.

Pentru a întări și mai mult această concluzie, amintim ca instabilitatea organizației sociale omenști, revoluțiile, „individualismul“ în toate formele sale, criminalitatea, etc., sunt fenomene izvorîte din structura sistemului nervos al speciei umane. Ni se pare deci că superioritatea intelectuală a omului constituie mai mult o piedică decît un suport pentru asigurarea stabilității sociale. Chiar după opinia curentă, și mai ales a literaților mo-

derni, inteligența se cunoaște prin disprețul mulțimii și al societății, iar *geniul* este, după acești moderniști, dacă nu anti-social, atunci cel puțin asocial (amoral, apolitic, anațional, etc.), autonom și autarc. În sociologie unii teoreticieni susțin că „progresul se accentuează prin descătușarea individului de sub constrângerea socială“, alții (de ex.: *F. Tönnies*), cred că această descătușare înseamnă un regres, o decadentă, dar ea e necesară și inevitabilă tocmai din cauza desvoltării inteligenței. Dar aceste probleme se discută înăuntrul sociologiei și n'au un raport direct cu biologia, deși e vorba de concepțiile opuse: organicistă și contractualistă.

Intr'un fel oareșcare concepția organicistă se întemeiază pe biologie întrucît societatea e considerată ca un „organism viu“. Dar cum și biologia a constatat că organismul viu e un Stat de celule, o societate întemeiată pe principiul diviziunii muncii, se poate vorbi tot atît de lesne de o fundamentare biologică a sociologiei ca și de o fundamentare sociologică a biologiei. Direcția sociologică numită organicistă, (sau biologică), aparține istoriei sociologiei, reprezentînd faza copilăriei ei. Bătrînul *Meneniu Agrippa* nici n'a visat că parabola sa prin care a reușit să convingă pe plebeieni despre necesitatea solidarității claselor sociale, va fi considerată de sociologii secolului al XIX-lea d. Hr. ca semn de cea mai înaltă și pătrunzătoare înțelegere a naturii societății umane. Din nefericire sociologia, în unele privințe, nu l-a depășit cu mult pe „sociologul“ roman.

Progresul realizat pare a sta în faptul, cum anumiți sociologi moderni, democrați și egalitariști se'nțelege, au descoperit, că stomacul trebuie să guverneze, capul putînd lipsi cu desăvîrșire.

Școala organistica nu caută o fundamentare biologică a sociologiei, ci afirmînd că societatea e un organism viu, ea *transformă sociologia în biologie*. Societatea după această concepție, nu e compusă din indivizi, ci *din celule reprezentate prin indivizi*, ea însăși fiind un individ.

Noi nu negăm că există o asemănare între organismul viu (obiect al biologiei și societate (obiect al sociologiei). Dimpotrivă, afirmăm că există mai mult decît asemănare: organismul și societatea aparțin aceluiaș *gen logic*, ambele noțiuni intră în sfera noțiunii de *sistem*. Tendința sociologiei trebuie să fie însă

de a stabili notele specifice, distinctive, ale sistemului social față de celelalte sisteme: organice (biologice), cosmice, mecanice, etc. *Spencer* și, după el, *Conta*, au arătat deosebiri fundamentale care despart sistemul social de sistemul organic (biologic), iar *Conta* a stabilit, pe deasupra și în opoziție față de *Spencer*, deosebirea între forme evolutive și neevolutive. Noțiunea de formă evolutivă se apropie de noțiunea de sistem, iar clasificarea formelor evolutive și anume după felul raportului în temeiul căruia părțile constituiesc „întregul“, înlesnește delimitarea domeniilor diferitelor științe care se ocupă de diferitele forme evolutive și conduce în mod logic la separațiunea lămurită a sociologiei de biologie. Dar aceasta separațiune nu exclude legături, de multiple feluri, între aceste două științe. Căci în afară de faptul că amândouă se ocupă de „sisteme“, deci sunt interesate în aceeași măsură cu privire la definirea precisă a noțiunii de sistem, faptul că organismul individual e considerat în sociologie ca „element“ al societății, îi impune sociologiei o cercetare asupra naturii acestui element, așa cum biologia trebuie să cerceteze natura elementelor din care e compusă celula (unitatea organică). Această cunoaștere a *elementului social*, sociologia și-o dobândește *in parte* din biologie.

Problema pentru sociologie este deci de a ști, dacă din datele ce ne furnizează biologia se pot explica mai bine unele fenomene sociale legate de natura biologică a indivizilor care compun o societate, fie că e vorba de om sau alte ființe vii.

Și biologia, expunând și explicând anumite fenomene biologice, de ex.: problema sexualității, a reproducerii tipurilor individuale, întâlnește fenomene sociale. Ea ar trebui să se adreseze sociologiei pentru a cere informație asupra acestor fenomene. Năzuind a le explica prin mijloace proprii și înauntrul domeniului ei, ea depășește sfera ei de competență.

Există deci o zonă de contact între aceste două științe, a carei fixare precisă a rămas încă un postulat.

Impărțirea de pînă acuma, provizorie se'nțelege, în felul ca biologia se ocupă de societățile animale (și vegetale), pecînd sociologia în mod exclusiv de societatea umană, nu pare a fi fericită.

Ni se pare că ar fi necesar ca sociologia, chiar pentru rezolvirea problemei ce ne preocupă aci, să se întindă asupra reg-

nului social întreg, *cercetînd întrucît și în ce măsură natura biologică a „elementului social“, reprezentat prin individ, determină structura și dezvoltarea societății.*

II

Din formularea de mai sus a problemei ce ne preocupă, nu se pot întrevădea toate dificultățile, deoarece în stadiul actual al celor două științe nu s'a ajuns încă la o înțelegere asupra unei colaborări rodnice în zona lor de contact. Ele vorbesc două limbi diferite, deși întrebunțează aceiași termeni. Imposibilitatea de înțelegere se vede în mod lămurit în încercările antropologilor de a constitui o antropologie socială. La congresul societății germane de sociologie, ținut la Frankfurt în 1910 Alfred *Ploetz*, a vorbit despre „Noțiunile de rasă și societate“ (Die Begriffe Rasse und Gesellschaft), afirmînd că rasa are o influență covârșitoare asupra societății, fiecare rasă dînd naștere unui anumit tip de organizare socială și că „înflorirea culturii depinde de înflorirea rasei“ (das In-Blüte-Stehen der gesellschaftlichen Zustände sei stets abhängig von der Blüte der Rasse). Max *Weber*, criticînd expunerile lui *Ploetz*, susține că problema nu se poate pune decît în felul următor: cari însușiri ereditare pot înlesni „ascensiunea“ într'o ordine socială X sau Y, sau: cari însușiri ereditare sunt *condiția* că o ordine socială de un anumit fel este posibilă sau va fi posibilă. Aceste întrebări au un înțeles și se pot aplica la diferite rase. Dar, zice *Weber*, pînă acuma n'avem niciun singur fapt care ar fi important pentru sociologie, deci care ar reduce într'adevăr o anumită categorie de procese sociale în mod evident și definitiv, la însușiri înăscute și ereditare și pe cari o rasă le are, iar o altă rasă nu le are deloc. Raporturile sociale între Albi și Negri în America nu se pot explica prin însușiri de rasă, nici nu se poate afirma că Pieile roșii reprezintă față de Negri o rasă superioară, ci hotărîtoare sunt aci momente sociale: Negrii au fost sclavi, iar aristocratismul american se afirmă prin disprețul față de foștii sclavi (întrucît aristocratul pentru a se simți aristocrat trebuie să aibă pe cine disprețui). Faptul că indigenii au rămas liberi se datorește numai constituției lor fizice care îi face improprii pentru

munca grea (din care cauza au fost înlocuiți cu Negri) și nicidecum calităților lor superioare.

Weber crede că domeniile biologiei și sociologiei trebuie delimitate în mod precis. Dar nu se poate face o delimitare a priori, fără cunoștințe exacte. Din generalizări vagi se nasc numai conflicte inutile. S'ar putea spune se'nțelege: toate procesele sociale se petrec pe pământ, planeta pământului este o parte a sistemului solar, prin urmare tot ce se petrece pe pământ ar trebui să fie bine zis un obiect al astronomiei, și numai din întâmplare, dat fiind ca n'are niciun rost sa observam fenomenele terestre cu telescopul, noi ne servim de alte mijloace. Prin urmare, chiar constatându-se faptul ca anumite fenomene de cari se ocupă biologia, fenomenele de selecție de pilda, sunt determinate într'o măsură oarecare prin instituții sociale, iar în multe cazuri instituții sociale sunt influențate în structura lor prin însușiri ereditare ale raselor, totuși m'aș îndoi, zice *Weber*, ca ar avea un înțeles de a confisca o problemă sau un obiect pentru o știință care urmează să fie construită adhoc (antropologia sociala). Noi așteptăm dela biologia raselor dovada exacta a unor nexuri bine determinate, dovada despre importanța hotărâtoare a unor însușiri ereditare concrete pentru fenomene singulare concrete ale vieții sociale. Această dovada lipsește pîna acuma. Aci trebuie să ne păzim de utopii și exagerări. S'au vazut încercări de a explica toate lucrurile, de pilda arta și toate celelalte, numai prin factorul economic. Vedem cum geografii moderni tratează toate fenomenele culturale „din punct de vedere geografic“, unde nu dovedesc nicidecum ceea ce așteptam dela ei, anume: cari componente concrete specifice de fenomene culturale sunt condiționate în cazurile date prin momente climatice sau momente asemănătoare, pur geografice. Dar noi gasim în expunerile lor „geografice“ afirmațiuni de felul acesta: „Biserica rusească e intolerantă“, iar dacă întrebam întrucît această constatare intră în geografie?, ei răspund: „Rusia e un district situat în spațiu, biserica rusească e raspîndită în spațiu, deci — obiect al geografiei“. Cred, încheie *Max Weber*, ca științele particulare greșesc ținta lor, dacă fiecare din ele nu da ceva specific, ceea ce numai ea poate da și ar trebui sa dea și îmi exprim nădejdea că cercetările biologice nu vor ajunge la rezultate asemănătoare celor arătate mai sus.

Dar nu numai biologia raselor ar fi, după *Weber*, fără nicio importanța pentru sociologie, ci și *sociologia animală*. Citam aci, din critica lui *Weber*, locul din care reiesă cu claritate opiniunea sa în această privință:

„*Societatea*“, d-l Dr. Ploetz o numește o ființă vie, întemeindu-și afirmația pe cunoscutele argumente, expuse și de dînsul cu mare insistență, despre înrudirea ei cu State de celule, etc. Se poate că pentru scopurile d-lui Dr. Ploetz rezultă de aci ceva rodnic, — asta se'nțelege o știe el mai bine, — pentru teoria sociologică nu rezultă nicicînd ceva utilizabil prin reunirea mai multor noțiuni mai precise într'o noțiune nedeterminată. Și așa stau lucrurile aci. Noi avem posibilitatea să înțelegem retrăind (*nacherlebend*) acțiunile raționale ale indivizilor omenești. Dacă am vrea să pricepem o asociere umană, de orice fel, numai după modul cum se cercetează o asociere animală, noi am renunța la mijloace de cunoaștere pe cari la om le avem, iar la societățile animale nu le avem. Asta și nimic altceva este cauza de ce, pentru scopurile noastre, noi nu vedem în general niciun folos de a pune la baza vreunor considerațiuni analogia, care există fără îndoială, între Statul de albine și oarecare societate politică umană¹⁾“.

Aceste obiecțiuni critice ale lui *M. Weber*, din 1910, n'au avut însă efectul dorit de el. Biologi și antropologi au continuat să se ocupe de societate, atît de societățile animale, cît și de cele umane. Astfel în volumul „*Antropologie*“ din colecția „*Die Kultur der Gegenwart*“, volum publicat în 1923, chiar *A. Ploetz* scrie un tratat cu titlul: „*Antropologie socială*“ (*Sozialanthropologie*). Această *Antropologie* cuprinde următoarele lucrări: *Antropologia generală*, *Antropologia specială*; *Teoria raselor*; *Obișnia omului* și cele mai vechi forme umane, *Arheologia preistorică*, *Etnologia* și, în sfîrșit, *Antropologia socială*. În mod logic în această *Antropologie* ar fi trebuit să intre și *sociologia umană*, deoarece și ea este, ca și *etnologia*, o știință despre om. Și atunci de ce ar lipsi istoria, psihologia, etc., deci și celelalte științe al căror obiect este *omul*?

Leopold v. Wiese, într'un capitol special al *Sociologiei sale generale*, încearcă să dea „*Schița unui plan al Biosociologiei*“

1) Expunerile de mai sus ale lui *M. Weber* le găsim în „*Gesammelte Aufsätze zur Soziologie und Sozialpolitik*“, Tübingen 1924, pg. 456 și urm.

ca teorie despre formele de generație“ (Skizze eines Grundrisses der Biosoziologie als der Lehre von den Generationsgebilden). În opoziție cu *Weber*, care, precum am văzut, neaga necesitatea unei fundamentări biologice și antropologice a sociologiei, *Wiese* susține ca sociologia trebuie să continue a se sprijini pe biologie, deci să continue a pași pe calea aratăată de *Comte* și *Spencer*. „Sociologia se aseamănă, zice *Wiese*, unei insule împrejmuite din toate părțile de oceanul științei despre viața; nenumărate canale traversează dinspre aceasta mare pământul ei“. Sociologia este una din cele trei părți ale unei antropologii (viitoare). Cele trei părți ar fi: știința naturală, știința spirituală și știința socială despre om. Antropologia ca știința socială, adică sociologia, nu poate explica anumite forme cari au mare importanță în spațiul social fără ajutorul antropologiei ca știință naturală, adică fără ajutorul *biologiei umane*.

Între biologie și sociologie există o zonă de contact, o „provincie“ intermediară. Biologia nu cuprinde toată antropologia; ea îl consideră pe om ca ființă vie (fizică), așa cum studiaza animalele și plantele ca organisme (pe când sociologia îl consideră pe om ca semen și științele spiritului îl consideră ca creator de valori spirituale). Acea zonă de contact constituie domeniul biosociologiei (Biosoziologie). Ea nu e identică cu biologia socială (Sozialbiologie sau Soziobiologie), care are două părți: știința despre populație (Bevölkerungswissenschaft) și igiena socială; biosociologia este *partea sociologiei* în care se cercetează acele fenomene ale vieții sociale cari nu pot fi înțelese numai din elementele comerțului cultural, ci dintr'o combinare a naturii și culturii. Antropologia ca știință naturală se limitează la trei categorii de probleme: 1) constituția, 2) descendența și ereditatea, 3) rasa. Pentru sociologie, care (dupa concepția lui *Wiese*), cercetează raporturile interindividuale, cunoașterea constituției „Eului“, ca factor care determină atitudinea sa în procesele sociale, este indispensabilă. Acest „Eu“ are puteri (dispoziții) înăscute; totastfel el aparține unui popor, unei seminții, unui grup familial, unei rase și se naște (de obicei) în aceste legături. *Există* deci, după *Wiese*, forme (Gebilde) *vitale*, forme *sociale* și forme *mixte sau de tranziție*. În mod schematic tabloul acestor forme se prezintă astfel:

A: formă *pur* vitală: rasa,

- B: *vital-socială*: familia și asociații de familii,
 formă de tranziție: ginta,
 C: *social-vitală*: poporul,
 formă de tranziție: națiunea,
 D: formă pur socială: Statul.

În concepția lui *Wiese* dăinuiește încă vechea opoziție între organicism și contractualism, între comunitate și societate (ca și la *Tönnies*). Dar este oare adevărat că Statul poate fi considerat ca formă pur socială, adică *organică*? Mai apoi termenul de formă (=Gebilde) *implică* doar conceptul de asociație sau societate. Am trebui să zicem deci *formă socială vitală și formă socială rațională*, ceea ce ar însemna că cea dintâi izvorăște din instinctele naturale (biologice), a doua din libera voință a indivizilor din cari se compun aceste asociații. Pentru a accepta această explicație, întrucât poate fi numită explicație, am trebui să fim bine lămuiriți asupra naturii și felului de funcțiune a instinctului, a rațiunii precum și asupra raportului între instinct și rațiune.

Deslegarea acestor probleme s'a căutat în studiul societăților animale și comparația lor cu societatea umană. Și în acest punct opiniunea lui *Wiese* diferă de cea a lui *M. Weber* și a lui *Sombart*. „Sociologia animală, zice *Wiese*, e un ram foarte important al biosociologiei și care dă un suport și sociologiei umane. Negarea unei astfel de sociologii animale de către *Sombart*, se întemeiază pe un spiritualism care limitează sociologia la manifestările spiritului. Concepția mea în această privință se apropie mai mult de *Thurnwald*, *Alverdes*, *Espinass*, etc.“

Thurnwald și școala sa *etnologică* și-au dobândit mai ales un merit pentru lămurirea raportului între biologie și sociologie. În legătură cu revista condusă de *Thurnwald*, „*Zeitschrift für Völkerpsychologie und Soziologie*“, el editează și o serie de studii sub titlul de „*Forschungen zur Völkerpsychologie und Soziologie*“. În această colecție a apărut, ca volum I, „*Sociologia animală*“ a lui *Alverdes* (*Tiersociologie*, 1925), iar, în 1930 și 1931, cele două părți ale volumului X: „*Arbeiten zur biologischen Grundlegung der Soziologie*“ (Contribuții la întemeierea biologică a sociologiei).

Aceste lucrări nu se mărginesc numai la „zona de contact“ între biologia și sociologia umană, ci ne dovedesc că biologii,

atît reprezentanții biologiei generale, cit și ai zoologiei și botanice, se ocupă în mod sistematic de *fenomenul sociabilității în tot cuprinsul vieții*. Astfel Raymond Rapaies ne da o „In-cercare a unei teorii sociale a plantelor“, Walter Zimmermann o „Sociologie a plantelor“, iar Paul Krische „Contribuții la sociologia plantelor“.

O analiză sumară a acestor lucrări, referitoare la societățile animale și vegetale, nu ne-ar putea convinge că sociologia umana ar putea trage mari foloase din aceste sociologii speciale. Dimpotrivă, îndoielile lui *M. Weber* și *W. Sombart* ni s'ar părea în această privință pe deplin justificate. Dar nu mai puțin adevărat este că aceste sociologii speciale reprezintă *pentru naturaliști* o întregire necesară și interesantă a cunoștințelor lor despre viața organismelor și raportul lor cu lumea împrejmuitoare. Pe de altă parte însă, din aceste cercetări sistematice și obiective asupra societăților vegetale și animale, se evidențiază tot mai mult specificitatea caracterului societății umane față de orice fel de „asociere“ de animale sau plante.

Această constatare conduce la adevărata problemă a „înte-meierii biologice a sociologiei“, și care consistă în a arăta dependența comportamentului social al individului, fie om, animal sau plantă, de *constituția* sa, de organizația sa fizică. Se'n-țelege că aci se vor considera fenomenele psihice, dar numai întrucît sunt dependente de constituția fizică. Nu poate fi vorba de fenomenele psihice de cari se ocupă psihologia și mai ales în felul cum se ocupă psihologia de ele.

Fenomenele psihice în înțelesul de mai sus, sunt fenomenele ce se ivesc din relațiile organismului individual cu mediul în care se naște și se desvoltă.

Fenomenele de relație ocupă o sferă cu mult mai largă decît cele psihice propriu zise. Noi le putem constata și la plante, tot atît de bine ca și la animale și la oameni. *Fenomenele sociale* vor reprezenta o categorie bine distinctă a acestor fenomene de relație, cum altă categorie va fi reprezentată prin fenomenele psihice propriu zise.

Noi ne întorcem deci la concepția lui *Max Weber*, dar într'o formă mai largă. Noi afirmăm cu *Weber* că singura problemă relevantă pentru sociologie și a cărei soluție sociologia trebuie să o caute în biologie este: dacă și în ce măsură constituția

biologică a individului determină compartamentul său social și „situația“ sa în societate, și mai apoi dacă și în ce fel caracterul unei societăți e dependent de constituția biologică a indivizilor ce o compun.

În formularea lui *Weber*, problema e limitată la rasele și varietățile antropologice. El afirmă că antropologia (înțeleasă ca biologie umană, n'a dat pînă acuma nicio dovadă că fenomenele sociale ar varia în dependență de variațiunea tipului biologic uman. Dar, dacă întindem problema și asupra celorlalte organisme, am fi dispuși să credem că formele de asociație depind totuș de constituția formelor organice, că, de pildă, societățile de albine sunt determinate în structura lor de tipul biologic al albinei, — deci, în sfîrșit, că societatea umană își dobîndește caracterul ei specific în temeiul deosebirii specifice între specia umană și celelalte specii animale.

Dar în acest caz nu suntem în drept să afirmăm acelaș lucru despre varietățile înăuntrul aceleiaș specii? Concluzia logică ne împinge să căutăm a explica cel puțin unele deosebiri de organizație socială în deosebirile de rasă. Că stabilirea acestei legături între caracterul rasei și forma socială e foarte dificilă, nu tagăduim. Dar, după cercetările făcute asupra societăților animale și vegetale, ni s'ar părea riscat să afirmăm că numai *specia* are o importanță pentru societate, iar rasa nicio importanță.

Antropologia socială, pornind dela constatarea certă că formele de asociație depind și de caracterul speciei, va trebui să cerceteze întrucît și în ce măsură depind și de caracterul varietăților înăuntrul aceleiaș specii.

Condiția pentru stabilirea exactă a influenței *factorului biologic* este însă *izolarea fenomenelor sociale cari depind numai de acest factor*. La această izolare, în sociologie, nu se poate ajunge decît prin studiul comparativ al formelor sociale, prin observația variațiilor formelor sociale în diferite condițiuni concrete (istorice) sub influența diferiților factori externi. Dacă două forme sociale, aparținînd unor varietăți biologice *diferite*, sunt supuse acțiunii *acelorași factori externi* și totuși se deosebesc de oaltă, — atunci aceasta deosebire se va datori factorului biologic, adică structurii psihofizice diferite a indivizilor cari compun cele două forme sociale.

Dar să ne dăm bine seama că dobîndirea unor baze solide

pentru studiul comparativ al formelor sociale umane cu scopul de a fixa rolul factorului biologic e condiționată de stabilirea exactă a deosebirilor ce există între modul de asociere la specia umană și la celelalte specii animale. Adică: trebuie să fie lămurită mai întâi problema *dacă există o formă socială specific umană, deosebită de formele sociale la celelalte specii animale*, presupunând că specia umană, din punct de vedere biologic, reprezintă un caracter unitar bine distinct față de toate celelalte specii, la cari, în acelaș fel, modul de asociere ar depinde de caracterul lor propriu.

III

Deslegarea problemei formulate în capitolul precedent nu se poate da decît în baza unui studiu comparativ al tuturor tipurilor de asociere rînduite după diferitele specii și varietăți de animale.

Studiul asociațiilor de plante trebuie lăsat la o parte, întrucît, din cele ce putem desprinde din încercările sociologiei vegetale, la plante nu e vorba de societăți formate din indivizi de aceeaș specie, ci de „unități“ constituite prin simbioză și parazitism. Și, în afară de asta, societățile de plante numai în mod metaforic pot fi numite societăți, lipsind orice elemente de asociere *conștientă* a indivizilor. Asociațiile de plante rezultă în mod exclusiv din adaptarea *pasivă* a lor la un mediu anumit. Natura mediului determină deci în mod absolut tipul de asociere. Cînd zicem că plantele transformă mediul prin procesele lor vitale, și îl transformă chiar pentru a-și crea condiții mai prielnice de traiu și înmulțire, cînd se vorbește de luptă pentru existență între plante, de selecțiunea naturală, supraviețuirea individului mai puternic, etc., trebuie să ne dăm seama că întrebuintăm aci termeni luați din viața animalelor și mai ales a omului, unde pe lîngă procesul pur obiectiv de adaptare a organismului la mediu intervine și „subiectivitatea“, în cele trei grade ierarhice cunoscute sub denumirile de senzibilitate, inteligență și rațiune, iar procesele „vegetative“ lipsite de subiectivitate la plante reprezentînd treapta cea mai inferioară a vieții.

Dacă celor patru trepte ale ierarhiei biologice le-ar corespunde tot atîtea trepte ale organizației sociale, soluțiunea pro-

blemei ar fi ușoara. Dar: se poate oare afirma că complexitatea organizației sociale crește în raport direct cu dezvoltarea inteligenței, astfel că animalele cele mai inteligente ar fi și cele mai sociabile? Apoi: depinde oare caracterul specific al societății umane de faptul că omul este ființă rațională, singura ființă rațională? Și în sfârșit ar mai fi de văzut, dacă termenii de instinct, intelect, rațiune, etc., au un înțeles bine determinat și univoc, deci dacă în psihologie de pildă, sau în sociologie toți autorii sunt de acord asupra definițiunii acestor concepte.

Una din cele mai interesante lucrări cari ating problema noastră, a raportului între biologie și sociologie, este fără îndoială cea a lui *Hermann Legewie* „Organismus und Umwelt“ (organismul și mediul), care cuprinde două secțiuni: 1. „Importanța sociologiei animale pentru știința societății“ și 2. „Temele științei despre corp-suflet“ (Die Grundlagen, der Leib-Seelenkunde).

Intemeindu-se pe lucrări precedente (*Alverdes*, *Tiersociologie* 1925; *Deegener*, *Die Formen der Vergesellschaftung im Tierreiche*, 1918), autorul se străduiește să pună problema dintr'un nou punct de vedere. El nu se mulțumește cu ordonarea și sistematizarea materialului empiric și cu încercări de explicație a fenomenelor cu ajutorul psihologiei și sociologiei umane, ci accentuează necesitatea de a scoate la iveală „specificitatea“ fenomenelor sociale la animale, pentru a se vedea, în urmă, întrucât cunoașterea felului de asociere a animalelor poate contribui la o înțelegere mai bună a societății omenești.

Sociologia animală trebuie, cel puțin la început să se constituie cu mijloace proprii fără a aplica chiar dela început categorii luate din sociologia umană. Dat fiind însă că și fenomenele sociale la animale reclamă o explicație psihologică, sociologia animală ar trebui să se poată întemeia pe o psihologie animală. Din nefericire și psihologia animală a recurs la psihologia umană, căutînd a pătrunde la înțelegerea psihei animale prin analogie cu fenomenele psihice constatate la om. Deslegarea problemei reclamă deci, după părerea autorului, o ieșire din acest cerc vicios printr'o cercetare nouă chiar a chestiunilor principale, pornind dela punctul de unire a științei sociale cu știința sufletului. Legătura aceasta o găsim în *procesele vitale*, cari sunt și sociale și psihice. Deci și sociologia și psihologia tre-

buesc ancorate în biologie considerată ca știință a fenomenelor vitale.

„În general rezultă pentru noi... necesitatea de a înțelege procesele sociale precum și psihice pornind dela viață. Drumul este acesta: vom trebui să cunoaștem anumite fenomene cari pentru cercetările de specialitate sunt obiect al biologiei. Aceste rezultate le punem în legătură cu procese sociale observate la animale, pentru a cerceta, cu ajutorul cunoștințelor dobândite în acest mod, chestiunea în ce fel se poate utiliza pentru sociologia omului nexul între factorii biologici și procesele sociale constatate la animale“ (o. c. pag. 6).

Realitatea dela care trebuie să pornim în căutarea deslegării acestei probleme trebuie să fie animalul sau omul ca unitate trupească-sufletească. Căci corpul e legat strâns de suflet, iar așazisele științe ale spiritului (Geisteswissenschaften) au neglijat să ia în considerare acest nex indisolubil, tratând trupul și trebuințele sale ca ceva secundar. Dar, susține autorul „nici sufletul, nici trupul n'au, fiecare pentru sine, niciun înțeles. Numai amîndouă la un loc, într'o unitate nedesparțită, care nu poate fi divizată decît din punct de vedere metodic, amîndouă la un loc ca individ, animal sau om, formează baza oricărei cercetări asupra realității“. (pag. 7).

Spre deosebire și în opoziție cu concepția curentă, creerul nu va fi considerat ca un organ căruia îi sunt subordonate toate cele ce se țin de corp; „creerul nu reprezintă nicio culme, ci numai *un organ de mijlocire*, menit să reguleze, prin mediu și în mediul împrejuritor, satisfacerea trebuințelor care-și au rădăcina în cele trupești. Cu cît această lume împrejmuitoare este mai complicată cu atît mai dificilă este înțelegerea nexului între trup și această lume împrejmuitoare cu ajutorul creerului și deci cu ajutorul psihei. Lumea împrejmuitoare a omului este însă în primul rînd societatea. Totastfel, mutatis mutandis, și pentru animal, se'nțelege însă numai întrucît trăește în asocieră“ (o. c. pag. 7).

Și încă un citat mai lung pentru a fixa atitudinea autorului în această problemă.

„Rezultă, binezis, cu totul dela sine, ca să se cerceteze mai întiiu relațiile mai puțin complicate de acest fel la animal, deoarece lumea împrejmuitoare e aci mult mai ușor de prins

dintr'o privire, adică ea este mai mică și individul însuși mai puțin complicat. Vorbim deci, cel puțin deocamdată, cît lipsește referirea expresa la om, numai despre animal. Dacă aci însa, pentru simplificare, vom vorbi despre căsătorie, viață familială și organizație de Stat la animale, prin asta nu se afirmă că familia, căsătoria, Statul, etc., sunt la animal sau om identice. Trebuie să ținem totdeauna seama de faptul cît de străin ne este în realitate animalul, mai ales că noi privim tot ce se referă la el la început cu ochii noștri umani și umanizanți, astfel că din această cauză chiar noi judecăm animalul în mod unilateral. Totdeauna trebuie să ne amintim că aceste relații, cari sunt luate din viața omenească, nu reprezintă decît expediente cu ajutorul cărora căutăm a pricepe viața animalelor. În realitate, se'nțelege, nu există la animale viață conjugală (Ehe), nici viață familială sau politică; nu există nici fidelitate, nici intenție de ajutor reciproc, etc. Dar putem spune, că la om și la animal, se pot constata fenomene asemănătoare, dar nu identice, cum e viața conjugală (Ehe), etc., cari, oricît de diferite ar fi, izvorăsc totuș în ultimul rînd din acelaș izvor". (pag. 7-8).

Am fixat astfel punctul de plecare al autorului, de unde rezultă și direcția în care se va desfășura toată expunerea sa. Noi îl vom urma numai pînă la răscrucea unde sociologia trebuie să se despartă de biologie, deci unde ea trebuie să părăsească zona de contact comună celor două științe. Căci și acest autor biolog, ca mulți alții, caută rezolvirea tuturor problemelor pe aceeași linie. El depășește deci zona de contact și intră într'un domeniu străin, operînd aci cu aceleași categorii. Tendința sa este de a deslega, păstrînd aceeași direcție, problema raportului între corp și suflet, în temeiul raportului stabilit dela început între aparatul vegetativ și creier, raport în care creierul este pus în slujba aparatului vegetativ. În domeniul biologic și în zona de contact, această formulare poate fi acceptată, dar raportul se schimbă în momentul ce depășim hotarele biologiei și intrăm în *sociologia umană*, nemai vorbind de faptul că deja în zona de contact se pot observa și la animale anumite fenomene cari ies din cadrele biologiei și nu pot fi explicate numai cu categoriile acestei științe.

Astfel, chiar în citatul ultim, afirmația autorului că: la animale nu există viață conjugală (Ehe), nici viață familială, nici viață

politică, ci numai fenomene asemănătoare cari izvoresc totus di acelaș izvor, cuprinde o contradicție care nu poate fi înlăturată, dacă rămînem pe acelaș plan.

Noi afirmăm, pentru a fixa chiar dela început atitudinea noastră, că și la om, considerat ca animal (— obiect al biologiei), viața conjugală, familială și politica este aceeaș ca și la unele animale. Deosebirea mare și hotărîtoare între *societațile* umane și cele animale consistă în faptul (pe care numai sociologia în domeniul ei propriu și cu categoriile ei îl poate desprinde și analiza), că la om *creerul devine stăpîn al aparatului vegetativ*, că la om creerul reprezintă de fapt o culme și nu este numai un instrument de mijlocire între aparatul vegetativ și lumea împrejmuitoare.

Nu putem presupune însă că la om aceasta schimbare se produce printr'o minune, prin revelație de pilda care îi desvalue omului menirea sa supranaturală. Ci trebuie să se gasească indicii că și la unele animale acest raport între creer și organele vegetative oscilează, astfel încît creerul manifestează o tendință vădită de a-și dobîndi primatul asupra aparatului vegetativ. La om există *posibilitatea* ca creerul să-și institue o dominațiune accentuată. Problema va fi de a cerceta și stabili în ce stă această posibilitate și cari sunt limitele ei.

Dar, deocamdată, să rămînem în domeniul comun al biologiei și sociologiei, unde autorul nostru (Legewie) aduce contribuții de mare importanță pentru înțelegerea fenomenelor sociale.

Constatarea cea mai rodnică în consecințe este că, deși viața conjugală, cea familială, precum și mari părți ale vieții sociale în general se grupează în jurul conservării speciei, al generațiunii, totuș acest mod de a asigura perpetuarea speciei reprezintă numai o fracțiune din infinita variație a masurilor pe cari le-a luat natura în acest scop.

Adică: bisexualitatea sau amfigonia nu implică asocierea, deci nici viața conjugală, nici familială, nici sociala în general, iar pedeałtăparte sfera vieții sociale depășește limitele asocierilor cari servesc pentru asigurarea perpetuării speciei. Prin numeroase și interesante exemple ni se arată ca fecundarea nu e legată de viața conjugală, nici dezvoltarea germenilor nu reclama în mod necesar viața familială. La multe animale, de cele mai

diferite specii, fecundarea are loc prin întâlnirea întâmplătoare și trecătoare a doi indivizi de sex diferit, fără să existe și să se stabilească o legătură durabilă între ei. Aci termenul de „soți“ este cu desăvârșire impropriu. În ce privește dezvoltarea germenilor, natura ne oferă cele mai variate și minunate procedee. Biologia enunță o lege generală: cu cât mai puțin celulele germinale sunt înzestrate cu substanță nutritivă, cu cât mai puțin se îngrijesc părinții de creșterea puilor, cu atât mai mare trebuie să fie numărul germenilor depuși, întrucât probabilitatea ca unii din acești germeni să găsească din întâmplare condițiuni prielnice de dezvoltare este foarte redusă. Acest fenomen îl observăm mai ales la animale inferioare, paraziți d. ex.

La animalele cari grijesc pentru dezvoltarea germenilor și creșterea puilor, numărul germenilor depuși scade. Dar și în modul cum îngrijesc părinții pentru progenitură, avem o variație extraordinară. Unele animale, de ex. multe insecte, caută să depună ouăle într'un loc unde larvele găsesc imediat hrana ce le prierște, sau adună chiar hrană și depun apoi ouăle. Dar mamele nu se îngrijesc mai departe de dezvoltarea germenilor, ele nu-și cunosc puii și nu trăesc cu ei la un loc. Aci nu se constituie viața familială.

Familia se naște abia când părinții depun o muncă efectivă pentru creșterea puilor. Observația vieții diferitelor animale ne arată că există familii materne, familii paternele și familii părintești. Cele mai obicinuite sunt familiile maternele, dar s'a observat la unele broaște și la o varietate de pești că tatăl grijește pentru progenitură, pe când mama nu se interesează de loc de creșterea puilor.

Familii părintești găsim în primul rând la paseri și aci porumbeii ne dau cel mai tipic exemplu, întrucât la clocit, cât și la hrănirea puilor iau parte ambii părinți. La porumbei avem deci și viață conjugală și familie părintească.

La mamifere, după observațiile naturaliştilor, predomină familia maternă, iar bărbatul e legat de familie prin mijlocirea femeii. Aci viața conjugală se menține pe lângă viața familială.

Forma vieții conjugale (promiscuitate, poligamie, monogamie) precum și durabilitatea ei variază în limite foarte largi la diferite specii și după contingentele influenței factorilor exteriori.

Pe lângă aceste asociații cu caracter final, izvorâte din func-

țiunea organelor vegetative, mai există și aglomerații de animale de acelaș tip biologic în locuri prielnice pentru viața lor: caldura, umezeală, vegetație, etc. Aceste aglomerații n'au însă nicio semnificație socială. Altfel se prezintă în cazul animalelor cari trăesc în *horde* (turme, stoluri, etc.), deci al *animalelor gregare*. La aceste se structurează pe deasupra legăturilor conjugale și familiale o „formă socială“ prin ierarhizarea indivizilor și tendințe de cooperare în vederea folosului întregului grup. Această cooperare se referă mai ales la apărarea grupului împotriva unor dușmani externi. Solidaritatea interioară a grupului în fața primejdiilor externe e întâiul indiciu de trecere dela asociația izvorită din instinctele conjugale și familiale, la constituirea unei societăți propriu zise.

Dar solidaritatea aceasta se manifestează nu numai față de dușmani, de pildă față de animale de altă specie, ci și față de animale de aceeași specie. Indivizi „străini“ nu se primesc decît în cazuri excepționale, tot astfel contopirea de horde nu se face lesne. Sunt și cazuri cînd un individ e eliminat din grup. Constituirea hordei se sprijină deci pe viața conjugală și familială: individul aparține hordei prin naștere, și între generațiile ce se succed se înfăptuește o legătură care depășește limitele vieții conjugale și familiale. Intre clasele de vîrstă se stabilesc apoi raporturi de „camaraderie“, prin joc și exerciții de luptă; am putea zice că „sportul“ intervine și aici pentru a închea unitatea socială. Hoarda are de regulă un conducător, care impune o anumită disciplină și ierarhie.

Dar, să notăm bine, că această structură a hordei prezintă numai indicii și tendințe „sociale“. Horda este mai mult un cadru în care se desfășoară viața conjugală și familială, în care uniunea conjugală și familia se constituesc și se desfac. Dar chiar această desfacere și refacere a grupurilor familiale prezintă o permanentă turburare și primejduire a unității hordei. La unele animale mai mult, la altele mai puțin, apoi după intermitența funcțiunii organelor de reproducere, precum și după disponibilitatea mijloacelor de subsistență, întinderea, consistența, structura hordei se schimbă neîntreput, sau oscilează în jurul unui punct optim de solidaritate și coeziune.

Omul poate fi considerat, în temeiul expunerilor de mai sus, ca animal gregar, și anume ca mamifer gregar, iar unitatea so-

ciala umană cea mai largă, pe care o putem numi *originară*, adică corespunzând constituției biologice a individului uman, este *horda*.

Trecerea dela hordă la organizația socială nu se poate explica însă în domeniul și cu categoriile biologiei. Organizația socială specific umană depășește cadrele biologiei.

Pentru a rezolvi această problemă trebuie să vedem însă cum s'a împlinit acest „progres“ în viața animalelor.

IV

Există, după cum arată și *Legewie*, și precum știm cu toții, *societăți* animale a căror structură prezintă o complicație extraordinară și cari au fost și sunt numite *State*. Albinele, furnicile și termitelile formează societăți perfect echilibrate și ierarhizate, întemeiate pe principiul diviziunii muncii și al „specializării“. Aceste societăți au fost considerate de mulți ca „ideale“, superioare societăților omenești în ce privește stabilitatea lor, etc. Cercetări mai temeinice au arătat însă că societatea umană diferă în mod esențial și principial de aceste „State“ de insecte, cu toată asemănarea izbitoare. Condiția pentru formarea acestor State este anume diferențierea organică (fiziologică) a indivizilor.

Din punct de vedere omnesc statele de insecte sunt compuse din indivizi *anormali*. Acești indivizi acționează în mod necesar în folosul comunității (ca efect obiectiv al acțiunii lor) în baza constituției lor fiziologice. Muncitoarele la albine sunt femele ale căror organe de reproducție sunt atrofiate, dar la cari a rămas intact instinctul matern de îngrijire a germenilor depuși. La „regină“, avem invers o hipertrofie a aparatului de reproducție și o atrofiere sau o înăbușire a instinctului matern.

Dar și aci sunt posibile variații. În anumite cazuri muncitoarele sunt în stare să producă ouă, iar la unele varietăți femeia care întemeiază cuibul crește singură generația întâia de pui, cari ajunși la maturitate iau asupra lor îngrijirea generației ce vine, pecind mama devine regină, adică se dedică numai ouatului.

Un „Stat“ de albine, furnici sau termitelile nu este deci decât o familie maternă (viața conjugală fiind redusă la un minim)

în care funcțiile mamei „normale“, de reproducere și de îngrijire a puilor, sunt repartizate asupra reginei pedeoparte și asupra muncitoarelor pedealtăparte. Și pe cînd la albine muncitoarele au și funcția apărării cuibului, la termite și aceasta funcție se specializează prin formarea unui tip individual nou: soldații.

La om, ca și la animalele gregare, toți indivizii sunt *normali*. De aci a rezultat, cum am văzut, acea instabilitate a echilibrului social și turburarea continuă a solidarității interne prin desfacerea și refacerea grupurilor conjugale și familiale înăuntrul hordei.

Totuși omul a ajuns, el singur între toate mamiferele gregare, la întemeierea de State cari întrec cu mult complexitatea structurii Statelor de insecte. Explicarea acestui fenomen trebuie caută în procesele ce se desfășoară înăuntrul hordei omenesti și cari transformă *horda* în societate. Iar aceste procese, deși sunt ancorate în procesele vitale (individuale), le depășesc totuși și nu mai pot fi descrise și explicate nici în bio-sociologie, ci intra în domeniul sociologiei.

Considerînd anume natura biologică a omului, noi ajungem la rezultatul, în aparență paradoxal, că omul nu este o ființă socială, ci numai gregară. El poate deveni însă ființă socială prin creierea de tipuri individuale diferențiate din punct de vedere psihic cu ajutorul *educației*. Instrumentul educației este graiul articulat. Prin graiu se înfăptuește comunicarea intelectuală, se creiază o lume interindividuală și valori „obiective“, independente de funcțiunea subiectivă a aparatului vegetativ. Aceasta independență este însă numai relativă și variază în funcție de intensitatea educației.

Incepînd dela acest punct, intrăm în plina sociologie umană. Această știință va trebui să arate în ce condițiuni concrete și sub influența căror factori precum și prin ce mijloace și în ce măsură s'a înfăptuit la om primatul creerului asupra aparatului vegetativ. Căci numai ținîndu-se seama de contingențele influenței factorilor exteriori se poate lămuri semnificația proceselor sociale, se poate explica *finalismul social*, tendința spre progres, spre o organizare socială tot mai perfectă. Orientarea acțiunii individuale după idealurile sociale este un rezultat al luptei continue între omul gregar și omul social, între instinct și rațiune.

În lucrările mele de pînă acuma m'am străduit să arăt pe ce

căi s'ar putea căuta deslegarea acestor probleme atît de dificile. În orice caz deslegarea nu poate fi căutată pe linie dreaptă nici pornind dela științele naturale, nici dela cele spirituale. Pozițiunile extremiste denaturează realitatea și opresc progresarea, și așa foarte dificilă a sociologiei științifice. Dar aceste concepții mai cuprind și primejdii reale pentru societatea omenească, creind o stare de neliniște, de neîncredere în posibilitățile de progres și de perfecționare a organizației sociale.

Literații moderni răstoarnă în fiecare zi ierarhia valorilor, dovedesc că temeliile civilizației noastre sunt șubrede și că prăbușirea e inevitabilă. Unii cer o regenerare spirituală prin înțelepciunea Orientului, alții cer întoarcerea la Evul mediu, și nu lipsesc nici cei ce propăvăduesc întoarcerea la natură. Autorii acestor scrieri pretind că fac filosofie a istoriei sau a culturii și civilizației, iar unii sociologi cred că sociologia ar trebui să devină „filosofică“. Dar cea mai mare primejdie ne amenință din partea pedagogiei cînd s'ar lăsa ademenită de aceste teorii pentru a se adapta concepției „moderne“.

Concepția noastră, „reacționară“, se întemeiază pe argumente biologice și sociologice, științifice, empirice și obiective. Vom arăta erorile pozițiunilor extremiste, și vom schița pe scurt concepția noastră.

V

Prin concepții extremiste înțelegem pe cele ce se întemeiază, în explicarea fenomenelor sociale, în mod exclusiv sau pe științele naturale (biologice) sau pe științele spiritului. Direcția în care se mișcă concepția biologică-naturalistă pornește dela sofști și merge în linie dreaptă peste Rousseau, Nietzsche, la Bergson și Freud, cealaltă urmează calea cunoscută a raționalismului, începînd cu Platon și ajungînd, peste sf. Toma de Aquin, la Kant și Hegel.

Raționalismul a păcătuit cîndva, dar nu prin exagerarea importanței factorului spiritual și prin postularea primatului intelectului asupra instinctelor, ci prin neînțelegerea legăturii între intelect și instincte (sau afecte) și deci prin neglijarea vieții afective. Această neglijare a încurajat direcția opusă, naturalistă, să proclame primatul instinctelor și afectelor, susținînd că ra-

țiunea trebuie să stea în slujba vieții afective, deci să servească numai pentru căutarea mijloacelor celor mai potrivite menite să satisfacă trebuințele organice ale individului.

Se afirmă anume că instinctele dau o orientare sigură acțiunii omenești: dovada ne-o dă viața animalelor; societățile animale cele mai echilibrate se datoresc funcțiunii perfecte a instinctelor. Intellectul și rațiunea introduc numai o perturbație în acțiunile omului. *Bergson* de pildă, în „Cele două izvoare ale moralei și religiei“ pare a crede că societatea omenească ar fi stabilă și bine echilibrată, dacă n’ar interveni intelectul. Eroare fundamentală și plină de consecințe funeste. Dacă la om n’ar exista posibilitatea să se desvolte intelectul și rațiunea și să-și dobândească primatul asupra instinctelor, societatea umana nu s’ar putea constitui și omul ar trăi în horde. Adoptarea concepției lui *Bergson* în educație ar însemna să lăsăm ca la copii să se desvolte instinctele în toată puterea lor — pentru a avea o societate cât se poate de perfectă. Cam în acelaș fel se prezintă și principiile pedagogice ale lui *Rousseau* și ale lui *Tolstoi*.

Fără îndoială că nu putem înăbuși instinctele, nu putem împiedica desvoltarea lor, de pildă a instinctului de procreație, dar noi putem fixa prin educație primatul rațiunii — și anume într’un timp când instinctele sunt încă slabe și mai puțin poruncitoare. Această dominare a instinctelor prin rațiune, raționalismul și-o imagină realizabilă pînă la înăbușirea totală a lor. În practică s’a căutat a se sprijini și întări acțiunea educației, prin norme (morale, religioase, juridice), cari îngrădesc desfașurarea instinctelor, înlăturînd primejdia ce ar rezulta pentru societate din funcțiunea liberă a instinctelor. Se înlatura prin norme elementele de conflict între membrii aceleiaș horde se oprește înăuntrul aceluiaș grup căsătoria între rude pentru a evita luptele bărbaților pentru posesiunea femeilor, se delimitează proprietatea familiilor etc. Prin aceste norme horda se transformă în societate. Problema centrală a educației este de a-l face pe individ să observe aceste norme — *de buna voie*. Sau în altă formulare: structura psiho-fizică a copilului trebuie mlațiată prin educație în așa fel *încît observarea normelor sociale să devină pentru copii naturală*, ca și cum copilul s’ar fi nascut „virtuos“, social, altruist, iubitor de lege și dreptate.

Dar problema educației este mai complicată, decît am crede

la început și decît reiesă din teoriile pedagogice curente, chiar și din cele întemeiate pe sociologie. În această problemă se întîlnesc cele mai dificile și subtile chestiuni filosofice și metafizice. Ea ar deveni simplă și clară pentru toată lumea, dacă educatorii ei înșiși ar fi oameni perfecți din punct de vedere social, dacă ar crede în *valoarea absolută* a normelor ce vroesc a le impune copiilor. Istoria ne arată că au existat societăți cari s'au apropiat de acest ideal pedagogic — fără teorii pedagogice. Nu ne gîndim numai la Greci și Romani, dar în școlile bisericii catolice, conduse de oameni cari credeau fără șovaire în menirea supranaturală a omului, educația forma caractere sociale demne de toată admirația noastră. Noi, cari n'am fost prinși în sfera de influență a bisericii catolice, putem aprecia în mod obiectiv meritele ei pentru civilizația europeană. Unitatea spirituală a Europei, pentru care imperialismul roman a deschis posibilitățile materiale, a fost desăvîrșită de biserica creștină, iar înăuntrul comunității creștine, catolicismul apusean a reușit să organizeze într'un mod admirabil instituțiile de educație menite să asigure durabilitatea unității spirituale, a lumii creștine, să asigure stabilitatea societății omenesci prin fixarea unei ierarhii de valori rigide servind individului ca îndreptar sigur în acțiunile sale.

Trebue să notăm însă, și chiar situația noastră de observatori și judecatori obiectivi față de catolicism ne îngăduie să o facem, ca salvarea civilizației nu consistă și nu poate consista în intrarea întregii omeniri în comunitatea bisericii romano-catolice. Dar, cert este că numai prin aplicarea aceluiași *principii*, pedagogice se poate înlăptui idealul social uman. Adică și biserica orientală a năzuit să prindă națiunile intrate în sfera ei de influență într'un sistem de educație asemănător, dar n'a reușit să-și creeze instituții cari să atingă, din punct de vedere al organizației lor și al conducerii unitare, perfecțiunea instituțiilor catolice. Cînd, în timpurile mai noi și în unele țări mai devreme în altele mai tîrziu, Statul a luat asupra sa conducerea și organizarea instituțiilor de educație, principiile învățămîntului laic trebuiau lămurite, mai ales cu privire la *scopul* educației. Aspectul teoretic al acestor discuțiuni îl cunoaștem din istoria filosofiei. Raportul între credință și știință, separațiunea moralei de religie etc. sunt probleme cari pasionează în acele vre-

muri pe teoreticieni. Dar aceste conflicte ideologice sunt manifestări ale luptei ce se dă între preoți și noua elită intelectuală, emancipată de supt tutela bisericii, pentru dominațiunea spirituală a mulțimii. Noua elită laică trebuia să-și legitimizeze pretențiile, de conducere printr'o formulare lămurită a ideologiei ei și, ceea ce e mai important, ea trebuia să-și dobândească în mod real stăpînirea spirituală asupra mulțimii. Peripețiile acestor lupte, *Auguste Comte* le descrie ca desfășurându-se în trei faze, ca trecerea dela teologie la filosofie (metafizică) și de aci la știința pozitivă. Dar teoria sa, deși pretinde a exprima aspectul evoluției omenirii, nu redă decît în mod aproximativ aspectul prefacerilor ideologice și sociale în țările catolice și mai ales în Franța. Căci în unele țări, de pildă cele protestante, preoții și intelectualii laici ajunseră destul de repede la un compromis și la o colaborare pacinică și rodnică, în alte țări cum a fost cazul Romîniei, preoții nici nu avuseseră acel rol predominant în conducerea mulțimii, lipsindu-le o organizație puternică și unitară, astfel că în momentul cînd Statul a început să organizeze școala, intelectualii n'au întilnit nicio rezistență, nici teoretică nici practică, din partea Bisericii.

Intelectualii laici puteau deci organiza Școala în deplină libertate și după ideologia lor. Dar care era această ideologie? Ea nu putea fi decît ideologia dobîndită de acești intelectuali prin educația lor. Și, precum știm, ei s'au format la școlile laice din Apus, în Franța mai ales. Prin urmare, după tipul și principiile acelor școli au fost organizate și instituțiile noastre școlare. Rezultatele au fost dezastruoase, catastrofale. Starea în care a ajuns clasa noastră conducătoare în manifestările ei sociale (morale și politice în primul rînd) ne dă dovada cea mai evidentă că Școala noastră nu este în stare să formeze o elită intelectuală care să poată conduce afacerile publice în temeiul unei ideologii unitare și bine lămurite și stăpînă pe sufletul mulțimii.

Vina nu o poartă admirabila școală laică franceză, cum la aceleași rezultate am fi ajuns, dacă școlile noastre ar fi fost organizate după model german, englez sau american.

Pentru a înțelege acest lucru, trebuie să ne dăm seama că școlile apusene, așa numite laice sau de Stat, continua tradiția școlilor medievale. Luptele, „revoluțiile“, cari au agitat spiri-

tele și au împins la formarea de partide în sînul elitelor apusene nu au întrerupt dezvoltarea organică a instituțiilor de educație și învățămînt. Dimpotrivă, aceste lupte au stimulat activitatea, au împins la perfecționarea organizației lor. Iar acolo unde de pildă biserica își continuă activitatea ei educativă prin instituții proprii, școala laică trebuie să năzuiască a se menține la înălțime, atît din punct de vedere moral cît și intelectual. Ea trebuie să *dovedească, prin rezultatele obținute, că de pilda morală n'are nevoie de sprijinul religiei*. Ea nu poate elimina din învățămînt religia fără a o înlocui prin morală, și anume în așa fel ca rezultatul educativ să fie cel puțin același, dacă nu chiar superior. La această luptă participă, și acest fapt trebuie să-l notăm bine, cu cel mai mare interes și părinții. Familiile catolice și protestante nu se lasă ademenite de fraze goale, oricît de binesunătoare ar fi, cînd e vorba de educația copiilor, de soarta *sufletului* copiilor.

Pentru lumea apuseană problema sufletului, legată de cea a existenței lui Dumnezeu și a răsplătii după moarte, nu se reduce la o simplă afacere „popească“ sau la o controversă teoretică, în care teologii și filosofii își încearcă agerimea intelectului în aflarea argumentelor pro și contra, ci reprezintă cheia de boltă a organizației sociale. De aci se explică rezistența împotriva laicizării complete a educației prin școală: biserica reuși astfel să-și păstreze un rol important în educația tineretului și chiar să continue, prin instituții de învățămînt proprii, activitatea ei școlară din trecut.

La noi, școala laică s'a constituit fără rezistență și în deplină libertate. Și cum biserica nu s'a interesat prea mult de școală, la început fiindcă nu existau școli, lipsind interesul pentru știință, iar în urmă fiindcă nu și-a dat seama de importanța școlii pentru conducerea sufletească a mulțimii, școala laică s'a putut dezvolta fără piedici și păstrîndu-și în toate gradele de învățămînt, dela Universitate pînă la școalele primare sătești, același caracter de laicitate integrală, adică de științifism teoretic, care începe cu îndoiala în orice adevăr revelat și sfîrșește cu negațiunea oricărui adevăr absolut. Dar cum omul nu poate trăi fără credință, sufletul, atît al elitei cît și al masselor, a început să se deschisă pentru toate ereziile și utopiile importate din afară.

Și la noi, ca și aiurea, Evreii au fost aceia cari au introdus și

răspîndit „religia“ izvorită din concepția materialistă a istoriei, pregătind astfel răsturnarea elitei creștine desrădăcinate și înlocuirea ei cu „teocrația comunistă-iudaică“. Consecințele politice ale acestui proces terminat se văd în Rusia, consecințele reacțiunii reușite împotriva acestui proces de disoluție se pot constata în Italia și Germania.

Intrebarea e: își dau oare seama preoții și intelectualii noștri, elita noastră socială, de primejdia ce ne amenința? Își dau oare seama că tineretul nostru crescut în școlile noastre e otrăvit pînă în adîncul sufletului de scepticism, zbătîndu-se în căutarea unui ideal pentru a-și liniști sufletul însetat de credință, de adevăr netăgăduit?

În fața simptomelor de decadență morală a tineretului elita noastră a descoperit cauzele: romanele polițiste și cinematograful. Prin urmare: control sever al lecturii elevilor și oprirea frecventării cinematograferelor. Dar formula e prea simplă pentru a fi adevărată. Romanele și cinematograful desăvîrșesc numai opera unei educații familiale, școlare și *sociale* lipsită de principii bine fixate în credință și moravuri. Familia e în disoluție, credința e zdruncinată de știință, iar moravurile sunt așa cum le cunoaștem toți: goană după avere fără scrupule în alegerea mijloacelor, lux și destrăbălare la cei de sus, anarhie morală și vecinică nemulțumire la cei de jos. Și atunci ne mirăm că elevii citesc romane polițiste și că frecventează cinematografele? Dar oare ziarele noastre nu toarnă otravă zilnică în sufletele noastre ale tuturor. Toate crimele: din gelozie, din beție, din jaf și pradă sunt relatate cu toate detaliile, toate fraudele și fărădelegile, celor mari și mici, sunt descrise și analizate în amănunte. Marea mulțime care citește ziarul sau e informată prin zvonuri cari circulă e convinsă că toți oamenii politici fură și mint, că toți funcționarii iau bacșiș etc.

Cît despre moralitate nu trebuie să căutăm mult care este opinia celor mulți, și mai ales despre tineretul nostru de pe la școlile înalte, cît și despre profesori. În chestiuni de aceste domnește un indiferentism complet. Dacă cineva îndrăznește să atingă această problemă, i se pune în vedere că amestecul în viața particulară e o știrbire a libertății garantată de constituție. Concubinajul, adulterul, prostituția (reală) sunt chestiuni particulare, și pentru funcționarii publici de orice categorie și de

orice sex. Și atunci cum putem crede că aceste moravuri nu vor avea influență asupra tineretului? Sau este imoralitatea un monopol și o prerogativă pentru cei adulți și pentru cei bătrâni? N'ar fi oare bine să introducem uniforme cu număr pe mîneacă și pentru cei bătrîni ca să-i putem identifica în drumurile lor „particulare“.

Dar oare concepția miniștrilor în chestia uniformei este cea bună și adevărată? Noi credem că uniforma este o distincție, un semn exterior care trebuie să ridice moralul elevului. Ea are menirea să șteargă deosebiri între bogat și sărac, să introducă în școală spirit de egalitate și solidaritate, „spirit de corp“, de camaraderie. Uniforma trebuie purtată cu mîndrie, portul ei trebuie să oprească dela sine purtarea rea, nedemnă de persoana care s'a învrednicit să-și dobîndească dreptul să îmbrace uniforma. Ea nu este haina de ocnaș pentru ca purtătorul să fie mai lesne identificat de poliție. Uniforma de elev trebuie să aibă aceeași semnificație ca și uniforma de ofițer. Imbrăcînd uniforma, elevul trebuie să aibă conștiința că aparține unei elite, că e pe calea să-și dobîndească dreptul de a aspira la cele mai înalte demnități în Stat. Cea mai grea pedeapsă pentru elev ar trebui să fie interzicerea de a purta uniforma pentru un anumit timp, iar pentru elevul eliminat desbrăcarea uniformei ar trebui să însemne cea mai grea pedeapsă morală.

Dar să vorbim și despre lectura elevilor. Trebuie să le dăm elevilor lectură bună, sănătoasă, morală și se înțelege și interesantă, adică estetică. Cel mai sever control e necesar, atît din partea părinților cît și a școlii. Tineretul e avid de lectură. Cartea e cel mai însemnat mijloc de educație și are o influență covîrșitoare asupra formării sufletului tineretului.

Să începem cu cartea de școală? Cunoașteți cu toții manualele noastre de liceu, cum sunt scrise, cum sunt tipărite, cum sunt legate, cum sunt ilustrate! Dar dacă un elev are gust pentru istorie: ce istorie mai pe larg a Grecilor și Romanilor, scrisă frumos în limba noastră romînească îi recomandați? Sau chiar o istorie a Romînilor?

Și literatura noastră modernă?

De pildă Ion sau Ultima noapte de dragoste, sau Bordeiuul de pe Nistru, Noroiul, etc. Unele din aceste cărți se dau ca premii elevilor de liceu, celor mai bune eleve. Pe vremea mea

un roman ca Ion ar fi fost confiscat și de părinți și de profesori din mîna copiilor, astăzi lectura lui e obligatorie pentru bacalaureat. Orice autor modern se crede dator să introducă în fiecare din operele sale nemuritoare cel puțin două trei pasaje cu obscenități — de altminteri n'ar fi modern și n'ar avea „frumoase succese de librărie“ și șanse să fie filmat. Căci și filmele moderne trebuie să arate cel puțin două, trei situații „emoționante“ pentru a atrage publicul. „Pe vremea mea“ reprezentarea piesei „Madame sans gêne“ într'un oraș de provincie din Bucovina, a fost oprită pentru elevi sub amenințarea eliminării din școală, și singura expresie tare din Hoții lui Schiller, anume termenul popular pentru o femeie ușurată, era eliminată cu grijă din edițiile menite pentru uzul școlar. În romanul Ion nu se spune cum se cheamă o astfel de femeie, ci se descrie ce face.

În romanele polițiste, în cele mai multe, criminalul e pedepsit: împușcat sau spînzurat. În romanele noastre moderne, recomandate elevilor, fapta rea, imorală, se explică și se motivează în mod psihologic, dar nu se condamnă. Autorul se ferește chiar de a putea fi bănuț că apară moralitatea. A fi moral nu e modern, nici în viață, nici în literatură. Alecsandri, Eminescu, Vlașcuță, Coșbuc, sunt „clasici“; ei trebuiesc citiți, dar nu mai captivează pe nimene. Ei descriu o viață care a fost și care nu mai prezintă niciun interes pentru lumea de azi. Eroii de azi sunt: apașul gentilom și dansatoarea cu *suflet* de fecioara.

Psihanaliza! Iată teoria care a deslegat în sfîrșit problema sufletului omenesc și a menirii „adevărate“ a omului. Aceasta menire nu e supranaturală, ci subnaturală. Ea dovedește însă un lucru: că rațiunea pusă în slujba instinctelor nu-l pune pe om în rîndul animalelor, ci îl coboară sub nivelul animalității. Dacă tigru ar raționa, n'ar mai exista tigri, căci s'ar mîncea unii pe alții, presupunîndu-se că n'ar interveni educația care să institue primatul rațiunii asupra instinctelor feroce. Dacă omul n'ar raționa, ar trăi și azi în horde, acolo unde n'ar exista animale mai puternice decît el. Raționînd a devenit cea mai puternică ființă pe pămînt *prin organizația socială*. Iar organizația socială a reclamat în primul rînd înfrînarea instinctelor prin rațiune pentru a înlesni colaborarea și solidaritatea membrilor unei societăți. O societate în care educația nu dă acest rezultat, intra în

disoluție, se transformă în hordă și, în constelația internațională de azi, intră în mod necesar sub dominațiunea unei societăți organizate mai bine.

Dar se poate întâmpla și suntem convinși că se va întâmpla la noi, că elita actuală va fi înlocuită printr'o nouă elită românească consolidată și formată sufletește pe deasupra și împotriva școlii oficiale. Tradiția românească nu și-a pierdut niciodată puterea de influență asupra sufletului tineretului nostru. Vechile virtuți, morale și cetățenești, trăesc încă și nu vor întârzia să iasă la suprafață. Vom avea atunci și altă școală, și alți profesori, și alți elevi, și alte romane și alte cinematografe — fără să fim nevoiți a pune pe copiii noștri sub controlul poliției și a publicului de pe stradă. Trebuie să înodăm iarăși cu putere firul tradiției glorioaselor generații ale redeșteptării și consolidării noastre naționale. Gîndurile lui Alecsandri, Eminescu, Conta, Vlahuță, Coșbuc vor învia din cărți, vor străbate sufletele tinerei generații, purtîndu-le spre zările luminoase care ne fac să întrededem o Romînie mare și puternică așa cum o visară mării noștri poeți și gînditori.

VI

Să ne întoarcem la teorie, căci teoria trebuie să constituie fundamentul acțiunii practice, și dacă teoria va fi bună, adică întemeiată pe experiență, pe observația faptelor, atunci și acțiunea practică va da rezultate bune.

Cercetarea naturii biologice a omului ne-a arătat că el este un animal gregar și că prin educație devine un animal social, adică *om*. *Prin funcția educației deci se naște societatea umană.*

În lucrările noastre (Introducere în sociologie, Sociologia generală, Politica, și apoi în studiul Statul și comunitatea morală), am arătat că există un nucleu social biologic, familia sau grupul familial, în care procesele vitale pregătesc, prin comunicarea intelectuală cu ajutorul graiului, elementele care îi dau acestui nucleu posibilitatea de a *evolua*, de a-și complica structura sub influența factorilor exteriori.

Această evoluție trebuie căutată pe linia *raționalizării* progresive, a instituirii primatului rațiunii în determinarea acțiu-

nilor individuale. Dar condiția fundamentală și primordială pentru această transformare a omului în ființă socială este asigurarea satisfacerii trebuințelor organice, biologice, ale individului prins în cadrele societății. Căci în momentul când raționalizarea organizației sociale depășește limitele trase de natura biologică a omului, conflictele sunt inevitabile și existența societății e primejduită.

Teoria socială a lui *Platon*, expusă în Republică sa, greșește prin faptul că preconizează desființarea familiei (a nucleului biologic), cel puțin pentru clasa conducătoare, pentru a transforma Statul într'o unitate perfectă. Critica lui *Aristotel*, în Politica sa, e justă și bine întemeiată. Eroarea lui *Platon* rezultă din teoria sa psihologică. După el individul se naște cu o structură sufletească neschimbată și moștenită. Educația are scopul să selecționeze elita descoperind pe acei indivizi cari posedă această natură „filosofică“. Ea „moșește“ numai la nașterea socială a indivizilor potriviți pentru paza și conducerea Statului. Problema organizării Statului ar consta deci la *Platon* în instituirea dominațiunii filosofilor, cari, ajunși la guvern, ar stabili o ierarhie perfectă a cetățenilor după însușirile lor psihice. Nu mai puțin greșite sunt teoriile cari, recunoscând rezistența naturii biologice a omului cred că ea poate fi transformată cu desăvârșire, adică rațiunea poate deveni stăpînă absolută asupra instinctelor. Cînd teoreticeni de acest fel ajung la putere, ca în Rusia, ei se văd nevoiți a înlocui educația prin constrîngere și teroare pentru a-l „socializa“ pe om cu scopul de a înfăptui un „Stat ideal“. Natura biologică a omului nu poate fi transformată nici cu tunuri nici cu mitraliere, ci ea poate fi numai mlădiată și adaptată la viața socială prin educație, ținîndu-se însă seama de limitele impuse de factorii biologici. Cu mijloace violente nu se poate ajunge decît la instituirea sclavajului cu perspectiva unei revolte a sclavilor.

Dar erorile teoriei lui *Platon* și cele ale socialismului-comunist iudaic din zilele noastre sunt prea evidente pentru ca să mai pierdem vremea cu critica lor.

Mai complicată și subtilă e teoria socială a lui *Durkheim*, care, combinînd cu abilitate concepția morală idealistă a lui *Platon* cu concepția materialistă (economică) a socialismului marxist, caută să distrugă ultimele rezistențe și îndoeli ale eli-

telor națiunilor europene față de asaltul curentului socialist, menit, după opiniunea acestui sociolog, să înlocuiască organizația democratică și să desăvârșească organizația „societății civilizate“, cosmopolite se'nțelege și anaționale.

Și *Durkheim* e raționalist. Și el vede în instituirea progresiva a raționalizării vieții sociale linia de evoluție a societății umane. Diviziunea muncii și specializarea tot mai complexă stă la baza acestei evoluții, care începe cu societăți omogene, în cari toți indivizii sunt asemănători, și cari societăți se mențin prin solidaritatea mecanică întemeiată pe această similitudine, și se va sfârși cu societăți diferențiate, în cari indivizii sunt specializați după aptitudinile lor; solidaritatea în aceste societăți devine organică. În societățile primitive, mecanice, domnește se'nțelege viața afectivă, manifestată prin credințele și superstițiile religioase, în cele civilizate, organice, religia va fi înlocuită prin știință. Procesul acesta, *Durkheim* îl descrie în cele două opere mari: „Les formes elementaires de la vie religieuse“ și „De la Division du travail social“.

Pentru a putea *explica* însă acest proces, adică pentru a arăta principiul dinamic care împinge la aceste transformări, *Durkheim* îi dă termenului de „societate“ un înțeles și o semnificație care ar putea explica nu numai aceste procese, ci și toate minuniile imaginabile. Societatea are o existență proprie, supraindividuală, ea îl modelează pe individ după trebuințele ei, ea se complică și diferențiază după timpuri și împrejurări etc.

Concluzia: *nu prin educație se formează societatea, ci societatea creiază educația și hotărâște sistemul de educație.*

Avem dela *Durkheim* două opere pedagogice (publicate după moartea sa), cari ne fac să cunoaștem în întregime această stranie concepție despre rolul și natura educației. În „Educație și Sociologie“ și „Educația morală“ găsim expunerea completă a unei teorii pedagogice menită să răstoarne toată pedagogia tradițională.

Individul, după *Durkheim*, se naște egoist și asocial. Societatea îl transformă într'o ființă socială, ea suprapune ființei naturale egoiste, o altă ființă capabilă să ducă o viață socială și morală, ea creiază în om, prin educație, o ființă nouă. Educatorul nu poate fi, după această concepție, decît un instrument al societății din care face parte. Care este știința educației (impusă

educatorului de societate)? Este de a face din individ un om după idealul omului ce și l-a format societatea.

Se'nțelege că *Durkheim* nu se menține în acest cadru îngust al determinismului său social. El pretinde dela educator activitate, muncă, năzuință spre progres. Trebuie să presupunem deci ca societatea, sau conștiința colectivă, lucrează în interesul ei propriu intrând (într'un chip misterios) în conștiința educatorului. Idealul pedagogic e dat de societate. El se schimbă neîntrerupt în cursul vremii și după trebuințele societății (așa cum se schimbă și morala de pildă și toată ideologia). Ierarhia valorilor, în general, se schimbă. „Ieri, zice *Durkheim*, vitejia era pe primul plan, cu toate însușirile ce le implica virtutea militară; astăzi este gândirea și reflexiunea; mine va fi poate fineța gustului, senzibilitatea pentru lucrurile de arta. Astfel, în prezent ca și în trecut, idealul nostru pedagogic este, pînă în amănuntele sale, opera societății. Ea ne dă portretul omului cum trebuie să fie, și în acest potret se reflectează toate particularitățile organizației sale“.

Cum se împacă însă acest ideal al omului spre care tinde educația, cu specializarea și diviziunea muncii?

Foarte lesne. Educația, în adevăratul înțeles al cuvîntului, se referă la ideile, sentimentele și practicile *comune* tuturor indivizilor cari formează societatea și pe cari societatea impune sa le întipărim în sufletele tuturor copiilor fără deosebire de clasă și profesiune.

Care poate fi deci idealul societăților moderne, civilizate, cari cuprind o mulțime de indivizi cu idei, sentimente și practici foarte diferite? Nu rămîne decît „tipul generic de om“. Educația în Statele moderne nu poate fi națională, deoarece constituția lor nu o permite. Dacă un mare Stat modern ar încerca să se întoarcă la vechiul particularism (adică naționalism, cum a fost la Greci și Romani), noi am vedea cum un atare Stat s'ar destrăma într'o mulțime de grupuri mici și s'ar descompune.

Prin urmare, omul modern pentru a se atașa cu dragoste, devotament și spirit de jertfă societății în care trăește, trebuie să reprezinte tipul generic al omului, tip format de societate pentru uzul ei propriu și, adăogăm noi, cu ajutorul unor educatori de

acelaș tip generic, formați însă, aceștia cel puțin, de școala lui *Durkheim*.

Oare mai e nevoie să arătăm în detalii că teoria lui *Durkheim* curge din acelaș izvor ca și teoria socialismului marxist? „Tipul generic de om“ este idealul pedagogic al cosmopolitismului iudaic făurit anume pentru uzul națiunilor europene în cari emanciparea integrală a Evreilor întâlnește încă, din motive religioase, de naționalitate și rasă, o rezistență simțitoare. De aceea pedagogia durkheimiană e acceptată cu însufletire și pusă în circulație de democrații noștri integrali, de „Europenii“ noștri universali. „Educația morală“ a lui *Durkheim* este o lovitură de maestru pentru a zăpăci spiritele și a le mîna pe calea pierzării.

Teoria sa se încadrează, în Franța în lupta ce o dă școala laică împotriva rezistenței bisericii catolice de a renunța la școală ca instrument pentru dominațiunea spiritelor. Acolo ea și-a găsit adversari egali, și din partea bisericii și din partea naționaliștilor, în stare să paralizeze influența ei distructivă. Atacul împotriva ei se dă acolo și din partea sociologilor. Și distrugînd fundamentarea sociologică a pedagogiei lui *Durkheim*, teoria sa rămîne suspendată în aer, toate sofismele sale se împrăștie ca frunzele veștede de pe un pom uscat tăiat la rădăcină.

Noi zicem: părinții, preoții, învățătorii, profesorii, ofițerii—fac educația tineretului. Ei trebuie să formeze oameni morali, religioși, viteji, cu dragoste de neam și patrie, deci naționaliști, gata oricînd de a se jertfi pentru țară, de a munci cu cinste pentru familia lor și pentru națiune, în orice funcție sau profesiune s'ar găsi.

Nu este adevărat că ierarhia valorilor se schimbă după timp și loc. Normele și virtuțile morale primează decînd există omul, căci ele izvorăsc, ca norme sociale, nemijlocit din sentimentele prin cari se încheagă și se menține familia umană: dragostea între soți, între părinți și copii și între frațini.

„In familia patriarhală, zice Gustave *Glutz* („*Etudes sociales et juridiques sur l'antiquité grecque*, pg. 290) solidaritatea este o forță naturală, un instinct vital. Asupra dușmanului dinăuntru sau din afară toți de acelaș sînge se aruncă deodată“. Iar Gaston Richard (în „*L'Evolution des Moeurs*“, pg. 51) expune: „Familia rezultă din subordonarea relațiunilor între sexe la un minimum de disciplină pe care le-o impune autoritatea străbunilor.

În schimb primul efect moral al autorității strămoșilor este de a subordona pînă la un anumit punct raporturile sexelor continuității regulate a generațiilor, înlocuirii fiecărei generații printr'o generație nouă. Pentru a vorbi lămurit, aci e vorba de transformarea unei funcțiuni pur fiziologice, procreația, într'o funcție socială și morală, educația. Această transformare în preparație în toată seria animală, nu se lămurește și nu se desăvîrșește decît în specia umană: aci ea devine condiția chiar a producției industriale, a cooperației zisă economică și care, cum arată cuvîntul, este domestică la origine“.

Acest sociolog francez a sesizat cu un admirabil spirit de pătrundere punctul de tranziție între biologie și sociologie și raportul lor reciproc: „Devotamentul mamei pentru copii, devotament cu atît mai complet cu cît aceștia sunt mai tineri este o datorie, dar totodată și o funcție care sub o formă socială prelungește pe cele ale gestațiunii și alăptării.... Fiecare mamă, normală, găsește în îndeplinirea obligațiilor ei maternale desfășurarea a ceea ce e mai bun și mai înalt în dispozițiunile sale afective. Ceea ce e adevărat despre mamă, e adevărat și despre ceilalți membri ai familiei (pg. 52)... În familie deci se manifestează conștiința morală spontană (pg. 53)“.

În lucrarea noastră, „Statul și Comunitatea morală“, am aratat cum, pornind dela acest fapt, se poate explica întinderea comunității omenesti peste limitele familiei propriu zise, cum individul prin educație, învață a iubi pe rudele sale, pe cei de un sînge și de o lege. „Individul dobîndește și poate dobîndi conștiința legii morale numai în familie, și pornind dela acest punct, el poate intra într'o comunitate mai largă: gintă, trib, cetate, națiune, umanitate. El nu se poate naște ca cetățean al lumii, ca membru al unei comunități morale reprezentate prin omenire. În zadar am încerca să reformăm omenirea, înainte de a reforma familia și cetatea. Noi nu putem iubi pe aproapele nostru în general înainte de a fi încercat acest sentiment pentru oameni ce ne sunt aproape, bine cunoscuți: părinți, concetățeni, etc. noi nu putem îndeplini datoria pentru datorie, decît învățînd a îndeplini obligațiunile noastre față de cei apropiați de noi de cari ne leaga un sentiment de dragoste și simpatie. Nu trebuie să uităm ca unitățile morale se încheagă și sub presiunea mediului exterior. Întinderea comunității morale nu este posibilă decît prin împă-

careea conflictelor de tot felul: economice, religioase etc. Pot interveni situațiuni istorice cari nu îngăduesc o astfel de împăcare. Teoria morală poate arăta idealul de urmărit, direcția în care individul trebuie să-și concentreze tendințele sale pentru a contribui la perfecțiunea omenirii. Dar teoria trebuie să arate și cari sunt piedicile cari se opun și piedicile cari trebuiesc înlăturate pentru a ne apropia de acest ideal: ea trebuie să arate mai ales mijloacele prin care se poate deschide calea pentru progresul moral al omului“.

Primatul normelor și valorilor morale, al „virtuții“ în înțeles general (socratic), rămîne deci bine stabilit. Iar celelalte norme și valori sociale (religioase, economice, politice, estetice, științifice) își trag puterea lor atractivă și coercitivă din morală. Formele sociale deci cari depășesc limitele comunității morale restrînse, ale familiei, n’au șanse de a se menține, dacă nu se întemeiază pe normele morale. Un Stat, pentru a fi puternic, trebuie să se sprijine pe solidaritatea morală a cetățenilor, cari trebuiesc educați, ieșind din familie, pentru o nouă familie mai largă. Și ei nu pot fi educați în această direcție decît cînd „învățătorii“ continua opera părinților, devin părinți sufletești, cînd conducătorii Statului își dobîndesc respectul și dragostea cetățenilor, așa cum părinții naturali se bucură de respectul și dragostea copiilor.

Ei trebuie să nazuiască a se apropia cît se poate de idealul unei comunități morale perfecte, deci de forma familială.

Impotriva lui *Durkheim* și a tuturor umanitariștilor egalitariști, afirmăm, întemeiați pe observația faptelor, că un Stat, fie mare sau mic, nu-și poate păstra unitatea decît străduindu-se de a deveni comunitate morală, de a deveni o *națiune*, adică o unitate *politică* identică cu comunitatea morală întemeiată pe dispozițiile naturale, biologice ale omului și întărită prin efectele unei educații care ține seama de condițiile în cari se poate înfăptui o societate umană.

„Arta socială, zicem noi în studiul amintit, ar consista în a observa bine, într’un moment istoric, raportul tuturor factorilor (morali, religioși, politici, economici, etc.) cari determină echilibrul formei generale a societății date, pentru a preconiza reforme raționale. Numai necunoscînd interdependența strînsă a acestor factori am putea crede că e posibil de a împiedica disoluția unei

comunități întărind tot mai mult constrângerea, cînd morala, viața economică, ideile religioase, patriotismul etc. sunt deja în plină disoluție. Căci în acest fel se ajunge la o limită cînd întregul sistem se prăbușește; ar fi ca și cum am încerca să vindecăm pe un cardiac prin exerciții atletice“.

Pentru a crea însă, în mod conștient și cu mijloace raționale, acest acord al conștiințelor n'avem alt mijloc decît educația. Iar educația trebuie să intensifice sentimentul de dragoste pentru comunitatea în care s'a născut și va trăi individul. Aci ea trebuie să țină seama de condițiunile biologice ale naturii umane. Individul nu poate accepta un ideal care nu-și trage puterea sa din legăturile sufletești naturale între „rude“, între cei de un sînge. A pune la baza educației ca ideal un umanitarism vag și utopic, care poate exprima doar o dorință și o tendința nedeslușită, înseamnă a-l desprinde pe individ din comunitatea morală concretă și reală și a-l transforma într'o ființă anti-socială și egoistă, și care devine cu atît mai primejdioasă pentru societate cu cît inteligența sa agerită prin științele exacte va găsi cele mai variate posibilități de satisfacere a instinctelor fără să fie împiedicată de scrupule *morale*.

CUPRINSUL

	Pag.
<i>Cuvînt înainte la ediția a doua</i>	3
<i>Cuvînt înainte</i>	5
SOCIOLOGIA ȘI ARTA POLITICĂ	
Eroarea inițială a Sociologiei	9
Ideea comunității românești	17
Artiști și artizani	19
Ștefan cel Mare și arta de a guverna	31
Inchegarea Statelor naționale	40
Legiunea și Parlamentul	60
Problema identității Statului	73
ELITELE	
Elita „ascetică“	87
Circulația elitelor și demagogia	105
Puterea celor bogați și bogăția celor puternici	118
Funcționarism și birocratism	132
Desăvîrșirea structurii elitei legionare	141
EDUCATORII ȘI TINERETUL	
Politică profesorală	153
Adevăruri paradoxale	157
Studentii	160
Marea neînțelegere internă și Mica înțelegere externă	174
În făgașul istoriei	188
Rolul social al învățătorilor	212
Feminizare și efeminare	221
Scepticismul în pedagogie și Școala națională	234
ȚĂRANII ȘI MUNCITORII	
Formula „Statului țărănesc“	255
Universitatea țărănească	265
Problema muncitorească în lumina doctrinei naționaliste	283
Problema economică în Statul național	290

	<u>Pag.</u>
BUCOVINA	
Structura socială a Bucovinei înainte și după Unire	305
Martiriul Bucovinei	326
DIN PROBLEMELE SOCIOLOGIEI	
Noui teorii politice	339
Fundamentarea biologică a Sociologiei și importanța ei pentru Teoria și Practica Pedagogică	358

SOCIOLOGIA ȘI ARTA GUVERNĂRII

E R R A T A

<u>Pag.</u>	<u>rindul</u>	<u>în loc de :</u>	<u>se va ceti :</u>
21	16 de jos	percepte	precepte
46	19 de sus	zădărnici	zadarnicira
56	11 „ „	convingerea	convertirea
65	5 „ „	tradus înseamna	tradus în franțuzește înseamna
68	8 de jos	mobilizată	mobilizabila
82	15—16 de sus	și... elitei	(și... elitei)
96	4 de jos	îngroșate	îngroșata
101	12 de sus	știință,	știință.
125	19—20 „ „	de comerț	pe preț
171	17 „ „	glorios	glorios al
201	3 de jos	tratat	tratat de
210	14 de sus	instituția	constituția
222	7 de jos	potrivea	potriveau
232	27 de sus	au fost căsătoriți	au fost convertiți la socialism și comunism. Mulți dintre șefii socialiști creștini au fost căsătoriți
233	14 de sus	aceasta	acesta
241	6 de jos	valoare	variație
272	6 „ „	1781	1871
293	11 de sus	defect	efect